

*de inf. & subf. Baldus Neuerus inter confit. Cornei in conf. 20. lib. 2. & thence in subf. pteo. idem sicut ipse Corneus, qui pariter expref-
si. in conf. 15. in fine in conf. 19. col. 4. lib. 1. in conf. 20. lib. 5. verbi-
& idem alia & in conf. 2. a. column. 3. verbi. ad idem. libr. 2. & in conf.
vol. 1. lib. 2. & in conf. 1. nam ex quib. lib. 3. Socin. Sen. Centurio. col. 7. nu. 9.
ex qua canticula. ff. de vulg. & pupil. subf. & in L. cum ann. nu. 9.
ff. de vulg. & de vulg. & idem in conf. 18. libr. 2. & in conf. 19. column.
2. verbi. sed confundant. lib. 3. & Bruns in tract. Quod flatum masculi
fir. novis non faccident. artic. 5. quod si. 2. num. 29. Socin. ann. in conf. 16.
num. 2. verbi non obstat etiam lib. 2. & in hanc sententiam inclinat Ty-
raquelin in lib. 1. in quinque. in verbis. suscepserit liberos. C. de rebus ad dena-
tum. dñm. m. 102. & relata fere immixta super confeſſionis. subf. in ann.
15. in specie. d. si finquam quae conuenit tunc nra. filiam s. statu ex
eis. non effici. ut res tuae parva poſſula te. an oīlax meū in eis. ex vice-
ro viua editu. & flatum mortuis. nu. tristis libertatum supplicef. & in
abortione. quidam non partim videtur mortis oīlax in mempermissus.
Haec enim Gellius. Et partum immaturum & intempetuum di-
ci abortum quicqām altermārum ex nostris multi consigli. à Ty-
raquelin. in lib. 1. in quinque. in verbis. Suscepserit liberos. nu. 26. C. de rebus
ad don. quo loci. nu. 207. script. natinatitute huīs posthumi in
intemperiss. editi non rumpi testamentum. ex sententia Caffer. in d. l.
2. C. de poſth. bared. inſti. Alexand. Caccaloppi. Iafon. in lib. quad. dicitur.
ff. de lib. & poſth. & aliorum quamplurimum. quae Tyraquelin ipse con-
memorat. Et illi accedit Socin. ann. in conf. 25. lib. 2. & in conf. 17. num.
17. lib. 3. Caffaner in conf. 19. num. 5. Alact. in epist. 28. num. 2. Crast.
in conf. 20. num. 3. Julian. Clar. in 9. testamentum. quæst. 4. verbi. ea-
dem. ratione. Cephalus in conf. 22. num. 12. lib. 2. & Romuald. in lib.
poſth. num. 2. 2. C. de honoraria poſſi. contra tabul. Et hoc quidem
tententia magis recepta est. & si lib. ea difſentiantur Bald. in conf. 10.
in fin. & in conf. 40. in fine lib. 3. Angel. in d. l. quod dicitur ff. de liber.
& poſth. Felin. in fin. in fine. de homicid. Bertran. in conf. 207.
nu. 3. lib. 2. Baueria in 4. in inst. de exhort. libro. Decius in conf.
125. num. 3. Porcius in quæst. 30. Rolandus in conf. 56. num. 11. & 12. lib.
3. Albanus Cardinalis optimè meritus in lacribus. ad Bart. in
1. Centurio. num. 4. de vulg. & populi foliis. & Burfat. in conf. 51. num. 37.
& in conf. 62. num. 19. libr. 1. Et in specie huius nostra declarationis aduersus
episcopos in Socin. in d. l. cum ann. num. 10. sacerdotem Bal. in c. i. in titu. episc.
vel. Ab. in vulg. fend. & Sfortia Oddo in tract. de compendiis. in 6. par-
tula. in art. 2. fin.*

179 Et hac quidem declaratio intelligitur. & procedit. nisi hoc
respondeat pro filio grauitas. institutum filium aliquo à flatuto ab
interdicto exclusum. Nam tunc subfutus excluditur. ita Socin. in
d. l. cum ann. num. 96. verbi. sed nerum. & in d. 5. cum ita. colum. sicut. &
in conf. 18. libr. 2. Corneus in conf. 202. col. 9. verbi. præterea. & secundo.
libr. 2. Rumin. in conf. 15. colum. anteposuit in conf. 15. 2. libr. 2. Brus-
nus in tract. Quod flatum masculi fir. novis non faccident. artic. 5. num.
36. Zab. bus in d. 5. cum ita in vltm. parte. num. 12. & nu. 21. qui diligenter
dicit statuētum hanc alſotum. & idem fensit Decianum in conf. 60. num.
29. & 20. libr. 3. & nouifit Rota Roma. in decr. 790. libr. 1. in novis im-
preſſis.

180 Declaratur quartu. vt locum non habeat in filio spirituali:
Non enim illi deficerit conditione. atque ita subfuturum
non excludit. Ita de conditione expria si grauitas decelerit finis
liberis. scripserunt Bald. in Anth. mifrog. art. 10. 9. C. ad Trab. Ripa in
Lex. faſo. q. si quis rogari. d. num. 4. 3. ff. ad Trab. Decius in confil.
369. num. 2. & Tyraquelin. finquam. in verb. loco. 90. num. 26. C. de rebus
ad donato.

181 Declaratur quintu. vt locum non habeat hac præsumptio in
filii. & descendentiis. qui ingrediuntur religionem bonorum
incapacem in vniuersali & in particulari: sicut est religio minoritanorum.
Illi enim non profumuntur positi in conditione hac
tacita ad subfuturorum exclusionem. Ita Bald. in d. l. cum ann. Socin.
C. de fidem. Convenit. libf. am. 5. cum quia de leg. 1. Caccaloppi in
d. l. generaliter. 6. cum autem. 9. 7. de cunctis. & quorum se-
cundum sententiam in d. l. cum ann. num. 99. & ibidem. num. 100. dicitur esse
verbi. sum. Et præcipua ratio est. quia illi effecti sunt inhabiles.
& incapaces. Clem. exiuit. & cupientes. de verbis. signifi. i. t pro-
prietate mortis comparantur. L. Des. Nob. C. de conf. op. & cler. &
plat. d. 2. 16. q. 1. firmitas est in lib. ex falso. q. ex falso. q. ad Trab. Quem-
admodum ergo filii mortui non excludunt subfuturum. sic nec iij
profili religionem hanc. Et propter etiam subfuturum admittit.
non expectata morte naturali filii. cum cuius sufficiat. ve-
tridunt Socin. in d. l. cum ann. num. 102. & Rumin. in Galus. 6. & Quod
statim. in d. l. cum ann. num. 18. ff. de liber. & poſth. poll. Alex. in conf. 13.
col. 2. libr. 3. Porro diuerit est in filiis. qui sunt ingredi religione
bonorum capacem: sicuti præciati interpres. praefertum Socinus.
scripserunt.

182 Declaratur sexto. vt non procedat hac præsumptio in filiis
deportatis & in dammaris in metallum. cum iij non faciant defec-
re fideicommissum. sed subfutus flatum admittit. Sicuti di-
ſputat & declarat Socinus in d. l. cum ann. num. 103. vbi m. 6. & nu.
102. explicat idem fit dicendum de banitatis nostris temporis. &
ad rem. la scripta idem Socinus. in conf. 27. num. 5. libr. 2.

183 Declaratur septimo. vt locum non habeat hac præsumptio
in filio posthumato in quanto. vel fexto. vel octavo mensis.
atque ita quando partus virialis non est. & qui flatum decellet. Nō
enim hic filii dici debet positus in conditione ad exclusionem
subfuturi. Ita in specie dictum Socinus in d. l. cum ann. num. 119. qui di-
xit. se ita respondit in causa Luciferi. sicuti verè respondit in conf. 275.
Menoch. Præsumpt.

inſin. 2. & idem sacerdos Baldus & Alexand. in 13. C. de poſth. bared. inſtitu. Et ratio. quia partus ille virialis non est. & l. exp. in 107.
ff. de flatu hom. & script. in lib. 1. de arbit. 19. 3. in daſum. capo 89. num.
36. & conqueſte acquirapar partu abortivo. & script. abort. C.
de poſth. bared. inſtitu. & egregie script. Gellius libr. 1. in art. 1. C. de rebus
cap. 10. his verbis: Nemissi ego Romæ accurate hoc. arg. obicit quaf-
tum. negotio non res tunc parva poſſula te. an oīlax meū in eis. ex vice-
ro viua editu. & flatum mortuis. nu. tristis libertatum supplicef. & in
abortione. quidam non partim videtur mortis oīlax in mempermissus.
Haec enim Gellius. Et partum immaturum & intempetuum di-
ci abortum quicqām altermārum ex nostris multi consigli. à Ty-
raquelin. in lib. 1. in quinque. in verbis. Suscepserit liberos. nu. 26. C. de rebus
ad don. quo loci. nu. 207. script. natinatitute huīs posthumi in
intemperiss. editi non rumpi testamentum. ex sententia Caffer. in d. l.
2. C. de poſth. bared. inſti. Alexand. Caccaloppi. Iafon. in lib. quad. dicitur.
ff. de lib. & poſth. & aliorum quamplurimum. quae Tyraquelin ipse con-
memorat. Et illi accedit Socin. ann. in conf. 25. lib. 2. & in conf. 17. num.
17. lib. 3. Caffaner in conf. 19. num. 5. Alact. in epist. 28. num. 2. Crast.
in conf. 20. num. 3. Julian. Clar. in 9. testamentum. quæst. 4. verbi. ea-
dem. ratione. Cephalus in conf. 22. num. 12. lib. 2. & Romuald. in lib.
poſth. num. 2. 2. C. de honoraria poſſi. contra tabul. Et hoc quidem
tententia magis recepta est. & si lib. ea difſentiantur Bald. in conf. 10.
in fin. & in conf. 40. in fine lib. 3. Angel. in d. l. quod dicitur ff. de liber.
& poſth. Felin. in fin. in fine. de homicid. Bertran. in conf. 207.
nu. 3. lib. 2. Baueria in 4. in inst. de exhort. libro. Decius in conf.
125. num. 3. Porcius in quæst. 30. Rolandus in conf. 56. num. 11. & 12. lib.
3. Albanus Cardinalis optimè meritus in lacribus. ad Bart. in
1. Centurio. num. 4. de vulg. & populi foliis. & Burfat. in conf. 51. num. 37.
& in conf. 62. num. 19. libr. 1. Et in specie huius nostra declarationis aduersus
episcopos in Socin. in d. l. cum ann. num. 10. sacerdotem Bal. in c. i. in titu. episc.
vel. Ab. in vulg. fend. & Sfortia Oddo in tract. de compendiis. in 6. par-
tula. in art. 2. fin.

Declaratur octauo. vt non habeat locum. quando partus est
monstroſus. Ita Soc. in d. l. cum ann. num. 10. Et arcus de Marchio in de-
cī. 65. num. 10. par. 1. & Sfortia Oddo in d. art. 2. in fin.

Declaratur nono. vt locum non habeat locum. quando partus est
filii. qui etiā sunt fati. non tam extant tempore mortis grauita-
cum eo adhuc superflue decelerit. Non enim hoc caſu subfuturum
tum excludit. non sufficiat. hos filios esse natos. led superflui-
tes. illi debent tempore mortis corum patris. vel ascendentis grau-
tati. Ita docui. Socin. in d. l. cum ann. num. 109. de cond. & den. os. str.
adductus test. L. ex facto. q. pen. ff. ad Trabell. Et habuit Socin.
caſu. illi quid filii. qui intelliguntur politi in tacta hac conditio.
superfluitas fuit post grauita mortem. etiam si deinde ipsi decedit
filius. & late Epin. in Lex. faſo. q. pen. nu. 1. ff. ad Trab. Imo sufficit.
quid pro tempore momentum grauato superfluit. uxta. l. in vxi-
ri. 65. num. 10. de lega. erat. & tradit. Epin. in d. q. pen. nu. 2. & respondit
etiam. 1. in conf. 66. col. 5. lib. 3.

Declaratur decimū. vt locum non habeat hac præsumptio in
quod ad fratres ipsius grauiti. qui non intelliguntur politi in
conditione ad exclusionem subfuturi. utpote si pater institutus
duiſ filii & poſt eum mortem ei subfutus extraneum. & conti-
nat grum ex dictis fratibus decedere. nullis eliciti filiis. sed folio
ipso fratre superfluit. Hoc fane caſu si frater superfluit non intel-
liguntur politis in conditione ad exclusionem dicti extranei subfut-
ri. Ita si Caccaloppi in d. l. generaliter. 6. cum autem. q. 20. in fin. C. de in-
fut. & subf. quæſi ſequit. & intellectus Socin. in d. l. cum ann. num. 9. 4.
verbi. quod autem ad secundum. de cond. & demonstr. qui rationes conſide-
rat. ac precipua quidem ratio est. quid disproprio d. l. cum ann.
& filium. edita est fauore descendenteſ grauitati. non autem
transfuturum. hec diximus supra ſuo loco. Et hanc quidem opinione
secutus est Zanchius in d. l. cum ita. in 8. par. num. 49. verbi. vlt. manucon-
ueniens. & num. 6.

Ex supradictis in precedentibus extensionibus. & declara-
tibus difſutur potest illa egregia & vtilis admodum iuriis que-
ſio. & diſputatio. quam expl. at Soc. in d. l. cum ann. num. 99. ff. de cond.
& deo. enfr. poll. Cofſt. in d. l. cum autem. & Caccaloppi in d. l. cum
autem. Et quid quemdiu huiusmodi est. Tertior institutus filii. &
poſt eius mortem subfuturis Titius neponet ex dicto filio. Decel-
lit dictus filius institutus & grauitatus. relatis dicto Titio & alijs filijs.
Titius subfuturis vule habere bona auta iure fideicommissi.
qui venienti refluitenda. nempe dimidiā hereditatis: Et deinceps
de vule coſcurere in alia dimidia. hoc est diuifione legitime Tre-
belianica. qui deduci debet ex persona corum patris grauitati.
Alij vero dicit Titius fratres contendunt. non eis locū fideicom-
muniens. & num. 6.

missis, sed defecit, propter quod corum patrum insitum & granum decedit relictis filiis, & propter bona omnia esse aquiliter dividenda. Dubitatur quid iuris? Socinus dicit, cum ann. num. 92, distinguunt tres causas.

Primum quoniam est, quando tempore conditi testamenti natru erat tantummodo Tirus ille substitutus, & alij deinde nati sunt.

Hoc casu excludit Socinus, natuitate aliorum filiorum substitutionem exprimit, atque ita locum non esse restitutio fidei committit. Nam ut recte dicet Socinus, hoc in casu militat ratio pietatis respectu aliorum filiorum deinde naturum, iuxta d. l. c. ann. 92. Flabet etiam locum ratio feruenda ex qualitate inter fratres, ob quam extendit solet testatoris depositio, l. c. ann. 92. d. l. c. ann. 92. & l. v. t. c. ann. 92. utriusq. iudicis. Et facile potius cogitare testator filium suum suscipere potuisse alios filios, & ob id noluisse eos excludit ab uno tantum Tiro substituto.

Secundus est casus, quando tempore conditi testamenti omnes ipsi filii erant nati. Hoc in casu concludit Socinus, locum esse fideicommissum, atque ita Tirus substitutus admitti debere. Ea est praecipua ratio, quia testator ex multis nepotibus, substitutis, solum Tiram, praeferitus atlos exclusit, iuxta eam, quia divisio supra in facta est extensa: huic capitulo, in veritate secundus tamen.

Tertius est casus, quando tempore conditi testamenti aliqui filii, praeceps Tiram substitutum efficiunt, & alij deinde nascuntur.

Hoc in casu concludit Socinus in d. l. c. ann. num. 92. Iustitiam non esse restitutio fideicommissi, sed substitutionem illam defecit. Et Socinum fecit etiam in conf. 57. n. 16. infine, l. d. 2. Quam modum sententiam probavit Socinus, primo textu, penultim. in fin. de iure codicis quo adductus Bartoli, in l. filio praeferito ff. de iniusta rupt. testam. docuit quod sicut testator rumpit naturitatem posthuiorum, quando testator tempore constituta, mandati nullos habebat filios, legata non conferuantur, aut h. ex causa f. C. de lege praeceps. Ita etiam non conferuantur, quando aliquis filios habebat, & alij deinde sunt nati, quia veritatem non est, quod tot legatos facilius, si credidisset, alios filios filii inclusit, arg. d. l. pen. & d. L. c. ann. 92. Et Bartolus fecit sunt recentiores in d. a. ut ex causa h. Cagnoli, num. 35. vers. sed verum, qui et natus Socinum in d. l. c. ann. num. 92.

Probavit & secundus Socinus, quia videmus, superuenientiam liberorum operari reuocationem donationis omnium bonorum, etiam eo causa, quod donationis tempore aliqui existit filii, & alij deinde nati sunt, ut docuit Bartoli, in l. C. de iustitia, donat, quem fecit sum alij permisit consensu a Tyra, q. in l. si vnguam, in verbo, filii, in d. C. de renovacione.

116 Tertium caput huius ith dispositiois arquth disputatiois est, quod qualitate persona substitutus respicit, an felicit quilibet substitutus, cui fieri debet restitutio, exclusus censeatur a filiis his & defecitentibus grauit in conditione hac tacta potest, & pro regula constitutendum est, substitutum extraneum excludi. Hoc palam omnes fine cotulisse si adiunxit, ex d. l. c. ann. acutissimi, in fin. cùm dixit nullitaria, non eis veritatem testatore volumus antepone alienas successiones proprias.

117 Extenditur primò, vt i locum habeat etiam quando substituta fuit ex ipso filius et testator: Nam adhuc illa censeatur exclusa ab his filiis in conditione tacita subintellec*tus*.

Ita ferunt glo. in l. Lucia, ff. de vulg. & papill. solit. & ibidem Bart. col. 1. seruibus, nro. 57. C. de m. publ. & alijs subdit. & ibidem Bart. infin. Angel. in conf. 14. Ad primos disc. col. 1. & alijs plures referunt Tyra, q. in l. si vnguam, in verbo, liberu, num. 117. C. de reuocatione. Et accedit Ruru in l. 2. imprinc. num. 68 ff. de vulg. & papill. solit. & Berou in c. Regnat. num. 43. t. lat. facti manu. Ita ratio, quia vox dicit extranei heres, non autem fuis, & propter locum habet, nec est veritatem testatoria anteponuisse eam propriis filiis, iuxta d. l. c. ann. acutissimi, in fin.

Nec etiam veritatem est, testator plus diligere vxorem, quam proprios filios: Cum I nullus amor vincat paternum, l. ffi quidem ff. quod metu causa. & Letissimus differat Tyra, q. in d. l. si vnguam, in profacione, num. 4.

118 Extenditur secundò, vt i locum habeat etiam quando substitutus est alter testatoris filius.

Hoc etiam casu filii instituti grauiti substitutum illum excludent. Ita Bartoli, in d. l. c. ann. num. 92. ff. de condit. & denegat. & ibidem Secus, num. 39. qui recentius Baldum, Salterum, & Caffrensem in d. l. c. ann. acutissimi, ac etiam Angelum in l. ex facto, ff. qui rogant, d. l.

ff. ad Treboli. Idem scriptor Abdon in conf. 58 num. 2. lib. 1. Rom. ann. 92. num. 2. Socinus in conf. 58 num. 6. libr. 3. Ruru in conf. 57. num. 9. libr. 3. taquin. in d. generalit. & cùm autem, column. 1. ver. primam amplia. C. de instit. & substitut. & ibidem De reuocatione, 6. & item De reuoc. in conf. 58. num. 6. Gulielmus Benedictus in c. Raynatus, in verbo, ff. lib. 1. & 2. lib. 3. num. 3. de testamen. Socinus in conf. 26. num. 18. lib. 1. & 2. lib. 3. num. 3. p. vnguam, in verbo, donatione largitione, num. 29. 4. C. de reuoc. donat. & in traditu*s* de iure primogenit. queff. 40. num. 9. Didac in lib. prædictarum quaf. 1. ap. 5. num. 11. autem Paulus ad Cor. 1. cùm acutissimi, num. 3. C. de fideicommisso. Emanuel C. in c. pater, pater & i. metu, ff. alijs, libri, num. 2. de testamen. m. 6. & literam, m. 2. Zamboni in heredes mei, 9. cùm ita, in clausa parte, num. 52. ad Treboli.

Quia quidem vera iuris sententia manifestè probatur illo respondit Papinius in d. l. c. ann. 92. ubi ains institutis nepotem, quem grauerat post eius mortem refi*re* in terro patrio suo, successe filio ipsius etiatis testatoris, & tamen resp. odit Papinius, subtili*g*, si filii nepos fuisse filii deceperit. Imo à fortiori testi *se* probat, cum ibi institutis & grauitatis fuisse nepos remotoris, gaudiis ipsi testatoris, & substitutus filius proximior, & tamen dixit Papinius filium substitutum excludi à filiis dicti nepotis.

Secundo accedit tex. d. l. c. ann. acutissimi, in fin. ibi, [ne alienas successiones proprias anteponere velle videatur.]

Hæc verba referuntur ad proprias successiones instituti grauatis, non autem testatoris: cuius fine instituti propriis successioneis sunt filiorum eius, non autem fratri. Id quod vel ex copate, quia in d. l. c. ann. 92. excluditur filius testatoris à filiis nepotis grauatis, sed d. l. c. ann. acutissimi, edita est ad interpretationem d. l. c. ann. 92.

Ergo qua sunt in d. l. c. ann. 92. ius interpretata, censur reperta in d. l. c. ann. acutissimi, interpretante c. j. u. lib. 1. lib. 2. de comung. c. ann. 92. lib. 1. Illa ergo verba, [alienas successiones] non possunt verificari, quando est filius substitutus alter filius, qui dicti proprius successor testatoris. Debet ergo intelligi de propria successione respectu instituti & grauati. Ita text. d. l. c. ann. acutissimi, perpendi d. l. c. ann. 92.

Venit Socinus, in d. l. c. ann. num. 29. vers. sed imprimatur, scripsi, in d. l. c. ann. acutissimi, illa verba, [alienas successiones], dñebe intelligi de successioneis mixtis, nempe respectu fanguinis & hereditatis.

Hoc patet, quia non successores sunt in consideratione (ita intelligi loquitur Socinus predicto in loco), & si filii suis codice ita legit, quia successores non sunt in consideratione d. l. c. ann. 92.

Hoc ex ratione demonstrat Socinus, lex 11. tabul. deset similiter quod successores, q. s. in Institut. de hereditate, que ab intestato de feruntur, atque ita exequitur eos vocat, iuxta regulam legi auctoritatis, d. l. c. ann. 25.

Et rursus, ius naturale seu naturalis ratio deset pariter his filiis successionei, l. scripto, q. s. in l. r. vnde liberi. Et cum ius & ratio naturalis sit communis inter filios, ita etiam aqualem deset successionei.

Et hoc non solum est inter filios, sed etiā inter ab illis descendentes, qui parentum loco subrogantur.

Id quod multò magis locum habet postquam filii sunt ad successionem admitti. Dicunt ergo propria successio habita predicta mixta consideratione fanguinis & hereditatis, nempe in portione, que appellatur legitima vii filio debita, maximē quando iam fuit admitti, dicunt, in quantum propria eius, & naturali ratione, & legi 11. tab. concedente.

Aliena t. vero successio dicunt portio ultra legitimam, id est non debetur filii vel descendentiis, vel iure, vel ratione naturali. Quare subiungit Socinus abdēm, num. 42. hac ex dicta ratione inferit, quid si filio vniuersaliter instituto, alter filius solum in legitima institutio ei sufficit substitutus, & si institutis grauatis sufficit restituere extraneo parte hereditatis, qui restituatio facta, adhuc remanent diuidi hereditatis apud grauatum, tunc non diceretur testator alienam successionei proprijs anteponere, & consequenter cesaret Papinia, & nullitia, reponsum: Nam filii hoc modo ad exequitatem reducentur, & vnuigūque habere portionem sibi debitam iure & ratione naturali.

Vero item Bartoli, confiderationem. Nec conlinuanda est differentia inter portionem legitimam & aliam portionem, sicuti constituit Soc. Nam nullitia in d. l. c. ann. acutissimi, loquitur de successione, que fit in bonis iam quæsiti ipsi instituto grauatis, & ob id nulla constituti potest differentia, cum tota ius portio & patrimoniu*m* effectum sit, iuxta ea, que se daban enures in d. l. c. ann. 92.

ad aliud quod de aqua hered. Rursum, quo ad legem nullam esse potest
et dicitur apud Iustinianum, cum in ea fab tituli alter non pos-
sit, non enim omnes refutations iniungi potest. *L. quoniam impuni-
bus C. de verbo signo.* Dubitatum itaq; fuit foliummum de suc-
cessione ultra legitimam, & ideo illa res (in altena successione
propriis antepotere videatur,) non possum intelligi nulla con-
sideratione, nempe respectu portiois legitimis, & portiois ul-
tra legitimam, sed folium de portione ultra ipsam legitimam.

Tertio hinc fermentu infractus ratio quod testator ea cha-
ritate & pietas qua dilexit filium in futurum grauatum: eadem cen-
tetur dilexisse nepotes ex dicto filio.

*Ista probat ex L. Iustini. §. cum autem. C. ad Treb. iunia d. l. cum
acutissimis. Ideo etiam propter ist text. si qua muler. C. ad Trebell. & ibi
gl. L. cum ita. §. in fidicem. de leg. 2. & I. Publ. §. vlt. de condit. & de-
magis.*

Nunc supererit, vt diluimus atq; confutemus rationes & argumen-
ta corrum, qui contra opinionem male probantur, nem-
pe *Bal. in d. s. c. 16. antrum. num. 4. & in l. c. quidam. col. 1. de inpubl.
& alijs subf. Guido Papez in conf. 27. column. 2. vers. nec potest dici idem
in eo. f. 165. m. 10. an. conf. 27. col. viti. & aperte in conf. 218. in d. dabo.
& idem fuit Alex. in d. in populare. num. 6. vers. pro qd ss. de vulg. & par-
pil. subf.*

111 Et primo quidem ratione iij moti fuit, quod priulegatus
non virtut pribilegio contra alterum priulegium, l. sed & multi-
tud. de excusa rato. & ideo C. quod potio. in pign. lib. & cap.
vii. d' ordine cogni. Deut. in c. prefacta, na. 5. de probato. & Tyr. de
privil. gav. in a. 26 prival. Cum ergo ambo insit. & substitu-
fuit filii testatoris, arque ita quod priulegatus, fecit dicendum
conditionem non posse intelligi in priulegium & commodum
instituti, & ad detrimentum substituti.

Caterum respondet, quid ille substitutus non dicitur quo
ad eam portionem relincat instituto, elle aque priulegatus vt
ille institutus, quem testator ipse magis dilexit quam ipsius substitu-
tum, arg. I. Publ. §. vlt. §. de cond. & demogr. & l. friendum, post
principiis, ff. de verbis signis. Et ideo ad fauorem ipsius instituti &
descendentium ab eo, subintelligitur haec conditio, si deceleri fui-
t libet. Et ficut prius in ea pofione praetulit institutum substitu-
tum, ita etiam pratulit ipsius in situ filios & descendentes.

*Id quod respondit & Corvin in conf. 23. sol. 10. v. 27. lices. lib. 3. &
pot. Baldum quem conmemorat. ad d. Celsum Hinc, in conf. 9. num. 13.
exserit tex. in Auct. de retulit. faleri omniaq; prius.*

Et haec quidem responsio comprobatur traditione Bartoli. in
*Aub. quis alii sen. na. 3. vers. quandoq; quilibet. C. de sacrofect. cum
dixit, quod quando virtus priulegatus in generaliter vere est
priulegatus in specie, id est in causa, de qua agitur, tunc hi pri-
ulegatus in specie virtut pribilegio contra illum priulegia-
tum in genere. Id quod probat. I. vlt. f. ex qua ex his ma. Et Bartol.
fecit sua, & Bald. in d. l. vlt. Felim. in c. in prefacta. na. 29. de proba. 1af.
in v. 29. f. 29. num. 16. libr. de acto. & Datas. in pofcript. par. 2. 4. 2. 4. de
reg. iur. p. 8. Porro filios institutus, & eius filii dicuntur priulegia-
ti in specie quo ad portione iliam filio refuta, filius vero substitu-
tus dicitur solam priulegatus in genere. Cum lex nihil eius
fauore subintelligat; ficitur libet intelligi fauore filiorum instituti.
ergo &c.*

Secundo vrgere non parum videtur text. l. Scavula. in fin. ff.
122 ad Treb. vbi dicitur, quod si testator inuenit substitutus duos fi-
lios in puberibus, corum uno moriere alter succedit. Ergo non ha-
betur ratio filiorum illius prae mortali. Nec dicitur loqui de impu-
beribus, qui generare non possunt, quia immo impubes generare
potest. c. intra. 20. q. 1. Iose. And. in c. impubes, de defensa impube. &
Alex. in l. in populare. num. 6. ff. de vulgar.

Venerabili responderet d.l. Scavula. in fin. simpliciter loqui, &
ideo eff declaranda secundum alias corrum, arque ita quecum d.l.
cum aut. Nec Scavula rationem habuit filiorum alterius ex im-
puberibus, cum raro contingat, ut familes generare possint: leges
iuris non adaptantur his, quae raro contingunt, *l. nam ad e. si.
de legibus.*

Tertio foler perpendi notabilis ille tex. l. haeredes mei. §. cum
Ita. ad Trebell. vbi testator institutus duos filios, & vno corum
sine liberis decedente alteru substitutus, & ambobus fine filii mori-
tem ratiu substitutus Claudiu filium. Decellet primis filiorum
relatio filii, deinde decellet secundus sine filiis. Dubitatum fuit,
ad quem ea portio ultima pertinetur ad Claudiu, vel ad filium
illius substitutus, qui prior decellet. Respondit Scavula, Claudiu
preferri, arque ita excludere filium substitutus. Ecce ergo, quod
Menach. Præfampt.

filius substitutus, qui a testatore fuerat magis dilectus quam Clau-
dia, non admittitur ad eam partem, ad quod admittitius substitutus eius
pater vixerit.

Caterum respondet, casum d. §. cum ita, valde differre a ca-
su d.l. cum suis agitur de portione patris, cui iam acquisita fue-
rat. Et filius admittitur ad portionem obueniam seu reliciti &
acquititam a patre. In casu vero d. §. cum ita agitur, de portione alterius
filii testatoris fratrisque defuncti, quae portio non erat nec
deleta nec quis sit praefunctio, & ideo nec eius filius pretendere
poterat.

Exceduntur tertio, vt si locum habeat etiam quando substitutus
est pia causa. Nam adhuc subintelligitur tacita haec conditio, si
filius ipse in futurum & grauatus decellet sine liberis.

Ita scrip. Richardus Mattheus. Baldus. Caffrenys. lo. de Monte
Sperello. Coenensis. Ioan. Baptista & Sancio Serenius. Corneu. Felice. So-
cius senior. Ruinus. Decimus. & Socius senior. quos congregat Antonius Gab-
riel, in libro quarto conclusione, in titu. de fidicemiss. conclus. 2.
num. 7. & Paris. confi. 19. num. 57. lib. 2. Quibus accedunt Alexan. Iafon.
Tyraspol. & Rodericus Suarez, relati ab Ario Pinello in l. num. 26. C.
de bonis materiali. Idem affirmant Ant. Basanus & Barbara conmemo-
rantes a Tyraspol in tractatu de privilegio pia causa. in primit. 27. Et
huius accedit Ramondulus Serinus in 10. fil. 163. num. 15. lib. 1. conf. 70.
infine. & in conf. 16. num. 74. lib. 2. Emanuel Cofla in c. pater. in prima
parte, in vlt. vbi si absp. liberis. num. 17. de testatrix. in lib. Anton. Gomez in
libro 1. variatio refut. cap. 5. num. 34. Bertaz. in conf. 2. lib. 1.
c. in lib. 1. variorum refut. cap. 5. num. 34. Bertaz. in conf. 2. lib. 1.
& Padilla in l. lumen acutiss. i. nome. 3. qui teftator. hanc effe
communem opinionem. Et inter alios Padilla recent tres rationes, seu
argumenta. & alijs comprobant doliss. Macaria in commentarys de con-
iectura ultimorum voluntatum. lib. 10. titu. 7. num. 4. quo locis num. ro.
versi. mag. obstat. refeat nonnulli ab hac opinione differentes. Et alias
etiam commemorat Ant. Gabriel, in d. conclus. num. 14. vers. contrarium
tenet.

Caterum extenuit haec intelligitur, quando agitur de omnibus
ipis bonis testatoris, vel salem de majori coru parte: secus ver-
dictum de re aliqua particulari, & non multi valoris. Nam tunc non sub-
intelligi conditionem hanc ad ipsius pia causa exclusionem scrip-
tum. Socin. iun. m. conf. 25. num. 28. lib. 1. Decianus in conf. m. 25.
lib. 2. & Mantica in loco supra citato. Et comprobari potest declaratio
hac ex his, quae dicimus in quarto capite principali, ubi explic-
abimur de re aliqua re aliqua fidei cōfessione particulari, & hac quidem
extenuit locu habet etiam si filius grauatus sit in vita sua tan-
tum, & post mortem pia causa. Ita Socin in d. l. cum accus. num. 25. &
alijs relat. a Bertaz. in d. conf. 7. num. 4. lib. 1. in cylindro.

Hac quidem extenuit declaratur, vt locum non habeat, quod
do testator reliquit pia causa pro male ablatis, atque ita ex pro-
natura conscientiae. Hoc sane causum debet subintelligi conditio
dicatio haec tacita, si deceleri sine liberis, quemadmodum recellit a
proxime lo. Sperelli scriptura Caccialupi in d. generalis. §. cum au-
tem. C. de infit. & subf. Socin. in d. l. sum. arm. col. 2. & Decianus in d. §.
cum autem. 7. vlt. v. 27. videtur tamen quod testator & ideo ei sequi Auto.
Gabriel. in d. conclus. 2. num. 1. Eandem probatur Bartol. in d. l. cum acu-
satione. m. 18. C. de fidicemiss. Gentilissimus Benedict. in d. Raymondi, in vlt.
ff. absp. liberis. lib. 1. num. 25. de testam. Tyr. in tractatu de privilegio pia
causa. prival. 68. Emanuel Cofla in c. pater. in prima parte, in vlt. vbi
absp. liberis. num. 8. de testam. lib. 2. & si liberis. col. 2. in practicato conf. 7.
num. 3. refert differentes.

Quartum caput huius d. disputacionis est, quod reficit qual-
itate substitutus. An licet in quacunque substitutio facia
filii vel descendenter subintelligatur tacita haec conditio, si fine liberis. Ita
gl. in d. generalis. §. cum autem. in vlt. v. substituti. C. de infit. & subf.
& iudeis Albierius. Idem scriptura Alex. in conf. Corvin in conf. 1. num.
3. lib. 2. & in conf. 15. num. 3. & num. 3. lib. 3.
Bartol. in conf. 16. num. 5. & in conf. 5. 29. num. 9. Bartol. in conf. 33. num.
1. Bero. in conf. 12. num. 9. lib. 2. in conf. 33. num. 1. Bartol. in conf. 33. num.
100. & in conf. 12. num. 9. lib. 1. Parfait. conf. 19. column. 9. lib. 1.
Rodricus Suarez. in alleg. 28. num. 18. vlt. 2. Amatus Padilla in l. cum
acusatione. num. 7. in fin. C. de fidicemiss. Anton. Gabriel. in d. conclus. 2.

127

rus. 57. & Decia in conf. 60. nro. 26. lib. 3. s. fortia Oddo in tract. de compensatione substitutione, in prælud. p. 2. q. 4.

Caterum à predicta opinione dissentit Socinus in d. l. cito. annis. 18. in fin. de condit. & demonst. qui aliquot argumentis vñs est, sed in foro difficile admodum trit à recepta sententia recedere.

128 Declaratur h̄ic casus, vt locum non habeat in vulgari comprehensione in compendiosa, sicut declarabimur infra in 5. capi.

129 Secundus est casus, quando t̄ substitutio est pupillaris. Hoc casus subintelligitur tacita hac conditio, si filius institutus decesserit sine liberis. Ita Socinus in d. l. cito. annis. 24. ver. tertio vero capi, qui post lögiam disputationem, tandem scripit, hanc opinionem libi placere. Non excuto unne rationes & argumenta, que & ab ipso Socino diligenter & acutè considerata fuerunt. Eadem opinionis secuti sunt Bero, in conf. 23. no. 7. libr. 2. Alciciat. in C. Centurio, nro. 96. §. de rug. & pupill. subdit. & Desta in conf. no. 26. libr. 3.

130 Tertius est casus, quando t̄ substitutio est exemplarius. Hoc etiam casus subintelligit racitam hanc conditionem sicut Socin. in d. l. cito. annis. 24. ver. 2. capi.

131 Quartus est casus, quando t̄ substitutio est directa militaris. Hoc etiam in casu subintelligitur tacita hac conditio, si filius institutus & grauatus decesserit sine liberis. Ita in specie scripturam Socinus in d. l. cito. annis. 25. §. de condit. & demonst. Galliaula in C. Centurio, nro. 176. §. de vulgo. s. pupill. subdit. & Emanuel Cofta in c. p. a. m. 1. p. art. 1. in verb. si abs. liberis. nro. 12. vers. vnum colligo. de testam. nro. 6. qui nro. 13. habiungit hoc intelligi, quando facta est directa militaris sub conditione mortis, vt si filius testator ita dixit: Institutus filium meum donec vivixerit, & post eius mortem haret deum facit Caum.

Hoc sane casu intelligitur vocatus Caus, si filius ille institutus decedat sine filiis. Diveruum est (inequit Cofta) quando miles fecit directam militarem fibi conditionem, ut periret si dixit: Institutus filium meum donec Tirius factus fuerit Consul. Quo Consule effecto, instituto Caum. Hoc in casu non subintelligitur conditio, si filius non suscipiet filios: sed omnino locus est ipsi directe militari. Exsimitu rationem esse, quia filius institutus dicitur quodammodo grauatus in vita, vt definit esse heres. Et ideo sicut in grauato per fideicommissum in vita non subintelligitur conditio huc, vt dicimus infra ista nec in hac directa militari.

132 Quintus est casus, quando t̄ substitutio est fideicommissaria viuenterfals, nem̄p quando parat institutum filium in omnibus suis bonis, & cum grauatu, vt post mortem sua restituatur et Cai. Hoc sane in casu fini controvergia subintelligitur conditio, si ipse filius decedat sine filiis. Et h̄i proprie t̄ casus, d. l. cito. annis. 24. condit. & demonst. d. l. cito. scutifinis. C. de fideicommiss. & d. l. generaliter. §. cum autem. C. de infit. & subdit. Et hoc p̄ seum admittunt omnes in d. l. cito. annis. vbi Socinus. nro. 18. & Parisius in conf. 19. nro. 92. lib. 2. & manuscripta prob. d. l. cito. annis. 19. [a nepte eius. vt fit intra anni trigeminū moreretur, hereditatem patruo suo restituere.] Hoc enim verbum, restituatur, significat fideicommissarium, restituenda, ss. ad Trebell. Baro. & reliquo. in C. Centurio. ss. de vulg. & pop. subdit. & copiorum tractat sfortia Oddo in tract. de compendiosa substitutione, in verbo. Restitutus.

133 Exten ditur primo h̄ic casus, vt locum habeat etiam in substitutione directa, quo in fideicommissariam convertuntur: sicut quando testator institutum filium in vita sua taretum, & post eius mortem alterum fecisset directe heredem: cum enim in patagon directa hac institutio non valeat, sed convertitur in fideicommissariam cum interpretatione multorum, qui sic intellexerunt, h̄i hereditas, ss. de hered. infit. & extraneum. C. cod. Ethoc maximē quando affecta est clausa codicillaris, iuxta traditio nem Baldi & Fequinam, in L. verbis cibidum. ss. de vulg. & pop. subdit. Hoc sane in casu etiam subintelligitur tacita hac conditio. Ita longa habita & diffinzione agnoscit Socin. in d. l. cito. annis. 25. & 26. qui dicit, Gnidonem V. spiculum. & Anto. Malegatianum aduersarios Florentinos ita sensisse. Et sicutus est Raim. in conf. 77. ad pen. in fin. lib. 2. idem sicutus Ber. in conf. 7. nro. 4. in cibidum.

134 Extenditur secundus iste, vt locum habeat etiam, quando substitutio est fideicommissaria, rei particularis, vt si testator instituit filium, vel repotem in re particulari, & cib grauatus post eius mortem rem illum restituere. rei particularis, & cib grauatus post eius mortem illum restituere. Hoc etiam in casu subintelligitur tacita illa conditio, si filius decesserit sine liberis. Ita manifeste sicut nullius, in d. l. generaliter. §. cum autem. in fin. C. de infit. Que tamen confititio explicatur à Socino, in d. l. cito. annis. nro. 33. & 34. distinguendo duos casus.

Primum est, quando sola ipsa fideicommissa & legata particula ria relata à patre filii, vel neputio grauatus post eum mortem fuit alteri & cibituenda. Hoc in casu subintelligitur tacita hac conditio, tria gratia decesserit sine liberis. Ita d. l. cito. annis. 19. in fin. t̄ substitutio est testam. Oldrad. & Albertus. sibi, & communem esse interpretationem, & non habere contradicientem scripturam in d. l. cito. annis. nro. 34. Eadem probatur Bald. in d. l. cito. scutifinis. nro. 3. C. de fideicommiss. Cib. in d. l. cito. annis. in fin. retira. in l. Gallo. §. quidam recti col. 2. test. sed ista de cib. difference. ss. de vulg. & pop. & in conf. 9. nro. 6. nro. 5. Corn. in conf. 19. nro. 7. in fin. lib. 3. De. in d. l. generaliter. §. cum autem. in fin. cibam. 13. & in conf. 38. column. 2. verific. secundum casu. & de eadem facti specie interrogatur idem respondens Raim. in conf. 77. nro. 4. lib. 2. & quoniam aduersus Raim. & Desius edam de fadli posse responderet Socin. nro. in conf. 13. lib. 1. attamen veris ibi. nro. 16. habuit casum affirmavit. Hanc quoq; interpretationem sicut sicut finit. Gallicius Benedictus ac Raym. in verbo, si abz. libe. rial. 1. nro. 13. de testam.

Secundus est casus, quando pater institutum filium in omnibus bonis, vel maiori parte, & cum grauatu post mortem sibi restituere rem aliquam alteri. Ita scripturnt Oldrad. & Albertus in d. l. cito. annis. Bald. in conf. 1. 41. Paulini talis est. Quidam reliqua, in fin. lib. 3. Socinus in d. l. cito. annis. nro. 35. verific. secundum casu. De cius in d. l. cito. 38. column. 2. verific. primum est quamdo, & ibidem Modern. Parition, in annot. Qui quidam intelligunt hoc in casu non loqui, nec procedere recte d. l. cito. annis, in fine, cibam enim hoc in casu ratio illa, col. cit. acutissimi, in fine, quod verisimile non sit testatore voluisse anteponeare aliena suuccessionis proprijs, cum testator non totam suuccessionem, sed rem particularcm tantum restituvi voluerit.

Caterum ab hac opinione dissentit sibi parvum constans Bald. in d. l. cito. scutifinis. nro. 34. quem fecit fuit ibi. Barbatus. nro. 5. Alex. in d. l. generaliter. §. cum autem. & ibidem 14. col. 3. verific. post limita. Socin. nro. in d. conf. 13. nro. 16. lib. 1. & alios reserit Tyrag. in fin. vngua, in verbo. omnia. nro. 3. C. de rev. dona.

Hac postrema t̄ opinio defendi facile potest, quando res legata, vel restituenda adeo magni est valoris, vt verisimile non sit, testatore voluntis eam relinquere, vel restituiri, si filius grauatus suscepit filios.

Ita sicut Socin. in d. l. cito. annis. nro. 36. & 37. & clar. ac in specie declarat Socin. nro. in d. conf. 13. nro. 16. & nro. 19. lib. 1. & ibidem fecit Tyrag. in d. l. verbo. omnia. nro. 4. cum nil interfit quo ad detrimentum filii grauati, quod restituit totam penitatem hereditatem, vel rem vnam multi tamen valoris. Et confert quid responderent Socin. nro. in conf. 13. nro. 25. nro. 28. libr. 1. & Decian. in conf. 1. nro. 205. libr. 1. & atq; sicut supra loco.

Praterē à predicti casus declarantur & locum habent, quando tempore conditi testamenti nondū nati sunt nepotes filii grauati: sicut si sunt nati.

Nam tunc quoq; ad legata & fideicommissa particularia non subintelligunt hec conditio, si decesserit sine filiis. Ita Socin. in d. l. cito. annis. nro. 35. verific. sed alias in hac materia, qui dicit, se ita confitit, ut rever. consilium in conf. 19. column. 6. verific. sed ad predicta responderet, lib. 2.

Declaratur casus iste, vt locum non habeat in substitutione fideicommissaria facta in vita grauati, vt si testator institutus filii, & cum grauatu post aliquod certum tempus restituere, & post annū. Nam tunc non subintelligunt hac tacita conditio, si filius grauatus non habuerit filios. Ita glo. in d. l. cito. scutifinis. in verbo. vitam suam. C. de fideicommiss. & in l. ex fab. 6. ss. quia regatur in verbo, ex volumine. ss. ad Trebell. Baro. in d. l. cito. annis. nro. 1. & ibidem Socin. 28. & 32. qui alios reserit cof. in d. l. generaliter. §. cum autem. nro. 12. vers. 3. regula. & ibid. Dec. numer. 12. C. de infit. & subdit. Antonius Go. in libro 1. varianus reserit. cap. 1. nro. 37. Parisius in conf. 1. nro. 97. libr. 2. Emanuel Cofta in s. pater. in verbo, si abs. liberis. nro. 12. de testam. in 6. & Antonius Padilla in d. l. cum acutissimi, nro. 39. qui alios nomines reserit. Et huius declarationis ea sit ratio, quod sicut testator post certum illud tempus restitutio fideicommissaria præstitutum, prædictio ipsum substitutionum ipso infinito, atque cum ipsi præstat. Ita etiam cum videatur liberis grauatus præstat, si sibi in vita matre. C. de bona. matern. Declaratur secundum, vt locum non habeat quando legatum, vel fideicommissum particulare præstandum est ab herede extraneo filii grauati. Ita Decian. in conf. 31. nro. 8. verific. teritus.

Sextus est casus, quando t̄ substitutio est comprehendiosa, in qua continentur substitutiones directe & oblique, neptū vulgaris, pupillaris, & exemplari, quae directe sunt, nec nō & fideicommissaria.

rius, id est, obliqua, ut explicui supra, in presumpt. dicendum est, quo ad fidicōmīfariā dūbitum non est, quia subintelliguntur tacita hæc conditio, quænammodum in specie scriptorū Socin. in d.l. cūm ann. 19. ver. 1. i. 1. etiam. Ceterū in conf. 1. sol. pen. l. b. 4. Bero. in conf. 128. n. 8. lib. 2. aliat. in l. Centuri. n. 96. de vulg. & pupill. subf. Crat. in conf. 52. n. 1. inf. & dñ omnes, quæ infra referant.

³⁵⁹ Porro dubitatio t' est, quo ad vulgarem comprehenſam in ipsa compendio, ob connexitatem, quam habent vulgaris & fidicommissariā, vñte sub compendio, an scilicet respectu vulgaris subintelligatur conditio hæc, si deceferit sine liberis? Hac dñe sunt opinione.

Nam Socinus in d.l. cūm ann. num. 19. ver. sec. limita t' in communem opinionem scripti erant in vulgare comprehenſam in compendio subintelligenti conditionem hanc tacitam, si inlinuitus non habebit fitios.

Et Socinus in specie secuti sunt Rubens in conf. 26. n. 4. Ruin. in conf. 131. et pop. ver. srl. n. 106. subf. libr. 3. & Alciat. in l. Centuri. n. 50. s. de vulg. & pup. subf.

³⁴⁰ Et quidem ea ratione t' prima moti sunt, quod par virtus est taciti & expelli. Cum quod s. f. cert. peta. Atqui quido in compendio est expresa hæc conditio, si deceferit sine liberis, refertur tam ad vulgarem quam ad fidicommissariam: sicut scriptorū Bart. in l. Centuri. n. 52. ver. secu. quare etiam subintelligitur per verbum communem de vulg. & pup. subf. & manifestis Oldrad. in conf. 139. Themas t' est, G. Lenonis & Spec. t' de teſſ. q. 6. in vtilissima additio. Et secuti sunt Ruinus in conf. 93. n. 11. libr. 2. Socin. in conf. 140. vel. penult. libr. 1. Socin. in conf. 106. n. 4. & in 21. libr. 1. Berou in conf. 128. n. 9. & 15. libr. 2. Alciat. in r. p. 492. n. 26. Crat. conf. 52. et l.

Ita ergo tam ad vulgarem quam ad fidicommissariam referi debet conditio hæc tacita, si deceferit sine liberis.

Caterius huic argumentationi responderit multis modis Ruinus in conf. 66. num. 5. libr. 1. Decius in conf. 46. num. 16. Socinus in conf. 100. num. 7. libr. 1. & Curt. iun. in conf. 33. num. 3. Qui quidem quatuor grauissimi iuriis interpres de eadem facti specie, nempe super testamento Bartholomei Coloneo strenuissimi Capitanei generalis Serenissimi huius Venetiarum Dominij responderunt.

Et primò Ruinus in d. conf. 106. n. 5. libr. 2. & si obscurè admōdū, respondet diuersam eis rationem inter conditionem, t' fine liberis, exprelam in compendio, & conditionem hanc subintelligētam & tacitam. Nam quidem est expresa, respicit tam tempus antea ditudam hereditatem, quām post, ut praetexta in loco dicitur.

Quo sane tempore ante ditudam hereditatem, non potest habere locum fidicommissariā, sed vulgare tantum, l. libr. 1. s. f. testamento s. f. ad Trebuk. Cum ergo tam decedenter fine liberis ante ditudam hereditatem, quam decedenter fine liberis post adest facta est subintelligitur: Ea propter cōditio ex preſta refertur ad veritatem quæ vtrq; determinat. Sed qñ (inquit Ruin.) subintelligitur, dicitur subintelligit respectu vnius tantum, nempe fidicommissariæ, non autem vulgaris. Quæ sane respectu mibi non probatur, cum non ostendat Ruinus, qua ratione factum sit, vt cōditio hæc subintelligēta in subtilitate compendio, quæ in vulgare vt fidicommissariā cōtinet, non ita refertur ad vulgarem sicut ad fidicommissariam.

Respondet secundò Decius in d. conf. 46. num. 16. ver. sec. obſ. alia ſupra, quod Bart. in d.l. Centuri. all. ergo à Socin. nō dicit illud quod Socin. refert, fed hoc tantum affirmat, in compendio conseruare vulgarem: Et compendio iam ibi exemplificari s' Bart. duobus modis, videlicet, quando testator dixit, s' filius meus deceferit fine liberis, vel quandoconque.

Nam vtrq; subintelligit hæc tractum temporis, vt Bart. ipse declarat. Respondebat tertio Deci, admissu quid scriptorū id quod refert Socinū malē ſentit Bart. ſicut qñ de ihes. ihes. n. 10. afferat, & m. a. a. tristitia. Respondet quartò Decius, admissu Bart. id recte affirmat, attamen (inquit Decius) non bene inferatur ad casum nostrum. Nam Bart. loquitur in conditione exprela t' testatore: Nos verò in tacita, quæ a lege subintelligitur.

Quæ sane conditio tacita non ita extenditur sicut expresa, vi scriptorū glo. in l. 1. s. f. videndum, s. f. de facie editio. Et in Cleon. 8. p. 2. in verbo paribus, de verbis, ſigni. ut scriptorū Alexander in l. 1. f. quod ꝑ. 10. 10. relata à Decio, illud, quod tacite in uno capitulo intelligitur, ad aliud capitulum non porrigit. Et hæc quidem responsio mihi magis placet, cum iam ex dictis ſupra cōflet in ſpecie huius diſpositionis, d.l. cum auſus. & d.l. cum acutissimi. & d. ſ.

Mensch. Praef. 144

cum autem multum differre conditionem hanc tacitam ab illa expresa a testatore, ſicut inter ſe hæc differre ſcripferit p. al. 1. & ſon. in d.l. generali, & cum autem ſo. & R. p. in l. ex ſaſto. qñ quia re gauſ. pl. 1. m. 17. f. ſ. de Trebuk.

Secundò pro Socini opinione vrgere magis videtur, quid tam vulgare quam fidicommissariā, aquæ cōtinet vnitate orationis & fermoris ſub compendioſa. Atqui ea, quae ſub vnitate fermoris & qualiter continentur, & qualiter diffiniri & terminari debent, l. tam hæc ſ. de vulg. & pup. subf. Ergo ſicut in fidicommissariā comprehenſa hæc hab compendio ſubintelligitur tacita hac conditio, ſi grauatus deceferit sine liberis, ita etiam ſubintelligi debet in vulgari.

Vr̄em respondent primò Ruinus in d. conf. 106. n. 5. ver. ſec. obſ. alia, quod in debito & Curt. iun. in conf. 33. num. 3. in caſu noſtro, conditionem hanc tacitam ſubintelligi iure modis ſpeciali, & contra iuris regulas, & nepp̄ contra regulam, ſi ita ſit p. al. 1. & Chrys. m. ſ. de verborum obligationib. quo dicimus, in diſpositione non ſubintelligi perfonas, ni nominata ſit. In caſu vero, l. legatarius, ſ. vlt. d. leg. 3. vbi conditio inerat ex natura rei, & ſecundūm ius commune. Atqui (voluerint dicere Ruinus & Curtius) quando conditio & quætitas iure ſpeciali, non in caſu inefl. & in altero iure communis, & ſi caſu ipſi vniuntur fermoris vnitate, non tamen aquilis fit determinatio: Ergo idem dicendum in caſu noſtro, in quo conditio hac tacita, ſubintelligitur in fidicommissariā iure quodam ſpeciali, d.l. cūm ann. Illa minor propoſitio probatur ſecundūm Ruinus & Curtium, in l. mulieri & Tito. ſ. de condit. & demonſtr. vbi conditio reiſit de legato factio mulieri non autem de parte relicta Tito: atque ita legatum factum mulieri non recipit eandem determinationem, cum illo factio Tito. Et hoc quidem, quia quodam mulierem conditio reiſit ita de iure ſpeciali. Et eo teſtu adductus docuit Bartol. in l. Tito. ſ. Titia ſ. titia ſubret. n. de leg. 2. quid ſi vxor relinguatur a marito d. g. mina & viſuſtructaria, inſtitutis filiis & extraneis; vxor ipſa in parte extranei habebit plenum viſum fructum, in parte vero filii, conſequetur alimenta tantum. Atq; ita fut̄ inæqualis determinatio, quia illa verba, ſic iure ſpeciali, & confutetudine Bulgari habent hanc interpretationem.

Vr̄em ſeponſio hac confutari potest traditione & declaratiōne eiudicenter Ruini, in conf. 3. n. 20. verbi ſel. ſu. de p. al. lib. 2. dum in ſpecie declarando, d.l. cūm auſus. ſcripti, quid aliquando l. vna determinabilis eſt fauorabilis altero, ex altera legi diſpositione, fini alius prefumptuamente teſtatoris. Hoc in caſu admittunt in aquilis deſtimatio, quia lex non prefumit, quid diſponens voluerit qualiter determinare. Ita Ruinus intelligit. Iaſiſ ſcripſim, de leg. 1. l. hac conſulſitifima, ſ. ex imperfecto. C. de tēta, ex doctrina Bart. in d.l. Titia. n. 7. de leg. 2. Aliquidq; t' vero vnum deſtimabilis eſt fauorabilis altero non ſimpli diſpositione legis, ſed ex tacita & interpretata mente diſponentis. Hoc in caſu equalis fit determinatio, etiam fi inter ea fit diuerſa ratio, vel alterum fit fauorabilis, et probat. Iam hoc ſe r. de vulg. & pup. ſubf. & l. in testamento. C. de teſſ. in mult. Hoc ſecondūm in caſu loquitur & procedit, d.l. cūm auſus. quia eſt (vt diximus ſupra) interpretatione, quia lex facit a ſe priuumpta voluntatis teſtatoris. Recitus itaque responderi potest, ſic retorquendo argumentum, vna determinatio, l. recipiens plura determinabilis a qualiter determinat, d.l. tam hæc ſ. de vulg. & pup. ſubf. At qui in vulgare ſubintelligitur tacita hæc conditio, ſi deceferit fine liberis: Ergo neq; intelligi debet in fidicommissariā, quia vñt ipſa vulgare comprehenditur ſub compendioſa. Ita finē effēctus vnius diſpositionis impeditur ob vnitatem alterius diſpositionis, qui effectum illum parere non potest: ſicut in vniuersitate in d.l. l. hunc hoc. Vbi ſi patet vñl ſimilis ſubtiliter puberi & impuberi, licet quo ad impuberem deberet intelligi facta etiam pupillaris attamen illa impeditur, quia alteri filio puberi pupillariter ſubſtitutu non potest.

Ita ergo in caſu noſtro in fidicommissariā hac ſubintelligi nō debet hæc conditione in vulgari illi coniuncta non poſit ſubintelligi.

Tertiò vrgere magis videtur, quid vulgaris & fidicommissariā, ut vñl attigimus, vñte continentur ſub compendioſa. At qui alteri actiui. Ergo & noſtro in caſu viſuſtructaria fidicommissariā dicunt communicata vulgare, que vñt cum ipſa fidicommissariā vnitate eſt ſub compendioſa. Illa minor propoſitio probatur, in l. qui patri. ſ. de acq. hæred. vbi qui patri hæres existit, etiā

elis filio impuberis heres esse debet: cum patris testamētū cum pupillari fīt connexum.

Ex eo textu adductus respondit Soc. Sen. in conf. 249. col. 3. lib. 2. pupillarem iunctām & vnitām cum fideicommissaria ei communicare virtutem & essentia suam, vt feliciter facta post mortem plū dicatur facta ultima, sicuti facta dicitur ipsa pupillaris.

Ita primit idem Socius in l. Marcell. q. quodam liber. el. pen. ff. ad tre lib. docuit, ius successōe dñi vnitum cum substitutione vulgari communicare ei naturam & virtutem suam, ut transacte ad fidicem. Omito alia his similia.

Ceterū responderi potest, quod imo actus & dispositio alteri vniā retinet naturam suam, nec eius tenuis virus & effectus attingat à virtute & successō maiori alterius actus fibi vnit, quemadmodum statim multis demonstrabimus.

Contraria itaque opinionem, quod scilicet in vulgarī conexa & vnitā cum fideicommissaria sub compōdio, non subintelligat tacita hac conditio, si filius institutus & grauatus decelerit fine liberis, probatur Ruin. in d. conf. 16. lib. 3. lib. 2. Decus in d. conf. 4. lib. 2. Curius Jun. in d. conf. 33. column. 4. & Socin. Jun. in d. conf. 100. num. 22. lib. 1. Quod quidem interpres ut ad nominis supradictis eadem facti specie interrogati idem responderunt. Nam quod opinione propter Ber. in d. conf. 18. num. 9. et 20. lib. 2. & Paris. in conf. 19. num. 9. lib. 2. & idem affirmant Corn. in conf. num. 30. lib. 4. Vim evitare Santolin. & Franciscus Calcanew. inter confusa Socini in conf. 128. lib. 1. glos. num. 220. lib. 2. & Crefent. in decr. Rota Rom. in decr. 1. an. 11. glos. 27. lib. 2.

Et horum quidem opinio, qua mibi magis probatur, ea prima ratione fulcitur, quod & si substitutio hæc vulgaris vnitate; connexa sit cum fideicommissariā, tamen retinet naturam suam. Ita fādē ad rem dicimus, quod qualibet substitutio comprehendat regulatū secundum propriam suam naturam. Ita in specie nostra dicit Decus in d. conf. 16. num. 20. vers. 2. confidetur lib. 3. ex fementia Bart. in lib. 1. b. mei. g. 2. & lib. 2. ad Treb. & Alex. in conf. 1. num. 13. lib. 2. & his accedunt Ruin. Rubeus. & Paris. quos retulit & fecerunt in conf. 18. num. 10. lib. 2. & in conf. 1. num. 228. lib. 2.

Huc pertinet, quod i fēlamentū patris confectū, duobus testibus tantum adhibuitur, in quo filii fini instituti vna cum extra necoquio ad filios retinet naturam suam, ut valeat, secūdū quod ex extraneis fētū declarat illa vna. Hec etiā facti quod docuit Bal. in lib. 1. f. 2. & 2. C. de inoff. test. lib. 2. Cum dixit, i fēlamentū fratris, in quo pro parte instituta est persona honesta, & pro altera turpis, quod ad honestam personam sustineatur: quo verò ad turpem rumpitur quæra inofficio.

Secundo vrgere i magis mibi videtur, quod quando vna substitutio regulari debet ab altera simul iuncta; nunc potius fideicommissaria regulari debet a vulgarī, aliave directa, quām econtra. Ita Socin. seorsim in conf. 249. col. 6. vers. 2. principalius lib. 2. Ruin. in conf. 122. num. 5. & in conf. 158. num. 8. lib. 2. Paris. in conf. 4. num. 3. lib. 2. & Ruin. in conf. 2. num. 4.

Est enim i substitutio vulgaris efficiens & nobilis ipsa fideicommissaria. Ia ergo nostris in casu fideicommissaria debet potius regulari à vulgarī, vt in ea non subintelligatur conditio, si decelerit institutus fine liberis, quām econtra.

Est etiam aduentum, quod i quanto compendiofacta est facta est his verbis. Et quandocunq; filius meus decelerit, substitutio Caūm vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum. Hoc sāne factū fine controvergia, tacita hac conditio, si decelerit fine liberis, non subintelligetur in vulgariter in alijs subintelligendū sit. Ita Decus in d. conf. 16. num. 20. Curius Jun. in d. conf. 33. num. 2. vers. quia profecta in eas. & Socin. Jun. in d. conf. 100. num. 2. & num. 3. lib. 1.

Præterea perpendendum est quod respondit Ruin. in d. conf. 106. num. 7. lib. 2. Cum dixit, prædictam opinionem Soc. Sen. in d. conf. 158. num. 19. vers. 1. iuncta tamen habere locum in substitutione compendiofacta facta in hereditate, acque ita infflato, secūdū facta est fideicommissio, atque ita ei, cui facta est substitutio. Subtili & acuta ratione differentia hoc conatus est ostendere Ruin. sed amplius deliberandum est.

Ex predictis i diffiniri potest illa dubitatio, an hac tacita conditio, si decelerit fine liberis, subintelligatur etiam in donatione causi mortis, in qua facta est substitutio fideicommissaria, vñptata, si tellator ita dixit, si contingat hoc morbo me decedere, dono filio meo, post cuius mortem volo bona hac a me donata peruenire ad Caūm. Et sāne dubitatio, an subintelligi debet tacita hac conditio, si filius meus decelerit sine liberis? Et recepta quidem

sententia est, subintelligi debet. Ita Socin. in d. l. 1. item num. 22. de cond. & de res. poll. glo. 8. lib. 1. & Scolicet in l. 1. C. de dona. causam, quos fecit fīs fīs Alex. Corn. la. Decin. Ruan. & Cafrenis comm. in art. 2. Gabriele in lib. 4. conclusōnum in ita, de fideicom. conf. lib. 2. Quibus acceditas Didas Cor. in lib. gral. q. c. p. 3. nom. 11. Emanuel Cofas in d. c. pater. in p. pat. in verbo si ag. libri. num. 19. de tēsi. in b. & Antonius Padilla in d. l. 1. item in artif. p. 1. q. de fideicom. Qui quidem eiusdem opinione recensent Tyrannellum & eius nominalis. Et probat Socius in d. l. 1. item num. 22. sententiam hanc probat regule & ratione. Ita sāne probat d. l. generaliter. q. com. autem. C. de infit. & substitutib. [religere vel dederit.] Illus verbum dederit, ad donationem causa mortis referunt. Probatur & ratione, quia (inquit Socius) doatio causa mortis est fīmilla legato, i. 2. de lege. & i. Et in legis non est dubium subintelligi conditionem hāc, vt p. pro declaracione.

Iocum dicendum est i substitutio facta donationi inter viatos, atq; ita in contrātu, qui gratia vnius partis tūtū celebratū, vñptata si pater donet descendenti cūm rebus reliquis post mortem suam. Hoc etiā factū intelligitur, si descendens decelerit fine liberis, ita affirmant Bal. in d. l. 1. item in artif. num. 1. Cacilium in d. l. generaliter & curia. q. 9. 7. Socius in d. l. 1. item num. 22. lib. 1. q. 19. C. de res. emplo. Dicat. ind. 1. 38. num. 12. Collat in d. verbo si ag. liberis. num. 15. & Padilla in d. l. 1. item in artif. num. 11. Qui quidem intelligunt, & reēbū, non habere locū in alijs contrātibus gratia vtrius que contrahentium conficitur.

Dubitari etiam foletur, i conditio hæc subintelligatur, quando pater non vocat & instruit filium, sed cum tantum in conditione posuit, vt si dixit, i nūtio Caūm, & si filius meus decelerit intra vigesimalū fūr statū annū, grauipsum Caūm restituere hæreditatem meam Semprom. Ille filius tellator is apparet positus in conditione tantum, an subintelligatur conditio exactior, si ipse filius decelerit fine liberis. Et non subintelligi scriperunt Bart. in l. q. 1. filium. q. 6. Sabino ff. ad Treb. & i. idem Imola ad vtr. vers. 1. lib. 1. d. 1. gerente. q. 1. lib. 1. item num. 2. & lib. Socin. num. 58. lib. 1. in generaliter. q. 1. lib. 1. item num. 9. & d. 1. lib. 1. & sublit. & i. idem Dicus num. 12. & idem Decus in artif. num. 19. 1. vers. vñpt. K. Rumin. in conf. 23. num. 21. lib. 2. Ruin. in conf. 100. lib. 1. p. 2. Cart. Jun. in conf. 33. num. 8. & Soc. Jun. in conf. 100. lib. 1. qui tēsi (vt etiam supradicti) eadem facti specie responderunt. Idē scriperunt Anton. Padilla in d. l. 1. item in artif. num. 11. C. de fideicommiss. Emanuel Cofas in d. c. pater. in p. pat. in verbo si ag. libri. num. 19. de tēsi. in b. & Hora. Zan hu in lib. 1. b. mei. g. 2. num. 11. q. 7. p. 2. tēsi. i. ff. ad Treb. de cuīs sonis plura etiam scripsit Ber. in conf. 128. num. 13. cum sententia frequentia. lib. 2.

Nume superē, i vñptamus, filii hī qui presumuntur positi in conditione, cēfuntur vocati ex testamento, vel potius positi in conditione tantum ad exclusionē substitutū, & consequētē quod eis referuntur sit us successēdū ad intellocit foliummodi? Quia in re dicendum est, receptam ab omnibus ex eis opinione, non prafūti vocatis ex testamento. Hanc enim probant Baldus, Cafrenis, Conferus, Anchanius, Socius, Jun. Ruin. & alij multū, quos longa serie congregat Joseph Ruffius in commentarij, an & quando liberi in conditione positi vñptantur, lib. 1. cap. 1. Et quos iam hoc in loco ego ipse magna ex parte conseruant, illis accedit Antonius Padilla in d. l. 1. item in artif. num. 46. vers. 1. contra rem sententiam. C. de fideicom. Non hic explico rationes & argumenta, quæ factū diligenter & acute enucleantur bene eruditus Ruffius, locū indicatū subficiat. An nec hī hoc perteat illa dubitatio, an hoc in casu fit locus transmīssio: verū quia hac de re dicimus infra in p. 201. in cēlata cōsiderata, hic silentio iniquoluendam duximus.

P R A E S V M P T I O X C .

Hæredem rogatum restituere cūm vellet, p. sumi ro-
gatum tempore mortis.

S V M M A R I A .

1. Heres rogatus restituere quando voluerit, quo tempore restituere te-
natur.
2. Velle in ultimā voluntātib. dicuntur in qui moritur.
3. Velle facere dōta in dicuntur, qui decedit.
4. Velle in contradictione & cēfuntur non dicuntur merent.

LIBER QVARTVS.

DIVITATVM aliquando fuit, quando testator mandauit, ut haretatem refitteret, quando vellit, quo tempore refittere prefumatur rogatus & responsum fuit
 Secundu[m] r[es]ponso. q[uod] p[ro]p[ter] leg[em] p[re]fumatur rogatum cum moriatur. Nam tunc lares velle refittere dicuntur. Et hanc esse presumptio[n]em turis scripti loquitur. Andreu in aditu, ad speculum tu de profungi s[ed] p[ro]ficiens, n[on] s[ed] in verbo, m[ea]litia corda.

Hinc Bart. in d. §. p[er] dicit, ut vltimis voluntatibus cum diciat & prefumari velle quando moritur. Idque p[ro]p[ter] vltima voluntatis ianore. Idem Bart. in d. §. docem, num. 9. q[uod] sicut, matr. quo loci dicitur, se pariter etiam facie dicitur, ut mortuorum velle prefumatur & dicatur. Diversum est hoc scriptum Bart. in contradicibilius, & in iudicis sententias in contradictione idem Bart. & reliqui in l. Cent[ur]io, q[uod] si ita prefumatur, de verbis oblig. Qua de re copiosi scripti in libro i. de Arbitriis indicium, quiescit.

PRAESVMPT. XCI.

Descendentibus vocatis, de quibus presumatur testatorem sensisse.

S V M M A R I A .

- 1 Testator quando vocavit descendentes, quos vocasse prefumatur. Quod regulariter confitentur vocati tam masculi, quam feminis, nam. 2.
 Et hic etiam quid ad masculos, qui ex feminis ortum duxerunt, nam. 3.
- 2 Descendentibus nomine comprehenduntur tam feminas ex masculis, quam masculi ex feminis orti.
- 3 Descendentibus nomine tunc masculi ex feminis non comprehenduntur, quando est relicta fideicommissum descendenter masculi. Idem quando testator ad fideicommissum successionem vocavit descendentes per variem lexum, nam. 6.
- 4 Descendentibus vocatis, centenarum rotatim usque in infinitum, cum in eis fin gradus, etiam qui nondum nati sunt, vel conceptus tenore mortis testatorum.

CONVENIT huic loco ut distleramus, ut quos vocasse prefumatur testator, qui vocavit descendentes. Hac de re duo conflictu[m] capitula, quorum unum est respectu iuxta, alterum respectu graduum.

Primo in capite pro regula est constitutendum, ut vocatis descendenter, confitentur vocatis tam feminas quam masculos, ita scriptor Alexan. in confi. 2. lib. 2. Cretus in Lumen papilli, num. 15. q[uod] de iusta & iure. Deut. in confi. 223. num. 4. in confi. 43. num. 11. in confi. 46. num. 32. in confi. 49. num. 6. & in confi. 70. num. 9. Paris. in confi. 26. num. 34. lib. 2. Natura in confi. 4. num. 8. lib. 1. & Rebofus in Liberorum, ut verborum signific. idem ego ipse scripsi in confi. 70. num. 4. & sicut in p[ro]posito 74. num. 26. Ratio est, quia hoc nomine descendentes, est nomen commune virgine sexui conuenientis, sicut Socini & Reb[er]us dixerunt.

Extenditur primus, ut locum habeat etiam quid ad masculos qui ex feminis orti sunt. Nam & iij sub nomine descendenter contineantur, ita Alex. in d. cons. 240. in fine, lib. 2. Socin. fen. in confi. 51. num. 11. & lib. 2. Decius in confi. 222. num. 2. & in confi. 43. num. 11. Paris. in confi. 31. num. 30. in confi. 33. num. 11. & in confi. 43. num. 26. lib. 2. Natura in confi. 6. num. 5. 34. lib. 1. & in confi. 43. num. 22. num. 3. Rota Roman. in confi. 213. num. 4. p[ro]p[ter] part. 2. Alcibiades in confi. 163. num. 1. & accedit quod idem est dicere de generatione, quod de descendenteribus, ut scribunt Buttrin. in monit. de iust. & Corneus in confi. 31. num. 4. lib. 3. & in confi. 233. num. 5. prope medium lib. 4. Atque nepos ex filia, dicitur ex generatione materni, ita Caffren. in l. num. 3. C. de condit. inf[er]ior. & in confi. 302. vi. quod law procedure. & in confi. 316. supra scriptu[m] D. confititor. 2. lib. 2. In confi. 62. Corn. in l. 209. num. 11. lib. 2. in confi. 51. num. 3. & in confi. 233. num. 3. 4. & 6. lib. 4. Socin. fen. in confi. 25. num. 1. lib. 1. Dec. in confi. 223. num. 3. & in confi. 497. num. 5. Gozad. in confi. 29. num. 1. Paris. in confi. 42. num. 58. lib. 3. & Beroum in confi. 220. num. 34. lib. 1. Ita ergo duci debet et descendenteribus.

Extenditur secundus, ut habeat locum ex contraria, nempe in feminis natis ex masculis. Nam & haec fine controvergia dicuntur considerari sub nomine descendenter. Alex. in d. cons. 160. num. 2. & post alias quae commenentur Paris. in confi. 61. num. 34. lib. 2. & Beroum in confi. 220. num. 6. lib. 2.

PRAESVMPT. XCII.

Declaratur primus predicta regula, ut locum non habet, quando fideicommissum relatum est descendenteribus masculis. Nam tunc non continentur masculi descendentes ex feminis, ita traducti Socin. fen. in l. Galli. §. sive de lege nr. 6 ff. de liber & p[ro]p[ter] sicut & in confi. 2. num. 3. lib. 3. aliovis in ref[er]o. 6. 10. 10. 23. & 34. q[uod] em[ph]asculi sunt in confi. 12. num. 24. inf[er]o. Ita etiam Matthes. in total. 162. f[ac]tis p[ro]p[ter] masculos & feminas non continentur sub nomine liberten um scilicet locorum. Et Matthes. in total. 162. q[uod] f[ac]tis p[ro]p[ter] masculos & feminas non continentur sub nomine liberten um scilicet locorum. Et Matthes. in total. 162. q[uod] f[ac]tis p[ro]p[ter] masculos & feminas non continentur sub nomine liberten um scilicet locorum. Et Matthes. in total. 162. q[uod] f[ac]tis p[ro]p[ter] masculos & feminas non continentur sub nomine liberten um scilicet locorum. Et Matthes. in total. 162. q[uod] f[ac]tis p[ro]p[ter] masculos & feminas non continentur sub nomine liberten um scilicet locorum.

Et huius modi sententiae ea est ratio, quia conjectura est, testatores voluntate conferunt agravationem & familiam, teneat p[ro]p[ter] fideicommissum pro masculis, testatores, quae scripsi sicut & in prefumatur. Et ideo cum masculi orti ex feminis non possint testatores familiam conferunt, ex quo non testatores, sed proprii patris familiam sequuntur, sequitur dicendum, sub eo nomine defendantium masculorum non continetur.

Declaratur secundus, ut non habeat locum, quando testator ad fideicommissum successionem vocavit descendentes per virilem sexum. Nam & hoc calo masculi descendentes ex feminis non continentur, testifera Socin. fen. in l. confi. 51. num. 1. lib. 2. lib. Bald. in l. Galli. §. manus de lege ff. de liber & p[ro]p[ter] sicut & in confi. 162. non continetur hoc calo icipit scriptum multa me congesti in confi. 205. num. 20. lib. 3. vbi nr. 23. retuli Beroum in confi. 77. num. 9. lib. 2. qui scriptit, veram non esse distinctionem illam Socin. fen. in d. h. non de lege, ut & distinguunt, quod aut testator vocavit descendentes per lineam masculinam, aut ex linea ipsa masculina. Quam quidem difficultatem probavit & aliquid in d. §. manus de lege, nr. 6. Idem etiam scripsi in confi. 3. §. num. 6.

Secundum est huius disputationis caput, ut quod circa gradus veritatis, neque cuius gradus descendentes vocari prefumatur. Et dicendum est f[ac]tis confitentur vocatos omnes, vt que in infinitum, l. vit. C. de sicut & legit. hard. & g. in l. Aut. de hard. ab inst. a. t. t. & scrip[er]t Alex. in confi. 36. ad. 1. lib. 1. in confi. 160. lib. 2. Dec. in confi. 223 & in confi. 14. colun. 1. q[uod] quo fecerit sum in confi. 16. num. 345. & in confi. 15. 20. 21. lib. 2. in confi. 23. num. 31. & in confi. 23. num. 8. lib. 3. H[ab]it accedit Soc. in confi. 51. num. 1. lib. 1. lib. 4. Got. ad. in confi. 20. num. 8. Natta in confi. 6. num. 6. lib. 1. in confi. 37. num. 2. & in confi. 47. num. 26. lib. 3.

Ex hoc sequitur, sub hoc defendantem nomine continetur nondum natu, vel conceptus tempore mortis testatoris, vel evenientis casu successionis. Qua de re differentiam in praefumatur.

PRAESVMPT. XCII.

Primogenito ad fideicommissi successionem vocato, de quo testatore sensisse presumatur.

- 1 Primogenito ad successionem fideicommissi vocato a testatore, presumit vocatu state maior, non autem qui dignitate & auctoritate aliis antecellit, quod intelligunt etiam de eo, qui sicut natu est, nam in dicto primogenito, nr. 2.
- 2 Primo genito si dicitur, qui tem por successione est ille natu maior, licet aliis ante et cum natu & mortuo sit.
- 3 Primo genito si dicitur, qui tempore successione adsciatatur.
- 4 Primo genito regis dicitur etiam ille, qui natu est ante adscipit regis a parte.
- 5 Testator quando vocavit maiorem de domo, sicut nisi illi excusat tem por conditi testamenti deciderunt, aliis gradibus aduersari uero.

CONTINGIT sapissime testatores vocare ad fideicommissum successionem primogenito, & ob id ambiq[ue] soler[et], de quo intelligatur? Hac de disputatione pauca dicturus sum, cum integrum uberrimum extensum doctrinam interputem commentarij de h[ab]itu primogenitorum de Hispanorum primogenitis, & de maioriato.

Hoc primum dicimus, quod quando testator vocavit primo genito, intelligitur vocale cum, qui state maior est, non autem cum, qui dignitate, scientia, generis, vel alij animi & corporis dobitibus aliis antecellit, ita p[ro]p[ter] Tyrag. in tract. de iure primogenit. q[uod] i.

num. 10. & Gregorius Lepet. in commentariis ad leges Hispaniarum, scriptor Ludovicus Molina in libro 3. de Hispanor. prouincia. capite 1. numer. 2. & Iacobus Simancas in libro 1. de primogen. Hispan. cap. 7. & Iudiciorum ipse affirmata in conf. 21. man. 26. libro tertio, post Crostum his relatum.

Secundum obseruandum est, t̄ quid primogenito vocato, intelligitur etiam de eo, qui solus natus est. Nam & si dicitur primogenitus, etiā nullus alius post cum natus est, c. i. locis de verbis signicat. & scripserunt Tyrael in d. tract. de iure primogen. quæst. 1. man. 5. & quæst. 2.

3 Tertium annotandum est, t̄ primogenitum dici eum, qui tempore successionalis est natu maior, & si aliis ante eum natus & mortuus sit, ut Baldom. Alexander. Ioseph. & alios scripserunt Tyrael in d. tract. de iure primogen. quæst. 3. nu. 6. & lateri que conprobant in conf. 21. man. 9. lib. 1. & in corsi. 22. man. 58. lib. 3. vbi scriptio hoc uia invenerit. Et illi accedit Melchior Palaz. in tractatu de maioratu 2. pars. pug. 5. man. 47.

4 Quarto ambi foliet, an filius primogeniti, vel eius patruus dicatur primogenitus, ut ad fideicommissum successionalis admittatur? Exsimius tamem per veriorem & receptam magis eius opinionem corrum, qui affirmant, filium primogeniti admitti debere, excluso patruo: quemadmodum longa & diligentis disputatione demonstrati in conf. 21. man. 3. vbi num. 32. commemorant infinito proposito Dolores probatio habeat sententiam.

5 Quinto obseruandum est, t̄ primogenitum Regis dici etiam illum, qui natu eius ante adeptum regnum à patre ipso Regre, scripto aliis scripserunt Tyrael in tract. de iure primogen. quæst. 31. man. 1. Corofus in l. Senatoriis. I. ff. de Senato. & Melchior Palaz. in tract. de maioratu. par. 2. quæst. 3. in tractatu s. & Laisius comprobauit in conf. 21. lib. 7.

6 Sexto notata dignum est, t̄ quid si testator vocauit maiores de domo, si primi illi existentes tempore conditi testamento decellerit, alijs gradatim admittuntur, ita Ambro. in conf. 4. 5. & alij permittit, quos conseruit in conf. 9. num. 19. & committunt testator Ludovicus Molina. lib. 3. de Hispan. primogen. 4. 5. nu. 19. & Didacus Burgensis. Hispan. lib. 1. quæst. ciuilius. q. 2. nu. 78.

Ceterum ab Anchani & Romani hac sententia dispensentur Bald. & alij, quos commemorant in d. conf. 97. man. 11. verba. non officia secundum lib. 1.

PRÆSVMPT. XCIII.

Filii, descendentes, agnati vel cognati nondum nati, vel concepti tempore eueniens causis fideicommissis, an & quando ex praesumpta mente testatoris ad fideicommissum successionali admittantur.

S V M M A R I A.

1 Filii & descendentes nondum nati tempore eueniens causis fideicommissis, quando exigitur de fideicommissu vel legato puro, non praesumuntur a testatore vocati.

Et quid in fideicommissu conditionali, nu. 2. & 3.

4 Agnati qui nondum nati sunt, sed in tantum concepti tempore eueniens causis successionali, si fideicommissum conditionale praesumuntur a testatore vocati. Et quid si reponimus agnati, quoniam non erat in tempore conditi testamenti, alter verò natus est tempore, qui eueniit non conditio, nu. 3.

5 Agnati proximi præfuerunt remotori in successionali fideicommissu conditionali.

6 Agnato admisso ad successionalem, & nato ex tempore quo eueniit conditio deinde natus est alter eiusdem gradus, non admittitur ad successionalem, nec concordia cum iam admisso.

7 Fideicommissu reliquo & filiis descendentiis in infinitum, adiecta probatione alienationis, cum facta sit quod non alienum est possit restituere alienum, si facta alienatione ad aliquam alij eam resoluunt, an & teneant post mortem suam restituere alij futuri descendentiis etiam concepti post dictam revocationem. Et quid si facta est alienatio ad illi agnati, qui tempore mortis sua relinquenter soli agnati, qui alienatione tempore nondum concepti erant, an recuperare poterint, nu. 9.

DIFFICILIS admodum & perplexa est disputatio, an & quando filii, & descendentes, agnati vel cognati nondum na-

nati, vel concepti tempore eueniens causis successionalis fideicommissi, ex praesumpta testatoris voluntate ad ipsius fideicommissum eueniens admitti debeant? Distingue haec in re sole aliquot causas.

Primum est, t̄ quando agitur de fideicommissu, vel legato puro. Hoc iane causa filii & descendentes nondum nati, vel concepti non praesumuntur à testatore vocati, atq; ita non admittuntur, sed illi tantum, qui nati, vel concepti reperiuntur eo tempore mortis testatoris, ita scripserunt Alexan. Soc. Iur. Rimi. Cart. iiii. Tyr. apud. Alba. Capitul. & Ludovicus Molina, quo congreſio in conf. 16. num. 21. lib. 2. & lat. in conf. 13. num. 5. lib. 1. quo loci commensuratur auctoritas, & argumenta, quibus vera haec traditio probatur. Eiusdem opinione adducunt Ioan. Petrus Surdus in conf. 13. num. 35. & Rota Roman. in desig. 379. infra in part. non novissima editio.

Secundum est causus, t̄ quando fideicommissum est conditionale. Hoc iane causati, vel cognati, vel concepti tempore mortis testatoris admittuntur, si gradu aequali sunt, ita Soc. iiii. in conf. 16. num. 5. verific. & ideb. & nu. 16. & 27. & 28. & ab aliis non admittuntur, & sequuntur in conf. 16. num. 5. & 6. lib. 2. & in d. conf. 15. nu. 12. & 13. quo loci dicti sententiam hanc probant text. L. iiii. it. 2. & 3. lib. 1. & 2. & 3. lib. 2. ibi. [Qui ex nomine defuncti fuerint eo tempore, quo testator morebatur.] Considerat & emendat in loci statu. Ita dicimus, natus & conceptus tempore quo res suppedita fideicommissu fuit alienata, admitti ad eius revocationem, ita post Tyrael. & alios ab eo citatos, scripti in d. conf. 13. num. 46. Zandius qui in fid. 21. num. 23. & 27. & Rota in d. desig. 379. fin.

Tertius est causus, quando fideicommissum est conditionale & agnati, vel cognati reperiuntur nati tempore eueniens conditionis, sicut causis successionalis, & si non exstant tempore conditi testamenti, nec mortis testatoris. Hoc in causa adhuc admittunt omnes, si modis fuit gradu aequali: alioquin proximiores excludunt remotoria, ita affirmavit Lamberton. Joa. Andre. Capitul. Alexan. Rimi. Ia. Decim. Par. iiii. Cart. iiii. Alcas. Soc. Rom. Euseb. Tyr. apud. Alba. quos enumerant & sequuntur in d. conf. 16. num. 7. & 79. & d. desig. 379. in conf. 13. num. 35. veridicem quando.

Excedunt hic causas, t̄ ut locum habeat etiam in agnatis nondum natis, sed tandem conceptis ex tempore quo causis successionalis eueniit, ita scriptis in d. conf. 16. num. 29. lib. 2. m. conf. 21. num. 1. lib. 3. & in d. conf. 15. nu. 13. & nu. 16. lib. 5. vbi multa sic fieri coquuntur commemorantur.

Quartus causus, t̄ quando tempore quo eueniens causis successionalis reperiuntur agnati, quoniam viri tamen natura erat tempore conditi testamenti, vel mortis testatoris. Alter verò natus est tempore quo eueniit conditio. Hoc in causa admittitur prius ille, qui exstabat tempore conditi testamenti, ita scripti in d. conf. 16. nu. 12. & 13. & 21. & 22. verific. & num. 1. vbi sic declarans tradidit illam Lamberton & sequacum. Et dicitur declarat Tyrael. & Cet. in d. conf. 13. nu. 15.

Quintus est causus, t̄ quando ex agnatis qui natu, vel concepti reperiuntur ex tempore vel testamenti conditi, vel mortis testatoris, vel eueniens conditionis & causis successionali, viri eorum est gradus proximior & magis coincubus: Hoc in causa proximior ille debet, excludo remotoria, ita ex sententia Capitul. Rimi. Grat. & aliorum declaratur in d. conf. 16. num. 71. in d. conf. 28. nu. 16. & in d. conf. 41. nu. 15.

Sextus est causus, t̄ quando tempore quo eueniens conditio, sicut causis successionalis natu agnati, & qui gradus est post fideicommissionem. Deinde ex post natus est alter eiusdem gradus. Hoc finit causu, agnatus iste, qui superuenit, non admittitur ad successionalem: atque ita non concurreat cum iam admisso, ita respondunt Cœlestis, Alexander, Soc. Rom. senior, Creueta, Alcas. & Alba. Arguila. & Ludovicus Molina, quo commemorant in dicto conf. 15. num. 33. Et illi adducunt Roman. Roman. in decif. 32. & in desig. 379. num. 11. parte prima, in nouissima editio. Et eo in conf. 41. num. 17. & multo subsequentiem sententiam hanc rationabili & argumento conprobant. Et eadem visu in tandem probat etiam Ioan. Petrus Surdus d. conf. 17. num. 41. idem etiam scripti Hieron. Zanchius in Librædes mei. 6. vbi ita in qua parte, num. 2. 2. & verific. contraria, & num. 22. ff. in Trebol. & his constat minus recte respodit Alciatum in respon. 7. 2. in secunda dubio. cum dixit, quid est primogenitus fuit exclusus à successionali, ob possefiliationem religiosum, si ei superuenit habilitas ad succedendum, debet admitti, depulso secundo genito iam ad successionalem admisso.

Nec repugnat auctoritas illæ multæ, quæ pro contraria opinioni adducuntur a Ludovicu Molina in lib. 3. de Hispan. primogen.

gen. 10. m. 25. &c. in Riminal. iun. in conf. 154. m. 23. 24. & 25. Nam illis respondit ad dico. 413. col. pen. resp. testator secundo.

Et ex his ineligimus verum esse quod scripsi in d. conf. 413. m. 27. quod si res suppedita fideicommissio alienata fuit, & defecit de-tes, vel agnati illius alienantis, qui tempore mortis tuis, qui alienauit, nati, vel concepi erant, rem illam recuperarunt, non tenen-tur tam reliquie ut totum, vel aliqua pro parte alteri descend-entis, vel agnati, qui deinde conceptus & natus est, cum exclusio-sis fuit. Et hanc ipsam sententiam comprobavimus in dicto conf. 413. numer. 20. vbi iste testator Rainum in conf. 22. num. 11. & 12. lib. 2. Idem dixi in conf. 163. num. 17. libro 6. vbi num. 29. sic declarauit Rainum in di-lla conf. 2.

Septimus est casus, † quando testator reliquie fideicommissum tuis & descendentiis in infinitum, & adiecit eis expresa probabilito alienationis in bonorum, cum facultate, quod si dicunt filii, vel aliqui ex descendentiis alienarent, alij non alienantes sta-tim possent retinere alienata, quia ipsis retocantibus ceferant acquita perinde ac si illi alienantes essent mortui. Deinde con-tinet quod alienatione ab aliquibus facta, alij enim revocarunt, anque ita in ipsis bonis hucceperunt, & dubitatur, an illi teneant post mortem fuisse reliquie alijs futuris descendentiis etiam conceptis post dictam revocationem? Hoc in casu isti concepti post revocationem rei alienata admittuntur ad successione-rem. Nam cum iij descendentes nolint succedere ob causam alienatio-nis & revocationis, sed ob ipsam substitutionem in casu mortis factam, sequitur dicendum, sat ille, quod iij descendentes, vel agnati natu vel concepi fuerint tempore quo euenit casus substitu-tionis, & si tempore alienationis & revocationis nec natu, nec concepi foret, et attempo in dicto conf. 413. num. 48. vbi sic declarauit I. petri & fratris de leg. 2. & dixi, hoc in casu defendi posse opinionem illarum Caffren. in conf. 27. In causa que veritorum statuonem, 3. li-bro fecundo, quae fecit sunt à me communi-ata practicato in loco. Etiam accedit Ioan. Petrus Sard. in confil. 125. numer. 20. qui alios refert.

Octauus est casus, † quando fideicommissum fuit reliquum ut supra, & facta est alienatio ab illi agnatis existentibus, qui tempore mortis fuisse reliquerunt solum agnatos, qui alienationis tem-pore nondum concepi erant. Et dubitatur, an iij recuperare possint? Calrenti, in d. conf. 247. respondit recuperare possit, sicut Cas-trensem si intellectus dicunt. in refon. 69. num. 6. verit. tertio refon-detur quem remittit & secundum sum in d. conf. 13. num. 49. quod si scripsi, die declarari posse Natau. Rolandum, & alios, quos ibi retulit. Et idem respondit Ioan. Petrus Sard. in confil. 125. num. 32. qui pariter resultat Natau. Roland. & Alciatum.

PRAE SVMPT. XCIII.

Neopes quando sub filiorum nomine in testatoris dispo-sitione contineantur, vel non contineantur coniecturis & presumptiōibus, breuis, sed clara enarratio.

S V M M A R I A.

Neopes an & quando sub filiorum nomine presumptio contineantur in testatoris dispositione.

Neopes propriè non contineantur appellatione filii. Et id locum habet, etiam quando concordatur & presumptio eius apparet potest testatoris sub eis filii nomine comprehendere voluntate nepotem.

Neopes filiorum nomine non contineantur, quando testator restriicit dixit: Legi filios Titi, vel subistito filios suis.

Idem quando vocat filium sub nomine proprio, num. 4.

Idem quando sunt nominati filii nominibus propriis, & postea si dicitur, si dicit filii mei, num. 5.

Idem quando disponens in eadem dispositione distinctione locutus est de filiis & nepotibus, num. 6.

Majusculam licet concepit sarcinum, attenans quanto distinctione facta est mentis virtus, scita, non dicitur concipere.

Neopes filiorum nomine non contineantur, quando filii sunt a testato-re imitati in institutione, non autem neopes, & in substitutione deim de filiis plausibiliter vocatae sunt.

Idem quando testator scripsisset heredes filios suis tantum, & postea dixisset, etiam si aliqua distinctione filiorum meorum decederet anteaquam nubetur, ei subistito supra acripsos filios meos, num. 9.

Idem quando vocando neopes vixit illi nomine liberorum, deinde in

substitutione vocat filios suis, num. 10.

Idem quando dispositio ad aptari non potest ad nepotes, num. 11.

Idem quando testator in alijs testamentis partibus sub nomine filiorum ellexerit sicutum de filiis primi gradus, nam & in ea parte, in qua de filiis similiiter locutus est, non praefontur de nepotibus in ellexisse, m. 12.

Neopes filiorum nomine non complectuntur, quando testator aqua-potestim in capita filios substitueret.

Et idem, quando aliquis magis doletur excluderetur a minus de-claro, m. 14.

Idem quando in loco, ubi conditum est testamentum, extat statutum, quod verbatisamenti intelligantur ad literam vi. iacent, nu. 15.

Testator praefontur vel suam dispositionem eis conformem statu-to & legi ipsi municipalis.

Neopes nomine filii non comprehenduntur, quando tempore condicione-testamento exstant filii & neopes, & testator solum filios nominavit.

Idem quando agitur de successione transuersa ultra patrum ma-gistrorum, nu. 18.

Causa testator regulatur a causa intestati.

Neopes quando aqua filii succedit ab intestato, nomine filiorum di-ctum comprehenduntur.

Neopes nomine filii non venire, quando transversales vocati sunt filii transversales, & iis redditur ratio.

Idem quando testator gravant filium onere sudecommissum, nu. 22.

Idem quando dispositio tam fortior fuit effectum suum in personam filiorum, num. 23.

Neopes filiorum nomine comprehenduntur, quando testator cōfici-untur aperire nepotem nomine filii, & hoc etiam in substitutione sudecommissarij. Idem quando constitutus fideicommissum pro conser-vatione agnitionis & famile, m. 25.

Idem quando aliquis qui extrahit vel removet admitteretur, exclu-si ipsi nepotibus, nu. 26.

Idem quando testator habuit nomina filiorum & liberorum pro p̄fonom, nu. 27.

Idem quando substituit quoscumque filios nascitores, nu. 28.

Idem quando substituit in sterpe, & non in capita, nu. 29.

Idem quando aqua nepotes ac filii essent successores ab intestato, m. 31.

Idem quando testator protulit verba in certis futurum euenientia, quo tempore non repenterant filii sed nepotes tantum, nu. 31.

TESTATORIS sapissime vel propria ignoratia, vel me-moria lapsi, vel Notarii imperitia, quod frequentius est, de-cepit, vocant, vel fideicommissi onere gravant filios, nulla nepotum mentione facta: quapropter dubitari multiores foler, an ab illo filiorum nomine continentur & nepotes? Hac de re multa scripsi Antonius Gabriel in lib. 6. consilium, in it. de ver-bor. signif. conclus. & ego ipse in confil. 215. lib. 3.

Vix ordinare magis, quantum praeceptum disputatio postulat, aliquid commemorabo. Et primum pro regula 1° proponendum, filii appellatione, ex fermonis proprietate, nepotem non contin-richtum alias filiis, aliius nepotis. I. filium habeo ss. ad Mat. lib. 1. quod si nepotes, ss. de testam. tutel. libertatem, ss. de exec. test. & ss. lib. in Insit. qui testam. tutel. d. ari pos. & scriv. Bart. in liberorum, nu. 9. ss. de ver-bor. signif. & al. per multa, quas longa serie congregata in confil. 215. lib. 12. & 216. nu. 8. a. cum subseq. demonstrauit, iura ab alijs pro contraria opinione allegata non probare, quod proprietate fermonis nomen filii comprehendat nepotem, sed filium ad cuncte mulieris in casibus per interpretationem quandam: quae nil aliud est quam con-iectura & presumptio, ut explicauerim super a lib. 1. q. 27.

Hec regula, quod filii nomine non continentur nepos, locum habuit multo magis, quando coniecturis & presumptiōibus ap-pare potest, testatorum sub eo filii nomine comprehendere non luſte neponem, sicut in d. conf. 215. num. 49. lib. 3. anteriora Cornei & Alciati, Socini nu. & Hieronymi Gabrieли. Hic aliquot emendabimur coniecturas, quibus regula hanc confirmabitur: dein de recentibus alias nonnullas, quibus ab ipsa regula rececimus: reliquias studiosi obseruantur.

Prima est coniectura sumpta ex verbis: † vel si testator is dicit: Lego filii Titi, vel filii suis vel substituto filios suis.

Item tandem testator restriicit & limitat locum dicitur: & ob id comprehendere volunt filios primi gradus tantum: non autem nepotes qui immediate filii dici non possunt, ita in specie dicitur So-cin. in lib. 1. Gall. §. in instituens, nu. 5. ss. de liber. & postib. dnum declarant nomine in mole ac text. c. i. cum pater. §. hereditatem, de leg. 2. & idem scripsit Laf. in d. §. instituens, nu. 23.

Idem

Idem quoque respondit Alexan. in conf. 4. nu. 6. lib. 4. quos qui dem ius tuum in d. conf. 213. num. 2. Huius accedit Paulus Picus in conf. 7. nu. 2.

Cetero harum Rolandus in conf. 4. num. 39. lib. 4. post multos intellectus, harereditatem, loqui in transuersalibus, quorum filii si vocati sunt, non continentur nepotes, ut dicimus infra in 15. coniectura. Distinguunt aliter Puteus in desig. 263. num. 3. lib. 2. inter filios grauatus et homonatos.

Secunda est coniectura, t quando vocatus est filius sub nomine proprio, ut si testator dicit: Relinquo filio meo Caio, vel subfutus: filium meum Caium.

Nam tunc appellatione filii non continentur nepotes. Illa enim nominis proprii adiectione restringit & certum ipsam perficit significat, ut apud alios responderet Iustini in conf. 17. colum. 1. & in conf. 17. colum. vlti. lib. 2. Deum in conf. 9. & in conf. 51. colum. 1. Ceterum in conf. 57. num. 2. qui communem esse optionem testatur. & alio plures recensent Antonius Gabriel in dicta in conclusione i. num. 70. Idem ejusmannus Hieron. Zanchius in l. b. a. de meo. §. c. omnia, in 4. parte, num. 213. lib. 7. tr. et. 6.

Tertia est coniectura, t quando filii sufficiunt nominati nominibus propriis & potest dictum suffici, si dicti filii mei. Hoc criterium calo non continentur nepotes. Quodcumque illa dictio, dicti, est, ei refutatur ad precedencia, & habet vim nominationis sub proprio nomine, & properter ad folios ipsos filios restringitur, aucta precedente coniecturam, ut responderetur multi sibi a Gabriel in dicta conclusione 4. vlti. ene rescripsit Alexan. in conf. 40. colum. 1. lib. 6. Deum in conf. 291. colum. 1. Zaphum in conf. 7. lib. 1. G. ad. in conf. 29. colum. 3. Ruminum in conf. 17. colum. 1. & conf. 31. colum. 2. Et his addi Ripam in l. fulm. sibi. Sicut num. 36. post Ruminum. c. 3. lib. 1. pen. lib. 2. & alijs relatis a Socini. iun. in conf. 14. nu. 9. lib. 4. & a Natta in conf. 251. nu. 29.

Quarta est coniectura, t quando disponens in eadem dispositione dictum locutus sufficiat de filiis & de nepotibus. Ita responderetur multi conegit a Gabriel in d. conclusio. i. nu. 81. & i. nu. 92. commixtus eodem Cornemus in conf. 9. colum. 2. & in conf. 304. colum. 10. lib. 3. Soci. sen. in conf. 152. colum. 2. lib. 1. Rumin. in conf. 31. colum. 2. & in conf. 31. colum. 2. lib. 2. Getz. ad. m. conf. 4. col. 2. in conf. 29. colum. 4. & in conf. 30. col. 3. Pausan. in conf. 86. num. 16. lib. 2. Socini. iun. in conf. 268. num. 57. lib. 2. Et idem ego responderem in conf. 215. nu. 69. lib. 3.

Fifth simile quod dicimus, quod liceat masculinum concipiatur femininum: attamen quando discrepantia facta est mentio viri, que ne, non dicuntur concipere, t. s. in lib. gau. id. quod. num. 12. ff. de turri. & t. s. in lib. 10. & idem script. in d. conf. 213. num. 70. & dixi supra in presumpt. 82.

Quinta est coniectura, t quando filii sufficiunt a testatore iniuncti in substitutione, non autem nepotes. Ut dicinde in substitutione simpliciter vocati filios.

Hoc calo dicimus appellatione filiorum non contineri nepotes, ex quo in substitutione, qua substitutio declaratur, t. s. pater. & t. s. filiores. f. de vulg. & popl. & p. f. vocati sunt filii, & illi praeclara. Et a responderit Corn. in conf. 290. nu. 4. verba. quia lib. 4.

Sexta est coniectura, t quando testator scripsit haredes filias suas tantum, & potest dixi: Et si aliqui dicarum filiarum mearum decederent antequam nubent, ei substituto supra scriptos vel infra scriptos filios meos.

Hoc calo appellatio nulla filiorum non comprehendit nepotes, ut responderit Cornemus in d. conf. 290. num. 4. verba secundo responderit. lib. 4.

Septima coniectura est, t quando testator vocando nepotes vobis est nomine liberorum, ut si in conditione aposita in substitutione dixisset, si deceleret sine liberis: Deinde in ipsa substitutione vocaverit filios.

Hoc calo appellatione nullum filiorum non continet nepotes, sic responderit Cornemus in d. conf. 290. nu. 3. verba. 3. lib. 4. Hanc tamen coniecturam declarat, iuxta ea que dicimus infra, in quarta coniectura sub sequente regula.

Oculta est coniectura, t quando dispositio adaptari non possit ad nepotes, ut in calo, de quo responderit Cornemus in d. conf. 290. num. 5. verba. quare hoc persuaderetur, lib. 4. vbi testator prohibuerat filios, ne alienarent bona sine licencia fratum suorum, sub eo si-

ligeum nomine non contingerent nepotes, quia aliqui dixissent, sine coram licentia simile responderit Alciatus. in resp. q. nu. 6. verba. vario mouse. Principis donauerat Flagoni pro le. & eius filii, filii licet primogeniti, & deinde vni post alium successio secundum ordinem genitura. Responderit Alciatus sub illo filiorum nomine non contineri nepotescim in filiis tantum cadat ordo geniture.

Nona tunc & in ea parte, in qua simpliciter de filio, locutus est, non intelligitur de nepotibus, ita responderit Cornemus in d. conf. 290. nu. 5. lib. 4. idem censuit Alciatus. in resp. q. nu. 6. verba. coexprimatur i. idem ego responderem in conf. 215. nu. 72. lib. 3.

Dicima est coniectura, t quando testator requip portionsibus in capita filios substitutifit. Hoc calo nomine filiorum nepotes non continentur. Nam aliqui substitutifit in stirpes, non autem in capita, ut responderit Socinus iun. in cors. 30. num. 23. verba. 4. lib. tertio. Et dicimus exonerari infra in sexta comedunt a se, sive quatuor regulas.

Videcima est coniectura, t quando aliqui magis dilectus excluderetur a minus dilecto. Hoc calo sub nomine filiorum nepotes non continentur, ut responderit Alciatus. in resp. q. nu. 2.

Duodecima est coniectura, t quando in ciuitate & loco, vbi testator disposit, extat statuum, quod verba testamenti intelliguntur ad literam, ut facient & sonant. Hoc etiam calo appellatione filiorum non continentur nepotes, ita responderem in conf. 215. nu. 3. & 16. lib. 3. Vobis nam. 16. responderit Ber. in conf. 120. num. 9. lib. 2. qui in grece Constitutorum isti H. Planarius, quemadmodum & ego ipse, v. lib. 3. & illa in conf. 215. num. 6. & 17. aliquot simulibus cum probabo. Et enim i. preumptrio, quod testator voluerit fuisse dispositionem eis debere statuto & legi ipsi municipaliter conformem, ut p. 10. alius scribat Rapa in l. b. a. de meo. §. c. omnia, i. num. 25. ff. ad Trebelia. & ideo, quod sub nomine filiorum non continentur nepotes, cum non ex ferme non proprieitate, sed quadam interpretatione, ut lat. differunt in dicto conf. 215. nu. 12.

Decimatercia est coniectura, t quando tempore conditi testamenti existabant filii & nepotes. Nam tunc presumunt sensibile de filiis ipsi filiorum attem de nepotibus: quos si vocare voluerit, facile ei sufficiat nominare sicuti nominaret filios, ita Bald. in Gallo. 9. inscript. f. de liber. & postib. Corn. in conf. 200. nu. 7. lib. 2. hoc fane calo sub nomine filiorum non continentur nepotes, ita Cart. iun. in conf. 37. num. 5. & p. 10. enim idem fecit Alexan. in conf. 1. num. 7. in fin. lib. 3. & ibidem apertus Moderni Par. de lib. 3. Idem quoque responderit Cornemus in conf. 23. num. 4. & num. 7. lib. 3. & apertus Socinus iun. in conf. 149. num. 1. lib. 2. lib. 2. manu. 8. f. 1. manu. 10. f. 1. & nu. 204. fin. lib. 2. ad Trebel.

Eratione i. vbi sunt, t quod causa testatur regulatur t. causa intestati, glori. f. iun. 4. num. 8. f. 1. inscript. anno 10. ff. de legat. 2. & scribunt modis, quos conegit in conf. 10. num. 8. lib. 2. & illi occident. Soci. sen. in conf. 51. num. 12. lib. 4. & Natta in conf. 53. num. 3. & in conf. 74. nu. 26. Cum ergo in successione intestati alla per persona filii, alia nepotis, & filius praeferit nepoti in successione transuersali ultra patrum magnum, vt diximus, sic dicendum est, in successione testati, sicuti econtra t sumuntur argumentum, quod quando nepos aquae ac filius succedit ab intestato, sub nomine filiorum continentur & nepotes, quemadmodum argumentatur Aetius. in conf. 1. 5. eius autoritate mestus est Cart. iun. in d. conf. 17. num. 5. & de quo diceamus in subsequenti regula, in 8. coniectura.

Decimquinta est coniectura praecedent proxima, quando t. a transuersali vocati sunt filii transuersali. Nam tunc sub nomine filiorum non continentur nepotes, ita Franc. Accursum, quem referit & sequitur Cynis in l. Gallus. 9. inscript. ff. de liber. & popl. hum. Alexander in conf. 1. num. 7. lib. primo & in conf. 25. num. 7. lib. 2. tertio. Soci. Senior in conf. 152. & in secunda & in scripta filiiscriptione. lib. 1. Beron. in conf. 22. num. 2. libro 2. qui de eadem scripta gece responderit idem cum Socino iunore in confito 30. numer. 18. lib. 3.

16. *Idem affirmant Paulus Picus in conf. 7. num. 3. & 6. Alesci, in r. 15. num. 26. & Relan. in conf. 15. num. 5. libro 6. Ea ratione jij vis sunt, quid in testator transfluerat non consideratur ille amor, qui effectus, ut ait nepotes loco filii omnino habeat.*

Caterum ab hac opinione dissentient Alexander sibi parvum confans in conf. 17. num. 6. & num. 15. lib. 6. & Antonius Gabriel in lib. 6. cum *in primis in tit. de verb signis. causa luf. s. na. 35.* distinguendum puto huc a precedente conjecturam, quod sur testator, cui ab intestato nepos non erat successor ob id, quod alter filius aderat, qui vrgad proximorum succederet debet, vocavit filios transfluerat. Hoc calu recte sensisse existimo Franc. Accursum, Cynnum & sequentes. Nam (ut in precedenti conjectura diximus) causa testatoris a causa testata est: & ideo presumptum testatorem voluntate suam voluntate esse debere conformem iuri comuni, vt scilicet sibi succedat, qui successurus erat, si intestatus defecisset, & consequenter voluit sibi illo nomine filiorum conteneri nepotes. Aut verò non extabat filius, & tunc locum habet o. pinio Alex. & Gabrieles.

17. Decimafesta conjectura est, † quando testator grauauit filium onere fideicommissi. Nam tunc nepos non continetur: cum dispositio sit odiatio, ita Bart. in d. liberorum, num. 5. vers. 4. c. luf. Rul. num. in conf. 127. col. 1. in conf. 121. num. 3. & in conf. 144. num. 5. & lib. 2. & lat. Relan. in conf. 3. num. 26. lib. 4.

18. Decimafesta conjectura est, quando † dispositio iam sortita fuit effectum suum in perfomam filiorum: sicut quando filii iam admisi fuerint ad successionem. Nam tunc non continentur nepotes, ita Bart. in d. liberorum, col. vlt. de verb. f. luf. Decimo in conf. 5. col. pen. vers. quarti. & alijs commemoratis a Marco Bruno in conf. 15. num. 3. & a Relan. in conf. 4. num. 26. lib. 4.

Recedit nunc à predicta regula, contrarijs conjecturis & presumptibibus, quibus dicitur, sibi nomine filiorum nepotes continerit, ita Lufon in conf. 12. num. 1. lib. 3. Curt. sun. in conf. 11. num. 5. & in conf. 11. num. 10. Paris in conf. 63. num. 27. & in conf. 7. num. 67. & in conf. 7. num. 10. lib. 2. Sicut etiam in conf. 30. num. 26. lib. 3. Crater in conf. 15. num. 4. & Antonius Gabriel in predicto lib. 6. *concluſio. tit. de verb signif. causa luf. s. na. 35. qui alijs referit.*

19. Prima est conjectura, † quando testator consuevit appellare nepotem nomine filii. Nam tunc appellatione filiorum in substitutionibus etiam fideicommissarijs & similibus continentur nepotes, Bart. in lib. 1. al. in prnc. num. 4. ff. de alient. & cib. at. legat. Bald. in conf. 15. *Quidam magis Doldores, lib. 4. Roman. in conf. 43. in fin. Art. in conf. 1. in 1. in Crat. lib. 1. 4. Cate. num. 4. de verb. oblig. Tyrap. in lib. 1. in Crat. in 1. verb. liberti. num. 8. 4. C. de renov. donat. & alijs referit Gabr. in d. conclusi. m. 1. 40. Idem ego respondi in d. conf. 125. num. 12. 4. cum subsequentiis. Et accedit Bero. in conf. 12. in prnc. 2. & Roland. in conf. 43. num. 37. lib. 4.*

20. Secunda est conjectura, † quando testator constituit fideicommissum pro conseruacione agnitionis & familiae. Nam hoc calu ad exclusionem fecundinarum nepotum continentur sub nomine filiorum, si ut responderent post alios Curt. sun. in conf. 11. num. 10. & in conf. 161. num. ... Gor. admo in conf. 19. numer. 16. Parisius in conf. 7. numer. 67. & in conf. 7. num. 10. & in conf. 85. colum. 2. libro 2. & Curtius sun. in conf. 19. numer. 11. & in conf. 16. num. 12. libro 1. & m. conf. 1. num. 39. lib. 3. alijs referit & probat Gabr. in d. conclusi. m. 37. & na. 29. & accedit Crater. in conf. 155. num. 7. & Gerardus Max. colum. in conf. 108. num. 9. Ceterum ego ipse in conf. 328. num. 36. lib. 4. commemorauit multis, qui hanc conjecturam & traditionem improbarunt.

21. Tertia est conjectura, † quando aliqui extranei, vel remotores admittentur, exclusi ipsi nepotes. Hoc calu creditur testatorem voluntie sibi appellatione filiorum comprehendere nepotes, Corneu in conf. 97. num. 4. lib. 1. & in conf. 207. num. 15. vers. sed ponamus lib. 2. & sensi Romani. s. in conf. 177. num. 2. 4. lib. 2.

22. Quarta est conjectura, † quando testator habuit nomina filiorum, & liberorum pro Synonomis. Nam & tunc sub nomine filiorum nepotes continentur, sicut continentur sub nomine liberorum, ita responderunt Curtius sun. in conf. 111. num. 7. & Crater. in conf. 6. 2. num. ... in conf. 15. num. 3. Hec tamen conjectura intelligitur, nisi apparet testatorem liberorum nomen protulisse, quando volunt vocare nepotes, iuxta ea, quæ diximus in predicto regulâ, in septima conjectura.

23. Quinta est conjectura, † quando testator substituit quoscumque filios necfictos. Hoc etiam causa continentur nepotes, Curt. sun. in conf. 4. num. 4. & Cephalus in conf. 262. num. 11. Idem quando vocavit descendentes, Rota in desv. 212. num. 2. in secunda parte.

Sexta est conjectura, † quando testator substituit in filios, &c. non in capita. Nam tunc nepos sibi testator, quod sub nomine filiorum continentur nepotes, ita responderunt Curt. sun. in conf. 161. num. 1. & num. 7. & Socinus in conf. 1. num. 4. lib. 3. & Crat. sun. 2. in predicto regola, in decima conjectura. Et simile dicimus, quod tunc filius ingreditur locum patris, in successione fidicommissi, quando testator substituit filios in filios, & non in capita, ita dicimus in subseqüenti presumptione, interteria conjectura tercij. luf.

Septima est conjectura, † quando æquè nepotes ac filii essent subsceluti ad intellexo. Hoc etiam calu sub nomine filiorum continentur nepotes, ita responderunt Arctinus in conf. 125. in fin. Curtius sun. in conf. 57. num. 7. Socinus in conf. 1. num. 12. annu. 12. libro 2. & in conf. 1. num. 2. lib. 3.

Octava est conjectura, † quando testator contulit verba in certum futurum eventum, quo tempore non reperiantur filii, sed nepotes. Hoc calu appellatione filiorum continentur nepotes. Et hoc quidem, ne aliqui actus & dispositio inutilia reddatur, ita o. minimo primo Imola in 1. Gallar. 9. infinitus. ff. de libera & postponit. quem fecit sunt Alexander. num. 2. Iason. num. 23. Socinus. sun. num. 3. Decimo in conf. 391. column. secunda. Curtius sun. in conf. 57. column. quarta. & in conf. 129. column. ultima, qui communem testatur. Parcijus in conf. 73. column. tercia, libro secundo, & Socinus sun. in conf. 114. numer. 31. & in conf. 161. numer. 13. libro primo. idem in conf. 1. numer. 31. & lib. 3. & alijs multi, quos congrega in 215. num. 49. Et illi accedit communem auctoritatem. solo in conf. 30. num. 14. in cindone. & Zanchius in heredes mei. §. clara ita, in 4. parte numer. 197. & num. 232. ff. ad Trebellianum, qui communem opinionem est testator.

Ceterum ab Imola & sequacibus dissentient alij quamplurimi, quos secutus sum in d. conf. 25. num. 100. vbi rationibus & argumentis veriori esse demonstrati. Et eandem probabant nosse Marchionem in conf. 61. annu. 97. animus Pindarus in 1. i. in prima parte, num. 70. C. ad bonis maternis.

Nona est conjectura, † quando testator posuit filios in conditione ad excludere onem substituti, ut si dixit, infiusto Caium filium metum, & si excederit linea filii substituto Sempronium, sub illo nomine filii, continentur nepotes, ita Casterens. in conf. 109. super primo. numer. 2. libro primo. Angelus & Imola in 1. Lucian. la 2. ff. de redibus in iustitia. Corneu in conf. 97. numer. 4. vers. 4. & proprieat. libro 1. Socinus. sun. in conf. 262. 2. 2. 9. colum. prima. vers. 2. secundi confirmatur. libro 2. & in conf. 17. lib. 4. & Curtius sun. in conf. 123. num. 3. & Rotadeus. 243. num. 3. in 2. parte.

Potest hic annecesse disputatio illa, an nepotum appellations continentur pronepotes? & contineri responderunt Fulgos. in conf. 67. colum. 1. & Alexan. in conf. 125. colum. 3. libro 5. & Kuhn. in conf. 130. colum. genit. lib. 2.

PRAE SVMPT. XCV.

Filius quando ingrediatur locum patris, eiusque personam representent in successioneibus ab intestato: necnon & in fideicommissis, vt concurret cum patruo, ex presumpta voluntate eius, de cuius hereditate & bonis a-

gitur, diligens & accurata explanatio.

SUMMARIA.

Filius quod representet personam patris, cum agitur de successione ab intestato, a multis fictio legi appellatur.

A modis etiam dictis haec representatio presumptio, num. 2. & virg. opinio vera demonstratur. Et antem huiusmodi representatio quod extrahendatur, & consequenter in dubio locum non habet, num. 3.

¶ Filius & representatio in locum patris non potest dici solata, quibuscumque comedetur, in illo capitulo, in quoibus vel lege vel boniis dispositio ne successum ei in loco esse, sed illu. ratione conjectura, quæ ex verbis dispositio colligatur.

¶ Filius quando ingrediatur locum patris, gradus non dicitur corrumpi, sed representari.

¶ Filius per personam patris dicitur representare, quando agitur de successione ascendenti, ut patet aut, vel proposito.

¶ Idem quando de successione aucta aut proavia, num. 7.

¶ Filius

1. *Filius locum patris ingredientur, quando agitur de successione transfuerit proximus gradus, ut de succedendo patro.*
Idem quando de successione auunculi, nro. 9.
Et idem quando de successione matreteria, nro. 10.
Et habent hoc locum non solum in successione datur a iure communis, sed etiam in d. lat. a testamento, nro. 11.
Secundum quod ad ea, in quibus pater ipse representatus non erat in successione, nro. 12.
13. *Filius non representat patrem, quando agitur de successione et transuerit ultra partum vel acutus vel, ut concurredit cum patro in d. successione.*
14. *Filius locum patris ingreditur, quando fideicommissum fuerit relictum ab aliis descendente, & sic cum patro concurredit.*
15. *Testator praeconatus vel suam dispositionem esse conformem iuri et munni, & non seq.*
16. *Filius representat a patre, & eis locum tenet, quando agitur de fideicommisso relictu a transuerit priori gradu.*
Idem quando tempore mortis testator expos ipse ex filio vel pronepote ex nepote nondum natu vel conceptu erat, nro. 17.
Idem quando filii vinculat tempore mortis patris testator, nro. 18.
Et huius multo magis, quando concurredit aliqua cohereditate, qua testator significauit velle filium representare per personam patrum, nro. 19.
20. *Filius non representat patrem, quando dixit testator, quod successerit filius proximus praeceps a patre.*
Idem operante hismodi clausula.
Idem quando testator vocavit proximum, nro. 21.
Idem quando testator vocavit superfites, nro. 22. intellige ut ibid.
Idem quando testator vocavit opere nonne fratres, unde nomine appellatione eorum filios, nro. 23.
Idem quando extat aliqua qualitas impediens representationem, nro. 24.
Idem quando testator vocavit immediata natura, nro. 25.
Idem quando aliquibus concurrit testator, reliquum maloigne successione condonandum aratu, quo siue ab intestato successerit, nro. 26.
27. *Filius representationi non est locum, quando testator coniunctum vocavit filios.*
Idem quando testator hereditum subiectum substitutionem his verbis, & predictis eius heredes inimicis subiit tuis, nro. 26.
Idem quando testator magis dilexit filios, nro. 29.
Idem quando testator voluit successori ordinem successio, nro. 30.
31. *Filius non representat patrem in fideicommissu relictu a propatru, vel alio transuersali.*
Quod si concurrit potest testatore transuersum filium representare debet per personam, nro. 32. & seq.
32. *Testator vocavit fratres & eorum liberos seu descendentes, uno & trans proactos, cui filii vinculati non admittetur ad transversum, ut transuersali successione.*
34. *Filius representationi locum est, quando aliquis miseri dilecti entrepreneurit a testatore magis dilectu in successione fideicommissu transuersali.*
Idem quando testator dixit, quod successit in stirpe, & non in capitulo, nro. 35.
36. *Sicpi ex pluribus diversis gradibus conficitur, & unum corpus representatur ex uno ipso genere, unde nulla est differentia inter paucis proximorum, & paucis remotorum.*
37. *Filius representationi patrem in successione fideicommissu transuersali, quan- do testator denunciavit eandem affectum etiam erga filium fratrum, quam erga fratrem.*
Idem quando fideicommissum fuerit relictum fratris & eorum de jure dentibus sub qualitate hereditaria, nro. 38.
Idem quando testator coram fiduciatis cum aliis hereditario linea distin- butus, nro. 39.
40. *Filius non representat personam patrum in successione fidei, nro. 39.*
41. *De fidei hereditate idem indicatur quod de alijs bonis hereditatis, videlicet de embryotis hereditaria.*
42. *In fidei expedito & prouidentia filius non representat patrem.*
43. *Filius locum patri non ingreditur in emphytensi ex pacto & prouidentia.*
Contra, nro. 45.
Idem quando agitur de successione in primogenitura, nro. 46.
Et quid in fidei miflo, nro. 46.

2. *E*GREGIA admodum † & in indicis frequentissima est haec disputatione, de qua plura constitutum capit, quibus facilius explicabitur atque declarabitur. Est tamen prius sciendum,

representationem hanc, com agitur de successione ab intestato, a multis fictionem legis appellari. Ita fidei Aretinus, Alexander, Ruinus, Rubens, Calfanus, & Roland, quis conmentatur in conf. 12.4.nro.96.2. & hoc visum sum eis in conf. 20. nro. 42. lib. 2.

Ceterum hanc † representationem esse praefumptam, non autem fictam scriperunt Parif. Socin, iun. Decianus, Caphalus, & alii nonnulli, quorundam & p. obitu in conf. 37. num. 53. lib. 4. Existimo vtrunque opinionem esse veram, sic declarando, quid scilicet representatione sit quadam facta, quam lex facit, fingendo personam filii esse filium patris, sicuti facta clare probat tex. 5. cum filius, vel aequum enim esse, in Irlanda, de herede, quae ab intestato deserit, cum dixit Iustinius, aequum viserit, vt filius loco patris habeatur. Hac tamen fictio fundata est in praesumpta mente & voluntate eius, de cuius successione & hereditate agitur, lex enim praesumit, vt moriens, vt putat, vel patrum, ab intestato tacite vocauerit filium loco patris, qui aliquo successus erat, familię et quod diximus in prej. nro. 37. dum explicamus, an dispositio l. cum auss. ss. de condit. & demonafr. sit ex fictione legis, vel ex praesumpta voluntate testariorum. Cum vero agitur de successione ex testamento, totum dicimus pendere a praesumpta testatoris menteante voluntari locum esse huic representationi, vel nō, ut sua loco dicimus.

Est etiam sciendum, † representationem hanc esse iure quodam speciali, & propter eis quid extraordinarium, & consequenter in dubio ei locum non esse, ita scripserunt Iacob. Belinus, Bart. Casp. & Lofred., quos secutus sum in conf. 20. nro. 42. lib. 2. & in conf. 269. nro. 61. verific. 8.

Est quoque sciendum, † quod in illis casibus, in quibus vel legem vel hominis dispositione sanctum est, representationem locum esse, illa non potest dicti sublata & impedita quibuscumque contigerit, sed filius tantum, quia ex verbis dispositionis colliguntur, ita declaratur in traditionem Proposit. in c. 1. numer. 10. de fidei Marchia, Aff. 1. in prim. num. 18. de eo quod si heret. & Petri Petralionis rubric. ss. de hereditate, in libro, i. m. verbis, & ne id praetermittant, numer. 10. scripti Iudiciorum Molise in libro 3. de Hisp. in primogenito, cap. 8. nro. 2. & 5.

Est demum sciendum, † quod quando dicimus filium ingredi locum patris, gradus non dicunt corrupti, sed representari, atque ita non remittere dicitur gradus, sed illemerit, quo pater representatus succederet, ita Bald. Alex. & religio, quos secutus sum in conf. 20. nro. 42. lib. 2.

Hilis praemissis & expositis, distingui atque constituo plura capita.

Primum est caput, quando agitur de successione ab intestato; Quia successio dicitur ex legis dispositione. Hoc sane in capite pluribus casus continuo.

Primum est, quando agitur † de successione ascendentis, ut patru, vel prolatu, hoc calu filius representat patrem, ita si autem lat. in d. 5. cum filius in testa de heret. que ab intestato, deserit. Imo cum agitur de successione etiam prolati, filii ingreditur locum patris, ut frater per gesta in d. mulier, in testa de libert. qui manu foli. Joan. Faber, & testi sunt a me conscripti in conf. 32. nro. 53. lib. 2. & in conf. 37. num. 6. lib. 4. Et illi accedunt Indumenta statim lib. 3. de Hisp. in primog. cap. 7. nro. 6. & Declar. in conf. 4. lib. 2.

Est item est † quando agitur de successione aucta & prouixa, ut & respondit Declar. in conf. 3. 37. num. 2. & num. 8. & in conf. 5. 8. num. 2. adductus text. 6. relinquit, in testam. de heret. ab intestato. remittit. Imo illud est, quando agitur de successione abueli, vel alterius ascendentis viterioris gradus; sicuti scripserunt gleb. in d. mulier, in testa de successione libet. & videlicet Joan. Faber nro. 1. & idem in 5. Ceterum, num. 3. 3. foli. de legit. agnat successo. Salia in Aubinc. in successione, in fin. de leg. heret. Dicatur in libro Praticas non qualitatem, cap. 32. nro. 5. Iudic. Molin. & Declar. in conf. 3. 37. adductus textu s. item vestitus, in foli. de heret. que ab intestato, deserit.

Declaratur tamen hic casus, ut locum habeat quod ad ea, in quibus pater ipse a filio representatus successiverit, non autem quod ad ea, in quibus non successiverit. Non enim plus iurius esse potest in filio cauile, quam in patre cauile. Ita specie Bald. in l. rema, num. 3. C. de in usum testam. cum dixit, ne potest ex filio succedere, ex representatione patris, qui successus erat, si vivisset, neptem vero ex filia non succedere, propter eis quod representat perfonnam matris exclusum. Et Baldum secutus sum ibidem alex. and. num. 5. Iafon numer. 6. & Declar. numer. 7. idem in specie & maxime si quis maritum lovit, Andea in rutor. exzr. de fidei, colum, penitentia, representatione quamvis. Oldrad. in conf. 22.4. numer. 37. Traqul. de tractatu confus.

guinis. glo. 9. nu. 102. *Moder. Paris.* in com. ad confit. *Paris.* sit. 1. & 1. glo. 1. num. 12. & *Ludovic.* Molina in lib. 3. de Hispaniarum primogen. capite 7. numer. 2. qui maner. 4. declarat, hoc non habere locum in primogenitura & successione, ad cuius suae effigies inabilius fuit el patre ex aliquo accidente, et si non natura sive effigies erat. Et predictorum opinione in suam & eis featus in confi. 1. glo. num. 63. lib. 3. & finem in ex predictis aliis agere, & accedunt afflitiones in c. 1. annus filii. num. 2. si de feudo fuerit contrarius. *Nata* in confi. 68. 2. num. 4. & *Auctor* in *Pente* in confi. 139. num. 2. in quo inter consilia ultimarum voluntatum diversorum, libro 2. qui idem ex dictum de successione regni tare sanguinum inter transuersales.

⁸ Secundus est casus, quando agitur de successione transuersalis proximi gradus, nempe de succedendo patro. Hoc sane causa etiam filius ingreditur locum patris, atque ita eum representat. *Liber reliquum.* *Arch. de hered.* ab intellato locutus est representationi, ut angel. in 3. notab. *Patr.* in *Arch.* post fratres. *C. de sus.* & *legit.* *Alex. in confi.* 4. & *num. 19. lib.* 1. *Dictr. in confi.* 1. num. 3. & in confi. 5. 27. num. 2.

⁹ Idem quando agitur de successione aunculii, qui dicitur transuersalis grade proximior ex latere matris, et a respondentem. *Baldus* in confi. 171. lib. 5. *Alex. in d. confi.* 4. & num. 19. lib. 1. *Decius* in confi. 127. column. 1. & in confi. 5. 33. col. 1. *Crauer.* in confi. 67. num. 4. & in confi. 127. num. 2.

¹⁰ Idem est, quando agitur de successione materterea, ut responsum. *Decius* in confi. 5. 27. num. 2. & in confi. 6. 5. num. 2. post *Baldus* in confi. 171. lib. 5. quem alio agit, & idem respondebat *Paris.* in confi. 20. num. 2. & *Crauer.* in d. confi. 5. 27. num. 2.

¹¹ Extendunt hic causas, ut locum habeant non solum in successione delata iure communis, sed etiam in delata iure flatu, ut si factum vult admitti proximiores. Nam tunc si agitur de successione patrum, aunculii, materterea, & similiis, filius ingreditur locum patris, ut *superficerit Alex.* in confi. 88. num. 3. libro 1. *Decius* in confi. 4. 8. num. 9. in confi. 4. 8. numer. 8. & in confi. 5. 27. numer. 1. *versit.* & *in statu.* & *Tyrael.* in tractatu de iure primogenit. quod est. numer. 20. & hoc secundum suum in confi. 12. 4. num. 70. idem respondebat *Inf.* in confi. 79. column. *Urb. lib.* 4. *Paris.* in confi. 20. num. 22. & 28. lib. 2. & *Rabeus* in confi. 18. num. 2.

¹² Declarat hic causas, ut locum non habeat quod ad ea, in quibus pater ipse representatus non erat successurus, ut dixi in declaratione praecedenti causa.

¹³ Tertius est casus, quando agitur de successione transuersali ultra patrum, ut aunculuum, ut puta quando agitur de succedendo pro patruo & similibus vltioris est gradus. Hoc sane causa filius non ingreditur locum patris, quecumque non representatur, ut concurredit cum patro in hac successione intellectu, ita *Angel.* in d. *reliquum.* in tercio notab. de hered. *venient.* *Alex.* in confi. 4. 6. numer. 19. libro 1. *Decius* in confi. 1. nu. 12. & in confi. 27. numer. 2. *Ramus* in confi. 27. numer. 2. libro 1. *Bracco* in confi. fil. 29. numer. 3. *Gozad.* in confi. 1. numer. 6. & in confi. 59. numer. 1. *Rubens* in confi. 5. numer. 1. in confi. 82. numer. 5. *Paris.* in confi. 20. numer. 29. libro 2. *Crauer.* in confi. 127. numer. 2. & *Ulla* accedit *Inf.* in confi. 124. numer. 1. libro 4. *Roland.* 19. 1. *Vitium.* num. 10. libro 1. *Peruan.* in confi. 123. num. 5. & *Ull.* & *Petrus in test.* de fidicem commiss. quod 11. num. 51. qui alios referat, sic etiam *Testauri* in confi. 10. num. 3.

¹⁴ SECUNDVM est huius disputationis caput, nempe quando agitur de successione ex dispositione homini, id est, de fidicommissio. Quia quidem de re multa ex profecto scripserunt: *Didacus* in libro prae*predicarum questionum*, cap. 37. *Antonius Gabriel* in libro 4. *conclusionum*, m. 11. de fidicommissio, *civilem.* 3. & *Mantica* in lib. 3. de *successione* 1. & hinc abunde ego ipse scripseram in confi. 4. & in confi. 20. lib. 2.

Nunc vero in hoc capite distinguo tres causas, scilicet distincti sunt in praecedenti capite.

Primus est, quando fidicommissum sui relictum ab aliquo ascendentibus, ut putatur ab ipso, proato & simili. Hoc in causa filium ingreditur locum patris, atque ita cum representatur, ut concurredit cum patro, affirmarunt *Corneus*, *Ias.* *Curtius* iun. *Alciatus*, *Socinus*, *Jun.* *Didacus*, & *Thobias Nonius*, quos resolu & fecerunt suam in confi. 2. num. 2. lib. 2. & in confi. 237. num. 22. lib. 4.

Et illis accedit *Decius* in confi. 79. num. 2. & confi. 27. numer. 1. & alii commemorati ab *Antonio Gabriele* in d. *conclusio*. 3. num. 1. Et idem est quando agitur de fidicommissio ab relicto obitu, vel allo ascendentibus vltioris gradus, ut in *specie superficerit Paris.* in confi. 3. num. 29. lib. 2. *Didac.* in lib. 2. quod 1. ap. 38. num. 5. & *Decius* in confi. 9. num. 4. lib. 3.

Monach. *Præsumpt.*

In suis quidem t' opinionis ea est ratio, quia testatorem pre-
sumunt nullus suam voluntatem esse conformem iuri communi
nisi, quo ut divinus sopra in primo capitulo primi capituli facit
est in successione ascendentibus, qui intellectu decedunt, nisi
sit in locum patris, atque ita eum representare. Dilec-
tum tamen a predictis *Baldus* in *l. cum. 10.* q. *fideicommissio.* in *lib.* 5.
lib. multi.

Hoc tamen rationes & argumenta confutauit in d. or. fil.
124. num. 3.

Secundus est casus, quando agitur de fideicommissio relatio
a transuersali prioris gradus, ut puta a patro, vel aunculo & simili, in cuius successione ab intellectu locutus est representationi, iuxta ea quod dividimus in precedenti capite in secundo casu. Hoc
sane causa admitti representationem scripserunt manifeste *Corneus*, *Curtius* iunior, & *Alciatus*, quos resolu & fecerunt suam in confi.
124. num. 8. *versit.* Et res ista etiam hic in causa *loquitorum Decius* in confi.
1. num. 3. & 4. & in confi. 27. num. 2. & in confi. 5. 27. num. 2.
2. *Rubens* in confi. 52. column. vii. *Itinerarium Gabriel* in confi.
28. num. 5. lib. 2. *Rubens* in confi. 52. column. viii. *Itinerarium Gabriel* in confi.
5. lib. 5. *versit.* Ita alio failli thesi in initio responsum propria sic & *Lude-
nicius Molina* in lib. 3. de *lib.* prime 4. 7. num. 25. *versit.* quia ita, qui alios
plures conuenerat.

Et huius quidem sententia eadem est ratio, quam & in preced-
enti casu resolu, nempe præsumit testatorem hunc voluntate suam
voluntatem esse iuri communi conformem, quo facit ut in
successione patrum, & similibus, qui ab intellectu decedunt, esse
locum representationis, nisi dixerint in dolo secundo casu preceden-
ti casu.

His intelligimus male sensisse eos, qui negarunt hoc in causa
non esse locum ipsi representationis. Quia quidem in opinione
fuerunt permitti illi interpretes, qui negarunt absolute in fidei-
commissio locum non esse representationem. Quos quidem Doct.
longa serie enumerauerunt in confi. 124. num. 30. lib. 2. et in confi.
31. num. 1. lib. 2. reiecta opinione *Socini* itulorius, *Paris.* ibi co-
trarij, ac etiam *Curtius* iunioris.

Excludunt primò t' predicti causas ut locum habeant etiam,
quando tempore mortis patris testatoris nepos ipse ex filio, vel pronos-
pos ex nepote non adest natus, vel conceptus erat. Nam adhuc patro
prædicti functi perfonam representant, ut concurredit cum patro.
Alexander, *Corneus*, *Ias.* *Decius*, *Parisius*, *Rubeus*, *Socinus*,
& *Caphalus*, quos commemorauit ac fecerunt suam in d. confi.
124. num. 11. lib. 2. reiecta opinione *Socini* itulorius, *Paris.* ibi co-
trarij, ac etiam *Curtius* iunioris.

Ita illo in loco in quo, & confutauit rationes & argumenta predicti
causae *Corneus* iunior. m. 107. ap. 29. n. 21. lib. 2.

Et eodem in loco num. 4. & num. 12. dixi huius opinionis *Alexander* & *legit.* rationem esse, quia in successione fideicom-
missi attendunt tempus eventus conditionis, an scilicet e tempore
firmitatis prius proximior, ut concurredit.

Excludunt secundò, ut locum etiam habeant, quando si-
lus viobet tempore mortis patris testatoris. Nam adhuc nepos
cum representant, si deinde tempore quo euentus causas successio-
nis fideicommissi ipius patre decedit: cum si sit etiam tempore
defunctum esse patrem, ut representetur a filio, atq; ita quod
nepos concurredit cum patro, ut a rell. respondat *Cebal.* in confi. 465.
num. 4. & 20. lib. 4. scilicet in contraria opinione *lafran* inter confi. *Rubei*,
in confi. 39. num. 3.

Prædicti duo causas locum habent multo magis, & quando co-
nlectura, quia testator significauit velle filium representare
nam patrissa se ipsius in confi. 200. num. 7. 2. lib. 1. *Alex.* *Socin.* *Sen.* & alios
com. curia, & item scripti *Melina* lib. 3. de *testator.* primog. cap. 2.
num. 3. coniectura commemorabat in frequenti causa *Nonius* illa.
Illa & ad hanc pertinent, illam tantum hic referam, qd his filium
causibus conuenit, quando scilicet patre, vel patrissa testator dixit,
quod feruatur iuris ordo succedendo, nam intellectu decedit, quod
filius patrem representetur, ut scripti in confi. 124. num. 37. lib. 2. & 10
confi. 215. num. 1. 4.

Recedit tamen ab hoc causa contrariaj coniecturis, quibus
colligitur testatorem hunc noluisse filium representare patrem,
atq; ita eius locum ingredi. Hoc sane in causa coniecturis
respondit in confi. 215. num. 1. 4. lib. 3. authoris iste *Rabeus*, quem ibi resolu.

Prima est coniectura, quando testator voluit, quod successione
datus, nullus gradus prærogativa. Nam tunc filius non ingreditur
locum patris, atque ita cum non representatur, ut scripsit *Cajet.*
Decius, *Curtius* iun. *Gozad.* *Paris.* *Socini* iun. *Grammaticus.* *Cra-*

metu, & Didatu, quos retuli & fecerunt sum in conf. 2.4. num. 85. In conf. 200. num. 39. & 40. lib. 2 in conf. 215. num. 38. & in conf. 269. num. 51. lib. 3. & in conf. 357. num. 31. lib. 4. Et predictis accedunt Marta, & in epistola de fiduciam suorum p. 32. Alatrus V. alatus in qualibet urte emperie utriusque p. 50. num. 37. & Ludovicus Molina in lib. 3. de Hispan. primog. Cap. 1. no. 10. & Uesceta in conf. 4. num. 65. lib. 3.

Caterum coniecturam hanc duobus modis declarauit in dicto conf. 2.4. num. 36. & 37. Et primum quidem, quando filius vellet succedere ex persona propria, fecerit si ex illa patris. Nam tunc sequitur his patrum & annulo.

Secundum dixi, classilium hanc, salua gradus prerogativa, nil operari, quando sedecet fuit altera, nempe, quod succederent in stirpes, & non in capita, & idem scripsi in conf. 357. num. 30. lib. 4. Nō est quod hic repeatam iam illis in locis scripta.

²¹ Secunda est conjectura, quando testator vocavit proximores. Nam tunc filius non representat patrem; sicut scripsimus Paus. in conf. 20. num. 51. & in conf. 37. num. 37. & in conf. 20. num. 25. lib. 2. Didacus in libro predicto acutum quodlibetum, cap. 35. num. 3. versi 3. ad interlocutum. Et illi accedunt Angel. brev. in 9. cum filio, in fin. in lugl. de hacten quod ab integrat. defer. Ius Roland. in conf. 38. num. 33. lib. 1. Declarauit in conf. 37. in fin. lib. 1. deinde affirmavit Alexander Raudanus, Alatrus V. alatus in tract. de iure embryonico, cap. 30. num. 36. qui referit eiusdem opinionem Trappel. & Tellerius in decisi. 05. num. 1. commentarii de Analogia, p. 18. num. 19.

Venit a predictis difficultibus Baldus in conf. 48. cuius talis est. Quidam Titus, lib. 3. Alexander, in conf. 37. num. 1. lib. 1. Ius in conf. 1.9. num. 1. lib. 1. et in conf. 20. num. 3. lib. 2. & in conf. 21. num. 9. lib. 1. Cornelius, & Cosmas, Dafnius, & Antonius Gabrieles, qui sunt facti in d. conf. 2.4. num. 93. & in conf. 200. num. 30. lib. 2. & in conf. 269. num. 3. lib. 3. His addo alios quoniam plures quis diligenter & longe scrierent eruditissimum Ludovicum Molina in lib. 3. de Hispan. primogen. cap. 8. num. 20. & Alexander Raudanus in Commentarii de Analogia, in appendice parte prima, num. 165. Quae quidem conjectura intelligitur, nisi testator dixerit, quod superflites succedant eo ordine & modo, quo essent succedit, nisi ab intestato, sicut declarat Deius in conf. 29. num. 2. Paus. in conf. 37. num. 33. libro 2. alatus ut integrat. p. 74. num. 1. fin. & Didacus in libro predicto quod cap. 8. ser. ad. 10. Nam tunc sensi testator locum eum deinde huic representationi, quam lex ipsa concepit, & propter ea hinc conjectura celata, quando testator vocavit filium, & non filios. Nam tunc, ita enim illorum, qui superflites esse debent, descelisit atque eis filii admittuntur, quia admisit dictum ex propria eius persona, ob illa verba, & eorum filios, ita. Ex ius. in conf. 200. num. 9. lib. 3. quem fecerit sicut Rau-
nus in conf. 30. num. 1. lib. 2. & alijs quos longe scrierent in conf. 795. in primo doceo. lib. 2.

²² Quarta est conjectura, quando testator nominavit proprium nomine fratres: deinde nomine appellatio eorum filiorum. Nam tunc praefumunt voluntie, quod frater prius succederet; & deinde filius primogenitus, fratreque in quo filius non ingredieretur locum patris sui, sicut scripsit angelus, Alexander, Rautus, Socinus Secundus, Decius, Paus. & Cirtius laetus, quos quidem retulit in conf. 1.2. num. 38. & in conf. 200. num. 2. & num. 17. libo 2. & in conf. 20. num. 3. libo 3. & illi accedunt Bellum in conf. 10. Rannodus in locis in conf. 329. num. 1.4. & in 40. lib. 4. num. 37. Porro, quomodo intelligi debet hoc nominatio proprii nomini, declarari in d. conf. 12.4. num. 89. 90. & 91. & ibidem num. 93. versi, respondet etiam secundo, explicauit, quando vocati dicuntur nomine appellatione, & admittantur vna cum eorum patruo. Et demum eodem in loco, num. 94. versi, respondet etiam scripti, nominationem hanc, ex proprio nomine non operari representationem, quando repugnat alia conjectura.

²⁴ Quinta est conjectura, quando aliqua extat qualitas impedita representationem. Exempli gratia, si flantum excludit filius existimbus filii suis, neptis ex filio masculo non potest representare cum patre, quia qualitas masculinitatis deficiens in ea impedit representationem, ita docuit Bart. in liberis, num. 23. ff. de verbis querere, quos fecerit sicut Alexander, Ius, Rautus, Copicus, Decius, Socinus, & Bolognet, quos communiuant & probauit in conf. 2.5. num. 147. & hic accedit Bald. in Vena. num. 5. C. da m. in voc.

Oldrid in conf. 2.2. no. 37. Tyr apellat de retratu conf. 3. cap. 9. num. 101. Modernus Per son in Commentarij ad confit. Partit. sentent. stat. 1. §. 8. glori. i. nro. 12. Ludovicus Molina lib. 3. de Hispan. primog. cap. 7. num. 2. & cap. 8. num. 3.

Sexta est conjectura est, quando testator vocavit immediate natos, vt dixit, succedant filii ex, vel de Caio nati. Nam tunc locus non est representationis, ita Crispin Callaeus in 2015. 13. num. 19.

Ceterum ego ipse in conf. 2.4. num. 99. versi, respondentem primam, & numer. 104. dixa aliquot rationibus esse dubium hanc Callaei traditionem.

Septima est conjectura, quando aliquibus conjecturis constat, testatore nullus succedit fecundum juris communis ordinis, quo scilicet ab intestato succedit. Nam tunc locus non est representationis, ita respondit in conf. 2.5. num. 140. lib. 3.

Octaua est conjectura, quando testator confundit voces filiorum. Nam tunc locus non est representationis, sed superflites coniunctim adiunguntur, ex quo filio alterius iam defunctorum, ita respondit Cart. ius. in conf. 2.2. no. 8. & in conf. 6. no. 4. quoniam de latrone d. conf. 2.2. no. 8. quoniam loci num. 109. versi, respondet primo, & num. 120. respondit omnes ut haec effe dubium.

Nona est conjectura, quando testator in suis hereditibus, subiectis substitutione his verbis: Et predictis eius heredes inuenient substitutum, &c. vel dixit, intrasciptos heredes meos, &c. ita respondit Cart. ius. in conf. 2.2. no. 93. versi respondit relatum, lib. 1. & copiatur in conf. 2.5. num. 123. lib. 3. vbi huius opinionis recentius Baldum, Cor. neu. Rau. Par. Par. Carricum uniuersitatem, Ateler. Par. Didos. Antonium Gabrielem, & 10. Biolog.

Decima est conjectura, quando constat testatore magis dilexisse filios quam nepotes, vel magis fratres, quam eorum filios. Nam tunc filius non representat personam patris, ita censit Corneus, & Alex. Cornelius, Curtius laetus, Paus., & Cosmas, Dafnius, & Antonius Gabrieles, qui sunt facti in d. conf. 2.4. num. 93. & in conf. 200. num. 30. lib. 2. & in conf. 269. num. 3. lib. 3. His addo alios quoniam plures quis diligenter & longe scrierent eruditissimum Ludovicum Molina in lib. 3. de Hispan. primogen. cap. 8. num. 20. & Alexander Raudanus in Commentarii de Analogia, in appendice parte prima, num. 165. Quae quidem conjectura intelligitur, nisi testator dixerit, quod superflites succedant eo ordine & modo, quo essent succedit, nisi ab intestato, sicut declarat Deius in conf. 29. num. 2. Paus. in conf. 37. num. 33. libro 2. alatus ut integrat. p. 74. num. 1. fin. & Didacus in libro predicto quod cap. 8. ser. ad. 10. Nam tunc sensi testator locum eum deinde huic representationi, quam lex ipsa concepit, & propter ea hinc conjectura celata, quando testator vocavit filium, & non filios. Nam tunc, ita enim illorum, qui superflites esse debent, descelisit atque eis filii admittuntur, quia admisit dictum ex propria eius persona, ob illa verba, & eorum filios, ita. Ex ius. in conf. 200. num. 9. lib. 3. quem fecerit sicut Rau-
nus in conf. 30. num. 1. lib. 2. & alijs quos longe scrierent in conf. 795. in primo doceo. lib. 2.

Vnde dicam est conjectura, quando testator voluit succedi dñe successori. Nam tunc & sensit, quod proximior gradu succedit, atque ita non erit locus representationis, vt respondit Par. in conf. 2.5. num. 17. & 29. lib. 3. qui declarauit, nisi alia conscientia voluntatis testatoris respondeat.

Tertius est casus huius, secundi capit. 1. quando scilicet ager de fidei commissio, reiecto a proparvo, vel alio fidei transuersal, in cuius successione ab intestato non datur representationis, iuxta eam quod diximus supra in tertio capitulo predictis capitulis. Hoc fidei in cuius fideicommissi huius transuersalis locum non est representationis, scripserunt Docti. illi quo retulit in d. conf. 12.4. num. 2. lib. 2. ex verbo in causa loquuntur in d. conf. 1.2. num. 1. & 2. lib. 2. & 29. lib. 3. & 29. lib. 3. & 29. lib. 3. qui declarauit, nisi alia conscientia voluntatis testatoris respondeat.

Et ratio huius causus est eidem, quam & super cõsiderauerimus, quod scilicet primum fidei testatoris voluntie in successione fidei commissi ferenti debere ordinem, & modum iuri communis. At ius communis non admittit representationem in his transuersalium successionebus ab intestato docedentium, vt discussum in d. fidei predictis capitulis. Ego, &c.

Receditur tamen ab hoc causa, quando extat aliqua conjectura, quae ostendit testatorum voluntie, velim representare debere patris personam, quemadmodum videtur in conf. 200. num. 27. lib. 2. vbi Alexandru, Socinus, & Bolognet, & alios communiuant, & idem scripsi Ludovicus Molina in lib. 3. de Hispan. primog. cap. 8. num. 5. & post Bald. in libertate libertatis, num. 1. C. de operi libertatis.

Prima est conjectura, quando testator ille vocavit fratres & eorum liberos, seu descendentes. Nam tunc vno fratre primogenito, eius filius vna cum patre admittitur ad illius proparvo, alio transuersalis testatoris successione, ita scripsit Cart. ius. Socinus, & Portius Imolensis, quis consig. & probauit in d. conf. 12.4. num. 7. versi, testi accedit, & in conf. 200. num. 68. 7. & 7. lib. 2. & in conf. 329. num. 14. lib. 4. quibus in loco dicitur, hoc non esse inter representationem, sed propriam rationem.

Seconda est conjectura, quando aliqui minus dilecti anteponeantur magis dilectis. Nam & tunc in successione fideicommissi transuersalis vita patrum locus est prouttestationis, ita res-

LIBER QVARTVS.

PR AESVMPT. XCVL

685

*gondi in conf. 124. num. 7. et 125. num. 4. huic lib. 2. quo loci retuli sic respondis-
se Romam & Soc. invenirem.*

35 Tertia est conjectura, † quando testator dixit, quod succeda-
tur in stirps, & non in capite. Nam tunc sensit, quod filius inge-
diatur locum patris, ita scripserunt Fulgefus, Caffres, Secundus Senior
Eusebius, Parfus, Secundus minor, Tertiellus, Portius & Burfatu, quo com-
memorasti & sententiam in conf. 124. num. 66. in fin. Et praeidilius accedit
Bero, in quaff. 114. num. 4. Aut Gabr. in d. conclus. 3. num. 20. & Dicitur in conf.
9. num. 5. 2. verific. 3. conjectura, & nra. 62. lib. 2. & in conf. 21. in fin. & in con-
fin. 33. num. 23. lib. 3.

Et huius sententia ea est ratio, quam & in d. conf. 124. num. 67. cō-
siderari, quia si stirpes ex pluribus diueris que gradibus concipi-
tur, & vnum corpus reputari ex topo ipso generi, & idēo nulla
est differentia inter paulo proximorem, & paulo remotiorem:
cum si paulo remoto ratione unitatis aequetur proximi. Et simile est quod scripsi in precedentibus presumptiōne in 6. conjectura
secunda capit. vbi dixi, sub nomine filiorum contingeri nepotes,
quando subtiliter fuerint filii in stirpes, & non in capita. Disser-
tationem tamen ab opiniione nonnulli, quorum rationes & argu-
menta confutauit in d. conf. 124. num. 67. lib. 2. & illis accedit Marza-
rius in conf. 3. num. 4.

37 Quarta est conjectura, † quando testator demonstrauit candē
affectionem tam erga filium, quam erga fratrem. Nam & tunc fi-
lius representaret personam patris, vt concurret cum patruo, ita
scripsi in d. conf. 124. num. 76. & in d. conf. 517. num. 11. vbi explicavi aliquos
effectiones sua erga utrumque.

38 Quinta est conjectura, † quando fideicommissum sicut relictū
fratribus & descendētibus eorum sub qualitate hereditatis. Hoc
etiam caſu filius ingreditur locum patris, ita Angelus, Alexan. Ruin.
Cart. Rabeu & Cranet quos commemorant in d. conf. 200. num. 49. quo
faci. 50. & multis subsequentes non leni diligentia declarant, quoniam
modo intelligi hoc debet. Non reperio ne ex scriptis scripta conficiam.

39 Sexta est conjectura, † quando testator considerauit cuiuslibet
hereditatis linea tributaria, ut felicitate ex libetate linea exīstet
succedit in stirpe, & non in capita, ut Soc. in conf. 16. num. 23.
refit. quartus sub probato, lib. 2. quem retuli in conf. 200. num. 29. lib. 2.

40 Tertia & vii est huius disputationis caput, † quando agitur de
successione feudi ex emphefus. Quo sine in capite distinguimus
de sumis trius casis.

41 Primitus est, quando agitur de feudo hereditario. Hic casus dif-
finitur ex dictis in precedentibus capitibuscum idem iudicemus
de feudo hereditario, quod de alijs bonis hereditariis & liberis,
facti etiam dicimus de emphefus hereditario, ut scripsi in conf.
200. num. 5. lib. 2. post Angel. Alexan. Cart. invenirem ibi com-
memorato.

42 Secundus est casus, † quando agitur de feudo ex pacto &
providentia. Hoc in caſu sunt opiniones. Nam permulsi scripserunt
filium non ingredi locum patris, sivecum eum non representare,
vt concurret cum patruo, ita lib. 2. & lib. 3. multa, quas confeſſi in d. cō-
f. 200. num. 63. lib. 2. & in conf. 598. num. 20. lib. 5. quo tunc dixi, hanc ef-
fectu communem opinionem.

43 Idem est de emphefus ex pacto & providentia respondi
in conf. 200. num. 63. & lib. 2. & in conf. 498. num. 20. 21. lib. 5. auditoria-
te multorum, quas ibi commemorant.

44 Idem est † quando agitur de succedendo in primogenitura,
scripti Molina in d. c. 7. num. 10. & num. 12.

45 Casterum, quod i mō etiam in successione feudi ex pacto &
providentia filius representaret personam patris, affirmant alij
permitti, quos commemorant in d. conf. 200. num. 64. & in d. conf. 498.
num. 21.

46 Tertius est casus, † quando agitur de feudo mixto. Hoc in ca-
ſu filium ingredi locum patris, eumque representare scripserunt
Alexander in conf. 129. num. 8. lib. 3. Natura in conf. 127. num. 7. & Pur-
purat. in conf. 390. num. 13. lib. 2. de his statu.

PR AESVMPT. XCVI.

Filio spurio & incapaci, quando dolo & fraude re-
liquiae praesumuntur pater.

S V M M A R I A.

2 Constantini constituentio in l. c. de natura lib. liber, patrem in digni-
tate constitutio vel posse donare vel relinquere filio natura lib. vel in-
capaci.

Menoch. Et rumpit.

- 2 Instituti constitutio in Auth. licet, C. de natura lib. liber, patrem filios
legitimi carentem posse bona sua naturalibus filiis relinquere. Ita ut
verò vel prorsus.
- 3 Filio spurio pater non modo prohibetur relinquere iure positivo, sed et
iure divino.
- 4 Pī l'apa V. Sandio, non licere patri relinquere quoniam titulus filio spurio
etiam legitimam quidquam ex quatuor ex facultate & alijs rebus
Ecclasiastici.
- Et prohibetur non solam ipsi spurio non posse relinquere, ut nec in
patrum consanguineos patribus filiis, vel alijs quibuscumque attinet
boni, num. 5.
- 5 Filio spurio nec directe, nec indirecte consequi possum bona patris, &
num. 5.
- 6 Statutum permittens patri relinquere filio spurio non valet.
- 7 Idem si disponit, quid apponit non posse aliqua excepto aduersario ipsius
relicti, num. 8.
- 8 Patri spurio non est permisum aliquid relinquere filio spurio, ita nec
est ei concepsum, ut prohibeat molestiam ipsi spurio inferri.
- Et hac prohibito habet locum, ut nec pater posset alio titulo ipsi spurio
relinquere, num. 10.
- Et idem quanto spurio caperet et manu aliena ex dispositione ipsius pa-
tris, num. 11.
- 9 Executore testamenti, qui pro suo arbitrio habent distribuere bona
testatoris, non possunt ea distribuere in personam filii spurio testatoris.
- 10 Filius spurio prohibetur consequi aliqua bona patris, etiam quando
pater substitueret ipsum filio legitimo substitutione vulgariter sit fidei-
commis.
- Idem quando pater pupillariter substitueret ipsum filio legitimato im-
patribus, num. 14.
- Idem quando pater reliquit extraneo, qui statim quod consecutus est
reliquit autem, cum tradidit ipsi filio testatoris, num. 15.
- Idem quando pater infidus extraneum, & constat ei plurimum com-
mendasse dictum patrum, si deinde infidus ipsi patre habendem faciat,
praesumuntur, num. 16.
- Secus quando testator infidus sit filium suum legitimum, qui deinde
hereditem fecerit fratrem patrum, qui praesumunt amore possum fra-
terno, quoniam in filio patris ipsum infidus, num. 17.
- 12 Filio spurio praesumuntur si audienter datum, quando eius pater con-
tradicat cum aliquo secrete emuniorum bonorum eiusdem filii nomine, so-
ciis quoniam hereditem omnium bonorum suorum infidus.
- Idem quando pater reliquit nepoti legitimato ex filio, contemplatione
tamen ipsius filii, num. 19.
- Secus quando testator relinquit suis filiis tantum nepoti contemplatione ip-
sorum nepotis, num. 20.
- Et quando id conspicere posse, num. 22 & seq.
- 21 Patri culpa vel peccatum non debet nocere filio, in hi que ipse filius
alium habet.
- 22 Filio legitimo filio spurio animo relinquere posse contemplatione eius ne-
poti certi, et quando ipse filio spurio decedat.
- Idem quando eius enique sit nepoti, ne aliquis usq[ue] natalis acquirere
vetur filio spurio, num. 24.
- 23 Patri erga filium tantum praesumuntur amor, ut magis velis filiu[m] quoniam
sociis beneficium conferri.
- Pater non tenet filium dominem alicet atere, ibid.
- 24 Pater si habet problem legitimam, prohibetur relinquere nepoti &
filio spurio.
- Ei idem si p[ro] nepot[us] natura esset ex filio incipiens, num. 27.
- 25 Filio spurio praesumuntur si audienter vel relinquit, quando pater ipsius ei
relinquit causam alimentorum ultra debita, et quantitatatem.
- Idem quando pater reliquit filio spurio causa debiti, ut eligatur enim
quatenus das congeria ei assignantur, num. 29.
- 26 Pater si propria pecunia acquirit emphefus pro se & filio spurio,
admetit in se causam alimentorum, nisi alimenta excedant de-
bitum quantitatem.
- 27 Filio spurio praesumuntur cum fratre reliquit, si eius pater infidus
Principem aliquem, sibi conditionem, si personaliter veniet ad capiendā
hereditatem, & interea reliquit patrum & eius descendentes ad-
ministratores & curatores hereditatis, sine redditione et actionem.
- Idem quando pater reliquit ipsi spurio non nominando ejus filii
sum, num. 32.
- 28 Filio spurio non dicitur prohibitus reliquit acquirere, quando ei p[ro]
ter reliquit, etiam legitimam, & reliqui capax erit.
- Secus filium sit incipiens, num. 34.
- Filio spurio si pater reliquit sibi conditionem, tamen illi capax erit quod
dante b[ea]tis conditione quid agendum erit de hereditate, num. 35.

M. M. M. 2

686

- 56 Bonorum possessio secundum tabulas non defertur nisi ipsi, qui alioqui ab inerbo succedere possint.
- 37 Verbum posse patet et arbitrium significat.
- 38 Pater quando relinquit filio illegitimo, cum factu erit legitimus & capax successione, ipsi filio statu potest terminus, intra quem se legitimari faciat, aliquo si exclusus.

CONSTANTINVS[†] in l. t. C. de natural. liberis, statuit, patrem dignitate ornatum, sicuti Senatores, prefeceti & similes non posse donare, vel relinquere filios si se procreatis ex ancili la, vel ancilla & filia, vel alia simili abiecta ac vili persona: statuit etiam in d. l. i. s. fin. quod si liber legimus, vel cognati per duos menses neglexerint bonum in filios illegitimos a patre translatam recuperare, ius suum perdant, & corum loco fiscus succedat. Id quod esse notatum dignum scripserunt Bald. in l. certam, num. 17. C. unde legit. Cor. in conf. 10. s. in prim. lib. 3. Crac. in conf. 16. lib. num. 15. & Didacus in epistole de spousal. in 2. part. cap. 8. §. 3. num. 3. qui tamden dicit, hoc locum habere in illis ibi a Constantino commemoratis, non sicut in alijs. Iustinius t. vero in Auth. iur. C. de natural. liberis de scripta ex Auth. Quibus modo natura d. efficacis sunt, & t. ex filiis. & v. vltim. constitut, patrem filii legitimis parentem, posse bona sua naturali libilis filii relinquere, ipsius vero nol profructus, & in ambientis complexa, C. de iure s. nupt. & scripserunt Bas. in l. q. ex boni s. de vulg. & popl. scilicet in l. lib. 11. num. 6. ff. da lib. quibus ut inde. t. in conf. 7. & t. in conf. 10. lib. 2. Cor. in conf. 25. & in con fil. 210. lib. 2. Cale. s. in conf. 62. alios rescenent. Didacus in epistole de spousal. in secunda parte, cap. 8. §. 5. & Petrus Placa in epistole delictorum, cap. 1. numer. 11. Ideo statuit tunc Pontificia, c. non omnis. 32. que st. 2. & c. ducat aliqui. 32. que st. 4. & c. quid est. 35. que st. 7. Et non modo tunc positivo, sed & diuino prohibetur pater relinquere spousum. Genet. capit. 1. vbi Deus omnipotens dixit. Abrahe: Fuge ancillam & filium, quia non erit haeres filius ancilla cum filio liber.

4. Et confirmat Diversus Paulus ad Galatas cap. 4. Quocirca t. recte & sancte fanciuli V. filii recordationis Pontifex Max. non licere patri quotius titulo relinquere filio spousum etiam legitimato quidquam ex quiescens ex fructibus & alijs rebus ecclesiasticis, alias quomodo sicut proutenientibus, necnon de peculio, & alijs etiam sola industria, labore, munieribus, aut quounque alio modo parti, cuiuscunque qualitatis, quantitatis, specie, natura, & valoris existentibus, &c. Quia quidam prohibitio comprehendit non solum boni clerici, quia ex Ecclesie bonis percepti & acquisiuit, sed etiam patrimonialia, quemadmodum declaravit & definit Rota Romana anno 1518. die 29. Octob. illobris. & Reuerendissima D. D. Cardinali Aldobrandino tunc Audiret & ponente in conf. 1. Capit. 1. Petrus, quae quidam dictio legitur non impressa in des. 2. & in secunda parte de spousal. dixerunt enim, non impressorum, & secundum hanc declaracionem & eorum respondi in causa Fazentina, ut habetur in conf. 1. libro 6. tunc veritate probabilit. Ipsi 10. relinquunt quicunque titulo non solum ipsi spousis: verum etiam illorum coniugibus, parentibus, filiis, descendentiis, ascendentiis, vel cognatis. Recte igitur & sancte statuit Pientissimi, Sanctiss. missus Pontifex, cum t. spousum nec direcere nec indirecere conferri possint bona parvis, & in eiusm. fr. & conferit l. nec per se. C. de hered. infis. & post alios in scriptis Ludovic. Molina in lib. 2. de Hispan. prouinc. cap. 11. num. 29.

7. Hinc inferitur recte t. sensu eos, qui scripserunt, non valere statutum, quo permittatur patri harem facere, vel relinquere filio spousum. Quia quidam in epistole fuerunt Baldus in l. canticis populos, num. 13. C. de summa s. Trinit. & fide Catholica, & dividens Franci. et Acri. num. 1. & idem in testamenti scilicet, ff. de testament. Cafr. in l. Sacra & Angerius, num. 3. ff. ad Trebel. Caccalupi in Lomiae populi, num. ... ff. de nobis. & in e. Socin. in conf. 97. num. 9. libro 4. l. in l. an Prator. column. 2. ff. de surerit. Dec. in c. 2. 2. notab. de confort. Thom. Ferratus in castra. 11. num. 1. Roer. que st. 126. num. 9. Didacus in epistole de spousal. part. 2. cap. 8. §. 5. num. 6. & Petrus Placa in epistole delictorum. c. 4. num. 12.

8. Et egegi docuit Castrinus in d. l. Sainz & Angerius, num. 3. ff. ad leg. Falci, quod t. sicuti statutum disponere non potest, quod licet patri relinquere aliquid filio spousio, ita nec statuere potest, quod opponi non possit aliquis exceptio aduersus ipsum reliquit. Huc pertinet notabilis traditio euilem Castren. in l. Lucius. 6. tres heredes, num. 4. ff. ad Trebel. cum dixit, t. quod sicuti permisum non est patri relinquere spousum, nec etiam concecum est, vt prohibeat molestem ipsi spousio inferri, & idem quod Castren.

respondit Anchar. in conf. 79. in fin. Quia quidem doctrina comparabili potest ex his, qua dicimus in fin. in praesumpt. & dum declarabimus, quam molestem praesumatur testator prohibuisse inferri heredes, vel legatario.

Extenditur primo, vt prohibito t. hacte adeo locum habet, vt res posse pater aliquo titulo oneroso, seu ex causa onerosa ipsius relinquere, vt putat si causa donationis remuneratoria aliquid legaret, vel si dicaret ab ipso filio mutuo habuisse aliquam quantitatem, quam ei dicit lege cam ob causam. Non enim valte legatum, quia fraude praefumitur confitetur ille titulus & causa, si cum simili in causa respondebit Scavola in l. qui testamento dicit, cum dixit, fraude praefumit legatum ei, qui tantum summe inca, & alibi, & si testator alterius, le reliquere ob id, quod tantum fibi mutuo debet, sic & idem Scavola in l. cum quis decedat. §. Tertia. de leg. 2. simili in causa, de quo in subsequenti presumptione, respondit. Et presumptionem illam, de qua in d. l. qui testamento, esse iuris affirmavit Ioan. Andrex in additione ad speculatorum de presump. & spou. numer. 3. in verb. in predictis. Et in specie nostris casis si scripserunt Burdigarius, Florians & Iacobinus in d. l. qui testamento. Ita etiam Cynus, Bartolus, Baldus & Salicet, in l. C. de natural. liber. Durans in tractatu de arte testandi, tit. 1. cautele 14. num. 3. & Petrus Placa in epistole delictorum, cap. 4. numer. 15. Ita pariter Thomas Ferratus in castra. 1. num. 2. damnat cautelem illam, quod pater confiteatur, fe vendidisse bona filio spousio, & pretium accepisse. Et idem esse scripserunt, quando pretium recipit omnium bonorum, vel maioris partis, nisi inquit Ferratus aliquis exet coniecturae veri contractus, vires respondit Alex. in conf. 8. lib. 3.

Extenditur secundus, vt locum habeat etiam quando spousus caperet manu aliena voluntate & dispositione ipsius patris, vt si patre reliquit extraneo, quem grauauit reliquerit ei, quem ipso testator nominauit heredi, vel ipismet legatario. Non enim hic grauatus poterit reliquere dicto spousio. Ita senf. Bartolus in l. que heredi, in fin. ff. de reb. dubiis. & manu s. l. vltim. num. 6. ver. fin. quidam dicit s. de his, quibus ut inde. Castrenus in l. Lucius. §. in testamento de legat. & Didac. in d. l. 5. num. 3. ver. scilicet 1. c. Quia quidam scripserunt, praefumit fraude sic reliquit. Ita etiam dicimus, quod t. si testator confituit executore testamenti, qui pro suo arbitrio distribuit bona ipsius testatoris, non poterunt illi distribuere in personam filii spousiorum testatoris, sicuti respondit Ioan. de Ana. in conf. 13. fin. & prou. script. Baldus in l. lib. 1. quod p. p. p. num. 3. & C. de epopea & cler. & in l. ab eo. C. de fiduciis omnib. & fiscis suis Alexan. in conf. 4. num. 1. libro 7. Cor. in conf. 226. num. 12. libro 2. Calanus in conf. 6.2. num. 7. Durans de arte testandi, tit. 1. cautele 1. numer. 9. Boet. quidam 127. numer. 1. & Placa in epistole delictorum, capite 4. num. 17. sic pariter dicimus, maritum prohibitum directe legare & relinquere vxori, ceneri etiam prohibitum relinquere per fiduciis omnibus, ut etiam explicabimus in subsequenti presumptione. Fraus enim praefumitur commisera per interpositam hanc personam, sicuti ad rem manifeste fecit Constantinus in d. l. C. de natural. liber. dum prohibuit donari filii ipsi illigitimi, etiam per interpositam personam.

Et proterre recte scripserunt Baldus. in l. eam quam numer. 40. C. de fiduciis omnib. Ioan. Lup. in rubr. ext. de donat. inter vir. & vir. §. 32. num. 4. & 6.5. num. 9. & Placa in d. l. 4.5. num. 19. Nec ecclesiis quidam, cui spousum pater donauit, posse influere spousum ipsius. Cum spousus nec per interpositam personam (vt diximus) capere posset.

Extenditur tertius, vt t. locum habeat hac praesumptio, etiam quando pater subtiliteret spousum, filio legitimo, subtiliteret vulgari, vel fideicommissari, ita scripserunt Gisleon Benedictus in c. Raynaldi. in verb. Et xviij. num. 128. Didacus in d. l. 5. num. 4. ver. quarto deducitur Placa in d. l. 4.1. num. 13. ver. 3. lib. & Ludovic. Molina in lib. 2. de Hispan. prouinc. cap. 11. num. 28.

Extenditur quartus, vt procedat hac praesumptio, etiam quando pater pupillari subtiliteret spousum filio legitimo impuber. Et si enim ex pupillari capere potest spousum bona pupilli, l. fin. ff. de vulg. & popl. subtil. quam singulariter em dixerunt Baldus in l. eam quam. num. 52. C. de fiduciis omnib. & c. sollicitudine, colum. 2. de appel. Cafr. & Alex. & l. s. in d. l. fin. qui. & idem l. s. in l. iam hoc. num. 3. ff. de vulg. & popl. subtil. Non tamen spousum ipse ita subtiliteret capere poterit bona patris testatoris, sicuti scripserunt praetatis Dolores, & Didacus in d. l. 5. num. 4. & Placa in d. l. 4. num. 12.

Extenditur quintus, t. vt locum habeat etiam, quando pater infi-

de interdictione & relegatione, & alijs similius comprehensio Bartol. prae 16 ad mloco.

statuit, vel reliquit extraneo, qui statim quod confessus est ad rem relinquit, cum tradidit ipsi filio testatoris spuriu. Hoc etiam causa frustum primitum, item templa testatorem reliquise illi extraneo, ut spurius rediret, ex quo incōdītum ad eum peruenit, ita Bald. in L. etiam quam. n. 49. C. de fidicione, i. 10. Lupus in rubr. extr. de donat. inter virum & vxor. §. 32. num. 4. Didac. in d. §. 1. num. 3. & Placa in d. s. 4. s. m. 1. & §. 16. leg. autem, quando pater donauit illi extraneo, quod alieno est, non teneat rationem.

16 Extenditur sexto, vt locum habeat presumptio hæc etiam quando pater instituit extraneo, & in testamento nihil dixit, nec extra testamentum rognauit eum debere restituere filio suo spuriu, sed tamen confit, ei plurimum commendasse filium illum. Nam & hoc in causa, si deinde harces illi infinitus hæredem facit predictum spuriu, frus præsumtur. Ita in specie scripit Didac. in d. §. 6. s. 1. verbi prævia evidēt, qui declarando traditionem Bart. & feccūm in l. s. i. qui, s. de vulg. & papl. fabb. dixit, quod si non appetet de aliquis commendatione filii, frus non præsumtur, fœcis vero si confit testatorum rogaſe inflatus ipsum, ut spuriu commendatum habetur.

Caterimus Capolla in d. castela §. colum. 4. verbi. quarta sententia. dixit, fraudem præsumit etiam quando pater dixit, quod is extraneus a se instituerit restituere, cui magis ei placet, si deinde reliquit spuriu; idem Capolla colum. penult. verbi. vnde in d. castela. in specie post Ludouicu[m] Sardum scripit, hanc causam frutis plenam obseruari non debere, cum repugnet salutis extrema, idem respondit Bart. in cons. 19.4. Cetimo de Spoleto b. 1.

17 Et subiungit Didacus, I fraudem hanc non præsumi, quando testator infinitus filium suum legitimum, qui deinde hæredem facit fratrem suum spuriu. Nam potius præsumit amorem fraternali, quam iulii patris testatoris fratrem infinitus, ut donec Bald. in L. etiam quam. n. 5. C. de fidicione. Eadem sententia probarunt alijs communiuerserit in brevi eruditio Lancastri Galles, in Commentariis ad confutandum Alessandri, in verbis legare, q. 1. num. 17. qui copias se comprehendit.

18 Extenditur septimo, vt hoc fraudis præsumptio locum habeat, etiam quando spurius pater curuitur, vt filius ipse spurius contraheret cum aliquo locutio[n]em omnium bonorum: & deinde ipsum pater focus illum infinitus hæredem omnium bonorum suorum. Nam cum hoc modo spurius persternit persona loci confequerat dimidiam dictorum bonorum patris, mediante operam patris, qui curauit societatem contrahi, & qui illi loco veritatem illiteris non reliquerit, ut filii focus non nullus, præsumitur fraude sū hæredem facile, ut Didacus in loco predicto agit, d. §. 6. num. 11. verbi. fact & quidam qui, & declarat Bart. in l. s. i. quod duxit, in sua, §. de libretate, badum in l. 1. colum. 3. c. profici. Conferre in sing. in verbis, plenum & loam. Lupus in rubr. extr. de donat. inter virum & vxorem. §. 65. num. 11.

Et fraudem hac ex societate argui in specie scriperunt Ludouicus Sardus in predicto tractat. de naturalib. liberis, in rubr. castela. et legimationem. num. 8. & Capolla in castela §. sicut. 6. verbi. septima castela. Ratum in cons. 4. num. 16. cap. 2. & in cons. 39. num. 9. tubo 5.

19 Extenditur octavo, vt locum habeat etiam, quando pater ipse reliquit nepoti legitimo ex filio spurius, contemplacione ipsius filii. Hoc etiam calumnidam est reliquit tuncquam factum in fraudem legis, ita Bart. in l. Galus. §. quod sū. s. col. 10. verbi. secundus casu. §. de libretate, & profici. quem faciunt omnes ibi, & C. auer. in rō. §. 98. num. 14.

20 Caterimus si confit, amm hunc relliquise predicto nepoti solum nepotis contemplacione, valebit reliquit, ita Bart. in d. J. Galus. §. quod sū. s. colum. 1. verbi. primo casu, quem scit sicut finit. tubo. num. 3. Aver. num. 5. num. 7. Iaf. num. 19. Ratum num. 13. & Aless. num. 12. Et predicti accessori Bald. in cons. L. 303. Quare in tunc filium, l. 5. Coffr. in consil. 467. V. sō puncto, occurrunt duas, colum. penult. verbi. modis circa. l. 2. S. g. n. o. r. l. s. in consil. 14. colum. 1. Peder de Sena in consil. 17. in testo dubio. Guido Pap. in consil. 9. 4. colum. 2. verbi. contraria ratione. Corine in consil. 25. num. 2. lib. 1. Dec. in consil. 462. num. 13. vbi & num. 20. 25. statut. communem esse opinionem. Bertrand. tubo. §. 201. num. 1. libro 2. part. 1. & in consil. 98. libro 3. Durante in tractatu de aie regula. castela. a. num. 11. Ratum in q. 127. num. 16. Coffr. in consil. 4. num. 1. Didac. in epitome de fonsal. p. 21. 2. 24. 3. 6. 3. num. 13. Alessius Padua in L. etiam articulis, m. 13. C. de fidicione. & Petrus Placa in epitome de fonsal. p. 24. 3. 6. num. 20.

21 Ita huius sententia ea est ratio, quia culpa & peccatum patris occidit non debet filio in his, que ipse filius aliunde habet, l. 3. s. If. Maximi. Presumpt.

Ceterum dubitari solet, t[em]p[or]e confiteatur, patrem

22

filii suum reliquise nepoti, sola eius contemplatione, non autem filii spuri[?] Et primum dicendum est, in dubio patrem sic reliquum sola contemplatione ipsius nepotis; vt scripti Bartol. in d. §. quod sū. s. colum. 1. verbi. 3. casu, quis scit sicut capra in consil. 21. num. 19. Articul. in d. §. quod sū. s. colum. 1. verbi. angelus. bus & Iustinian. num. 22. Verum diligenter ibidem Angelus & Alciatius num. 25 in fin. Secundo confitat, nepotis sola contemplatione reliquit, quando aliqua ipsius nepotis merita praefeceruntur, ut in causa Bartoli in sua disputatione, quem in specie bac non in predicto Bartol. in d. §. quod sū. s. colum. 2. verbi & per te responderet. Et manifestissimum est scriptum Bartol. in consil. 25. quod sū. s. colum. 2. verbi & per te responderet. Et manifestissimum est scriptum Bartol. in consil. 25. quod sū. s. colum. 2. verbi & per te responderet. Et manifestissimum est scriptum Bartol. in consil. 25. quod sū. s. colum. 2. verbi & per te responderet.

23 Tertio, sola nepotis contemplatione dicitur frus reliquise, quando in filio sicut spurius decesserit. Non enim eius eius persona diec potest a patre considerata, sed illa nepotis tantum, ita Cornet in consil. 25. colum. penult. lib. 1. & in consil. 1. ol. penult. lib. 3. & C. auer. in consil. 14. num. 1.

Quarto, sola t[em]p[or]e contemplatione reliquit confitat, quando ausus ipse filius reliquit nepoti, ne aliquis vñfructus acquiratur filio spuriu, sicut patre dicti futuris. Ita docuit Bartol. in d. I. Galus. §. quod sū. s. colum. 1. ff. de libretate. & profici. quo loci dixit se īter responderem & respondere, & cetera in latr. prolat. Bartol. in consil. 1. & Titulus principi. & penult. in prime. lib. 1. 1. C. auer. in consil. 2. num. 18. & fecit sū. s. colum. 2. & Articul. in consil. 25. colum. penult. lib. 1. & in consil. 3. colum. penult. lib. 3. lib. 5. in d. §. quod sū. s. & ibidem Alessandri num. 2. & ibidem in consil. 33. num. 5. lib. 7. Corine in consil. 25. colum. penult. lib. 1. & in consil. 1. colum. penult. lib. 3. lib. in d. §. quod sū. s. & num. 19. libretate. & cetera in consil. 25. num. 20. verbi. sed in isto casu.

Caterimus hanc castelanam & consilium Bartol. in specie multis rationibus & argumentis dannas. Andress Alciatius in d. §. quod sū. s. num. 19. & mibi etiam non parum suspectum est: Nam & tantus est patris erga filium amor, vt magis vel it filio, quam sibi donari, & beneficium conferri. Quinimum sentit pater non leue commodum ex reliquo facto filio, erit vñfructus non conquisitum. Non enim filium ducit alicet ceterum, l. s. i. quā libretate, ff. de libretate, & profici. Et certe vñbi extaret aliqua conjectura, qua coniici posset, annum reliquo nepoti, vt fraudem faceret legi, non est illius sequentia Bart. consilium, sicut quando ausus in fratre nepotem, prohibendo vñfructus acquiriri eius parti, quem tamen voluit ipsius testator eis illorum bonorum administrator em.

Hinc sane conjectura fatis aperi ostendit id ab suo factum, vt filio suo quantum posset confuleret, & propterē mēns recēt sentit Decius in d. consil. 462. num. 20. verbi. sed in isto casu. dum contrarium respondit.

Quod haec diximus, autem t[em]p[or]e possit reliquise nepotis legitimo ex filio spuriu, intelligitur, quod ausus ipse caret prole legitimatio[n]i ex aliis existente, huic nepotis reliquise non posset, ita Bartol. in d. §. quod sū. s. & ibidem Alessandri num. 7. & Ratum num. 20. Et communis est opinione affirmatur Coffr. in consil. 18. 4. num. 1. & consil. 200. num. 4.

Præterea intelliguntur predicta, t[em]p[or]e confiteatur, quod nepos ille natu[us] non est filio incestuoso. Nam si ex incestu, nepharioque coitu natu[us] est filius, tunc nepot & si legitimè reliquise non posset ait, sicut in specie fermenti Bald. in l. s. i. quā libretate. C. de iure. vñbi nepotis. Coffr. in consil. 467. V. sō puncto, oit uide dubia. w. s. verbi. vel secundario ex parte, & colum. penult. verbi. modis istis, lib. 2. Coffr. in sing. in verbis, heres Corn. in consil. 2. colum. 1. t[em]p[or]e in d. I. Gallo, §. quod sū. s. colum. 1. & ibidem Ratum num. 21. ff. de libretate. & profici. Marbil. in sing. vñbi. & Didac. in epitome de fonsal. in 2. part. ca. 8. §. 3. num. 3. verbi. haec tamen.

25 Extenditur non[us], vt locum habeat hoc prohibitor clausus frus etiam quando pater ipse reliquise spuriu coiulit alimento-

tum, vltra tamem debitam quantitatim. Et si enim ipius relinquit qui possunt & debent alimenta, sic mandata legi potestis in eum habere, deo quo datur in mare, quam possunt per adult. & tradunt conge*ti* Dicato in epistole de fons, p. 1. cap. 2. s. 5. sexto & ad rem non fit in Cratet, ne confus. 2.9. m. 3. & Dicato in d. 6. s. 5. num. 12. in p. Attrauen hoc intelligitur, quatenus sufficiere posuit ad ipsa alimenta, non autem ultra. Nam tunc fraus praefumitur. Ita in specie docuit Bartol. in l. viiiii. num. 7. ff. de his quibus, ut nupt. qui potius modi docuit cauelam, qui patet reliquit filio spuriu, ut scilicet reliquit ei pro alimentis, donec vixerit, & eo mortuo reliquit ne poti ex ipso spuriu, subiunxit quidam pater ultra debitam plimeturum quantitatim reliquit ipsi spuriu, ultra praefumitur, idem affirmatur Capella in causa 38. column. 3. verific. nota causa. Bartol. in conf. 46. col. 1. prima, libro 1. Ferriari in causa 1. Sylvestris Priori in forma etiis verbis quibus, 4. lib. 1. non. 4. non. Lupus in c. per vestras, in jure undam, 2. 2. de donis, auctor varius & xvoren. Parisii in conf. 9. num. 3. alio 2. & in or. fil. 6. numer. 9. lib. 3. Palestrus de Notis spuriis que filii, caput 5. Rulandus in conf. 7. num. 29. lib. 1.

Ex simili dicimus, quod quando statutum prohibet maritum reliquere possit uxori, potest tamen si facere causa alimentorum, ut si relictum apparet, sicut latet & doceat post alios Gallus in Commentariis ad confutandum Alexandrinum, in verbis foliis, que*si*.

¹⁹ Idem dicendum est, quando pater reliquit filio spuriu causa distinctionis reliquere potest. Bart. in l. xxix. s. pater naturalis, de lega 3. & in l. v. c. de doce promis. & post aliis Ripa in l. i. num. 1. ff. fals. auct. Nam & hoc intelligitur, quatenus dona congrua exigunt, non ultrafracte sensa Bart. in l. viiiii. num. 7. ff. de his quibus ut indic. g. qui ex ea r. q. m. p. scribit. Et his ita declaratur egregia illa decisio Affidatio de se, quod si pater propria pecunia acquirit emphatulum pro se & filio spuriu is spurius admittitur: cum pater ei acquirere potest, ex quo illa pecunia praefumitur numerata causa affiditionis ipsius spuriu. Hoc in quaenam declaratur, vt locum habere potest quatenus alimenta ipsa non excedent.

²⁰ Extenditur decimo, ut vt locum habeat etiam quando pater spurius institutus Principem aliquem sub conditione, si personaliter venier ad capitulum hereditatem, & interim reliquit spuriu, & eius descendentes administratores & curatores hereditatis, sicut relictione rationum. Hoc etiam casu fraus praefumatur ut in scripto Capella in d. causa 38. column. 3. verific. tercia tertia. Et præter eum extitimus, fraudem presumi etiam si simpliciter instituerit Principem. Nam de eo cōfiderere videtur, quod resiliuerit facti si ipius testatoris & si spuriu.

²¹ Extenderit vnde, immo, vt habeat locum etiam quando pater spurius reliquit ipsi spuriu, non nominando etiis filium suum, maxima causam Ferrari causa 45. in fine, quam imprudentia Nensis, in lib. 1. Sylvestris num. 36. Nam & hoc in causa non inuidium erit relictus, dicerca fraudem filiatus multis modis probari posuit, vt scripsi in lib. 1. de Arbitr. sed. cap. 89.

²² Declarat primo, ut locum non habeat hac prohibito, ne fraudis presumptio circa eam, quando pater reliquit filio spuriu, cum legitimus & reliquit capax erit, ut in specie declarant Bald. in l. Cade instit. & foliis. a et l. Gallo. 5. in p. instans in t. not. ff. de liberis & postib. & dudem Alex. num. 2. 1. in p. num. 5. Rivo. num. 3. & Socin. gen. num. 3. & Ideo Socin. in quodam relegatis, nupt. 1. nupt. de rebus dub. Durante in t. 1. de arce etiandem, in t. 1. in causa 1. Curt. l. iiii. in conf. 5. o. 1. Catellianum Cattia in mensa d. in verbis, spurius: Didicimus in epistole de fons, in 2. part. cap. 8. 5. num. 2. 10. non. Marcus Aquilinus in l. Gallo. 9. & quid tantum in verbis quid exiit si aqua, num. 12. 2. ff. de liberis & postib. & Melchior Palac. in tract. de maioratu part. 1. quiesc. 2. pma. Quibus consilii hanc esse receptam opinionem, & si ab ea diffundunt Imola in l. temp. ff. de hered. inst. Gozadinus in conf. 21. num. 12. & Alciat. in l. Gallo. 9. institutus. num. 12. ff. de lib. & postib.

²³ Quorum opinio de senti potest in filio incertuoso, qui nec quidem sub conditione, cum capax erit, institui, si quae reliqui potest, ut datur Bald. in l. Sylvestris mefis. C. de mefis nupt. quem feci sunt Roma. num. 1. nupt. & Alciat. ibid. Salicetus Corneus in conf. 25. lib. Alex. in l. Gallo. 9. institutus. num. 2. ff. de liberis & postib. & ibid. Rivo. num. 8. in fin. & Alciat. num. ... Corneus in fin. in verbis. Marfil. in fin. 1. 2. & Vida in d. 6. 5. num. 3. verific. has tamem conclusio.

²⁴ Ceterum dubitari hic est, quid de hereditate agendum erit, pendente illa conditione, arque ita prius quam spurius ipse capax efficiatur? Et multa eidem sunt Doctorum opiniones. Prima sunt corum, qui cœlum inmarunt, solum ipsum spurius consequi posse

administracionem per bonorum possessionem secundum tabulas, ita Bald. in l. vita. C. de q. qui sunt fin. vel alieni intro. Verum a Bald. de recte diffident Ludovicus Sardus in tract. de legitimatione, in Capolla in causa 37. column. 7. verific. 1. recte.

Ea ratione moti sunt, quia bonorum possesso secundum tabulas non defertur, nisi ipsi, qui alioquin ab intellectu succederet possunt, l. 2. 5. s. sub conditione ff. de bonis p. q. ff. secund. tab. Alij vero disponerunt, quidam pendente hac conditione ipse spurius dari possit curator ipsi cui hereditati, ita Bald. & Angelus in l. s. qui institutus ff. de hered. inst. idem Baldus in l. vlt. ff. de q. qui sunt fin. vel alieni intro. Alex. in l. Gallo. 5. institutus column. 3. verific. judicat Baldus. ff. de liberis & postib. & Rom. Lupus in verbis. exir. de donato inter vivos & vxorem. p. 29. num. 4. Certius inmer in conf. 2. num. 4. Dicato in epistole de fons, parte secunda, cap. 3. 5. num. 22. verific. in lib. 10. non. 10. Iacob. Aquilinus in l. Gallo. 5. & quid tantum in verbis. Quod si aqua, num. 12. ff. de liberis & postib. & Melchior Palac. in tract. de maioratu part. 1. quiesc. 2. 2. 2. & idem ego ipse script. in conf. 49. num. 19. lib. 5. Diffident tamen a priori Imola in l. in temp. ff. de hered. inst. & Gozad. in conf. 21. num. 53. Ceterum Arctinus in d. 5. institutus. in t. notab. fuit in terra opinione, nempe, quod in dictum spurius ipse decerni possit curator, & administrator bonorum, & prius decreta eis fuit bonorum possesso. Quis sane opinio vera non dictum cuiusdam fuerit, bonorum possesso secundum tab. doceri non possit spurius, qui alioquin ab intellectu successurus non erat.

Ego certe totum iudicis arbitrio tribuerem: sicut etiam etiam potest committere multi videantur Baldus, Angel. Alex. & reli-

quic. qui scribunt, quod spurius iste dari potest curator bonis.

Non enim dicunt dari debere, f. de postib. quod potestatem & arbitrium significat: script. in lib. 1. de Arbitr. indic. quiesc. num. 48. Index autem pro sua religione non decerneretur fourium hunc bonorum curatorem, si coniceret, spurius patrem ad fraudandum legit dispositionem cum hardebat fecit. Ita quod scripsit. & Caffresq. in d. conf. 46. Vt p. p. puncto, occurserunt dubia, in fin. lib. 2.

Eft præterea obserendum, l. quod quando pater reliquit filio illegitimo, cum factus erit legitimus, & capax successione ipsi filio statu poterit terminus, intra quem se legitimari faciat; alioquin exclusus sita Baldus in conf. 1. 6. Titulus Princeps, col. p. 2. verific. tunc apparet quadam causa, lib. 1. quem feci in lib. 1. Melchior Palac. in tract. de maioratu part. 1. quiesc. 2. num. 3.

Declaratur secundum hec disputatione, vt locum non habeat, quando successuri ab intellectu promissum in ipso testamento, in quo spurius relictum fuit, illud obseruare. Nam tunc relictum valebit, et auctoritate refundit Signorol. in conf. 14. column. 1.

PRAESVMPT. XCVII.

Vxori à marito relictum, quando in fraudem legi presumatur legatum.

S V M M A R I A.

1. Maritus reliquendo vxori, cui legi in municipalibus reliquie praefumatur, quando in ipsius legi fraudem reliquie praefumatur, per ratum.
2. Legi 12. tabularum sanctiū est licet vniuersitatem de rebus propriis pro suis libitis disponere, & cœlum, ut reliquie.
3. Ler Vocomi, à Vocomi late, ne quis petuscum si hæredem reliquere possit. Qua abrogata sunt ab Impp. num. 4.
4. Statutum Papie se probubus vxoram hæredem instituit, complexum est vnuersaliter & particulariter disputationem.
5. Verba, instituta, lego, & huiusmodi directa sunt, verbum autem, reliquo, est ille communis.
6. Statutum si prohibet reliquie vxori, intelligitur etiam prohibere ei per interpretationem personam. Et si permitat vxoris reliquie post suam fructum, intelligitur. vt possit ei reliquere etiam ad secundam voca transiunt.

NON est à precedenti longe dissimilis hec disputatio, quod tñ de scilicet maritus reliquendo vxori, cui reliquie legi municipalibus prohibetur, in ipsius legi fraudem presumatur reliquie. Hac de disputatione multa adeo doceat, & acutè scripserunt illa annis celeberrimi eruditissimis iure consuli Petrus Peckius in Commentariis de testamentis concrepatis in capitibus, que sive locis referuntur; & Lancellottus Gallicanus in Commentariis ad confutandum Alexandrinum, probamen-

habet enim maiorem et angustiorum usorum, in verbis legare, q. r. & q. s. ut paucis milibus dicuntur superius. Ne tamen tam celebris & coniecturalis disceptatio neglecta a me profutus videatur, nonnulla his scriptis communiam. Et primum quidem obseruandum est, iure communis variis hoc de facultate relinquendi tria maritum vxoribus sanctius fuisse.

Nam lege 12. tab. permisum vincicunque fuit de relatis pro sui libito deponere, & cuicunque relinquere. Ea enim lege dicebatur, si quisque legifer rei sua, ita illi eis, *in verbis legende vel verbis summe*, decinde a *V. O. onio*. Iata fuit lex, quia ab eius nomine dicta est *Voconia*, qua cunctum fuit, ne qui censu, hoc est pecuniosus hereditem relinquenter hilium, *quemadmodum utrum* *Afonsus Pedemus in actio. 3. in Verben. 3. in statu*, *Gellius vero lib. 17. nosq. Attic. cap. 5. ac Datus Augustinus in lib. 3. de civitate Dei*, scriptum reliquerunt, legem *Voconiam* prohibuerunt, ne quis heredem feminam faceret, nec vnicam filiam. Id quod ex *Dino Aquilino*, & *Gelio amet. Ann. Zap. 1. & Laudio Choroste in Catalogo legum antiquarum*. Franc. vero *Hoto-*
mamus in Indice legum Romanarum scriptum reliquit, *Voconiam* hanc legem fiancavit, Ne quis censu efficit, virginem neve mulierem supra quadrumen suorum bonorum heredem infinitetur. *Paulus autem Manutius in Commentarij de legibus Romanis ex Dio-*
ne lib. 56. scriptil. lege Voconia sanctius, ne quis heredem reliqueret filium supra. H. XVIII.

Hac lex abrogata deinde fuit ab Imperatoribus, qui non modo permisit maritis relinquere heredes; facere proprias uxores, sed illas postea certis in calibus maritis ab interitu succedentes, *in isto istud Codicibus vir & vxor*. Extant & multa Iuriscomitatuorum ac Imperatorum responsa, in quibus de libera hac relinquenti uxori liberum potestate agitur. Ceterum legibus municipalibus multis in locis circuata, non autem omnino sublata fuit hac facultas. Statutum enim Papie in *Cinalib. 90. R. 20*, quod maritus non possit eius uxorem heredem infinitare, legare, nec relinquerin in aliqua ultima voluntate, nisi viuum fructum. Statutum vero Alexander, quod dochilium suis Commemariis illustrauit Gallicum, sanctius, uxori non posse relinqui ultra viginti folios.

Et statutum quidem illud a Papienti dum prohibet uxorem instituti heredem vel ei legari, vel relinquiri, complexum est vniuersalem, & particulari dispositionem nonempe hereditis institutionem, & legata; comprehendere etiam voluit directam, & obligatim vocacionem. Directam fuit denuo institutionem, & legatum prohibuit. Sunt enim ha directe vocaciones; sicuti fatis manefitum est. Obligatum vel significatum illo verbo, relinquere. Verba haec insitum, & lego, dilectae affirmant omnes, in *1. Centuria ff. de vulg. & pupill. subff. 1. & expone Sforzii Odore in Commentarij. De compendio substitutionis in verbis, scilicet, & in verbis legi*. Illud verbo verbum, relinquere, est communis fuit *Sforzii prout in loco in verbo, relinquere, scilicet*. Et praeterea statutum *Cravet, iurisbre. de legi. s. 77. 78.* Porro in calo huius statutum significat obliquam dispositionem, cum iam de directa fatis dixisset. Et praeterea, accedit, quod etiam si statutum simpliciter prohibuerit maritum posse legare uxori, conferetur etiam prohibuere ei per fideicommissum reliqui. Cum eadem fit ratio; fuit in specie statutus *Alexandri redi scripti Lancelotum Gallium amperato. Commentarij, in verbis, legato. num. 3. & num. 12. post Petrum Peckham in tract. de testamento coniugium. lib. 2. cap. 5.*

Et subiungit Gallistus *num. 13. locum* etiam habere, quando testator ipse rogasset heredem restituere cui vellet: Nam, & tunc prohibita est uxori eligi per heredem: Cum illa confiterat electa non ab ipso herede, sed a marito testatore relinquere prohibito sitque ita *falsa* presumitur: Sicut etiam in superiori prelumptione diximus, quod sicut probatur patre relinquere spuriu, et etiam non potest spurius illi eligi ab herede grauato relinquere cui vellet.

Ella prateret obseruandum; quod sicut statutus Papie prohibet relinquere uxori, sic intelligitur prohibere ei relinquere per interpositam personam: *quemadmodum statutum predictum Papie declarat aut Cart. iuris in confi. 6. num. 7. modico num. 19. & A. stat. in ref. 7. 1. lib. 5. quod secundum statutum lib. 2. de arbitriis iudicium, Casu 3. 59. num. 21. & secundum est Gallicum, prout in loco, num. 23. Et ad eum alia scripta supra in precedentem presumptionem: Non ha repetitio, quod dicitur diligenter explicando ita ut non illud Alexandrianum scripti Gallianum, Nam facile apud eum legi possunt.*

Illiud etiam obseruandum est in statuto Papienti; quo permisum est marito, & relinquere possit uxori viuofructum; intelligi, ut licet ei relinquere etiam ad focunda vota transcurrente.

Ita repurgare videtur illa verba statut. [Sed dicto viuofructu non posse, nisi honeste, & inviduitate manendo. Ita ratione deruit in specie Capitulai in confi. 9. libr. 1. & Natura in confi. 6. 63. lib. 2. quiprudentia statutis verba acuta & egregie declarant. Et audio Excel- lentsissimum Senatum Mediolanum sic pronunciage anno 15. 3. manu Lassuaris.

PRAELEMPTIO XCVIII.

Molestiam, vel controuersiam cum prohibet testator inferri heredi, vel legatario, qua de morte, & controuersia sensisse praesumatur.

S V M M A R I A.

- 1 Testator quando mandat molestiam non inferri, vel controuersiam heredi vel legatario, de qua molestia, & controuersia intelligatur, est ratione.
- 2 Molestia, & controuersia in idem sonant.
- 3 Testator si de re aliqua, de qua diffonere non potest, prohibet inferri molestiam heredi, intelligitur de molestia facta tandem, non intra.
- 4 Test probit operi aliquo de facto non debere vexari.
- 5 Testator non potest diffonere contra legi praescripta.
- 6 Testator si de re ad libitum potest disponere, si prohibet molestiam, vel controuersiam inferri ei cui reliquit, intelligitur de molestia facta tamen quod facta. Et nullos magnos, si testator vel eis verbis generalibus, sive in.
- 7 Et quod si potuit quidem de re ipsa diffonere, & prohibuit molestiam inferri, sed tamen illa mala obvia infixa de re que a dicto secundum natus, et ramis dispositionem, & ait, sive in.
- 8 Testator an quando praesumatur se sibi de mol. statu iudicari, quando extrandi sunt, qui non probabunt molestiam inferri heredi.
- 9 Et quid in aliis contractibus.
- 10 Molestia facta dicta inferre etiam ille, qui occultat res, iura, aut actiones.
- 11 Molestia facta dicta inferre etiam, quia a solo verbo provenit, ut si quis diffonatur non esse auctor.
- 12 Molestiam iudicalem inferre si dicatur, qui n. n. solum agit, sed etiam ex parte.
- 13 Molestiam non dicere inferre, qui in iudicio, vel extra propriae ait quid, quod n. gari non potest, sive verum.

Dicitur VIRTATI frequentier soler, quando testator mandat molestiam non inferri, vel controuersiam fieri non debet heredi, vel legario, qua de molestia & controuersia intelligatur, in deca, que facta tandem est, vel etiam de ea, quia aitque de iure inferri potest. Hic primum dicimus, nul' est dicta differentiam inter haec duo, molestiam & controuersiam, quidem significant & equipollent, ut manifeste scripsit *Incola & Comens. in L. Lucis. 5. tres heredes. ad Tred. Alex. m. 105. s. 2. num. 2. 1. lib. 1. 2. 1. lib. 2. 1. lib. 3. quod etiam secundum est Soc. in ten. in confi. 3. num. 3. 2. 1. lib. 1. & eten. secundum Ripa in L. m. 2. ff. de re ind. Hoc sic explicato, distinguuntur sunt aliquot casus.*

Primum est, quando testator id de aliqua disponere non potuit, ut si quid relinquenter, et cui non licet relinquere, & prohibet ei inferri molestiam & controuersiam. Hoc sane casu, presumentum est testatorum sensisse de controuersia & molestia facta tandem non autem iuri, & properet ei incident in peccata qui ei facta heredem, vel legatarium illum vexaret. Ita testator probat Borbas in *confi. 56. colom. pinnit. ad finem lib. 3.*

Et huius quidem sententiae ea afficer potest ratio, quia & si testator legare & disponere ea de re non potuit, utramque prohibere potuit violentiam facticium & legi ipsa molestia facta prohibetur. Non enim in cuiquam permittum est sibi iudicere, rati. C. vi nem lie. sive sine rad. & rind.

Ex quo inferatur, quod & si non licet patri relinquere filio spuriu & prohibere ne ei infuratur molestia, ut regule tradit *Castrin.* in *L. Lucis 5. tres heredes, mors. & verbi, pone exemplum ff. ad Tredella, attamen intelligitur, quod non possit interri ei molestia de facto, & quo ad hoc praecipitum testatoris valet. In eo enim quod legatum facit testator male agit: cum aduersus legis praecepta disponat. In eo vero quod violentiam facti prohibet, iuste & recte facit.*

5 cum t.s. lex ipsa prohibet quemcumque de facto vexari. Ita quoque intelligi & declarari potest quod scripferunt Bald. in Lyrice, p. 1. c. 2. b. haec pena nomine. Et ut alii in fine de iudei, Caffren. et d. Lyrice, §. tres heredes, nomen. §. & ad Trebil. Ius in authent. ingredi, v. 39. C. de sacra test. ced. & Didacus in c. Raynal. §. 1. nomen. §. an. 1. de test. v. 1. cum discerunt quod si testator legavit monachos, & prohibuit molestiam ei ab eius Abbatie inferri, aliquo in peccatum legatum illud ad alium transire, testator legare sicut non potuit, sed de iure Abbate posse consequi legatum tamen monasterio acquisitum, nisi etiam quando manebat prohibitus inferri molestiam vxori, cui prohibente statuto non potuit legare, & respondit Buius in c. fil. 44. num. 7. libr. 2. & multo probanter Lancelotus Gallicus in commentariis ad statutum Alexandrie, in verbo, non posse agere si nomen. Sola etiam scripti in cons. 200. libr. 7. redditio super testamentum Genez. eg. Declarari in quantum potest hanc traditio, intelligitur & valeat dispositio pro prohibito, quo ad molestiam factum, quam Abbas inferre non potest, de iure autem ita ita in iudicio potest: cum testator i. disponere non possit contra legis precepta, iuris potest, de legat. i. & ad tempus respondit Bar. in c. cons. 7. et p. 1. libr. 3.

6 Secundus est casus, quando i. testator potest de re aliqua ad libitum disponere, & prohibuit molestiam, vel controveriam inferri, cui reliquit. Hoc sane casu prafumatur testatorum sensibili testam. de molestia, quoniam facta. Ita intelligi legi glo. in d. Lyrice, §. 3. tres heredes §. ad Trebil. in verb. meuerit, & Bar. in i. patefact. n. 6. ff. de hered. infra, sic quoque recte Alexan. in cons. 2. libr. 2. reliquit, quod si testator reliquit fundum vxori, & prohibuit heredi, ne controveriam vel molestiam ei sub pena priuationis hereditatis inferret, non poterit hares in iudicio vexare legatum ilamcam ut dixit Alexan., poterit testator sic reliquerit & poemam priuationis indicere, & in cons. 2. num. 8. libr. 2. & Alexandrum feci sunt Bucros in cons. 56. num. 4. libr. 3. Duran. in tract. de arte testandi, tit. 8. cap. 3. Traq. de retrato confag. §. 35. glo. 4. num. 40. Ripa in Lyrice, 2. ff. de test. & Apertius Socinus junior in cons. 112. vnde 3. verf. in quantum verbo libr. 1. ex multis subsequentibus, qui respondit, quod si testator tacite prohibuit filio heredi detractionem legitime, & Trebellianice ad beneficium substituit, quem non molestia mandauit hinc eis sub pena priuationis hereditatis, intelligitur prohibita etiam molestia judicialis: Cum detractiones illas impede poterit testator filio, qui hares esse voluit. Et cum Socinus idem ilomet in casu respondit Buius in cons. 77. num. 7. & 8. libr. 2. et si eadem facti esse respondeat Dicit in cons. 58. num. 11. alter & mole faciunt.

7 Et hunc quidem casus t. multo minus locum habet quando testator vult est verbi generalibus, vt si dicit, quod quoque modo molestia non inferri, vel quous modo, vel qualitercumque similius. Nam tunc sine debito dicitur prohibiri etiam molestia judicialis. Ita respondere Barb. in cons. 56. col. 3. 7. verf. p. 1. et c. 3. libr. 3. Dei. in cons. 8. num. 1. & Buius in d. cons. 77. num. 8. libr. 2. Felius in c. etiam que, num. 20. 7. verf. haec autem, de test. & Socin. tumor in Lyrice, §. num. 29. libr. 1. & Cephal. in cons. 43. num. 22. Quocirca hares molestia, hac officiis legatariorum iure priuationis hereditatis, & proprieate definit haec hares cum affectu & direcione: Non aminuitus tamē detractionem Trebellianice, scilicet exegi de cœsi 1. no. 1. in test. & testamento, non 17. ff. de bœvi. in j. quoniam male intelleximus Barb. in c. prefacta num. 3. de probat. & incensu 10. column. 7. libr. 1. & in cons. 4. column. 1. libro 4. & Cefal. in singulari, in verbo, mo. off. Ilam tamen Imola traditionem improbadit Ruius in cons. 43. num. 8. libr. 2. Quia de amplius deliberandum est.

8 Tertius est casus, quando i. testator potuit quidem de re ipsa disponere, & prohibuit molestiam inferri, sed tamē illa molestia, que deinde interiit est de re, quæ secundum naturam disponitio & actus, vt in exemplo, si testator prohibuit molestia inferri exori, qui reliquit bonorum suorum vsum fructum, & haeres petat cautionem tibi ab ipsa vsumfructu praefari de vrente & fruendo boni viri arbitrio: Hac sane molestia a testatore prohibita non prafumatur, ex quo est de natura vsumfructus quod cautio praefatur. Ita in specie Bald. in l. 1. C. de vsumfructu. & in l. 1. ann. 27. C. de his quæ pena nomine, quoniam feci sunt Consensu in cons. 3. Quod d. Cia. A. bris. Alexan. in cons. 12. num. 6. libr. 2. & iul. de gen. 6. 1. num. 5. ff. ad legem Fedaleian. Barb. in c. prefacta num. 13. de probatio. & in cons. 12. column. 7. libr. 1. & in cons. 36. column. 5. libr. 3. Ruius in cons. 10. num. 15. libr. 1. in cons. 48. num. 2. &

in cons. 77. num. 3. libr. 2. Decim in cons. 28. num. 11. Antonius Cefal. in singulari in test. n. 13. 7. quod Berritano cons. 1. col. 1. libr. 1. Socin. tumor in cons. 113. num. 26. in fine libr. 1. Didacus in c. 4. Raynal. §. primo, nome. 1. de test. & Robof. in tract. etiam molestia, quæ est statutum alexandrie, in Verbo, non posset, questione 11. num. 7. qui idem ego dixi, quando hares petit vsumfructu an hoc confiteretur de reuenientium.

Quartus t. est casus, quando ex mente praesumpta, vel potius ex subiecta materia colliguntur testatore, vel alium disponentes, vel contrahentes sensibile tam de judiciali molestia quam de extra judiciali, quæ facta esse dicitur. Ita Bald. in l. 1. C. de nuditus. Consensu in singulari, in verbo, mo. off. incepit. Qui, verf. linea 1. p. 1. Alexan. in l. 1. col. 1. posidere. in princip. num. 6. ff. de acquirent. p. 1. et m. 1. usq. statutum. Didacus in d. c. Raynal. §. 1. num. 8. 7. verf. 1. quodque, tam. de test. & Robof. in tract. etiam molestia, quæ est statutum alexandrie, in Verbo, & in regul. Cancellaria, de triennali posse, questione 31. verf. 1. & 2. eti. omnia. Afferri foler exemplum, vt si illi quis prohibuerit molestiarum in nundinis, intelligitur tam de molestia iurius quoniam facta, facti Bald. Cefal. & al. praetatis scriptur. Et simile exemplum, quando concuentum fuit inter spoliatorem & spoliatum, quod si spoliator non molestaretur, intelligitur tam de iure quoniam factum. Berritano libr. 1. in c. 2. num. 16. in fine de refusa. p. 1. facti sum. Barb. in cons. 20. column. 4. 2. fine, libr. 2. Decim in c. 5. facti atu. in 4. notab. Felius in c. 1. consensu que, nome. 24. de refusa. & Gomez. in d. questione. 13. Ius in lib. p. 1. p. 1. hoc. Cde translat. & Robof. in d. tract. etiam molestia, quæ est statutum alexandrie, in Verbo, & in regul. Cancellaria, de triennali posse, questione 31. verf. 1. & 2. eti. omnia. Hoc enim si uader ipsa subiecta materiam, cum spoliato permisum non sit de facto recuperare amissum possessorum, nisi incontinent. Et ideo ponitrem non molestare, intelligitur de iure. Potest etiam affiri exemplum ex Imola in cons. 29. si administratori promittit Dominus, quod cum non molestat, intelligitur quo ad actu administrationis & ne ob leuam culpam teneatur, sed iure, vt feliciter concuerint possit redditum rationem, & refitum & reliquias cum dominus non prafumatur donatio ipsi administratori, quod ex ea administratione perceperit. & Imola feci sunt Barb. arc. in prefacta, nome. 13. de probatio. & Felius in c. consensu que, num. 22. 2. in fine de refusa. Et etiam simile quod scriptum reliquit Gomezius in regul. Cancellaria de triennali posse, questione 31. cum dixit, regulam illam prohibenter triennalem possiforem molestari, intelligi debet non loquam de molestia facta, sed etiam iuriis, atque ita tam de judiciali quam extra judiciali molestia: cum subiecta ipsa materia & mens Summi Pontificis sit, vt confiteretur culicunque impositum perpetuum silentium adiutorium triennalem possiforem.

Molestiam facta t. vt hoc etiam explicet) affere dicunt etiam ille, qui occultatus es, iura & rationes. Ita Ripa in l. 1. num. 2. ff. de re iud. resida contraria opinione Cefal. in cons. 22. Antequam, num. 1. libr. 2.

Eft etiam facta t. molestia, quæ à suis verbis pronuntiata, ficta quando quis diffamar fundum non esse meum, & agere ita sua vociferatione impedit, ne colonus inueniat. Ita ad rem respondet Alexan. in cons. 2. num. 4. libr. 2. ex sententia Bartolom. l. 9. hunc sententia inter dicit. ff. vii. posse. Idem respondit Ruius in cons. 4. 4. name. 19. libr. 2.

Molestiam vero t. in iudicio infert illi, qui non solum agit, sed etiam excipit. Barto. in l. 1. col. 6. ff. 1. ff. 2. p. 1. de precaria. & in l. 1. amplius non peti. ff. 3. et r. et a. hab. Alexan. in d. cons. 1. 2. num. 2. libr. 2. Ruius in d. cons. 4. num. 10. lib. 2. Roland. cons. 63. num. 7. libr. 2. ff. 1. ff. 2. in fine d. c. 1. 2. vlt. num. 5. in l. 1. h. finitor lex. Ripa in l. 1. num. 4. & 2. ff. de residu. Hoc tamen locum non habet quando hares iussis de causis exiliando recusant præstare legatum. Ita respondit Cefal. in cons. 37. vlo. p. 1. p. 2. ff. 1. ff. 2. p. 1. Non enim dicitur vim facere, quoniam iuste in iudicio contradicit, iulique suum defendit. ff. 1. num. 1. ff. 2. de iud. & qui suam tueri possiforem non dicitur alicui iniuriam inferre, vt scribanus abbatis c. 1. c. 1. eccl. nomine. 4. & de eccl. Beroiu in cons. 20. num. 3. & 16. libr. 1.

Ille vero, qui t. in iudicio vel extra proponit aliiquid, quod negari non potest esse verum, non dicitur inferre molestiam, sed potius facti interi, si id negatur. Ita respondit Anchuras in cons. 1. 6. 1. p. 1. de predicta quest. reperto, num. 5. quem feci sunt Ripa in l. 1. num. 2. verf. 1. & 2. de predicta ff. de iudice.

Hæreditatis aditionem non præsumi: nec solo animo fieri, diligenter expli-
catur.

SUMMARI A.

Quam sententiam probat. si pupillus. & Julianus. ss. de acquiren-
da hæreditate. It. f. accedit ratio, quia adire hæreditatem est quid
facti. *I. pro hæred. de sequi hered. quid non præsumitur. Lin-
bol. 6. fact. 1. de cap. & pol. reuers. & dicimus ipsa lib. 6. in præsumpt.*
& præterea accedit ratio, *qua vbi fuit Signor in consil. 36. num. 36 &
num. 40. & Crav. in consil. 967. num. 20.* quod aditio hæreditatis est
quid odiosum, & ob id non præsumitur. Quocirca qui afferit,
aliquem adiuvile hæreditatem probare debet, *Lincensans. f. de se-
q. hered. & l. 1. C. vi. f. se ad hæred. affini. & scribunt post alios libri in
l. 1. q. reuers. nu. 12. f. de acquir. poss. Crav. in consil. 37. num. 4. in consil. 97.
col. 2. vers. quis. conlegunt. & in consil. 993. num. 21. & Vincent. Francus in
d. decisi. 60. no. 10. & in decisi. 8. nu. 8.*

E hac quidem præsumptio locum habet etiam quando hæ-
reditas est opulenta. Nam adhuc non præsumitur aditio, & si quan-
do aliqua exstat cōiectura aditionis, faciliter præsumatur quia quā-
do opulenta non est. ita de Larando Corn. in consil. 310. lib. 3. & Crav.
in consil. 33. nu. 22. decisa dicitur nam Vincent. Francus in decisi. 60. nu. 72.
& col. 10. & idem in decisi. 80. num. 21. vbi scriptis ex eiusdem Cravetta
sententiis, aditionem multo minus præsumit quando hæreditas est opulenta.

Et præterea præsumptio hoc locum habet etiam quando hæ-
reditas est opulenta. Nam adhuc non præsumitur aditio, & si quan-
do aliqua exstat cōiectura aditionis, faciliter præsumatur quia quā-
do opulenta non est. ita de Larando Corn. in consil. 310. lib. 3. & Crav.
in consil. 33. nu. 22. decisa dicitur nam Vincent. Francus in decisi. 60. nu. 72.
& col. 10. & idem in decisi. 80. num. 21. vbi scriptis ex eiusdem Cravetta
sententiis, aditionem multo minus præsumit quando hæreditas est opulenta.

Erla accedit Dec. in consil. 652. num. 21. Belan. in consil. 20. nu. 17. lib.
in consil. 140. num. 3. & Crav. in consil. 456. nu. 2. in consil. 502. num. 9. &
in consil. 795. num. 3.

Ceterum & traditio hæc intelligitur, quando ipse filius con-
uenitur a creditoriis, atque ita de eius danno & prædictio a-
git, seculi vero si p[ro]p[ri]e agit, & tractatur de eius utilitate & com-
modo. Nam tunc eo ipso, quod est filius, præsumitur etiam hæ-
reditas, sibi ipso hæreditati immiscuisse, l. 1. s. qui sunt in part[ic]ulari, ne
ff. 1. qui omnia causa etiam & l. 1. Crav. C. de ore deliberar. quo lac-
tis scie sic autoritas Iacobini & Sancti Georgii. & verisimiliter sic fer-
mit. T[er]p. in l. 1. decl. 2. name. 3. in fine. Ut idem scriptus ut possit
aliud Alex. in consil. 34. num. 5. lib. 3. & in consil. 77. num. 3. lib. 3. scriptus
Iacob. Iacob. in l. necessario. si de us quibus vi inde & Jacobus a
Sancto Georgio magistris scedula, in verbis, quo quidam in scriptis arabi-
dat. nu. 35.

Erla que vera haec sententia, hæreditatis aditionem, vel im-
missionem non præsumit, & propter ea probari illa debet.

Ceterum & additio, vel immixtio colligere, atque præsumitur
altero de duobus modis, verbis scilicet, aut facili.

Non enim solus præsumimus separatis a verbis & factis suffi-
cit, veridictio possit hæreditas, sicut scriferunt pl[acita] in gerit. & in
l. monstra. si de acquirenda hæreditate. & in q. præsumpt. suffici, de hæ-
red. possit. & differet. Bartolom. d. gerit. num. 5. Valde & Salcedus
in l. monstra. C. de ore deliberar. Cravetta in decisi. 1. l. monstra. num. 2.
lib. 1. quod i. 1. ff. de interrog. adhuc. Argentaria in l. pro hæred. ff. de ac-
quenda hæreditate. & in consil. 16. verificatur. Quod autem. In l. d.
gerit. num. 3. & vba in consil. 41. col. penult. lib. 4. Alex. in l. q. in
alio. num. 5. ff. de acquirenda hæreditate. & Gislebertus Benedictus in
Raynaldus. in verbo. sed quia num. 80. & in verbo. mortuo itaque testi-
tore. l. monstra. 33. Cravetta in consil. 18. num. 10. de testi-ss. & Qua-
rem si coquuntur. si de acquirenda hæreditate, mortal. Quoniam
sententia solet probari primum, text. I. matut. ff. de acq. hæred.
quo loci habetur, mutum & furdum intra statos pro hærede gera-
re & obligari.

Exponit glo. declarata voluntate aliqui actio alicuius qui efficit im-
possibile cognoscere illorum animum.

Secundo & melius probat l. poruit. C. de lori. de lib. vbi in ad-
eunda hæreditate delata pupillo non sufficit tutoris autoritas, sed
veritatis, ut cum ipsa voluntate concurredit actio aliquis. Nec res-
pugnat interpretatio glossa libi. in verbo, & voluntas, cum dixit,
actum cum voluntate requiri, sumendo initium ab ipso factu. Nam
autem fine voluntate non sufficit in adeunda hæreditate, sicuti tra-
ctans negotia hæreditatis cam adire non dicitur, si indeundi ani-
mus deficit, l. pro hæred., in principio. Verifica. Ceterum, & g. serua. 10.

Verum tamen, cum frequens & celebris sit disputatio, aliquia
de quo non contempnenda his committant scriptis. Est autem prius
obstundendum, tñ aditionem hæreditatis non præsumi, sicuti refutat
decret. Bald. in consil. 212. super eodem libr. 2. Signorius in consil. 195.
num. 4. Romanus in consil. 15. num. 2. Cernuum in consil. 303. num. 7. & in
consil. 337. num. 12. lib. 2. & in consil. 77. column. 1. lib. 3. & in consil. 52. col.
2. libr. 4. Declarat in consil. 44.2. num. 17. Cravetta in consil. 33. num. 2. libr. 2. in consil.
197. num. 6. & in consil. 312. num. 3. & in consil. 456. num. 2. Aliud in d. 9.
num. 15. qui p[ro]p[ri]e. name. 15. & Vincentius Francus in decisi. 60. num. 10.

fine.

fine ff. de acquirenda hereditate. sed cum sumitur initium à voluntate, illa sola sufficit, & penitus in instituto de herede & differat. Et si simile quod habetur in L. liqueat, in glo. in verbo, cōfūlum, C. de inofſt, refam. Et etiam simile, quod habetur in L. quemadmodum, ff. de acq. posſeſſi.

Non, inquam, repugnat consideratio hæc sophistica, potius quam vera, quandoquidem nec si iničiū fūimus ab ipso animo, ille sufficit: cum sit quadam voluntas in mente retenta, qua (vt statim dicimus) illi operatur. Non etiam dici potest, quod in caſu d. potuit, id eſe ſpecifico in pupilli, cuius voluntas debet aliquo actu declarari: cum tali alioquin non habeat in feſpectum animi deliberaſionem, ob gratia defecutum, i. pupilli ff. de acq. hered. Nam fūciū pupillis perfectam non habet animi deliberaſionem quo ad voluntatem, ita nec quod aliquem actum, & ideo voluntas cum acta comitata, illum hereditati non obligat. Quocirca in caſu d. l. potuit, non confideratur perſona, nec animus, & cūque pupilli, ſed in ipius tutoris.

8. Tertiū optimè & conſert ratio illa perpenſa à Bar. & reliquis, quod ſola animo, & ſola voluntate quis non obligatur, niſi Deo, i. ſi qui rem, & r. v. ſ. de p. deputa. H. ſ. in ſumma de voto, & D. Thomas in 2. 2. queſt. 5. Et accedit quod ſerpi in lib. de arbitrijs indicem,

9. caſu 360. num. 1. verbi ego eam cum dixiūs ī Cefareum & Pontificiū non iudicare, niſi de aſtibus extrinſicis: Nam (vtautor est M. Cicero in 3. ſoſſorum) alter leges, alter Philoſophi tollunt aſtias, leges quatenus manu tenere res oſſer, Philoſophi quatenus ratione, & intelligentia. Et Cellius libro 7. modi. Attica. cap. 5. ſcrip- tū ſequitur in iudicium facta, non voluntates vocari. Nec ergo ſola voluntas hæc hunc efficiat. Nec repugnat conſideratio Angeli in d. l. gerit. cūm dixit, additionem hereditatis & non fieri principaliter ad obligandum audeant, ſed ad acquirendum.

10. Lib. vii inquit glo. in l. ſi inſtit. C. de iure delib. Porro & acquisi- tio etiam ignoranti, & inquit Leiem patr. G. ſurdo. de lega. 2. acquiritur etiam acceptanti ſola animi deſtiſionem, i. Labor. vbi gl. ſf. de in- reſuando. & L. go. enī. ff. rem. ſam. habe. Ita vi divedimus (inquit An- gelus) repudiante hereditatem alteri non obligari, & tamen il- la ſola animo fit ſicut ſtatim dicimus. ſic etiam responderet Angelus illi auctoritatē Dni Thomae 2. 2. queſt. 9. Nam (aīt Angelus) lo- quitur Sanctus Doctoř, quando quis in animo principaliter vo- ueret ſe obligare, quo caſu foli Deo tenetur. At hic vouer in animo veſte acquirere, quod poterit ibi conuenire, vt obligetur, nuptia textum ſequendum naturam, ff. de regula iuris. Non quidem repugnat conſideratio hæc: Quandoquidem aditio hereditatis aque ſe ha- bet tam ad obligandum audeant quād ad acquirendum: cum hereditas & acquisitor comprehendat iura tam paſſiva quam ac- tua, hereditas ff. de verbis, ſigillis. Non repudiationis per eſe ratio cum aditione: cum repudiatione quād non contraſtrahit cum aliquo, ſicut quād contractus celebrari dicitur inter audeant & creditoris hereditarios, & primo, in Instit. de obligatione ex quād con- trahita.

11. Quartū conſert, quod & hereditatis aditio nullo facto, vel di- cto declarata, eſi ſolus quidā actus in mente retentus. Atqui actus in mente retentus nihil operatur. Ergo haec aditio nil prodeſit. Il- la minor, proprieſtate probatur in L. ſi ſuperenti, C. de condict. ob cauſam, & copiæ tradit. R. p. in l. ſi regnū, m. 3. & ibidem Tyr. in verbo, libert. m. 20. C. de reno. dona.

12. Et ultimum & accedit, quod lex nil fruſtrā operatur, I. h. ſiqua- Lato. 6. Diuina. ff. & legatorum regnum caſeatur cum ſimil. u. Atqui fruſta eſt diſputare, quidā ſolus animo dicatur adiutio hereditatis, cūd poſſit in iudicium conueniri, deſcēt probatio- nis ſic illi hereditatis animus ſoli Deo cognitus ſit. Ergo dicen- dū eſt, aditione à lege non conſiderari, niſi aliquo extrinſic actu, vel verbo declaretur animus. Nec repugnat, i. fruſtrā à lege hoc non induc: Cūm poſſit iſi haec interrogari, vt ſuo cum turamen- te reſpondeat, iam adiuerit hereditatem, & reſpōdere eſt tener- tur, l. 2. & l. 3. ff. de interrogator. alio, ſicut in ſpecie docuit Romane in d. l. gerit, num. 6. & eodem in loco prius ſcripti Angel. fieri poſſe poſſi- tiones. Nam reſpondeat, hereditem illum, ſeu illum interrogatum non teneri illi interrogatioibus, & poſitionibus reſpondere, ſicut in ſpecie ſcriptum Badi in l. potuit, num. 4. C. de iure delibera- ran. & C. ſ. in d. l. gerit, num. 6. Præterea iſi interrogatus poſſit re- ſpondere illi interrogatioibus, & poſitionibus, ſe hereditatem non adiuerit: Cūm nullum actum fecerit hereditatum, nihil que dixerit, quo ſe hereditem faceret. Nec animus ipſe ſolus eum obli- gat alio.

Hic intelligimus minùs recte ſenſiſſe eos, qui contraria-

opinioneon conari ſunt defendere, affirmantes ſolo animo ab oīa queſit ſeparato hereditatem adiri. Quia quidem in oīa ſunt ſuſtans glo. in pro herede, in princip. in verbo, quām animo ſe de acquisito ha- reditate. Angel. in L. bonorum, num. 3. C. qui adiuit. Roman. in d. l. gerit, Signor. in confi. 188. colum. 2. verbi, præterea cum ſola. Præterea ſ. ſ. pieſ. in forma libelli, que petiuit hereditas ex reſtamento. in verbo p. 2. num. 4. Cor. neui in confi. 65. colum. 2. verbi, item p. dero. lib. 2. & in confi. 23. 4. num. 2. lib. 4. & Lancellotus Politus in traſ. ſubſtitutionum, a tit. de compendio, num. 42. Neciura ſolus & rationes, quibus praediſi in hanc adduciunt ſunt opinionem, vrigore mihi videtur.

Et primum t̄ quidem afteri ſolet pro herede in princip. ff. de acquirenda hereditate, cuius verba hec ſunt. [Pro herede autem gerere, non tam eſe facti quām animi.] Hic ſuriſconſi. VI. pianiſ ſeparat animum ab ipſo facto. Ergo vult ſolo animo adi- tionem perciſi.

Ceterum reſpondetur, Vlpiam dicere voluſiſ, uniuersum magis ſpectandi eſſe in hereditatis aditione quam ſicut, quod ambiguum plerumque eſt, niſi declararetur animus, quo cilicet iure actum illud ſit.

Secundū t̄ perpendit textus, ſ. penultimo, in Instit. de hereditate qualitate, & differentia, cuius verba hec ſunt. [Sic autem nuda voluntate extraneus haeres fit: ita contraria deſtiſionē ſtatiu ad hereditate repelluntur.] Dixit Iuſtinianus, na- volante heredem fieri: Non ergo vel verba, vel facta re- quiguntur. Et rufus, conſiderant illa verba: [Ita contraria deſtiſionē, &c.]

Eſt deſtinatio ſola animi deliberaſionē ſine verbali expreſſio- ne, ſi qui deſtituit ſe de rei vend. & l. ſi nondam. C. de ſuſta, & docuit Felic. in c. c. ſ. aded. p. 2. de reſcript. cum ergo dixerit Iuſtinianus, ſola animi deſtinatio repudiari poſſe hereditatem, ſicut adi- ſequitur aditionem ſolo animo fieri.

Verum reſpondetur ex ſententia Imol. in d. l. gerit, colum. 1. verbi, nec obſt at text. ff. de acquirenda hereditate. Iuſtinianum ſigni- ficare voluſiſ, in hereditatis aditione, neceſſe minimè eſe atti- gere aliquid hereditarium, ſed tamen non excludi animi decla- rationem.

Tertiū vrigore videatur t̄ l. ſi aia. C. de iure delib. ſit. [Ex ſola animi deſtinatio.] perpendit ſignificationem illud deſtiſionis, deſtinatio, de qua diximus ſupr. Etibid. [decreuit.] Verbum enim, decreuit, ſignificare animi deliberaſionē t̄ omni acti ſeparati, l. cūm antiquis ibi. C. eo. it. & Terent. in Aduis: Quid quid paperige, deſeruerunt tollere, ſi eiſi delib. arunt.

Ceterum reſpondetur (vt iam diximus) ſufficiere ſolam ani- mi deliberaſionē, declaratam tamen: alioquin ſe occulta erit, nil proderit.

Quartū ſolet conſiderari text. l. 2. C. de off. procur. C. ſ. cūm dixit, in adeunda hereditate, explorandam eſſe hereditis in- ſtituti voluntatem. Sola ergo voluntas ſufficiere videatur.

Verum, ſi locutuſi eſte perpendat, contrarium portius probat, cūm dixerit, eſſe explorandam voluntatem, id quod ex dictis, vel factis ab ipſo haereſe inſtituto colligatur.

Vitium vrigore i. vident l. 1. & l. 3. ff. de interrog. actio, cum dicunt, Prætorem iustiſe de cauſis introductiſe interrogaciones quibus interrogatur, quis, an fit haeres, & quia difficultas etiada hereditatis probatio. Atqui t̄ ea conſentens eſſe difficultia, quia in ſolo animo conſtituit, ſicut abneſſe ſcripsi in libro 2. de arbitrijs indicem, caſu 116. ſi ergo aditio hereditatis non ſitter ſolo animo, ſed dicti vel factis, minus recte Iuſtinianus dixiſſeret, tam eſe diffi- cultis probationis.

Caterum faciliſſ reſpondetur, Iuſtinianum ob id dixiſſe, hereditatis aditionem difficultis eſſe probationis; quia vt plurimi verba, & facta, quibus hereditas dicitur adiri, adeo ſunt ambigua, vt ſcripsi non poſſit, an adire ſe voluerit hereditatem vel non: vt ex hinc, qua in ſuſtentib⁹ preſumptionib⁹ explicatiōnē manet ſe conſtabit. Ita ſancti huius ex cauſis difficultis eſe aditio hereditatis probationem ſcripsi Boerius in queſt. 2. num. 21. & Crassettam in conf. 967. nu. 12. in fine, ſcio alio allegari multa Baldi responsa, que ne verbum quidem haec de faciunt.

Eſt ergo quid explicenus primū, quibus ex verbis, deinde quibus ex factis colligatur atque prefumatur haec hereditatis adi- tionis. De his ſingulatim in duabus ſuſtentib⁹ preſumptionib⁹ diſferemus. Interim tamen adiuerit ſolam etiada hereditatem illum dici, qui declarat, ſe hereditem eſſe. Pro herede vo- ro eum gerere, qui ſe hereditem eſſe declarauit.

Ita differentiam hanc inter adire, & pro heredate se gerere proponuit Duarenus in commentariis de acquirendis hereditatibus, in tit. Quomodo hereditas acquiratur, in principio, adductus text. l. si quis milibonum, & sed quid si mandauit, scilicet de acquirendis hereditatibus, l. si at quis, & plerique, scilicet de religio, & sumptus funeris.

PRAE S V M P T I O . C.

Hereditatis aditio quibus verbis facta praesumatur.

S V M M A R I A .

- 1 Hereditatis quibus verbis aditio praesumatur.
- 2 Verba aliquando viva voce, aliquando scripta proferri solent, sed nulla est differentia quo ad effectum adeunda hereditatibus: & in quibus differantur, n. 4.
- 3 Hereditatem adeundam satis volumen declaratur, licet scripta & declarerant autem suam adeundam hereditatum, que ob deficiunt & lenitatis sic simulata.
- 4 Hereditatis praesumitur aditio, quando institutus & vocatus vsus est verbi dispositio, certis & determinatis.
- 5 Et hoc vel locum etiam si adiuxta euent aliquia verba imprompta, n. 6.
- 6 Idem quando conditionaliter prolati & fuerunt verbis, n. 7.
- 7 Idem quando sic dicimus fuit, adeo hereditatem animo non adiundam, n. 8.
- 8 Declaratur tamen ut non procedat, vt m. o.
- 9 Institutus nunquid praesumatur adiunxit hereditatem, quando vsus est verbo dispositio, que tamen significativa quendam habebat.
- 10 Verbum, volo, ieiunium infinito, habet sufficientem quendam, & cum sit praesens tempore resolutior in participium & verbum eiusdem temporis, & futurum recipit.
- 11 Hereditatis praesumitur aditio, quando quis post proficuum tempus ad delibera etiam respondit, vel aditio.
- 12 Idem quando institutus fuit interrogatus, an vellet esse heres, respondit, vel aliud, n. 13.
- 13 Responso, que dicitur, certa esse dobet.
- 14 Hereditatis praesumitur qui adiunxit, quando in convocatione amicorum & reliquo die, vel aliud hereditatem.
- 15 Intellexit & proposuit. Panphilus ff. de leg. 2.
- 16 Dicitio maxime est ex usus significativa opere multa significare.
- 17 Significat aleandom istud quod certe ibid.
- Quendam significat, tantumque, quandam, praeponit quandoque, scilicet tempore, & aliis significatiunculis habet etiab.
- 18 Hereditatis aditio infestat solum ex acta certo, qui fieri non possint circums, & nonne hereditationem autem ex acta dubio.
- 19 Institutus praesumitur hereditatem adiunxit, quando dixit, velo esse heres.
- Idem quando dixit, pro certo velo adire, n. 20.
- 20 Hereditatis nunquid praesumatur aditio, quando heres vsus est illa verba: Has hereditates nonnihi non duplicit.
- Inter placere & diligere, datur medianus hoc, non diligere, ibidem.
- Inter relle & nolle datur medium non nolle, ibid.
- 22 Institutus & vocatus nunquid praesumatur hereditatem adiunxit, si vsus est verbo eminutissimo proper se, dicens se esse heredem Tatu.
- Et quid si vsus est verbo eminutissimo ob aliud emisso, n. 23.
- Et quid si dicta verba eminutissima fuerunt prolati a testato, puram mandato instrumento, n. 24.
- Et quid si verba eminutissima prolati fuerint conditionatis, n. 25.
- 26 Hereditatis aditio non recipit conditionem, cum sit actus legitimus, & omnium certum regatur.
- 27 Hereditatis nunquid praesumatur aditio, si vocatus vsus est verbo bia, Magna est fortuna, quid talis hereditas multo supererat.
- 28 Verba non extenduntur ultra significativa omnia.
- 29 Hereditatis praesumitur aditio, quando nihil institutus aliquip sic dicit: Gratulator tibi quid talis hereditas tibi obnenerit: & ego responderem, bene placet mihi.
- 30 Verba dubia interpretari debent ab illo, qui illa pronunciantur.
- 31 Institutum an dicatur hereditatem adiunxit, si constitutus procuratorum

P R A E S V M P T . C.

693

ad praefundandum alieni, qui se in hereditate fratribus finierint, ne quid non iuratur in d. i. hereditate, quia ad se pertinet ipso titulo.

Et quid si quis interrogatus ab aliquo, qui via via testamento, & ipsi respondens, velle ut primo fratres & fratres valent, velle ut secundum, nam, n. 2.

33 Hereditatis non potest aliri ex testamento in certis.

34 Institutum si respondet dicens, non dicit, se quoque modo heredem esse hereditatem praesumitur admittit.

Idem si dixit credere, se heredem esse, n. 35.

D I S S E R A M U S † nunc de ipsa hereditatis aditione, quam ex Duarenio diximus supra, fieri vorbis. Quia in re prius annorundum est verba: aliquando viva ipsa voce, aliquando scriptis proferri. Nulla tamen inter haec est quod ad effectum adeunda hereditatis differentia: facilius donat ille ut in gerit, n. 36, si de acquirendis hereditate, cum non ipsa literarum figura, sed consensu, qui in eis continetur, ille fit, qui obligat, l. n. 37, s. ff. de alio & obligato. & Bartolomaei facilius fons reliqui, & de his, in conf. 36, col. 1. Neut. an. in conf. 26 num. 41. & Alia in respon. 57, n. 36.

Quia res est sequitur (subiunxit Bar. in d. l. gerit, n. 36) quod est in illa scriptura, in qua verba haec scripta fuerunt, aliquem ob deficiunt scriptis solemniter invadit. facilius donat ille ut in gerit, n. 36, si de acquirendis hereditate, cum non ipsa literarum figura, sed consensu, qui in eis continetur, ille fit, qui obligat, l. n. 37, s. ff. de alio & obligato. & Bartolomaei facilius fons reliqui, & de his, in conf. 36, col. 1. Neut. an. in conf. 26 num. 41. & Alia in respon. 57, n. 36.

Ceterum tamen eo differentia verba viva voce prolati à verbis scriptis, quod illa scripta magis deliberat cida & scripta parvum munitur, scilicet docuit præstat in loco Barto, & cum eo lajor in conf. 36, n. 36, numer. 4. libr. 1. Godelius Beneditus & Asinus præstat in loco. Quibus itaque verbis praesumitur atque censeatur adita hereditas videlicet.

Primitus est casus, quando in institutis & vocatus vsus est verbi suis dispositio certis, & determinatis, hereditatem aditum significari, ut si dixit, adeo hereditatem, gerro me pro herede, agnito, accipio, aliam habeo, haec hereditatem. De his nullam esse dubitationem quoniam ostendunt adiitum esse hereditatem, supradictum Barto, in d. l. gerit, n. 36, verbi, circa præstatum. Mariana 2. l. p. 1. p. 8. & c. 5. ff. c. 5.

Extran dinatur primordiis traditio, ut procedat etiā si adiunxit estent aliqua verba imprompta, ut si dixit, hereditatem nostram nullam datam a te. Et si enim illud verbum, delatans, ut impromptum quod ad personam filii: Non tamen fit, quia verba hereditatis adiunxit dicatur, ita Nam p. 1. p. 1. c. 2. l. 1. c. 1. de lege, & lib. 2. s. 1. d. 1. c. 2. & verbi quoque n. 20. Bartolomaei signum in l. 4. n. 2. quoniam patet, n. 27. de religio, & sumptus funeris.

Exceduntur tamen, ut locum etiam habent, quando conditionaliter prolati fuerint haec verba, ut si dixi: adeo hereditatem, si de iure pollum.

Hoc etiam cum censeatur adita hereditas, ita Baldus in d. l. potius, n. 12, & ibidem. Salvi. col. vii. ver. p. 1. c. 2. l. 1. de lege d. l. 1. ratione vii sunt, quia, & si verba haec, si de iure pollum, sunt conditionaliter etiam conditio, illi iuris, non facti, obid non suspensus, dictum legitimum, atque ita declaratur regula d. l. actus legalis, & lib. 2. d. 2. n. 5. faciunt etiā si de iure praedita in loco.

Exceduntur tamen, ut locum habent etiam quando sicut dicitur: Adeo hereditatem, animo non adiunxit. Nam aliud dicitur adiunxit, ita Arg. Capri & Alex. n. 2. qui in aliena s. Celsi ff. de arg. hered. Dilenitur tandem Corneus in conf. 36, n. 36, lib. 4. quoniam vult etiā quod Afinius in d. 5. nec qui patet, n. 2.

Declaratur haec doctrina & traditio, ut locum non habent, quando succedit Tirio, & cuicunque conficitur in fratre eius his verbis: Dico, me credere Titum effictum fuisse heredem Sempronij, cui quidem Titio ego succedit. Quod si hoc prodire non potero, ex nunc adeo hereditatem ex iure ad me transmissa per dictum Titio. Hoc sane causa non censeatur adita hereditas. Ita Baldus in d. l. potius, n. 12, & et ratio eius, quia scire quid certò debet, quo ex capite delata fuit hereditas, ut canere possit, ut diximus supra, & probat l. gaindia. C. qm. admissi. Et simile traditum Adinensis in d. l. 1. 5. n. 2. qui patet, n. 22, quod si ita dixi, adeo hereditatem ex testamento, si valens & si non valens, adeo intellato.

Non enim hoc dicor adiunxit hereditatem: cùm alicuius & dubius fuerit, quo ex capite delata mihi fuerit.

Hoc

Hoc tamen declarat Afonius non procedere in herede suo: id quod mihi non sat probatur.

- Secundus est casus, quando in institutus & vocatus iste vius est verbi dispositio, que tamen suspensionem quandam habent, ut si dixit, vobis adire hereditatem, an adiuvare praeiunatur? Hac de re gravis illi inter Doctores contentio. Et recepta quidem est sententia, non praeiunari adiutum hereditatem. Ita Bart. in d. gerit, num. 10. ff. de ac puer. hered. & ibidem Ram. num. 9. Corne. in l. qui se patris. num. 10. vers. tertio casu. C. vnde liberi. I. in repet. l. condic. sp. pilorum. num. 20. C. de summa Trinitate & fide cathol. Goz. animus in ve. pet. L. qui se patris. num. 95. C. vnde liberi. Ripa in l. ferri electione, in prime. num. 21. de legat. i. & ibidem Alex. num. 7. & Afonius in d. quarta. 6. nec quo potest. num. 33. ff. de religio. & sancti fauorem. & his fecit suum in lib. 2. de arbitriis iudic. casu. 95. num. 21. vbi latissimum similitudine probantur.

11 Er huius f. sententia ea est ratio, quia verbum, volo, iunctum infinitiu, habet suspensionem quadam, l. si qui stupratus, de verb. oblig.

Praterea verbum volo, praetensis temporis resoluuntur in participium & verbum eiusdem temporis: & ob id est dicere, volo adire, quod volens fum adire: atque ita futurum respicit. Ita script. & probavit in casu. 95. num. 16.

Et hinc intelligimus, ministrum recte sensisse eos, qui scriperunt his verbis, volo adire hereditatem, censeri idam. Quia quidem in quaque fuerunt Comen. & Aretin. in d. gerit. col. 3.

- 12 Declaratur primo f. hic casus, ut locum non habeat, quando quis post praeiunctum tempus ad deliberaendum respondit, volo adire. Nam tunc adire praeiunatur. Ita Bart. in d. gerit, num. 10. vers. ex sequentibus. Romanus in l. qui se patris. num. 17. C. vnde liberi. & ibidem Goz. adiutorium. 95. & prius Cornem. num. 13. versicus. tertio verbi casu. Ripa in d. l. ferri electione, num. 21. & ibidem Alcianus. num. 7. Et probatur texu. l. fed. & si alio, in princip. & l. omnes. ff. ad T. bellian.

- 13 Declaratur secundum f. ut non procedat, quando quis fuit interrogatus, an velit esse hares, & propter, volo adire. Nam tunc praeiunatur adita hereditas. Ita Bart. in d. gerit. num. 10. vers. item si interrogatus. Romanus in d. l. qui separatis. num. 12. & ibidem Cornem. num. 12. Goz. adiutorium. 95. Sacrum Scrim in confil. 26. num. 4. libr. 3. Mariana in d. l. potest. num. 49. Ripa in d. l. ferri electione, in princip. num. 19. & ibidem Alcianus. num. 7. Estratio, quia responebat, quae alteri fit, certa esse debet, l. de etate. §. nihil. & h. ex causa ff. de interrog. alto. l. i. s. si quis simpliciter de verb. ob. ig.

- 14 Declaratur tertio, ut locum non habeat, quando quis conveccisti amicis & testibus dixit, vobis adire hereditatem. Hoc falso est casu praeiunatur adiutum. Ita declarant Bartol. in d. gerit, num. 13. & ibidem Alcianus. num. 7. & Confess. num. 10. Iason in interpretatione, l. causulis populus, num. 20. C. de summa Trinitate, & fide catholica. Rauamus in confil. 9. num. 2. libr. 3. Goz. adiutorium. l. qui se patris. num. 95. C. vnde liberi. vbi Rauamus. Iason. num. 209. & Sacrum in confil. 26. num. 59. libr. 2. Quia quidem declaratio probari solet texu. l. Pamphilus. §. propositum. de legat. quo loci, fuisse fator conuocatis amicis & testibus, dixit, vobis relinqueret, satis dicuntur legalis.

- Ceterum responderi facile potest, quod eo in casu concurrebant plura ligna, quibus demonstrauit testator fe delibera- te loqui, & relinquere, statu diligenter satu. scripsi post alios in dabo. casu. 95. num. 53. Non repetitur scripta. Praterea f. & secundum respondetur ex interpretatione Alcian in libro tertio pareg. num. 14. 23. quam hic planius explicabo. Inquit Alcianus in casu d. §. propositum, non fuisse dubitum ob illa verba (sacerficiis amicis,) cum illa sit verba Scuola fuisse consilii referentis factum, sed dubitatio exorta fuit ob illud verbum, M A L I S T A. Gram. cum vius erat testator respondendo interroganti, quod verbum sonat Latinè, maxime.

- 17 Quia f. quidem dictio, maximè, est vox aquitoca, que multa significare potest. Aliquando significari idem quod, certè. Quandoque tantum: Quandoque præcipue: Quandoque flat comparatione. Quandoque implicative. Et alias etiam habere significatiunculas scripserunt Barto. intrat illat ut reprimit nomen in verbo, m. nomine. Alberto. & ibidem Dextor. num. 10. & Ripa in l. 1. num. 122. ff. folio matrinus. Erat itaque dubium in casu d. §. propositum. an testator affirmativa voluntate relinquere fideicommissum, sic respondendo. Et non obstante ea dubitatio ratione, respondit Scuola, fideicommissum censeri relicitum, ea fuit decisionis ratio, quia

si mutu fideicommissu reliqui possunt, l. cum proponeretur, de lega. 2. & scripti superā in presumptione, a fortiori sic dicendum est, his verbis, que ex subiecta materia aperte significant affirmationem, & idem operantur, quod dictio, certè, fecisti discessu ex Barto. & Al- reto. Et ideo recte dixit eo loci Scuola, nō esse dubitandum, quia fideicommissum valeat. Et hoc illud forte est, quod dicere volunt Arctinus in d. l. gerit. num. 5. rectificat. & laet. ff. p. 10: C. Cum scripsit, id à Scuola dictum, non ob signa & conjecturas illas, quae aliquāt non faciunt rem esse sine dubitatione, sed ob verborum proprieta- tem. Rectius itaque communis haec declaratio, ex ratione probari potest, quod aliquo qui fuit illa cōuocati fuisse amici & telis, si noluerit, quod adire hereditatem: sicut enim actus omnino vanus. Nec dicatur, conuocatos fuisse amicos & telis, ut intellegent deliberationem, de audeculo in futurum: Nam vanum hoc effet, quia etiam poterit deliberationis ponitare.

18 Est itaque retinenda communis haec declaratio, reiecta con- traria opinio Angli in d. l. gerit. infin. & Aretini num. 1. Quibus non suffragat illa consideratio, quod adire hereditas aditio simillimum inferit ex actu certo, qui fieri non potest: citra ius & no- men hereditas, nō autem ex actu dubio, i. pr. herede. q. Paganus ff. de acquir. hered. & decimus uff. a pol. Barto. in d. l. gerit. num. 21. Atq[ue] actus illae conuocationis testium, & amicorum, non effit actus cer- tus additionis, sed dubius. Nō ergo additionem inferit. Nam respon- deret, actum ipsum conuocationis inferre, & significare, verbaliter coram eis deinde prolatas, volo adire, intelligi debere de pre- fenti adeo hereditatem, ne frustra conuocati illi dicantur. Et haec dicitur aditio non autem (ut aliqui opinantur) deliberaatio. Con- ciliari opinione, quatuor casus distinguunt Roma. in d. l. gerit. n. 11. Quae fuit distinctione mihi non probatur.

Declaratur f. quartu, ut locum nō habeat, quando dixit, volo esse heres. Nam tunc dicitur adiutum hereditatem. Ita Bart. in d. gerit. num. 10. vers. ex infantibus ff. de acquir. hered. Iason. in confil. 22. C. de summa Trinitate, & fide catholica. in l. qui se patris. num. 41. C. vnde liberi. Ripa in d. l. ferri electione, in prime. num. 18. & ibidem Alcianus. num. 7. de leg. i. & ibidem Rauamus. col. 1. Et aliis retaili, & fecit suum in lib. 2. de arbitriis iudic. casu. 95. num. 1. rectificata opinionem traxit socii.

Declaratur quintu f. quanto dixit, pro certo volo adire. Nam & tunc dicitur adita. Ita Barto. in d. l. gerit. num. 10. rectificata opinionem fuit dixi.

Tertius est casus, f. quomodo hic institutus, & vocatus vius est his verbis, haec hereditas milii nō displiceret, an praeiunatur at- tice ut censeatur addita hereditas? Et non praeiunatur in d. l. potest. num. 49. in fin. & Iason. Baptista Alcianus in d. l. gerit. num. 14. nec quo potest, num. 31. ff. de religio. & sancti fauorem. & Duarenus in Commentarij. de acq. hered. in fin. Quomodo hereditas se acquiratur, col. potest. ff. ostendendum. Non enim his verbis declaratur voluntas: cum inter. placere, & displice- re, detur hoc medium, non displicere, locuti inter velle & nolle, datum non velle, l. prima. & clementian. ff. Letribute. dicit. & l. 1. q. si naues. ff. de exercito. alios. & p. Bartolom. in l. iam dubitari ff. de hered. inff. scripserunt. Det. in l. eius in l. nro. 11. q. de regi- one. & ibid. Cagnol. & p. Bellona lib. 4. populi. num. cap. 14. & Cossus lib. 3. observatio. cap. 59. Qui ergo dixit, hereditatem tibi non displicere, non dicitur deinde straline animalium faun, sed ha. voluntas suppo- sa dicitur. Nec repugnat tex. l. cum ante. C. de recept. arbit. Nam responderet Bart. Iason in actu, in quo fuit sic hoc verbum, non di- plicerit. Voluit forte dicere Bart. quod cum ad confirmandū sen- tientiam ab arbitrio latam necessaria nō sit voluntas eius, qui damna- tibus est, nol refert, quo verbo declarauerit, sentientiam illam sibi placere, vel displicere. Dinerum verò est, in additione heredi- tatis, que certain voluntatis declarationem requirit, l. probare, in prim. ff. de acq. hered.

Quartus est casus, quando verba haec prolati fuerint ab eo, qui hares esse potest. Hoc casu praeiunatur aditio cum verè pro- batur hereditatem adeuntis, d. l. gerit. ff. de acq. hered. Et Barto. scilicet Bartol. in potest. C. deinceps & deliberandi. Aretinus in d. l. gerit. col. 3. vers. item alde in quo numer. Mattheus in metab. 34. Rom. in confil. 26. num. 6. libr. 3. Iason in l. ex vobis. col. 3. vers. Odiānūd limita. C. de te- flamer mult. Decimus in confil. 35. num. 3. Cramet. in confil. 24. num. 2. & in confil. 24. 2. num. 3. & Afonius in dicta l. 1. & 3. nec quo potest, num. 1. de re-

Et res ipsa summa quae loci de lata gloria. I. qui se patet. Caro liber, qui diligenter videatur.

Alter vero est casus, quando haec verba fuerint prolatas ab eo, qui non potest esse heres. Hoc casus quo ad fidem datur, & ad voluntatem eorum, qui praesentes fuerint, non quorundam causa fuit facta consilium, confidit utrū hereditatis. Ita Bart. in d. l. gerit. n. 17. quoniam & religio sancti sunt. Nam (inquit Bart.) verba enunciata sua praejudicantem quo ad eos, qui fuerint praesentes, & interrogariuntur. *Litis de morte a. 7. 10.* His declaratur traditio Calren. in d. l. quis. non. s. 17. decedit. n. 1. cum dixit, hereditatem censeri aditam ab eo, quia hereditas fuit in libello, verbis enunciatis ius appellavit, si etiam in testamento Capell. in auct. 4. 20. in fin.

Quintus est casus, quando vocatus ille vius est verbis enunciatis ab aliud emissa presumatur alita hereditatis. Bart. in d. l. gerit. n. 17. vers. 2. est proferantur. Subdiligitus tres casus: Quoru vnuus, quando vocatus est aliter falso talitudo dixit, se hereditatis, ut in illis debet literas, & his verbis scripti: Jacobus filius & heres Hieronymi mihi. Hoc casu praejudicium aditum hereditatis: Ita Bart. & Bald. practicati in locis. *Auctoritas in conf. 136. col. 1.* vers. praeferens Bland. Enarratio in conf. 17. no. 3. Et in conf. 20. no. 2. lib. 2. Robertus Maranta in d. l. p. 157. no. 30 ff. de acq. hered. & Cray. in conf. 3. 4. 5. Quoniam tentatio probatur in lib. 1. gerit. in l. Pantonius in fin. in l. pro herede. s. 1. & in l. i. qui extraneus. s. 1. ff. de acq. hered. His sane iuribus probatur, hereditatem censeri aditam ab eo, qui fecit aliquem actionem, ut heres, siuti est alit, est si confelatione.

Nec repugnat, quod ex verbis enunciatis proper aliud prolati nil indicatur. *Lepidus. in primo ff. de psl. & l. ex his verbis. C. de test. multi.* Nam respondet Bart. in d. l. gerit. n. 15. in fin. illa esse verba enunciatio facilius identem tradita in d. l. ex his verbis. col. 1.

Excluditur hic casus, ut locum habeat etiam, quando enunciatio hinc facta fuit a notario, ut si Catus constitutus procuratorum ad exigendum credita, & notarius ita in ipso instrumento mandata dixit. Quae omnia pertinent nunc ad Sempronium heredem. Ita Bald. in conf. 2. 2. Verba in instrumento lib. 1. quem fecit finis Afinius in d. 5. nec quis potest. n. 5. & Maranta in Lepidus. n. 2. item respondit Raim. in conf. 13. 2. lib. 2. l. 1. Enim verba notarii dicuntur verba ipsius Sempronii, ut scripsi in conf. 27. au. 123. lib. 2.

Alter vero, & sic vocatus est casus, quando haec enunciatio proper aliud, emissa fuit per modum causa, ut si quis dicit: Hoc facit, quia sum heres. Hoc casu sum dubio, inducendo hereditatis aditio. Ita Bart. in d. l. gerit. n. 15. vers. 2. fieri ex verbis. Bald. in d. l. potest. & Afinius in d. 4. s. nec quis potest. n. 1. ff. de velog. & sumpt. fur. Et ius adducti sunt arg. I. emptor in fine. ff. de rei vend. & l. p. 1. ff. de collat. donis.

Est denum tertius et casus, quando haec verba enunciatio, fuerint prolatas conditionaliter, ut si quis dixit, promitto enim tunc, si huc sum. Hoc casu non inducit additionem, scripserunt Bart. in d. l. gerit. n. 15. vers. respondere quandoque. Bald. in d. l. potest. Guiliel. Benedict. quem max referam. & Afinius in d. 5. nec quis potest. n. 2. ff. 14. & 19. Et prima est huius traditionis ratio, quia hereditatis additione non recipit conditionem: Cum sit aliis legitimus. I. eam qui in fin. ff. de acq. her. & l. 2. lib. 1. legitimi ff. de reg. iur.

Hec & secunda ratio, quia haec verba fuerint dubitabimmo prolatas, quod non sufficit in additione hereditatis, que animo certum requirit. *U. qui heres. s. 1. ff. 2. ad quem. & l. heres instituta ff. de acq. her.* Et accedit, quod si quis dixit, donec tibi centum si sum heres, non inducitur additione. Ita scripsit Guiliel. Benedict. in e. Ray. in verbo mortuus reg. refatate. p. 1. nu. 389. de testam. & Afinius in d. 5. nec quis potest. n. 2.

Sextus est casus, quando i. insitum, & vocatus vius est his verbis: magna est fortuna, quod talis hereditas mihi obvenientur, presumatur, atque censetur adita hereditatis illa. Et non censeri aditam scripserunt Bart. in d. l. gerit. n. 16.

Ha ratione vius est Bart. quia potest esse, quod magna sit fortuna, quod adire possit, et non adeam. Non ergo his verbis inferuntur editio cum i. verba non extendantur ultra iuvum significatio- nem. *Titus. 8. Causa de leg.*

Declaratur haec traditio, ut locum non habeat, quando ita dicitur: Magna fortuna est, quod sum heres Sempronii. Hoc enim potest, ut verba sunt diffusiora, & in finit aditam suffici hereditatis. Ita practicata in loco Bart.

Septimus est casus, quando quis nihil vocato & insituto sic dixit, tibi gratulator, quod talis hereditas tibi obvenientur: & ego respondam, bene placet mihi, ut bene censem, an i. s. i. eritis presumatur a me adita hereditatis. Bart. in d. l. gerit. n. 17. t. p. 1. p. 1. *Menolog. Primum.*

PRAESVMPT. CI.

relinquit, verbi a haec esse dubitabilem possunt inferre, & non inferre additionem. Nam si refrantriarum ad hereditatem, ut si dicitur, placet mihi hereditas, vel bene censem, de hereditate, inducatur aditio, scilicet dicitur supra colligatur, si vero haec verba referantur ad ipsam definitionem hereditatis, ut si dicitur, bene placet mihi, quoniam obvenienter hereditas, non inferatur aditio.

Quocirca subiunxit Bart. *I. blandum erit mea declaratione: Cū t' verba dubia interpretari debent ab eo, qui illa pronunciasit. I. si quis i. testime ff. de indit. & h. a. in tristia de ali. v. glo. & confit. I. pro herede. & ceteros ff. de acq. hered.* Et praeterea (dixit Bart.) me mortuo, declaratio fieri poterit a meo herede, qui manebit voluntatem. *I. si quis à fil. & s. si quis plures, de leg. 1. Et p. strenuam banc Bart. traditio, scilicet sunt permulta commenoras a li. aqua tracta de ihereditate. s. 2. gl. 2. m. 4.*

Octauus est casus, quando i. insitutus, & vocatus constitutus procuratorum ad protelandum Calo, qui se in hereditate fratris suis ingreditur, ne quid noui faciat, in bonis, que in fratre hereditate remanserunt, quantum ad se pertinent iusto titulo, legitimam iuris causa an hereditatem aditum praejudicatur? Bald. in conf. 17. *Anno Domini lib. 3. respondit, non praejudicium aditum. Et Bald. scripsit in lib. 3. ff. de acq. hered. non quo potest. n. 9.*

Nomus est casus, quando i. insitutus, & vocatus fuit ab aliquo interrogatus, quo uti velit testamento; & ipse respondet, velle uti primo, si valit: & finit illi validum, uti velle secundo an praejudicium aditum hereditatem? Bald. in conf. 3. 50. *Pronominis quod in fin. lib. 3. respondit, additionem inferri. Et cum Bald. scripsit Abino in d. 5. nec quis potest. n. 62. Et ratione prima vius est. Bald. quia hec est quendam protelatio, qua Sempronius iste declaravit, se omnino heredem esse velle: Quia sane protelatio valere ex copre, quam valere potest. I. q. quod autem si quoniam lega. & l. Gallo. & s. eius ff. de libe. & postib.*

Nec repugnat, quod predicta verba videantur alternatione excepta: & con sequenter incerta. *I. p. 1. ff. de imm.* Et ex testamento i. intento adiri non potest hereditas, quod i. dicitur, & ff. de acq. hered. & l. multum ff. de cond. & demiss.

Nam respondet primo Bald. in d. 3. hoc verba non esse propriam alternativa, sed conditionalia. *Quae sane conditio, vobis dicere Bald. iuris est non autem facit: & ideo non suspendit, nec voluntatem incertam demonstrat, sicuti scripsi supra in dicitur, ex fin. lib. 1. et fin. lib. 2. C. de ore deliber.* Quod enim cellamentum sit validum vel non: iuris est, non facti. *Et ideo libi nus Bald. in d. conf. 3. 50. in fin. ambiguitatem, quae in iure scripto consistit, non impide executionem actus, siue additionis. I. multum interff. ff. de cond. & demiss. & L. L. et fin. ff. de acq. hered.*

Decimus est casus, quando i. insitutus, & vocatus respondendo positionibus dixit, le quoque modo hereditem esse. *Hoc est praejudicium aditum hereditatis. Ita respondit Corn. in conf. 27. au. 1. lib. 1. s. 1. quem fecit est Afinius in l. 4. s. nec quis potest. n. 12. ff. de velog. & sumpt. fur.* Et si dicitur, credere se heredem esse, ut scripsit Bald. in l. 1. in fin. C. de falta causa adiecta lega. *Decim. conf. 27. au. 10. & Maranta in l. 1. potest. n. 53 ff. de acq. hered.*

PRAE S V M P T O CL.

Hereditatis additione, an & quando ex gestis & factis presumatur.

S V M M A R I A.

1. *Hominis voluntatis ita declaratur fallax, quem admodum tam, & verba.*
2. *Hereditatis additione non nisi fallax a connectur aut causum, sed illas amittit, non curat. & non hereditatis non possunt, & quaecessaria sunt, & verisimilis.*
3. *Hereditatis non praejudicium aditum ex facto preparatorio necessario ad hereditatis ed. t. or. en. m. s. q.*
4. *Hereditatis in pleno conditum, sub quacunque causa fuit, dicitur aditio.*
5. *Conditio & modus, quid different.*
6. *Consequens quodcum, dicitur velle etiam antecedere.*
7. *Hereditatis additione non praejudicium ex facto preparatorio non recessit, sed ad ipsam additionem.*
8. *Hereditatis additione, an & quando indicatur ex falso principali, non autem preparatorio.*

- Quod quando factum est certum non inducuntur adiutoria hereditatis, non presumuntur facta a dolo, n. 10.
- 11 Inclar non est opus conceditur.
- 12 Hereditas ex facto principaliter presumuntur aditata, quando ipsius factum est certum inducens adiutoria.
- 13 Vendens bona hereditaria, que fernerando servari possunt, dicunt hereditatem aditam.
- 14 Hereditas atque presumuntur ad usum institutus, si accipit a filio liberum potum, si causa deplendi conditionem fecit, manumittendus est illi. Idem si donant omnes ipsa bona hereditaria, n. 15.
- Idem quando alii legant bona hereditaria, n. 16.
- Idem quando locavit dicta bona, n. 17.
- Secundum autem, quod uero potest liberare locare ibid.
- 18 Hereditas atque presumuntur aditata, ex quae excepto debito hereditatis.
- Idem quando institutus ducas bona hereditaria cum hereditate, n. 19.
- Idem quando heres scriptis in testamento compromitis cum legatary, n. 20.
- 21 Compromittere de rebus hereditariis est illud, qui gerit non potest circumstare et non habet hereditatem, & si infert adiutorium.
- 22 Accipit curia, qui damnum deducit imprudenter, an dicatur aditata hereditatem.
- 23 Hereditas atque dicitur aditata, qui in societate communione per se uenient.
- Idem quando heres scriptis in testamento liberant debitos hereditarios, n. 24.
- Idem quando mandent soli gabella relata in testamento, n. 25.
- Idem quando quis conjunctus procuratorem ad adiendum hereditatem, n. 26.
- 27 Hereditas numquid presumuntur aditata ex facto dubio, ut qui potest quis facere et non habet.
- 28 bona hereditaria si qui possidit per decennium, presumuntur aditata, non occupator, & malabidetur, & infert videatur.
- 29 Statuo Florentia cautionem reperitur, quod si qui possidit bona hereditaria post quindecim dies, a morte defuncti, acer ipsa bona dereliquerit, adiuverit intelligatur.
- 30 Heres qui ad sui damnum uult dicitur, qui repudiata hereditatem refusat, hereditatem.
- Idem de eo, qui adituit hereditatem, si non posset amplius eam repudiare, n. 31.
- Idem de eo, qui per mendaciam dicit se heredem, conuertit non sit, quia habetur pro herede, quo ad sui damnum, & ad suorum creditorum, n. 32.
- 33 Renunciatio beneficii in qualibet nocte renunciante, ne posset constituir se possessione, licet quo ad alios non vocat.
- 34 Hereditas numquid presumuntur aditata ex facto dubio si adiuerit potest altero de duobus modis licet, & id semper sicut uere, n. seq.
- 35 Heres idem est quod dominus.
- 36 Filius si habuit dominum, quem multis de causis habere potest, rispatataque heres, inter pignorum, & hypothecam, & causa custodiae, presumuntur habere ex causa iniquitatis.
- Quando autem nulla est causa, quam adiutoria hereditatis, habebit arguit adiutoriam, n. 37.
- 38 Hereditatis aditio numquid presumuntur, quando quis potest facere aditum ut dominus, non autem ut heres.
- 39 Filius institutus a patre, si offert se profidere bona aliqua patru pro sua legitima, an dicatur hereditatem aditum, sibi in testamento resiliam, n. seq.
- Et si posset separare legitimam ab hereditate, acceptando ipsam legitimam repudiata hereditate, ibid. & seq.
- Et si posset separare legitimam ab hereditate, acceptando ipsam legitimam repudiata hereditate ibid. & seq.
- 40 Hereditas atque aditum infert ex alio, qui fieri non potest circa ius, & non habet hereditatem, n. 34.
- 41 Filius confequatur legitimam iure hereditario, non autem circa ius, & non habet hereditatem, &
- 42 Legitima in alio institutum, relinquuntur debet, & n. seq.
- 43 Hereditas si non potest pro parte acceptari, & pro parte repudiari, cum de ipsa hereditate agitur. Secundum quando agitur de acceptanda tantum legitimam, que non est causa hereditatis, sed bonum.
- 44 Filius non debet in omnibus retinqueri.
- 45 Acceptare tenet causa, & natura acceptare tenetur, & debet.
- 46 Legitima natura est, ut tenetur ei acceptari, & id si sicut eam acceptari dicatur acceptare tenetur bona hereditati eius crescat.
- 47 Filius infestus sub conditione potest anima, & habere eam, vel si dicitur
- dederit legitimam autem non potest ei r. lingui sub hac conditione, n. 48.
- 49 Decedit non potest qui pro parte tifat, & pro parte interfatu, nec id in usum impunitur.
- 50 Argumentum de legitimis debitis patrino ex bonis liberi ad legitimam deditum sicut ex bona patris yale.
- Secundum agitur de incommunis filii, n. 51.
- 52 Repudiatus hereditatem non faciat hereditatem primaria debet, verum etiam omni modo per instrumentum in eum quicunque, ratio translatu.
- 53 Filius non potest retinere testam, & repudiare hereditatem patrum, a quo fidei sunt.
- 54 Aditio hereditatis autem non infertur ex eo alio qui fieri potest circa ius, & non habet hereditatem.
- 55 Filius mortuus per consequitur legitimam tangam creditor, non ut habet. Contra n. 57.
- 56 Creditor institutum heres a debito potest repudiare hereditatem, sicut omni modo.
- 58 Filius potest retinere legatum repudiata hereditatem.
- 59 Legatum est quid diversum ab hereditate, cum non sit pars hereditatis, sed bonum.
- Et propter inobedientiam, vel propter non confessum invenientur ut perditur, n. 60.
- 60 Hereditas aditio, & repudiatio a patre procedunt.
- 61 Dos succedit locutus.
- 62 Dos succedit locutus.
- 63 Filius nullo modo granum potest in legitima.
- 64 Legitima debetur iure naturali.
- 65 Iuri naturali non potest perire a iure ciuii.
- 66 Filius si legitam non sit granum, & habeat substitutum vel alterum, retinendo in ipso patru pro sua legitima, dicitur aditum si non habet hereditatem.
- Idem quando filius successit ab intestato, n. 67.
- Idem in filia, qui non potest petere ditem & remittere hereditatem, nisi de promissa summae a patre ipso vivente, n. 68.
- 68 Filius multo modo granum, si datus est ipsius voluntate, sicut in legitimum emulo refusio bonorum non dicitur aditum habere, et regiatur, ut si filius pluma mortuum.
- Et quid si quis percepit fructum ex bona hereditariis, n. 71. & seq.
- 72 Domus habitatio est fructus ipsius domus, & dicuntur fructus ciuii.
- 73 Filius est ipso parte hereditatis.
- 74 Alienatores, tempore periturae conceditur circa ius, & non habet hereditatem.
- 75 Agricultura infest adiutorum hereditatis, sed non necessarium, sed unus solum cunctis animo adiendum hereditatem, sed.
- 76 Hereditas numquid presumuntur aditata, quando quis dedit aliquam eleemosynam pro pof defuncto ex eiusdem de fons hereditatis.
- Et qui si matrem, cui pro se, & filios de fons deit hereditatis, datus panus exerto pauperibus, n. 78.
- Et quid si fructus de fons deit hereditatis, cum qui vinebat in eum, & cum moria patre administratur, n. 79.
- Et quid, quando quis solus debet hereditaria, n. 80.
- 78 Hereditas non presumuntur aditata ab eo, qui petet reddi rationem administrationis.
- Idem quando quis suscipit litem cum creditoribus hereditariis, n. 82.
- Idem quando quis cur autem seruos hereditarios torquunt, n. 83.
- 79 Hereditas, presumuntur aditata, quando quis accepta remittit pacem cum occisoribus defuncti, de cuius hereditate agitur.
- 80 Filius si uite tenetur vnde dicatur morte tempora.
- 81 Accipiunt violatoris seculi brepaterni, ex his nos presumuntur hereditates aditae.
- 82 Hereditas numquid presumuntur aditata ex facto negativo.
- 83 Debitor si in die successit creditor suo, & debito non solit alio, qui facilius est repudians, presumuntur ex hoc mensaliter aditae hereditates. Declara, v. n. 92, 93. & 93.
- 84 Maritus qui mortua visore etenetur datur regiatur, si eam retinet apud se nomine filiorum, non dicatur aditae hereditatem pro ipsi filiis. Declara, v. n. 92.
- 85 Heres institutus, vel ab intestato vescum, si conficit immet ambo nonum hereditatis, per affinitatem ipsius hereditatis aditam aditum.
- 86 Inventarium causitatis post tres menses a die aditae hereditatis.
- 87 Heres non dicatur qui est intra tempus ad debideret.
- 88 Filius, cui de fons eius hereditatis patru, sicut collationem bonorum fratris suo, non presumuntur aditae hereditates.
- 89 Inflatus, vel vacuum ab intestato si ejus bona hereditatis, presumuntur aditae hereditates.
- Diversius supra, quando editio ex verbis presumuntur, non edicendum est, quando ex gestis & factis. Est enim in certius, homini voluntate declarari factis, quemadmodum & verbis

geverbis, l. Paulus respondit, F. rem tam habe. & scripserunt p[ro]p[ter]a alias Sicutus Iun. in conf. 3. cap. 12. lib. 1. & in cons. 3. lib. 3. & Crat. in conf. 19. & Crat. in conf. 19. & in conf. 19. num. 11. & in tract. de Crat. in conf. 3. 4. 1. Porro hic qui voluntatem suam factu aliquo declarat, pro herede gerere propriè dicitur, sicut rell. script. Duaren. in commen-
tar. ac quic[ue] hered. in tit. Quoniam hereditas acquiratur, col. 1. adducto textu i. præherede. & l. gerit ss de acq. her. & §. vlt. in l. diff. de bar. id. qua-
lit. & differunt.

Et autem hic obseruandum, non omnia facta coniecuruntur adire hereditatis facere, sed illa tantum, quae circa ius, & nonem hereditis fieri non possunt. d. i. pro herede. §. Crat. in conf. 1. & d. 4. vlt. & tract. Bar. in l. gerit. nu. 19. ss de acq. her. & l. in conf. 19. num. 3. lib. 1. Et manifeste scriptum reliquit Bald. in. potius. m. 15. C. de iure delicto, adiutorio hereditatis inferri folium ex facto necessarium, vel veritatis: non autem ex non necessario, & non probabile.

De his gestis, & factis, ex quibus colliguntur adira, vel non adira hereditates copiosè, & diligenter dicitur Bart. in d. l. gerit. nu. 19. qui distinguunt alia esse facta preparatoria ad ipsam aditionem: alia vero esse principalia.

Et rursum illa facta preparatoria, alia sunt ad aditionem necessaria, alia vero non. Duo itaque constituant summa huius disputationis capitula, quorum vnuum erit de factis preparatoriorum: alterum de principiis.

Primus caput i. de factis preparatoriorum est, in quo distinguitur casus vnu cum Bart. in d. l. gerit. nu. 19. Primus est, quando factum est preparatoria necessarium ad hereditatem aditionem. Hoc in casu non præsumi adiram hereditatem: cum actus ille adiutorio non inferat. Ita Bart. in d. l. gerit. nu. 19. quem fecuti sunt ab aliis, quo-
rum se referant.

Eti primum exemplum, ut si heres scriptus in testamento sub conditione, impletu ipsam conditionem, facti post l. in d. l. gerit. nu. 19. & in conf. 19. lib. 1. & Crat. in l. ss de condicione ab easam. Co-
nens. in l. 3. lib. 1. & in tract. de hereditib. in l. §. Maranta in l. ipso t. nu. 98. ss de acq. hered. & Afinus in l. 4. nec quis patet. num. 80. ss de regel. & sumpt. fuit. k[on]t que quidem sententia probatur tex. 1. x. 9. sed si pa-
rendi. ss de condicione ob cauf. & l. Antifl. ss de acq. hered.

Hoc tamen exemplum non habet locum in herede suo: Nam si impleri do conditionem sub qua institutus fuit dicitur adire, & pre-
dictum Dol. conferetur.

Et qui t[em]p[or]e differentiam quoque constituant inter conditionem, & modum, quod scilicet implementum modus dictum est in impliens adiuvio hereditatem: cum modus post ipsam aditionem impliens omnino sit. l. quibus debita. §. vlt. ss de condicione & de
monstr.

Et ideo t[em]p[or]e consequens dicitur etiam velle antecedens. l. illud ss de acq. hered. & in tract. Maranta in d. l. ipso t. num. 84.

Et secundum exemplum, ut si quis agit querela inofficioi testamenti, vt eo rupto, adire possit ab intestato: cum ante adire non possit. Hoc ex factu non inferatur aditio. l. q[ui]nq[ue]modi modus ss de moff. testam. Bart. in d. l. gerit. nu. 19. & in l. 3. lib. 1. & Crat. in l. 3. lib. 1. & in conf. 19. num. 2. & Afinus in d. l. ipso t. num. 5. lib. 1. & Afinus in d. l. gerit. nu. 19. nec hoc statim declaratur secundum Bart. in d. l. gerit. nu. 19. verbi per
poterat. non habere locum, quando iste impletice vendidit
rem hereditariam fibi obligatum. Nam tunc præsumitur id fecisse, tanquam dominus, pro suo iure.

Secundum exemplum, vt t[em]p[or]e heres institutus accipit. statu liberò pecuniam, causa impletandi conditionem, sicut manu-
tendit pecuniam illum: Nam cum eiusmodi pecunia voluntate te-
statoris soli heredi debetur: sequitur, quod id recipiens ipsam pe-
cuniā adire dicatur. d. l. pro herede. §. P[ro]p[ter]a. v[er]o. & Dol.

Tertium est exemplum, quid[us] t[em]p[or]e donavit omnia ipsa bo-
na hereditaria: Hic etiam actus certe significat aditam esse her-
editatem. l. illud ss de acq. hered. Crat. in conf. 79. num. 10. in conf. 110. num. 4.
lib. 4. Crat. in conf. 19. num. 2. & Afinus in d. l. gerit. nu. 19.

Quartum est exemplum, quando legauit alij eis bona her-
editaria. l. si anima. C. de date de libe. Crat. in conf. 79. num. 10. lib. 4. Marata in d. l. ipso t. num. 12. vlt. & Crat. in conf. 19. num. 2. & Afinus in d. l. gerit. nu. 19. nec quis patet. num. 13.

Quintum exemplum est, quando t[em]p[or]e locauit bona hereditaria. Nam & actus iste, qui circa ius & nomen hereditis fieri non possit, insert aditio hereditatis: Bald. conf. 12. Quidam D. Matthæus lib. 1. Crat. in conf. 3. num. 4. & in tract. 165. num. 4. lib. 2. & Crat. in conf. 137. num. 1. lib. 1. in conf. 19. num. 2. & Maranta in d. l. ipso t. num. 77. & Afinus in d. l. gerit. nu. 19. nec quis patet. num. 13.

Ceterum hoc exemplum non habet locum, quando locator iste non potest libere locare: sed requiritur confessus aliquorū: sicut in locis, quæ sic disponente statuto adire non potest hereditatem fine cōfūsū affinitum. Hic enim locando predia hereditaria non adire habet hereditatem. Ita Sen. in conf. 92. num. 31. lib. 3. qui refert se confundisse Bulgarianum, qui quidem Bulgarianum sibi fortificauit. 17. C. qui adiutori. & fecit sibi Romanum, tenet in ib. 3. qui adiutori. & ibidem Zuchard. num. 76. & Biru. num. 29. Cessat etiam hoc exemplum, quando quis locauit predia, vt subtilitudo proficeret. l. pro herede. §. prædicta & fuisse de acq. hered.

Sextum exemplum est, quando t[em]p[or]e exigit debitorē her-
editarios. Hic enim dicitur adiuvio hereditatem: cum actus iste fieri non possit circa ius & nomen hereditarium. l. pro herede. §. 1. ss de acq. hered. Ita in tract. scripserunt Bart. in d. l. statu fratre & fratre s[ecundu]m. l. de regal. hereditate. item Bald. & Afinus in l. 3. lib. 1. & Crat. in l. 3. lib. 1. & Capella in castela 204. Soc. in conf. 4. 5. num. 5. lib. 4. Maranta in d. l. ipso t. num. 75. Alcid. in t[em]p[or]e 314. num. 5. & Afinus in d. l. gerit. nu. 19. nec quis patet. num. 137.

Tertius est casus, quando t[em]p[or]e factum est preparatorium non ad-

Mensch. præsumpt.

Nnn. 2

Sept.

Septimum est exemplum, quando t̄ diuisit bona hereditaria cum coherede. Hic enim dicitur adiuuile hereditatem. Ita resp̄dit Parisius in conf. 16.lib.2. & fecundus si Afnus in d. 6. nec quiputei, num. 169. Idem resp̄dit Crat. in conf. 967 num. 14. Et ratio: quia diuisio significat actionem per immixtionem. l. 1. & l. 2. ff. sunt resu. Et praterea diuisio non potest fieri citra ius & nomine hereditatis. l. pro herede. §. Papinius ff. de acq. hered. & cedidit, quod diuisio presupponit communionem. l. sed fforte. ff. dreb. coram. Et communio necessario presupponit actionem, aliquo cum coherede dici non possit communis. Hoc tamen non intelligitur secundum Crat. quando diuisio facta fuit tamquam ab h[er]e[di]tate.

Octimum est exemplum, quando h[er]es scriptus in testamento cum premitur cum legatariis. Hic dicitur adiuuile hereditatem. Ita Bald. in conf. 4. lib. 3. Maranta in d. l. nec potest. num. 67. ff. de acq. her. & l. 6. num. in d. 6. nec qui potest. num. 173.

Et resu, quia t̄ compromittere de rebus hereditariis est actus qui gerit non potest citra ius & nomine hereditatis: infert ergo actionem. l. l. pro herede. §. Papinius. in fin.

I. t̄ praterea compromissum est inutile, si dicteretur aditam non fuisse hereditatem: sicut nec transactio ante aditam hereditatem valeret. l. propria. §. p[ro]p[ri]et. ff. in fin. et l. 1. §. quod sit. ff. quarema loqua.

Nomum est exemplum, quando quis accusuit eos, qui damnum dederunt in praeditis hereditariis. Hic enim dicitur adiuuile hereditatem. Ita Bald. & Afso in l[ib]. 3. supra allegatis.

Decimum est exemplum, quando quis in communione scelerari peruerteret. Hic dicitur adiuuile hereditatem. Ita Bart. in l. 1. lib. 1. & in fin. ff. de acq. hered. & Afnus in d. 6. nec qui potest. num. 80. Id quod interlexit Bart. quando omnia bona non sunt ita connexa, quin possint diuidendias secus.

Vndeicum exemplum est, quando t̄ h[er]es iste scriptus in testamento, vel vocatus ab intestato liberauerit debitores hereditarios. Hic enim dicitur adiuuile hereditatem. Ita responderet Cor. in conf. 18. lib. 2. & Ruiu in conf. 1. num. 10. lib. 3. & fecundus si Afnus in d. 6. nec qui potest. num. 83. Et accedit Iason in conf. 12. num. 2. lib. 4. dum respondit, quod si isti acceptationem fecit debitoribus hereditarios, dicitur adiuuile hereditatem: cum acceptatio filii hereditatis species.

Duodecimum exemplum, quando t̄ mandauit soli legata relicta in testamento. Nam & tunc dicitur adiuuile hereditatem. Ita Baldus in conf. 71. lib. 3. & Maranta in d. l. nec potest. num. 67. vers. decimotertius.

Decimuterium exemplum, t̄ quando quis constituit procuratorem ad audeundam hereditatem. Nam statim adiuuile dicitur. Ita Bart. in l. Paulus responderit pro procuratore ff. de acq. hered. Maranta in d. l. nec potest. num. 68.

Tertius est casus, t̄ quando factum est dubium: vel quia insti-
27 tuisse potuit illud facere tamquam h[er]es, & tamquam non ha-
res. Hic in cau. sunt opiniones. Nam Bald. in l. non hoc, col. 1. vers. 8.
aut in fact. C. r[ec]ord. leg. ff. scriptis, elle in affirmatione, dicit al. arbitrio
iudicis, vt videt ex facti qualitate & alijs coniecturis; si voluit
elle h[er]es, & non. Ex alterius Bart. in d. l. 1. lib. 2. ff. de acq. hered.
copiose & egregie deditur. Et primo it (inquit Bart.) potuit fa-
cere etiam illum vno modo licito, & altero illico. Si constat vo-
luisse facere modo illico: tunc non inducitur addito. l. si quis ex-
traneus, in p[ro]p[ri]et. ff. de acq. hered. & idem docuit Bald. in l. 1. num. 60. C.
qui adiuuile declaravit, n[on] sibi h[er]es fuisse, si vero (subiunxit Bart.)
et dubium, an voluerit facere modo licito, vel illico: Et tunc ne
presumatur delictum contr. meriti ff. pro loco, presumptio elicit,
quod modo licito fecerit, & cōsequenter, quod hereditatem adi-
ver voluerit. Idem responderet p[ro]f[ess]or Bart. in conf. 129. num. 4. lib. 1. &
Cephal. in conf. 21. num. 27. in criminale. Et fecundus si summa in lib. 5.
presump. 5. num. 66.

Hinc inferunt t̄ quod ille, qui per decenium possedit bona
28 hereditaria, presumit adiuuile hereditatem: ne scilicet occupator,
& malefici possessor videatur. I. s[ecundus] C. de petitio heredi-
tatis. in d. l. 1. lib. 1. lib. 1. in fin. C. Vnde legit.
& dicit. Satis. Idem responderet l[ib]. 1. in conf. 3. col. 3. vers. primi ergo lib.
1. & alias multas, eis in omnes hoc scribunt, referens Mascard. in tract. de
prob[ati]o[n]e. in conf. 4. col. 1. part.

Interdum etiam sit, vt possidens bona hereditaria t̄ aliquo
29 dies vel menses tantum, adiuuile hereditatem presumatur. Sicut
quando flatuonem cauit et, vt Florentius lib. 2. sub. 29. quo facilius
est, quod possidens bona hereditaria per quindecim dies a mor-
te defuncti, licet bona ipsius hereditatis exiuerit, seu defuerit,

hereditatem ipsam adiuuise intelligatur, & tanquam ex vera signifi-
catione, & vt verus successor sit obnoxius omnibus oneribus her-
editatis, &c.

Quod sane statutum hanc habet (ni fallor) interpretationem, vt post repudiationem possidens non efficiatur verus h[er]es: sed
solum obnoxius oneribus hereditatis, atq[ue] ita quo ad sui detri-
re possunt detrimentum sicut erat. Nam statutum editum fuit in odia
repudiantium, & ad fauorem legatiorum, & creditorum ad cui-
tas das fraudes in fin. & statutis responderent. Cfr. in conf. 53. Bona
de quib[us] & sec. l. in conf. 13. lib. 4. & Corn. cap. lib. 1. Et ideo
repudiante non debent ex eo sentire lucrum & commodum, ag. l.
Sed in q[ui]d vi aut clam. Et ne inducta in odia retorquerant in
fauorem, contra l. legata in instilliter de lega.

Et propter iste, qui possedit, & deinde repudiatur, habet
pro h[er]ede quod ad sui detrimentum tantum: sic in termino d. statutis
ff. loren. respondit Ang. conf. 53. num. 2. vers. quinquag. & iust. Ita est di-
cimus, de eo, qui repudiatur t̄ hereditate, respondit fe hereditate, ut
dicatur h[er]es quod ad sui dannum. I. s[ecundus] C. de repud. her. sibi Bal. num. 6. vers. 2. etiam opponit. Ita t̄ etiam di-
cimus, quod ille, qui adiuuile hereditatem, non amplius possit eam
repudiare, d. sicut C. de repud. her. Attamē si repudiatur, remaneat so-
lum h[er]es sicut ad sui dannum tantum, & ad fauorem creditoriū.
Ita Ang. in d. l. sicut. B. l. conf. 403. loan in tercio dub. lib. 3. Cap. castela
229. Crat. conf. 2. a. b. sic etiam is, qui per intendacu[m] dixit sibi h[er]-
dem, cum verē non sit, habetur pro h[er]ede, quo ad sui dannum. I.
vlt. C. de petit. her. Bal. in conf. 1. num. 2. C. de cap. & p[ro]p[ri]et. Ita etiā
dicitur, quod t̄ renicatio beneficij malida no[n] recurret, ne
possit continuare posselionem, licet quo ad illos non nocet, c.
quod in dubio, de renunt. vbi gl. & 10. And. num. 2. Crat. d. conf. 2. num. 6.
Parthen. de s. 16. infib. 2.

Eh[ic]lo, qui non est verus h[er]es, sed pro h[er]ede habetur solue-
re potest creditoriū ex bonis hereditariis, quod eis debetur.
Nata. conf. 5. 7. num. 18.

Quartus est casus, t̄ quando factum est dubium: sed actu fieri
potest altero de duob[us] modis licite, & id semper suo iure. Est pri-
mum exemplu[m], quando filius habitu[m] domu[m] paternu[m]: Potest
enim esse, quod habitauerit, vt h[er]es vel tamquam filius doce-
merit cau. ob quam patris bona fuit nascit hypothecata. Hoc in
cau. an adiuuile hereditatem presumatur dubium est. Et Bart. in
d. l. gerit, pu. 21. vltis est reliquie indecni facit dubitationem hanc.
Nam primū dixit presumi filium habitasse eo modo, quo eis dīs.
l. 2. si quia dona. & p[ro]p[ri]et. locat. & l. C. credo. eu[er]t. p[ro]p[ri]et. Bar-
t. in fin. d[icit] h[er]es. de qua. q[ui] d[icit] & differ. & manifestu[m] idem dicit in fin. d[icit] in d. l.
gerit. num. 12. Deinde Bart. subiunxit, quod imo videtur fece[re] eo
modo, quo eis dicitur. I. e[st] l. 2. lib. 1. lib. 1. C. de repud. her. & in conf. 31. Profa. dementie.
c[on]f. lib. 1. Card. Zabarella in conf. 37. Alex. in conf. 32. num. 7. lib. 2. &
10. Soc. in conf. 13. num. 2. lib. 2. Crat. in conf. 33. num. 11. & in conf. 197.
num. 4. & in conf. 5. num. 20. Et iij quidem scripserunt, standum esse
declarationi ipsius filii possidentis, quo ex titulo possident. Et hec
quidem declarationi h[er]ei potest parte absente, vt inservit rebus h[er]-
editatis, num. 21. vers. sed filie; quando habitat domū, quam multis de
causa habite potest, vtp[er] tamquam h[er]es, t[em]p[er]e pignoris, &
ly[ti]c[al] p[ro]p[ri]etate, & causa custodiae.

Hoc etiam cau. (inquit Bart.) presumitur habere ex causa
magis t[em]p[er]e: ex quo non contraxit cum aliquo, & Bart. fecit sicut
concessit a Marata in d. l. in conf. 1. num. 5. ff. & Crat. in conf. 50.
lib. 2. qui declarat. Tertius est exemplu[m], quando quis tamquam h[er]-
res, & iure familiaritatis possidere potest. Hoc in cau. idem est
dicendum, quod scilicet presumatur possidere ex causa sibi magis
villi. Ita feneratu[m] Angel. & Imola in l. duo fratres, ff. de acq.
hered.

Et propter isti dicti, se habitate iure familiaritatis, non indu-
citur aditio, sicut scripserunt praescriti Dantes, & Cornet in conf. 70.
num. 10. lib. 4. & Ruiu in conf. 51. num. 7. lib. 6. & Afnus in d. l. 6. nec qui
potest. num. 17. ff. de religio, & familiare.

Quando verū nulla alia subiecta causa quam additionis her-
editatis, habitat h[er]odes clausus arguit ipsam editionem. Ita scribit Bart. in
d. l. gerit. num. 21. & mar. scribit Bal. in l. C. de repud. her. Cornet in conf.
50. col. 8. lib. 1. & Soc. in conf. 13. num. 2. lib. 3. & in conf. 4. lib. 4. Dic in
conf.

conf. 197. Mariana in d. l. s. potest, num. 52. & Aduita in d. l. s. nec quis puerit, m. 15.

³⁸ Quintus est *casus*, quando quis potest facere actum, ut dominus, non autem ut heres, ut si quis habitat domum emphyteuticam, quia emphyteus est simpliciter ex pacto, & prouidentia. Hoc callo non presumit adiunctione scripsit Bart. quem fecerunt finit. Mariana in d. l. s. potest, m. 59. & Crauer. in *conf. 197. n. 5.* qui idem esse dixerunt in possidente feendum ex pacto & prouidentia. Idem sensu *Lo. in pro herede, s. si quid tamen m. 2. de acq. her.*

Hinc aliquando respondem, cui Pont. Max. concessit spolia ecclesiastica Praelati non confer adiuvio hereditatem ipsius Praelati: cum spolia non iure hereditario pertinente ad Pontificem: sed iure proprieatis decidit Rota in *decis. 18. in vir. de probat. in antiquis. & late deciderat Reduanus in tract. de polis & clesis, q. 10. m. 37. & q. 12. m. 6. & 10.* qui ob id scriptum reliquerunt Pontificie vel habentem causam ab eo non teneri solvere debita contracta ab ipso Praelato, nisi illa sint causa utilitatis, vel necessitatis ecclesiae.

³⁹ Sextus est *casus*, quando filius *in institutus* a patre afferit se posse bona aliqua patris pro sua legitima, an dicatur adiuvio hereditatem fidi in testamento reliquam? Ex censori adiuvio scripturantur Bart. in d. l. *gerit. na. 22. & ibid. Aret. col. 5. vers. item add.* qui dixerunt filium non posse separare legitimam ab hereditate accipiendo ipsam legitimam, repudiata hereditatem, vi communem esse existimat. *Dacimus in l. 5. col. vit. C. de impub. & alijs substitutio.* Ripa in l. s. m. 17. *ff. de vulg. poe. Alex. in Lqua potest, m. 10. ff. ad Trebell. & alios recensim. Tyr aqua in tract. de iure potest, q. 10. m. 10. & q. 12. m. 5.*

⁴⁰ Quorum quidem opinio vel ex solo argumento probari videtur, quod haereditatis editio inferatur *ex eo actu, qui fieri non potest circa ius & nomen haeredis, ut operi probat. res. l. s. gerit. i. b. in. sicuti haereditatem retinet, &c. & ins. sibi & si alienam rem, ut haereditariam possedet.* & clarissim probat l. pro herede, in prima, *et in his nosf. Atque filius I. conseque non potest legitimam circa ius & nomen haeredis: Cum titulo & iure hereditario eam consequatur. Ergo actus iste confectionis legitima arguit haereditatem suitudinem. Illa minor proposito, a qua pender totius disputationis veritas multis probari posse videatur.*

⁴¹ Primo, legitimam *titulum* inflationis relinquere debet. *§. aliud quoq. & opinionem in Aut. vi cion. de appell. cognos.* atque ita haereditatem. Atque illi qui partem haereditatis adit & acceptat, etiam aliam partem acceptare debet: nec enim separare illum possit. *I. s. & l. 2. hoc ut de acq. bar.* Ergo non potest filius acceptare legitimam & repudiare haereditatem.

Vermis responderet primò secundum Declum in d. l. s. m. 4. *vers. sed tamen ridet, &c. t. tunc non posse partem haereditatis acceptari & alteram repudiari cum de ipsa haereditate agitur, ut loquuntur d. l. s. & l. 2. hoc ut de acq. bar.* Ad diuersum est in legitima, quae non est quota haereditatis, sed bonorum, ut supra fuit demonstratum.

⁴² Praterea & secundò responderet *ex declaratione* Ripa in l. s. m. 17. *ff. de vulg. ver. et ad l. s. quod est introductum ad fauorem filii, ut titulo inflationis & honorabilis ei relinquatur legitima.* Non ergo iste favor iheret debet retorqueri in odium, *contra I. quod factore, C. de legi.* Est ergo dicendum, legitimam debet filio titulo & iure haereditario, quando agitur de fauore & commmodo ipsius filii, non si de incommmodo, ita declarat Bart. in. s. *ff. arrogat. in. 2. l. s. m. 17. ff. de vulg.*

⁴³ Secundò adiutori *hoc argumentum*, qui rem acceptat, ei sua causa onere & natura acceptare tenetur & debet, ut in specie & notis his terminis probat. *I. s. duo hoc ut de acq. bar. quam in materia hoc erogat declarat, & ita intelligent Soc. sen. conf. vit. lib. 4. & Rui. in corf. m. 11. n. 2. lib. 5. & conferunt quod copiose scribit Lo. in iur. epur. m. 10. ff. de oper. non nuntia. & I. s. sicut Tyr aqua in tract. de retrat. confan. §. s. gl. 10. m. 13.* Atqui natura *legitimam* est, ut rotum ei acceptaret. *S. erit in aut. vi cion. de appell. cognos.* Ergo filius acceptando legitimam dicitur acceptare, ut residuum haereditatis ei acferatur, ex quo ita in totum haeres efficiatur.

Caterum responderet Ripa in d. l. s. m. 17. *vers. ad i. b. ff. de vulg. ex declaratione* Bart. in d. l. *ff. arrogat.* m. 7. quod haber filius legitimam cum sua natura, scilicet, cum iure accrescendi quo ad sumum commodum: non autem quo ad incommmodum. Et ideo potest filius recusare illud augmentum, quod ex iure accrescendi ei obvenire potest. Et prater Ripam, ita in specie docuit *Bd. in. l. ymca. q. 1. C. quando non petent partes, &c.*

Memb. Praesumpt.

Tertio suffragatu hunc *in opintione*, quod filius in instituto potest sub conditione potestatu*j. d. est. si heres erit, vel si decedet decessit, l. s. in quod. ff. de hered. in fl. tract. Ambar. conf. 213.* Atqui si est institutus sub conditione potestatu*j. s. si conditione non paret, totam relictam hereditatem perdit, d. l. s. f.* Ergo filius non potest retinere solam legitimam & spemere residuum hereditatis: atque ita non parere conditioni, sub qua datus est filius legitima.

⁴⁷ Verum responderet primò Ripa, *ind. l. s. m. 17. vers. ad inst. ff. de vulg.* quod *i. mō. hodie filio relinqui non potest legitima fuit conditione potestatu*j. a. v. frument. Sal. & Alex. in l. s. questione in primit. C. de inst. res. & ipsem Bart. in d. l. sum. in pri. m. 7. & artic. sup. post Dec. m. 3. col. vit. vers. sed potest. C. de impuberum & aij. s. s. quis banc responsione sensu.**

Praterea & secundò respoderet Ripa *precitat in loco*, quod d. l. *s. suis quoque, procedit quando filius iam adiuit hereditatem, & deinde vult retinere hereditatem, & recusat satisfacere conditioni. Non enim id facere potest, cum iam illi annexo oneri le aliquatenus. At diuersum est in filio, qui ante aditam hereditatem vult habere legitimam, & repudiare hereditatem, id enim facere potest, cum unum ab altero separatum sit. Quād sane declarationē (air Ripa) sensu Bart. in l. s. *m. dubitata, in fin. ff. de her. inst.**

⁴⁹ Quartò confert hæc argumentatio in nostrum non patitur, ut quis decedat pro parte testatus, & pro parte intestatus. *L. s. n. strum. ff. de reg. sur. cion. m. 15. ff. Atqui si filius extitam patris solum retinere legitimam, & residuum repudiare, pater decederet pro parte testatus, quod scilicet ad legitimam, & pro parte intestatus, quod scilicet ad hereditatem. Ergo, ne hoc contra iuris dispositio[n]em sequatur, dicendum est filium non posse retinere legitimam & spemere residuum hereditatis. Verum responderet Ripa in d. l. s. m. 17. *vers. quare fuit. ff. de vulg.* quod argumentum procederet, quando filius vellet retinere legitimam iure institutionis: *fecis hic, vbi retinet, vt sibi debitan. Vult forte dicere Ripa in cau[m] nostro filium retinere legitimam, nō ob id quod ita ei relata sit a patre in testamento; sed sic pater nil disposeret cum eam conseque posse etiam si pater intestatus decedat: atque ita ita vi ab intellato em retinet.**

⁵⁰ Quinto accedit, quod *taret argumentum de legitima debita patrono ex bonis liberti ad legitimam hanc filij ex bonis patris, l. s. vlt. C. de inst. res.* Atqui si patrōnus acceptat legitimam sibi debita, residuum hereditatis sibi liberti repudiare non potest, ut probat res. in l. s. libertas patrono, m. 15. ff. *cessante vero subtilitudo. ff. de bo. l. s. ff. Ergo pater ratione dicendum est, quod si filius acceptat legitimam, non potest repudiare residuum hereditatis.*

⁵¹ Ceterum responderet primò *Ripa m. d. l. s. m. 17. in ff. de vulg.* quod *vbi agitur de incommodo filii, non licet argumentari a legitima patroni ad legitimam filij, ex l. s. quis legatam. §. pre. vbi. ff. l. s. art. 1. corn. de falso. quam recente respo. d. l. s. m. 17. in p. Elit. ratio, quia dispositio d. l. s. libertus, exorbitans a iure communis, & solum intelligitur procedere in suis propriis terminis, ut ait Soc. sen. in l. s. col. 44. vers. tertio casu eff. ff. de vulg.* Non ergo exteditur ad casum nostrum: Rursum & secundò responderet Ripa in d. l. s. m. 17. in p. d. l. s. libertus, logique quando patrōnus simpliciter adiuit hereditatem, aliquid ultra legitimam acceptando: Nam tunc non potest amplius, retenta sola legitimam, hereditatem ipsam repudiare. At fecis hic, vbi ab initio vult conseque filium legitimam, & nihil ex hereditate attingit. Et cuius obiectio[n]em fati facit ripa, quā non referto.

⁵² Sextò ad hanc opinionem *confirmandam* Dec. in. l. s. col. vlt. *vers. ad idem facit. C. de impuberum, & alijs subst. adserit text. l. haeres. C. de omni agro delecto, lib. 1.1. Quo loci annotavit Bart. respondit non solum priuari debere hereditate, sed stūm omnibus bonis per infinitum in eum quoconq[ue] titulo translatis. Et esse casum hunc singularem dixit Corset. in singulari. in verso bares. insipit. infinitus.*

Ergo non potest filius retinere legitimam repudiata hereditatem. Ex hinc posse responderet quid argumentum posse procedere, quando filius vellet retinere legitimam ex testamento: sed in cau[m] nostro retinet tanquam si pater non esset testatus: ut dictum fuit supra in responsione ad quartum.

Praterea & secundò respōdo, quod casus d. l. haeres, est cau[s] singularis fauore fisci, vi ubi annotavit Alex. ad Bart. & pof. Rui. id scribit Lo. in l. s. filio pater, s. ff. de legi. Ergo in contraria ejus: ut verēdūt tex. in d. l. filio pater, vbi filius pōr repudiare hereditatem, & retinere pralegatū. id probat l. s. responso. C. de legi. & tract. F. via. in aut. m. 11. C. de mof. teſſ. Atqui ita retorqueri pot. argum.

Nono 3

Sept.

Septimo virgētē videtur illud simile quod sumitur ex c. 1. an filius vel agnatus, &c. in viibus feudorum, quo loci constitutum est, quod filius non possit retinere feudum, & repudiare hereditatem patris a quo feudum accipit. Ergo idem in casu nostro. ita ex textu arguit Decimus in d. l. s. vlt. C. de impub. & alijs sublit. Et ante eum sit alij antiquis relatis à Romano in. t. r. m. u. n. C. quando non petent partes, &c. Caterinus respondeo illud procedere in feudo, quod dicitur esse hereditarium: vt in eo capitulo primo declarat feud. filia omnes, & idem hereditas non potest separari à feudo ipso, aliqui perderet suam natum: quod non conceditur. Diversum est in legitima debita filio, que quid separatum habet ab ipsa hereditate patris.

Praterēcē & rectius fortē respondetur in d. c. 1. an agnatus vel filius si fuīte constitutum: quia filius non potest habere feudū paternum etiam ex pacto & prouidentia, nisi sit haeres patris. Ita in specie docuit Affilius, in d. c. m. 25. qui dixit, quod si filius reperiatur in possessione feudi paterni ex pacto, & prouidentia: & nihil potest ex bonis allodialibus, in possessione ipsius feudi prouidū filium se immiscuisse hereditati paternae: & consequenter tenetur ad debita patris, ea ratione vlt. Affilius, quia filius consequi non potest feudum paternum etiam ex pacto, & prouidentia, nisi sit haeres patris, d. c. 1. an agnatus, vel filius, & scribunt pernoti congetib. ex Ozaldo in decr. 62. col. 1. & 2. eti. ibid. na. 4. affirmat, contraria opiniōnem esse magis receptam: quod scilicet necesse minime sit, filium esse debere heredem patris, vt habere possit feudum hoc ex pacto, & prouidentia.

Contraria itaque opinione, quod disputando defendi potest, probarunt Romanus in L. m. 12. supra eod. tit. nostre. & in L. m. 11. n. 11. quando non petent partes, &c. Bald. in l. R. p. 6. quarta ff. de inoff. test. & alij dixit, ita etiam aliquid sensisse Bart. tenui placuit Cor. ap. in l. 3. n. 33. C. de impub. & alijs sublit.

Quā quidem fentientiam vel hanc sūta argumentatio probat: adiutor hereditatis non infertur ex eo actu, qui fieri potest circa ius & nomen hereditatis. I. pro herede. §. Pap. cum similis, supra 60. Atqui actus acceptationis legitimam, qui sit ita filii, est potest circa ius & nomen hereditatis potest acceptare solam legitimam, repudiata hereditate. Ergo legitima retentio non infert hereditatis motus.

Illi minor, à qua tota huius disputationis ius penderit, probatur aliquot argumentū & rationib. 63

Primò, filius mortuo patre t̄ sequitur legitimam tamquam creditor, non vt haeres. L. 6. §. qui impuber. ff. de callat. bono. copior. & tradit. T. aq. in l. 6. inquam. in verba, sūta ceteri liberos, na. 12. C. de reuoc. & donato. Atqui t̄ creditor institutus heres à debito potest repudiare hereditatem, salvo eius credito, vt debiti. C. de her. art.

Nec repugnat, quia dixerit vna cum Alex. in qua potest. ff. ad Trib. & cum Socin. sen. m. l. s. 43. vers. Non obstat quarta ratio, ff. de vulg. quod filius non dicitur proprio creditor, sed improprio. Et ideo tex. d. l. vt debitu, procedit in creditore proprio tantu. Non in hoc repugnat, qualia utri Rapim d. l. m. 15. ff. de vulg.)

eadē est ratio in creditore improprio, que in proprio: cū vitroq. casu hereditatis sit quid diuersum à credito. Repudiata est melius potest, quod immo filius non dicitur aliquo modo creditor in legitima. Non enim potest dici as alienum, vt nullus potest taf. com. 11. lib. 2. Verius replicari potest, quod immo est as alienum, sed impropri. & si fons l. Sen. & Alcia. in l. quarta n. 25. ff. d. l. 1. 6. & ita declarat lib. 2. de arbit. sed. &c. cap. 162. n. 18. Exinde cū nulla (ve) dixit Kipa) sit differēt hoc casu inter creditorem proprium, & improprium, inter & alienum proprium, & impropriū sequitur dicendum, ita vno casu, ac alio separari posse hereditatē à credito.

Secundō, cū res est quid diuersum & separatum ab ipsa hereditate, potest acceptari, seu retinēti res illa, & repudiari hereditatis. Exemplum est in credito, vt dixi supra ex d. l. vt debitu. C. de hered. adiutor. Ita t̄ videtur in legato, quod si filio potest retinēti, repudiata hereditate, l. filio pater. de leg. t. Atqui t̄ legitima est, quid diuersum ab hereditate: Cūm non sit pars hereditatis, sed bonorum, Ergo potest filius consequi legitimam repudiata hereditate.

Illa minor propositio, quod scilicet legitimam non sit portio, & quota hereditatis, sed bonorum, probatur in l. Papinius. §. quarta ff. de inoff. testam. & tradit. Bald. in l. q. testam. C. de hered. in l. Bartab. in conf. 7. col. 2. & conf. 2. col. 4. lib. 3. 305. sen. con. 150. col. 2. & Cor. con. 26. col. 1. lib. 4.

Nec hic oblitus, quod ait Soc. sen. m. l. s. col. 44. in princ. vlt. nam

obligat quinta ratio, quod scilicet dicitur quidem portio bonorum, sed debetur iure, & titulo hereditario. §. alij quig. cap. in Aut. vt cito de appell. cogn. Non inquam hoc oblitus, quia infra in rebus fiducianis ad contrasta argumenta, hoc confutabimus. Non etiam illud oblitus, quod immo, vt multorum opinione, legitima dicitur portio, & quota hereditatis, saltem cūm non datur cohēres, vt dicitur Aret. in d. l. 1. ff. de vulg. Nam & hinc obiectio responderet ibid. Ripa na. 152. inff. & in d. suo loco referam. Praterēcē illa minor propositio, quod scilicet legitimam sit quid separatum ab hereditate probatur. Nam t̄ legitima propero inobedientiam, vel propter non confectum inuentarium non perditur, & tamē perdidit hereditates aut̄ hoc a pl. C. de fiduciis. & alijs sed ceteris testator. C. d. l. Bartab. in l. rem bene considerat Fabia. in aut. non solum na. 150. vers. secundū, quia. C. de inoff. test.

Tertio, t̄ ad rem magis virgētē argumentatio. Hereditatis adiutor, & repudiatio a priori procedunt, §. pen. inf. de her. qual. & disf. & serv. & Doli. Atqui repudiata hereditatem non dicitur repudiare, atque ita remittere legitimam: Ergo contra acceptans legitimam non dicitur adire hereditatem. Illa minor probatur in l. si quando. §. & generaliter. C. de inoff. test. Quia sūta continuatio indifferēt procedit, hinc filius sit haeres institutus in omnibus bonis, sūta singulariter, vt non aut̄ lat. in d. l. s. 4. & generaliter. & Ripa in d. l. m. 15. ff. de vulg.

Comprobatur hanc minor propositio ex argumento, quod sumitur à dote ad legitimam: Cūm dos t̄ fūcedat loco legitimam, vt forbita Bar. in l. T. tertio centum. §. T. tertio genero. na. 6. ff. de con. & denunc. capio. T. aq. in l. 6. inquam. in verba, sūta ceteri liberos, na. 12. C. de res. donat. Atqui potest filia domine retinēti, repudiata patris hereditate, vt probat l. 1. 6. ff. de colla dista. Ergo & filius potest retinēti legitimam, repudiata hereditate.

Quād accedit, quod filius t̄ nullo modo graui potest in legitima, l. quoniam in priuibus & l. scim. §. cito autem C. de inoff. test. At qui si crederemus, filium non posse repudiare hereditatem, & retinēti legitimam, grauietur in l. ipsa legitima, quia contra suam voluntatem cogere acceperat hereditatem. Est enim omnis cogi aliquid facere contra proprium voluntatem.

Ergo dicendum est, filium posse repudiare hereditatem, & retinēti legitimam. Ita voluit argumentari Fabianus in repet. aut̄ summa. na. 150. prepe medium. C. de inoff. test.

Nec dicitur, quod tex. d. l. quoniam in prioribus loquitur de onere, quo in effectu minutius legitima: nō autem, cum filius sit institutus bū conditione potestatu, quod est filia, quā est in sua potestatu effici haeres, vel non effici. Nam respondetur, quod immo l. quoniam in prioribus, habet locum etiam in conditione potestatu, vt scribunt omnes in d. l. quoniam. sibi lopus. Et idem cōfist. Decim. in l. 2. col. 6. sed potest responderet. C. de impuber. & alijs sublit. qui in fine hanc argumentationem, ita ab hac in pugnatione ruerit.

Quinto virgētē non parum hanc argumentatio: Legitima debetur iure naturali, l. chrorat. ff. de boni donat. & copioꝝ dicitur Fabianus in repet. d. aut̄ na. 150. q. 2. prime.

Atqui t̄ ius naturale non potest perimiti a iure ciuii. l. car. ff. de capite min. & l. sura. l. angua. ff. de reg. inri. & g. vlt. l. 6. de iure natura. gen. & cuius. Ergo legitima non potest auferri per non adiunctionem hereditatis; quā iuscius iuri ciuiili est. Et ita sequitur, & legitima retinēti potest, repudiata hereditate: ut in l. arguentari Fabianus in dicta. aufer. nauis. nume. 150. vers. quartu. sūta naturale. &c.

Retinetamen communī illa opinione, à qua in iudicio diffīcile est recedere, extenditur & declaratur multis modis.

Excedit t̄ inquam primū, vt locum habeat etiam quando filius succedit ab intefato. Ita Abbas in c. Raynatiu. de testam. quem fecerit est Alex. in additione ab Bartolom. in d. gerit. num. 22. in verba, habet totam in fine. Socin. sen. l. 1. na. 51. ff. de vulg. & pap. sublit. & addit. Ripa num. 150. l. 6. in aut̄ unde sparsus na. 5. C. de inoff. test. & Doli. in d. l. Raynatiu. §. l. 6. ff.

Excedit t̄ tertio, vt locum habeat etiam in filia, quae non potest petere domet, & omittit hereditatem: nisi dos promilla sufficit a patre ipso vivente. Ita papa Bald. in conf. 7. lib. 1. decit Alex. in l. o. supra allegato, inff.

Declar-

Declarat hacten sententia, ut locum non habeat, quando filio eius legaris grauato datus est sub iuris vulgaris. Nam tunc filius retinendo legitimus, omniſi refudio aliorum bonorum, non dicitur adire hereditatem. Ita scriptor Bar. in d.l. gerit, num. 23, quod sententiam Maranam ad l. u. potest, nro. 61. & alijs, quos si statum referem.

Ea est huius sententia ratio, quia hoc in caſu per illūm est filio retinere iolam legitimam, & residuum omittere: sicut etiam scriptor Angelus in l. p. patre, col. pen. C. de inf. & subl. C. de f. in l. 3. C. de u. & alijs, subl. & iudea Alex. num. 2. Iafon in l. 1. num. 52. fid. de u. & pop. subl. Heros in Raynatus, num. 399. & num. 424. de f. & Boet. q. 20. a. num. 4. & alijs viceversa: & Didac m. d.c. Raynatus, p. 27. nro. 17. His confitatis habet eſte receptam opinionem, etiā ea diſcenſerit Salicet. in l. quoniam in priu. sol. penult. C. de moſi. trahit.

70 Septimus est caſus, quando quis fecit actum pio & religiosum, ut se peregrine mortuum. Hic actus non arguit hunc adiulce hereditatem. Ita Bar. in d.l. gerit, num. 24. ff. de acq. hered. Ruin. in conf. 51. & vbi lib. 4. qui de fini i acto pio loquitur, nempe manēdi in domo ad legendum defunctum.

Eandem o. nro. 30 probatur in l. de Amicitia in conf. 137, num. 7. Marentia in d.l. p. 10. nro. 32. ff. de acq. hered. Nati in conf. 448. num. 13. lib. 2. & 10. Raynatus in d.l. 4. 6. nec que patet, q. de deſer. & ſump. fu. er. Et iij quidem adducti funer. tali atque q. plerique ff. eo. de relig. & ſump. fun. Et simile est, quando quis modica impensa alti Pueros defuncti: vi ſcripſerit Bar. Ruene, & Aſſum in locuſ ſupra compenſatoriuſ. Idem in ſcripſo Nati. in d.conf. 448. num. 4.

Octauus est caſus, t quando quis perceperit fructus ex bonis hereditariis. Hoc in caſu & facto dubio aliqui ſcripſerunt non omnino argui additionem. Ita abidem Inſula in d. 3. Bar. in d.l. gerit, num. 24. res quidam iſt. in quib. non eſt, pell. Tacuolum de Areña docuit Ruin. conf. 13. nro. 4. lib. 2. & Aſſum in d. 6. nec quipotet nr. 157. Et iij quidem post Bartolomus ſcripſerunt, ſtandum C. de declarationi ipius heredis, quo iure & cauſa percepit fructus illos.

Quae quidem ihered. ait Bar., probatur in l. pro hered. 6. tertios. lib. 1. eo. quo loci ait Jurifon. additionem hereditatis non infert ex eo actu, qui fieri etiā potest circa ius & nomē hereditatis: atque ita ex actu dubio. Adiſerit eo loci Jurif. aliquot exempla quagrum duo ad rem hanec conferunt, primum eſt, cum quicquid rem retinuit, ut cultidore. Quos fani exemplum hic cogunt: Nam per cipientes fructus id potuit fecisse ita cauſa custodie, vt cauſa adeādi hereditatem. Ergo necſariō additionem non infert. Secundum adiſerit exempluſ à iuri ſconfutato: cui quis domini locutus, vel fulſit Hos actus facere eſt, & vt heres, & vt quiuius alter, qui indi- gnum exſumatum domum ſuo tempore non loariat: ita fructus illos cuius perdi. Vel diuolum, que ruinam minabatur, non minare & fulcire. Ita etiam noſtro in caſu, fructus percipient facere id potuit, & vt heres, qui iniunquunt eiſe credit, fructus ma- turos, & qui in agro facile corrumpi posſent, non perciperet, & in horreum recondere, atq; ita illos cultidore. Non ergo ifle actus necſariō infert additionem hereditatis.

Contraſriā opinionem affirmatiuam, quod imò fructuum percepiſſe necſariō arguat additionē hereditatis, probatur Imo in d.l. gerit, col. vlt. in prim. Arctin. col. 5. vers. in quaſtum etiam ipse. Quibus addo Baldum in l. 1. C. de repud. hered. & conf. 207. Quæratur ratione dominius in col. 1. lib. 2. Corneum conf. 103, num. 4. lib. 2. & Barba. inconf. 1. col. 3. in lib. 2.

71 Primo ex argumento: mori fuit: Habitatio domus eſt fructus ipsius domus, & dicuntur fructus ciuilis l. domum. C. de re vend. l. 1. p. 10. & ſcripſo in tral. de recuperando paſſo remedio 15. nro. 623. At qui inhabitanſ domum prafumir adiulce hereditatem, l. t. C. de repud. hered. Ergo, percipiendo fructus ex praedijs hereditariis, infert adiulce hereditatem: & id quidem efficacius, cum haec percepio, ait Bar., iher. magis conneſſa immixtione.

Refipodeo primō quod tex. dicit l. 1. C. de repud. hered. loquitur in filio, atq; in ſuo herede, qui inhabitaro domum, absq; alia cauſa quā hereditate, prafumir hereditate due preſumptio-nes huius additionis in eo coocurrant, habitatioſ vna. Altera vero, quia filius, cum dixerit Apolito ad Galat. 4. filius ergo heres, laudat traditio & noſtris vrgo in l. 1. C. li. minor ab hered. abf. & inl. necſariō, ſupra ita, nro. 17. Līt enim 1 filius ipſo lures patri, & libidinib. ſu. in. 1. et. in. auem in verbo parentes, in tactu in hi, qui elegit habere hib. res mno. Baldus in l. apud luſter. col. vlt. C. de ſuſ & leg. Rom. 9. & de exaud. in d. leg. necſariō ſupra uero in. 14. in l. monib. uitam. C. deſtit. legitimi, & Ripa in l. quod te, nam. 11. ff. ſcri-

tum p. 10. Non ergo eſt mirum, ſi in caſu d.l. t. p. r. aſſumptio eſt, filium adiulce hereditatem ex ea habitatione domus, diuerum eſt in caſu noſtro in quo abſolute loquimur de quois, qui haec eſt potest.

Refipodeo ſecundo magnam eſt differentiam inter habita- tionem domus, & perceptionem fructuum ex praedijs rufiſciſ.

Nam habitatio domus ab eo facia, qui nullum ius prætendit in bonis defuncti, nulla alia de cauſa præfumitur facta, quam additionis hereditatis u. deſtit. at d.l. C. de rep. hered. At diuerum in perceptione fructuum ex praedijs rufiſciſ, quia ſane perceptio alia de cauſa, quam hereditatis haer. potuit. Potuit enim fieri ut diuerum ne fructus ipſi perit & corrumperentur. Vnde ſi conceditur alieno rei tempore peritura circa ius, & nomē hereditis, ut probat d. l. pro hered. 9. ſeruas inſi. & ſeruant Bar. luc. num. 22. ad ſuſ. & Alex. in l. ſi queri uero bone, q. ſed quid ſi mandavit nr. 7. ff. de acq. her. a fortiori debet eſte permilia fructuum perceptio, & collectio clara ius & nomē haereditis, ne illi pereant.

Secundo adiſerit tex. 9. vlt. Inſi. de her. qual. & differen. vbi aut Iuitianus Culturā agi t interre additionē ſi hereditatis. Er. 73 ff. go fortius infert perceptio fructuum, quia in dubio poffetio rei præfumitur. l. Tertia. vbi Dof. ff. ſol. matti.

Reſpondeo, quod cultura agri necessario non infert additionē hereditatis, ſed tunc ſolū cum ſi animo adeundi hereditatis, ut etiam de locatione atq; Iuitian. in d. 3. vlt. querit auct. pretor. At ſecus cum deficit ifle animus, vt loquitur d.l. pro hered. 9. ſeruas, qui patet, & de locatione ligatur. Quomodo autem animus ille cognoscatur, credo polle di. cognoscit, vt ſi ager non habeat ne- cele colis, & dominus locari. & id fit, prafumitur animus adeundi. Si vero ſine cultura & locatione dāminum res ſentire, id faciens, facere videtur, non ut heres efficiatur, ſed ne res pereat, & futuro heredi detrimentum adiferat.

Et quod de fructuum perceptione dictum fuit, locum halice, ut quando adhilita eiſi cultodia humentur. Non enim actus iſte necſariō arguit hereditatis additionem, ſicut ſcripſerit Bar. in d.l. gerit, num. 2. & Eusebius in d. conf. 51. ſol. ſuſ. lib. 4. & hinc inſertur, repremant domum qua ruinā minatur, non center adiulce hereditatem, d. 9. ſeruas abr. au ſuſi. & ſeruas Nat. in d. conf. 448. num. 12 lib. 2.

Nonus eſt caſus, quando t̄ quis dedit aliquas eleemosinas pro ipso defuncto ex eiuidē defuncti bonis. Hoc in caſu, & facto dubio ſcripſit Bar. in d.l. gerit, num. 25. eſte diliguerunt, quod aut ele- mosina erat necſariaria, aut non: primo cauſa non prafumitur hereditatis adiſio. Exempli in eleemosina, quia dari folent cauſa ho- noris ipſius defuncti iuxta conſiderationem cluitat, ſicut miti- tare pecuniam pro cädili ſtempore funeris. Cum enim actus iſte fit plus, nepli funeris cauſa, non arguit hereditatis additionem, d.l. at ſuſ. 9. ſiner. & ſ. bac. actio ff. de rel. g. & ſuſ. p. funer. Secundo vero caſu, quando ſilicet eleemosina non eſt necſariaria, tunc prafumitur adiſio. Et ratio, quia non potuit iſte aliena la- garis, ſi pagore, ſuſ. 9. ff. de fortu. Et ideo actus iſle eſt ex his, qui fieri non poſtunt circa ius, & nomē hereditis. Et Bar. ſententia, l. 1. 3. conf. 12. num. 2. lib. 2. & Almo in d. 6. nec qui patet, num. 12.

Décimus eſt caſus, quando Imaritus, cui pro ſe & filiis delata fuſt hereditas vxoris, dedit pannos vxoris pauperib. Hoc in caſu diſtinguit Bar. in d.l. gerit, num. 26. quid aut panni crant feriunt, aut quotidiani pannoſi cauſa non prafumuntur dovari at ipſo mar- ito vxori, uexta lib. 5. & ſol. ſuſ. maritudo, & diſtincta ſupra in- preceſſam lib. 1. m. 2. am. dicendum eſt, quod non prafumitur additionē hereditatis, maritus donauerit quod ſuum, non autem, quod uxoris erat. Hoc intellexit Bar. in leg. nli ipſa vxoris legalesſet, bonos pauperib.

Secundo vero caſu, quando ſilicet panni crant quotidiani. & conſequenter donaci ſi marito vxori, dicendum eſt, p. ſuſ. p. additionē. Et idem quod Bar. ſcripſerit Bar. in l. 1. ſol. ſuſ. C. de dona. ante m. Maranta in d. 1. p. ſuſ. num. 76. & Nat. in d. conf. 448. num. 12. lib. 2.

Vndeclimus eſt caſus, quid oſſt fratri delata fuſt hereditas frarriſ, cū quo viuebat in communī, & eā mortuo fratre adminiſtrauit. Hoc in caſu Bar. in d.l. gerit, num. 27. diſtinguit, quod aut negotium, potuit pro parte expidiſſi, & tamen ille voluit totū conſificare: aut non potuit. Et primō caſu, inquit Bar. prafumitur adiſio hereditatis, cum plus tua parte ius dominij exercere voluerit. l. 1. ſol. ſuſ. 3. ff. de acq. ſuſ. hereditate: ſecundo vero caſu non prafumitur additionē, led in hoc ſtatut declarationi illius frarriſ, & ſilicet iure admittiſſi. n. declarat, ſe animo non addeudi adminiſtrare,

credidi beneficiis fieri id potuerit iure societatis. *I. hereditate*, & *idem iuri*, *ii. famili*, *iii. sibi* affirmatur, ad eundem animo fecisse, ei pariter creditur. & *Bar. secundus* *fort. Soci. Bar. in conf. 13. no. 3. lib. 2.* & *Mariana in lib. 2. p. 27. nn. 63 ff. de acq. her.* Et secundus iste causus multo magis procedit, quando haretardis est opulentia: Nam tunc faciliter presumuntur id factum fuisse secundum animo.

Declaratur hic causa, ut locum non habeat, quod vnustrum fratum poscitur rem communem vlae portionem propriam. Nam tunc presumuntur adiutioe fratris hereditatem. Ita probat d.l. *duo fratres*, *in p. 27. & 28. p. 29. d. l. 2. l. 3. l. 4. & Cr. in conf. 32. n. 14.*

Duodecimus est casus, quando tuis foliuit debita hereditaria. Hoc sane causa presumuntur adiutioe hereditatem. Ita *Bar. in l. 1. C. de iure & delib. 2. & 3. lib. 1. & 2. Corneus in conf. 3. no. 2.* & *Bar. in conf. 27. 2. num. 17. lib. 1. & S. Mariana Senior in conf. 4. 5. num. 5. lib. 1. & Mariana in d. l. *p. 27. num. 69. & 71. ff. de acq. et heredit.* & *Afinius in l. 4. 6. nec qui patet. nn. 160. ff. de religio. & sumpt. f.ue.* Est ratio, quia in dubio quis presumuntur solvere nomine proprio, *i. e. magis ff. de solu.* Declaratur hic causus, ut locum non habeat, quando ille telegitur alia ex causa soluere: Nam tunc cum ex necessitate potius quam ex voluntate soluat, non ob id presumuntur adire hereditatem. Ita *10. à Platea in l. vlt. C. de primi. lib. 12. Ab. in c. exp. in p. de confit. & Afinius in d. l. 6. nec qui patet. nn. 166.* Declaratur etiam, nisi protelatus sit, se soluere animo non audeunt. Ita *pol. & Iust. Mariana qui sup. a.* Et idem quando foliuit legatarium. Ita *Cr. in conf. 59. num. 2.**

Decimus tertius est casus, quando quis perit redditum rationem administrationis. Hoc calunon presumuntur adire hereditatem. Ita *Bar. in l. 1. p. 1. ff. de acq. heredit. & Afinius in d. l. 6. nec qui patet. numer. 167.* Est ratio, quia hic actus potius tendit ad deliberandum, an adiri, vel non adiri debet hereditas, quam ut administratione ipsam inferat.

Decimus quartus est casus, quando quis suscipit item cum creditoriibus hereditariis, & cum illis item contestat est. Hoc causa non presumuntur actionem scripturam Bar. in *l. necessarij. ff. de acq. heredit. Corn. in conf. 45. num. 9. lib. 1. & Afinius in d. l. 6. nec qui patet. num. 182.*

Decimus quintus est casus, quando quis curauit seruos hereditarios torqueri. Hoc causa non presumuntur ex hoc facto adire hereditates. Ita *Iugur. in l. f. et crux. ff. 6. & 14. ff. ad Syllan. & Afinius in d. l. 9. nec qui patet. nn. 148.* Est ratio, quia quid seruos subiicitur, vel non subiicitur questionibus non est necesse hereditatis adicio, vi iniur. tex. *I. Diu. Piu. ff. de pecc. heredit.*

Decimus sextus est casus, quando quis accepta pecunia iniuit pacem cum occipitibus defuncti, de cuius hereditate agitur. Hoc in cal. Bart. in *l. pro herede. & lib. vlt. n. ff. de acq. et hereditate. & in l. ff. filios, qui patri, num. 8. ff. de vulg. & pupill. subff. distinguunt, quod aut ife est filius, aut extraneus. Extraneus adiutioe hereditate presumuntur: cum citra ita, & nomen heredis pacem illam inire non poterit. Non enim ad eum pertinet inductus ex causa sanguinis. Quando vero est filius, tunc non presumuntur adiutioe hereditatem. Est ratio, quia filius accipiendo pecuniam, vt pacem faciat cum hominibus, non dicuntur accipere, vt haeres, fed vt filius, qui si iure vindicare tenetur patris mortem, *l. f. vlt. ff. 3. & 17. ff. 13. & 15. ff. 15. qui detec. vel effid. & l. 1. quaestum. ff. de sepal. violato.* Et *Bar. secundus* *non relinq. in d. l. ff. filius, qui patri, & videlicet docut Alex. num. 24. Mariana in d. l. *p. 27. 20.* Et hic postremus calus locum habet etiam in filia, cui aquae ac filio copio hoc ius vindictae.**

Ita Cr. in l. 4. 6. Cato. num. 149. ff. de verbo abig. & in specie scriptis Afinius in d. l. 6. nec qui patet. num. 182. Et hinc quidem causa probatur dubitationem non habere, quanto flatuolum loqueretur de filiorum autem de herede: Nam tunc filius iniendo pacem sine dubio non diceretur adiutioe hereditatem. Ita *Bar. in d. l. pro herede. & vlt. ff. de acq. et heredit. Angelus in Lopistum. ff. de sepal. violato. 10. à Platea in l. vlt. C. de primi. lib. 2. & Afinius in d. l. 6. nec qui patet. num. 189.*

Decimus septimus est casus est, quid filius accusatus violator seculpcri patrii. Hoc causa non presumuntur adiutioe hereditatem. Ita *Angelus in l. p. 27. ff. de sepal. violato. & Afinius in d. l. 6. nec qui patet. num. 190.* Et ratio, quia haec accusatio competit iure sanguinis, non autem heriato.

Decimus octauus casus est, quid factu aliquid negatissimum est. In m. g. facto vt ex facto arguit & declaratur hominis voluntas, sicut protulit Bar. & alios respondit *Cr. in conf. 91. num. 10. & in conf. 204. num. 1.* Hoc in casu plura solent affiri exempla, quorum

Primum est, siad petitione creditorum assignatus est terminus

instituto & evocato heredi ad audeundam, vel repudiandam hereditatem, & is inter terminos illum null facit certe illud non facere presumunt facit additionem hereditatem. Ita *Bar. in d. l. gerit. num. 21. ff. de acq. her. Nat. in mod. 2. 9. nu. 10. & Cr. in conf. 190. in d. l. & Afinius in d. l. 6. & nec qui patet. in p. ff. de relig. & sumpt. f.ue. Et adducti sunt ex Larculari. ff. de acq. her.*

Secundum est exemplum, ut si debitor in diem succellit creditoris suo debitum non soluit alij, qui succedunt eo repudiante, certe, & hoc non facto presumuntur adicio. Ita docuit Bart. in d. l. gerit. nu. 28. *ver. Cr. in conf. exemplum. & in disp. ro. que incipit debitor in die. Romanus in conf. 2. 2. 7. Imola in d. l. gerit. num. 10. Alex. and. in d. l. mariae. num. 5. & in conf. 20. num. 1. 3. lib. 3. & in conf. 23. num. 5. lib. 7. Barb. in conf. 5. col. 3. 3. Cornelia in conf. 3. num. 5. lib. 1. & Alcicius in conf. 27. nu. 2. Cr. in conf. 3. 30. in fi. & in conf. 59. num. 2. & Silanus in conf. 49. num. 8. Et huc quidem opinio est magis recepta, & si contrarium probauerit. Bal. in l. f. certis sono. nu. 20. C. de placit. Franc. Tigenni inter confit. Bar. in conf. 3. predicta ratione, lib. 1. Salicetus in l. cum antiquorib. C. de iure delibe. Aret. in d. l. gerit. col. 4. ff. de acq. heredit. & ibi. s. u. & Dec. in l. non hoc, in f.ue, C. vnde legit. qui copiose & diligenter disputat.*

Tertia est exemplum, quando f. maritus, qui mortua vxore tenetur restituere dote, si ea retiner apud se nomine filiorum, non dicunt adire hereditatem propis filiis. Ita *Imola in l. gerit. num. 14. & in l. recup. ff. de acq. heredit. Barb. in conf. 5. col. 3. 3. Cornelia in conf. 3. num. 5. lib. 3. Iason in conf. 5. num. 3. & Ruini in conf. 39. num. 4. lib. 2.* Et hec quidem sententia procedit multo magis illis calibus, in quibus pater impedit, & non potest adire hereditatem nomine filii, *intraea. que late explicant Bar. in d. l. gerit. num. 29. 20. & Corn. in d. l. num. 20. num. 14. & 15.*

Declaratur t. hac communis traditio, vt locum non habeat, quando ipse debitor negat, se adiutare, & ilios vellet eis conuincere, quid imo adiuvet, tecus vero, si p. debitor affirmat, quid ex hoc non facio voluntate dire. Nam tunc adiutare dictum. Ita *Bar. in d. l. gerit. nu. 27. ver. & hoc verum.*

Declaratur f. secundum, vt locum non habeat, quando cum hoc facto negativo interuenit etiam aliquod affirmativum, sicut cum quid debitor tenetur restituere bona, & ea retinet, percipiendo ex his fructus. Nam tunc dicunt adiutioe hereditatem. Ita *Barba. in confit. 5. col. 3. lib. 3. quem fecit est Decim in d. l. non hoc, nisi. C. vnde legit. & conferunt que de finitum perceptione decimi supra in olia-uo causa.*

Declaratur tertio, vt locum non habeat, quando maritus iste seu horum filiorum pater diu retinet & possedit bona hereditalia, p. decim annos. Nam tunc presumuntur adiutioe ipsam hereditatem nomine filiorum. Ita *Bar. in d. l. non hoc. C. vnde legit. Cr. in conf. 32. 5. num. 4. lib. 3. & Mariana in d. l. p. 27. num. 57.*

Declaratur quartu, vt locum non habeat, quando debitum erat penale: Nam tunc ne dictatur incidit in penam, presumuntur adiutioe. Ita declarant Bar. in d. l. disp. ro. *Imola in l. gerit. num. 10. ff. de acq. heredit. & Corn. in d. l. non hoc. num. 15. C. vnde legit. & in conf. 312. num. 2. lib. 4.*

Decimunus est casus est, quando heres ipse institutus, vel ab intestato vocatus consecit inuentarium bonorum hereditatis. Hoc in casu presumuntur adira hereditatem. Ita *Cr. in l. ultim. 6. ff. ver. opifcam. C. de iure delib. Bartol. in l. gerit. numer. 3. ff. de acq. heredit. & in p. patut. nu. 2. C. de iure delib. Capra in conf. 9. num. 1. Raimu in conf. 16. num. 14. ff. 1. Oafsciu in decf. 147. num. 22. & Cr. in conf. 342. numer. 3 & 4. E ratione iij moti fui, quia i inuentarium conficitur post tres menses à die adira hereditatis, l. vlt. ff. sum. au. tem. dubiu. C. de iure delib. conficeri inuentarium heres esse dictum.*

Vero ratio haec non multum concludit, sicut animaduertunt *Salicetus in d. l. fin. autem dubiu. col. 2. ver. & probatur. & alex. in locis praelegavit. & Cr. in l. fin. autem dubiu. 2. idem festu. Rati. in conf. 3. 7. 7. lib. 3. Neut. in conf. 9. num. 15. Fran. Marcius in decf. 129. per. 1. Rolandus in tract. de confessione inuentarij. p. 3. 6. sed an per confessionem, & blas- carius in conf. 1. 8. pars. 1.*

Quae quidem intentio, quia & mili placet, fatis manifeste probat

LIBER QVARTVS.

PRAE SVMP T. CIL.

703

probar per tex. d. vlt. §. fin autem dubius. C. de iure delib. quo loci dixit Iustinianus deliberantur adire hereditatem oportere summa cum diligentia conficeretur inuentari. Porro ille, qui est in tempore ad deliberandum non dicitur hares; et inde probatur & in s. d. vlt. Non ergo conficiens inuentari adire dicuntur. Et accedit, quod certe inueniatur etiam dubius, cum fieri etiam possit ad perferendum vires hereditatis. Non ergo ex eius confessione arguitur adita hereditatis: ex quo alla de causa licet fieri potest, *sicut ea, que dicitur super in quaero causa*.

Et hoc quidem post rem opinio procedit, quando inuentari si conficitur simpliciter secundum si in cōficiens dixit, fei ut hereditem facere fieri declarat. *Sicut & Rui, in loco prelegat.*

Viginti annos causis, quodam filius, cui delata fuit hereditas patris, fecit collationem bonorum fratris suo. Hoc casu non presumuntur adiuto hereditatis. Ita Bald. Arg. & Alex. in l. ff. 100. ff. de cond. ab can. 97. Verum dissident Mariana in d. i. s. potest, num. 8. ff. de acq. hereditatis.

Vigintimus primus t̄ causas, quando institutus vel ab intestato vocatus, ceteris bonis hereditatis. Hic enim actus significat cum adiutorie hereditatis. Ita p. aliis Crasset, in conf. 200. n. 1. *Secunda* Junior in conf. 107. num. 1. lib. 2. *Aliis resert Mafredus in tract. de probacionibus conclus. 4. 4. num. 3. in prima parte, qui resert declarationes ex Crassetta, & alijs.*

PRAE SVMP T. CIL.

Hereditatis repudatio, an & quando ex verbis vel factis presumuntur.

S V M M A R I A.

- 1 Hereditatis an & quando verba vel factis repudiat a presumatur.
- 2 Repudiat & aditio in multo quo ad indicendum eas a pari procedunt, & id est solo animo inducit repudiationem.
- 3 Hereditatis verba dicuntur repudiari, quando illa sunt apta ad significandum repudiationem, sibi exempla habentur, & n. 4. & 5.
- 4 Hereditatem repudiare dicunt ut si quis sicut fuit terminus ad liberandum, an velis adire vel non, si deinde respondit non adire. Idem quando post illa verba, solo adire, Loppi essent tres mensē, n. 6. vlt. 7.
- 5 Idem quando institutus vel vocatus dixit, nolo amplius adire, n. 8.
- 6 Idem quando dixit se non adire, n. 9.
- 7 Idem quando concurvatus amicus, & testibus dixit, estote testes, quād nolo adire hereditatem, n. 10.
- 8 Idem quando cum sursum protulit quād verba illa nolo adire, n. 11.
- 9 Idem quando institutus, vel vocatus ad hereditatem in scriptis duxit Nolo adire, n. 12.
- 10 Repudiatio hereditatis quomodo factis arguitur, n. 13. seqq.
- 11 Inscriptum vel obtestit, vocatus si patitur res hereditatis multi valeris interire & peccatum re, repudiare censetur.
- 12 Sicut institutus repudiare censetur, sicut postea fratribus hereditatem pacem posiderit, & quando aliquantus in diebat, ab ea petebat.
- 13 Et idem quando passa est soror fratre posidere, & cum eis de abundantia infra hereditate muniquerat rationes aliquas inuit. ex. v. 16.
- 14 Iheretis institutus, si erat a creator ipsius testator, & prius creditum summi filios alios, qui hares esse potest a testator, presumuntur hereditates repudiare.
- 15 Hoc nisi prae statutu sit id petere animo non repudiandi hereditatem, n. 17.
- 16 Inclusus ad instantiam substituti sicut heredi in isto terminum certum ad deliberandum, vel adire vel non, si in nihil respondit in tra terminum, presumatur repudiatio.

Vix ad ectione t̄ hereditatis presumenda haec tenus disputationum supererit, vt nunc distinximus, an & quando repudiat a presumatur. Quia in re prīst. scilicet est, repudiationem & aditionem in multis quo ad eas indicendum a pari procedunt. Sic etiam scribunt Bar. & regius in recens. ff. de acq. her. Barb. in conf. 1. vlt. 3. & probat tex. 6. gen. in leg. de heredum qual. & diff. Et id est, ut repudiatio fieri adito lo lo animo, declarato tamen aliquo facto, vel verbis, t. 2. ff. de off. process. C. f. & d. leg. & regius de acq. her. Barb. in conf. 65. n. 27. & 38. Repudiatur hereditatis non solum verbis, sed etiam factis scilicet responda Paulus in d. l. recens. etiam verba haec sunt: [Recurari hereditatis non tantum verbis, sed quam re potest, & alio quoquis indicio voluntatis.]

Dou itaque huius disputationis capita sunt confundenda quod primum est de verbis, secundum de factis. Et quod attinet ad primum, dicimus verbis repudiari t̄ hereditatis, quando illa sunt apta ad significandum repudiationem.

Exemplum si quis dixit, repudio hereditatem. Hac sane verba sunt manifesta repudiationis facti dixit Corne. in l. quis patris num. 1. verba prima causa, n. 1. libri liberi.

Secundum exemplum, si dixit, non sum heres Cai. His verbis praesumuntur repudiata hereditas. Ita Bald. in l. quis patris num. 1. vnde liberi.

Ceterum idem Bald. in l. potest, n. 19. C. de iter. delib. altera scripta & cum eo & Alex. in d. l. quis patris num. 10. Corne. n. 15. Et recte quidem Nam hęc verba, non sum heres, sic faciliè pollutint interprētari, non sum heres; quia non dicitur adiutorium, nequacit deliberans.

Tertium est exemplum, quando t̄ dixit, nego me heredem. Hoc verba significare repudiationem docuit Bald. in d. l. quis patris, vlt. 3. Albe. in l. 6. marit. §. hęc agunt ff. de adult. Verum a prædictis dissident Ang. Caſtr. & alij nōnulli, quos retulit, & secundum est Rimini. Iun. in d. l. quis patris n. 150 qui n. 152. in fine tellatur communem adiutorum Bal. Idem si dixit, dico me nō habere ius in hac hereditate. Ita S. gno. in conf. 8. n. 33. & n. 46.

Quartum, est exemplum, si dixit nolo adire hereditatem, his sane verbis repudiata presumuntur hereditas. Ita Crisost. gl. vlt. 1. vlt. C. de iter. her. Petrus. Cy. Iaco. de Arena. Rayne. & Fulg. relati ab Alex. in d. l. quis patris n. 5. C. de iter. her. & iudicem Corn. n. 14. Ias. 4. & Car. Iun. n. 24. Eandem opinionem probaram Cor. in d. l. 20. n. 3. lib. 3. & bene eruditus Hippol. Rim. in d. l. quis patris, n. 203. s. scripta hęc opinionem versus sibi responderi.

Caterūm apud illi differuntur gl. in l. z. C. de iure & factis gen. Bar. in l. quis sum. ff. de iure delib. & in l. vlt. C. de rep. hered. Ang. in l. facti. §. fin danda. & dicit Trebel. Idem Angelus Caſt. & Roma. in d. l. quis patris. C. unde libe. Salicet in l. accusacionem. C. qui ac. n. 13. poss. Decam. Iun. quis patris, n. 17. verbi. sed predictis non est omnino, & ut. Bologn. n. 46. & n. 50. qui dixit communem & veram. Eiusdem opinionis alios recentef Riminald. Iun. in d. l. quis patris, n. 162. qui diligenter & securate septem recentef argumenta, & illis respondit. Et receptam hęc opinionem lequidam esse in iudicij existimo.

Declaratur primò, vt locum non habeat predicta communis sententia, quando alignatus fuit terminus ad deliberandum, et vel adire, vel non, & si deinde reponeantur, nolle adire, dicuntur repudiare. Ita declaratur Angelus in l. ff. de adult. & dicit Trebel. Iun. quis patris, n. 3. Alex. n. 6. C. unde liberi. & iudicem Corn. n. 14. Caſtr. in l. si quis sum. ff. de iure delib. & in l. s. filii mater. ff. ad Treb. Socin. Sem. in conf. 5. n. 1. lib. 4. Dec. in d. l. quis patris, n. 10. Gozad. n. 9. & eodem in loco omnium diligentius explicitavit Rimini. Junior n. 268. qui Riminaldum Seniorum, & Sapiam recentef & similibus comprobat, & alij subdeclarationibus explicat. Et inquit post Decum ibi, est idem, quidam index rectiā statuit terminum ad audeundem, vel repudiandum. Et iste apud dicta aucta, nolle adire. Idem dicit Decius, quando lapsus termino tacuit. Nā & tunc repudiare dicuntur.

Declaratur secundò, vt locum non habeat, quando post illa verba, nolo adire, plati essent tres mensē. Nam tunc intelligunt repudiare. Ita Bar. in l. quis sum. ff. de iure delib. & in l. vlt. 3. similiter modo. C. de iure delib. & in secunda oppo. & mens. factis Caſt. in d. l. quis patris, n. 2. & ibid. Decim. n. 8. & eodem in loco Goz. in d. l. & diligenter Riminald. Iunior n. 215. qui multa ad eam hęc facio, & variis retulit fons d. l. vlt. 3. similiter modo, quād omnes ut precipuum hunc declarantur fundamēntum perpendere solent. Idē est ex istimo, quando aliud extaret signum perseverantie etiūdum voluntatis, scilicet fons Gozad. in d. l. quis patris, numero non. 25. sequitur.

Declaratur tertio, vt locum non habeat, quando iste dixit, se non adiutorum, atq; ita quando verba reficiunt futurum, hoc sene calci dicitur repudiare. Ita Alex. in d. l. quis patris, n. 12. post Salicet. ibi. & ibidem Corne. n. 1. quād non dicitur Rimini. Iun. n. 223. & si commemorat Iaf. Dec. & Goz. habentur.

Declaratur quarto, vt locū non habeat, quando iste conuocatis amicis

- amicis & testibus, dixit effore testes, quod nolo adire hereditatem. Nam tunc propositum dicitur. Ita in scripto declarat G. et al. in d. Quia patris nom. & ibidem Rom. i. 20. qui probat ille legere regis postulat. Propositum, de l. 3. de cunctis sensibus diximus abunde in praescripto, supra ab his 2. Non reponitur ibi dicta.

Declaratur si ex eo, ut locum non habeat, quando iste vna cum instrumento prout illis vel verba, nolo adire. Nam tunc dicitur repudiasse. Ita declarat Cur. iun. in d. I. quis patris. num. 39. & ibidem Rom. iun. num. 23. qui fatigatus argumentationis Mantua in loco dicitur.

Declaratur si septimus, vt non procedat, quando ille institutus & vocatus ad hereditatem in scriptis dixit, nolo adire. Nam & hoc in causa dicitur repudiasse. Ita Soc. Sen. in cons. 5. num. 1. id est, qui probat illi te traditione Bar. in d. gerat, num. 18. de aq. hæred. cum dixit illum conferre adiutio hereditatem, quin in scriptis dixit, velo adire hereditatem. Qua de re diximus super quo loco.

Secundum est huius disputationis caput, quod respicit facta, quibus arguit repudiasse, nata d. l. resuisti. Et aq. acq. hæred. Et per seiam alteri folet exemplum, quando tunc hic institutus, vel ab intellectu vocatus patitur res hereditatis multi valoris interire & perire ita. Ita Bar. in d. gerat, num. 18. post Jacobem de Arena, in d. resuisti, ubi canit. Aetius & Soc. Sen. in cons. 5. num. 2. lib. 4.

Secundum est exemplum, vt si foror permittit a fratribus hereditatem peternam communem possideri, & quando aliquis reindubitate ab eis petebat. Hoc factum arguit foror repudiasse hereditatem. Ita Bar. Ang. & I. mola in d. resuisti. Soc. Sen. in cons. 45. num. 5. lib. 4.

Tertium est exemplum, quando foror diu passa est fratres possidere, & cum eis de administratis ipsa hereditate rūquam rationes aliquas iniunxit. Nam & tunc foror hæc dicitur repudiasse. Ita in d. resuisti, num. 2. Alex. in cons. 58. num. 2. lib. 2.

Vtrum dubitatione non medicorum habet hoc exemplum, cum sola ipsa patientia, qua frater vel foror patitur fratre profidere bona hereditaria, non inferatur repudiasse, w. scribunt Bar. & ali. multi in lib. 1. C. de deinceps. & ali. resuisti Gab. in d. s. conclusionem in ita. de praep. consil. 8. num. 1. & in fluctu mali comprehendunt Mariana in d. I. potest. num. 96. ff. de aq. hæred.

Quartum est exemplum, quando institutus iste erat creditor ipsius tellatoris, petet creditum sumum filii foli ab eo, qui hæres illi poteſt dicto tellatoris. Nam tunc presumitur, hunc repudiare hereditatem. In ipsa Baldum & Calfr. quos resuisti, respondit Soc. Sen. in d. cons. 45. num. 4. lib. 4. qui declarat, nisi i. protestatus sit, id petere statim tamen non repudiari etiam hereditatem. Et Sotinus fuit u. Mariana in d. I. potest. num. 91. resuisti in dicitur, ff. de aq. hæred.

Quartum est exemplum, quando si uidex ad instantiam substituti faciat huic institutu certum terminum ad deliberandum, an velit adire, vel non, & si nihil respondit intra terminum. Nam & tunc presumitur ex hac facto negativo repudiari hereditatem. Ita Bar. in d. quendam. 3. ff. de aq. hæred. Alex. in d. l. vlt. 5. pen. 3. de ure. dicit. & Mariana in d. I. si potest, num. 94.

P R A E S V M P T . C III.

Bonorum possessionem an agnouisse presumatur,
qui possessoriam hereditatis petitionem
contra bonorum occupato-
res mouet.

S F M M A R I A .

 - 1 Bonorum possesso an presuatur agnita ab eo, qui possessoriam hereditatis petitionem contra bonorum occupatores mouet per 2.4.
 - 2 Bonorum possessionem agnitionis est necessarium antecedens, vt agi possit actione possessoris hereditatis petitione aduersus occupatores bonorum.
 - 3 Consequens qui volit dicitur & velle ei necesse fariam antecedens. Se. in si antecedens requiri possit, ex parte numero. num. 4.
 - 4 Consequens posito arguit antecedens, quando alius pendet a voluntate vnius, secum si voleat ad ducere.
 - 5 Intellexit u. d. l. quid. aq. ff. de bono. poss. ff.
 - 6 Bonorum possessoris agnitus requirit iudicium praesentiam. Praesentia praesupponit intelligenter, ut. c. qui admissi, & t. vlt. 5. inff. ex. Atque praesentia praesupponit intelligentia. l. cor. ff. de verbis qd. Quale intelligentia hic non extat, cum ex huius actionis propulsione, non dicat actum, sed tunc agnoscere, sed iam agnoscere. Ergo, & ceterum post nonnullos responderet. Decius in d. rub. C. qui admissi, in tertia lectura, num. 76. quod ex quo iudex index agnoscere, hinc agnoscere bonorum possessoriem, & nunc ita queat continare, illa ipsa intelligentia nouam acquisitionem operatur, & tradit Bar. in d. gerat. nuber. 31. resuisti. a predicta quatuor ff. de aq. hæred. Et probat text. in l. si quis misib. bona. ff. sed quid si mandat. ut. habet quod si petunt. ff. de aq. hæred. vbi voluntate partitur, habet quod si petunt. bonorum possessoriem, quam a filio pertinet, & ceterum, ut. habet quod si petunt. bonorum possessoriem, cum ex ea deinde, & ceterum, ut. habet quod si petunt. bonorum possessoriem.

nōn acquirendam, ita dīg. hoc cōprobatur. *lex in cons. ad. i. lib. 5. h. 3. Deccij confidatio* posset forte p̄cedere, quando possessorum hereditatis per inīo proponeretur corā illo Pratorē, à quo petende, & decernenda est bonorum ipsa possesso: sed emere etiā posset quod proponeretur corā non habente facultate indi bonorum possesso: Quid enim si Laius, qui corā Pratorē p̄ttere, & agnoscere bonorum possesso:em debet, cōtra clericūm occupato: bonorum hereditatis proponeret possessoriam illā hereditatis petitione? Non certe locutus ēst cōfiderationē Deccij Non hic refero aliam Jacobinī Nigri responsonem cum eam diluat Zucchard. in s. C. qui admiss. num. 22. vers. nesci. Hoc ita: argumento lute defendi potest. Secundū adiut. foli. tex. J. C. vnde legimi. Verū p̄tr. responsonē Deccij in d. rubr. C. qui admiss. in teria lectura. num. 5. / Zucchard. in m. 3. in f. a. R. K. Iun. m. 27. dīc facile potest, ibi ex factō eo fit contingit, ut ille, qui p̄tebat bona cōfobinorūm ab intellato defunctū, iam agnoscere bonorum possesso:em. Ita enim ibi dicitur, *Item qui eorum possesso:em agnoscitūt per se qui nō prohiberit.* Nō ergo concludit quod nō agnoscitūt p̄fumetur agnoscere, proponendo ipsam possessoriam hereditatis petitionem. Nō hic commemoro alia, argūmenta, quā Dicitoribus hac pro opinione affirri solent. Letiora enim sunt, quam vā tā me confundentur. Dillingui, & conciliari forte possunt p̄gnantes ha: opinione, propositis dubiis hi cāfibus quārū primus est, quād loquimur & intelligimus de agnoscere bonorum possesso:em quā ad personam ipsius ap̄tis possessoris ea hereditatis petitione. Et hoc quidem cād dicendum est, p̄fumetur agnoscere. Ita procedit illa prima opinio: & eius argumentum concludit; nem̄p, qui vult cognoscere etiam dicitur velle antecedens. Cū actus iste p̄deat ab eius voluntate tantum, & hunc casum probat d. l. cū quidam, f. de bonorum poss. Secundus est talis, quando loquimur & intelligimus de agnoscere bonorum possesso:em quā ad personam ipsius ap̄tis possessoris ea hereditatis petitione. Et hoc quidem cād dicendum est, p̄fumetur agnoscere. Ita procedit illa prima opinio: & eius argumentum concludit; nem̄p, qui vult cognoscere etiam dicitur velle antecedens. Cū actus iste p̄deat ab eius voluntate tantum, & hunc casum probat d. l. cū quidam, f. de bonorum poss. Secundus est talis, quando loquimur & intelligimus de agnoscere bonorum possesso:em, qui fit corā Pratore, co dante, & decernente, & tunc nō p̄fumetur agnoscere. Cum non p̄fumetur hac que facit sunt, nem̄p petitōrem hanc accēsūt ad Pratorē. & ostendit, le esse intra debitu[m] tempus agnoscendi ip̄sā bonorum possesso:em, & Pratorē, adhibita qualis fāctū causē cognitionē, eam decreuisse dedisseque.

P R A E S V M P T . C I V .

Qui bonorum possesso:em agnoscit, & agit contra bonorum possessorum possessoria hereditatis peti-tione, intra debitu[m] tempus bonorum ip̄sā
sam possesso:em agnoscit, & p̄fumetur.

S V M M A R I A .

- 1 Bonorum possesso:em qui agnoscit, & agit cātra bonorum possessorum, possessoria hereditatis petitione, an p̄fumetur intra debitu[m] tempus bonorum ip̄sā etiā agnoscere.
- 2 Bonorum possesso:em in agnoscenda iure antiquo requirebarat decretum p̄tr. in cōf. can. cognitio: Seus secundum utra noua. num. seq.
- 3 Decretum Pratorē facit p̄fumetur omnia solenniter acta.
- 4 Tempus em debet illi probare, qui in illo fundamento constituit, & num. 6. p̄f. 11.
- 5 Indicū p̄ decreto an, & quando p̄fumetur.
- 6 Tempus agnoscendi bonorum possesso:em rite cōfert, & ignoranti non currit, sed scīens.
- 7 Maor. 2. ann. efficit, si laus se credit dām minor erat, petere debet rite, in meo, autā quadriennio.
- 8 Interpretatio ea in dōbo eff. suēdo: et altera velet, non vt p̄ceat. Non habet locum autem hoc regula in p̄inductiūm rite, abdēt.
- 9 Alium gestis adhibito: p̄tr. p̄fumetur, & autoritate p̄fumetur rite, & recte confirmetur, & cōtra can. cognitio:.
- 10 Intellētū l. f. C. qui admiss. & f. v. l. f. Inſt. de bono poss.
- 11 Tēstari. Et ammōnum sumū de latare.
- 12 Appellat quid probare debet.
- 13 Tēstari subducatur, quid non fecit inuentariū, hac exceptio reddita cum allegro: me su inuidia cogitat: & idē ip̄sē probare debet se inuentariū can. cognitio:.
- 14 Bonorum possesso:em solenniter agnoscit, nec p̄fumetur solenniter aspsi: probetur.

P R A E S V M P T . C I V .

703

- 15 Alter quo cāsa habeat probare, se intra debitu[m] tempus agnoscit, & intrā possesso:em.
- 16 Lib. 10. fol. 10. p̄f. 3. cōf. contrarium.
- 17 Fauorem p̄fumetur intra debitu[m] tempus p̄fumetur agnoscere tempore deveniente exczytante.
18. m. quando in qui agnoscit bonorum possesso:em, est in possesso:em tēstari, num. 20.
19. idem quando apparet p̄tr. tēstari, sumū inter p̄fumetur discretum, numer. 21.
20. Idem quando bonorum possesso:em delata ex tēstamento: bonorum enim p̄p. probabilitate potest ignorare sibi cōf. etiam bonorum possesso:em, num. 22.
21. Et idem dicendum, quando adversaris in oppositio: non fuisse agnoscere p̄fumetur tempus bonorum possesso:em, 23.

Cū de bonorum possesso:ib⁹ aliquando ageret, & meis benevolis auditorib⁹, charat̄ rem perplexam illam disceptationē īis, qui agnoscit bonorum possesso:em, & agit contra possessorum bonorum, possessoria hereditatis petitione, p̄fumetur intra debitu[m] tempus eam agnoscit, vel potius probare id debet? Nam̄ sit semper mihi illa sententia, quam laus in Rubr. C. qui admiss. in lib. 10. fol. 10. num. 7. probauit, p̄fumetur intra debitu[m] tempus agnoscit: Et ob id reum contextum, objicit exceptio: nō quod intra debitu[m] tempus nō fuerit agnoscere, probare eam debere. Et vīla in laus i. argūmentatio fācis solidā; cū ita ratio: cincatur argumento ab enumeratione partium dūcto. Aut floquimur (inquit ille) hinc antīquā considerato ante constitutionē, l. v. lib. 10. c. qui admiss. qui fāctū tempore in agnoscendū bonorum possesso:em requiebat Pratoris decretum, cum canis cognitio: l. 3. 4. s. canis cognitio: r. gl. & R. f. de bono, poss. f. l. 2. 6. dīc. s. qm̄ ordo in libro p̄f. ser. Et tunc fāctū est, quod ob adhibitū decretum omnia p̄fumetur solenniter acta. Ita scribitū Spec. Baldu. Iwala. & Alexander relati à laus ip̄sā. Et consequēs p̄fumēp̄to est, quod intra debitu[m] tempus agnoscere bonorum possesso:em. Aut loquimur (inquit laus) secundū tēstari, i. cōf. etiam. Et tunc ita subdīlloqūtū laus. Aut ille, qui agnoscit bonorum possesso:em, et in possesso:em illorum bonorum. Et tunc nihil de tempore probare tenetur cum ob possesso:em, ab eo onere reculetur, & ones probabili inumbit non possident. Ita lib. 10. fol. 6. non autē sī de bonorum poss. secundū lib. 10. fol. 6. dīc. in capitulo Capitalū Sancte cōcītū, cōlum. 1. de rescripto, & al. os cit. p̄treato laus laus, & conferit l. cōf. ff. de probare. Aut ille, qui agnoscit (at laus) non est in possesso:em. Et tā dicendum est etiam, reum teneri probare, quod intra debitu[m] tempus non agnoscere. Et ratio: quod reus in tempore fundatum constituit. Ergo ilud probare debet. Lib. cap. 1. de probat. & glossa l. 2. ff. de p̄fumetur hered. que clāre ait, illum teneri probare tempus, qui in eo fundatum ponit. Et alia recēdit laus, que rētē super fedēo, & accedit, quod cōm̄ reus iste alleget tempus ad definidionēm actus, nem̄p agnoscit, probare illud debet, ut p̄sī aliis (p̄f. sp̄p. lib. 2. p̄fum. 10. num. 21. Hinc solidū argumentum non debilitat oppugnationes quas facit Vberthūm Zucchard. in lib. C. qui admiss. nu. 39. cōm̄ alt. primum illud membrum dīl. in cōf. laus non sī de verūcum vēgū mīnū sit, p̄fumetur p̄ decreto iudicis ex illa doctrina Spec. & sequissim. Nam (at Zucchard.) adūteris illos ferētū Romā, & alii permūlt. lib. 10. cōf. ff. de verūrum obligat. Nil obell̄ hæc cōfideratio: Cum recepta magi. opinio sī cōpīo Spec. quedam modūm ip̄fumetur Zucchard. afferit. Et illū acēdūtū dīl. relati à Dēcīo m. de alimentis, num. 9. C. de p̄fum. & in e. quoniam contra. m. 4. 2. de p̄f. Magis adūteris illos laus argumentūtū videntur virgē, quod subhīngit idem Zucchard. Quod scīcētū tamē dēmū p̄ iudicēs dīcō p̄fumetur, com. tēstari, cōf. etiam. Et lib. 10. fol. 6. cōf. ff. de transactū Cōrōna cōf. 7. cōlum. 2. 1. b. & copiōe Pēlm. m. c. quoniam contra. m. 4. & lib. Dēcīo num. 4. 2. vers. & qm̄. dīl. de prob. R. m. cōf. 6. 2. m. 17. lib. 1. & Alia ita: tēstari, p̄fum. x. 3. p̄fum. 10. num. 4. & dīcō sp̄p. lib. 2. p̄fum. Verū hæc cōfideratio nō expagnit laus argumentūtū cum nos p̄a supponamus agnoscitō bonū possesso:em, et cōf. tēstari factam, & per consequēs exprimēta fūlē que necessario exprimēta fūlē sequitur pro ea p̄fumēti. Iū si sūcēt̄t ad inūcēdūm hanc ipsam p̄fumētō quā dīcētū fūlēt̄, caūsa cognitio: actum ita fūlēt̄, yr. scribitū Cōf. m. 4. f. p̄f. & tēstari. & Alia dīcō sp̄p. 10. num. 1. infī. contēndūtū nos fūlēt̄ modo,

- mais quod cum non esset clarè agnitam fuisse intra tempus à legge statutum, is, qui agnoscit probare id teneat. Et dicimus non teneri cù pro eo id presumptio, qui consideratione dilutur, & id quod subiungit idem Zuchardus in d. sub. C. qui admiss. m. 2. ver. 6. queat: c. tunc ait, falsum ē telle utrum illud membrum distinctionis Iasonis, qui dixit, illum debore probare reperit, qui in eo fundationem constituit. Nam falsum id est (tacit Zuchardus) com repugnat c. Rom. 5. si vero de ipsi in 6. Dicitur inquit hec assertio quandoquidem procedit d. s. si vero, cum praesumptio nō est pro appellatio facta in eis in nobis pro eo, qui agnoscit bonorum possessionem. Præterea quidem hic secundam argumentationem, quām facit idem Ias. ex l. 1. C. quo, homo, & l. nos hoc. C. vnde legit. Nam enim improbat et Zuchardus in d. sub. C. qui admiss. m. 2. ver. 6. & Bologn. nom. 4. s. p. Tertio huic sententia non parum suffragatur argumentatio illa Zuchardii in d. sub. C. qui admiss. m. 2. & prius Rinaldi Sent. in l. 2. m. 1. C. qui admiss. Tempus ipsi agnoscendi bonorum possedit enim ei virtus. l. 2. 4. dicitur, si ignorans in bono, possit esse, & 6. s. l. infra de bono, possit. tunc currit ignoranti, sed scienti, l. 2. & l. 1. quodam. C. qui admiss. At qui scientia non praesumitur, sed ignoranti, utriusq. s. de prob. & 6. quod autem. Inf. de lega. Ergo pro futuris agnoscere non tempus, si non confitatur à die scientie tempora cuiuscumque ante agnoscendam illa actus agnoscens arguit scientiam delata hereditatis, nisi tunc cum agnoscitur. Comprobatur (at Zuchardus) quād ita dicimus in appellatione, que quidē est si non praesumitur proposita intra decennium. C. Romana. 6. liber. de appet. in 6. Attamen id procedit, quando habuit scientiam loca sententia: Iecusi non apparuit de cūa scientia; quia tunc praesumitur ignorans, & intra praesumendum tempus apparet iste. Ita declaravit Franciscus in d. sub. 2. ver. extra gloss. & in cap. bona memoria, column. 5. ver. 8. debet. de appet. Bellum. des. 349. fest. & Petrus in cap. sc̄i ex auctoritate, column. 2. de teſt. & in c. confirmatione col. 1. 6. dñe. tunc. Verum huic argumentationi adhuc illud, quod scientia praesumitur hoc in casu, si quidem hoc bonorum possedit defert soler agnoscit, cognatis, & his similibus. At hi praesumunt sine mortali illius, cuius bonorum possessionem pertinet, vt in specie bonorum possessionis sit Iustificationis in l. 1. q. vide libri. Et idem in stetie adiutorum hereditatis scribit Bart. in l. 1. post. col. 2. ver. 10. videtur. q. de auctoritate d. sub. l. 1. post. Art. & Alex. Huic difficultati satisfacit Zuchardus in d. sub. C. qui admiss. m. 2. ver. 6. quod scientia praesumitur hoc in casu, si quidem hoc bonorum possedit defert soler agnoscit, cognatis, & his similibus. At hi praesumunt sine mortali illius, cuius bonorum possessionem pertinet, vt in specie bonorum possessionis sit Iustificationis in l. 1. q. vide libri. Et idem in stetie adiutorum hereditatis scribit Bart. in l. 1. post. col. 2. ver. 10. videtur. q. de auctoritate d. sub. l. 1. post. Art. & Alex. Huic difficultati satisfacit Zuchardus in d. sub. C. qui admiss. m. 2. ver. 6. quod scientia praesumitur hoc in casu, si quidem hoc bonorum possedit defert soler agnoscit, cognatis, & his similibus. At hi praesumunt sine mortali illius, cuius bonorum possessionem pertinet, vt in specie bonorum possessionis sit Iustificationis in l. 1. q. vide libri. Et idem in stetie adiutorum hereditatis scribit Bart. in l. 1. post. col. 2. ver. 10. videtur. q. de auctoritate d. sub. l. 1. post. Art. & Alex. Huic difficultati satisfacit Zuchardus in d. sub. C. qui admiss. m. 2. ver. 6. quod duas causas in distinguuntur. Primum est causa, quando datur bonorum possedit extraneo secundum tabulas, cetera relata consideratio, quia praesumitur ignorare mortem extramini. Similiter cetera quo ad coniunctum, qui etiam praesumitur ignorare conditum testamentum, vel saltem in eo scripta, vt scribit Bart. in l. 1. post. s. de aeg. here. & m. quia duo col. post. ver. quod dicitur, ff. de reb. sub. lib. 2. Decim in l. quodam in 2. C. qui admiss. Et alias duas s. p. lib. 2. prefat. Et ad d. l. 1. quodam, respondit Zuchardus quod ibi præsupponitur coniunctum habuisse scientiam eorum, que scripta fuerint in testamento. Vel quod verius opinor præsupponitur, quod sc̄iūtur huius furdum, & idēq; testamentum facere non posse.
- Secundus est causa (inquit Zuchardus) quando ab intellato defertur bonorum possedit. Et tunc id est, quia ex eo solo, quod sit proximior nō praesumitur scientia mortis, nisi concurret & probetur, quod ille proximior habitabat, vel reperiebatur in loco, in quo ille mortuus est. Ita scribit Bart. & Socinus l. qui datus ff. de reb. sub. Lib. 2. & exterrit. C. qui admiss. id ergo nec illo sc̄iūti scientia praesumatur, intelligimus, nisi aliud detinatur, semper esse praesumentum, quod agnoscit bonorum possessionis sit intra debitum tempus à die scientia facta. Id quod comprobatur ex l. 2. C. qui admiss. qui loco hac scientia perpendiculariter & in eo, ex quod ex coiunctis fuit ibi. Habuimus spaciū centum diuinū viliū, ex quo defunctum sc̄iūti. Et ibidem de laras scribentes.
- Quarto argumentum eius Sapiens in d. sub. C. qui admiss. m. 2. inf. & cuius suppresso nomine ibidem Rinaldi. Jun. numer. 125. argumento in quaenam dicitur à simili. Major annorum 25. effectus, si hasum se credit, dum minor erat, petere debet reparationem in integrum intra quadriennium, atque ita intra vię sumum nonum annum. l. 1. C. de tempor. misteriis regis, cum ergo petet hic minor, hec resiliunt, sufficiat probare heciam cum minor esset. Quod autem sit intra vię sumum nonum annum, atque ita intra tempus restitutio, obtinetur, necesse non habet probare, cum id praesumatur. Et idem aduersus tria incircum utrum probandi, s. probat. L. summum. C. de misteriis regis. mōr. & locis, ut can interpetantur Bart. Ang. Cofr. & exterrit post Accar. & ceteros antiquos aduersos
- Salicetum & Alex. dissentientes. Ergo pari ratione idem descendunt in calu nostro, colposo quod sit probare agnoscendam bonorum posseditis à die factam, praesumti debet intra tempus cum fecisse, nisi i. robetur tempus excelsissime, antequam agnoscitur. Quinto argumento Naturae Sapientia in d. sub. C. qui admiss. m. 2. & co tacito ibidem Rinaldi. Jun. numer. 122. In dubio lumina est i. interpretatio, tractus valeat. L. quodam, ff. de reb. datus, & l. quodam, 9. ver. 6. s. l. ergo hoc in calu sumi debet interpretari, quid tempus, in actu p. lib. perire. Verum haec argumentatio non numeris, cū regulis, dicta loquies, locum non habeat præsumendum, tertij et scribus Deicus in cap. soper eo. col. 2. ver. 1. sicut sc̄iūti de ap-
- Sexto ego aliquando, vt Iasonis sententiam delendrem, argumentabam quod vere pro auctore, qui tam deduxit, & probauit impietatem, sc̄iūti bonorum posseditis agnoscit, praesumptio est, quod intra statuum tempus agnoscitur. Quod autem ipsa praesumptio, ita pro auctore ita demotivatur. Cū i. actus gerant, diligita Prætoris praesentia & auctoritate, praesumitur risus & rebus consuetis. l. 2. C. de officiis. c. 1. ind. & cum canis cognitione egeret dicatur, capit Abate de verbis signis & scribit Alcibiades, intrata, pragmatis, 3. pragmatis, & scribit sapientiam. Antiquissimo bonorum posseditis sit adiutiva Prætoris præsentia & auctoritate. Ergo risus & loquenter facit praesumitur, atq; ita intra tempus à legi statuum. Illa minor proprieſtio probatur, sicut conficeretur tempus statuum, fine motuum. Antiquo enim cōsideratur, nemp̄ Diogenes res clara est, quia ex l. 1. 3. ff. sc̄iūta cognitio fini de hono. posseditis auctiuitate colligitur, bonorum posseditis agnoscit colliguntur Prætoris præsentia & sua auctoritate & decreto comprobantur, politica quā causa cognitio fieri debuit. Hoc etiam colligitur ex l. 1. Vlt. C. qui admittit, utrōcum subiiciam. Et quod ad hoc tempus credo rem hic carere probabilis dubitatione. Considerato verò iure nostro: res aliquam dubitationem habere videtur. Verum idem dicendum est. Nam id probat l. 1. Vlt. C. qui admittit, quia cū sc̄iūta sit verborum sollicitus in agnoscendo bonorum posseditis, non tam subiunctum est, quin Prætor sua auctoritate eam comprobet. Et hodie necessaria est, sicut in aliqua interlocutio, ut scribit Plautius in tract. de bonorum posseditis, q. m. 2.
- Hoc magis procedit si vera est illa opinio Akiatii. l. 2. paradox. c. 15. etiam hodie necessarium est Prætoris decreta in agnoscendo bonorum posseditis. Kurfürst hoc clarius colligit ex. q. vlt. Infir. de bono, possit, dum statutū l. statutū agnoscit bonorum posseditis offendere debere, sed facere intra tempus à legi praesumptio, id quod fieri debet coram Prætoro, i. l. quoniamque, ff. de probat. Et nisi Prætor adhiberet suam autoritatem, saltem permisum est concedendo cum: si quicunque bonorum posseditis fructu fieret probatio coram eo. Præterea, si ex d. 4. vlt. actor iste neccesse habet eo agnoscendis tempore probare, featur tempus agnoscere, dicendum est, quod obiectanter dicendere, amplius probare non tenetur, aliz vel duplīciter onere predicationis graveretur, quod est: iniquum, vel illa probatio superfluvia sc̄iūtit, quod dicendum non est. His Ias. & sequaciam opinio defundit.
- Nunc superest, ut aliorum confitemus opiniones. Secunda itaq; tuus opinio precedenti omnino contraria, quod sc̄iūti actor iste non praesumitur agnoscendis intra debitum tempus, sed quod teneat id probare. Hanc affirmamus Bart. in d. sub. C. qui admiss. l. Dei in tercia libella, na. 50. Cet. Ius. m. 10. N. g. m. 10. Cap. m. 53. & Bellum lib. 3. s. pp. iuris. & vlt. quod haec est communis opinio affirmat.
- Caterum haec opinio, ut iam admouit, vera non est. Nō enim rationes & argumenta, quibus fulciuntur, faris solidis sunt.
- Primo ea ratione mori sunt relati Doctores. Qui in tempore u. II. fundamentum constituit, probare illud debet, glossa l. ex aliis, ff. de rego gest. quan. de sequentia onores, & scribit Bart. in l. nov. lib. 1. lib. 9. sed probat, numer. 3. ff. de operis non manu. quem operis lib. secundus sunt. Inter Bart. in l. 1. q. vide antea numer. 1. ff. de bono, possit. & diximus supra lib. 2. praesumptio, so. numer. 20. Atquicū quod bonorum posseditis agnoscit, in tempore fundamentum constituit, cum dicatur, se debito tempore agnoscit: Ergo illud tempus probare debet. Haec argumentatio vera non est, si quidem illa maior probatio procedit, quando is, qui se fundat in tempore, non habet praesumptio pro se, sed postus contra, ita veri loquuntur gl. l. enni. aliom., & Ducto in d. 4. sed vi probat. At nostro in calu praesumptio ei pro eo, quod agnoscit, vel sc̄iūtit intra debitum tempus agnoscit.

Significat præsumetur, ut iam diximus: sequitur ergo argumentum non videremus.

Praterc & secundò responderet, quod cum reus ille velit de-
finire actum, tempè agnationem bonorum possessionis squam
factam extra tempus debet illud probare, sicut scripsit d. praefatu.
10. num. 21.

Secundum argumentum Decii, ut contra quae agitur, iuris fundatum habet intentionem, atque ita pro eo iuris actus prelupsum, ob poffilacionem quam obtinet. 4. conuocatio, inquit, de iure, cap. ex iure de referto & cap. h[ab]it[us] de probend. in. Atqui praefato reiecto onus in aduersarium, vi muli in denonstratum fuit supra id. ergo actor ita probare debet, fei intrat debitum tempus a gnuione bonorum poffilacione. Sacrafice huic argumentationi Rimaliu. In d. r. v. C. qui admitti. n. i. 4. 3. tunc demum poffilacionem, praefumptione facere & rejecere onus probandi in aduersarium, cum ambarum partium iura obfcura sunt, & actor si probare non potuit rem efficiat. Sed diuersum hoc in calybi fatis dieciatur actor probasse suam intentionem: cum pro eo sit praefumptione, quod agnoscit iuris debitum tempis, ex quo coram Pratore agnoscit, ut iam diximus.

Tertio folent perpendi texti. l.vt. C. qui admitti. & § vlt. In-
fit. de bono posse. in illis verbis [i]ntra statuta tēpora ostende-
rit. &c.] Quæ fāne verba significative videtur: agnitione proba-
ri oportere factam intra debiti tempus. Et fortius virgo hie iu-
ra (inquit Iason) dū conditioniter loquuntur: [i]ntra statuta,
&c.] Nā cum hoc modo probatio regatur, vera & nō p̄fim-
tua requiritur, uixit a. l. Lxxim ff. de cond. & demonst. facta ēa in inter-
pretatione Bart. & ceteris & scriptis lib. de arbitria iudiciorum cap. 89.
Venerū facile respondetur, interpretationem d. l. vlt. hanc effice;
vt non loquuntur de probatione agnitionis facta, sed de tempore
ipso, quo bonorum posseficio agnoscitur. Et fensus est, quod si in-
tra statuta tempora ostenderit, id est, declarauerit. Hic fensus fus-
tetur ex verbis, d. l. vlt. lib. sufficit qualificat; refatio amplec-
tus bareditatis. JEst testari animum suū declarare, sicut antea.
ff. exca. sur. & thgl. voluit ergo dicere Iustin. hinc potem-
tibi decerni bonorum possessionem, curare non debet antiqua
petendi formam: sed sufficie quid intra statuta tēpora declarat
animum suum coram iudice. Quam sanè interpretatione clarissima
probat context. Theophil. in d. § vlt. cum ait, quod hodie confi-
tutionibus principiū effectum est, vt quoquecum; modo is, cui bono
rum posselio competit, intra statutū tēpus ostenderit, se dictam
bonorum possessionem admittere. Non enim dixit, admittit, &c.
opus est, & nostræ questioni conuenienter. *Hanc interpretationem*
ad d. l. vltim. & d. s. vlt. agnoscunt S. pia in d. r. vlt. C. qui admitti. n. 9.
inf. FRANC. Radamus. & Rom. hegelius in d. l. vltim. Bellum lib. 3. sapp.
iuri. s. cap. vlt. & Regin. in Iust. m. d. vlt. C. qui admitti. num. 14. sufficit
itaque quid declaratio illa sit facta intra debitum tempus ipso
iudicii, pro quo deinde p̄fimuntur, decretâ ipsa bonorum posse-
fitione.

Quarto Decius loco iam citato vius est argumento ducto à simili. Iis qui ex appellatione nittitur, duo probare debet. Quod appellauerit, & quod intra debitum tempus appellauerit, c. Romana, 6. si vero vbi *Genua*, & *Francia* de appella. in b. & in exp. ecclesia vbi Dei, de appella. Ergo idem dicendum est in casu nostro. Huic argumentatione prater ceteros ita satisfaci. In appellatione id euenire, quia quando coram iudice illa interponitur, iudex non perquirit an sit intra debitum tempus appellatum, vel noncum actis ille respiciat partem aduersam, contra quam deducitur appellatio. Et index re linquenda, quod ab eo obiciatur, tunc implicita appellatione admittit. Et deinde de applicatione et inter polita intra debitum tempus eriguntur coram iudice ad quem, vel radii Doctores scribunt, sed disterfum est, quidam bonorum posselio petunt. Nam praeor eam prius non decernit, quiam is petens ostendat, se esse intra tempus pretendit illam, ut iam distinximus. Est ergo praetemptio, quod intra debitum tempus decreta fuerit, & per conseqvens non habet amplius aliquid probare, quia nisi fulset intra pralitum tempus, non praeor non admisserit.

pusum Prator non admittit. Quinto ita argumenterat Niger in *d. rub. C. qui adlit.* Actor probare tenetur, veram nō est obiectio nē reo fisi appossum, qua sua personā illegitima auctoritatis. At qui quando res obiicit actor quod intra debitum tempus non agnouit honorum possessionē, obiecta exceptionem, qua efficit illum non habere personam legitimam in eo iudicium electio per excludit. *I. 2. et 3. v.*
qui erit ordinis de se vel legum. Euro actor ipse vel legitimam personam

... p. 43
p. c exceptiōnē p.

15
contritus debitus tempus honorum possessionem agnoscit. Illa manus propositio procul, secundum Nigrum, eo simili, quod obli-
citum nunc agerit, quid non conficit in iustarium, que exceptione
cum reddit illius gitum, ne in iudicio sit. *Vt. C. Carist. rat.* De-
bet tunc probare, si iustarium illud conficeret, atque ita ostendere,
se habere legitimam personam standi in iudicio. *Tl. quid do-*
cil solum in illa causa 15. de verbis oblig. post Angelium, inslam, &
Alexandrum.

Caterimus huic argumentationi, quam exsuffitum R̄minali, Iun. in d. rubr. quā admissi. num. 15.3. n̄il ad rem conferre, ita respōdere, tunc nullam habet prefumptionem pro fe, quod ad int̄stūtū, quod continet actus separati ab assumptione turela, & idēc omni nihil apparent, non potest solum presumptio pro ipso tute, atq; ita cūm ei obijicitur, quod non conficit inuenturū, non sufficit et respōdere, tunc factū sum, fed diuersum hic, vñā Pratorē non decernitur bonorum polfessio, nisi es petens offendar, tēcēs intra tempus petendis illā. Vnde cūm ei obijicitur, quod non agnouit bonorum polfessionem intra debitum tēpus, sufficit illi responderē, se eam agnouisse, & à Prōtore suffice decretā, atq; ita exhibēdo actus agnitionis in debita forma factū, ostendit prefumptionem pro ipso esse.

Sexto argumentatur Rimini. Iun. in dicitur rubrica. C. qui admitti. nu. 120. & prius eo loci Sopia nu. 10. cui quidem recte latisfacit ibidem Rimini. ipse num. 154.

Septimū ea ratione mouetur Rimi.Iun. in d.rub.C qui admitti,
num.122.bonorum polleficio lolemptiri agnoscit foler. Atqui fo-
lennitas non praefumatur, *Luaracung. 9.vit.* p.26. *præf. abrem alio.*
& I. scindam, vñ *Dolar de verb. oblig.* & *sp. sp. suo loco scripsi.* Ergo
non praefumitur agita bonorum polleficio lolemptiri, sed qui
afferit probat debet. Verum respondeo, præter ipsum Rimi.Iun.
m.153. quod follenitas extrinsecus, ob Pratoris autoritatem præsumit,
utri viam scripsi suprà. Cum ergo ei decreuerit Prator, præsum-
ptio est, illam huius intra præfittum tēpus decretam. Quis fand
præsumptio (vt tam dixi) reicit onus probandi in aduersariū.
Præterea hic oculatum argumentum, quia *vitis* fuit *Riminal.*
Iun.119.rub.C qui admitti num.123. cum ipsemet ibidem num.156. abstante
atisfaciat.

Ter si fuit opinio Sebastiani Sepie in *d. sub C.* qui admittit *nu. 10.* ita diffinguitur duos caufus. *Primum* eft, cum obijicitur auctor, quod non agnouit honorum poffefionem, quia de ea non confitit, atq; ita simpliciter obijicitur. *Hoc* caufa neccesse habet auctor probare abnegetonem hanc. *Quo* quidem, vt pferre probata dicatur, *Probare*, quod intra præfutum tempus agnouit. *Hoc* in caufa inquit Sepia pofcepit opinio Iafonis, & fequaciū. Verum ratios, quibus illi vifus eft ad hunc caufam ita propositum conformatum, iam conffutate fuerunt. *Quocirca* dicendum eft, lufcire, quod auctor ipfe simpliciter probet fe agnouisse: quia inde fequari, intra debitum tempus id egit.

Secundus est calus, cum constat bonorum possessionem suffic agitam, non tam ex parte debitus de tèpore, & obicietur, non suffic agitam intra debitu temporis. Hoc calu (inquit Sopha) actor non tenetur probare, se agnoscere intra statutum temporis, sed reonus hoc probacionis cunctibus. Et hoc in calu (at Sopha) procedere potest opinio Barba, & allorum. Ceterum illius argumentum

abunde latifacit et luptat. Quarta fuit opinio Ioannis Bologneti in *d. rubri. C. qui ad mitti.* *nn. 4-6*, qui esti subobscure loquatur, atque inca quidem opinione, duos causus ita viuis esti distinguebat. Primum causus est. Cuius res obiectio a actori, simpliciter obiecta, ab eo non suffit agnoscitur, non possumus poflo enim intra statutum tempus & nil aliud obiecta, quod demonstretur, actionem a sua actione excludi. Hoc in causa actor ipse habet probare se agnoscitur intra statutum tempus. Et tunc (inquit Bolognetus) procedit opinio Barbatie, Decisi & sequenti. La ratione vites illi Bolognetus, quod nisi actor ille probaret etiam se intra statutum tempus agnoscitur, non diceretur perfecte probare, se agnoscitur. Ita etiam dicimus, quod si actor alius, reus sibi debere centu ex contractu empionis, & reus negat, se debere quippe quod contractus inter eos nullius celebratur fuerit: vel si gefitus est, contra contractum esse virtutum, necesse habet actor probare contractum nullius celebratum, ita probat gloss. exilio text. in *C. de prola.* Hac considerato minus verum est: cum factis si impliciter probare agnoscimur factam. Nam inde sequitur, probatum factis dici qualiter han, quod intra debitum tempus agnoscitur, si quidem tunc non per sumptionem ne probatur.

creditur. Et illud simile per persum à Bologneto ex d. l. & si quidem ad rem non conferit. Nam illud procedit in eo contraria, qui presumptionem non habet: quod folempter ex sua natura cœctus fuerit ut est in emptione, mutuo & similibus cuius dixerunt hic enunti.

Secundus est casus inquit Bolognetus: cum reus obiectus auctori, non solum quod ipse actor non agnouit intra statutum tempus, sed etiam afferit, quod ipse fener ante auctorem ipsum, eam bonorum possessionis, sibi magis debitam intra statutum tempus agnouit. Hoc in casu (inquit Bolognetus) reus probare debet suam hanc intentionem, quod scilicet ante auctorem agnouerit. Et hoc casu procedat opinio Iaf. & sequentia. Ea ratione vobis est Bolognetus, quia haec rei conuentus alterius, quod scilicet agnouerit ipse ante auctorem est sua intentionis fundamentum: cum hoc sit aliquod extrinsecum, quod ab allegate probari debet. d.l. & si quidem. C. de praes. Illud ergo necesse habet probare. Quod si non probat, auctor obtinebit, cum iam suam intentionem habeat fundatum.

Hic casus non tuerit opinionem Iafonis, qui vere non loquitur, quando reus, vitia negat auctoris intentionem, quid extrinsecus deducit. Nec enim est, qui dubitet, quin reus probare habeat suam hanc extrinsecus intentionem: cum illa sit sua intentionis fundamentum, quod ad illam auctoris partes sustinet, ut legitur d. l. si quidem. Sed Iafon loquitur, quando reus simpliciter negat, auctorem agnouisse intra statutum tempus. Ex vere hic casus Iafonis non est. Præterea sibi ipsi repugnat Bolognetus: Nam primum ait, quod si reus negat, simpliciter negat, auctorem agnouisse, debet auctor probare, se agnouisse, & id intra statutum tempus. Deinde subiungit, quod si reus negat auctorem agnouisse intra tempus, & quod imo ipse reus agnouit prius, haber auctor fundatam intentionem, quod debito tempore agnouerit. Duo afferit Bolognetus.

Primum, auctorem non teneri probare se agnouisse intra tempus, quia habet suam intentionem fundatam.

Secundum, reus teneri probare, se ante agnouisse. Hoc secundum concedo: cum illa rei conuentus alterius dicentis, quod imo ipse prius agnouit, non efficaciter plus esse fundatam intentionem auctoris, quam id est alterius, & simpliciter negare. Quocirca vnu effet ab auctore probandum, nempe se agnouisse intra tempus statutum. Alterius vero a reo, quod imo ipse prius agnouit. His operationibus confutatis cum Iafone sententiam effit.

Cateretur ad illa recepta opinione quod non præsumatur agnita bonorum possesso intra statutum tempus.

Declaratur primum, vt locum non habeat, quando adeat temporis antiquitas. Nam ob reportis antiquitatem præsumitur agnita bonorum possesso intra tempus a legi præsumitione. Ita tradit. glos. in d.l. in verbo, ratam C. qui admitt. & ibidem Dolo. Nempe Iafon, Dec. num. 9. Idev. scriptor Cagli. in consil. 375. Ne sub aquino. 2. verbi dicit aliquis, lib. 1. Alex. in consil. 2. lib. 4. Barbatus in rubr. C. qui admitt. num. 9. & Corri. in consil. 9. col. vlt. lib. 2. & tradit. Cras. in tract. de antiqu. temp. prima pars, quaff. 3. pars principal. ins. Dubitata tamen Cagnoli in rubr. C. qui admitt. num. 62. propterea quod i. si filius. C. de petri. hered. qua moti sunt practici Doctores locum non habet, quando agitur de magno prædictio. Quia de re suo loco dicentes.

Declaratur secundo, vt non procedat predicta communis opinio, quando is, qui agnouit bonorum possessionem est in possessione ipsorum bonorum. Nam tunc præsumitur, quod eam intra statutum tempus agnouerit. Ita scripsit Barb. & Iafon in dicta rubr. C. qui admitt. ad boso. possess. num. 7. Declin. numer. 26. & idem respondit Alciatus in resp. 347. Et quod num. 1. secundum antiquam impressionem Logudonensem. Quam quidem declarationem multo fundatam comprobat Barb. Et diis accedunt qua scripsi in lib. 2. de arbitrio iudicij iaf. & num. 10. Existimat tamen Cagnoli in d. rubr. C. qui admitt. num. 62. declarationem hanc regule non contineat. Quia de re non contendeo.

Declaratur tertio, vt locum non habeat, quando appareat Preterente sicut inter posse decretum. Nam & tunc præsumitur agnita intra statutum tempus. Ita Iafon in d. rubr. C. qui admitt. num. 7. & ibidem Cagni. num. 64. vixit est affirmare esse communem.

Eft ratio, quia præsumitur pro indice, qui decretum non interpositum, si bonorum ipsa possesso extra præsumitur à lege reposita agitata sunt. sic facit pro indice eiusque decreto præsumi copiose scripsi supra lib. 2. in praesumpt. 75. quo loci. num. 32. scripsi, tolli hanc presumptionem contra validiori presumptione, & fortius probatione incauti nolto admissi contraria probatio- nem docuit Cagnoli in d. rubr. C. qui admitt. num. 64.

Declaratur quartu, vt non habeat locum recepta opinio, quae bonorum possessor probabilitate ignorari potuit nisi delata in possessione delata ex testamento. Haec enim præsumitur agnita intra statutum tempus, sicut declarat Alex. & Rimmald. Senn. in l. 2. C. qui est Cognit. in d. rubr. C. qui admitt. num. 63.

Ea ratione i) moti sunt quia cum præsumatur ignorantia testamenti, & consequenter delata est eis bonorum possessionem, nō dicuntur decurrere aliquod tempus ad eam agnoscendam. d.l. 2. C. qui admittit. Habet ergo bonorum possessor infectionem fundatam, quod intra debitu tempus agnouerit, ex quo nullum tempus ei percurrebit dicuntur. Et ii) secundum exemplum in eo, qui ignoravit mortis ipsius antecessorum cui succeditur. Nā supponit mortis ignoratio, tamen agnitorum estiam, quod delata fuerit bonorum possesso. & consequenter præsumitur agnita intra debitu tempus. Ita scribunt Alex. & reliqui in d.l. 2. C. qui admittit, & Cognit. in rubr. ed. tit. num. 72. rbi Zuci bar. nu. 16. & idem respondit Alciatus in resp. 347. eti. quod, insue, secundum antiquam impressionem Logudonensem.

Declaratur quinto, vt non procedat predicta communis opinio, quando aduersarius non opponit, agnitionem non fuisse intra præsumitionem tempus. Nam tunc latius præsumitur agnita bonorum haec possesso intra debitu tempus. Hac declarationem aliquos probabis, scripti Cagnolus in rubr. C. qui admitt. num. 69. & si quis differat.

PRAESUMPT. CV.

Legatum, vel donatio, an præsumatur, quando testator vsus est verbis his dono, lego, relinquo.

SVMMA RIA.

- 1 Legandi olim in usu erat superfluitas formula per vindicationem, damnationem, & sineendi modum.
- 2 Legandis formula quia olim in usu erat, est hodie sublata, cum licet quibuscumque verbu legare.
- 3 Legatum à testatore factum præsumi clam dicit deputo talen rem Cao.
- 4 Legatum præsumitur factum, si dixerit testator, sicut resiliunt Sempronio.
- 5 Legatum præsumitur à testatore relatum, quando dixerit has novas centum Tiro dare et damnas effe.
- 6 Legatum etiam verbu antiquo per finem modum reliqui posse.
- 7 Legatum etiam verbu antiquo per damnationem donum.
- 8 Legatum per vindicationem modum & bidei reliqui posse.
- 9 Legatum & sicut natura relinquitur.
- 10 Tex. Lomia, de l. 3 quando habeat locum.
- 11 Legatum esti quibuscumque verbu reliqui posse, tamen intelligitur quando verba posse legato tenentur.
- 12 Legare an voluntate testator, vel patrum donare si donationem verbo posse.
- 13 Legatum quae docimur, renocari posse.
- 14 Donatio inter vires illi ostendit ab illo.
- 15 Contraria in testamento factum non potest revocari.
- 16 Legatum factum præsumitur à testatore, quando ita dicit deponit Cao.
- 17 Legatum dicitur donatio à testatore facta, & ab herede preflauda.
- 18 Donationem factam à testatore præsumit, quando verba est sicut verbo: Dono centum Cao, qui præfieri erat, & acceptavit.
- 19 Verbum dono refaci in fiduciomissum.
- 20 Socini, & Firma. Celd. traditio refici.
- 21 Verbum lego sicut natura legatum, non donationem significat.
- 22 Donatio è magno præsumitur facta à testatore illius verbi. Dono centum Cao, & Cao fuerit a præfieri, si testator noster at legatarium vacari ad hunc effectum tantum.
- 23 Donatio non præsumitur facta illius verbi. Dono centum Cao, licet ej. sit præfieri Cao, si respondat aliqua concilia.
- 24 Legatum præsumitur non donatio est testator dicit, done, & lego Cao qui præfieri erat, & acceptavit.
- 25 Legatum præsumitur, quando testator legavit ex parte possessoris a dedit.
- 26 Legatum præsumitur, quando testator legavit possessoris a dedit.
- 27 Legatum præsumitur non donatio, quando testator tunc amissum est.

- sum patitur denare.
 23. Elegit et pateret eam viam non possumi, qui impugnari possit et
 placuerunt.
 24. Donatio facta ab infirmo ad virorum communia vellet, ut donatio causa
 mortis, sicut de morte nulla esset causa auctoritatis.
 25. Donans omnia sua bona pereferat, & futura ad iudicio patet de ipsis re-
 bus amissis prefiniatur donare inter vivos.

CVM' nunc sumus dicti de his presumptiōibus, & conic-
 tūrūs, que circa legata, & fideicommissa singularia versari
 solent prius aliqua dicenda sunt de verbis, quibus illa relin-
 qui solent.

1. Et quanquam olim superfluita quaedam verborum conce-
 pto obliteratur, nempe, per vendicationem, per damnationem,
 per finem modum, & per præceptionem. Sicut et fuit institutum
 in §. sed olim in Inf. de legata. Quas quidem formulae, & eamur in
 ego quid expicimus Thesophilus, & Causa in fine institutione, tit. 13.
 de legato, & ex re censoriis. Alia, libr. 3, parv. c. Bald. Historiam &
 reliqua in d. §. sed olim, & bene erudit. Franc. In commentario
 ad L. f. c. etiam. C. de integr. res. in verbis, fine curatore, num. 20.
 2. Hodie tamen sublata † superfluita hac verborum differen-
 tia, constitutum est, quibuscumque verbis legitam reliqui posse.
 Lingua, C. de lega. l. 1. & l. 2. C. communia de lega, & d. §. sed olim,
 infra mī. de legata. Hinc Baldus, in l. 1. num. 17. C. communia de le-
 ga, scriptum relinquit, testatorem censeri legasse: † cum dixit.
 4. Deputo tamen rem Cato. Idem quando dixit, aliogno rem iam illam
 Sempronio: sic fidei bld. in d. l. 2. numer. 8. Cui si dixit, haec
 5. meus! Centum Tito dare damnum effovit probat tex. I. damni glo-
 ff. diversus ut legato. Et tradit Ludovicus Alzatu in rubric. de leg., 1. nu-
 mer. 83.

6. Ita pariter & verbis illis antiquis reliqui possunt legitam ap-
 tuper fundimodum, cum differentia tantum ipsorum verbo-
 rum correcțe & sublata sint, non autem quin eisdem verbis
 testatores legare possint: Sunt responderem Bald. in consil. 20. Te-
 flor legato, colam. vltim. vers. & modo nos, libr. 3, repetimus in confi-
 41. libr. 3. & Ruum in confi. 25. num. 8. libr. 3. & item corrispondit Alex-
 ini, si tamen de verbis oblig. & alicet, in libr. 1. numer. 9. sic et
 iam per damnationis modum reliqui possint legitam, vt dixit.
 Haec mens istichum dato. I. si sublata, insine, vbi Bast. de l. 1. &
 8. Alzatu in loco pro aliogno qui idem esse dixit de legato † per vendica-
 tionem.

9. Quinidem & solo mutuū reliqui possunt legitam. l. mutu. del. 3,
 vgl. Bar. in reliquo declarantur: & Bar. in confi. 43. col. 7. & 8. lib. 3. quis
 refer plures casus, qui non possint expediti. & Gramm. in deci. 7-3. num. 6.
 intelligit † d. l. mutu. non procedere, quidam testator caret iuri &
 recto sensu.

11. Caterūm prædicta intelligenda † sunt, q. iando verba ipsa
 conuenire possunt legitam: fucus si vel adaptari non possunt, vel
 ob aliquod adiunctum verbum aliam dispositionem significant. Nam
 est enim reliqui; verbis elinqueri licet legata; intelligitur
 tamen aperte & conuenientibus: fucus explicat glōss. in dicta §. sed
 olim in Inf. de legat. & ibidem ali interpretari. Quocirca disputant
 Doct. in rubr. §. de legat. an testator legare, vt vel donec voluerit;
 cum donationis verbo vñs est in testamento. Quia sane disputatione
 summe vtilis est ob differentiam inter ipsam donationem &
 legatum.

13. Nam legatum quodcumque: † renuocari potest etiam solata-
 citate voluntate, vt in fratre suo loco dicemus. Donatio verò † si inter
 viuos est, renuocari non potest, & si in testamento facta dicuntur
 fucus scriptum Baldus in l. 1. c. omnesq. numer. 4. C. de testamento.
 Roma. in confi. 7. Natura in confi. 4. num. primò. libr. 4. f. 3. f. 3. in
 reliquo contraria † in ipso testamento confitit renuocari possunt, vt tra-
 dicunt Barol. in heredibus meis, §. c. omnesq. ff. de testamento, m. l. Luci. 6.
 quipquin. de l. 2. & in l. 1. c. omnesq. decedentes, §. codicille, de lega. 3. & eti-
 monia opinio regis Tyraequo in tractat. de legato Commiss. englof. 5.
 num. 10. num. 11.

16. Hac in disputatione distinguitur sicut aliquot casus.
 Primus est quando testator dixit, Dono! Caio cœum, & Caius
 præfens non erat. Hoc in casu dicendum est, legatum præsumi fa-
 cium: non autem donationem. Cum & legatum dicuntur donatione
 & testatore facta, & ab herede prælata. legatum, de lega. 3. & le-
 gatum. in Inf. de legata. Hunc calum admittunt passim omnes, quo-
 rū et rara in inf. in tertio casu. Et in specie Natura in confi. 4. num. 10. libr. 4.
 respondit.

Menob. Præfumpt.

Secundus est calus, quando testator dixit, dono † centum Ca-
 in, qui præfens era, & acceptauit. Hic calus est multum controvèrsi-
 osus. Nam donationem, non autem legatum esse scripserunt Ange-
 lis Arctin. in §. 6. m. 2. m. 2. Inf. de legata. Crottaus m. vrb. leg. a. 27.
 & ibidem Ludovicus Alzatu num. 14. & Crat. num. 153. Idem af-
 firmarunt Ferrandus Vafquius in tractat. de successione Creatio. 6.
 28. 23. & bene eruditus. Lancillotus Galla in comit. artis ad pl. a-
 tuta. Alexandria in ver. legato. m. 39.

Et idem fenit Imola in l. miles. §. fortem de lega. 2. cùm dixit,
 verbum, dono resolutum in fideicommissum, quando ob absentia
 donatarij valere non potest, vt donatio. Et Imola fecit estulit
 Corn. in en. 2. 3. lib. 3. & multis solidis argumentis sententiam
 hanc probavit præcato in loco Craueta. Quocirca difficile admis-
 sum est in foro ab hac opinione difficere: eti. cōtrarium probarunt 10. Fabr. in d. 4. 1 in Inf. de lega. Jacobus Niger m. vrb. de le-
 gato primo. num. 42. & ibid. Soci. Iun. num. 63. & Franc. Caldas Luisi-
 tan. in f. c. i. c. de integr. res. in verbo, fine curatore, num. 19.
 ver. contraria tamē. Quorum quidem opinio fure non probatur. Nam quid dicebat. I. Socin. & eius nomine supplexio Franc.
 Caldas verbum dono conuenire etiam legato, sicut diximus. Et
 illam præfensus & acceptationem legatarii non impide, quin
 legatum dici debeat. I. si quis ita si d. retrib. ab. & §. legat. a. v. in Inf.
 de testam. nil ad rem pertinet. Cūm hoc iura loquantur, quando
 testator vñs est verbo lego, quod sibi natura, & proprietate non
 donationem, sed legatum significat. Et propter ea legatarii praefun-
 tia non effici quin dicatur legatum: sicut in specie scripti Lan-
 cillotus Galla in loco pro aliogno.

Et hic quidam calus multo magis procedit, quidam testator iul-
 fit vocari legatarius ad hunc effectum tantum, vt præfens efficit &
 acceptaret. Nam tunc verbum, dono, sine magna controversia sig-
 nificat donationem, & non legatum. Ita in specie scripti Franc.
 Cald. in d. f. c. i. c. de integr. res. mmo. in vrb. fine curatore,
 num. 19. ver. (concedit adiutori), qui motus est tex. I. Pamphil. o. 6. propo-
 situm de lega. 2. de cuius sensu differimus suprà in prefam. 99. na.
 15. 16. & 17.

Declaratur hic calus, vt locum non habeat, quando aliqua re-
 pugnat. Coniectura, qua coniipi posset, quod erit vñs efficit &
 testator verbis significantiibus donationem, non tam donare, sed
 legare voluntate: sicut quando conuecasit quinque testes, vel plures,
 ve praefenses forent ipsi fixi dispositiōni. Nam tunc non praefun-
 tur voluntie donare, sed potius legaresqua aliquo fai suuſt cō-
 duocare doles testes tantum. Ita in specie declarat. & coniecturam
 hanc ut efficaciam probat. Nat. in confi. 45. num. 3. vers. & multo et
 iam lib. 4. Quam quidem cōiecturam & ego probarem in calu, de
 quo respondit ipse Nat. nempe quando non conflat illi disponi-
 menti voluntie codicillos, aut testamentum. Nam si cōsideret
 voluntie testari vel codicilli principaliter, illa testum cōvoca-
 torio argueret tantummodo animum testādi principaliter, nihil
 operatur, quo ad legata, vel donations, que in eis scifite-
 fiantur. C. Crat. & Soc.

Quartus est calus, quando testator legavit † fundum, deinde
 donavit. Hoc in calu præsumitur legatum. Quodcumque actus
 illi donationis habet tacitum relationem ad legatum. I. Bald. in
 l. 2. num. 3. C. de test. datum. quem fecit est Nat. in confi. 6. 4. 5. num. 7.
 lib. 4. que loci, nu. 6. reculit similem traditionem. Bar. in l. leg. a. 1.
 l. 2. qui scripti q. si testator legavit fundū, & deinde illi tradidit
 præsumitur tradidisse secundum naturam legati precedētis.

Quintus est calus, quando testator donare non potuit tantum
 summanum, vñpūt si donatio quingenta, que donatio fine infinitatione
 contulere non potest. I. fancimus. C. de donatio. Hoc in calu
 non præsumitur facta donatio, sed legatum. Ita Crot. in d. rub.
 de l. 1. num. 7. & ibidem Crat. num. 156. Est ratio, quia non prætu-
 mitur testatorum † elegisse viam ad impugnandum iudicium suum,
 l. 3. ff. de test. mult. Et egregie ac ad rem facit tex. I. apud Cel.
 num. 5. ff. de doli except. vñpūt donatio facta ab infirmo ad coris
 commodū de vol. vñpūt donatio causa mortis, & si mortis nulla facta
 est mentio: quia valere non potuit vt donatio inter vivos. I. &
 totus si de dona. inter virum & vxor. Et confert secundum Crottaus
 & Crauettam, quod egregie responderunt Castr. in confi. 7. Natura

710
et Socii. Sen. in conf. 32. lib. 2. cum dixerunt, quod si quis
donauit omnia bona sua praesentia & futura, adicto pacto, de
re renunciando, licet dictum pacum significet donationem pre-
sumi factam inter viuos. l. vbi donatur, s. f. de dona, causa mortis. &
diximus superius l. b. praf. 37. num. 21. attamen (dixerunt Calfr. &
Soc.) quia donatio huc valere non potest inter viuos, cum auctor-
iter liberam refundi faciliat, dicendum est, presumi donationem
causa mortis. Non hic repeto alias auctoritates & similia, quae ad
rem hanc comprobantem recentiuit Cratetta: cum apud eum le-
gi facili possint.

PRAE SV M P T. C VI.

Legatum dubium & obscurum quam recipiat in-
terpretationem ex presumpta testa-
toris voluntate.

S V M M A R I A.

- 1 Legatum ad eo dubium & obscurum si testator & factum, ut vix digni-
ficari posse quid ille fenserit, quam interpretationem recipiat ex presump-
tione voluntate.
Quod ex consuetudine testatorum sumitur coniectura, quid legare u-
oluerit. num. 2.
- 2 Testator presumit dominum vxori reliquissime in dabo, quamcumque ea
habere conseruit.
Vel patet illam que conuenit qualitatibus ipsius uxori. num. 7.
- 3 In Legato dubio i. grecorum est illi consuetudo patris testatoris.
- 4 Testator presumit ancum legamus uxori quantum illa capere potest
secondum consuetudinem loci.
- 5 Testator verba debet intelligi, & interpretari secundum qualitatem
& conditionem personae, ad quam ipsa verba referuntur.
- 6 Testator quando legat dominum ad ventrum & frumentum, & si presu-
matur ex ipso proprietate, si tam legatum non est capax proprie-
tatis, tamen in reliquo solo inservit.
- 7 Testator dilectio erga legatum non presumptione loco est, quid in du-
bio sit sibi legatum.
Legatum non recipit largam interpretationem, quando testator reliquit
personam & se multum dilexit ab aliis.
- 8 Legatum fuit sanguine conuenit latere recipi in interpretationem.
- 9 Legatum alimentorum incerte quantitatem debetur secundum quod
testator alii legat argere reliquit.
Vel sufficienter testator facultas. num. 13.
- 10 Legatum si est dubium de qua moneta in excellexit testator presumi-
tur de ea intercessione, de qua in alijs antecedentibus vel subsequentiis.
Legatum fecit.
- 11 Legatum dubium interpretatur & sic clarum ex viribus patrimonij
ipsius testatoris.
Et sumitur coniectura & interpretatio, ne illud sit nullum & inutile,
num. 14.
- 12 Legatum si est dubium de qua moneta in excellexit testator presumi-
tur de ea intercessione, de qua in alijs antecedentibus vel subsequentiis.
Legatum fecit.
- 13 Legatum dubium interpretatur & sic clarum ex viribus patrimonij
ipsius testatoris.
Et sumitur coniectura & interpretatio, ne illud sit nullum & inutile,
num. 14.
- 14 Legatum factum familia & non omnibus de familia debetur, sed tri-
partitum, effectus communio, spissiores essent in fam. & legatum effectus mo-
dum.
- 15 Legatum si interpretari debet, ut si vnde legatur, non autem in con-
tra num. 20.
- 16 Testator an & quid presumatur legasse quid nimis est, arg. ita si ac
stricta interpretatio.
- 17 Testator presumit minus velle heredem granare, quam si pos-
sibile.
- 18 Pater non habens filios, sificit magna legata, nato deinde posthumo,
& testamentum orrupto, legat si non fulminatur.
- 19 Legatum debet posse redditus innati, quam quid testator vellet si gra-
nare heredem.
- 20 Legatum non reticuum a nobis & dñe legatum admittit interpretatio-
nem, ut quid plus est legi nisi presumatur.
- 21 Legatum non interpretatur stricte, quando incertitudo est in perso-
na, ut quid minus est debetur, sed potest habere eligere, quid subvi-
deatur.
- 22 Idem quando propria vocabuli significatio aliud importaret. nu-
mer. 22.
- 23 Idem quando testator eleemosynas dedi heredi, ne preferat vnuam vel
alteram rem, quia tunc statuerit eius eleemosynas. num. 23.
- 24 Legatum non interpretatur ex affectu, quae testator prosequi-
tur illi legaturum, ut de re maior factum presumatur.
- 25 Legatum factum sanguine conuenit presumitur factum de re meliori,

DE P R A E S V M P T.

- Secundum quando per eum affectio & coniunctio erga heredem, & legatu-
rum natus. 21.
- Et fessa, quando testator dicit multa legata reliquit usq[ue] legaturis no-
mer. 21.
- Et idem quando induceretur legaturum multiplicatio, name-
ro 22.
- Haec presumitur magis dilectione a testatore quam legaturum.
- Parvulum magis tenemus, quam filius, & si filius magis diligamus quia
ipsos parentes exponem in non respicit retro.
- Legatum factum ad plus causas largè interpretatur, ut de re meliori
factum presumatur, non autem de re minori.
- Stet si verbis vel coniectura conflat, testatorem alterius sensisse, me-
mer. 24.
- Legatum factum recorribus dotem a morte, largè interpretatur, ne
omne illud censetur legatum pro dot.
- Legatum sumit latum interpretationem quando sic interpretatio ap-
paret testatorem prouidisse in casu magis necessario.

D VIVIM & obscurum adeo esse aliquando foli et legatum, &
a testatore factum, ut dignolci vix posse, quid legaturum.
Qui propter ad coniecturas configere solemus in illis vo-
luntate declaranda & interpretanda: quemadmodum respondit
Iulian. in l. b. praf. plurim. 6. vlt. de l. i. qui ex ordine factum commemo-
rat coniecturas de quibus differimus suprad. lib. 1. q. 22. Et hoc in
loco aliquo adiungemus.

Et primi quidem dixit Julian. ex confusitudine ipsius testa-
toris coniecturam sumi, quid legare si voluerit. Hanc esse iuris
dixit Ioan. Andr. in addi. ad Spe. in tit. de praf. 6. spece, num. 1.
in verbis, in predictis, censor. Erat rem optimi conferens. l. p. in
prin. ff. de alim. & cib. lega, vbi quantitate alimentorum incerta
legata debetur legatario, secundum confusitudinem testatoris.
Hinc scripsit Comen. in l. fiduciis de leg. s. & ibid. l. fiduciis. &
idem l. in rep. l. r. numer. 7. C. de sacrae script. testatorem prouisio-
ni reliqui uxori domum, quam cum ea habite conuenit.
Et hoc scimus sum in conf. 329. num. 12. vbi Socin. & Galr. resul. & infra
declarat.

Secondum & consideranda est confusio patris testatoris, ut tu-
is ipse respondit: id. 6. vlt. explicauit in d. q. 23. n. 7. & probat. l. &
ff. qui videtur i. ff. de tritico vno oleo, legat. s. cum delatione factum car-
bonis ff. de fudo mijo. & l. domino fino. 6. & remun. ff. de pecul. leg. Et
hinc respondit Corn. in conf. 224. m. 14. lib. 2. testatorem Peruinus
qui Anconam & conficerat testamentum, & legauerat filii quingen-
tis, et nos, intelligenti reliquissime ex moneta Peruina, non autem
ex Anconitanum quia erat ipse testator originarius Peruinus, quia
ibi ibi magis conseruatus fuerat. Et similiter omnino in causa re-
spondit Socin. in conf. 247. n. 5 lib. 2. qui dixit, etiam magis affe-
ctuandum viam loci conuerstationis quam originis, vito in reliquo.
Et ergo ergo respondit Deci. in conf. 397. n. 7. testatorem prouisio-
ni legatice v. sum fructum, non autem proprietatem uxori, quido
ita vltis est patria. Quare de dicente etiam in ff. imp. 330.

Et accedit quod respondit Andri. in conf. 63. n. 3. cum dicit res-
tatorem presumi tantum legisse uxori, quantum illa habere pos-
set secundum confusitudinem loci.

Tertio censuit illius in d. 1. ff. seru. plurim. 6. l. fiduciis leg. s. &
esse speciatam dignitatem legatarii: fine illius personae in quam
ipso dispositio conferit. Id quod declaratur in d. q. 23. n. 7. & cib. Hinc di-
cimus verba testatoris deberi intelligi, & interpretari secundum
qualitatem & conditio[n]em personae, ad quia verba ipsa referuntur,
l. plenis ff. equit. ff. de vnu & hab. vbi si testator legat vnu & non
rum, intelligit, ut legatarius eius vnu possit ad venedam fulgurum, &
autem in ludis circuibus, & hoc nulli legatarius sit hucus intelli-
citur. Amor. in ludis circuibus esse solent. Hinc docuit Iaf. in l. 6.
domini, pp. 6. vers. item ex qualitate de leg. s. quem fecit sum in conf.
329. n. 12. lib. 4. vbi & Iacob. commun. et n. 2. Testatorem collu-
quendot simpliciter dominum uxori suu, intelligi legalle non do-
minus illam amplam & splendida, quam cum ea confundit ha-
bitare, sed illam que conuenit qualitatibus ipsius uxoris, quae vidua
vivere volebat & co modica familia. Et rursum subiunxi in d. conf.
329. n. 12. ex sententia Baldi. & Iaf. & dicitur quod si testator legi-
tum uxori videtur electum, vel vnu est non intelligi legalle Serice,
fedilla, quae conditionis, & qualitatis videtur conuenire, s. illa ad
Bal. m. l. n. 12. C. de leg. Idem respodi in conf. 322. n. 12. vnu. lib. 2. qo
loci n. 2. scripti ex sententia Angeli, Iafonii, & Bozirique quod
de testator legat dormum ad venedum, vel ad gaudium, et si
presumitur legalle proprietatem, attende si est legatarius non est,
capax

capax proprietatis presumuntur relictus folius vifus fructus. Quis de re dicimus etiam in fructu?

Non hic committitur plura his simili a consiglia a Iustione in l. stipulante ita habere. q. glos. n. p. ff. de verb. obliqu. ad Afric. in conf. 19. ex quod caus. studium sicut & in Neuia in proem. hys. n. p. decima quarto.

Quare adiungit Julianus in d. l. s. serum plurimum, q. vlt. de leg. & cōiecturam sumi a dilectione ipsius testatoris erga legatarium. Id quid exempli declarari in q. 28. nn. 12. Hinc iure conf. in l. pen. 19. pr. p. d. alim. & cib. leg. respondebit quantitatem alimentorum incertam de debet confidat charitate, id est dilectione, qua eum prosequetur testator. Et nunc accedit, legatus recipere largam interpretationem quando testator reliquit persona a se multum dilectissimam dicimus infra, vbi explicabimus quando legatum strictam recipiat interpretationem.

Quinto addit Julianus in d. l. s. serum plurimum, q. vlt. considerandum esse consanguinitatem. Quia cōiectura a quomodo intelligatur ex planctu, in l. q. 28. nn. 13. Hinc dicimus legatum factum sanguine coniuncto latiore admittere interpretationem: ut dicimus suo loco infra, in hac presumpt.

Sexto cōiecturam sumi, dixit Julianus in d. l. s. serum plurimum, q. vlt. huius, que procedunt, vel sequitur. Quia cōiecturam explicati & autorisationem multorum probamus in d. q. 28. numer. 19. & 20. Et confert text. l. pen. in princ. ff. de alim. & ciba. leg. quo

loci respondebit Valens, legatum alimentorum incerta: 1. quantitatis debet secundum quod testator ipse alij legatarij reliquit. Hinc respondet etiam Corn. in conf. 24. n. 16. lib. 2. quod quādo

legatum est dubium, de qua moneta intellexerit testator, presumatur inter lexifile de ea, de qua in alijs antecedentibus, vel subsequentiibus legatis fecit.

Septimo addimus nunc cōiecturam, que sumitur a viribus, patrimonio ipsius testatoris. Ita respondebit Valens, in l. pen. in princ. ff. de alim. & cib. leg. cum dixit, quod vbi certa est quantitas alimentorum legata, impici debet testatoris facilius. Ita & Papirian. in L. q. 28. n. 13. & d. l. 1. respondebit, res. fed. & ipse. ff. de fundo infra. instrumentos, lega. respondebit legata domo, merces & pignora in eius existentia an debeantur, iudicem cōiecturam sumere debet, certis patris facultatibus examinatis. Sic & Celsus in l. quodam in testamento l. 2. respondebit, secundum illationem patrimonii legati dubius quantitatem definiri posse. Ut item rescripterat Baldi in l. nu. 1. & d. l. 2. ex illo textu in s. Ange. in conf. 97. nn. 2. & Corn. in conf. 14. num. 1. sub.

Octauo sumitur 1. cōiectura & interpretatione legatum si nullum & inutili, q. f. res obligata. d. l. 1. Manus. in prim. ff. de vfa. & h. b. vbi legata fuit, cōfiteruntur l. gati fructus ipsius f. lux, vt scilicet eadi possint ligna & venditatio qui inutili effice legatum. Et textum huius est res nostram sunt interpretari Iason. & Decius, spes retali & fuit sum in conf. 31. 2. num. 13. lib. 4. Hanc tamen sententiam intelligent gl. & reliqui in d. l. d. sum. quando fuit multum remora ita quod non potest legatarius cadere fuit causa tunc cadere, & vendere potest eum vero si efficit proxima. Idem rescripterat Baldi, Angelus Aret. & Portius in §. 1. l. 1. ff. de vfa & h. b. & Bellous in conf. 49. n. 10. Et preterea accedit Parifius in conf. 1. num. 29. lib. 3. qui respondebit, hanc declarationem intelligi, quando legatum effice omnino inutili. Sit etiam declarari & intelligi possunt Baldi, in conf. 43. num. 13. lib. 1. qui quod inveram in prima mortali, & in leg. cum res. 1. & lega. & Crav. in conf. 32. num. 13. & in conf. 1. 67. num. 1. d. sum. dixerunt, potius tolerari, quod legatum sit inutili, quam quod testator volenter graue haretendum. Horum sane traditio intelligitur, nisi alias legatum effec omnino inutili. Secus si aliquantum utilitatis continetur.

Declaratur 1. secundo, vt non habest locum quando qualitas personae testatoris suadet eum sensisse de re maiori, non autem de minori, vt in legato relicto a nobilis dicitur. Nam illius largam admittit interpretationem, vt quod plus est f. legale presumatur. Ita senfir Baldi in l. num. 4. C. de verb. sign. & apertus Calixt. in conf. 18. 3. Non andante isti, num. 3. lib. 1. qui respondebit, legatum presumi amplius, quando testator erit diues, & haretendum influit extraneum, non autem sum. Idem respondebit Natta. in conf. 6. 26. num. 19. lib. 4. Et confert quod Crispinus. lib. 2. de arbit. ind. cap. 88. nn. 4. dum dixit, quod si regulariter donatio non presumuntur attamen illa presumuntur debet in nobilis, & die.

Ceterum a prædicta sententia dissentit sibi parum constans Natta. in conf. 40. 2. num. 39. lib. 2. quem vifus est sequi Roland. in conf. 16. num. 35. lib. 2. Dixit Natta etiam legatum factum à Princeps (quod fortius est) strictam admittere interpretationem. Id quod non probavit lega, nec ratione solida Nattasquare ab illa Baldi, & Castren. traditione recedendum non est.

Declaratur 1. tertio ut non procedat, quando incertitudo est in persona, quia ita non sumitur stricta interpretatione, vt quod minus est debetur, sed effe electio haretum cōcilia, vt eligat, quid sibi videatur. Ita quia serum, q. inter datus de l. 2. & ideo scripti Dyon. in conf. 1. 2. ff. res. reg. in. 6. in personis minimum appareat non posse. Et Dynamus est ut et Dei. m. l. temper in officiis. num. 19. 2. vers. & in talibus.

Declaratur quartu, non habere locum quando propria ve-

Mensib. Praesumpt.

num 11. lib. 3. sumi cōiecturam, ne filius priuatur successione paterna.

Hinc etiam idem Parifius in conf. 79. num. 25. lib. 2. poli Bart. & Socinum respondebit, fidei cōmittim ob id non presumi, quia sumi debet cōiectura, quod testator voluerit minus graue haretendum quam fieri potest. Hinc etiam scripti Alciatus in tral. de presumpt. reg. 1. prafam. 13. non presumi patrem velle minime haretitudinem filii per legata. Et propterē (sublinxit Alcia.) si pater 11. habet filios fecit magna legata nato deinde posthumo, & testamento rupito, legata non sufficietur, ut tradit Bar. & religiū in auth. ex causa. f. de l. b. prater. & responderet Alex. in conf. 1. num. 6. lib. 1. & in conf. 47. num. 8. lib. 2. & Soc. in conf. 93. num. 7. lib. 2. Ceterum aduersus prædicta, quod legatum admittat larga interpretationem, scripserat Bar. in l. Plant. col. 2. vers. 1. praterē cont. ff. de auct. & argen. lega. But. in conf. 31. col. 2. Alex. in conf. 22. & in conf. 1. 2. col. 1. vltim. lib. 3. Corn. in auth. ex causa. col. 3. vers. 1. ad vacuam tamen. C. de l. b. prater. & in conf. 229. colum. 2. lib. 4. & esse verum copiosè viginti argumentis conatur demonstrare Nat. in conf. 6. 26. lib. 2.

Declaratur 1. primō hæc presumptio & interpretatione, vt locum non habeat, quando sumendo hricam interpretationem legatum redderetur inutili. Ita glosat. Legato, de l. vba. & Ex. & L. Decim. in d. l. temper in officiis. num. 3. de regul. iuri. & in conf. 289. colum. 2. vers. septimo hoc corroboratur, & Crav. in conf. 201. num. 4. His accedit Caltr. in conf. 31. 2. Notandum est il. ad num. 1. lib. 1. qui respondebit, legatum certa modice quantitatē factum familie fuit, & intelligit factum vt vni ex familia detur, non autem vt dilubratur in finibus omnesque alioquin redideretur inutili. cōfiterentur enim quod egregiis potis alios tradit Iason. l. serum filij. & cum quod Chrysostom. ma. 2. & 3. d. l. 1. cōm dixit, quod legato libro rationum, intelligit relata nomina debitorum: quia alioquin legatum effet inutili. Id quod declarat ipse Iason, nisi ex qualitate personæ aliud effet dicendum.

Et ad rem confert l. diuina. in prim. ff. de vfa. & h. b. vbi legata fuit, cōfiteruntur l. gati fructus ipsius f. lux, vt scilicet eadi possint ligna & venditatio qui inutili effice legatum. Et textum huius est res nostram sunt interpretari Iason. & Decius, spes retali & fuit sum in conf. 31. 2. num. 13. lib. 4. Hanc tamen sententiam intelligent gl. & reliqui in d. l. d. sum. quando fuit multum remora ita quod non potest legatarius cadere fuit causa tunc cadere, & vendere potest eum vero si efficit proxima. Idem rescripterat Baldi, Angelus Aret. & Portius in §. 1. l. 1. ff. de vfa & h. b. & Bellous in conf. 49. n. 10. Et preterea accedit Parifius in conf. 1. num. 29. lib. 3. qui respondebit, hanc declarationem intelligi, quando legatum effice omnino inutili. Sit etiam declarari & intelligi possunt Baldi, in conf. 43. num. 13. lib. 1. qui quod inveram in prima mortali, & in leg. cum res. 1. & lega. & Crav. in conf. 32. num. 13. & in conf. 1. 67. num. 1. d. sum. dixerunt, potius tolerari, quod legatum sit inutili, quam quod testator volenter graue haretendum. Horum sane traditio intelligitur, nisi alias legatum effec omnino inutili. Secus si aliquantum utilitatis continetur.

Declaratur 1. secundo, vt non habest locum quando qualitas personae testatoris suadet eum sensisse de re maiori, non autem de minori, vt in legato relicto a nobilis dicitur. Nam illius largam admittit interpretationem, vt quod plus est f. legale presumatur. Ita senfir Baldi in l. num. 4. C. de verb. sign. & apertus Calixt. in conf. 18. 3. Non andante isti, num. 3. lib. 1. qui respondebit, legatum presumi amplius, quando testator erit diues, & haretendum influit extraneum, non autem sum. Idem respondebit Natta. in conf. 6. 26. num. 19. lib. 4. Et confert quod Crispinus. lib. 2. de arbit. ind. cap. 88. nn. 4. dum dixit, quod si regulariter donatio non presumuntur attamen illa presumuntur debet in nobilis, & die.

Ceterum a prædicta sententia dissentit sibi parum constans Natta. in conf. 40. 2. num. 39. lib. 2. quem vifus est sequi Roland. in conf. 16. num. 35. lib. 2. Dixit Natta etiam legatum factum à Princeps (quod fortius est) strictam admittere interpretationem. Id quod non probavit lega, nec ratione solida Nattasquare ab illa Baldi, & Castren. traditione recedendum non est.

Declaratur 1. tertio ut non procedat, quando incertitudo est in persona, quia ita non sumitur stricta interpretatione, vt quod minus est debetur, sed effe electio haretum cōcilia, vt eligat, quid sibi videatur. Ita quia serum, q. inter datus de l. 2. & ideo scripti Dyon. in conf. 1. 2. ff. res. reg. in. 6. in personis minimum appareat non posse. Et Dynamus est ut et Dei. m. l. temper in officiis. num. 19. 2. vers. & in talibus.

Declaratur quartu, non habere locum quando propria ve-

Significatio aliud importare. Nam tunc eam sequimur, & sicut dicitur res maior. Ita Bar. in l. si qui ducant, in prius ff. de reb. dñi. & Deci. in d.l. semper in obscuris, n. 3.

25 Declaratur i quinto, non habere locum, quando testator elecione dedit heredi, ut præstet vim vel alteram ré. Nam tunc flatur eius electione. Ita Bar. in l. legato generaliter, aliam in vers. prædicta omnia, de l. & ibidem Alex. & Iaf. Dec. in d.l. semper in obscuris, n. 3. vers. 4. reg. ff. de reg. iuris.

26 Declaratur sexto, vt non procedat iob qualitatem & cōditio-
nem personæ legatarij. Nam ex affectione, qua testator eum pro-
secutus est legatus interpretatur, et etiam de re majori factu in-
telligatur. Ita Deci in d.l. semper in obscuris, n. 3. vers. 5. foli. Ex-
emplum afferit Decius in cap. 1. Stichus de l. 7. quod test. Ad rem non per-
tinet, cum loquatur de sola qualitate incerta certificata; qua cer-
ta redditur pro iudicis arbitrio, cōfiderato conditione personæ le-
gatarij. Recensuit exemplum Decius in capl. I. Aureli. §. Ti-
tius testamento. ff. de lib. l. vbi etiam Bar. tradit, quod filius le-
gans liberationem parri, qui tunc tutelam administrationis auerat, praefun-
dium etiam liberasse à reliquo. Quam sane presumptionem
iuriis à natura dictam esse dicit. Andrea in adul. ad Spec. iuris.
de præsum. & species, n. 3. in verbo impediti. sonet. Et tradidit permitti
de me confessi, in conf. 2. n. 2. n. 4. lib. 1.

27 Et huc pertinet, quod legatum factum alteri sanguine coniū-
to. vel ei, quem testator valde diligebat, præsumit factum de
re meliori. Ita si regerent Bar. in l. si cognatus, num. 7. ff. de reb. dub. Soc.
in l. et ceterum, 3. vers. secundum casum ff. de tit. Corn. in conf. 3. ccl. 2. verbi
item neccepit. Et in conf. 2. lib. 16. lib. 2. Decius in conf. 2. n. 2.
Par. in conf. 2. num. 4. lib. 2. Gor. in conf. 82. num. 12. Soc. in
conf. 9. num. 22. & in conf. 16. num. 11. lib. 2. Bellona in conf. 7. num. 10.
Crau. in conf. 3. 27. num. 1. vers. sed præsumi non obstat. Natura in conf.
226. nu. 20. lib. 1. Cephi. in conf. 1. 4. num. 4. libr. 1. Roland. in conf. 16.
nu. 35. lib. 3. Idem ex ipso post predicto respondei & scripti in conf. 1. 40. nu.
4. lib. 2. & in lib. 3. de arbitrio iudicium, n. 99. num. 1. & similis, com-
probant Zambwini l. heredem mei. §. i. una ita, in l. part. num. 120. ff. ad
Tribell.

His intelligimus, hanc esse receptionem sententiā, & si ab ea dif-
ficiunt fibi parum constantes Deci. in conf. 92. inf. & in conf. 4. 65.
nu. 1. & Par. in conf. 57. nu. 27. lib. 2. & Crau. in conf. 25. nu. 2.

28 Hac tamen declaratio cessat, quando pars ei conjunctio & af-
fectio erga herzedem & legatarum. Nā tunc per coniunctionem & af-
fectio tollit presumptionem hanc. Ita si regerent Bar. in conf. 6. nu.
2. vers. non obstat, quod legatum, & Crau. in d. conf. 297. m. 2. adducti te-
x. l. non soli in ff. de iure nupt. certi sunt quod referunt in subsequentes
declarationes ex Capri. in conf. 3. n. 6. cū dixit, legatum pio loco
relictum frictam admittere interpretationem, quod aliis plus
locus fuit heres institutus, & his legatis gravatus.

29 Nec repugnat si dicatur, herzedem tempus magis dilexit esse,
ex quo vocatus est titulus magis honorabilis, nempe institutionis,
iuxta l. si filium, & sed & portio ff. de l. præsta. Nam respoderi potest,
affectionem considerandam esse vitia ipsam vocacionem: cum
aliquis testator ita respectu legati magis dilexit legatarum; si
ceti respectu institutionis magis dilexit herzedem.

Non etiam obstat tex. d.l. Aureli. §. Titius testamēto. ff. de lib.
lega. quo loci respondit Scuola, legatum liberationis factum à
filio patri præsumi plenū, vt etiam reliquitum comprehendat, et
etiam fuerint herzedes instituti filii, quos pater magis diligere solet. &
Illi quidem in ff. quod metu causa. Nam t. respondetur; quod si
magis diligimus filios quām parentes, à quibus procreari sumus
cum (vt dici solet) am non respiciat retro.

Attamen cūm plus debeamus parentibus, quām propriis filiis
& beneficiis ob eis accepta rependi nūquam sat polline & quendam
modum serpi superioris libro, in præsumpt. 29. numer. nu. 12. vbi de
natione facta ob beneficiora differit, sequitur dicendum, Scuola, in d. 4. Titius, recte considerare maiorem præsumi affectum te-
statoris erga patrem respectu legati ei facti, quām erga proprios
filios.

31 Rursum predicta declaratio cessat, quando testator alia multa
legata reliquit ipsi legatario sanguine confusa. Ita Dec. in conf. 92.
nu. 3. & Cephi. in conf. 4. nu. 21. lib. 1.

Nam cōsidera eti testatorum alij legatis voluisse grauare ha-
redem, vt in eo, quod est ambiguus minus grauare alio quod omni
ex parte operatus sit heres. Nec quidquid ad re pertinet, ex*l. prædi-*
ca. 2. lib. 1. ff. de fund. instrumento: lega. cūm in eo
ff. sum verteret dubitatio, an abductum mancipium, co tempore
uo opus nō erat, vt rur si esset, in legato generali mancipioru, cum

relicui colonorū rebus continetur & respondit. Si quola con-
tineri, propterea quod ex ea abdictione testator non revocavit
legatum quo etiam ad ipsum mancipium abductum.

Præterat eti facta haec declaratio, quodido induceretur legatori
multiplicatio. Nam tunc non præsumit testatorum voluntate ea
relinquere etiam ob affectionem consanguinitatis. Ita 1. sim. hu-
iusti. §. cum patet, nu. 7. ff. de leg. 4. quod sic declarat leg. Titius. §. quin
vita de leg. 2. quae de re infra.

Declaratur septimo, vt locum non habeat in legato facto ad
pias causas. Nam in religionis fauore sumitur presumptio, quod
testator intellexerit de maiori, non autem de minori. Ita Barb. in
l. Titius. §. S. 2. ff. de auct. argu. leg. quem fecerit sumit Bald. Anchi.
Imola, Abbas & Sen. Sen. quis commenatus Tis aqua traxi de private,
pi. causa, prim. 2. Et illa accedunt Barb. me c. indicate, num. 12. de leg.
& ibidem Dida. num. 4. & Tis. 2. qui testator habet esse communem epo-
nem, quam etiam probavit Gom. in ex. 2. malitia, §. 1. n. 53. in ff. de leg. &
consent. Et Cephi. in conf. 1. 4. num. 25. libr. 1. qui cōsiderat epo-
nem. Et Gom. & Cephi. Et h. quidem omnes adiuti sunt eo responsu
de leg. 2. Sez.

Ceteri à predictis dissentient Imola, Capra, Bal. Nonc. Barb.
& Is. quis resert & sequitur Tis aqua traxi, num. 25. leg. 25. vers. sed avende.
Et h. quidem opinantur, d. §. S. 2. sua fauore opinioni sed verlor
et recepta opinio: cum in bene mandatis codicib. ita legatur illo
lib. respondit. §. S. 2. [Quæsum est, cum in eo templo non nisi
area, aut argentea,] &c. Non autem (vn in aliquibus) area & ar-
gentea. Nec regnati illi tex. cap. ex parte de censib. Nam illi re-
sunt facit Diducus.

Hic tamen declaratio cessat, quando verbis, vel alijs con-
stitutis constat testatore alter sensu, vt regnati Car. in conf. 3. 27.
nu. 2. lib. 2. sicut contingit, quando alia pia causa sufficit heres in-
flituta & legatis alteri pio loco præstandis grauata, vt in specie cen-
sus Capri. in conf. 3. nu. 6. Non enim priuilegiatus vitur priuilegio
contra alium priuilegium.

Declaratur octauo, vt locum non habeat quando testator sci-
enter legavit vixira vita dote, quam ab ea accepit, vt fiduci no-
mine habuit quinquaginta, & deinde in testamento sicut sit ad se
peruenientem centum, & illa centum legavit ipsi mulieri pro dote.
Hoc enim casu larga sumitur interpretatione, vt centum debetur.
Ita probat. Lom. serp. sum. ff. de date prale. & declarat Crau. in conf. 1. 49.
nu. 6. 2.

Declaratur nono, vt locum non habeat quando interpretan-
do, quod testator reliquerit rem maiorem, appareret cum prouidisse
in cafu magis necessario. Ita in specie declarat Crau. in conf. 3. 27.
nu. 6. Et confert quod scriptis idem Crau. in conf. 3. 24. nu. 5. & in conf. 3. 28.
infine.

P R A E S U M P T . C V I I .

Legatum incertum, quando & quibus coniœtu-
ris reddatur certum, vt valcat at-
que consistat.

S V M M A R I A .

- 1 Legatum incertum, an & quando & quoniam ovo redditum est.
- 2 Legatum incertum de valde differe testatrix & testatrix persona.
- 3 Legatum incertum si uite pia causa auvaleat.
- 4 Et quid si legat per se nom. 4.
- 5 Legati incertuti si est reflexa persona eius a qua relinquitur, ante-
testatur redditum ab herede instituto, vel ab eius hereditate.
- 6 Et quid si intercedit est reflexa persona & in ea reliquerit. &
vita & ex profesi persona specialiter, sed valens fiducia, vel digni-
tatem.
- 7 Legatum hoc modo conceptum, institutum Caium, & si ipse de referto si-
ne liberis, reficitur hereditas Meno, quem agat præstare certu-
m, vales & præsumit legatum habet.
- 8 Idem, quando exstat aliqua demonstratio, que vim nominis habet.
num. 8.
- 9 Legatum si est factum persona ex profesi, sed ignoratus hac persona ex-
profesi, non auvaleat.
- 10 Legatum factum vni persona ex pluribus, que ex futuro eventu certi-
ficatur, vales.
- 11 Et quid si est factum persona incerta de certu, que non certificatur,
nu. 1.
- 12 Et quid si est factum persona incerta de certu, que non certificatur,
nu. 1.

- 10 Legatum factum per fons incertus de auatore, quando hereditis
data facilius est eligenda.
Item auore pia causa dicendum est. nro. 14.
- 11 Legatum incertum tam res ipsa persona legata, quam re legata
nullo modo valet.
- 12 Item etiam quando agitur de auore pia causa. nro. 16.
- Secu. si dicitur incertitudo duplex certificari potest. nro. 17.

prefice, fed ignoratur quis sit haec persona. Hoc in casu legatum
non valet quod ad effectum, cum ignoretur, cui praefari debet. nro. 14
Part. in d. quidam relegatus, nro. 1. ver. si cuncto cato, & idem ego ipse, &
l. s. d. dicitur, nro. 14. 22. ver. non obstat tertium lib. 5. vobis declarantur.
l. s. d. dicitur, ff. ad om. lega, quem allegans Bartol. & aliam varian-
tis prae Bartolom adulta in d. conf. 4. 3. nro. 1. vers. 3. dubitatione.

Quintus est casus, quando t testator legavit vni per nos expli-
bus, qui tam per nos ex futuro eiusmodi certificari. Hoc casu
valere legatum. Ita Bart. in d. quidam relegatus, nro. 1. ver. si tercio cato,
& ibid. in Socinu. nro. 2. vers. aliquid & secundum; qui communione, &
episcopio testatur. Idem si regens Oldradus in conf. 5. nro. 2. Alberic.
In l. s. q. ad decimationem, nro. 4. C. de Episcop. & Cleric. Ruin. in conf.
17. nro. 1. lib. 2. & Per hanc in conf. 5. nro. 2. & nro. 5. lib. 3. Et hoc
pertinet quod scripsi supra in praesumpt. 25. nom. iro. quo loci dixi,
hereditis institutio incertum valere, quando ex eventu suu-
ri ipsius hereditis per nos certificari potest. & eadem habeat probant
Piane, Sarment in lib. 2. scelita interpretat. cap. 3. num. 3. quia deo. rat
text. l. si que na. & r. p. f. & d. reb. d. b. y.

Sextus est casus, quando t testator legavit personam incerte de
certificari. Hoc in casu valere legatum scripsi Bart.
in d. quidam relegatus, nro. 1. ver. aut nonve certificandi.

Et motus est Barthol. tex. l. si seruus legatus. s. iniunmodi. de
leg. i. qui tam secundum Socinum in quidam relegatus, nro. 12.
probatur contrarium. Et inde subiunxit Socinus, communem eius
sententiam aduersus Bart.

Septimus est casus, quando t testator legavit personam incerte
de incerto, que non venit certificanda, vt si dixit lego vni homi-
ni. Hoc in caluno non valet legatum. Ita Bart. in d. quidam relegatus,
nro. 1. ver. aut neque merito quoniam fecit nisi videtur Socin. nro. 12.
vers. aliquando & quare, additus text. Lquiphores. ff. de vnu & vni sculpi.
& merita in lucta de lega. & lib. quad pauperibus. C. de Episcop. & Cler.

Declaratur primus t locum non habet, quando hereditis
ta testator facultas eligendi. Nam tunc valeat legatum etiam si facilius
sit per nos incerte de incerto. Ita Bart. in l. s. q. Tito. 6. lib. 1.
de l. 3. dicitur in lib. quidam pauperibus. C. de Episcop. & Cleric. Socin.
in d. quidam relegatus, nro. 17. ver. aliquando & quare. Et motus
fuit ex text. d. s. si habet. Et facultatem illam eligendi interexit
Socinus. Suisse tacitum atque ita praesumptum: cum verba relata
sunt ad hereditem ipsum: scilicet dictum, quod quando est incer-
titudo rerum, electio est legatarum: attamen quando verba
sunt ad hereditem relata, prae sumunt ei data eligendi facultas. I. Lu-
c. de leg. 2. reb. gl. & Dott.

Declaratur secundus, vt locum non habet auore pia causa
sive si sicut quando testator legaverit pauperibus. Hoc nam casus
& si legatum relatum est per nos incerte: atamen
valeat: cum prae sumatur testatorum legalle electionis facultatem
Episcopio, vel executoribus testamenti: ita Bartol. I. quidam
relegatus, nro. 1. in fine. & C. in ann. lib. 1. num. 12. ver. 1. Luid. & fe-
cilem auare pia causa, & complicitum consiglio. A Tyraq. in tral. de pri-
uleg. pia causa. p. 56.

Octauus t. Vltimum est casus, quando legatum est incertum
tam rectu per nos legaturi, quam rei legatum. Hoc si legatum
nullo modo valet, uti Bartol. in d. quidam relegatus, nro. 1. ver.
foli. 5. ver. 5. et p. 5. Dicitur in ca. in obscuris. nro. 13. de reg. in 6. & scribi
sum Balde. in l. s. q. seruus. 6. inter de leg. 2. Ioan Fabr. & Aug. Aret. in
G. in ann. lib. 1. de lega. & Ruin. in conf. 21. nro. 7. lib. 2.

Excedunt hic t casus, vt locum habeat etiam quando agitur
de auore pia causa. Ita ex sententia Bart. decuit Socin. in d. quidam
relegatus, nro. 12. ver. 1. quando concurrit, & in l. si quod de pluribus, nam
2. ver. 1. sed tu diligenter ff. de reb. sub. Idem respondit Ruin. in conf. 21.
nro. 2. lib. 2.

Declaratur t vt locum non habet hic casus, quando hoc du-
plex incertitudo certificari potest. Ita Ruin. in conf. 19. nro. 1. lib. 1.
libro 2.

P R A E S U M P T I O C V I I I .

Legata ab instituto quando prae sumuntur repetita
substituta, diligens & accurata
explanatio.

S V M M A R I A .

Legatum quando relatum ab instituto censeatur repetita & sub-
stituta.

- 2 Legatum presumitur repetitum à substituto, quando testator reliquit generali, aut hinc verbo, quosquā mibi heres erit, centum Sempronio dato.
 Idem est, quando testator dicit, heres meo centum Sempronio dato.
 3 Legatum presumitur repetitum à substituto, quando testator grauauit heredē sub nomine appellatio.
 4 Testator censetur magis diligere institutum quam substitutum.
 5 Substitutus dicitur subrogatus in locum instituti, & ob id eius naturā & qualitatē affinitatē.
 6 Testator substituendo heredē instituto dicitur substituere in omnibus.
 7 In iurisconsultis quod est in iustitio transit us vulgariter substitutum.
 8 Legatum presumitur repetitum à substituto quando testator grauauit heredē sub nomine appellatio etiam si substitutio sit tacita in vulgaritate.
 9 Legatum presumitur repetitum in qua substitutio, hoc est, in iure accreditandi.
 10 Coheres veniens ad partem cohereditatis repudiatam dicitur venire ex quasi substitutio.
 11 Legatum presumitur repetitum etiam quando qualitas si oneris cesserat in substituto.
 12 Legatum etiam presumitur repetitum à substituto legatarū.
 13 Legatum ab herede relatum, quod censetur repetitum à substituto intelligenter repetitum etiam quo ad qualitates.
 14 Legatum non censetur repetitum à substituto, quando habuit sicut pro non scripto.
 15 Legatum non censetur repetitum à substituto particulari.
 16 Substitutum in re certa est loco legatarū.
 17 Legatum non censetur à substituto repetitum quando institutu sicut vocatu sub conditione, quoniam est verius imitari ecentur.
 18 Legatum non presumitur à substituto repetitum quando vnu & id est est institutum & substitutum.
 19 Legatum ab herede factum non presumitur à substituto, repetitum quando testator aliquid aliud reliquit legataro praefunditum à substituto.
 20 Legatum non presumitur repetitum à substituto quando certa fuit causa relinguenda ab instituto, qua cesserat in substituto.
 21 Legatum non presumitur à substituto repetitum quando legatarium, aut fideicom. est substitutum in aliquo hereditati parte.
 22 Vna & eadem substitutio non debet diverso iure ceneri.
 23 Barr. in l. i. l. i. l. i. imp. n. 4. ff. qui omni. c. auf. test. declaratur.
 24 Anlegatum relatum ab instituto nominatum censetur repetitum à substituto.
 25 Verbum nominativum significat nonum proprium.
 26 Intellectus Comen. ad l. i. plures de leg. 3. reprobatur.
 27 Intellectus Alex. ad l. i. plures uti sophisticias reprehenduntur.
 28 Intellectus Comen. & Ale. ad l. i. Celsi. §. quod si aliquid de leg. 2. reprobatu.
 29 Legatum quando est relatum ab instituto proprio eius nomine expresso videtur grauata persona, non autem hereditas.
 30 Intellectus ad l. i. infra. C. ad Trec. Intellectus ad l. i. §. id quod ex substitutione ff. ad l. Falc.
 31 Testator si gravis primo loco vocatum presumendum etiam est quod value in gravare vocatum secundo loco, vbi de veritate.
 32 Expressio proprii nominis heredito presumitur facta causa demonstrativa.
 33 Expressio proprii nominis est loco taxativa.
 34 Legatum ab herede relatum non presumitur etiam repetitum à substituto quando heres sicut nominatum nomine appellatio quod vnu habet propri. & quia solum sicut institutum.
 35 Legatum non censetur à substituto repetitum quando coniuncturū aparet testator voluntate repetere legatum.
 36 Legatum ab herede relatum presumitur repetitum à substituto fauore alimentorum.
 37 Legatum censetur repetitum à substituto fauore pia causa.
 38 Legatum an censetur repetitum à substituto populariter.
 39 Substitutus populariter tenetur legata a pupilo reliqua tūtis alienum praefare.
 40 Ratio differentia inter vulgariter substitutum, & substitutum populariter quo ad repetitionem legit.
 41 Tres coniecturae qua in substitutione vulgaris locum habent non procedunt in populari.
 42 Legata ab herede censetur à substituto repetitum à substitutione exemplari.
 43 Legatum non censetur repetitum à substituto à militi directo, vbi & de ratione.

DE PRAEsumpt.

- 44 Dicitur. Barr. in l. i. l. i. imp. n. 3. ff. qui omni. c. auf. test. in dubium 78. vacatur.
 45 Coheredes non sunt qui eodem tempore non concurredunt ad hereditatem.
 46 Substitutus directo à militi non dicitur coheres instituti.
 47 Ia/ōne tradito in d. l. i. l. i. imp. n. 23. rectificata.
 48 Commissarii ratiori reprobat.
 49 Alcatis consideratio in rubrica de vulg. n. 6. regicatur.
 50 In testamento militi comeditur ac admitti.
 51 Coram tradito in rub. C. de impudic. in o. dubium rectificatur.
 52 Declaratio text. in l. 2. ff. de libe & possib.
 53 Ratione quare legatum non dicitur repetitum in substitutione directa 80. nullari.
 54 Legata à substituto censeri repetita, est fundatum in sola conjecturā testatoris.
 55 Legata à lego censeri aliquid repetita ne frustre testator legesse videatur.
 56 Admodum quāsi obligat legatarū.
 57 Legataria absentia substituto praedicti debent recipere à substituto per fiduciam suam, ubi de ratione.
 58 In fiduciam nominis vniuersalē transfusa omnia iura hereditaria tam actua quam passa.

PERTINENS & egregia est hac disputatio, an & quid legata & reliqua ab instituto censentur repetita à substituto; ut ab eo prefari debant? Quia in re distinguendi finē prius quinque capita, quorū primum est, quando substitutio est directa vulgaris. Quoquidem in capite constituo aliquot casus, vi vnu est distinguere Cest. in l. i. l. i. imp. col. 1. de leg. & nos sibi explicabimmo.

Primum est casus, quando testator reliquit legatum generalibus his verbis, quiquis mihi heres erit, centum Sempronio dato. Hoc in casu certum est, legatum esse præstatum à quocunq; substituto, cum non ex conjecturā mente, sed ex verbis manifestis quibus heres vel institutus, vel substitutus gravatus sit illud praefare. Et inde substitutus tenebitur praefare legata tamquam ex propria persona. Ita Cest. in d. l. i. l. i. imp. n. 2. & Comen. col. pen. ver. nam ha. leges. Ia/ōne. n. 56. Alcia. in tract. de præsum. reg. 2. præsum. 37. n. 3. ver. sed quando legatum est factum, & Bellon. in conf. 2. n. 56. Et si quid adducti fuit tex. l. plures, de leg. 3. & L. quae conditio. ff. de cond. & demom. vbi Soc. idem docuit.

Extenditur primò hic casus, vt locum etiam habeat, quando testator simpliciter sic legavit. Heres meo centum Sempronio dato. Nam haec indefinita ex quipollē vniuersali, & proprie fine institutus fuit substitutus heres officiarum tenetur praefare legata. Ita Cest. in d. l. i. l. i. Imperator. col. ibi. & l. similes. Est enim quodammodo in iunctū onus ipsi hereditari, aequē ita tanquā reponit onus transit ad quemcumque heredem.

Secundus est casus, quando testator sicut grauauit heredem sub nomine appellatio praefare legatum, ut patet si dixit, ab herede meo instituto volo praefari centum Sempronio. Hoc in casu etiam fatentur omnes, legatum presumitur repetitum ab instituto in substitutum, ut si praefari illa non fuerint ab instituto praefare debeat ab ipsa substituto. Ita Barr. in d. l. i. l. i. imp. n. 4. & ibid. Cest. n. 3. Alex. n. 12. Ia/ōne. 32. & n. 36. Ex adiutori iūt illis rationib; confidatur à l. i. l. i. l. i. l. i. imp. n. 2. & n. 29. Quarum prima est quia testator tūt censetur magis diligere institutum quam substitutum. I. Publio. §. 1. ff. de cond. & demom. si ergo grauauit institutum praefare legatum, presumendum est multo magis grauare voluisse substitutum. Hanc rationem paucum omnes admittunt, quam etiam probauit Tyra in tract. le mori saepe le vis. n. 2. de clar. 9. n. 8.

Secunda est ratio, quia substitutus tūt dicitur subrogatus in locū institutū, ob id eius naturā & qualitatē affinitatē. L. huius qui iniuriam, & quia c. auct. & c. simil. Tertia est ratio, quia testator tūt substitutus habet heredi instituto dicitur substitutio in omnibus. I. Publio. ff. de her. infit. & l. coheredit. in prin. ff. de vulg. & pop. subf. Et hinc est, quod ius & coniunctionis, quod erat in instituto translatum in vulgariter substitutum. L. ex filio. §. 1. l. gl. & Bal. ff. de vulg. & pop. subf.

Extenditur primò hic casus, vt locum habeat etiam in substitutione tūt tacita vulgariter. Nam & tunc legata elicitā ab instituto presumuntur repetita à tacita substitutio. Ita Barr. in d. l. i. l. i. imp. n. 4. ver. aus. facedit. & ibidem Ia/ōne. n. 5. qui eiusmodi sententia resert. Aret. in col. pen. ff. de vulg. & pop. subf. ex l. quis fundit. §. qui simili. ff. ad l. Falc. & ex l. v. ff. de fideicom. liber.

Extenditur secundū, vt procedat etiam in quasi substitutione tūt & sic in iure accreditandi. Nam coheres veniens ad partē cohereditatis repudiata venire dicunt ex quasi substitutio. l. ff. Tit. & Manu. §. Julianus,

*S. Iustini de leg. 2. Hic itaque cohares tenet praelate legitima re-
licta ab instituto. Ita et ex iustis in d. l. liceit Imperator. nro. 47 & pro-
mo. 34. de leg. 1. Exemplis omnes in l. que conditio ff. de cond. & dem. tibi imo. Coment. & Sos. m. 2.*

Extenditur tertio, vt locum etiam habeat in legato, t. cui
iuncta sit qualitas oneris, quae celsifam perfons substitutum sicut
quando reliquum est legitimam ab instituto, vt competenfatur cum
debito donis, que sane compensatio non poterat habere locum
in substituto. Ita tradit l. in d. l. liceit Imperator. num. 49. de leg. 1. ex
sentencia Bart. & aliorum. s. l. liceit ab vno de lega. 2. ac Angel. Imo. &
Cels. s. l. fermo legato. ff. s. l. fermo. 2. de legato de leg. 1.

Extenditur quartio, vt locum etiam habeat in substituto. Lega-
tari, vt quando testator reliquit legitimatum Sempronio cum one-
re dandi centum Sxio, si pofta reliquit legatum Sempronium le-
gitarium ipso legato, & in Sacrum transfluit, transfluit dicuntur
cum eodem onere praestandum legatum Sxio: Ita iustis in d. l. liceit
Imperator. nro. 51. de leg. 1. post Cels. & Alex. ibid. ex text. l. Cain. in princi-
p. ff. de alio. & cib. lega. & l. aliorum. ff. de adm. leg. & dicimus infra in
prafum. vbi agamus de ademptione legato.

Extenditur quintio, vt locum etiam habeat respectu qualitas
legato adiectio, que pariter transit ab instituto in substitutum
sicut in conditione adiectio legato reliquo ab instituto, que dici-
tur repetita etiam in substituto. Ita extendit l. in d. l. liceit Imperator.
nro. 52. ex sententia Aret. in l. p. ff. de vnde. & pop. sub. Qui qui
dem adducti sunt tex. l. vlt. ff. vlt. ff. de fidei com. libert.

Venit Bart. in l. fermo. ff. s. l. liceit. in 2. app. de leg. 1. intelligit.
d. l. vlt. & vlt. procedere ob id, quod illi testator in verbis vnuera-
libus & expressim repedit legatum ab instituto in substitutum,
sicut quando dixit, quod reliquit legatu, vel caui, &c.

Declaratur primo, vt locum non habeat quando legatum t.
habitum fuit pro non scipto; sicut quando est quid reliquum ab
instituto, qui tempore conditi testamenti iam erat mortuus.
Nam tunc legatum non confetur repetitum a substituto. Ita l. in
d. l. liceit Imperator. nro. 56 post Bald. Agn. Comens. & Floria. in quodam
referunt, in princ. ff. de iure Celd. & Alex. in d. l. liceit. nro. 9.

Declaratur secundum, vt locum non habeat in substituto t.
particulari, aliquis rei. Nam ab eo non confetur repetitum legatum
ab instituto reliquum. Ita Bald. in l. quotes. in fine, C. famili. circ. &
in vnuca. 6. pro 2. col. 1. C. de hard. tell. Alex. in d. l. liceit Imperator.
nro. 12. & l. l. l. f. 1. q. 18. Ea est ratio, quae substitutum in re certa
dicitur loco legatarij. l. quoties. C. de hard. inst. acque ita non
conficit in toto loco instituto: ob id non tenetur ad legata reli-
qua ab instituto.

Declaratur tertio, quando legata t. sunt reliqua ab instituto, qui
vocabus est sub conditione, que non est verisimiliter evenuta,
& ei datus est substitutus simpliciter, aut sub conditione verisimiliter
evenuta. Hoc casu legitma non confetur repetita a substituto.
Sic declarat Cels. in d. l. liceit Imperator. nro. 5. & ibid. Alex. nro. 13. & l. l. l. f. 59.
Ea est ratio, quae celsatratio. d. l. liceit, quoniam esse diximus,
quod cum testator grauauerit institutum magis dictum, pra-
fumitur, quod multo magis grauare voluerit substitutum minus
dictum. max. l. public. ff. de cond. & dem. Hac sane ratio cef-
fat in cau. mofro, in quo appetit testator magis dilexit substitu-
tum quam institutum.

Declaratur quartio, vt locum non habeat, quando vnum t. &
idem est in instituto & substitutus. Nam tunc legitma reliqua a gradu
institutionis non confetur repetita a gradu substitutionis. Ita
post Comensem & aliis nomismis dicitur l. in d. l. liceit Imperator.
in fine addat text. l. s. & propounder. ff. si qui omnia causa refuta.

Declaratur quinto, vt non procedat quando testator t. aliquid
alii reliquit legatario praelatuum substituto. Nam tunc lega-
ta ab instituto non confetur repetita a gradu substitutus. Ita
in d. l. liceit Imperator. nro. 51. verbi. quid enim. si aliam res. & ibid. Bart.
nro. 4. vers. primum exemplum, & l. Cain. 22. qui dicit, off. rehementem
concedunt, & si quis l. l. l. f. 1. affter.

Declaratur sexto, vt locum non habeat, quando certa sit cou-
sa relinquendi ab instituto, quae cell in substituto, vt puta, te-
stator reliquit legatario, vt administraret bonis instituto, quae ratio
cessit substituto, qui forte est vir diligens & idoneus se &
fusa administrare. Hoc casu legitma non primitur repetita.
Ita probat tex. in d. l. liceit. imp. ver. vel quod sic sit causa. & c. & ibid.
Imperator. Bart. nro. 4. Ver. secundum ex. pl. & l. Cain. 22. in 7. notab.
qui dicit aliis affter example ex aliorum sententiis.

Declaratur septimo, vt locum non habeat, quando legatarius,
leu fideicommissarius est substitutus a testatore in aliqua haeredi-

tati parte. Hoc casu est conjectura te statorem voluntaria legata re-
liqua ab instituto esse repetita ab hoc substituto. Ita probat tex. d. l.
liceit Imperator. ver. 3. vel quod si substituto. & ibid. Bart. nro. 4. vers. tercii
exemplum. & l. Cain. 22. notab. Et ratio, quia vna t. & cedat substitu-
tum non debet diuerso haere ceneri. I. au. h. care. de vnde. & pop. sub. sub.
cum ergo dno fuerit simpliciter substitutus, presumptio est, te-
statorem noluisse, eos equaliter succedere; ob id conjectura su-
matur, quod noluisse legitma ab uno factum celeri ab altero re-
petitur. Hinc inferunt Bart. in d. l. liceit. imp. 3. & l. Cain. 22. ad que-
stionem, qua si aliquando ex factio ceneri Bononia. Testator insfi-
tuum filium impuberem, & vxori legavit viuum fructum. Et si filius
descendit ex papillare state ei substitutus matrem & extraneum,
contigit quod filius non extitit haeres, quia haeres esse noluit.
responsum fuit, quod cum mater succederet ex tacta vulgariter pro
dimidio, legatus viuiscetus non dicitur repetitum a substituto.
Ita Bart. & l. Cain. 22. & idem respondit Cels. in conf. 3. nro. 24. lib.
2. Et yd. vlt. dicitur intelligit Bart. quidam t. mater succedit ex tacta vul-
gariter si succedit ex papilla.

Tertius est casus, quando legatum t. fuit reliquum ab instituto
nominatum, hoc est propter proprium eius nomine, vt si testator
dixit, in instituto Caino haerede, cui substitutio Sempronius, & ipsum
Cainum damno dare centum Manio: vel si taxatim instituto im-
positum est omnis legatorum. vi declarant Bart. in l. s. 6. id quod. ff. ad
l. Ale. & Heracl. ibid. col. pen. inf. Hoc in casu dubitatur an legatum
Manio & praestandum a Caino haerede ceneferatur repetitum a Sem-
pronio substituto vulgariter? Recepit magis sententia est, non pra-
fumit repetitum. Ita Bart. in d. l. liceit. imp. 4. ver. prima casu aut fuerint, &
ibid. Alex. & l. Cain. 22. qui omninem esse affterunt. idem l. in conf. 33. n.
l. lab. 3. Communem quoq. esse affterunt Hercules. in l. s. 6. id quod. col. 2.
ver. contraria. ff. ad l. Ale. qui dicit, in indicando non esse ab haere ced-
ere. & Ali. in text. de profun. reg. 2. & prafum. 35. nro. 2. & Coraf. in rubr.
C. de prop. & ali. i. sub. 33. nro. 20.

Et si quidem adducti sunt primò tex. l. si plures de leg. 3. cuius
verba haec sunt: Si plures gradus fuit haeredum: & scriptum ha-
res meus dat oad omnes gradus hic ferme pertinet. sicut haec ver-
ba: Quisquis milii haeres erit. Itaq; si quis velit, non omnes ha-
res legatorum praetentur onerare, sed aliquos ex his: nominati
damne debet. [H]ec tuus Paulus. Illud verbū si nominatum significat
nomen proprie, secundum fuit naturam. l. nominatio de
leg. 3. & scribit omnes in l. turpia. de leg. 1. Bart. Verum respodit
Comen. in d. l. liceit Imperator. col. pen. ver. ad l. f. plures. Ibi solùm
dicit, quod non tenetur alter scilicet haeres, qui non est gra-
tuicium grauatus adierit non tam dicit, quod si ille haeres, vel
substitutus non tenetur praetare legata, si ille in instituto, vel ha-
eres suus non adiut. Cum ergo institutis illegram grauatus adiut,
substitutus non tenetur. Non sat mihi prolatum habet interpre-
tatio, cum Paulus loquatur de haeredibus plurimi gradū, qui non
haeres dicitur, sed instituti & substituti. Euidem enim gra-
duis coheredes sunt.

Respondet f. secundò Alciatius in d. prafum. 34. n. 4. quod cum
Paulus loquatur in pluribus gradibus haeredi, si testator gra-
tuicibus ex eis, & sic facit duos, pater, primus & secundus, fatis indi-
cat, mentem suam esse, non grauare alios: quia sicut considera-
tur in secundo regulatione primi, ita etiam considerabitur in a-
lijs, si voluisset, eos teneri. Quae ratio inquit Alciat.: celsat, vbi v-
nius haeres primi gradus folum est nominatus grauatus. Hac in-
terpretatio sophistica admovit. Nam manifeste dicit Paulus,
omnes haereses hoc est tam primus gradus, nempe institutio,
quam secundus gradus, id est, substitutus dicunt grauatus onere
præstatim legato, si vel indefinite, siue vnuerla ferme gra-
uati sunt. Et ideo (substitutio xit Paulus) testator vult vnum tantum
nempe in institutum teneri praetare legatum, nominatum cum gra-
uare debet.

Secundò adducunt tex. l. Celsis. 4. quod alciaturs de leg. 2. cu-
jus verba haec sunt: Quidam calicus haeredis nominatus fidei-
commissarius potest videtur ita denouari voluisse, si ille extitit ha-
res. JIac Celsus qui manifeste significauit, illum tantum nominati-
nam grauatum teneri praetare legitma, non alijs eius loco suc-
cedentem. Nec repugnat illa interpretatio Comensis in d. l. liceit
Imperator. col. pen. ver. ad l. 6. quod dicitur, a quo non distinet Alcia-
tus. d. prafum. 35. nro. 4. vers. non obstat res in d. l. Celsi, cu dixerit. Celsum
loqui in coheredes, qui per hunc accrefedi succedit: Nos vero
in substituto. Inter quos magni esse differentia affirmat Alciat.
Narre potestur, Celsi sententia esse generalis: & si deinde inferat
ad calum coheredis: atque in generali ipsa sententia coprehen-

dit erant substitutum, qui non dicitur grauatus eo onere nominari imposito hæredi institutio.

Tertio afferatur tex. i. t. §. id quod ex substitutione, in fin. ff. ad I. Falciid. de cuius sensu differemus ex quo pro contraria opinione allegari solet.

Quarto perpendit Iaf. in d. l. licet. nu. 4. & tex. i. t. C. si quis omisca causa testa.

Quinto ratio, quod quando legatum est relictum ab instituto proprio eius nomine expresso, videtur grauata persona, non autem hæreditas. L. quies, & l. non nominat. §. ad Treb. onus ergo personalis ad alium non transit. His intelligimus satis probatam esse sententiam hanc, & si contraria opinione fecuti sunt Casstr. in d. l. licet Imper. nu. 4. & Codicem pen. vers. & opin. i. fia & Alcian. infra p. 37. nu. 2. vers. 6. ad tu aduerte.

Primo adducti sunt tex. i. non iustum. C. ad Trebell. vbi fiduciommissum non fuit a substituto nominatio relictum; ideo non videbatur debitus subfudaci cum fuerit ab instituto nominatio relictum. Nichilominus contrarium ibi determinatur, ob Imperatoris rescriptum, qui quidem motus est exequitatem, ex conjecturata mente defunctorum. Non enim haec repente pronuntiatur a verbis, quia verba deficiunt. Non etiam ex veritate, quia illa pariter deficit; pronuntiatur ergo ex cœlestiatura. Ita confidit Casstr. in d. l. licet. & n. 4.

Verum respondetur subauditionem illam, quam facit Casstr. falsam esse. Non enim sequitur, substitutus non fuit nominatio grauatus ergo institutio sic onerata fuit. Nam dicere voluit Imperator, i. quod si testator expressè non grauauit substitutum praefata legit, attamen faciat grauatus dicitur, ex quo iam fuerat grauatus in institutio, cuius onus transit in substituto cius loco subrogatum. Et interpretationem hanc sensit Hercul. in d. l. t. §. id quod, in fin. ff. ad leg. Falciid.

Secondo adducitur text. in l. t. §. id quod ex substitutione, ff. ad I. Falciid. quem claruit, ac faciunt, perpendit Alcian. in d. præf. p. 37. num. 3. ibi enim dicitur (inquit Alcian.) quod repudiate cohæredem à quo aliquid nominatum relictum est, si parer substitutus adest, legata non augebuntur. Et sic vult lex: testator debet à substituto, licet non ampli hora quam debibili puto hæres. Et intelligere ibi (inquit Alcian.) quod augebuntur, quia nullo modo debentur, est intellectus expressè contra literam: & fatua fuisse iuris dubitatio.

Caterum respondetur secundum Angelum, Imolam, Alex. & Iasonem in d. l. licet Imperator, nu. 36. in fin. & nu. 37. immò illa verba, non augebuntur interpretanda, quia nullo modo debentur. Nec fatus, vel contra verba Iuri confutari est, (vt dixit Alcian.) hac interpretatione si recte perpetratur. Et alia nonnulla ad rem scriptum Herculanum in d. l. §. id quod, col. vlt.

Tertiò non parum virginevident rationes, que passim à Doctoribus considerantur, scilicet, legatum relictum ab instituto præsumit repetitum a substituto: quia si grauauit primò loco vocatum, quem magis dilexit, præsumendum etiam est, voluisse grauare vocatum secundo loco, sique substitutum minus dilectum, d. l. public. §. ff. de cond. & denon. Et præterea (inquit Iaf. in d. l. licet Imperator nu. 25.) substitutus dicitur esse subrogatus loco instituti.

Hæc rationes locum etiam habent quando legatum fuit nominatum relictum ab instituto, quia si substitutus est minus dilectus, si est ergo loco subrogatus, si est substitutus quod ad omnem dicendum est, legatum præsumi ei se reperitum.

Ceterum respondetur, predictas rationes cessare, quando nominatum in instituto inintum est onus. Nam tunc quod ad illud onus non dicitur magis dilectus. Cum confit testatorum voluisse eum grauare. Nec substitutus dicitur in toto ei subrogatus, sed locum quod ad communum hæreditatis; non autem quod ad omnis legatorum, quod testator illi primo tantum imponere voluit.

Quarto accedit, quod licet expressum est propriu[n] nomen hæredis; attamen præsumit id demonstrationis causa factum. L. fiscerius legatus. §. qui marginat. ad leg. s. & tradit. Iaf. in l. eam quān. 4. C. de fiduci.

Verum respondetur, quod testator, ut propriu[n] nomen est loco taxatim feci testator. Bar. & alijs multo, in d. l. licet Imperator, de leg. s. & in d. l. t. §. id quod, ff. 1. alij. & ibid. Herculanus, col. pen. inf. Est itaque restinenda communis illa sententia.

Extenditur hic casus ut locum habeat etiam quando legatum fuit. Nihil ab instituto non quidem nomine proprio expresso, sed nomine appellativo, quod nominis propriu[n] vicem obtineat, ut solus erat institutus. Ita Casstr. in d. l. licet Imperator, nu. 4.

DE PRAESUMPT.

Declaratur hic casus, t. vt locum nō habeat, quando conjecturis apparet testator noluisse reperire legatum. Et conjectura multa solent considerari.

Prima est conjectura fauore alimenterorum. t. Nam tunc erit ab instituto nominatum relictum est legatum illud: attamen dicitur repetitum à substituto. Ita scribunt Alexian in d. l. licet. nu. 12. & ibid. 1af. nu. 31. de leg. 1. post p. 10. & Bar. nu. 4. vlt. & l. Mel. 1. ff. de alio. & cito. lega. idem Iason in conf. 9. 3. vlt. 1. & sic etiam respondit Decius in conf. 18. 2. col. 3. & in conf. 29. 3. col. 1. & Herculanus in d. l. t. §. id quod, col. 3. vers. 2. hanc item communem usq. ff. ad I. Falciid.

Secunda est conjectura fauore p[ro]p[ri]e caus[is]. t. ob quam legata ab instituto repetita centurit a subfuturo, ficiunt affirmant Alex. & Iason in locu[m] propria citatu[m]. Et idem responderunt Rau. in conf. 9. 6. num. 4. & in conf. 13. 9. num. 13. lib. 3. Decius in d. conf. 18. 2. col. 3. Herculanus vlt. supra latif. typhæquilius to tral. de præsumptio p[ro]p[ri]e causa, præsumptio 62. & Reta Roma. in dec. 14. 2. col. 2. part. in mons. editio, vbi declaratur.

Secundum est caput huius disputationis, quando substitutio est pupillaris, ac que ita quando testator reliqui legatum præstidum à filio suo pupilli à se instituit, cui decedenti in pupillari substitutio subfuturum Caium, an hic Caius pupillaris substitutus præstidum grauatus præfari legatum, quod non per solus pupillus ille institutus. Hac in e[st] omnius sententia dictimus, Caius illi substitutio non censerit ex sua persona grauatus præfari illud legatum, sed illud solvere debet tamquam ex alienum pupilli hæredis iam facti, cui deinde ipse Caius succedit. Ita utrum conetur in d. l. licet Imperator, de leg. 1. lib. Bart. num. 4. & Alexian. nu. 12. 1af. nu. 12. 1af. num. 17. Sapient. 1. com. hæredes. n. 5. C. de impo. & alijs subff. Na etiam Corvinus in rub. C. de impo. & alijs subff. num. 7. & Emanuel Costas in rep. c. spater. in i. p. in verbo, legatum. n. 15. Hic in substitutio pupillaris tenetur legata illa tanquam ex alienum præstidum, re, atque ita tamquam quilibet hæres pupilli. I. l. i. i. i. i. i. i. ratione. §. quod vult ff. ad I. Falciid. Ratio autē differtur inter vulgariter substitutio & substitutio pupillaris esse creditur, vulgariter substitutio succedit in locum instituti, ob id, quod illi hæres non est. C. quendam de acq. hæred. vnde illo caso non debentur legata ex persona ipsius instituti, qui hæres non est: Et cum non poterit hæres grauari, non etiam potest legatis. I. p. 1. 6. vlt. de leg. 1. & i. m. ratione. I. t. §. vlt. ff. ad I. Falciid. Et propterea tunc debentur à substitutio ex propria eius persona, ob tacitam repetitionem. Diversum est in substitutio pupillariter, qui non succedit in defectum pupilli instituti: immo succedit ipsius pupilli hæredi effecto, & idem capit p[ro]p[ri]e pupilli usq[ue] debitor, cui substitutus succedens ex eius persona tenetur.

Extenditur vt procedat h[ab]et sententia t[em]et in tribus casibus commemoratis, in d. l. licet. Nunc enim tres t[em] illa conjectura que in substitutione vulgaris locum habent, procedunt in pupillari, siue declarati Bart. in d. l. licet. num. 4. ver. ex predi. duco.

Tertium est caput, quando substitutio est exemplaris. t. Hoc casu idem dicendum est, vt de pupillari eximis, ut testator legat ab instituto præsumantur repetita a substitutio. Ita post Agle. in d. l. licet. Comenij & dios scripti Iaf. in d. l. licet Imperator, nu. 37. in fin. deleg. 1.

Quartum est caput, quando substitutio est directa militaris; t[em] sicuti quando miles testator institutus Caius vsque ad Pachla, & post Pachla institutus Sempronium, iuxta l. m. m. d. g. d. t. et c. m. multa.

Hoc in casu si testator iste grauauit Caius præfari legatum; & non præsumit, non præsumit hoc legatum repetitum in Sempronium, vt si præfari debet. Ita manifeste respondit Vlpianus in l. querelar. §. vlt. ff. de refl. militia. cuius verba haec sunt: Si quis a militie hæres ad tempus scriptus esset, & alijs ex tempore queratur, an posterior hæres à priori relicta legata debet? Et arbitrios hunc non debet: nisi alia voluntas mutabat.

Caterum grauatis eff[ectu] hic inter nos fr[at]ris contentio, qua ratione ita factum sit. Bart. in d. l. licet Imperator, nu. 3. & post eum Iaf. in fin. de vulg. & pop. subff. nu. 6. scriptum reliquerunt, factum id est, quia duo illi vocari dicuntur duo coheredes: non autem quod Sempronius fecit loco vocatus sit substitutus Caij: Ex quo sequitur, quod secundus non succedit loco primi, non dicitur repetitum legatum. Et quod iij centenarius duo hæres institutio nō autem vnu in instituto & alter substitutus, scripserunt Bal. & Comenij, & l. querelar. §. vlt. quo[m] commemora & sequitur Soc. sen. in rub. ff. de vulg. & pop. subff. nu. 7. vers. vltim. quod. Ideo affirmant. Cart. ius. Corvinus, Diacremo & Paulus Leonis, quos statim reverto. Dixi et interpres predicti in casu d. l. vltim. fusile duos coher-

cobreres eiusque per diversa tempora distributos: Cum vnu ad tempus sufficeret institutus: & alter non illud tempus vocatus, sit hoc fact quod egregie respondit Bald. in conf. 132. Propositum in fab. Bo. col. 2. vers. confidet. ab. f. Cum dixit, quod si vna res ipsi vni relictu ad certum tempus, & post illud tempus alteri, ille secundus legaturus non dicitur subfictus loco illius primi. Cum itaque in cau d. 9. vlt. finis duo heredes instituti, sequitur, legata est prima relata non esse praefenda à secundo: quia factum primi non debet nocere secundo. Nam cum secundus iam adiutor hereditatem, immo de dicto obligasse erga legatarios, iusta lex maledixit. & heres ff. de. et. oblig. Ponuerunt ergo legatarios conseque legata ab eo, & si consecuti non sunt eo viuo, conseque poterunt ab illius heredibus: atq; in nullo modo secundus ille institutus tenetur. Hanc contradictionem probaverit etiam Cart. sun. intr. b. C. de impo. & alijs fabij. & ibidem Cor. sun. 9. vers. alias autem. Diversa, in tract. de militari instrumento s. pen. & Paulus Leonius in tract. de substitutio. impr. dicit. quod 44. Verum dubius est hoc consideratio, quandoquidem implenet Iust. d. L. tice Imper. na. 28. negat in casu d. 9. vlt. illis eius doce coheredes institutis: sed ait secundum esse substitutum primi: & illam appellari substitutioem directam militarem. l. miles isti & heredes. in prim. ff. de. refo. mult. Et Lancellorus Politus in tract. de substitutio. 45. sive in tract. na. 15. scripti illos dicit non potuisse illi duos coheredes: Cum eodem tempore non concurrent in successione. Ei qui significat dictio [Con.] id est, simul, quasi finalis heredes. Ei qui dux illi t discutit vnu institutus & alter substitutus concedit gl. sive d. L. queritur. 46. vlt. Bart. in d. L. tice Imperator. na. 9. Praterea non concludit omnino ratio Iaponia quia heres eti potest, quod nulla negligenter pollici adscribit legatarios, dum non poterunt legata ab illo primo instituto. Quid enim illi non adiutor hereditatem? Non certe considerari hic posset factum legariorum. Secundum rationem t considerauerit Comens. in d. L. tice Imperator. col. 3. vers. appd. d. L. queritur. & apertis vlt. d. L. na. 19. quod idem in casu d. 9. vlt. Legata non presumuntur repetita t primo in secundum substitutio: vnu: quia factum secundus non locedit in locum primi, sicut in substitutione vulgari: fed quia d. primo in secundum transfertur. Est rursus, quia hoc in cau celsa illa ratio considerata in vulgari substitutione, quae est, quod si institutus, qui magis dilectus fuit, greater fuit a testatore, multe magis substitutus minus dilectus. I. Public. 6. ff. de cond. & denon. Hac sane ratio cœsat in hac directa militari; quia illa substitutio seu secundo loco vocatus fuit magis dilectus, ex quo exacto illo tempore, quo ille primus manet heres, ipse perpetuò heres efficitur. Veru narratio huc multi fatis probatur hinc enim potest, q; testator primus vocatus dux aquita multos & multos annos heredem elle voluerit: alterum vero modico tempore, ita quod multo minus futurum sit communum primi quam secundi. Tertiū rationem t considerabant Alcias in rub. ff. de vulg. & pop. subf. na. 6. & Vaconius. lib. 4. doctrina. na. 6. 1. ibi militare eti telematum, quod quidem ut verbis est confitendum, ita eum intelligi & excipi oportet, reiecta omni conjectura voluntatis ipsius testatoris. sive d. de milit. s. p. Ita dicimus aut Vaconius. In accrescendi, quod alioquin à legge ex tacta & conjecturata mente testatoris inducitur, vs. seruimus Bart. in tract. de. de vulg. & Deina in rub. & quando non per se patet sensus, locum non habet in testamento militi. sive d. de milit. s. p. quoniam (ut dictum est) non admittit nullus dispositio conjecturare & subintelligere voluntaria interpretationem. Quia sane Vaconius interpretatio vel ex & coprobat, quod respon. it Alcias in rub. 66. nam. 29. quem fecutum sum. mon. 6. 6. 2. 2. quando statutum vnu testatoris dispositio non ad literam, t lacer, debere intelligi, non est locus repetitionis. Non enim tunc qualitas adiecta in institutione, vel alia dispositio prima repente cœseret in substitutione, vel alia secunda dispositio. Ceterum hacten ratio vera non est, cum verius sit, etiā in ipso testamento militis t admitti conjecturas. sive affirmata Bald. in tract. de. de vulg. & pop. subf. & Emanuel Cestius l. Gal. v. 6. & quid si t. com. in prim. na. 2. ff. de. libe. & poth. Quam sententiam probat d. l. de testamento, in fin. & b. libe. lenit. gl. & text. l. si cum vel in vetero, in C. eod. de. test. milit. Et ad rem scripsi supra, in præsumpt. 10. vbi explicauit, an in testamento militis conjectura recipiantur.

Quartam rationem perpendit Coriolanus in rub. C. de impo. & alijs subf. in. m. quod idem in cau legata non cœserent repetita in

substituto, quia nomi natim testator ea in iugis erat illi primo in*ff. i. p. sive. t. leg. 3. & 1. 6. id quod ex substitutione ff. ad leg. 4. Falco. & confertex. notab. q; a condit. ex. decord. & demont. in d. xxviii. sup. 2. Ea elratio, quia testator grauando heredem nominatum, perfunctum, non autem hereditatem onerare videtur. Aquilus. & i. mat. numquam ff. ad Tréb. Nec dubitationem mouet, quod recepta sit opinio, tunc duxatxà à substituto legata non d. beri, cum nomine propriu substitutio d. siphores. Nam respondet Coriolanus nullam esse constitutionem differentiam, quod nomine proprio, et appellativo grauatur: cum vnu tantum, ut in casu d. l. quarebatur. 9. vi. in illius est, ut ait g. m. 6. quis prope ff. ad Tréb. Quandoquidem generalis dispositio, quae non nisi in vnu specie verificari potest, specialis esse intelligitur. 1. ff. de libe. & poth. ff. optio ff. de optio. lega. & i. fons, qui locutus ff. de fundo instruō instrumento, leg. 7. Et atq; ergo sicut.*

Caterum nous huc Coriolani consideratio dubitationem habet: cùm in cau d. 9. vlt. legatum simpliciter fuerit relatum ab eo primo instituto: nec taxatiu, nec alio certo modo iniunctu sine legati onus, ut ab eo solo, non à secundo prestatr debet. Id quod in cau d. l. ff. de libe. & poth. & illi filius liberus scriptum est, procedit: t quando de alio nullo modo quād de eo intelligi potest: sicut quando pater vnicum habet sicut, quem dam exheredem facit, nominat atim facere dicunt, & si nonne eius propriū non exprimit: cum de alio intelligi non possit: quod non vnu in cau d. L. queritur. 9. vlt.

Quintam itaque & vltimam rationem aliquando t sic considerabam præmitendo duos: quorum vnu est, quod lex, i. que statuit legata ab instituto & eis repetita in substituto, eis fundat, in folia conjecturata mente testatoris, quiam ob aquitatem quantum eiudomus fuisse lex comicit, ut egregie considerant Calt. in d. L. tice Imper. na. 6. & Coment. Col. pen. Alterum eti, quod præmitto, repetitionem huc legati t à lege fuisse introductam, nra testator fructu legaliter videatur. corri. t. 6. quando, imprim. de. leg. 5. & corri. ferreto. a. L. queritur. ff. de. refo. d. v. y. His pointis dicimus in substitutione vulgari necessarium esse hanc legati repetitionem, tum ob aquitatem, tum ne legatum corrut, aquitas consideratur, quia si substitutus adeo efficiat successor in omni commodity, ut nec quid minime remanet apud institutum, qui haec est nolunt. Aequaliter etiam fuit, ut ipse substitutus fulline omnia onera quae aliquo fuisse debet illi in instituto. Ne etiam legati corri. ut, repetitioni locu, sile debet. Nam aliqui in instituto non adiutent, legatis non præstarentur, si non ellent repetita a substituto: ex quo nullus extat, qui præter substitutum, tentat commodum legreditur: ergo substitutus cœnetur. In directa substitutione militari diuersum est. Non enim in ea locum habet aquitas, quia nra primus institutus adiut, aut non adiutor hereditatem, ita adiut claram eip. ipsum teneri præfere legatum, aequaliter inique & iniuste agere percipliendo fructus medi temporis hereditatem, & reculare legatorum præstationem, ad quā cogi poterit, ob id quod adiut, et quā obligari legataris iuxta d. L. ex mach. 9. 9. ff. leg. 3. & alijs. & oblig. li. vero in instituto tñ no adiut, hereditate medii huius temporis manet apud succedentes ab intellexi ipsi militi, iuxta l. milis ita. ff. de milit. tellam. Et t legata præstare tenetur, ex quo percipiunt commodum fructum donet vñgo secundus illi vocatus succedere possit. Ex quo sequitur cessare & illud secundum, nempe inutilis non effici legata, cum legataris tñ per ea consequi vel à prædicto instituto primo, vel à venientibus ab intellecto possint.

Quintum est caput huius presumptionis, quando sūcilem substituto eti fiducem committit. Hoc in capite dicendum est, legata reliqua i. ab instituto prefumi repetita in hoc substituto. Ita pp. 57. Aug. de Perig. & Flor. a. docuit Iaf. in d. L. tice Imper. na. 46. de leg. 1. & fcc. t. ff. de. Bell. in conf. 62. na. 7.

Eratione i. moti sunt, quod cum tñ fiducie, vniuersaliter trahant t omnia iura hereditaria actiue & passiue. L. 9. vlt. & 1. M. celum. in prim. & i. qui quadriginta. ff. ad Tréb. & 5. restata. in 10. f. f. de. her. ita dicendum est, quod legata reliqua ab herede ipso instituto grauato, fuit præstata ab hoc substituto. Quid autem

quando legata reliqua à substituto, an cœseantur, repetita, in fin. & reperta non cœseri, respondit Bald. in conf. 76. factum

tale. col. 2. lib. 1.

P R A E S U M P T I O CIX.

Legatum factum creditoris an & quando presumatur factum animo compensandi cum ipso debito necessario.

S V M M A R I A.

- 1 Legatum factum creditori non quid animo compensandi cum debito relatum videatur per tot.
 - 2 Debet quid dicatur ex causa necessaria & quid ex causa voluntaria. nro. 3.
 - 3 Contraria ab initio sunt voluntaria, licet ex post sint necessaria.
 - 4 Creditori si est factum legatum, qui est creditor pars & immediate, presumitur factum animo compensandi cum ipso credito.
 - 5 Liber alii nemo existit in necessariis.
 - 6 Testator si legatus creditor, & dicit se legare de bonis suis, non presumatur legasse animo compensandi cum ipso credito, & nro. seq.
 - 7 Pater si aliud legat filio, quem datur tenetur, confirmat legasse animo compensandi cum dote, nro. 16.
 - 8 Bona dicuntur debito are alieno.
 - 9 Legitima debita filio dicuntur as alienum ius proprietatem nro. 4.
 - 10 Dots debita filio dicuntur as alienum, nro. cod.
 - 11 Verbum bona, idem significat, quod ver hereditati, quando subtilia materia ad fiducias, secus alias.
 - 12 Legata omnia praefiantur ex bonis testatoris.
 - 13 Expressum facit res factum.
 - 14 Legata strida interpretatur, & eorum verba sumuntur in stricta & propria significacione.
 - 15 Quarta debita patrino in bona liberti dicuntur quadam portio legitime.
 - 16 Libertus si aliud legat patrino suo presumitur id scissae animo compensandi cum quarta filii debito, ibid.
 - 17 Pater quando aliud reliquit filio cui dote dare debet, presumitur legasse animo compensandi cum dote.
 - 18 Intelleximus si pater proposito filii de dot. & nro. 20. Et 27.
 - 19 De quantitate ad speciem non sit compensatio.
 - 20 Emancipatio non insert aliquam iuramentum filio, sed potius communum, ex quo liberatur a nexu patris potestatis.
 - 21 Compensatio est crediti sibi invenient contributio.
 - 22 Pater si suum filia dedit dote, & deinde mortuo genero eam dote exegit, & eidem filia postmodum legatum fecit, presumitur animo compensandi scissae.
 - Idem econtra, quando pater fecit legatum filio, & deinde ei dote numeravit, quia haec numeratio dicuntur falso in compensationem legati. numero 23.
 - 24 Pater si legat filia non expresso dote nomine, intelligitur legasse pro dote, & sic animo compensandi.
 - Idem quando non ipse pater dote numerus est profili, sed eius filius. numero 25.
 - 26 Extraneo heret institutus tenetur dote filiam testatoris, & si quid illi legat, presumitur animo compensandi id legasse.
 - 27 Legatum filie a patre factum presumitur in compensationem factum pro dote etiam quid ad accessione dote & in eius appendicis.
 - Idem quando compensatione recta ex ipso legato, congrua dote remaneret apud filium, nro. 28.
 - 28 Legatum a patre filio non presumitur animo compensandi reliquum, quando ab ipso parte suis factum legatum, ab altero autem dote dat vel promissa fuit.
 - Idem quando filia sufficit cum aliis extraneis hereditibus instituta, numero 30.
 - Idem quando legatum erat in certa specie pecunia diversa à pecunia in dote dote, nro. 31.
 - Idem quando dote fuit promissa genero, & legatum suis factum filie. numero 32.
 - Idem quando aliquibus verbis constat testator ex legasse animo non compensandi, nro. 33.
 - 34 Maritus tenetur legi dispositione praestare quartam bonorum suorum uxori fratribus, & nonquid si ipsi uxori aliquid legat, presumatur legasse animo compensandi.
 - Vix si aliud reliquit maritus, cui ex dispositione statuti acquiritur pars dote, nonquid animo compendiari reliquissim presumentur.
 - Quid animo compendiari vellet unum prefonsatur, & non sicut etiam quando dote fuit maritus prouisa, sed etiam quando fuit ei filius, numero 36.
- Idem quando dote & legatum differenter in diversis rebus, ut dote in quantitate, & legatum in specie, nro. 37.
- 38 Compensatio specie ad quantitatem non admittitur, & quae, nro. seq.
- 39 Testator presumitur velle suam dispositiōnē esse conformāri oratione.
- 40 Solus non potest alius pro alio multo creditore.
- 41 Legatum ab teste factum marito animo compensandi, reliquum censetur etiam quando factum suffit padum de dote locanda.
- 42 Padum accedens vita dispositiōne statuti qualitate a via naturam obligatum non mutat.
- 43 Faciente id, ad quod poterat necesse compelli dictum necessitate callus facere, sicut id potest faciat.
- 44 Prout homini relit prouisione legi, & quando hoc procedat, Beneficiis statutis non tollitur per speciales partium conservacionem, quod in genere alter est in dictum.
- 45 Intelleximus l. Tit. ff. ad leg. Falciad.
- 46 Hares quando promovit ex contractu solvere id, quod tamquam habet cum beneficio legi & invenit, si solvere etenetur, si ex ipso contractu immediata conuenienter, non habebit beneficium invenit, & conuare.
- 47 Legatum factum creditoris, cui testator aliquid debebat in foro conscientiae, presumitur animo compensandi factum.
- Secum si cum debito hoc inexcusabile, concurret debitum exigibile, quia tria pro eligibili discretum factum nro. 50.
- 51 Vix si reliquit maritus in verbis lego centrum de bonis meis, non presumatur legasse animo compensandi cum iure dote ex dispositiōne statuti.
- Secum si ex it. lego super bonis meis, nro. 52.
- 52 Legatum factum ab uxore marito, quod non est permanentium apud ipsam viram, quippe que granatum esset altera reliquie, non presumatur reliquit animo compensandi.
- Idem, quando confusa conuelta & presumptionibus vixit, legasse marito animo non compensandi, nro. 54.
- 53 Maritus filium ab uxore marito, qui non erat permanenter apud ipsam viram, quippe que granatum esset altera reliquie conuenit.
- 54 Legatum factum a testatore, qui non erat directus debitor legatus, non presumatur factum animo compensandi.
- Idem quando testator non erat pars debitor ipsius legatus, sed sub conditione vel in dote, nro. 57.
- 55 Secum si ex ait aliqua contraria conuelta, nro. 58. & seq.
- 56 Legatum si tempore nuptiarum fuit collatum, & sub conditione non perficit, animo compensandi factum presumitur.
- 57 Legatum factum a testatore, qui non est vere & proprius debitor legatus sed improroprie, nonquid animo compensandi factum dicatur, nro. sequens.
- 58 Testator si reliquit maritus in uxore hereditem gravare duplicitate.
- 59 Testator non presumitur noscere hereditem gravare duplicitate.
- 60 Frater non tenetur dote sororis, quia ex bonis patris habet ex dote.

ES tamen frequenter in foro illa disputatio cum testator aliud legat suo creditoris, an id reliquit animo compensandi cum credito illo, vel potius, ut vitrumque habeat creditor? Hac disputatio a presumptionibus & coniecturis pender, sicut scripserunt multi, quos statim suis locis ex ordine commemorabo. Et hæc de re multa docti conseruentur ex tractatu Phanuscis in commentariis de lute dote, ingl. 8. & Mantua in tractat. de coniect. vitium, volvolutum, lib. nro. tit. 2. Ego vero vt facilis tota haec disputatio clarior quam nostri haecmem facerent, explicetur, duo præcipua capita fit: Primum erit, cum factum est legatum creditoris, cui testator ex causa necessaria tenebatur. Secundum cum legatur ei, cui tenebatur testator ex causa voluntaria. De primo hoc capite differemus haec in presumptione: Desecundum vero in subsequenti. Ex causa tamen necessaria (vt prius hos terminos declaramus) debet dicitur, cum ita iubente lege immediate abs hominis facto praestandum est: sicut dicimus, filio debet legittimam in bonis patris ex causa necessaria cum leibeat filio praestari legitimam. Ita ad rem nostram tradidit Bald. in coul. 3. In reg. sententie, col. 2. ver. testatoris lib. 2. Folio 1. in coul. 1. col. 2. ver. 2. app. 2. Item haec nro. Cardinalis in coul. 4. num. 7. si finem. Idem de dicto filibus constituenta scribunt multi, quos infra referam, & manifeste eundem. Alex. Raden. in commentatore de analogia c. 15. nro. 21.

Ex causa tamen voluntaria illud dicuntur debet, quod debetur ex contractu, vel quasi contractu parti: Cum contractus ab initio lato voluntatis & si ex post sint necessitatis, ita in specie si habe-

ad 1. declaravit Involi in sicut dorem. & pater. ff. sol. matr. **Alexand.** **ad 2.** in sicut nominis. & pater de leg. 1. et omnia clariss. **Albanus Cardinalis** conf. 1. num. 4. & alias res ipsa lib. 2. de arbitrio. iudicium. cisa 182. no. 32. & conf. 1. num. 1. **Addo Signorius** in conf. 42. num. 5. & in conf. 17. num. 4. **Capran** in conf. 43. num. 5. **Cornelius** in conf. 29. 2. m. 1. lib. 1. Durante de arte sophandi tit. de leg. art. caeca legum. **Denys**. **Didericus** in conf. 1. num. 2. de regiam. Et hoc non est proprii compensationis sed inproprietatis idem dicitur potius imputatio. **Ita Cornelia** in conf. 33. 2. p. 1. lib. 1. & **Uterius** in **Gabriel** in conf. 16. num. 31. lib. 1. quae res ipsa recent.

Quod itaque ad primum caput, quando felices factum est legatum creditorum ex causa necessaria, sunt distinguendi aliquot casus.

4. Primus est **casus**, quando t. est creditor, cui testator legavit, et creditor pure & immeditate. Hoc in casu legatum presumitur factum animo compensandi cum ipso credito. Ita pro regulari factum omnes in d. l. si cum dorem. & pater. ff. sol. matr. & in auth. grat. Cr. nro. vir & vxor. & alijs quos statim co. nesciuntur absumunt. Et huius

5. regulare ratio est, quia in factum necessitatis nemo liberit exsuffit, l. r. legatum ff. de admis. leg. Adferri possunt plura exempla, quibus & declarari & illustrari poterit tota hæc tractatio.

Et primum est exemplum, quando pater legavit filio suo, cui legitimam reliquere tenetur: Nam tum proximitur testatorum legato animo compensandi cum ipsa legitima. **L. annos 1. impator.** & **L. quiescam nonnulla** c. de inoff. test. vbi Bar. m. 10. Et in specie idem affirmat **Castr.** in l. cum dorem. & pater. ff. sol. matr. matrimonio. **Alexand.** in conf. 1. num. 1. lib. 4. & **Hieronymus** Gabriel. in conf. 1. 2. m. 2. lib. 1.

6. Declaratur t. primus, vt non procedat, quando pater testator dixit, se legare de bonis suis. Nam tunc non presumitur legale animo compensandi cum legitima. Ita in specie scripti Bart. in l. vii sursum audi. & s. lib. iher. in ff. de operis lib. quem fecit ell. b. c. ff. 4. **Testamentum**, lib. 2. m. 1. **quiescam nonnulla**, in ff. C. de inoff. testa. Cum dixit, quod t. in pater aliquid legat filiis, quam dotare tenetur, ut legatum habeant boni ipsi testatoris, conseruit legato animo compensandi cum dote. **Baldus** fecit sicut **Capra** in conf. 62. m. 2. & in conf. 164. cal. 2. num. 10. **Cornelius** in conf. 13. col. 1. verf. nos dubitamus. **Iason** in conf. 21. 4. in ultimo dubio, lib. 2. **Rufinus** in conf. 29. num. 5. & in conf. 136. num. 7. lib. 2. A ratione ita adducta suntque bona qui discuntur deductio altero alieno. **L. annos bona** ff. de iure dorem. **Principes** &

9. **L. subiectum** ff. de iure dorem. Atqui legitima t. debita filio, vel de debita filii ex alienum dicuntur: Ergo deducta legitima, vel dote, praestandum erit legatum. Illa minor quoq; legitimam probatur in L. via. ff. de bonis d. m. & in q. d. que o. f. de inoff. testam. & respondet **Alexand.** in conf. 7. num. 8. lib. 2. Ita etiam doten debitanis nulla numerari inter as alienum tradunt gilo. r. n. m. **vir**, ff. cum proponeretur ff. ad **Trebell.** Tyraquel: post alios in L. vii quædam, in ver. 16 sequitur liberus, m. 13. C. de reuocat. donato, qui de leg. item scribit.

Verum diligenter videtur Comenius in l. 6. cum dorem. & pater. sol. matr. & Deci. in auth. præterea. num. 12. ver. quartu limitatu. dum simili in casu, quem infra referam, scribunt, immo adhuc compen- fari. idem gugo, fermentu Comen. conf. 12. in ff. lib. 2. & aperte in 10. conf. 12. lib. 2. **Dida** in c. officij. m. 7. de regia. Et ratione primo moti, quia verbum, bona, idem significat: quod verbum, hereditas, L. o. g. ff. ad **Trebell.** sicut facile responderit, immo maximè inter se differentes & hereditates. Nec vnu pro altero sumitur, nisi subiecta ipsa materia fuerit, vt declarat pto alios **Claudet** in conf. 19. num. 3. Et in pto misit atque argumento statim act **Phanucus** in commentariis de iure datori, in glo. 8. no. 62.

11. Secundo mouetur I Decius, quia omnia legata præstantur ex bonis testatoris. **V. l. 6. lucentum. C. de iure delib.** Et ideo eius ex- prelio nihil operatur. l. 3. de leg. 1.

Verum respondeat **Phanucus** vbi supra, quod, ea exprecisione non facta, secundum legem, quae inducit hanc compensandionem, presumptionem, legatum erat hoc in casu præstandum deco, quod legatario, sicut filio debetbar: ne ergo fieret, testator videtur explicable, legatum de bonis suis loquitur. Quæ sane exprello tollit illam legis presumptionem.

Tertio argumentum Dicetus, quod, cum hoc debitum sit necessarium, militat eadem ratio profundi compensacionem.

Respondeat **Phanucus** vbi supra negando quod satis eadem ratione. I expressum collate faciat tacitum. **I. ex foliis ff. de vulga. & pop. suis.** & **V. l. 6. C. de pati. consent.** Est quarta argumentatione De- cius, quæ locutus sedmodum est, respondeat ipse **Phanucus**.

Motio, **Praesumpt.**

Quarto maius dubium fortè hanc in re facit, quod t. in legati stricta fieri debet interpretatio, & ideo verba sumuntur in lit. c. & propriæ significatio, l. nō aliter de leg. 3. & diximus sibi in praesumpt. Atqui t. legitima, quam pater præstare tenuerit filio, non dicitur vere, & proprie as alienum, sed inpropiè, & ideo ibi bona patris continetur. Ergo videtur falsum, quod **Alb.** & teques dicunt, bona patris dici deducit ipsa legitima. Illa minor probatur ex multis traditis à Iafone, in conf. 6. col. 2. lib. 2. quæ fecit sum in Commentariis de arbitrio auct. inde lib. 2. c. 6. nro. 149. num. 12.

Respondere potest primò, quod & t. legitima non censeatur as alienum comparative, quo feliciter as alienum propriè atta men quo ad effectum est propriè as alienum: cum ita deducatur ex bonis patris, sicut & aliquid quodvis as alienum. Solūm different ratione præstationis: quia t. as alienum verè & proprie dicitur ante legitimam. **J. Papin.** & quæta antem ff. de miss. testam. Et hoc illud est quod dicunt Dofores, legitimam respectu patris dicit aliens ac alienum, ut affirmant multa relata t. Tyraquel, in L. vii quædam, in verbo, sibi operis libertos, m. 11. C. de reuocat. donato.

Hac declaratio non habet locum, quando pater dixit, lego super bonis meis. **Quod de reuocat. inff. in prima declar. ad quatuor exempla.**

Secundum exemplum huius primi casus adseritur in quarta t debita patrono ex bonis libertos, quæ quidem dicitur quedam portio legitima. Si ergo libertus aliquid legitat patrono suo id presumitur ecclise animo compensandi, l. etiam ff. si debita. ff. de bonus liber. & l. sive. ff. 1. lib. 2. de iure patre.

Tertium est exemplum huius t primi casus, quando pater a. liquid relinquit filia, cui dorem dare debet, maxila. qui libertos. ff. de iure cap. & l. vlt. C. de debi. cor. prom. c. similib. Presumitur enim legalis animo compensandi cum ipsa dote. Ita probat l. boni. dotti. & c. a. p. a. ter. de leg. 1. vlt. gl. & Dol. nempe Bar. Alex. in conf. 5. & 9. qui citat l. 1. & p. 1. de coll. doto. Et item scripferat Paris. in conf. 19. num. 2. lib. 2. Didac. ac officij. num. 2. de regiam. **Albanus** nro. 1. **Cardinalis** in conf. 6. num. 4. & 5. 3. 6.

Verum t obflare videtur tex. l. si pater pro filia. ff. de collat. dotes. vbi pater, qui dorem promiserat pro filia, fecit illi legatum: ibi dicitur, quod vtrunque debetur. Non ergo presumitur factū legatum animo compensandi.

Respondeat primò Barto. in d. l. **kvini** modi. ff. cum pater. de leg. 1. quem illi fecit fundat Bald. Castr. Comen. & Alex. in conf. 257. num. 20. lib. 2. Alex. in conf. 9. num. 17. lib. 1. quod dicitur, in d. l. si pater pro filia, legatum erat dueruum à doce: Nam dōs erat in quantitate, & legatum in specie, et de quantitate ad specimen non fit compensatio. **V. l. 6. C. de compen.** Ceterum Iafon in d. l. **brou** modi. ff. spater. num. 12. rexit hanc interpretationem, quippe quod diuinatio ad modum est.

Respondeat secundò Iaf. in d. ff. spater. num. 12. ibi ex equitate quam collare compensandi presumptionem: Nam patr filiam ex heredauerat, vel prætererat, & sic eas iniuria afficerat: vnde in recompensationem illate iniuria presumitur voluisse, quod vtrumque habeat. Quam interpretationem (at Iafon) comprobat t. Titi. lib. 1. qui inuita. de leg. 1. vbi idem suffit determinatur, nisi tellor. ibi exp. efficiat causam doris. **V. l. 6. C. de mons. vtrumq. g.** vbi dōs non compensarunt cum relicto iure institutionis, vel legati, quia ex eo, quod fuerat cum extraneo habeat instituta, filia iniuria afficerat. Nec repugnat fabiologic Iaf. d. l. si cum dorem. & si pater filiam, sol. mater, dum admittit compensationem, & tamē loquitur in casu facta ex heredationis, vel præteritionis, qui a respondetur ita t. quod ibi tantum fuerat legatum, quantum poterat importare heredes instituto: quo in casu haberat poterat, & si suffit heres instituta, et ratio illate iniuria celsibat. Hanc interpretationem probauit, & Franc. Pepus in p. 1. auct. præterea, na... C. ynde vir & vx.

Verum res cequit Phanucus in commenta. de loco data. in glo. 8. num. 4. Nā in d. l. si pater pro filia, non videtur id pater factū causa recopendi iniuria: Id quod vel ex ratione ego comprebo, quia nulla ibi constituit differentiam Pomponius, quod filie ex heredatione, vel emancipatio relinquantur. Et tamen t. constat, quod emancipatio non interficit aliquam iniuriam filie, sed potius comodum, ex quo liberatur a nexu patris porfariatis, ut probat t. **Irritum** ff. de ret. oblig. & l. 6. num. 2. C. de bonis mater. & vtrumq; in loco tradit Doct. præteritem Alex. & Iason d. l. num. 19. qui reprehendunt notarios illos, qui in instrumentis emancipantiorum dicunt, quod pater, qui aliquid affligit ex suis bonis filio emancipato, fe- id escere in premiu emancipationis: Cum verius sit pati è mereri

premium ob emancipationem, quia patrem potestatem perdit: & beneficium libertatis filio confert. Non etiam huc pertinet tex. d.l. Tertia. §. qui iniuria, cum ibi, vt etiam adiudicit Phanucus, non conseruit fundatim Modelinus in exphedatione, sed in alia causa, ut etiam *sua loca explicabimus*. Non etiam huc facit ille tex. l.vii. C. commu. vtriusque iud. Nam inquit preictato in loco Phanucus; ibi filia dote, vel filii donationem propter nuptias, habet praecipuum simulum cum legato sibi facta, quando est in instituta, vel instituta cum extraneo, non ratione iniuria sibi in hoc facta; qua verè nulla illata est, sed quia celare necessitas, & ius conferendi, quod non habet locum, nisi inter liberos ipsos, & existentes sub patria potestate, i.e. *liberis ubi Dicitur C. de causa.*

Répondent tertio t Aretin. & Alexan. quid d.l. si pater procedit; quia duas fuerit promissa genero, scilicet ei erat debita: legatus vero factum fuerat filie: atq; ita diuersis perfonis legatum & do-
20 tis debitus praefari oportebat. Non ergo animo compenfandi
21 praefumitur legatum a patre factum: t; compenfatio fit debiti & crediti sibi iuicem contributio, & ab eisdem, & non de eo, quod alius deberet, i.e. *cum midia. C. de compensa. & ad remissione translati Soc. iun. in conf. 79. num. 1. lib. 3.* Et hanc Aretini ac Alexander in-
terpretationem probamus *Curtius. & Pepin in d. aub. prater. C. unde vir & visor ille, num. 23. ver. scilicet difficultas iste, num. 46. & securus sum in conf. 16. num. 27. lib. 2. & attingit in infra.*

Ceterum ab his differuntur Iaf. in l. busingi. §. cito pater me, 13. de leg. 1. Decius in d. aub. prater. num. 3. & Phanucus loco supra allegato, num. 49, ea pricipia ratione, quid in d.l. si pater, ne verbū quadam facit de genero. t; respognat illa iuriis regula, quod in stipulationibus non praefumitur persona extrinseca, i.e. *sua stipulatio, §. Chrysostom. de verb. oblig.*

Et praterē (vt subiungit Phanucus) non fuit spūd Pompeiū in d.l. si pater, in confidatione, quid eos elset genero promissa: quoniam huiusmodi promissio facta diceretur contemplatione filii ad eius utilitatem causa faciliendi debito naturali, dotandi (sicilicet illamvisde legatum ei factum praefumitur animo compenfandi, cum ea dote ex causa necessaria promissa, factum,
22 vi respondit Cornelius in conf. 23. num. 7. lib. 4.

Respondent quartū Phanucus in *prat. agl. glossa 8. num. 50.* Pomponius, in d.l. si pater, non respōdile super questione praefumenda compensationis, sed fūr questione collationis faciebat. Hoc fūder natura tituli, sub quo collocatum est illud responsum, *mixta l. Imperator. si de in dictum addit. suadent etiam ipsius respondi verbalib; (titula dote) pricipuum habebit.* J. Et dum perpendit Pomponius, quid filii in exhereditate, vel emancipata. Quia quidem dubio procul recipiunt questionem collationis, i.e. *si facta est de colum d. t. secunda. & l. v. liberis ubi Dicitur C. ad.* Et hinc in materia praefumenda compensationis essent incepta. Dunn ergo Pomponius (inquit Phanucus) super iure confunduntur respondit, negans locum esse, & nostra conclusione de praefumenda compensatione non contradicit. Et alia est quistio collationis faciebat: alia praefumenda compensatione. Nam his conferendit est scriptum & determinatum, sed haec compensationes disputatio a coniecturis penderit. Non ergo (aut Phanucus) ex uno ad aliud interfuerit.

Vero hæc bene eruditus Phanucus acuta satius interpretatio apud me aliquam habet dubitationem. Nam etiam Pomponius de collatione facienda, vel non facienda responderit, attamen iam pro constanti praefumitione filiam illam fuisse confequatur utrumque, nempe dote promissum, & ipsum leg. atq; ita non fuisse locum compensationi.

Excludunt primò hoc t tertium exemplum, vt procedat etiam si iam pater dote filia nuptie, & deinde in mortuo genero cam dote exigit: & filia postmodum legatum fecit. Nam adhuc iudicium legatum praefumitur factum animo compenfandi. Ita probat, *si cum dote. h. si pater. si filia. matr.* eti enim feme matrimonio collocauit filiam, atq; dote numeravit: attamen cum deinde dote ipse exegerit, fine dubio tenetur tandem iterum dote. *Ita d. 4. §. si pater, h. si interpretat Bal. in Athene. res. que. col. 2. C. commu. de leg. Alex. m.d. si eius dote. §. si post. Socin. sen. in conf. 79. num. 7. verific. fed adserendum, lib. 1. taf. Am. prater. num. 10. verific. fed attende. C. unde vir & visor. & ibidem Decimus num. 11. verific. Adserunt dicunt. *Curtius. 20. P. in conf. 95. num. 30. lib. 2.**

Excludunt secundo t vt procedat etiam econversus, quando scilicet pater fecit legatum filie, & deinde dote ei numeravit. Nam numeratio haec dicitur facta in compensationem legati, & ob id mortuo patre, non poterit filia legatum petere. Ita probant

I. filia legatarum C. de leg. & I. Lucius. Ia. 1. de leg. 2.

Ei responderunt Corn. in conf. 79. num. 2. lib. 2. Rulin. in conf. 8. num. 7. lib. 2. & in conf. 89. num. 2. lib. 4. Soc. in conf. 79. num. 18. lib. 3. Phanucus in conf. 89. num. 2. lib. 3.

Excedunt tertio, vt procedat t etiam hoc exemplum quidam pater legat filia non expreso doto nomine: Nam intelligitur legale pro dote, atque ita animo compenfandi. Ita scribit *Bald. m. 1. quod autem in stipulatione, si de iure doto, Alex. in busingi. lib. 1. pater, de leg. 1. Socin. in tract. fallen. reg. 232. Pater fallen. q. Iason in 1. leg. la. legatum, num. 3. C. de legat. Pepin in d. Aub. prater. num. 66. C. unde vir & visor. Rulin. in conf. 3. num. 1. lib. 3. Phanucus in commentarij de lege doto in gl. 8. num. 8. ex d. 1. quod autem de iure doto. Quia quidam extenso, est eadem cum ipsa regula. Idem quando dixit, te legare pro dote quoniam intelligitur ex ea causa, atque ita animo compenfandi. Rulin. in conf. 8. num. 7. lib. 2.*

Excedunt t quartū, vt procedat etiam quando non ipse pater dote numeravit, seu promisit filia pro filia, sed eius filius. Nam adhuc legatum praefumitur factum animo compenfandi cum ipsa dote. Ea est ratio, quia factum filii promittens, vel solvents habetur pro facto patris, qui filiam daret tenet. *I. filia legatum traditum Rulin. in conf. 8. num. 3. verific. sed hic legatum, lib. 4. & P. in conf. 89. num. 2. lib. 3.*

Excedunt quintū, vt etiam procedat t in hærede extraneo patris: qui quidam heres alias non estet obligatus daret filiam illam teftitoris: attemerat confundendum patri illius, in effectu debitor necessarius, ut erat suis antecessor, vt dixi supra; si ergo haves sitio in testamento aliqui legat illi filie, praefumitur legale animo compenfandi. Ita *C. av. in conf. 23. num. 1. 4. post Caff. & aliis, reiecta contra. & response Corn. & idem quod Crassata affirmata Dard. in d. o. j. 1. num. 2. verific. item has imputatio, de refutam. & Alio anno in conf. 5. num. 7. 5.*

Excedunt sexto, vt procedat in casu l. Titia. §. qui iniuria, affl. decif. 4. num. 10.

Excedunt septimo & quando quantitates sunt dispare. *Sot. reg. 282. Pater fallen. vlt.*

Excedunt octavo, t vt locum etiam habeat quo ad accessorio dote & in cius appendijs sicuti sunt bona paraphernalia quia dolo statuto vel confunditudo ita paraphernalia, t vt dote esset danda a patre filia. Nam sicut legatum praefumitur reliquo animo compenfandi cum dote. *Ita etiam cum ipsa accessorio, vt respondit Crass. in conf. 1. 9. num. 6. quem fecit sicut in conf. 36. num. 3.*

Excedunt nonū, vt t multo magis procedat, quando compensatione reiecta ex ipso legato, congrua dote remaneret apud filiam, *vt respondit Rulin. in conf. 8. num. 2. lib. 2.*

Declaratur primò hoc exemplum: & doctrina, vt non procedat, quando a patre factum fuit legatum, & ab altero dote vel pro missa, vel reliqua fuit dote, seu eonvenit. Nam tunc legatum non praefumitur factum animo compenfandi, & ideo filia vtriusque petere poterit. *Ita declarat Caff. Corn. & I. filia legatum, in conf. 5. de leg. Idem Caff. in conf. 21. 4. Ego Paulus. I. Corn. in conf. 23. col. 2. verific. nec obstat quod. Corn. in conf. 288. col. vlt. verific. insuper non capitulo 1. lib. 1. Rulin. in conf. 79. num. 18. lib. 2. I. filia busingi. lib. 3. num. 22. de leg. 1. Et hoc sicuti sicut Soc. iun. in conf. 79. num. 8. & 11. lib. 3. Phanucus in gl. 8. num. 5.*

Declaratur t secundum, vt non procedat, quando filia suilliter cum alijs extraneis heredibus instituta, vel etiam cum fratibus, qui legatum proprium haberent. Nam tunc ratione cuiusdam in qua licet, animo non compenfandi, fed vere legandi, & hoc casu praefumitur pro filia. *Socin. in tract. fallen. reg. 232. Pater fallen. 2. finale dicimus in pragm. leg.*

Declaratur tertio, vt non procedat, quando t legatum erat in certa specie pecuniae, diversa a pecunia in dote datur. Nam tunc non praefumitur factum legatum animo compenfandi.

Ita respondit Corn. in conf. 23. col. vlt. verific. sunt dixerit a. lib. 1. & in conf. 230. num. 2. lib. 4. & Socin. iun. in conf. 79. num. 3. verific. inde patell. lib. 3. Quam tamen praefumitionem & cœiecturam leuem esse dicit Phanucus in gl. 8. num. 16. t. g. vero falsum esse supposic: cu hoc in casu sit differentia inter speciem, & qualitatem: sicuti poli Oldradum, Bart. Baldwin, Comeysem, & Caffrensem tracta Socin. in tract. fallen. reg. 232. Pater fallen. 1.

Declaratur quartio, vt non habeat locum hoc exemplum, quando pater leguit dote filia pupilli. *Quia de re dicens utra in ter- tis casis.*

Declaratur quinto, non procedat hoc exemplum, quando dote sicut promissa generi, & legatum factum fuit filiae. Nam tunc lega-

legatum non profumit factum animo compensandum cum ipsa docet. Ita scriptor Alex. & Ius quos retulit, & probavit Curt. Ius. ad. Aut. præterea, num. 23. vers. vi. difficultas. C. unde vir & vxor, & ibidem Pepp. num. 48. quos fecerunt tam in conf. 16.2. et 27. lib. 2.

Venit super retulit Iasonem in Libri. 1. lib. 6. c. i. pater, num. 13. de leg. 1. Decim in d. aut. præterea, num. 13. & Phanuciūm impræcipita, gl. 5. n. 49. differentes eob id amplius deliberandum est.

Declaratur sexto, vt t̄ non procedat quādō confitat aliquibus verbis, seu conlectur seftatorē legale animo nō compenſant. difficit quando dixit, quād legatum præfaretur sine aliqua conditione, vel contradictione. Ita in specie ratiōnē H̄ieronym. Gal. in conf. 6. num. 33. lib. 1.

Quartū ex exemplū huius primi casū, in marito, t̄ qui temere legis dispositione, præfaret quartū bonorum suorum vxori fuit: inopī, aut̄ præterea. C. unde vir & vxor. si ergo maritus aliquid legat vxori, præfumitur legale animo compendiā cum illa quarta. Ita probat in auth. præterea, ut Dolores omnes, lib. 1. in caus. 3. in ratiōnē, col. 3. vers. 3. ratiō, lib. 2. & Iason. Lupi in commen- tarij ad leges Hispaniarum, ad 1.27. & declarat Cor. sive in lib. 3. mis- cellanea, 1. ap. 1. n. 9.

Quintū t̄ ex exemplū huius primi capitū in vxore, que relinquit marito, cui ex dispositione statutū, acquirit pars dōtis mulieris præmonientis. Nam tunc legatum præsumitur, ab vxore relictū animo compendiā. Ita censetur Iaco. de Arete. Franc. Tigrin. Barto. Richardus de Saliceto. Romanus. Bartholomeus. Salicet. & Col. Aut. Aut. præterea. C. unde vir & vxor. & ibidem Alex. n. 12. Ius in. 21. vers. circa statutū, qui committat & Albericum affirmantem, ita aliquid indicatū sumitse fuit Patru. Risan. col. v. lib. 1. Ita quoque reffundit Baldus: idem si ratiōnē Alexan. & Fol. sive in stat. 3. si pater sive matrino. Cor. in conf. 27. num. 20. lib. 1. & in conf. 23. col. 1. lib. 1. Campagno in tracta. de doce, part. 3. quād. 6. Decim in d. Auten. præterea, num. 18. Pepp. num. 30. Curt. Ius. num. 21. to de Avis in tract. 12. num. 19. Campagno in tract. de doce in p. 4. quād. 6. R. L. in d. Aut. in tract. de luto doto, quād. 6. num. 5. & Phanuciūm in commentary de luto de iuri, glo. 8. num. 33. Dostans de arte ratiōnē, sive de legato, cedula 3. num. 1. Didascia in c. 2.9. n. 2. sive de testam. & H̄ieronymus Gabriel in conf. 6. num. 23. lib. 1. qui dixit, hoc debet esse maximum, ne p̄ p̄ ex. & contraria. Eta vera et solidis huius traditionis ratio, quia hoc lucrum dōti debituū quoddam necessarium: cum ex statuti dispoſitione decratur marito. At quādī quando creditor ex causa necessaria legatum relinquit animo compendiā, reliquit præsumitur, & si statutum dōti sive pater sive solitus matrino, & d. Lom- molo. & i. p. a. c. de mōr. testam. Et si lex vult legatum a parte fatiū, filio præsumit reliquit animo compendiā cum legitima, quād favorabilis admodum est, quād magis di cendū est, præsumendum esse in cauſa huius statutū, quod est editio sum & triplex interpretandum, & an iustitiae mulierum: cōprobat Roland, in tract. de testam. q. 2.

Ceterū à predicta opinione dissenserunt Scala, Mitterelus, Rayner. Baldus & Comensis relati à Rolando in d. q. 96. n. 1. & il. lis accedunt Capra. in conf. 14.3. num. 5. & Coralinus in lib. 2. ms. scilicet a. 1. cap. 1. n. 1. Horum rationibus & argumentis faciliſcunt Rolandus & Phanuciūm præcis. t̄ in locis.

Extenditur t̄ primo hoc exemplū & doctrina, vt locum habeat non solum quādō dos fuit marito promissa, sed etiam quādō fuit statuta. Nam adhuc si vxor marito fecit legatum, præsumitur illud reliquit animo compendiā. Ita tradidit Iason in sive in cedula 3. si pater sive solitus mar. Fulgo. Roma. & Are. in d. aut. præterea, C. unde vir & vxor. & ibid. Alex. n. 14.1. fol. 20. 23. vers. addit. etiam. Pepp. num. 34. Idem ratiōnē, Aver. in tract. flautoniarum par. 1. q. 2. & Phanuciūm in tract. de luto doto, glo. 8. num. 32.

Nec hic oblitus contentionis, quibus Angelus in conf. 36. Dom. Margarita; & Capra in conf. 14.3. colum. 2. dissident. Nam illis faciliſcunt poli ceteros Phanuciūm præsta in loco, si etiam non vrgit quād statutū Didacus in cap. offij. num. 4. versific. ego plane, de testam.

37 Extenditur t̄ secundū, vt procedat etiam quādō dos, & legatum conſiderent in diversis rebus, vptata, dos in quantitate & legatum in specie. Nam adhuc præsumit factum legatum animo compendiā. Ita Alexan. & Ius. in d. 1. statutum dōti sive pater sive matrino. Roma. Are. & Alex. in d. Aut. præterea, num. 13. vers. vi. virtus eius et cetera. Iason num. 26. vptata. Addit. Pepp. col. 29. Decim inv. 1. mot. 1. idem ratiōnē dret in conf. 93. colum. 1. Cor. 29.2. et 1. vers. num. 1. fol. 1. Curtius seorsim in conf. 73. 1. et c. 1. fol. 1. idem scriptor. domini in tract. de testam. reg. 282. Pater fallere, sive Iason. de Amico in conf. 15. Meno. Præsumpt.

affl. in decif. 1.3. num. 4. & Phanuciūm in commentary de luto doto, glo. 8. num. 3.5.

Quādō quidem sententiam probat tex. d. l. si cum dotem, s. si pater, vbi compensatio fit etiam in casu, in quo filia suora hares instituta, iuxta text. illum, & tamen in hereditate infinita etiam species, nem̄ corpora, vt domos, prædia rustica, & similia. Idem probat I. omnino dōti, s. imputari, & I. quoniam nouilla. C. de inoff. testa. vbi legatum factum filio præsumitur factū animo compendiā cum eius legitima, atq; ita in casu imputare & tamē legitima deductur tam ex corporibus hereditariis, quād ex quantitate, quād reperitur elle in ipsa hereditate.

Ceterū ab hac opinione dissident Oldrad. Bart. Baldus, Cafren. Saliucus, & Rimal. quos recenset Cornets in conf. 367. num. 20. lib. 1. in conf. 27. in fol. 3. & in conf. 230. col. 1. lib. 4. qui com- munem esse allicit. Et h̄i accedit Baldus in conf. 7. num. 5. lib. 6. Socin. in tract. fallere, reg. 282. Pater fallere, s. & in conf. 93. col. genit. lib. 1. fol. 9. m. bo- nafidet, num. 87. In fol. de actio. Didacūs m. c. 9. num. 2. vers. Elī ḡtus, de testam.

Prīmū iūtō sunt ex I. si pater pro filia. ff. de collat. dōtis iuxta primā illā interpretationem, quam ex Bart. & sequacib⁹ fu- rūtū retulimus. Venit dīximus ex loci hinc sententia maximē di- uitare: cū nullum verbum apud Pomponium, quād legata es- set species, vel quantitas.

Secundū addūctū iūtō sunt t̄ ea ratione, quod ex dōtis iuxta secundū, nō admittit le compensationem, s. si cetera sive de pigno alio. & l. v. c. de con p̄f. & prop̄ m̄f. ex et. I. si sive compen- fandi. C. de bāred. istit. Atquā præsumit quid t̄ testator volerit voluntatem & dispositionem suam esse conformem iuri communi, bāredes mēs. s. imputat s. ad Trebell. sibi Deūl. & dīximus p̄ p̄ p̄- saept. Ergo præsumit debet, quād noluerit testatrix relinqueret hanc speciem animo compendiā cum quantitate illa t̄ se debita marito legatoria.

Ceterū respondet Phanuciūm in d. glo. 8. num. 5. ex sententia Cornet in conf. 230. num. 6. lib. 4. distinguendo inter compensationem, quād p̄f. præsumitur: & illam, quād non præsumitur. Illo e- stū primo in cauſa nullā adhibetur differētia, quād legātū confi- sit in specie, vel in quantitate: cūm hac non dicatur prīmo compendiā, sed imputatio, vt tradidit Cornet in conf. 292. col. 2. vers. quando enim. lib. 1. Et in imputationē certum ēl non ad- hibet differentiam quād legāta fit species, vel qualitas, Imputatio. lib. 1. antē. & lib. 1. campen. sive. C. de bāred. istit. Enī hoc in cauſa nostra verū fatur disputatio. In secundo vero cauſa, quando scilicet lex non præsumit compensationem, quād scilicet agitur de facio voluntario ipsarum partium: Hoc sane cauſa fit differentia, an legātū fit quantitas, vel species. Ita procedit argumentum sup̄ re- latum. Et si interpretatio vera mihi non viderit, quandoquidē norū lātū iure probatur, quād hac dicatur imputatio, non autem compensatio Nam text. I. si cum dotem, s. si pater, sive matrino, & tex. I. Tūta. s. qui inuita de leg. I. appellant hanc compensationem. Respondet iūtō que secundū potest quād hic celat illa ratio, ob quam non admittit compensationem, de species ad quantitatem, max. a. l. v. c. de con p̄f. cuius quidem ratio ea est, quod I. aliud pro alio inuitō creditor solu non potest, I. 2. lib. num. 1. & his- toria. omes. s. si cetera p̄ta. At cū legataria legatum acceptat, nil dicitur ei si inuito, sed potius volente solu scilicet ergo ratio im- putatio compensationis.

Tertiū adfertur tex. 1.2. 5. muller. ff. de doce prælega. qui tamē loquitor tempore de cadem specie tam in doce dōtis quād legata. Nam testator legauit fundos quos pro ultimā dōti nomine accepit. Et præterē extat coniectura, quād compensatiō animo legauerit, quād voluit restituī quād ipsi legatari, ex legi- dētate permissit. Et enim certum dōtē non restituentur, in testatoris hereditate non continerē.

Extenditur t̄ tertio, vt locum eiā habeat huc sententia, quād

factum quoque fulser pactum de doce lucrandā. Nam adhuc

legatum ab ipsa muliere factū marito præsumitur animo com- pendiā factū. Ita scriptor Risanus, Cornets. Rimal. I. s. & Pepp. in d. Aut. præterea. C. unde vir & vxor. Idem respondet C. m. in conf. 35. Vides dīcūm, fol. 1. lib. 1. Eadem quoq; opinione probavit Decim in d. Aut. præterea, num. 12. vers. finalius t̄. t. m. Phanuciūm in commentary de luto doto, glo. 8. num. 3.5. Idem scriptor H̄ieronym. Gal. in conf. 16. num. 31. lib. 1.

Ea ratione & argomento moti sunt, quād t̄ pactum accedens

ultra statuti dispositionem, vel ex abundanti, vel ad cū confir-

PPP 2 matio-

mationem, vel approbationem videtur accedere: Vnde qualiter, vel naturam obligations non mutat, *i.e.* quia mutatum sibi monda. & l. pen. C. de dicit, iudicata qua dubitatio, de regn. ior. & l. testament. C. de testam. Non ergo ob expressum pactum obligatio illa necessaria ex legi dispositione mutata sua natura trahit in voluntariam. Hinc dicimus, quod faciens *id ad*, quod poterat necessaria compelli dicitur necessitate coactus facere, tamersi id sponte faciat, sicuti de compromissione sponte facta, quod necessitate humani erat faciendum, dictum compromissum necessarium. Ita *ad rem negotia* se *id est* *De* *in d. aut. præterea*, *l. 12. ver. finaliter tamen ex festis* *testis*, *et in conf. 2. & idem De* *in l. 1. nu. 22. C. de eden*, *in l. 1. vlt. non credit*, *si d. regn.* *& in l. 1. c. M. Ferrarii*, *nu. 3. & conf. & idem in conf. 2. nu. 2. & in conf. 9.*

Nec obstant argumenta, quibus ab hac opinione discentium Baldus in *l. quoniam in priuibus*, *colum. vltim. vers. sed et atria. C. de morte. testam.* & in *d. autem præterea*, *colum. vltim. vers. sed si veniret ex puto.*

- 44.** Et primò ad fertur ratio, quod ob pactum dicitur recessum à dispositione legis, cum *ad* proutio hominis tollat proutionem legis, *vlt. C. de pactu consent.* Efectus ergo hoc debitus ex necessario voluntarium. Atqui in debito voluntario cessat praefumptio compensationis, *L. creditorem, de leg. 2.* Ergo &c.

Vetus respondetur ex suprà dictis, quod *in id ex eo pacto, nō immutatur natura dispositionis legi*, *sed potius confirmatur,* & dicitur pactum suffit adiectum ad augendum: non ergo debet operari diminutionem, *arg. l. leg. ad mulier. ff. de leg. 2.* Nec obstat illa maior propofitione, quod kilicet proutio hominis tollat proutionem legis, quia intelligitur quo ad obligationem nascitur: non autem quo ad natum: de quia non loquimur. *Ita d. I. stim. C. de pactu consensu declarati b. Baldi.* Præterea *ad accedit*, quod per speciem partium conventionem, non censetur recessum, *a beneficio statuti generaliter induci.* Ita *declarant Baldi* in *l. vlt. C. de repud. hered. Romanis in conf. 2.1. num. 2. & Claudius Seyfelinus in l. si cum dotem, impr. ff. solut. matris.* Et rursus respondetur, quia iam diximus, hanc proutionem hominis adiectio suffit ad confirmandum illam legis. Non ergo vna ab altera tollitur. *Ita declarat Alex. in conf. 16. in fin. lib. 5.*

45. Secundo adfertur *ad text. in l. Titia. ff. ad l. Falcid.* vbi grauatus de restituendo, retenta quarta parte & prelegatis prediis fibri retribuit pralegata integra, & quartam hereditatis: atq; ita tomum habebit quis id exprelit tellator: quod quartam retinet, & in eam non computaret prelegata. Ergo exprelita illa dispositio hominis cessare facit dispositio nem legi, secundum quia fieret compagatio & compensatio.

Vetus respondet Pepus *d. aut. præterea. nu. 43. ver. ad secundum, ex sententia Bar. in d. l. Titia. id contingeret, quia ibi ex expressa dispositio rellatoris alteratur atq; ita mutatur dispositio legis, & in nouam formam & qualitatem transformat, sed discurrunt est multo in causi, vbi pactum spectat quo & ipsum luctum, ut felicit maritus dotem luctretur.*

- 47.** Tertiò adducitur *ad text. l. 1. pater pro filii. ff. de collat. dotis iuxta interpretationem Baldi in l. filia legatorum, in fine. C. de legis.* quod kilicet ibi non fiat compagatio legi, cum dote, quia iam dies fuerat numerata: Atque ita cessabat ibi dispositio legis, à qua recessum futurum per dispositio nem hominis, hoc est per illum locutionem iam factam.

Casterim respondetur, illam Baldi interpretationem veram non esse, quemadmodum admomni supra, vbi ego de sensu illius responsum. Præterea & secundò respondet Pepus vbi supra, quod admittit etiam ea Baldi interpretationem ad rem pertinet: quan- diquidem ibi non potest considerari aliqua computatio, vel compagatio, ex quo ita fuit effectus. Quia sane responso non est fatis vera: cum supra dictum fuerit, quo ad compensationem hanc inducendam, nullam esse differentiam, quod dos fuerit locuta, vel promissa.

- 48.** Quartò adducitur argumentum à simili, quo dicimus, quod quando haec promittit ex contractu solvere id quod, tanquam lares cum beneficio legis, & inquietari solvere tenebatur: si ex ipso contractu immediate conteretur, nō habebit beneficium inveniaturque illa prima obligatio alteratur & in secundam mutatur: atque ita haec secunda immediata attenditur. *Ita probat l. cum bocchieri ex fiduciam missa ad Trebill.* & responderetur *arg. in conf. 1. Do fili pto. col. penul. Aret. in conf. 14. colom. 2. ver. dotem autem. & Declarat in conf. 27. nu. 4. in conf. 30. num. 8. & in conf. 496. nu. 12.* Ergo idem dicendum est nostro in causa. Vetus respondetur ex len-

tencia ipsiusmet Decij in *d. autem. præterea.* & aperte scribit Phanucus in *d. gl. 1. l. 1. nu. 17.* quod in causa nostro non alteratur obligatio in contraria qualitatibus: atque ita non effici debitus voluntarius, sed diueruum est in causa, d. l. cum hereditatis, vbi illa prima obligatio recipit ex pacto nouam formam.

Extunditur quartò, vt procedat *etiam in debito*, quod in foro conscientia tantummodo deberetur: Nam licet ex legi nō possit in foro contentio, attamen si tellator illi creditori legaliter, preffumitur animo copiam landi legare. Ita *arg. in d. l. autem. præterea. nu. 1. C. de morte vir & vix. qui quibusdam obiectis obstat. idem in conf. 14. d. c. in offici. nu. 2. & de testa.* Nec dubitationem mouet, quod scribit Phanucus in *d. gl. 8. nu. 52.* cum dixit, hanc Aretini traditione non posse adaptari ad aliquem casum, quod scilicet aliquis sit debitor ex aliqua legis dispositione obligatus in foro poli, qui non sit etiam obligatus in foro fori: quoniam lex potissimum oblitus in foro fori. Atque ita Phanucus, sensisse Lafonem & Decimus in *d. autem. præterea.* Hec confidatricem nec vera est, nec lafonem, Deciove & perpe. Nam Aretin. & Decius non loquuntur de debito ex legis dispositione: in modo loquuntur de eo, qui secundum legem positivam non tenetur, sed tamen tenetur in foro conscientie. Exemplum, & causas esse potest in muliere, qui pactu nō vel stipulatione non subiicit, flatus folentia promisit marito maiore summanu doris, quam deinde non dedit: Nam tunc quidem in foro conscientia id est, si non tenetur in foro fori, *et ita dicitur Iustin. in Laut. sententia. 9. sed ex causa. nu. 5. ff. de patib. & declarat Didac in epist. quam in pars 2. 9. 6. nu. 14. de patib. in l. 6. si ergo mulier ita legarum reliquit ipsi marito: id per suum intercompensandi animo reliquit. Potest etiam adhuc exemplum, & si non omnino ad rem nostram, ut mulier agimus in causa. Aretin. in d. gl. 9. 9. quādā testator legavit mulieri, qui accepta dote, renuntiavit omnia iuri suo. & fecundum illam legis dispositioem testator compelli non potest plus ei dare: & tamen sentit, hec in conscientia teneri. Hoc sane causa, si tellator facit legatum ipsi mulieri, praefumitur factum animo compendiatur. Hec tamen extensio *locum non habet* quando cum hoc debito alii exigibili concurrenerit exhibebili que tunc pro exigibili deseretur factum legatum. Ita *c. leg. ex Affida in dicit. 4. nu. 23.**

Declaratur *ad primò*, vt non habeat locum hæc traditio & doctrina, quando mulier reliquit legatum marito sub his verbis, lego centum de bonis meis: Nam tunc non praefumitur factum legatum animo compendiatur cum lucro illo doto ex dispositioenem statuti, & ideo verumque praesumti debet. *Ita in specie declarat Baldi in fin. cu. dotem. ff. pater ff. solut. matr. & ibidem Caffren. & Alexan. nu. 6. veris. predictis addit. & ad rem magis Baldi. in l. 1. teat. in fin. lib. 2. & Capra in conf. 14. num. 12. conf. 29. num. 9. l. 5. in Autem præterea. nu. 26. ff. solut. lumen. i. etiam communem. & ibidem Rinaldi in fin. & Pepu num. 1. Cor in conf. 27. num. 20. lib. 3. & in conf. 27. num. 7. lib. 3. Baldi in conf. 10. num. 11. de testam. Felinus in c. quantam. colom. 4. de script. Marfil. pag. 162. Aciat in pris. op. de verb. signif. Nenit. in conf. 62. num. 32. *l. hanc in commentariis de lucro doto in gl. 8. nu. 59.* Differuntur tamen ab ea hæc declaratione in specie Comment. in l. 1. cu. dotem. ff. pater. ff. solut. matr. Dec. in d. autem. præterea. numer. 1. & Didacus in offici. nu. 7. de testa. Et similis admodum est declaratio quid retulimus supra ad primum huius causus exemplum, dum de illi legitima differtur. Ea non repetit, & si ad rem hanc quicunque pertinet. Est autem diversum, quando mulier ita dixisset: lego super bonis meis, vel sup mei bonis, & hereditatis: Nō praefumitur factum legatum animo compendiatur cum lucro *causis*: sicut etiam si pater ita filio legaret & praefumitur voluntur compendiari cum legato. Ita Baldi, in l. 1. quoniam au. novella. in fin. C. de inq. test. & in conf. 2. Testamentum. Dom. Florentia. l. 1. Capra in conf. 62. num. 2. Russalia. in d. Autem præterea. in fine. & ibidem Pepus num. 59. Rinaldi in conf. 29. num. 8. lib. 2. Dec. in conf. 16. ad finem. & conf. 27. colom. antepenal. num. 1. & Phanucus in d. gl. 8. nu. 65. & Neutis. in conf. 62. num. 33.*

Declaratur secundò, vt non procedat hæc doctrina, quando hoc legatum factum a muliere viro non est permissum apud ipsum virum quicunque qui grauatus suffit alteri reliquere: Nam tunc non praefumitur relictum animo compendiatur cum lucro illo doto. *Ita in specie Dno. Barto. Baldi. Caffren. & Alexan. d. l. 1. cu. dotem. ff. pater. ff. solut. matr. Capra in conf. 14. num. 8. Argent. in Autem. præterea. in fine. C. unde vir & vix. & ibidem Aretin. in l. 5. colom. vltim. l. 5. num. 26. ver. acrisio lumen. Pepus num. 1. Rinaldi. in fin. 32. num. 33.*

Dicitur numer. 12. verbi 3. limitatur: & Phanucus in sepius allegatis commentariis de lucro doto, in glo. 8. nu. 66. Ea est ratio, quod quando res non permaneant apud eum, cui relinquit eft, deinde eft ac si ei legata non fuisset, I. sub ipsius ff. de donatione inter virum & vxorem, lego. 5. §. 4. qui fiduciam ff. ad Trebell. f. ed. & si matr. & item ipsi ff. de leg. praf. f. vlt. §. 6. vlt. C. de bonis que liber. Nihil ergo consequitur maritus ex eo legato, si illud statim habet alteri refutare.

Ceterum foler ambiq; quid si aliquod tempus legati eft permanutrum apud ipsum maritum, an inter virum medij temporis prefumatur reliquum, vt cōpētetur cum lucro doto? Et compenſari debere scriberunt Bald. in conf. 185. Quod post h. l. I. in d. auct. præterea, m. 26. Populus nu. 55. & Phanucus in glo. 8. nu. 67.

Quibus conſtat male feſile Capram in conf. 143. numm. 12. diu contrarium reſpondit.

Declaratur tertio, vt t locum non habeat, quod conſtat coniecturis & prefumptiōnibus vxorem legale marito animo non compenſandi cum ipso lucro doto. Ita Herv. Gabr. in conf. 16. nu. 33. lib. 1. Vt si copit eft deſtituto poft teſtameftum, vel si teſtator voluit præſtar legatum ſine aliqua conditione vel in contradictione. De quibus quidem coniecturis facit dictum ſupra.

Sextum exemplum econuerio f ad precedens potest adferri, quando maritus legat vxori, cui arr̄g matri timon, feſile antipatula, vel quid finile acquiritur diſpositione flatut. Nam tunc animo compenſandi reliquum prefumitur. Ita Dida. in c. offic. nu. 4. de teſtaſ. pofet Roder. Zozar. & Lopam: & ibidem declarat.

Secundus eft caſus f huius primi capituli diſputationis noſtrae, quando teſtator, qui legatum fecit, non fullit direcțe debitorum. Nā tunc legatum non prefumitur iactum animo compenſandi. Adferri foler exemplum, in qua, que ex omnibus legatis, que r. c. leſefis relinquitur, epifcopo præſtatur. Huic enim quarti debitor non eft direcțe teſtator, fed a cieſtis ſi ergo teſtator aliquid relinquit ipſi epifcopo, hoc legatum non prefumitur reliquum animo compenſandi cum ea quarta, quan; & cipilicos conſequi debet ex ceteris legatis ab hoc teſtatore ſic ecclieſia. Ita traduct. Salis. & Alex. in d. auct. præterea, & ibidem 1. nu. 26. Populus nu. 56. verbi 3. limitatur. Dicitur nu. 15. Alex. in d. l. f. cum detinet. §. si patet. nu. 4. ff. ſalut. matr. Abo. & Butrus. & Imola in c. offic. de teſtaſ. & ibidem natiſtione Dida. in c. offic. 3. Phanucus in glo. 8. nu. 76.

Idem dicendum eft de qua r. parochiali: cum enim moriens eligiſſepularum alio in loco quam in propria parochia, & ipse moriens illi loco electo aliquid relinquit, qua r. illius legati preſtar debet Ecclieſia parochiali, vt diſpositione ſit in c. r. c. in c. m. in coſt. & in c. certific. i. de ſep. & in Clem. adum. ed. o. ſi ergo teſtator ite aliud legatum facit ipſi Ecclieſia parochiali, non prefumitur factum animo compenſandi cum qua r. illa parochiali. Ita ſcribunt Cardinali in Clem. adum. 6. verbi 9. 27. de ſep. & ibidem Anch. q. 12. Barb. in c. offic. nu. 12. & ibidem Dida. nu. 6. de teſtaſ. Dicit. in d. auct. præterea, nu. 13. verbi. & f. ſalut. & Phanucus in glo. 8. nu. 77.

Ceterum contraria opinionem probaramur Feder. de Senis in conf. 3. Abbas in d. c. offic. col. 2. de teſtaſ. & ibid. Butrus. nu. 19. & Imola nu. 10. Lignani & Imola in Clem. adum. de ſep. Salis. Alex. & Corn. in d. auct. præterea. C. vnde vir & vxor. & ibidem 1. lib. 2. vlt. 56. verbi 5. limitatur. & ibidem Alex. in l. f. cum detinet. §. si patet. ff. ſalut. matr. & hanc eft magis recipiunt opinionem teſtatoris Dida. in d. c. ſalut. nu. 6. Prima illa opinio mili magis probatiorum nulla diſferentia ratio aſſignari posſit inter qua r. hanc parochiali & illam epifcopalem. Nec vera eft praincipia illa Federi de Senis & ſequaciuſ ratio, quod teſtator illi teneat preſtar hanc qua r. Ecclieſia: Cum tunc in c. r. & in c. ſum. ſuper de ſepul. loquuntur imperfonaſter; ibi, f. dñi cieſtamus, & ibi, Relinquit, ſec.) qua ſanē verba magis relinquent vel legatarios ipſos vel teſtameſti executores ſuplum ipſum teſtatorum qui dum vita functus eft, dare non potest.

Tertius eft caſus huius primi ſi capituli diſputationis noſtrae, quando teſtator, qui legatum fecit, non erat purē debitor ipſius legatarii, ſed ſub conditione, vel in diem. Hoc in caſu legatum à teſtatore factum non prefumitur factum animo compenſandi cu debito illi conditionali, ut in diem. Ita agn. Aruſt. alex. in b. huſſ. modi. 6. cum patet de leg. ibidem Dida. in conf. 7. nu. 16. verbi. & tant. forſt. lib. 4. ſo in f. in conf. 9. nu. 23. verbi. pofteſt lib. 1. Cam. in conf. 28. nu. 19. lib. 1. Rumi. in conf. 3. nu. 2. in conf. 4. nu. 7. & in conf. 7. nu. 7. in conf. 10. nu. 6. & in conf. 31. nu. 19. verbi. ſo lib. 1. lib. 2. ſo. in conf. 79. nu. 41. verbi. ſo lib. 2. lib. & num. 65. lib. 3. quos ſecunt ſum in conf. 3. nu. 23. lib. 2. lib. & num. 65. lib. 3. quos ſecunt ſum in conf. 3. nu. 23. lib. 2. lib. Ita accedit Hieronymus Gabriel. in conf. 16. numm. 32. & Menoch. Praefampt.

num. 33. lib. 1. Phanucus in commentatoris de lucro doto in glo. 8. nu. 78. Adferit exemplum, quando pater legat filie pupilli, ſicque non nobilis. Nam cum eius debitor, doto caſa dici non potis, I. quod pupilla ff. quando dies leg. ced. non dicitur legatum ſuile facit animo compenſandi cum ipa dote. Ita Alex. in conf. 11. nu. 9. lib. 7. quem fecutur eti Neuzitan. in conf. 62. num. 52. Idem respondit Ruinus in d. conf. 30. num. 6. lib. 2. & alibi. Adferit & aliud exemplum, quando auius paternus legat nepoti, vno adhuc ipſo filio: Non enim animo compenſandi cum legitima nepotis prefumitur factum legatum: ex quo auius non tenetur ad aliquam legiūm nepotii, viuentie filio. Ita respondit in ſpecie Rumi in d. conf. 3. nu. 24. lib. 2.

Adferit tertium exemplum in marito, qui conſante matrimonio donat vxori, cui ex tempore non tenetur dote refutare. Nam dicitur dona feſile animo non compenſandi. Ita in ſpecie reſpondit Alex. in conf. 7. nu. 16. verbi. & tant. forſt. lib. 6.

Declaratur p. primō, vt non procedat hic caſus quando liqua extat curia coniectura. Ita Ruinus in d. conf. 6. nu. 7. verbi 2. eti. lib. 2. ſicut quando tunc pater in prima parte teſtamente exprefſe legavit pro dote, deinde pauci poſt aliam quantitatē adiicit, di- citur eadem de caſa dote addidit.

Declaratur secundo, vt t habeat locum hic caſus, quando dote debetur purē, loco legitima ex diſpositione ſtatuit, vt ſapē eu- nīcūſcius vero quando legatum in tēpū nuptiarum fuit collār. & ſub cōditiōne, ni nuplerit. Nam tunc cum legatum incipiat deberi co tempore, quo & dote prefalanda eft, compensationi locus erit: quia tunc ſupponitur addeſ debitum & creditum. Ita declarat Ruinus in d. conf. 6. nu. 7. lib. 2. & Phanucus in glo. 8. nu. 78.

Quartus eft caſus, i. quando non ipſe teſtator eft & propriē eft debitor, ſed in proprie, vt quido eft debitor eius haeres, an hoc in caſu legatum ab iplo teſtatore factum prefumatur factum animo compenſandi cum eo, quod eius haeres debet. Hoc in caſu ſunt opinioneſ Caſtr. in conf. 37. Videlicet diuendit, quod virtus, c. 2. verbi ſed ad hoc reſpondit, lib. 2. reſpōdit priuiliū factum legatum animo compenſandi. Caſtreñem fecuti fuit Ruinus in conf. 15. lib. 2. col. 2. lib. 4. Craueſt. in conf. 13. nu. 4. Ea ratione prima mili ſunt i. j. quia nulla diſferentia eft teſtator inter debitum teſtatoris & debitum haeredis: ex teſtator ſi & haeres conſentit una & eadem perſona, §. in Aut. de iureuit. an. mortis. p. ſ. Ita ratione diuendit, ob id quod cum repraſentat, atq; ita procedit text. d. 5. i. in Aut. de iureuit. a. mortis. p. ſ. Ita non econuerio, cum teſtator haeredem non repraſente, cum nil conſequatur ab eo, ut eis perfonam ſuile ſupponere videatur.

Secundo ea ratione adiicitur fuit Caſtr. & reliqui, quod non prefumitur teſtator volunti grauare haeredem dupliſi onere, iuxta l. Tit. 9. qui mili ſt. de leg. 4. 2. Ergo animo compenſandi legale dicitur. Hoc conſideratio vera non eft, quod quandoquidem text. d. 5. i. qui inuita, loquitur quando dupliſum illud onus aliquoſi p. t. ueniret ex eadem perſona teſtatoris, vt declarat in ſpecie Ruinus in conf. 74. numer. 21. lib. 2. qui (vt mox referam) aduerſus Caſtreñem ſentit.

Contraria opinionem aduerſus Caſtreñem & ſequaces probauit Ruinus. in d. conf. 74. nu. 20. lib. 2. qui maniſtelle censuit, Caſtreñem male reſpondit: cum verius ſit, hunc teſtator legando non prefumitur legale animo compenſandi loco ſi haeredis ratio eft, ne eadem res legata cieſtatur diuerſi iuriſempē legata pro p. nomine proprio, & pro altera nomine haeredis, contra regulan. l. cum quod adiicit, ff. de v. ſcap. Ita reſpondit Ruinus in d. conf. 74. nu. 19. lib. 2. Et ſimili in caſu a. arguſ. Soc. nu. in conf. 79. nu. 67. lib. 3. quos ſecunt eft Phanucus in glo. 8. nu. 80.

Declaratur huc tradiſio p. primō, vt non habeat locum, quando aliqua extat coniectura in convarium: ſicut in caſu Ruini in conf. 70. nu. 2. & 5. lib. 2. vbi teſtator legauit ad bonum cōputum/ vt eius verbi ſtar) iuriū rerum & actionum, qua r. erant inter eius haeredem & iplo legatarium. Eft ſanē cūdens coniectura, teſt. ſo rem voluisse relinquent animo compenſandi cum debito ſi haeredis. Poteſt etiam adferri illa coniectura, quando teſtator legat, cauſa collendi discordias inter ſuum ipſum haeredem & cre-

60

61

62

ditorum illum: Nam coniechura hinc ducitur, voluisse legare animo compendiari. Ita respondit C. in conf. 173. num. 3. & quem faciat si Phaminius in d. glo. 3. num. 3. & Cornex sim pliciter probant Cram. in conf. 149. nu. 3. & dicunt in subsequenti presumpt.

Huius etiam casus t exempli adiutri potest in fratre, qui propriè non tenetur datur ororem, que ex bonis patris habet, vt se dote. Si ergo frater administrat bona fororis, & ei ligat, vel viuēs constituit dolum, prafumit id fecisse animo compendiari cum legitima ei debita ex bonis patris fui. Ita probat l. viii. §. pater no. ut alio. de leg. 3. Cram. in conf. 173. colum. 2. libr. 4. & Cram. in conf. 173. in fine.

Potuisse hic non incongruo admodum loco recensere eam disputationem huic factis affinem, quando dominus illi faciat inter viuos creditoris necessario, an facta presumatur animo compendiari cum ipso credito. Verum quia eam habui disputationem superiori et libro presumpt. 142. vt hoc congruentiori, quippe qui de contractibus est. Ea propter hic differere imperfedeo.

P R A E S M P T I O C X .

Legatum factum creditoris voluntariè, an & quando presumatur factum animo compendiari cum ipso debito voluntari.

S V M M A R I A .

- 1 Legatum factum creditoris voluntari. m & quando animo compendiari presumatur.
 - 2 Debitor voluntarium dicitur, quod habet causam & originem voluntariam.
 - 3 Contrahit ab initio sunt voluntarii, sicut ex post sunt necessarii.
 - 4 Luctum doni debitor ex post, nullo extante statuto, dicitur voluntarium.
 - 5 Debitor voluntarii oritur etiam ex quasi contractu.
 - 6 Hares, qui successit granato onere fideicommissi censemur debitor voluntarii, & legatum ob id se factum presumitur factum animo compendiari.
 - 7 Debitor ex causa voluntarii quod legat creditori suo non presumitur legare animo compendiari cum ipso credito.
 - 8 Legatum factum à debitor voluntarii sim pliciter, si debitor erat qualificatus, non prafumit relatum animo compendiari cum debito voluntarii. Idem quando debitor erat in via fessie, & legatum fuit factum in dixer. a. nro. 9.
 - 9 Idem quando testator dixit se relinqueret iure legati, nu. 10.
 - 10 Legatum dicitur quoddam donatio.
 - 11 Legatum non prafumit factum animo compendiari cum debito voluntarii, quando testator legat suo debitori, quem maxime diligit. Idem quando testator non erat opem debitor, sed alter, nu. 12.
 - 12 Idem, quando id, quod erat debitor, erat reseruum ad ipsum testatorem vel alterum, sed non id, quod Legatum, nu. 14.
 - 13 Idem si testator dixit se legare de bonis suis, nu. 15.
 - 14 Idem, quando alia subesse posset causa quam compendiari, nu. 16.
 - 15 Donec, & quoniam, dictum, tempus limitatio significat.
 - 16 Causa donec, & quoniam, videtur erit, & donec non repetenter, & clausa, & videtur donec non repetenter idem inferunt.
 - 17 Testator si legat suos vires insufficiens boni tuis scirum, donec & quoniam, videtur etiam & donec non repetenter, vel ea videtur, & donec non repetenter, non prafumit animo compendiari cum date vires factum legasse, & ideo extimulo vires suos poterit ipsa vel eius heredes, donec non repetenter, videtur.
 - 18 Dixerunt illi quando testator a dixit se videtur permanferit, & donec suam non petierit, nam hoc caput extimulo vires suas tam acceptato, non poterit amplius donec non repetenter, nu. 20.
 - 19 Videtur cur factum a morte testatore vires suos si steterit in vita, non admittantur ad legatum, nisi profecto cointingit quod non nobet.
 - 20 Verba si steterit in viduitate significant personam antiam.
 - 21 Legatum factum à debitor voluntarii non prafumit factum animo compendiari, quando non induceretur factum factatio sua.
 - 22 Idem quando debitor rededorum in g. voluntarium ob arbitrium voluntarii in ipsum debitorum leg. antepon. nu. 24.
 - 23 Idem quando ex d. sibi coligatur, animus hisse non compendiari, nu. 25.
- Idem quando debitum effet in diem vel sub conditione, nu. 26.
- Idem quando legatum venit alesci restituendum, nu. 27.
- Idem quando legatum reddetur utroque & scutile, si compensatur cum creatio legatory, nu. 28.
- 29 Legatum presumptum factum animo compendiari cum debito voluntarii, quando compensatione recedit, causa effet salvo.
- Idem quando aliis resultaret inter filios vel filias testatoris inegalitas, nu. 30.
- Debitor voluntarii si legitur eandem speciem quam legatio debet, prafumit animo compendiari reliquie.
- Idem quando quantitas legata conuenit cum quantitate debita, nu. 32.
- Summa maior contineat minorem.
- 34 Legatum prafumit factum animo compendiari cum debito voluntarii, quando ex dicto in prefatione disputatione evagatur mens disputationis, quod voluntaria compenare.
- 35 Dicitur in prefatione declarant mens etiam disponentem.
- 36 Legatum factum à debitor voluntarii animo compendiari factum prafumit, quod de testando dixit, se legare pro omni & roto ex quod est legatus in petere & consequi potest.
- Idem, quando testator infra legatarum esse debere consentum legato sibi relatio, nu. 37.
- 37 Testator, qui illi debitor legatarii si ei legando infra eum effecit acum & contestatio legato si legatarii acceptat legatum, vel antiqui petere potest, etiam si credidit non suum fit mane legato.
- Secundum si deficiunt illa verba, quod vel antiqui petere possit, quia comprehendit pro modo & quantitate creditus, ibid.
- 38 Testator cum legat pro exitu discordans & liuibus, prafumit legare animo compendiari cum debito.
- Quod procedit etiam si verba effent prolatas post conditum testamentum.
- 40 Animo compendiandi prafumit factum legatum à debito quando ex verbis testamento id colligi potest, vt testator eodem testamento idem aliquod legatum, exprimendo vel relinquere non ausus temporis ad, sed donec, & in alio legato nihil dicit.
- 41 Legatum factum ad compensationem debiti principali & pro accessoriis prafumit factum.
- 42 Idem indicatur de accessorio quod de principali.
- 43 Accesoriis cum ipso principali dicitur eis quod indumentum.
- 44 Expressum id esse dicitur quod pendit ad eo quod verbi expressum sunt.
- 45 Legatum factum animo compendiari ex proprietate servitatis deprendatur, ut si testator dicas se recognoscere debitor, deinde creditur, si legatum.
- 46 Verbum recognoscere propriè significat testatorem fateri se debitorum.
- 47 Tuus animo compendiandi prafumit factum legatum ex causa generali, vt si dixerit legare ob servitum & obsequia à legato recepta.
- 48 Compendiandi animo creditur factum legatum, si alia verba legatis effent superflua.
- 49 Animo compendiandi prafumit factum legatum si biderat aliter intelligendo redatur de animo, potius quam iuris.
- 50 Legatum animo compendiandi factum prafumit, quando aliter interpretando testator per alius effet extra aenea sua legationem.
- 51 Legatum prafumit factum animo compendiari ad existadum prafumptum donationem, sed contra animo verius.
- 52 Legatum prafumit factum animo compendiari quando alius operi effet distrahendre bona immobilia.
- 53 Facilius prafumit gravatus u. qui habet facultatem prafundi legatum, quam ille qui non habet, sed aperte ut eum redimat.
- 54 Legatum prafumit factum animo compendiari cum testator legat eadem de causa quae debet.
- 55 Legatarum acceptans legatum factum animo compendiari tenet compendere nisi pro quaestitate relata.

D E secundo illo capite t propositae disputationis superiori in prafumptione , differendum nunc est , quando scilicet testator legat facit illi, cui ex causa voluntarii aliquod debet, prafumptum reliquie legatum animo compendiari. Hac in re explicantum prius est, quando debitor confiterat voluntarium. Et dicendum est t voluntarium dici, quando habet originem & causam voluntarii, sicut cointingit in debito causato a contractu, qui ab initio t dicitur voluntarius ; & si ex post factio sit necesis-

cessitatis, in commode, & finit si commode, & i. sicut. C. de s. & ob-
lig. & ut pater a servum omnes in l. sicut datur, & si pater fit filius, ma-
tris, & aperte Baldus in conf. 3. in refutat. lib. 2. qui dixit, lucrum
dicti debitum ex pacto nullo existente statu, eheo debitum vo-
luntarium, ita quod similius in c. sicut ad rem, nostra declarans Dec.
in Aut. præterea, m. 31. C. videlicet & vxor: alios recensu in conf. 56. nu-
ta. & c. in conf. 62. Et illa accedit Siquorula in conf. 60. s. Didac. in c.
affig. m. 2. de res. & Phanucus in comment. de lucro doris, in gl. 8. nu.
43. Ceteros de iustitia præterea. Idem est in debito causato ex qua-
si contractu, sicut in eo, qui sine mandato, negotia alterius gel-
git. Hic enim ex quasi contractu obligatio etiam in tutor, qui tu-
telam administravit. & 2. m. tifit. de oblige, qua ex quasi contractu
omnium ergo debitorum, vel credit. ex hoc quod contracitum discutitur
voluntarii, cum sua voluntate in eam obligacionem inciderint,
itare perdeat in specie Ang. in conf. 277. Punita fuit. sol. vlt. & Rami. in ob-
lig. 2. nu. 5. lib. 1. quod intelligit Ang. procedere, quo ad obligatio-
nem, quo gerens obstringitur ob getam administrationem non
autem quo ad obligationem, qua es, cuius negotia gella fuerum,
administratori ob ligatio, quem ex obligatio legis dispositio
inductur præter factum eius: & sic efficiunt necelarius debitor.
Hoc declaratio, quam probauit etiam Phanucus in prædicta agl. 8.
nu. 40. foliis procedit in eo quasi contractu, qui non ab annun-
tio aliquo factum partis, sicut in eo, qui absenta negotia gel-
git, & in familiis alijs fecit ubi ex tacto consenserunt causata est obli-
gationem, tunc is ita conscientis dicitur sua voluntate fe obli-
gare. Potest etiam adferri exemplum hoc de debito voluntario ex
quasi contractu in haec, quod alterius debitorum haeredem ad-
dit. Nam hic haeres dicitur debito voluntarii, ex quo ha-
volutante fuit adire, vel non adire hereditatem, ita probat L. Lucius Ti-
tius, de leg. 2. & de clarat Casti. in conf. 36. Videatur dicendum, 2. Capra
in conf. 29. nu. 3. Corn. in conf. 292. col. 2. lib. 1. Ronchegalli in l. m. 22.
C. m. 26. ff. de dub. rem. Crœut. in conf. 51. nu. 14. Albin. in conf. 6. nu. 6. 7.
& Phanucus in d. gl. 8. nu. 8. Qui quidem intelligent procedere
respectu obligationis eius, ad quod non tenebatur testator ex alii
qua causa necessaria fecit ubi testator sufficer debitor necelarius,
verpa ad legitimam filij, nam tunc haeres, qui eius haereditatem
addiverit, ex qua adiutoria haeres ipse obligatur ad legitimam, dicitur
etiam ipse debitor necelarius. La ei ratio, quia natura obliga-
tionis, que erat in antecepsore, non immutatur ex persona succel-
foris, qui in idem ius succedit, 9. 8. ex b. de ver. oblige.

Hinc intelligimus, errasse Corneum in d. conf. 292. col. 2. lib. 1.
dum respondit haeredem, qui sucescit patri obligato donare filii,
confer debitorum voluntarium, & ob id legatum a fe factum pre-
sumi factum animo compendiendi, & Corneum in specie reprehendit
Crœut. in conf. 51. nu. 14. Hieronymus Gabriel. in conf. 66. nu. 5.
& lib. 1. Recit autem scripturn Alex. in conf. 2. in lib. 6. Dic.
in conf. 443. col. penult. Neutz. in conf. 62. nu. 23. & Didac. in c. f. f. nu.
nu. 2. de testam. cum dixerint, tñ haeredem sucedentem grauato
onere fiduciam sibi, dici debitorum voluntarium, & ob id lega-
tum factum fiduciomillari, cui scilicet refutum debet bona,
factum centri animo compendiendi: finali in causa idem se sit post
Fulgo in conf. 51. Alba. Cardinalis in conf. 6. nu. 7. & 8. Dilectissimum
tamen à predictis Paul. Castr. in conf. 37. videtur dicendum, in quanto
argumento, lib. 2. & Iacobus Alba in conf. 57. nu. 6. & 7.

His explicatis, confitendum nunc est regula contraria: prece-
denti præsumptioni, nempe, tñ Debitorum ex causa voluntaria le-
gando creditori suo, non præsumit tum legi animo compendi-
andi cum ipso credito, sed vt creditor verumque habeat, ita regula
confitendum omnes in lib. c. sicut datur, & si pater fit filius, matr. & in Aut.
præterea. C. videlicet & vxor. Corne in conf. 288. num. 19. & aperte in
conf. 292. num. 2. lib. 1. & alijs quo cogit in conf. 36. num. 13. lib. 3. Et illa
accedit Neutz. in conf. 62. nu. 22. Parvus in conf. 69. num. 23. & in
conf. 92. num. 25. lib. 3. Rami. in conf. 92. num. 6. lib. 3. Didac in c. f. f.
nu. 2. de testam. Phanucus in lucro doris gl. 8. nu. 8. & Crœut. in conf.
56. num. 1. & in conf. 60. num. 2. Et creditur probari text. l. credito-
rem, de leg. 2. Tertior, ff. de liber. legal. lib. 1. ab co. C. de nego, gelit,
& l. vnic. & scindunt. C. de rei vxor. actio, quem pollexrum
locum, nempe d. & scindunt, explicit Cuicidus in lib. 3. Abf. nat. c.
15. Et hanc quidem regula locum habet etiam in donationibus, de
quibus dico supra in præcedentib. lib. in præsumpt. 142. Hac regula lo-
cum habet multo magis, quando confitetur aliquibus verbis, vel
com. clausis, testatorem l. gallo animo non compendiendi. Ita mul-
ta quidem sunt conjecturae.

Prima est, quando debitorum erat qualificatum, ut pro aliis
tis, vel dote, vel simili causa, legatum verè factum fuit impli-
catus.

ter. Hoc casu præsumitur reliquum animo non compendiendi. Ita
respondit Corneus in d. conf. 292. col. 3. ver. 2. ad matr. lib. 1. 3. In-
quit simpliciter referendo Phanucus in d. gl. 8. num. 9. 12. His
addo latonem in conf. 123. col. penult. ver. item vñfructus lib. 4.
qui respondit, quod cum maritus constitutus fuit vires vium fru-
ctum vxori ob causam eius dotti, & sic limitate & qualificatae; &
deinde in testamento simpliciter legatus eidem vium fructum
reponit iniquam talon , vium fructum hunc ita simpliciter lo-
garum non præsumi animo compensandi cum altero viufructu.
Ego opinor hanc coniecturam ita intellectam non posse pro-
cedere. Cum considerari non posset debitorum antecedens fine sua
causa & qualitate. Et cum legatum est simpliciter factum, ita vñ
causam & qualitatem, sicut & alteram potest comprehendere; ac
illi adaptari. Recitum forte hac coniectura possit procedere, quia
de legatum ipsum est qualificatum: & illa qualitas differet ab
ea, que inī debito antecedenti. Nam tunc qualitas sit diuera
adicta legato, suader legatum est factum animo non compendi-
di, ita se sit Neutz. in conf. 62. num. 24. post Baldum in conf. 224. in refu-
tu. lib. 2. & Alex. in conf. 7. nu. 16. lib. 6.

Secunda est conjectura, tñ quae fuisse multo magis præsumi a
nimo non compendiendi quando scilicet debitor era in vna specie,
& legatum fuit factum duxerit, vel quando debitorum erat in quanti-
tate, & legatum fuit factum in vna specie, ita B. A. tñ l. hum. modi,
ff. 6. pater. de leg. 2. & Bald. in lib. 1. vxor. C. de bonis andur. uad. posse
in l. vita legatum. C. de leg. 2. & respondit Alex. in conf. 7. nu.
mer. 17. lib. 6. Corne in conf. 217. num. 7. in conf. 23. num. 9. lib. 9. &
in conf. 292. col. 2. ver. 2. tamen prout dixi, lib. 1. secundum iunctu in conf.
29. num. 12. lib. 3. quos testam ut Phanucus in d. gl. 8. num. 9. 14. His
adcedunt multi, quo cogit in conf. 56. num. 12. & num. 5. lib. 1. & in
conf. 51. num. 24. & in conf. 62. num. 24. lib. 2. Hacten coniectura
locum non habet, quando testator dixit, se legare ob eandem
causalib. utrū debet causa dotti, & legendo dixit, se causa dotti
legare. Ita Crœut. in conf. 66. num. 3. ver. 2. secundum ratione, qui di-
xit, fari clet quod conueniat causa; & si legatur species creditori
quantitas.

Tertia est conjectura, tñ vt si testator dicat, se relinquere iure
legati, ita Corneus in d. conf. 292. col. 3. ver. 2. tam perfudatur, lib. 1.
Cum enim tñ legatum (ait Corneus) sit donatio quadam, l. leg. n. 11
de leg. 1. non potest dici reliquum hoc esse ad compensationem, quia aliquid donatio non est. Et quia superfluo dixit, iure
legarum fuit fuisse dicere, se relinquere. Hac coniectura, vt et
iam recte animaduertit Phanucus in d. gl. 8. num. 9. 14. ver. 2. in spe-
ciat. Ius admodum est, tum quod omnes folent haec sub forma
legarum etiam, quia vñ non adflet illud vel bim, iure legati
attamen ipse locutus, vñ verba illa sunt colloca, nempe inter lega-
tum, ita dicitur. Præterea repugnat quod respondit Crœut. in conf.
30. num. 1. quod si testator dicat, se legare, seu donare ob bene-
merita, & ipsa benemerita in specie non exprimitur, præsumitur
animo compendiendi reliquie. Posset forte defendi hac conie-
cta, quando testator adscicet, iure legati, & non alio iure,
causa. Cum hanc verba non folent communiter apponi, &
eniam magis disponunt voluntarem significant. Vñ li dixit,
iure & titulo liberalitatis: vt de donatione verba facient responda-
A. lexam. in conf. 12. col. 3. ver. 2. secundum corroborat, lib. 2. & conf. 7. in
fin. lib. 6.

Quarta est conjectura, tñ quae magis suader legatum non fuisse
reliquum animo compendiendi cum debito voluntario, quando
testator lega ipso debitorum, quem maximè diligat. Nam tunc præ-
sumitur voluntarie legare animo, non compendiendi cum debito,
sed vt liberalis erga eum esset, ita Corne. in conf. 288. col. vlt. ver. nec
et vñfructus. & in d. conf. 292. col. 16. 3. ver. 2. tam. inuertere etiam, lib. 1. & in
conf. 29. num. 5. lib. 3. Scimus in conf. 79. num. 1. lib. 3. quibus non dicitur Pha-
nucus in d. gl. 8. num. 9. 14. ver. 2. tam ex affectione, & ab his non dicas
in conf. 56. num. 3. & in conf. 62. num. 25.

Quinta est conjectura, quando si testator non erat ipsemet de-
bitor, sed alter, ita Corne in d. conf. 288. col. vlt. ver. 2. tam. inuertere etiam, lib. 1.
quem scimus in conf. 29. num. 3. & num. 12. lib. 3. & in specie vñfr
sequitur Phanucus in d. gl. 8. num. 9. 14. ver. 2. tam. quibus si testator non es-
tas, & accedit Beron in conf. 6. num. 7. lib. 2. qui de eadem fuit specie re-
ponit cum Sot. in conf. 12. col. 1.

Sexta est conjectura, quando si id, quod erat debitor, erat re-
tuerit ad ipsum testatorem, vel alterum, sed non id, quod re-
gabatur, ita cognit. Corne in conf. 288. col. vlt. ver. 2. tam. inuertere etiam, lib. 1.
quem scimus in conf. 29. num. 3. & num. 12. lib. 3. & in specie vñfr
sequitur Corne in d. gl. 8. num. 9. 14. ver. 2. tam. quando si loquatur
Corne. de dote, qd ad patrem et reuerba. Et clariss ex. plur. p. af-
terri,

ferri, quando testator legat ei, cui ipse testator tenetur restituere fidicem. *I. Lucius Titus, imprime de leg. 2. & respondit Alex. m. conf. 250. in fin. lib. 6.*

¹³ Septima conjectura est, † quando testator dixit, se legare de bonis suis. Nam tunc multo magis notio in causa non praetumitur legale animo compendiendi. *Qna de re duximus superiore presumptio, & in specie respondit Neut. aus. in conf. 62. numero trigesimo secundo.*

¹⁶ Octava conjectura est, † quando alia subesse potest causa quam compendiandi, ita ex Corneo in conf. 210. num. 5. lib. 1. colligit Phanuscus in *ad. glof. 8. num. 94. verific. item quando ex aia.* Potest afferri clarissimum exemplum, ut si maritus legat vxori viulum fructum, donec doten non petierit, hic non praetumitur animo compendiandi reliquum cum dote: sed animo differendi exactiōnem dotes, ut probant. *I. cre ditorum, de leg. 2. & de l. vnu. 4. p. prima stat. que, verific. scindunt. C. de rebus auctio. Quare mortuus ipsa vxore, donec non excedat, heredes eam exigere poterunt. Alber. in Autheb. hoc locum, num. 10. C. de dote tanta a non num. & lat. declarat Picum in l. Tita. 9. Tita. num. 153. de leg. 2. & opertus ibid. num. 24. verific. sui testator legat viulum fructum. Qui quidem ita intellexit Angelus Aretinus in tractatu de testamentis, in verbo, & dotes sua non petierit. & ratio quidem fatis manuista est, quia tempus limitatum dicitur huic legato adiectum, facit significationem illa verba, † donec, & quoque, & si finita, et fane limitatum, ut quemadmodum donec vnde non repetit dote conferatur viulum fructum: ita cum repeterit doten, carcat viulum fructum. Repetit dote, datur datur facultas, sic & Iart. m. lib. 2. C. de indebita vid. tollen. cum dixit, quod si testator legavit vxori centum donec vel quousque sicut erit in viduitate, tempus dicitur limitatum, & ob id legatum extinguitur ea rubente. *Quia de re dote infra in praesumptio. 187. num. 7.* Et idem est, quando testator ita dixit, relinqu viulum fructum vxori mea ex viduitate, & non exigente doten. Qui fanē fatus est proprius est, quem commenioramus Albertus in d. auct. hoc locum, 142. et 150., qui testatur, ita Bergomi obliteratum aliquando fuisse, ut scilicet, mortua vxore, sic finito viulum fructu, vxoris heredes polnis repeteret, & cōtegat doten, & hic quidem casus non differt a praecedentium idem in dixerit, vxore viduite, & sic dote non repetenter, ac si dixerit, donec & quoque vidua erit, & doten non repeterit, ita autem ut quia, tu mihi respondi in conf. 494. num. 20. lib. 5. & illi accedunt statim de l'ratio, in tractatu de interpretatione viuum fructum, lib. 4. dubitatione decima, num. 62. et Auditor. Rota Bononicus, qui anno 1517. de 18. Decembre ita sententiam, in causa nōrum de Agnesa. Ex quo intelligimus minus recēti respondit Kurniald. iun. mcn. 11. num. 79. lib. 2. cum dixit, haec verba, viduite, & doten non repetenter, ete ablatum ipsi absoluti, & idec sic resolut, si vidua videt, & si doten non petierit. Huius autem talis acutus ab Alberico propositi ratio etiā quia non praetumitur testatorum reliqui viulum fructum vxori animo compendiandi cum dote debita, *I. vnu. 4. p. secundum. C. de rebus auctio. & tradit. Bart. m. 1. 3. imprime. ff. de dote praleg. & egeḡit Cu. auia in lib. 3. osfer. cap. 10. explicit editum illud, de altero, de quo in d. 3. scindunt. & accedit, quod sicut in precedenti causa limitatum est tempus videnti viulum fructu, & non repeterit doten, ita pariter limitatum est, hoc in causa. Porro dixerimus est, † quando testator ita disponuit, lego vxori mea viulum fructum bonorum suorum, si vidua permanebit, & doten non petierit. Hoc ināe causa testator sensit, quid nec ipsa mulier, nec eius haredes, exēctio viulum fructu ab ea iam acceptato, possum amplius petere doten sibi restituta, *in l. Pius d. 6. Tita. num. 133. verific. & sorti non est. C. de l. vnu. 14. qui sic turrellit Bart. in l. amplius non peti. num. 3. ff. rem. 1. atq. haberi. Et huius die addidit Pius ex eodem Bart. m. lib. 1. C. de indebita vid. tollen. cum dixit, quid si testator legavit vxori viulum fructum, si sicut erit in viduitate, intelligitur, si perfueratur, in viduitate: & ob id ad legatum non admittetur, nisi praefat conditionem, quod non nubet. Quemadmodum ergo in causa Bart. verba illa, si literiter in viduitate, significant quandam perleuantem, & ita etiam haec, si doten non petierit. Praterea manifestius causum hunc diffinit Laborio in l. mulier, in prime ff. de condit inflata, cuius verba adscripti: Mulier, qui viro suo ex dote promiscum pecuniam debebat, virum haredem ita inflitruerat, si cam pecuniam quam dotti promisit, neque periret, neq; exigebat, puto si vir denuntiatur ceteris hæreditibus, per se nonflare, quo minus acceptum faceret id, quod ex dote sibi debetur, statim cum haredem futurum: His significavit Laborio, haredem inflitrum sub hac conditione, si non petierit pecuniam sibi debitam, ita demum consequi hæreditatem,***

si acceptatione liberavit, vel fe liberaturum obnullit alios hereditatos testatoris: sicut declarant Calfreini, in l. Malicie, num. 1. ff. de condit & demonstr. & ibid. Soth. ann. m. 2. & Ruini. m. 2. & num. 5. qui scripserunt, num ex duobus praetulandum, vel acceptum esse, vel cauere de non petendo.

Nona est conjectura, † quando non induceretur fatus hæc fui. Nam tunc non praetumitur animo compendiandi relatio, ita respondit Corneus in conf. 210. colum. 2. verific. circa fecant' am. lib. 1. quem fecunt et Phanuscus in d. glof. 8. num. 94. verific. ite, quando non induceretur.

Décima conjectura est, † quando debitus redderetur magis voluntarium, ob arbitrium collatum in ipsum debitorum legatum. Nam tunc relinquendo plus ultra debitus, praetumitur reliquie animo non compendiandi, ita Corne in conf. 292. 24. 3. verific. Non obstat, quid Nicolaus, lib. 1. & Phanuscus in d. glof. 8. num. 93. risu ejus alter Corneus respondit in conf. 69. num. 30. lib. 2.

Vindex conjectura est, † quando ex dispositis colligunt argumentum à sensu contrario, animus fuisse non compendiandi, ita respondit Corne in conf. 69. num. 30. lib. 2.

Duodecima conjectura est, † quando adhuc non esset debitor: vt quia debitus esset in diem, vel sub conditione. Nam tunc praetumitur legatum animo non compendiandi, ita Alex. m. 7. num. 16. vers. & tam fortius, lib. 6. Et confert quid scripserunt in causa prædicta.

Decimatra conjectura est, † quando legatum est alteri resiliendum. Nam & tunc praetumitur relictum animo non compendiandi, ita respondit Cap. in conf. 43. num. 5.

Decimatra conjectura est, † quando legatum redderetur 23 onerolum, & inutilem, si competaretur cum credito legari. Nec hoc sequatur praetumitur factum legatum animo non compendiandi, ita respondit Decius in conf. 23. num. 14. quem fecutus sum in conf. 162. m. 26. lib. 2. vbi in 28. cum subsequitur scriptum, nec legatum quadem acceptando legatum sibi praetudicavit nisi fitetur acceptauerit, & respondit Alex. m. conf. 132. num. 2. lib. 2.

Receditur autem à predicta regula, non praetumitur compendiatio legati cum debito voluntario: quando in contrarium extant conjecturae, ita scripserunt multi quos infra referant, & aperte. *Abbas conf. 3. colum. 2. lib. 2. Corne in conf. 15. num. 2. lib. 4. Dadi. 9. & effici. in fin. de testato. Heron. Galerit. conf. 16. num. 8. & Crast. in conf. 6. lib. 3. quis fecutus sum in conf. 56. num. 29. lib. 1.*

Prima conjectura est, † quando compensatione relecta, fatus est fieri lacrima. Nam tunc compendiandi animo legatum praetumitur, ita à sensu contrario colligunt ex Corne in d. conf. 20. col. 2. verific. scindunt, lib. 1. vbi respondit, praetum factum legatum, seu promisum animo compendiandi cum creditu hereditatis, qui ei renuntiavit: ne aliis renuntiavit est ipsi pro mentiti inutile: & fatus est promisio. *Et Corne in sensu. Il Phanuscus in d. glof. 8. numer. 95. qui tamen banc conjecturam autem dicit ex scriptis.*

Secunda adseri solet conjectura, † qua praetumitur factum legatum animo compendiandi cum debito voluntario, quo adhuc licet alii resiliunt inequalitas inter filios vel filiis testatoris, vt putat si compensatione legati non facta cum credito viuis libitorum, vel filiularum, ille plus careris haberet, *in Comenc. in conf. 18. num. 2. lib. 2. idem egeḡit in conf. 15. num. 6. lib. 1. & Phanuscus in d. glof. 8. num. 95. idem sensit Neut. aus. in conf. 6. num. 6. lib. 14. Imp. idem est in debito necessarij, ut ir. ad p. 1. dicitur. So. in tract. fallent. reg. 22. Pater. fallent. 2. & dissimil. superior. & praesumpt. in 2. exemplo. Est enim praesumptio à lege probata, quod patr. vel obt. obliterare aqua litatum inter filios, quia de rebus loco diximus.*

Tertia est conjectura, † quando testator legavit eandem speciem, quam legatario debet. Nam tunc illa specie viritas concordat facit, quod reliquerit animo compendiandi, ita respondit Corne in conf. 175. num. ... in conf. 280. num. 4. lib. 1. & in conf. 210. col. 3. num. 5. lib. 4. sumus in conf. 36. num. 12. lib. 2. Secundum in sensu in conf. 70. num. 50. verific. 3. prædicta, lib. 3. & idem est quando testator legasset partem ex illis bonis obligatis in specie pro debito illo, ita scripserunt conf. 16. num. 27. ex sententia Bart. in l. frater a fratre. num. 4. 3. ff. de con. ad indebet. & Caffren. in Autheb. prædicta, vbi etiam Pepl. col. 4. num. 151. num. 26.

Quarta est conjectura, † quando quantitas legata conuenit cum

cum quantitate debita. Nam tunc præsumit factum legatum animo compensandi cum debita illa quantitate, ita responderunt Corvæ. Ruum, ac Socini superiori conjecturati relati. Idem conjecturavit Cætius, in l. 3. cap. 1. cum doto, q. s. pater num. 3. & filii matrino. Convenit in conf. 13. col. 1. Folio. in conf. 1. col. 2. verific. præterea & illud egegit: Ruum, in conf. 2. 3. mon. 2. lib. 1. Abus. in conf. 8. in fin. lib. 1. & Cramer. in conf. 14. num. 3. & in conf. 20. in fin. quis fecerit sum in conf. 16. num. 2. & idem respondit Cramer. in conf. 66. num. 6. sensu Phanuina in d. glo. 8. num. 9. & V. sive tamen est differentia Socini. in tract. salient. in verbo, patet, alius est regul. 2. 2. salient. vlt. & diximus supra lib. 3. præsumpt. 1. 2. num. 3. simile illi quod dicitur Vincent. Franco. in conf. 69. num. 5. & dixi superiore libro in præsumpt. 1. 2. Et idem est quando quantitas legata maioris est fumma, quam sit ipsa debita, ut in specie responderunt Cætius. in conf. 13. col. 1. & Cætius. in conf. 22. num. 1. lib. 1. cum i. in maiori fumma init. & minor. l. 1. si stipulanti de verb. obig. idem responderunt Cætius. in conf. 20. in fin. & in conf. 66. num. 3. verbi. idg. locum. Verum differens Alciat. in resp. 49. num. 3. verbi. maxime.

Quinta est conjectura, i. quando ex dictis in præstatione dispositionis colligitur mens disponentis, quod scilicet voluerit compensare, ita Corvæ in conf. 20. num. 4. lib. 1. quem fecerit sibi Phanuina in d. glo. 8. num. 9. & idem censuit Cætius. in conf. 30. col. 2. Ea est ratio, 3. quia dicta est in præstationibus, declarant mentem disponentis, l. vlt. si de bared. & copiæ alibi differunt.

Sexta est conjectura, i. quando dixit resator, se legare pro omni, & rero eo, quod ipse legatarius petere & conquefi poterit. Nam nunc animo compensandi præsumitur legalle, ita responderunt Cætius. in conf. 3. 4. 5. pte. 1. pte. 2. libro primo. Ruum in conf. 60. num. 6. in conf. 79. num. 8. & in conf. 8. num. 7. lib. 2. Socin. tenor in conf. 17. num. 3. libro 2. Duranti in tractatu de arte responderi, in titul. de legatu, & causa. i. num. 3. & Cætius. in conf. 49. num. 3. & fecerit sum in conf. 36. num. 36. lib. 1.

Septima est conjectura, i. quando testator iustus legatarium effidetur contentum legato fibi reliquit. Nam tunc præsumit fibi legale animo compensandi, ita responderunt Baldwin. in conf. 8. 4. Testamentum. sibi. & Cætius. in conf. 26. lib. 1. et in Domina Lisa. i. num. 1. lib. 1. & in conf. 3. super illa postula. l. 2. Cætius. in conf. 29. num. 8. Alexan. in l. 5. conpenfanda. C. de bared. inst. & in conf. 132. numer. 2. libro 2. Ruum. in conf. 66. num. 19. lib. 3. Ajudicatur in decr. 4. mom. 29. finit. in tractatu de arte responderi. in titul. de legatu, & causa. i. num. 3. Alciat. in regno. 2. 2. num. 7. & Cætius. in conf. 31. pte. 1. pte. 2. libro 3. Et dixit Alciatus prædicto in loco, post aliis, quod si testator iuxta hanc legatarium esse tacitum & contumum legato: & legatarius accipere legatum, nil amplius petere poterit, etiam si creditum fuiit malus legato, idem responderunt Alexander. in d. conf. 132. num. 2. lib. 2. & Socin. i. num. 2. 3. lib. 2.

Ceterum, deficentibus illis verbis, quod nil plus petere possit, legatarius compensabit pro modo & quantitate crediti: res diuinit. verò petere poterit, ita Ruum. in conf. 79. num. 2. lib. 2. & in conf. 92. num. 9. lib. 3. & dicas consummabo in fin. hanc præsumptionem.

Octava est conjectura, i. quando testator legauit pro cuitatis dicti cordis & libitus. Nam præsumitur legalle animo compensandi cum ipso debito, ita responderunt Corvæ. in conf. 15. num. 2. lib. 4. quem fecerit sibi Cætius. in d. conf. 69. num. 3. & num. 11. verific. q. s. conjectura. idem sicut Affilius. decr. 4. num. 27. verific. & lib. 29. verific. 14. Et in loco scriptis Affilius idem est, quando hec verba efficiunt proposita post conditum testamentum, & simile illi quod diximus in superiori præsumptione in quarto cau.

Nona est conjectura, quando ex dictis i. in alijs partibus testamenti colligetur mens, & animus testatoris si testator in aliqua parte testamenti eidem legatario aliquid reliquit, exprimendo ut reliquiae non animo compensandi, sed donandi: vel quod simile dixit. Deinde in alio legato nihil horum exprestit. Nam ex hoc colligetur voluisse reliquias animo compensandi: quia si non reliquias compendiari, ita id expressum habet in parte, sicut expressum est in altera. Ita responderunt Cætius. in conf. 49. num. 4. & præter cum Socini. in conf. 10. num. 2. & 26. lib. 1. Et iijmo ea ratione vtrumque quod si non reliquias testator compendiari, in hac parte faciliter posset exprimere, iuxta l. 1. num. 6. fin. autem ad deficiente. C. de causa. in l. 5. lib. 2. Idem sicut Pari. in conf. 69. num. 3. lib. 2.

Decima est conjectura, i. quando legatum est factum ad compensationem debiti principialis. Nam & pro accessoris per factum. Ita responderunt Cætius. in conf. 19. num. 6. quem fecerit sum in conf. 16. num. 23. & 34. Quo loci respondebit in simili casu cui ipso Cætius et quod si legatus recepta dote, & paratus natus obiit uxore, deinde suo in testamento recognoscit doten-

ipam, vel aliter legar animo compensandi cum ipsi dote, præsumit etiam legale animo compensandi cui ipsi paraphernalia, bus accessoriis ad domum.

Quæ conjectura ea ratione confirmatur, i. quod idem indicamus de accessoris quod de ipso principali, l. 1. num. 1. pte. 1. d. reg. 41. Et i. accelforium cum ipso principali dicitur eis quid indicuidum, ut docuit Bart. in l. 1. græc. 9. illa. num. 4. ff. de fidei fo. Et præterea, ut recte dicebat Cætius. in d. conf. 109. num. 2. non potest residi ratio diversitatis, quare ad principale, & non ad accelforium debet referri. Ruris quia fatis t. expatrium dicitur quod sequitur, vel dependet ab eo, quod non vere expatrium fuit, ut scribit Baldus in Lymca. col. vlt. C. de his. q. s. ante aperte tab. & Decimus in conf. 15. colom. vlt. cum ergo accelforior pendente a principali, confertur ea exprefsi. & t. sunt, ut arguit Cætius. in d. conf. 109. num. 7. & num. 11. verific. idem. num. 13.

Vindicame conjectura est, i. quod t. colligitur ex proprietate sermonis, & verborum. sicut quando testator dicit, se recognoscere debitum eius, cui deinde t. facit legatum. Nam verbum, sicut recognoscere propri significat, testator fateri se debitorum, vel & ob eas causam legare, ita Cætius. in d. conf. 109. num. 7. & num. 11. verific. decima conjectura.

Duodecima conjectura est, i. quod colligitur ex causa t. generali allegato in legato ut putat si testator dixisset, se legare ob iuris, & obsequiab. ipso legato iurando accepta. His enim verbis videtur inclusum omnem iustum causam debendi. Ita egegit cōfiderat Affilius in decr. 4. num. 10. qui multis comprobavit. Decidit illi Affilius, quod si maritus legauit vxori pro iuris, & obsequiis ab ea acceptis: celeri legale animo copiæ dedit cum fructu bonorum paraphernalium, quos ipse maritus perceperat: & ad quorum restituitionem teneturbat: Et idem responderunt Cætius. in conf. 44. num. 23. & fin. hanc conjecturam confirmat idem Affilius. decr. 4. num. 23. Et si non amittitur am. pte. facit sicut idem responderunt Alexander. in d. conf. 132. Et supereracanea, non si lignificantur animo compensandi fuisse legatum, ut responderunt Affl. in d. decr. 4. num. 19.

Decimadecima conjectura colligitur, quando si legatum censesetur factum animo non compendiandi, & deberet illud praefatram vna cum ipso debito, hereditas rediceretur potius damnosa, quia lucratuerat et vel valde exhausta. Nam tunc præsumit factum animo compensandi, si decit sicut Affilius. in d. decr. 4. num. 21. Et ibidem num. 25. adserit aliam conjecturam, qua tanquam est atrox haec nosstram conservans.

Decimquinquies conjectura sumitur ex eo, quod si dicremus legatum non fuisse factum animo compensandi, si testator prestat ex traenous sua agnitione: Ne ergo id dicamus, præsumit factum animo compensandi, ita Affilius. decr. 4. num. 22. & lib. 29. com. probat alia conjectura, quia est ratio hanc in iure canagrali.

Decimasexta conjectura est, quando i. alia est pote interpretatio, & conjectura, quā donationis illa sumi debet. At hic adest alia causa, nempe debiti donationis sicut legati. Ergo conjectura hanc sumi debet, quod animo compensandi legauerit, ita Affilius. in d. decr. 4. num. 24. Et eadem conjecturam facit Cætius. in conf. 4. num. 9. Ceterum vñsum mithi semper fuit veram non esse hanc conjecturam: quippe quae repugnat videtur. I. credere rem, de leg. 2. & his similibus: in quibus præsupponitur, testatorem legale suo debitorum: atque ita ibi potuit alia testacea quā donationis, & legati.

Decimaseptima conjectura est, quando si dicremus non animo compensandi fuisse legatum, opus est diffrahre bona immobilia, sine quorum distinctione heres non habet facultatem soluendi vñrum: nempe legatum, & debitorum: Et id est ne sequitur hac distinctione, præsumit factum legatum animo compensandi. Ita Affilius. in d. decr. 4. num. 27. Ea ratione etiam motus quod facilius t. præsumit graueius is, qui habet facultatem præstans rem legatum quam ille, qui non habet, sed operat, ut cum redditat, i. sum ex familia, & his de leg. 2.

Decima octava est conjectura, i. quando testator legauit ea dem de causa, qua debet vt i. est debitor dotti, & legat certa nomine dotti: legale præsumit animo compensandi cum eo debito: Ita responderunt Ruum. in conf. 2. 2. num. 1. lib. 1. pte. Bart. & Alex. in d. l. 1. num. 3. & cum pater de leg. 1. idem responderunt Comenius. i. 18. & Cætius. in conf. 66. num. 3. & attigi supra.

Illiud postremo loco obseruandum est, quod quando legatum

est i. 1. 1. 1.

Si ei factum t' animo compendi, & legatarius acceptat legatum, non tenetur compensare nisi pro quantitate fibi reliqua, ita declarant Cofeti enuntiata restiterunt, in folio de leg. 2. Alexander, in confi. 32. numer. 2. lib. 2. & Ruman confi. 27. numer. 2. lib. 2. & in confi. 9. 2. numer. 9. lib. 2. & supra attigit.

PRAESVMPT. CXI.

Legatum Ciubus factum quando ipsi ciuitati factum presumitur.

S V M M A R I A .

- 1 Legatum ciubus an presumatur reliquum contemplatione ciuitatis, vel ei, vel singulis ciuitatis.
- 2 Belongere ciuitati olim non sufficere per usum.
- 3 Belongere olim collegiis non ciuitatis.
- 4 Belongere ciuitatis hodie permititur.
- 5 Legat et collegiis ex parte conceptione est.
- 6 Legatum ciubus ciuitatis, vel fidei communissimum datum ciuitati reliqua videtur.
- 7 Legatum factum administratoribus ciuitatis, presumitur reliquum ipsius ciuitatis.
- 8 Legatum factum administratori non censetur factum ciuitatis, quando ex parte administratoris bene merita.
- 9 Legatum administratori non presumitur factum ciuitatis, cum administrator res suae voti ac proprii nominibus.
- 10 Legatum factum non solum administratoribus, sed aliquo modo ex eis, non censetur factum ciuitatis.
- 11 Legatum administratori non presumitur factum ciuitatis, quando quas ut res legata id fradecet.
- 12 Legatum factum administratoribus quidam conflat factum contemplatione ciuitatis, presumitur reliquum ciuitatis.
- 13 Legatum ciubus in diffinisse factum, vel omnibus ciubus, presumitur factum ciuitatis.
- 14 Cuius sit secundum Ciceronem.
- 15 Ciuitatis difinitio secundum Iudorum.
- 16 Cuius sit & trius quomodo inter se differant ex Nonio Marcello.
- 17 Vniuersitatis quae sunt, non possunt dici singulorum.
- 18 Boni ratio in re quisquis, non regiam re cetera.
- 19 Abbas, & socii ratio reprobarunt.
- 20 Legata sunt ob merita procedentia.
- 21 Legatum ciubus factum non presumitur factum vniuersitatis, si non omnibus, sed aliquibus tantum factum reliquum.
- 22 Legatum ciubus reliquum expressa eorum nominibus, non presumitur ciuitatis reliquum.
- 23 in Civitate numero/a impossibile est omnia ciuitatis nominata fieri nisi esse.
- 24 Legatum ciubus factum presumitur ut factum ad eorum visitatem, non vniuersitatem, cum viseretur in leg. reprobatur enim est.
- 25 Legatum ciubus vel ciuitatis particularibus debetur, si expressa in eo se cova, que singulis resipicit.
- 26 Legatum factum ad inservit, ad forum, theatrum studiorum, &c. vniuersitatem resipicit.
- 27 Legatum ad epulum, vel ad alimento sensibus vel pueri praefanda, fin golorum visitare resipicit.
- 28 Pompeji res ipsam in libri pueri de legat. 3. ibi, ad risarcitionem, explicatur.

- 1 D V N T A R I folit, t' an legatum ciubus presumatur reliquum contemplatione ciuitatis, vt ei, vel singulis ciubus acquiratur.
- 2 Prisquam hoc exponatur, dicendum est, t' olim permisum non sufficere reliquie ciuitati: quemadmodum tellatur C. Plinius Secundus in lib. 5. apud Iulianum ad Claudio, his verbis: [Nec] haerede institutio, nec preciperi posse Remp. constat. Saturnius aut, qui nos reliqui haeredes quadrante, preceptione quadringtonitorum milium dedit. Hoc si apicias, irritum, si defuncti voluntatem, ratus & firmum est.] Accedit Vlpianus in fragmentis, tit. 22. cuius verba lac sunt: [Nec municipia, nec municipes haeredes instituti posse sunt quoniam incertum corpus est, vt neque cerner viuenter, neque pro haerede genero possum, vt haeredes sint.] Hec Vlpianus.
- 3 Ita & collegiis reliquie t' olim concessum non erat, t' comitato in libris dubiis, id quod forte fuerit sanctum, vel netellatores ambitione quadam relinquendi plus aquo haeredes gra-

uarent, vel ne in dividendo inter ciues reliqua orientur tumultus & seditiones; quemadmodum tempore illis C. Gracchi & aliorum in re agraria exorta sunt, vel etiam & verius illi potest quod crederent antiqui illi, ciuitatem esse personam incertam, cui legari non potest, & merita infra legat.

Ceterum hodie reliquie ciuitati t' permisum esse respondetur Paulus in 1. ciuitatis, in princi. de leg. & Papinia, in l. 2. ff. de rebus dubiis, sicuti est etiam concilium t' legare collegi, vt auditor est idem Paulus in d. 1. in Senatus. Idem probant l. 1. quia a filio, & paptri, & lib. barodes, & iuriis de leg. 1. annib. ff. ad Trivel. 1. numeribus, ff. de condit. & de confrat. & de legatione ciuitatis, cum leg. ff. de rebus dubiis, leg. 2. ea ratione moti sunt, quod licet ciues ipsi singuli non sunt incerti numero. Imo crediderim ciuitatem ipsam ab administratibus certis representantem, certum habere corpus. Porro dubitatio hic est, an legatum ipsi ciuitati, vel ciuibus presumatur contemplatione & intuitu ipsius vniuersitatis reliquum, vt ipsi vniuersitatis, & non singulis acquiratur, vel econtra? Distincti follet duos casus; quemadmodum duae sunt interpretationes responsi Papiniiani in d. 1. 2. ff. de rebus dubiis, cuius 1. Verba hinc sunt: Ciuitas ciuitatis legatum, vel fidei communissimum datum, ciuitati reliqua videtur.] Intelligent aliqui legatum hic sufficere ciuitatis administratoribus, quales sunt Decuriones, vt ipsi vniuersitatis, & non singulis censetur factum: Alij vero interpretantur, reliquum sufficere absolute ipsi ciuibus, vel singulis. Duo itaque casus distinguant Doctores: Nos tres constitutimus.

Primum est, t' quando legatum factum est administratoribus ciuitatis. Hoc calu presumit reliquum ipsius vniuersitatis, non autem administratoribus. ipsi administratoribus scriperunt Petrus, Cyamus, & Albericus in 1. C. de sacro, secundus Castrum, in d. 1. 2. de rebus dubiis. & ibidem Socinus num. 5. & 7. Quorum traditio non probat d. 1. cum non modis sensus illi diuinari, sed etiam reputari verbis Papiniiani, qui ciuibus reliquum dixit, non autem administratoribus. Quemadmodum nec ad rem pertinet responsum Saxonis in l. Quindecim. 9. ciuibus de legat. 2. quodcum Socino & alijs asserti foler. Reclusus itaque ea ratione probatur, quod cum sub offici nomine legatum fuerit administratoribus, reliquum censetur representativum ipsam ciuitatem, atq; ita ciuitatis contemplatione & intuitu scilicet quando Praetato eccliesiae reliquie, ex requisitione, de legat.

qua de re differentia infit in presumpt. sub sequenti.

Declaratur primo hic casus, t' vt locum non habeat, quando existit bene merita iporum administratorum erga telatores. Nam tunc eorum contemplatione, vt fibi acquiratur, reliquum presumitur. Ita in specie declarat Socinus in d. 1. num. 7. res ipsam ciuitatem, qui idem esse censuit, quando administratoribus erant vel alminite, vel arcta amicitia coniuncti, qua de re differentia sub sequenti presumt pueri, in primo casu, & in prima declarata se cundi casu.

Declaratur secundum, vt non procedat, t' quando legatum est administratoribus expressis propriis eorum nominibus. Nam & tunc acquiritur ipsi administratoribus, ita declarat Socinus in d. 1. num. 7. res ipsam secundum limita.

Ceterum dubia admodum apud me est declaratio hec ex his, qui dicimus in sub sequenti presumpt. in prima extensione se, sed in cau. & sup. presumpt. ab hac secunda infit in 2. et 3. casu.

Declaratur tertium, non habere locum, t' quando legatum fuit factum non omnibus ipsiis administratoribus, sed aliquibus ex eis tantum. Hoc sane casu presumitur reliquum eorum contemplatione, sicutque eis acquiritur, ita in specie declarat Socinus in d. 1. 2. num. 7. res ipsam secundum limita.

Declaratur quartus, vt non procedat, t' quando qualitas rei legata fuderet esse reliquum contemplatione iporum administratorum, ita Socinus in dicta 1. 2. num. 7. res ipsam secundum limita. Quam traditionem comprobant que dicimus infit in sub sequenti presumpt. in secunda declarata primi casu, & in 3. declarata secunda.

Secundus est casus, quando t' legatum est factum ciuitatis administratoribus, & conlata esse reliquum ipsius ciuitatis contemplatione, iuxta casu que in precedenti casu diximus, sed ambiguntur, ut in eis reliquie ciuitati, vt in vniuersitatem acquiratur ipsi ciuibus, vel ut singulis. Hunc casum non explicitavit Socinus in d. 1. 2. Existimo presumti reliquum, vt ipsi vniuersitatis, non aut singulis acquiratur. Cui administratores non singulos ipsi ciues, fed imarium

gimurum, p̄tis ciuitatis corpus repräsentent, sicuti à fortiori relictionem ciuibus, qui ciuitatem reuerent & confituitur, vt mox dicimus, praesumunt relatum ip̄o vniuersitatib⁹, & non singulis.
 13 Tertius est casus, quando legatum factum est ciuibus indefinite, vel omnibus ciuibus. Hoc in casu præsumunt legatum ipsi-
 mes ciuitates, & vniuerstatib⁹, non autem, vt singulis ciuibus accep-
 tur, ita nom. in d. l. 2. num. 6. & nom. 3. de rebus dubijs pag⁹ *Bartium*
 & *Abaratum et regnibus, de reffament.* Vbi idem affirmatur *Iudicium me-*
 14 *... & Barkaria num. 22.* Qui enim relinquit ciuibus, relinquere
 dictum ciuitatium ciues ipsi ciuitatem constitutis, & fini aliud
 est ciuitas, quam ciuitus cœtus iure sociatus, auctore M. Cicero
 in *famis Scipione, cuius verba adscripti:* [Nihil est illi principi
 Deo, qui omnem mundum regit, quam ciuitate cœtus humum
 minimum iure sociari, quæ ciuitates, appellantur.] Iſiſus vero lo-
 15 *... & Etymolog. lxxv diffinit;* ciuitatem est hominum multitudi-
 nis societas vinculo adiuncta ad hunc viuentum, dictam a
 ciuibus, id est ab ipsiis incolis viris, pro quo quod plurimorum
 confrat & contineat viras. Nam vrb̄ ipsa mentia fuit; ciuitas au-
 tera non laxa, sed habitores vocantur. Ita *Hecatomis* figuras, cui
 adscipitulat *Nomius Marcellus,* qui hanc partem differentiam cō-
 finit inter vrbem & ciuitatem: Vrbs est adiuncta; ciuitas inco-
 16 *... Quod ergo ciuitati relatum est, non singulorum est ciuitas,*
 sed vniuerstatib⁹ cum ea, quæ vniuerstatib⁹ sunt, singulorum dici
 non possunt: nec quod vniuerstatib⁹ debetur, singulis debetur, *Lin-*
tarium. 6. 1. ff. de rerum dñis. & l. 3. ff. 5. ff. quid s. quod cunusque vni-
uersit. nov.

Caterin, cum nomen hoc, ciuibus, posuit intelligi etiam, vt
 singulis ciues significentur, vnde factum est, vt in d. l. 2. ff. de rebus
 17 *duby.* dixerit *Papinius,* legatum ciuibus factum videri legitum
 ciuitatis. Ratione primam confideraut *Bartii* in *c. re-*
quifiti, de reffament. à qua tamen non dissentit *Socinus in d. l. 2. num. 6.*
 quia legatum nullius effet utilitas, si diuidetur inter ipsos ci-
 ues. Quia ratio perpetua non est. Nam vel ciuitas non multorum
 ciuitum effet, vt diebat etiam *Rome*, vel legatum adeo in-
 genitis summis, vt commode posset diuidi, vt aliquando Roma
 obseruatum fuit: *sunt infty a declarando. ciuitatis, in pte de leg. 1.*
 18 *dicum.* Secunda est ratio ab *Socino* post *Allobatum* pre-
 dictato in loco confiderata, quod idem ciuitati factum dicitur, quia
 ciues, quibus est legatum, repræsentant ipsam ciuitatem. Sed &
 hac ratio levius est: cum nil alius fit ciuitas quam ipsi ciues: & e-
 contra. Et propterē sicuti ciues repræsentant ciuitatem: sic & ci-
 uitatis ipsi ciues. Tertia ita ratio euilem *Socini* predictio in
 loco est, i. quod cum legata sunt ob merita precedenta, *l. nec ad-*
iest ff pro facio, etiam ob affectionem seu dilectionem, l. qui filia-
bis, de leg. 1. Ea sine merita & dilectione confidendi non possunt in
 singulis ciuibus: cum incredibile sit, tellatore singulis ciues a-
 que dilexit. Non enim aquae dilexit ignotos ac nositos: Et ex no-
 tis non ita dilixit extranos, vt affinitate, vel amicitia cointinctos. Diversum est erga ipsamf ciuitate & patriam, quam vniuersit
 que ciuitis bonus diligit, & facile merita ab illa consequi potest.
 20 Declaratur primo hic casus, vt locum non habeat, quando
 est legatum non omnibus ciuibus, sed quibusdam tantum. Nam
 tunc non confetur relatum vniuerstatib⁹: sed ipsi particularibus,
 vt eis acquiratur. Ita *Caffren. in d. l. 2. ff. de rerub dubijs.* & ibidem
Socinus num. 8. verific. Quam conclusionem. Et iſaſerunt illud simile
 de legato quod ciuibus canonicus: quis de diecum infra pra-
 fanticum ab hac secunda in *secondo casu,* vbi alijs familiis comproba-
 bimus.

21 Declaratur secundo, vt non procedat hic casus, quando le-
 gamut est factum ciuibus expressis propriis coram nominibus,
na pell. Ioan. Andrea & Cardinalem declarat Socinus in d. l. 2. num. 8. ver-
secundo limita ff. de rerub dubijs. Verum non factis eiusenre pote vi-
 22 detur hec declaracionis impossibile penitus, quod in ciuitate
 preſertim numero, ut amaduerit *Bart. in d. 2. requifiti, num. 22.* ha-
 beat tellator nota nomina omnium ciuitium. Crediderim declaracionem, hanc posse sic intelligi, quando tellator enumeraret
 multos ciues nomine proprio, & deinde sic subiungisset, & reli-
 quis omnibus ciuibus, quorum nomina propria ignorare.
 23 Declaratur tertio, vt locum non habeat hic casus, quando
 prohibutum effet reliquias vniuerstatib⁹. Nam tunc præsumunt
 reliquias singulis. Ita in specie declarat *Socinus in d. l. 2. num. 3. ver-*
ff. 3. ff. ultimi ff. de rerub dubijs. motus similis traditione *Bart. in l. 6.*
Statutu. *ff. 3. ff. de rerub dubijs, vbi idem *Socinus num. 2. & 6. 6. 3. 3. 3. 3.* dice-*
 runt, quod cum collegio Iudicorum legare permittim non sit,
 singulis vero licet, legatum Indeſ factum, intelligitur, vt lingua-

lis, & non vt vniuerstatib⁹. Eadem sententia in probatuit *Henricus Bois.*
 in l. nos quidem, in ff. de testam.

Declaratur quartū, vt non habeat locum hic casus, † quando
 in legato expresa est aliqua causa, quæ resipicere tingulos ipsos
 ciues, atque significaret pro singulorum utilitate factum iustice te-
 gunt. Sicuti in ciuitatibus, in principe, ff. de leg. 1., quo loci
 Paulus respondit, ciuitatibus legari alequando quod ad ornatum
 aliquando ad honorem. Ad ornatum, pura quod ad instruendum
 forum, theatrum, stadium legatum fuerit. Hac enim vniuerstatib⁹
 item ipsam recipiunt, cuius proprii sunt stadium, theatrum, fo-
 rum, *Lantantia.* q. 1. ff. de rerum dñis. Quod ergo legatum el ad
 ornatum ciuitatis, non singulorum, sed vniuerstatib⁹ efficitur.
 Ad honorem (ubi in *iusnotit Paulus*) pura quod ad munus edendum,
 venationem, ludos scénicos, ludos circéles, (de his ac alijs multis
 tis copiòe differit Alex. ab Alexan. in lib. 10. 6. *sternum genital. cap. 10.*)
 Aut quod ad diuīsionem singulorum ciuitum, vel epulum relictū
 fuerit. Hoc quod Paulus dixit, ad diuīsionem singulorum ciuitum,
 singulorum communis & utilitatem recipit, quemadmodum
 & *Martianus* pauli super in l. ff. quid vñitatem, codem titul. de leg. 1.
 dixit, legatum factum ciuitatibus in distributionem valere, di-
 xit, in distributionem, hoc est, vt inter ciues diuidetur. Con-
 sequenter antiqui illi opulentii Romani, vel ad sui nomini glori-
 an, vel patris amore incensu legare, vt inter ipsos ciues diuide-
 retur illa ingens quantitas, quam relinquebant. Quæ fane diuīto
 ad electis diuīforibus per singulas tribus fieri solebat, quemadmodum
Adams & Alvarus autoritatem, responsu Pauli explicans scri-
ptum relatum ex nobis bene eruditus Jacobus Rauatus in lib. 2. var o-
rius cap. 16. singulorum etiam utilitatem recipiebant legata illa,
 qz (vt idem Paulus respondit in d. l. *ciuitatibus.*) relinquebantur,
 quod ad epulum, vel quod in alimenta infirma atatis distribue-
 retur, putar senioribus, vel pueris, puellisque. Id quod & paulo fu-
 prā dixerat *Martianus in d. l. ff. quid vñitatem:* his verbis: fuit in ali-
 menta, vel in eruditione puerorum. Ii poltemi qui in alimenta,
 vel eruditione relinquebant, inter liberaliores qui vero ad epulam
 inter prodigios, cum *Cicerone in secundo de leg. 1.* procommemo-
 rari posunt. Et quod ad epulum legari dixit Paulus, ad vilificationem
 rem respondit *Pomponius in l. ff. tibi pure, de leg. 1. sicuti egre-*
gi exposit & literas resolutas aut. augustin. milb. 4. emendatianum, c.
1. & Augustini nomine suppresso Frat. Horatianus in commentariis ver-
borum in lib. 1. verbo, referatur. Hanc fane legata ad singulorum ci-
 uitum utilitatem pertinere facile est faire ex Bart. & alijs in l. in tan-
 tum. ff. de rer. dñis. ac ex hiis, quæ copiosè differunt in lib. 2. de Arbitratu-
 iud. caſu 106 sum. 13.

PRAESVMPT. CXIL

Legatum ecclesiæ Episcopo alterive Prelato, an &
 quando contemplatione Ecclesiæ, vel per-
 sonæ factum præsumatur.

S V M M A R I A.

- 1 Legatum Ecclesiæ rectori, an Ecclesiæ vel persona contemplatione re-
 lictum præsumatur.
- 2 Legatum ei acquisitor, cuius causa contemplatione relictum est.
- 3 Legatum, si adum est Prelato Ecclesiæ sa. gume coimiclo iſiſus testa-
 tori, contemplatione in sui prelatori factum præsumatur.
- 4 Idem respicit legata Prelato, atque ita nomine appellativo, nomi-
 mine proprio non exprefſum.
- 5 Anima catoris omnis est preferranda.
- 6 Legatum factum pauperi sanguine coimiclo præsumitur relictum nō
 ob paupertatem, sed ob sanguinis affectionem.
- 7 Legatum factum Prelato ecclesiæ, in quo exprefſa sunt aliqua causa
 que Ecclesiæ vel animæ suæ memorem reficit intuicte Ecclesiæ, si compa-
 fiantur.
- 8 Idem quando legata sacerdos res consumunt Ecclesiæ, nō 8.
- 9 Donata ex sororibus donata contemplatione eius, cui convenient
 res ipsa donata.
- 10 Legatum relictum ecclesiæ Prelato, qui nō proprium habere potest in
 particulari, contemplatione ecclesiæ factum coiſetur.
- 11 Idem si Prelato ei extensus ipso testatori, nō 11.
- 12 Idem si sacerdos legata Prelato extraneo eius proprio nomine expref-
 fuit, nō 12.
- 13 Dixit, quo modo idem quod omni modo significat, & habet vim
 taxativa, que alios casus excludit.

14. Legatum est legatus merita & affectionem fieri solat.
 15. Legatum faltum rectori ex anno tunc contemplatione eius praesumitur reliquit, & non ecclie, quando usit articulo amicitia communis ipsi regi stari.
 16. Donatum a Principe legatus, quos benevolentia profanebat, eorum contemplatione donatione p. amator.
 17. Legatum faltum Rectori ecclie benevolentia de ipso testatore, contemplatione ipsius praesumitur factum, & non ecclie.
 Idem quando legata sunt res, que non conuenient ecclie, sed pertinet rationibus, n.s.

DISPATATIO vills, & frequens est, quia à precedenti nō multum distat: quinimò ab ea penè descendit, ut legatum ecclie Rectori, ecclie vel persona contemplatione reliquit, p. estimatur? Et si fine villis disputatione certum sit legatum ut acquiri tūcis contemplatione est reliquit: quemadmodum de donatione diximus superiore libro in *præsumpt.* 37. Et in suec no[n]ra dicimus pariter, quid si legatum acquiritur Ecclie? Praetulus rem illam alienare non poterit, turbas laestim, C. de *sacra*, ecclie, & ad *restitutionem* alia, in tract. *præsumpt.* 18. *num. 3.* Hoc in disputatione duos casus distinguo atque constituo, sicuti duas conclusiones proponit Socin. in l. 2. *num. 14 ff. de rel. dubiis.*

Primum est casus, t[em]p[or]e legatum est factum Episcopo seu Praetulo Ecclie, sanguine coniuncto ipsi testator. Hoc sane causa regulari iure praesumitur legitima contemplatione ipsius persona, non autem Ecclie, ita Bart. in l. 2. *num. 2. ff. de rel. dubiis,* & ibidem *Collegio* num. 3. & *Socin* num. 3. Bald. in c. *quoniam Abbat. de offic. doleg. & ibidem Filius, sicut Decimus & Bart.* Idem si *proseunt* Socini *sem. 3. & soluta. 2. num. lib. 3. dictum in tract. de præsumpt. regi. præsumpt. 23. numer. 1.* Tysquella in l. *si quisque in verbo, doceat in. numer. 24. C. de rebus donat.* Cor. *afin. in lib. 2. Missell. an. cap. 4. numer. 4. & Didac. in c. requisiſti. numer. 1. de test. auctor.* Et i[st]i qui alii morti eo textu d. cap. requisiſti, veri, si vero relinquuntur, cuius verba sunt manifesta. Nec repugnat confidatio Socin. in l. 2. *num. 14 ff. de rel. dubiis.* cim dixit, videri hoc mirabile: ex quo repugnat fautor tributo Ecclie, nisi i. sum person. ff. *dilegi.* & *sanct. famularum.* Et quia anima t[em]p[or]e omnibus est praeferaenda, *sanctiss.* C. de *sacra*, ecclie, & *c. missis formis de penitentia.* & *remissia.* Et propter videtur dicendum, quod potius reliquerit contemplatione ecclie. Nam responderem, quod cum testator non teneret reliquerit ecclie, sed dicit in sua facultate de ea disponere, non dicunt offendisse iniuriam facile ecclie, nisi ei non reliquit. Nec ob id dicitur aduersus anima sua futura tamen aliquid egisse. Et h[ic] i[st]i quidem causus confirmatur traditione eorum, qui scriperint, legatum factum pauperi sanguine coniuncto, praesumitur reliquit non ob paupertatem, sed ob languorem affectionem, ita Bald. & aliis quos longa sententia Tysquella in l. *si quisque in verbo, donationem, em. 17. C. de rebus donat.* & in tract. de *privilegiis cana in præsumpt.* verbi. *Quod tamen intelligendum est, & dicendum in i. præsumpt.*

6. Extenditur primo i[st]i his casis, ut locum habeat etiam si testator legatus Praetulus, atq[ue] ita nomine appellatissimo, non autem nomine proprio expreso. Nam adhuc ob qualitate testatoris praesumitur legatum contemplatione persona, & non ecclie, ita *repondit* Ab. in *conf. 9.3.2. lib. 2.*

7. Declaratur primo, ut locum non habeat, quando in legato expressa fuisset aliqua causa, quae ecclie, vel anima fauorem recipere. Nam tunc conferetur factum intuitu, & contemplatione ipsius ecclie, sic in *specie declarat* Socin. in l. 2. *num. 14. verbi ex quibus in fo. ff. de rel. dubiis.* Et haec sententia probatur traditione Bart. in *l. patr. 6. In foliis, in fo. de leg. 3.* cum dixit, quod si expella fuit causa pia, & persona quibus testator factum legatum, praesumitur in duobus reliquit contemplatione causa pia. Ita quoque dicimus, quod quando donatum fuit filiofamilias expellit causa patrem resipiente, vt t[em]p[or]e patrie potest latifacta sit, praesumitur donatum filio contemplatione patris, *finita auctoritate* auctoritate scilicet superiora libro, in *præsumpt.* 28. *num. 3. vii. num. 4. decr. rati.*

8. Declaratur secundu[m], vt non procedat haec *præsumpt.* quod legato sufficiet res conuenient ecclie, vt si legatus calicem, vel patinam, vel tintinnibulum, vel alia ornamenta. Nam tunc praesumitur legatum ipsi Praetulus contemplatione ecclie, ita in *specie declarat* Socin. in l. 2. *num. 14. verbi. quam tamen conuenientem*, ff. *de rel. dubi.*

DE PRAESUMPT.

Confert simile, quod commemorauit superiori libro, in *præsumpt.* 26. *num. 6. 7. & 8. & in præsumpt.* 27. *num. 2. & 3. c. viii. circi.* quod donata a confangente vxori, & a Principe legatis, & ceteris donata contemplatione eius, res non donata conuenient.

Declaratur tertio non habere locum, i[st] quando legatum fuit Praetulus, qui nō proprium habere potest in particulari. Nam nō dicitur legatum causa, & contemplatione ecclie, ita Bart. & *alios tradit. Socin. in l. 2. 1. in fo. ff. de reb. dub. & idem in l. 2. 2. 1. verbi. 5. & 6. & vlt. ff. de rel. dub. & quip. solisti.* Confert simile, quod res non donata p[ro]prie[te]tate, in *præsumpt.* 28. *num. 5. & 6.*

Secundus est casus, quid legatum factum fuit ecclie? Prælate nulla testatoris aliusfuit coniuncto, sicut extraneo. Hoc in causa regulari praesumitur legatum factum contemplatione ecclie, cui ob id acquiritur, ita *de rel. dub. & p[ro]prie[te]tate* contemplatione ecclie, & *commemoratio ecclie, ita Bart. & idem in l. 2. 2. 1. verbi. 5. & 6. & vlt. ff. de rel. dub. & rebus dubiis.* Atque in dicta *præsumpt.* 28. *num. 5. & 6. & vlt. ff. de rel. dub. & c. requisiſti. num. 6. in fo.* Hoc in causa legum atque Luvani *in Penit. in l. 3. in fo. præsumpt.* 26. *C. de apoc. publ. lib. 10. & R. num. conf. 2. 2. 2. 1. lib. 2. Et clare probat d. c. requisiſti. vlt. ff. de extraneo, cui accedit textus similis in l. *annua. 4. & Tatu. ff. de annua leg.**

Extradito hic casus, ut locum habeat etiam si legatum sit Praetulus proprio nomine expreso. Nam adhuc praesumitur et legatum contemplatione ecclie, ita Bart. in l. 2. *num. 2. ff. de rel. dub. & manufact. ibidem Confess. Comenc. & Socin. in l. 2. 1. verbi. 5. & 6. & vlt. ff. & Ab. in conf. 9. *num. 3. lib. 2. & idem in l. 2. requisiſti. num. 22. de testam.* & *ibid. Didac. num. 5.* Quam sane opinione probant primò illo textu d. c. requisiſti, vlt. ff. *de loco* coniuncturā différēt, an affīnit, vel extraneo legatum sit? Nō autem, quod nomine proprio expreso, vel appellatione legatum fuerit.*

Ceterum responderi potest, quid eti[bus] ibi non adhibetur hec distinctione nominis proprii, & appellativi: Non tam nō regi fieri debet, si alio iure probatur, sicuti probari existimat, qui à Bart. & predictis dissentunt. Secundo assert text. Lutor. 9. que tutoribus, ff. de excus. tuto. Qui nō ad rem pertinet, in omnium nullum ibi verbum sit de nomine proprio vel appellativa: folium enim consideravit Papianus affectionem naturalem patris erga filium, non autem causam illam accidentalem administrationis tutela. De tanto quodem *refutatio interpretatione* scripsit pol. alias *1. in fo. de denotione.* col. 3. verbi. in festina pars gloria. C. de solat. & ibidem *De cim. num. 27. quod est rel. alia superiora libro in præsumpt.* 28. *num. 6. & plaz. Cor. lib. 2. Missell. cap. 4.* Tertio respondit Socin. in l. 2. *num. 15. ff. de rel. dub. & c. testam.* interdicitus, ita ecclie, ceteris, tuto, quo loci flatus futtina, bona quoquo modo peruenient ad ecclie, si acquirent exceptio folium modò quæ a coniuncturā donata sunt. Illa dicitur, quo modo significat idem quod omnino, & s. *in fo. bonum.* Scilicet habet vim taxatius, quæ alios causas excludit, i. *ff. de præsumpt. num.* sed facile responderem, verum eti[bus], quod ecclie acquiritur, quando ei donatum est, vel alterius cōtemplatione. At h[ic] negatur, quod legatum Praetulus non nomine eius proprio dicatur reliquit ecclie: Non ergo text. d. s. interdicitus, ad rem pertinet. Quarto itaque loco, & forte melius probatur hoc traditio ex ratione, quid si legatum ob legatus merita, & affectionem fieri soleat. *Inve. adloc. 1. in fo. 10. 1. 1.* At h[ic] nulla prælati extranei iuris, nulla affectio testatoris erga cum extat, licet contra extat causa & affectio erga religionem, atque ita Ecclie ob amans propria falutem. Non ergo præsumitur legatum ipsi Praetulus contemplatione eius per se, sed in tuto ecclie. Nec nominis proprii expreso quidquam operatur, ut *statu dicimus.* Contraria opinionem probarunt Cardinals Zabarella, & Anton. in c. *requisiſti. de testam.* Bald. in l. 2. *lib. confit. 1. C. de sacra*, ecclie, & Feder. de Senis in *conf. 20. num. 1. & 2.*

Primo adducta sunt i[st]i texti, si seruus communis, ff. de stipul. seruorum, qui loci in stipulatione facta à communis seruus adhibetur illa distinctione, an stipulatus est i[st] prædicto nomine proprio vel appellativa. Ego idem in cafo nostro. Respondent Abbas in c. *requisiſti. num. 22. & Socin. in l. 2. 2. num. 15.* terminos causi nostri, & d. s. i. communis seruus, non esse pares. Nam in cafo nostro præter id, quod legatum factum est Prelato, & administratori ecclie, concurrit etiam fauor ecclie atque ita anima, quem *seruus confidit ad text. Pentech. 1. 2. quod. 3.* Recedit forte d[omi]n[u]s possumus, in calo nostro præsumptu[m] nullam extare causam vel mortitorum, & affectio[n]is testatoris erga Praetulum. At in cafo d. s. seruus cum munis considerari potest causa affectio[n]is seru[us] erga dominum, cuius nomine proprium expreſſum est dominus fortis fuit magis benevolus erga ipsum seru[us]. Secundo adduci*tolet*

LIBER QVARTVS.

PRAESVMPT. CXII.

731

solet text. l. hancedit, s. de cast. pécul. cui respondet Didac. in d. & requiſiti. num. 8. ex interpretatione Coraſi, quam & ego probavi in peregrino libro, in p. a. p. 29. lib. 4. Et rectius dici potest d. L. hancedit, milat rem per tenetum, ibi nullum fiat verbum de nomine proprio, vel appellativo.

Declaratur primo, ut v. locum non habeat hac prefumptio, quando testator ex parte suſſit arcē amicitia coniunctus ipi Praelato ecclie. Hoc fanē caſu prefumptio contemplatione ipius per ſonam Praelati, ob amicitiam cauſam, legatum. Ita glo. in d. & requiſiti, de teſt. Socinus in d. l. 2. num. 1. verſ. ſecundo in foro, de rebus dubijs. Maſſius in v. 1. num. 207. C. de cap. virgin. Catellanus. Cotta in numero ab i. verbo, amor licet. Alciatus in tradi. de prefumptio, regul. e. prefumpt. 28. num. 1. verſ. & quod dixi. T. Aquel. in l. 5. vni quām in verbo, donatione, num. 7.4. C. de revoſas, donat. & Didac. in d. & requiſiti, num. 7. de teſt. Conſert ſimile quod ſcripsi ſuperiori lib. in prefumpt. 27. num. 1. cum dixi, quid donatum a Princeps legatis à e cognitis, & que benevolentia precepit, prefumptio eorum contemplatione donatum, non autem eius a quo mihi fuerunt, ſic etiam dixi in precedentibus libro in prefumpt. 26. num. 1. donatum filii prefumptio donatum contemplatione eius patris, qui erat funimus amicus ipius donatoris, & illo in loco commemo- rati interpretis, qui moti fuit text. d. & requiſiti. Quia autem effe debet hac amicitia, non eſt iure diffinimur: & propter ea re linquunt iudicis arbitrio, in teſt. ea que ſcripsi in lib. 2. de arbit. indic. cap. 1. & 8. & de fanguis communione idem ſcripsi. Et si Barb. in c. l. 1. num. 1. de confit. & Alciat. in lata. S. amicos. de verb. ſig. ſcrip- pere requireti amicitiam maximam.

Declaratur ſecundo, ut quando legatum fuit Praelato benemerito di ipo testatore. Nam tunc eius contemplatione, nō autem ecclie prefumptio legatum, ita amice declarat Socinus in d. l. 2. num. 14. verſ. infero & tertio, ff. de rebus dubijs. & alios retinuit Tyra- quekui in l. 1. in p. a. in verbo, donatione, num. 5. & num. 7.4. C. de revoſas, donat. & comprobator hec declaratio illa ſimilis, que commemo- rat ſuperiori libro, in prefumpt. 26. num. 1. & in prefumpt. 27. num. 1. & in prefumpt. 28. num. 9.

Declaratur tertio, ut non procedat, quando legata ſufficiunt res, quae non conuenient ecclie, ſed per ſonam tantum, vt p. ſi legat canes, vel falconem, vel similes. Hoc caſu prefumptio legatum contemplatione ipius Praelati, & ob id ei acquiritur. In p. a. in ſuperiori declarat Socinus in d. l. 2. num. 1. p. l. Vincenſtum & alio in d. c. re- quifiti. Et conferunt a ceteris, que diximus paulo ſoprā in 2. de clar. prefumptio caſo.

Declaratur quartū, ut non habeat locum in eo, qui non eſt, nec eſt poteſtit administrator, ita in p. ſuperiori declarat Socinus in d. l. 2. num. 15. verſ. ſecundū limita, ff. de rebus dubijs, motu auditoriae Feder. de Se- nius in c. 19. 20. quia plura ad rem habent ſcripta.

PRAESVMPT. CXII.

Legatum Canoniciſ, an & quando contemplatione Eccleſia, vel corum propria personæ fa- cium prefumptio.

S V M M A R I A.

- 1 Legatum Canoniciſ, an & quando contemplatione ecclesie, vel corum persona ſiūlum prefumptio.
- 2 Quid conſiderat loci ſit p. h. landa, nu. 2.
- 3 Legatum ſullum vni vel aliquib⁹ canoniciſ, eorum contemplatione prefumptio ſicut.
- 4 Idem quando legatum eſt canoniciſ expreſſu proprii eorum nomi- bui, nu. 4.
- 5 Legatum ſi eſt reliuum omnium canoniciſ, vel indeſinitum canoniciſ, eum contemplatione reliuum prefumptio, in ecclie, in propria co- rum persona, nu. ſeq.
- 6 Legatum idem non debet diverso iure conſiderari.
- 7 Capitulum & canonici ſiūlum.
- 8 Intelleximus e. per exceptionem, de priu. Canon. non quid repre- ſentat Eccleſiam.
- 9 Legatum ſiūlum Canoniciſ & clericū, inter quos ſint comprehenſi adiutoriſ, contemplatione ecclie prefumptio ſiūlum.
- 10 Idem quando legato expreſſa iuſta caſa, qua reffertur ipſam ec- clieſiam, nu. 10.
- 11 Legatum ſiūlum Canoniciſ, fed ambiguit, an ſi ſullum con- templatione Capitul. vel ſingularem per ſonarum ipſorum Cana- monibus. Prafumpt.

PRAESVMPT. CXIII.

nicum, quid inriu.

Legatum ſullum Canoniciſ, vi ſingulis aquo inter ipſis Canonis eorū di- midetur: relatum verò capitulo Canonorum dividatur ſicut: alia bo- na ipſis capitulis, vi ſiciliis et plus vna quam alia deſerit refelli antiqua- tatu, vel alterius qualitatatu.

E S t fatis ſimilis precedentibus haec diſceptatio, † an & quando legatum Canoniciſ, prefumptio contemplatione ecclie, vel propriez corum per ſonam relictum? Ita in diſputatione diſtinguit aliquot caſiſ eo ordine, quo plures conſtitutū conſclusions Socini in l. 2. num. 9.10.11.12. & 13. de rebus dubijs.

Primus eſt caſus, † quando exat confundendo, que tam eſt in- terpretatio, cuius contemplatione confeatur faciūm legatum. Hoc caſu legatum prefumptio factum illi, vt confundeto ipſi interpreta ſtatim inveniuntur ſimiles an. requiſiti, de teſt. Socinus in d. l. 2. num. 9. Quam ſententia fatis manet probant l. ſi ſeruſ plurim, in fin. de leg. 1. & l. numm. de leg. 3. Et conſert ſimile, quod com- memorauſ ſuperiori libro in prefumpt. 26. num. 10. vbi dixi, donata mulieri a contanguineo mariti prelumi donata contemplatione ipius mulieri, quando exat confundendo ſi donandi. Ita quoq; eodem ſuperiori libro in prefumpt. 27. num. 4. pol. Bald. a. firmat, donata legata prefumptio corum contemplatione donata, & ob id eis acquiri, quando exat confundendo ſi donandi.

Secundus eſt caſus, † quando legatum fuit factum vni, vel ali- quibus ex ipſis Canoniciſ non autem omnibus. Hoc capi prefum- pitorum legatum contemplatione ipiarum per ſonarum, & non ecclie & propter ea ipiſis Canoniciſ nominatis acquiritur. Ita Bartolomeus in d. l. 2. num. 2. ff. de rebus dubijs. & thidem Canon. Caſterf. & So- cius in num. 10. ſi quoque ejus manent i. oan. Legamus, & Abbas in d. c. requiſiti, de teſt. & thidem Didac. num. 10. Et ſat me ſimile prefum- pitorum b. d. c. ſi ſingulare in ſum. illi uero: [Illiud autem el generaliter ob- ferendum circa eum, qui poterit proprium poſidere, prefumptio- nem, vel administrationem non habentem, quod in aliquo relin- quatur ſpecialiter non folium a propinquio, ſed etiam ab extra- neo, intelligitur eſſe relictum, non intuitu ecclie, ſed per ſonam, &c.] Cū ergo Canoniciſ non habent prefumptio, nec adminiſtrationem ecclie, dicendum eſt, legatum cui corum, vel ali- quibus prefumptio relictum contemplatione corum per ſonam. Et ſimile diximus in prefumptio ſuprā ab hac ſecunda, in decla- ratione tertia, quid legatum ſicutiū aliquibus ciuiis uitatis adiutoriſ, prefumptio, prefumptio contemplatione corum, non autem ſimilis legatum. Eſt quoque ſimile, quod ſcripsi in ſuperiori libro in prefumpt. 27. num. 5. quando Princeps donat vni ex pluribus ſiūlum, prefumptio eius contemplatione donatum.

Tertius eſt caſus, † quando legatum eſt Canoniciſ expreſſi propriis eorum nomiibus. Hoc etiam caſu prefumptio legatum ſit intuitu, & contemplatione corum per ſonam. Ita Socinus in d. l. 2. num. 11. ff. de rebus dubijs, pol. Cyrenus, Bartolomeus & Bartolomeus Sa- leſiūnum in l. 1. C. de ſacramenſ ecclie. I. oan. Andrea, & I. oan. in d. c. re- quifiti, de teſt.

Eſt ſimile, quod diximus in prefumptio ſuprā ab hac ſecun- da, in declaratione tertia prima caſa, & in declaratione ſecondi caſa, quod legatum ciuius, vel ciuitatis adiutoriſ, prefumptio contemplatione corum per ſonarum.

Quartus eſt caſus, † quando legatum eſt omnibus Canoniciſ, vel indeſinitum Canoniciſ. Hoc in caſu fuit opinione. Vnde ſit eorum, qui ſcripferunt, prefumptio legatum contemplatione ecclie, & ob id ei acquiri. Ita Bart. Caſterf. & Comenij in d. l. 2. ff. de rebus dubijs. Anton. Andrea, Calderinus, Legamus, & Iouia in d. c. re- quifiti, de teſt. Petrus Petruſini in d. l. 2. de quarta canonica, capite 4. verſ. tertio principaliter. Bartol. in confi. 1. colam. 16. lib. 4. Iudo- nicus Teſteſ Luſitanus in d. l. 2. de rebus dubijs. Ita ſeruſ archa- ranus & Gemina in e. per exceptionem, de priuilegiis in b. vbi Franci numeri 5. idem vniſi eſt. Et primò quidem moſi ſunt ſimiles d. l. 2. vbi legatum omnibus ciuiis prefumptio legatum contemplatione ipius ciuitatis, & propter ea acquiritur. Verum reſpondent Socinus in d. l. 2. num. 12. & Didacus in d. c. ſi ſingulare, num. 10. legatum ciuius, prefumptio legatum contemplatione ciuitatis eum ipſi repreſentant, ſicut declarant in prefumptio ſuprā ab hac ſecun- da. Canoniciſ verò non repreſentant ecclie, ſed timul a Preg- lato, & alijs clericis.

Secundū adduci ſole text. Iannus. 6. Attia, ff. de annis legat, vbi legatum ſicutiū omnibus libertis ex illibēis in templo, re- ſumitur relictum etiam hiſ, qui tunc non erant in humanis, atque

Q. q. 9

ita

ita omnibus, erga quos nulla erat affectio, atque ita contemplatione templi.

Caterum respondet Socius in d.l.z. nro.12. versis. Et ad dictum, quod in caſu d. §. Attia, non ſolum factum libertis, qui libi reperiebantur, ſed & ijs qui exiſtivit tempore mundinarum, ad quos teſtator habere non potuit affectionem, ex quo tunc non erant in rerum natura, argumentum. I. quaſi libat, de leg. 1. Et ideo non contemplatione ipſorum libertorum factum fuit legitum, fed intuitu ipsius templi, in quo erant ipſi liberti: Prterea & ſecondo repondetur, quod in d. §. Attia, teſtator leguit ficerdoti, & Hierophylaco (ficerdoti custodi), & additio interpretari fuit. Alex. ab Aleſandro d.l.z. dier genit. & Hotoman, in commentariis verbaverunt in verbo Hierophylaco, & libertis. Cum itaque legatum ipſi ficerdoti, & Hierophylaco ceneſatur legatum intuitu, & contemplatione templi, ex quo ad miniftratoribus relictum erat, iuxta eam, que ſcripsi fuſt in praefumptione ab hac ſecunda de legato facta ad miniftratoribus cuiuslibetis ei dicendum, quod legatum libertis praefumitur intuitu templi relictum, ne fidei legatum diuerſo iure ceneſatur, argumentum. I. eam hoc uite, ff. de vſu ap. & vt ſit eadem determinatio, argumentum. I. eam hoc uite, ff. de vſu ap. & pppi ſubſtit. Atq; ita ſecunda fuit opinio corum, qui affirmarunt, legatum omnibus Canoniciſ, vel Canoniciſ indeſiniti praefumitur legatum contemplatione proprii certi portione, ita fuit in d. c. requiſiti, vbi Paulus Eleazar, Zabarella, & Ab & Barb. num. 23. & communem teſtan- tur, ac probati Socini in d.l.z. nro.12. ff. de reb. dñi. & Didac in d. c. requiſiti num. 10. verba ſed contraria. Idem ſenſis Rapa in c. cim. M. num. 11. verba ſed tu ds. de confit. Et primò perpendi ſoleat textu. pater. §. Tufculanus de leg. 3. uita verba hinc ſunt: [Tufculanus fit dicommitit eius, cui duo milia legauerit, in hac verba: A Te- petroni petri, vt ea duο milia fidolorum reddas collegio huius tem- pli. Quaeſitum el, cum id collegium poſte difſolutum fit utrum legatum ad Petronium pertineat, an vero apud heredem rema- terere debat. Repondit: Petronium iure petreſtique fi per eum non ſtitit, pare defuncti voluntati.] His ſignificat Scuola, le- gatum non pertinuerit ipſiſ singulis collegiis, quia alioquin diſ- luto templo, legatum non pertinuerit ad Petronium, fed ad singulis collegiatis. Verum, ma quidem fententia, hoc reponſum nil ad rem noſtram pertinet: cum nos verferum in ea diſputatione, an relictum Canoniciſ, ſeu capitulo (id enim † hac eſe, capi- tulum, & Canoniciſ poſt alios ſcribit Rapa in d.c. cim. M. num. 11.) acquiritur Eccleſia, vel ipiſmet capitulo ſeu Canoniciſ. Ille vero text. d. §. Tufculanus, loquitur, an relictum collegio acquiratur ipiſmet collegio, ſeu capitulo tanquam viuiteritati, vel col- legiatu ipiſiſ in particulari, de qua diſputatione mox dicemus. Et hanc differentiam inter duos hos caſus adhibuit Rapa in d. c. cim. M. num. 11. verba, ſed tu ds. Secundò † adducitur text. c. per exempliōnem, priuilegiu, in b. aliud eft eximere Eccleſiam, aliud eximere Canonicos Eccleſia. Non ergo Canonicos repreſentant Eccleſia. Verum reponſori poſta ex fententia Franchi, vbi m. 5. textum illum loqui ex coniunctione conceſſa Canoniciſ a iuriſdi- citione epifici. Quæ ſanè exemplio oſioſa eft, ex quo minime ipius epifici auctoritate, & facutatu: & propriețate ſitice interpretatur. Diuerſum eft in legato, quod hoc in caſu eft fauorabile, & late interpretandum. Nam cum conſerteret de voluntate teſtatoris, qui voluit omnino legare, & agatur ſolum de interpre- tanda ius voluntate, cui legare voluerit, an ipiſmet Canoniciſ, vel Eccleſia, fauoriblere eft interpretatio, ita dicimus, voluisse legare Eccleſia. Tertio itaque loco melius hanc fententiam pro- bat ratio, quod tunc deminuit dignari contemplatione Eccleſia, vt & ciuitati, quando legaturis, qui Eccleſia, vel ciuitatem repreſentant, queā ad modum ſopra in praefumptione ab hac ſecunda de zimmo, de laſtaro d.l.z. ff. de reb. dub. Atq; non in ſtro in caſu Canonici non repreſentant Eccleſia, ſicut clues repreſentant, ſeu conſi- tute diuſcunt ipſam ciuitatem, vt diuſum in predicta praefump. Nā Canonici ſunt pars tantum Eccleſia, non totum: Non ſunt ipiſius Eccleſia admiſtratores, ſed eius Praeſulus, hoc eft Epificopus, & vacante ſede ipiſi Canonici, e.z. vbi Doli, na ſede vacante.

Non ergo dici potest legatum contemplatione Eccleſia, vt ei acquiratur, quod legatum tuit Canoniciſ, ſed ipiſmet Canoniciſ legatum praefumitur.

9 Declaratur priuilegium hic caſus, vt locum non habeat, † quando legatum ſuit Canoniciſ, & clericis, inter quos comprehenſiſ ſunt admiſtratores. Nam tunc contemplatione Eccleſia legatum praefumitur. Soſ. in d.l.z. nro.12. in fin. ver. grinus, quando ff. de reb. dub. adduci ratione text. I. annu. §. axia ff. de annu. leg. Hac ratione

idem dicemur, quando Canonici ipiſi ſoli effent Eccleſia admiſtratores, ſicuti contingit fidei ipſa vacante, vt diuſum ipſa.

Declaratur ſecundo, vt non procedat, † quando in legato ex preflla fuſt caſus, que repiceret ipſam Eccleſia. Nam tunc Eccleſia contemplatione legatum praefumitur. Ita Socin. in d.l.z. nro. 12. in fin. motu audierat Berr. in d. §. Tufculanus. in fin. Et conſequens, qua ſcripsi in precedenti praefumptione, in prima declaratione pri-

muſ caſu.

Quintus eft caſus, † quando legatum factum fuit Canoniciſ, & ambiguitat, an preſumatur factum contemplatione capituli, vel ſingularium perfonarum ipſorum Canoniciſ. Eft enim valde hic ſic: cīm multum interſit relatum Canoniciſ, veſtingulis, & relictum veſt capitulo. Nam legatum ſicutum Canoniciſ, veſtingulis, ex aquæ inter ipſos Canoniciſ diuiditur, nulla habita ratione qualitatibus maioris vniu. quam alii. Reli- etum vero collegio, ſeu capitulo Canoniciſ diuiditur, ſicuti ſolent diuidi alia bona ipius capituli, veſt ſilicet plus vni Canoniciſ, quam alieri detur, reſcepit ordinis facili, antiquitatis, altius trivitatis qualitatibus: ex flauis ipiſis Eccleſia eti conſiderande, vt ad reu. tradit. Ord. in d. c. requiſiti, m. d. et reg. ap. p. t. t. m. d. h. d. Eft etiam vtilis hic inuelitatio, quia ſi relictum eft collegio, ſeu capitulo tanquam viuiteritati, renouari Canonici portionem confe- quentur: cum ſempiter ſit eadem viuiteritas, iuxta. pr. p. p. r. ap. p. t. ff. d. in. & dixi ſopra in praefumpt. ab hac ſecunda. Non ita quando legatum eft, veſtingulis. Nam tunc debetur ſolidum illi Canoniciſ, qui exiſtabant tempore conditi teſtamenti, quo teſtator reſpexile dicitur, ita (in fallax) dicere voluit Socin. in d.l.z. nro.13. ff. de reb. dub. Hoc itaque in caſu Socini in d.l.z. nro.13. poſt Henr. cum Boic in e. n. quidem, & teſtamus, ſubdiſtinguit tres alios caſus, quorū primus eft, quando praecellentur merita collegij, ſeu capitulo. Hoc caſu praefumitur legatum contemplatione ipius capitulo, & propriețate ei acquiritur. Secundus eft caſus, quando econtra praecellentur merita ſingularum Canoniciſ, vel quia ſunt omnes coniuncti affinitate, vel amicitia, & tunc praefumitur eorum contemplatione relictum. Tertiū eft caſus, quando veſt ſunt in dubio. Hoc in caſu fint opinione. Nam Socini in d.l.z. nro.13. in fin. poſt Cymn in l.c. de ſarcoſiſ. eccl. & Henricum Boic in e. n. quidem. ſcripit cenſeri legatum Canoniciſ, veſtingulis. His accedit Barbata, & Felinus, quia ſtatiue eſt, & idem ſenſis Ant. Burgos in reper. c. cim. omne, num. 32. de coſta. Conſert quod reponſit Feder. in Senis in c. cim. c. cum dixit, legatum faciūt fratribus talis monaſterij cenſerit factum, veſtingulis, non autem veſt conuentu, & monaſterio. Altera ſuit opinio eorum, qui ſcripserunt cenſeri legatum, vt capitulo, atque ita viuiteritati, et Cardinali Zabarella in d. c. requiſiti, quod. 10. de teſt. & duxit Ab- bas & Barbata, vt loco refert Dulacum in fin. qui euſtimo opinio & memorat Felianum in e. audita, num. 2. poſt script. per eft. Barb. in d. c. requiſiti, column. 21. numer. 23. verba, ſi vero nulam ſtoram prodiuit praecedentem opinionem, quem ſit etiam intelligit, & ſecundus eft Fel. in d.c. audita, num. 2. 23. verba, ſecunda refutatio. Et praecedens opinio eft magis recepta a Doctoribus. Quæ forte ob tantorum patrum auctoritate in foro feruerunt, eti apud me non creaſt dubitatione ob textum illum l. pater. §. Tufculanus, de leg. 3. quem conſiderau. ſupra in quanto caſu.

PRAESVMPT. CXIII.

Eccleſia legarum, cuius Eccleſia caſa, ac fauore relictum praefumatur.

S V M M A R I A.

- 1 Legatum ſimpliſiter ſacrum Eccleſia, cuius Eccleſia contemplatione relictum praefumatur.
- 2 Quod Eccleſia parochiali relictum praefumitur, nu. 2.
- 3 Intellexi l. que conditio. §. cim. 1. ff. de caud. & demonſtr.
- 4 Eccleſia appellatione de cathedrali intelligitur.
- 5 Legatum ſacrum Eccleſia aliquo ſanctu, quo non reperitur in ciuitate, preſbiteri debet Eccleſia cathedrali.
- 6 Legatum ſacrum Eccleſia parochiali, cui ecclesia debetur, ſeſtator duos habuit parochias, unam tempore conſidiſt teſtamenti, alteram tempore mortis ſuſt.
- 7 Teſtator ſi in ſuo teſtamento vocavit agnatum, & vnu reperitur & agnatū tempore conſidiſt teſtamenti, & reperitur etiam alter tempore mortis ſuſt teſtatorum, cenſetur vocatus iude, qui exiſtabat tempore teſtamenti.

§. Leg.

² Legatum si tali saltem ecclesia parochiali, & testator eodem tempore
duas habet ecclesias parochiales, cui relictum praesumatur.

Quod concurvatur si hoc diffinatur, & quod concurreat sufficiente,
ne traditur istud.

⁹ Legatum si tali saltem ecclesia, & plures extant ecclesia eiusdem na-
minis, praesumuntur relictum ecclesia pauperiorum.

Etsi sicut haec ecclesia finit aquae pauperes, praesumitur legatum Ecclesia
mutilorum, & finit monialium, nom. 10.

Etsi sicut haec ecclesia finit monialium, praesumitur legatum monasterio
mendicantium, nom. 11.

PO STE R A Q M A C ceplimus differere de relictis ad commo-
dum, & vilitatem ecclesia factis, congruus hic est locus, ut
explicemus, cuius i ecclie causa, & favore legatum simpliciter
factum ecclesia praesumatur. Ex illo distinguedos esse plures
causa.

² Primus est, quando t testator legavit simpliciter ecclesie, nullo
expresso eius nomine. Hoc cau prae sumuntur reliquiae paro-
chiali sui domiciliis, vinam tam tuum parochiale semper habuit, ita
si regis Bart. & reliqui in Lqua conditio, & cim ita, ff. de cond. &
de monst. quo loci conf. 99. num. 5. lib. 2. & in c. indicante, num. 4. in fin. de
testato. & ibid. libela. & Bart. Alexan. in conf. 23. num. 2. lib. 6. t. 5. in
in l. non. 2. ff. de verb. obligat. & item in L. in Lectura, num. 2. & in fo-
cunda lectura, num. 3. & de facio eccl. & in 6. ex maledic. num. 45.
in Inst. de actis. Felsen in v. lib. 6. num. 49. agor competenter, quam opini-
onem probant predicti interpres, responso illo laberent.

³ d. l. qua? t conditio, & cim ita, ff. de cond. & demonstr. cuius
verba haec sunt: Cum ita in testamento scriptum erat, ut aliquid
in foro fiat: Labeo sit, nisi apparet, quid mortuus leniter fecerit, in
eius municipio foro faciendum, in quo sit, t quia testamento feci-
rit, domicilium habuerit. Quia sententiam ego quoque probo.
Et manifestius probari credunt text. in 6. si quis in nomine ma-
gni Dei, in Auth. de ecclesiast. titul. est Nouella 137, quo loci ita
statuit Iustinianus: Si quis in nomine magni Dei, & Saluatoris
nostrri Iesu Christi hereditatem, aut legatum reliquiae libemens
Ecclesiam loci illius, in quo testator domicilium habuerit, acci-
pere, quid dimisum est. Carterium text. d. 5. cim ita, ad rem no-
stram non fas probat, quia sicut loquitur de foro principali pali-
fus domiciliis, ut argumentum trahitur, vt t testator leguerit
ecclesie principali, hoc est, cathedrali. Et aperte id probat text.
d. 6. 1. qui in nomine, legatum praesumit factum ecclesie paro-
chiali telloris, finit pauperum Dicitur sedetur, fed ecclesie ipsius loci
domiciliis appellatione. Autem ecclesie intelliguntur de cathedrali
clericis cleris, de verb. fidei & tradit. de cunctis & Dicitur.

Ex accidit, quod ex d. 6. si quis in nomine, docuit Abbas in c.
nos quidem, num. 12. de telam. cum dixit, legatum factum eccle-
⁵ sia aliquis Sonchi, que non reperiit in choriate, praefatur debet
ecclesie cathedrali, id est propter Lp. in alio, p. 87. num. 6. Felsen
in c. d. 6. 1. alio, sicut se ad etiam off. de eje. ord. & Trebil Mal-
aktion in tr. de solatio, part. 1. num. 5.

⁶ Secundus est casus, quando testator duas habuit parochiales,
vnam tempore condidit testamentum, alteram tempore mortis sua,
& simpliciter dixit, si legare ecclesie finit pauperum. Hoc in c. d.
Scripterunt aliqui, prae sumuntur reliquiae illi ecclesie, in cuius loco
habebat domicilium tempore concessi testamenti, ita Ioan. Andr.
& Gemma. in c. d. 6. cim ita, p. 69. num. 20. in Auth. similiter, mu-
93. C. ad leg. Falul. Socimi in d. l. que conditio, & cim ita, num. 5. ff. de
condit. & demonstr.

Eti quidem moti sunt ea ratione, quid consideratur affectio
erga parochiam, vel locum quam testator habebat tempore con-
dicti testamenti, argumentum d. 6. 1. ff. de avto & argmt. legat. l. peto. 7.
fratre, de leg. 2. & l. si cognati ff. de rebus dulci. Et confert, quod re-
spondi in conf. 20. num. 15. lib. 2. dñm dixit, quid si testator vocavit
vnus t tantum sub aliqua qualitate, ut præ agnatum pri mego-
nitum, & vnu reperitur agnatus primogenitus tempore condi-
ti testamenti altero verò deinde reperitur tempore mortis ipsius
testatoris, cencetur vocatus ille, qui ex tempore testamenti
& cufi quo non ex non est tempore cunctus causa successionalis,
admitteretur ille, qui deinde exstabat tempore mortis ipsius testa-
toris. Et illo in responso commemoratio fictio lente ratiōne.

Ex dñm cufi hunc non diffinatur ab Vlpano in l. si cognati ff. de re-
bus dul. cuius quidem responsum praecitato in loco expouli, quo
in cufi locum habest.

Menoch. Praesumpt.

Ceterum hic adiudicendum est rationem hanc non esse factis
solidam; quidem in cufi nostro testator ille non dicitur eodem
tempore, mortis scilicet habere duas ecclesias parochiales, sed v-
nam tantum, cum iam primam dimiserit, & propter eam sicut quā-
dolator vocavit agnatum vnum tantum primogenitum, & v-
nus aderat tempore testamenti, qui deinde decepit, & alter su-
peruenit tempore mortis testatoris, atque ita quando enemicus cas-
sus successione, hic poltemus censetur vocatus, & admittit
bet, non existente illo primo, ut pof. alios scripta d. conf. 1. v. 6. num.
8. libro 2. & in conf. 43. num. 32. libro 5. Ita etiam hoc in cufi tem-
pore successione nempe mortis testatoris non existit, parochia-
lis illa prima cum t. vix diximus quodammodo premortua fue-
ret ipsi testator. Quocirca alteram, atque ita secundum opinionem
& rectius quidem probantur Anchari, in c. cliv. quis. 5. v. de c. sp. p.
in 6. & ibidem Francus num. 7. dum hanc postremam Anchari
traditionem refert, & non improbat, & secundum eam indicatur
nullus in Curia Bardegalensi, testator Boerius in quib. 17. num. 6.
cum enim parochiam mutauerit, atque primam dimiserit, defit
illa ecclesia testatoris, qui mutatione dicitur eam proficisci
affectione, & amore, & propter eam legatum illud transfluisse dictu-
r in nouam parochiam.

Hac poltema opinio locum habet, multo magis, legatum eti-
lum eti etenue. Nam cum tunc prae sumuntur reliquiae cufa fe-
tura, sequitur dicendum prae sumuntur reliquiae ecclesie, qua paro-
chialis est effectoris tempore eius mortis, & sepultura, ita mo-
re adiutavit testator Dicitur nempe loc. stud. Gemina. Rom. Anab.
Frances & Sozian. quos refert, & c. quarto Boer. in d. q. 17.

Quartus est casus, quando testator eodem tempore, tam ki-
liet conditum dicitur, quidem mortis, duas habuit ecclesias paro-
chiales, vel quia duo habebat domicilia, vel domus, in qua habi-
tabat, duabus parochialibus subiectibatur, & simpliciter legat
ecclesie finit parochiali. Hoc in cufi permittit sicut Doctorem op-
piniones. T. quod in tr. ad de iure primogen. quaf. 17. in p. 1. v. 1. num.
16. nouem summationem memorat. Credentur prius esse con-
figendum ad conjecturas. Et prima quidem est conjectura, quā-
do in vna ipsorum parochialium elegit repulit: Nam tunc il-
legale prae sumuntur, tum quia videtur eam magis dilexit, ex
quo sepe illi ibi volute vnde etiam quia in compensatione non
hors ne legale nisi concilio relinquere voluit. Secunda est con-
jectura, ita si signi appareat, quid vna magis, quam altera dilige-
tur. Tertia est, quando in vna magis quida in altera conseruatur,
ita ut hinc concilius ac recentient, & probant Sozian. in q. conditio.
q. cim ita, num. 2. in fine ff. de cedula. & demonstratio. & Tyrat-
quellus in loco allegatus. Ex illimo vnam rancum esse conjecturam,
nam nempe maioris dilectionis, quae quidem dilectione colligitur
ad cedulas signis, electionis scilicet leplatura, vel frequentioris
conseruationis, vel alio simili signo. Cum vero non confitit de
maiori hac dilectione, legale prae sumuntur parochiali pauperi-
ori. Sicut post aliis scriptis Tyratquellus, cum mox resiliat,
qui subiunxit, quod catex existentibus paribus, tum Episcopu-
s poterit gratificari, alteri totum assignando, vel diuidendo v-
trique.

Quintus est casus, quando testator nominauit ecclesiam, sed
plures extant ecclesie cunctae nominis. Hoc in cufi prae sumum-
tum reliquiae Ecclesie pauperiorum, ita Bald. in d. sp. ad declina-
tion. C. de episcop. & cler. Angelus in q. 5. quis in nomine aut hec
ecclesie z. in. Ambar. in c. cim quis. de scriptur. in 6. Satis in d. l. quis
ad degradandam quos viles et feligra Socio. in d. Lqua conditio. q. cim ita.
num. 2. ff. de condit. & demonstratio. id est affirmatur Sozian. 6. C. de
scriptio ecclesie. & in 6. ex maledic. num. 45. inff. de actis. & ibidem
Gomez. num. 5. & Benincasa in tractato de paupertate, in q. 9. q.
principali, in specula. num. 40. quia num. 50. subiunxit, quod ex pauperibus
eligiuntur debet religiosi pauperes, quia laici.

Cum vero ambo ipse Ecclesie finit aquae pauperes, tunc
prae sumuntur legatum ecclesie mulierum, atque ita monachis,
ita Sororu in d. 9. cim ita, num. 2. pof. Cyrum. & Saliceum in c. l.
mod. C. de donatu. aut mortis. ff. & Iofan in d. l. in prima lectione
vna. numer. 6. C. de facio eccl. Marplus in singul. 4. coadua. in fin.
& Benincasa in d. tract. de paupertate, q. 9. principali, in ret-
ro speciali, numer. 42. Hanc traditionem comprobant, quid in pari
caula magis speciale magis favorabile est prærogativum moni-
cheribus concilium, quam monachis, alijsve religiosis, scienti scripto-
rum Præcepto in retin. column. 4. de condit. appositi. & alij. nos conscri-
pi in conf. 36. num. 15. libro prime. Et si ambo sunt ecclesie moni-
cherum, vel alio modo ambo pars, prae sumuntur legatum monasterio

mendicantium, ita Socin. in d. §. cōm. ita, num. 3, in fin. pōss. Jean. Andr. in i. de testam. in 6.

PRAESVMPT. CXV.

Legatum ad pias causas, quando factum
presumatur.

S V M A R I A.

- 1 Legatum, an & quando presumatur factum ad piis causas.
- 2 Legatum presumatur pium, vel ex qualitate personae cui factum est, vel ob causam, ob quam est reliquum.
- 3 Legatum factum Ecclesia, vel monasterio, dicitur ad piis causas. Idem quando est factum legitatis, num. 3, nam hospitale dicitur locum pium.
- 4 Fraternalites dicuntur loca pia, & legatum ei factum dicitur ad piis causas.
- 5 Legatum factum pauperi, & inopi dicitur ad piis causas, & pie causa privilegia conferuntur.
- 6 Idem quando est factum diutio, quem testator credebat esse pauperem, num. 7, debet tamen multorum consilio sibi auctor & prefari loco pio, ibid.
- 8 Legatum factum nobili, qui est multa habet bona, non tamen tot possedit, quod consumunt qualitatem, & conditione sue persona, confutetur ad piis causas.
- 9 Legatum reliquum pauperi sanguine continet, non presumitur ad piis causas, & ob paupertatem factum, sed ob sanguinem affectionem.
- 10 Legatum factum vidui, pupilli, & alijs miserabilium personarum presumatur pium.
- 11 Pupilli conseruantur inter miserabiles personas, quando sunt pauperes & orphani.
- 12 Legatum factum pro anima dicitur pium.
- 13 Idem quando est factum pro redemptore & captiōnē nū. 13.
- 14 Alimentorum causa, dicitur causa pia, & ideo legatum alimentorum dicitur pium.
- 15 Incligatur, quando alimenta relata fuerint pauperi, secū si diutio, numerus, etc.
- 16 Legatum causa dōis dicitur pium si pauper est reliquum.
- 17 Dōs & alimenta aequiparantur, & aperioribz.
- 18 Legatum factum pro imagine Salvatoris nostrī, vel sancti facienda, auctiōnē dicitur pium.
- 19 Imaginam rūs pium, & illi seruā nōmen eius, cuius est imago, & inter factas res, & regnūs haberi debent.
- 20 Legatum factum causa studiū scītate Theologia, dicitur ad piis causas, & quid alij studiū.
- 21 Legatum libertatis, vel libertatis causa, factum presumatur ad piis causas.
- 22 Seruo presumatur reliqua libertas, etiam quod verba testatora sint dubia, optantem comprehendere eū libertatem.
- 23 Legatum pro partis fortificatione, pro reficiēne mūrūrum, & būfūmodi, dicitur pium.
- 24 Legatum pro publicā virilitate dicitur ad piis causas.
- 25 Idem si est factum ad confringēntē monumentorū, nū. 25.
- 26 Legatum mētrū, ut ad frugem meliorū utrācēdat, presumatur ad piis causas.
- 27 Secū si testator legavit propria concubina, quām tempore testamento in domo retinabat, nū. 27.
- 28 Legatum pro incertis, & male ablatis presumatur ad piis causas.
- 29 Legatum factum ab infimo pro oblatione, quām vidi fieri in Ecclesia dicitur ad piis causas.

REQUIRIT hic locus satis opportunus, vt explicemus, quando legatum presumatur ad piis causas factum: Quia de re copiose adeo differuerit suo pro more Andr. Tyrāq. in proxima tract. de privilegiis pia causa, vt pauca admōdum superflue dicenda. Illius tamen traditionem, & ordinem in multis fecutus nonnulla adiungamus.

2 Et primum quidem dicimus, legatum presumi pium, vel ex qualitate personae, cui factum est, vel ob causam, ob quam est reliquum. Ex qualitate personae legatur pium factum legatum ad piis causas, scripserunt gloz. in l. ex dubio, 6. vīt. ff. de negot. ḡf. Angl. in Līcān. 9. sū. in annos. ff. de transact. Alber. in l. mīli. nū. 24. C. de q̄sp. op. & cler. lib. 8. et bat. in c. relatione, ille secunda, nū. 23. de testam. Idem dicimus, legatum pium presumi ex qualitate cause, ob quam te-

stato legatur. Cōmemorabitur hic exemplarū respectu per- fōtarum, quām causarū.

Primum exemplum personæ est, vt quando relinquitur ecclīsia vel monasterio. Hoc enim legatum presumitur, atque dicitur ad piis causas, & vsum, ita Tyrāq. in dīcto tract. de prem- ḡy pia causa, in proxim. col. 3, vīt. pī. pī. mīli. i. ḡt. post Specul. Bald. & Rom. quos cōmemorar. Idem est (inquit Tyrāq.) quando legatum est factum monachis, si intuitu pītatis reliquum est.

Secundum exemplum est, quando factum est legatum hospitali. Nam & hoc dicitur ad piis causas reliquum cūm hospitalē sit pīs locūs, factū expīcat Tyrāq. in dīcto tract. col. 2, vīt. 3, rem relatiōnē, qui mōderūm autoritatibz cōprobat, & declarat, quādo hospitalē dīscatur pīs locūs, & quando non.

Tertium exemplum est, quando legatum est factum fratritibz. Nam & hanc dīcuntur loca pia, ita hīm epīmōis multas recessus Tyrāq. in dīcto tract. col. 4, vīt. 3, cōmemorat Tyrāq. in dīcto tract. de pīs causas, & declarat in comment. de re cōp. pīs causas, in remedio 15. quāst. 5. Non repto, quo factū illo in loco legi possunt.

Quartum exemplum affertur, quando reliquum est pauperi, & inopi. Hoc fāmē legatum presumitur ob piis causas, & propterē pīs causa privilegia cōfīgūtur, ita Bald. in amb. simila- ter, nū. 5. C. ad leg. Falc. & thib. Rom. nū. 3. & alijs plures cōfīgūt Tyrāq. in dīcto tract. de pīs causas, in profat. col. 3, vīt. 3, cōmemorat pīs causas.

Excedunt primō, vt locum habeat etiam in nobis, qui & si multa habet bona, non tamen tot posiderit, quod cōvenient qualitatis, & conditioni sue Perlonz. Nam cum adhuc hic pauper dīcti debet, factū scriptū in lib. 2. de Arbitr. sud. cāfu. 63. nū. 3. & ob id cī legatum cōfītetur ad causam pīam reliquum, ita tradit Tyrāq. in pīstato loco, vīt. intellig. secundū, auctoritate Bart. Bartol. Capo- la, & C. pra. quo cōfīt. Idem Tyrāq. in tract. de Nobilitate, cap. 20. num. 143.

Declaratur primō, vt locum non habeat, quando reliquum fuit pauperi sanguine coniunctō. Nam tunc legatum non presu- mitur ob paupertatem factū, sed ob sanguinis affectionem, & consequenter non cōfītetur pīam, ita gloz. in l. līcān. in verb. alia. C. de sacra fāmē eccl. Bald. in amb. simila- ter, nū. 5. C. ad leg. Falc. & thib. Roman. nū. 3. Deīcū in cōfīt. col. 3, vīt. 3, alijs plures cōmemorat Tyrāq. in dīcto tract. de pīs causas, in profat. col. 3, vīt. 3. Quod tamen intelligendū est. Hū accēdunt Alict. in tēp. 75. Legatum factum, nū. 5. secundū in ipsa cōfītione antiquis Legiōnēs & Capo. in cōfīt. 26. nū. 5. lib. 2.

Et conferunt quod scriptū suprà in profat. 211. in pīs causis cōfītēto non presumi factū contemplatione ecclēsī, ita ob sanguinis affectionem. Et pīdictū moti sunt text. l. tutor. & cōfīt. tutori, sīc ex dictu tutor. & cōfīt. de pīs causas, de quorum sensu dīcūrūm usū suprà. Hęc tamen declaratio intelligitur, nū. 3. alijs legatum non valeret? Nam tunc presumitur reliquum factū pīs causas, ita Tyrāq. in loco pīallegatō metu his, ita hīm scriptū Bald. Folg. & līcān. l. sībi de cēm. h. pīallegatō ff. de pīalleg. & līcān. & Confer. l. quād dictat ff. de verb. oblig.

Quintum exemplum est, quando legatum est factū vidui, pupillis, & alijs miserabilibus personis. Hoc tamen presumitur legatum ad piis causas & vīsum, ita Tyrāq. in dīcto tract. de pīs causas, in proxim. col. 3, vīt. 3, item relata vidui, post Specul. Baldum, Pe- trum Perusinum, & Aret. quos cōmemorar. & ibidem declarat pupillos & cōmemorant inter personas miserabiles, quōd sunt pauperes & orphani. Carteribz cūm de his plur. scriptūlū in com- ment. de Arbitr. sud. lib. 2. cāfu. 66 non est dīcūrūm hic immorandum.

Sextum exemplum, quando legatum est factū pro anima. Hac enim causa significat legatum ecclēsī ad piis causas, & vīsum. Ita Tyrāq. in dīcto tract. col. 6. vīt. 3, item cōfīt. cōmīt. 13, qui quāplūrūm auctoratē recēptis. Et hoc quidem exemplū locum haber secundū Tyrāq. etiam, quando relinquitur con- sanguineo, vel amico pauperi, et pītatis, verò si diutio, quātū presu- sumeretur potius factū cōfītione sanguinis & amicī, cōfītione adiungendum.

admodum & simile diximus super *impresumpt.* illi, quod relictum Praelato Ecclesie fungane, vel amicatio coniunctio, non preluminius contemplatione Ecclesie, sed affectione affinitatis, & amicitiae relictum. Nonnulla dia traxit Tyraquel, practico in loco, quoniam res.

¹³ Septimum est exemplum, t^o quando legatum est pro redemp^tione capiitorum. Nam hoc dicitur legatum ad causam piam. *Approbata* i. si quis pro redēptione, c. de donat, & tradidit Baldus & Calvem, in l. s. n. d. C. de sacro, eccl. quos fecerunt est Tyraquelle in loco suorum alleg. col. 10. verbi acutum et pro redēptione. Qui quidem intelligent procedere etiam in captivo ex delicto. Quorum traditio comprobatur declarari potest ex his quibus scripsi in lib. 2. de Arbitrio uol. 16. cap. 29. & mala s. f. ubi explicavi, quod permissum fit alienare bona fidem commisisti, ut subveniatur ei, qui sua culpa, & delicto positus est in necessitate.

¹⁴ Octimum est exemplum, t^o quando legatum fuit factum causa alimentorum. Nam & hoc dicitur pia, ita Tyraquelle in prædictis tract. de præuig. pia causa, in prefatione, col. 10. verbi acutum alimento, qui huic opinione communi erat glori. in l. s. n. f. de annis legat. Bart. in l. s. f. de ali. & ebor. legat. Comen. in l. conf. 30. Angel. in l. & Alexan. in l. Dina: f. de leg. Falcid. Alex. in l. ficer. tu ann. c. de p. & Dec. in conf. 32. col. 3. & b. acceditus Pivio in l. Titas. 9. Titus cum numeris p. 49. de leg. 2. Gratius in conf. 1. 40. n. 6. lib. 2. & Natta in conf. 3. n. 6. lib. 4.

¹⁵ Hoc tamen exemplum intelligitur, t^o locum haber, quando alimenta relata huiusc pauperi, fecerit li chiudi, si declarari prædicto loco Tyraquelle post Bart. Angelum, Alexan. & alios supra communem, ac moniles alios, quos ibi administravit. Idem scripsi hinc eruditus Luculentus Gallia, in Commentariis ad hoc studiis Alexandri, in verbo solidos, n. 34. Et subiuxit idem Tyraquelle in verbi. quod quoniam, &c. legatum alimentorum factum dicitur, & non oīt pium, est ramum fauorablem ex sententiis eis dicitur Salic. & Iustin. & C. de fiducia omnip. & alios retulit superiore libro, in prædictis 13. numeris.

¹⁶ Nonum est exemplum, t^o quando legatum fuit factum causam doris. Hoc etiam cati dicitur ad piam causam, si modo pauperi relictum est. Ita quoniam plurimae auxiliante scriptor Tyraquelle in prædicta prefatione, col. 10. verbi acutum etiam dicit. Tu etiam quod dos,

¹⁷ & alimenta ex parte parantur: quemadmodum ergo alimento pauperi relicta, vel (diximus) consentetur ad causam piam, ita & dos datat in opere. Et præter malos illas Doctores at Tyraquelle conmemorantes accedit Brunnus in conf. 73. numer. 15. lib. 3. & Capitulum in conf. 216. numer. 3. lib. 2.

¹⁸ Decimum est exemplum, t^o quando legatum est pro imagine Salvatoris nostri, vel Sancti facienda, aut depingenda. Hoc etiam legatum censetur ad piam causam, si tradita Tyraquelle in loco scripta allegata, col. 10. verbi acutum et pro imago, quod huic opinione recensit Bart. in Lumen margaritarum, g. 5. f. de leg. Falcid. Roma. in arch. tertiarum, column. 3. creta v. manu. Cred. Angel. & Alexan. in l. f. ad ministracionem f. cred. ad leg. Falcidem. & alios in similibus, adductis responso d. Lumen f. 3. ac etiam text. & glori. Titas. 9. v. 10. f. de doceo & argento legat. Est tamen plus, & optime insignitus viris, cum illis feruum non enim eius, cuius est imago: & propere inter sacras res, & reliquias recipimus, & habemus: quoniam, non ea datur, & non respondit Cor adum Brunnus in Commentariis de imaginibus, cap. 1.

¹⁹ Undecimum est exemplum, t^o quando factum est legatum causa studii facie Theologie. Hoc etiam pium sine controlo haud admittit Tyraquelle in dicta prefatione, col. 10. verbi acutum etiam causam studii in fin. ex sententiis Baldi, & Comenii, & Iasonii. De aliis studiis magna est dubitatio quoniam, etiam ex parte Tyraquelle traditio facili est colligere.

²⁰ Duodecimum exemplum est, t^o quando legatum est libertas, vel aliquid libertatis consequenda causam. Hoc tamen legatum ad plia causas illas autoritate multorum probavit Tyraquelle in dicta prefatione, col. 10. verbi acutum etiam liberat. Quid quidem col. 32. verbi limita, quod, &c. intellegit, quando legatum est amore Dei, & pro animo, alia fecis. Est ex predictis fīt, quod t^o quando verba testatoris sunt dubia, aperte tamen comprehendere libertatem ferunt, illa est relata praetinuntur. *I. generalis, & p. patrum, usq. f. dicitur, libet. S. hanc illa libet* præsumptionem affirmantur Ioan. Andrianus ad Speculum in tit. de præsumpt. & species, num. 3. in verbo, predicta concord. & Lucas de Penna in l. 3. in præsumpt. 159. C. de epistola libet.

Decimum tertium exemplum est, quando legatum factum est Meach. Presumpt.

ad reflectionem, & reparacionem pontium & viarum, ut p. 217. *Tyraquelle in loco, vol. 17. verbi acutum etiam factum ad corporis factum, non multa ratione, & s. subito p. 24.*

Decimunquartum exemplum est, quando legatum factum est pro patria fortificatione, hoc est, pro adiutorio, vel refactione murorum, & fossarum, & ceterorum id genus. Hoc etiam legatum esse ad plia causas affirmavit Tyraquel, in loco prædicto allegato, col. 10. verbi acutum etiam factum, auctoritate Spec. Baldi quos recent.

Decimum quintum exemplum est, t^o quando factum est legatum ob publicam utilitatem. Nam & tunc dicitur ad plainam etiam & viam, ita Tyraquelle in dicta prædicta p. 24. *Tyraquelle in loco, verbi acutum etiam factum ad corporis factum, non multa ratione, & s. subito p. 24.*

Decimoseximum exemplum est, t^o quando factum est legatum ad constructionem monumentorum, ita Tyraquelle in loco coram, non etiam factum ad constructionem, non ad auctoritate Angel. Comen. C. breu. mala. & Forum.

Decimoseptimum exemplum est, t^o quando legatum factum est mercedem, et ad frumenta meliorem vita redit. Hoc enim legatum dicit ad piam causam, triplici Tyraquelle in loco prædicto, & verbi acutum etiam factum ad corporis factum, non multa ratione, & s. subito p. 26. Baldi in L. Imperio, supradicto col. 1. de nuptijs. Quibus attendunt Bartius in conf. 1. 17. Bartius in relatione l. 1. 19. de refractione. Bartius adiutio in tract. de responso, libro 4. pars 4. numer. 8. 2. verbi acutum etiam factum, non multa ratione, & s. subito p. 26. Galilaeum Benardus in conf. Raynaldi in verbis & verbi acutum ad dictum, il. 5. num. 6. & in verbo testamentum, l. 2. num. 49. de test. Testimoniis hic distinguendos esse tres causas: quorum primus est, quando testator legat mercedem, & concubinem, cum quibus ipse confusa tur dinem non habuit. Hoc casu recte Baldi, & leopoldi opinio procedit, ut pium dicatur esse legatum.

Secundus est casus, quando testator legauit propriæ concubine, que iam diu sua esse defit. Idem hoc casu discordum est, cum hic certe omnis sinistra suscipio, de qua mox dicemus, ut respondit Natta in conf. 5. num. 9.

Tertius est casus, t^o quando testator legauit propriæ concubine, quam cum tempore testamenti in domo retinebat. Hoc etiam legatum non pretunditur ob paupertatem relictum, sed ob blanditias & illicitum illum amorem, quo is eam proliquebat, faciat in fine & relle vnde uideatur, et bene de s. Longinus Gaeta, in memoriad confessio Alexandri in verbo, maritum na. 35. & n. 53.

Decimomotuum exemplum est, t^o quando legatum est factum pro iacervis, & male ablatis. Hoc etiam legatum conferunt ad piam causam, ita Tyraquelle in dicta tr. de prædictis p. 28. prefatione, col. 10. verbi acutum etiam factum pro iacervo baldi, Angel. & Flora, quo recent. Quibus societate Bartius in relatione dicitur, & verbi acutum etiam factum pro iacervo.

Decimomnonum exemplum est, t^o quando legatum est factum ad infirmo pro oblatione, quoniam vult fieri in chiesa. Hoc etiam legatum est ad piam causam scriberunt. Eiusdem pertinet in tract. de canonicis episcopis, p. 20. Hollstein in summa de secula, f. de quibus, & Bartius in relatione d. episcopis, lib. 4. pars 4. num. 2. verbi acutum oblatione.

PRAESVMPT. CXVI.

Re aliena legata, quando ex præsumpta testatoris voluntate res ipsa prefundata sit, vel saltem eius estimatio.

S V M M A R I A.

1 Re aliena sit legata, an & quando sit prefundata, vel saltem eius estimatio ex præsumpta testatoris voluntate.

2 Legatum et aliena, quoniam testator sic dicit, est alienum, valens, & debet esse sicut solum.

3 Idem testator scimus rem esse alienam, dicit, lego fundum illum meum, na. 3.

4 Idem si dicit res aliena sufficit alteri obligata, na. 4.

5 Et si habet locum etiam vel etiam, quando res ipsa legitur, sed non ad aliquid.

6 Legatum et aliena valens etiam, quando res ipsa legitur, sed non ad aliquid.

7 Idem quando res etiam propter testatorum, sed tempore testamenti reperitur apud obligatas, na. 7.

8 Idem quando testator tempore eandem testamur, erat dominus rei

Q. 4. 3. legatus

- legato, sed conferbat legatum in tempore, quo res sua esse definiebat, non s.
- 9 Legatum rei aliena non valeret, quando res est ipsius legatus, nec debet estimari. Intelligi, ut n. 11.
- 10 Res nostra amplius effici non potest.
- 11 Testator in hereditate aliena scienter facta a testatore non valeret, nisi ab eo affirmato.
- 12 Res aliena si sit legata, quam testator ignorabat esse alienam, sed proxima res effici credere, non debetur, nec etiam ei affirmitur.
- 13 Testator in difficultate legum res aliena grauando heredes eas emere, & legatus prestat quae res proprias.
- 14 Legatum rei alterius ex fiducia communis persona valeret, etiam si testator ignorabat rem alterius, & iuste sita autem res sua aliquia ex causa, n. 17.
- 15 Legatum rei supposita si de commissione, quod legatus extare ignorabat, valeret.
- 16 Legatum rei aliena vxoris factum valeret, etiam si testator ignorabat res effici alterius, etiam enim in favorable dictum legatum, sicut comunitate personarum factum.
- Idem si factum sit validus familiaris, & amico, qui dicitur in inservientibus ipsi testatoris, n. 19.
- Idem quando testator dictum rem legavit presente, & sciente domini eius in causa rei n. 20.
- 21 Inclusum §. venditionis. I. sicut, ff. quibus modis pign. vel hypoth. faciuntur.
- 22 Res aliena si sit legata presente, & consciente domino ipsius rei, hic confitentia aduersus dominum exceptionem tantummodo rei legata non avertit alienam.
- 23 Testator legavit rem alienam credere esse suam non praesumitur velle gravare heredem in emere, & legatus prestat.
- 24 Testator legavit rem alienam ignorans effici alterius filio pro legitima, & vel legatum.
- 25 Testator in præsumptione filii redditum nullum, & praesumitur testator vellet suam dispositionem valere.
- 26 Testator legavit res antea rem alterius, quam praescriberet, et finita præsuppositione ipsius testatoris superfite, vel debet legatum.
- Idem quando res legata est aliena, sed eis testatoris pro aliquo credita obligata, & sic nisi aliquod in ea habet, n. 27.
- Idem quando res ipsa legata erat naturali obligacione debita ipsi legatori, n. 28.
- 29 Legatum rei aliena valeret saepe libertatis, si ignorabat testator eam esse alienam.
- Idem saepe pia causa, n. 30.
- 31 Argumentum de legi libertatis ad legatum pia causa, vel.
- 32 Testator legavit rem alienam, namque praesumitur scientie, vel ignorante res effici alterius, non seq.
- 33 Legatum res scientis testatorum scientie rem de legato tam alienam esse probatur id debet.
- 34 Præsumpto recipit probandi omni in aduersariis.
- 35 Ignorantibus scientie, res non probatur.
- 36 Testator si legavit fundum alienum, praesumitur scientie dictum fundum alienum scire.
- 37 Dominus arguit ex possessione de presenti, quando de ipso dominio incidenter disputatur.
- 38 Testator, qui legavit fundum alienum, praesumitur scienter legasse, quando dictum fundum non est descriptum in ejusmodi inter bona ipsius testatoris.
- Idem quando ipsomet testator conductisset dictum fundum ab ipso posse, & dominio, n. 39.
- 40 Testator praesumitur vendisse fundum legatum esse suum, quando tempore testamenti ab ipso possidebatur, & posse erat antiqua.
- 41 Re aliena legata, quando valeret legatum, heres tenet præstare estimatio, si rem quam redire, & præstare non potest.
- Quae estimatio boni viri arbitrio consideranda est, n. 42.

DISSE R A M P S. nunc de re aliena a testatore legata, an illa, vel eius estimatio ob praesumptum testatoris mentem, & voluntatem præstabilitate fit? Hac de disputatione scripsit multi post alios. Iaf. in l. cum alienam, C. de leg. & Mantica in commentariis de concretis vitiis rem valerat, lib. 9. t. 19. Ego vero sequendo Iafonius vestigia, distinguo arque confitituo duos causas, quemadmodum duas constitutus regulas ipse Iafon in d. l. cum alienam, n. 1. & n. 4.

2 Primus est causas, i. quando testator sciebat res alienam esse. Hoc causa legatum valet, cum testator potuerit, & voluisse praefu-

matur illam legare, l. cum alienam, C. de leg. & §. non solum in legi, de leg. Et Hoc causa passim omnes admittuntur.

Exceduntur primò, i. vt locum habeat hic causas etiam si reflector ipse sciens rem alienam esse, dixit, lego fundum illum meum. Hoc causas etiam valeret legatum, et aglos, in l. amper, in verbis conditionem, de leg. 1. Comenius, l. ferme electione, §. vlt. de leg. 1. & did. 1. secundum. Iaf. in l. cum alienam, n. 2. C. de leg. Et ad hanc sunt omnes ex text. d. l. nuper.

Exceduntur secundò, i. vt locum habeat hic causas etiam si res haec aliena era alteri obligata. Hoc quoque causa, si testator scientia vtrumque, & cum legatuit, adhuc valeret legatum, & heres tenuerat cum lucre, & a domino emere, & præstare, ita Iafon in d. l. cum alienam, n. 2. ver. secundum amplius ex sententia Bart. in l. tribus bona, in primis, n. 2. de leg. 1. & ibid. 1. q. 1. qui eiusdem sententia recte sententia Comenii, Anb. 1. & Iomam.

Exceduntur tertio, vt locum habeat etiam in re futurum. Nam adhuc valeret legatum factum a testatore scientie, ita Iafon in d. l. cum alienam, n. 2. ver. tertio amplius ex sententia Baldi in d. l. C. de ejus cap. 27. pt. qui dixit valere cum estimatio præstari positis, si redimi non poterit a vero domino.

Exceduntur quartò, i. vt locum habeat etiam quando res ipsa legata est ipsius legatoris, sed recuocabilis, & quippe qui tenet etiam alteri restituere, entitatem aliquam conditione, ita Iafon in d. l. cum alienam, n. 2. ver. tertio amplius. Et secundum Iaf. probat, non quicquid que s. 1. i. omnia glo. 2. de leg. 1.

Exceduntur quintò, i. vt locum habeat hic causas etiam, quando res erat propria testatoris, sed tempore testamenti reperitus a pot. hostiis, atque ita tanquam aliena confutetur. Hoc etiam causa valeret legatum. Et properiter heres tenet cum redimerit fieri potest, & si non potest, estimacionem præstare, ita ipsi causa sententia Iafon in l. d. quod est, n. 3. de leg. 1. & ibid. Socin. n. 3. & Iafon. n. 6. quae sunt differentia.

Exceduntur sexto, i. vt locum habeat etiam quando testator tempore conditi testamenti erat dominus rei legati, sed conferbat legatum in tempore, quo res sua esse definetur. Hoc etiam causa valeret legatum. Scripterunt Alex. in d. l. cum alienam, n. 2. in C. de leg. & ibidem Iaf. n. 3. ver. secundum Iomam. qui rei cunctam opinionem Ang. Et accedit Decianus in con. 37. n. 22. lib. 2. Et secundum eos probant. I. Stichus ferunt, ff. de manumis. tellam. & tex. l. 3. 6. si quis ita, ff. de azim. leg.

Declarat primò hic causa, i. vt locum non habeat, quando res est legatoris. Hoc fane causa, & si quod ad testatorem, dicitur res alienanam cunctam non sit terri, sed ipsius testatoris legatum ipsum inutile est, nec debet estimari, ita declarat Iafon in d. l. cum alienam, n. 2. 3. C. de leg. post Baldi, in l. propriis. C. ed. Quae quidem declaratio manefice probatur in d. l. propriis. & in §. ledi in re, l. 3. 6. si quis ita, ff. de azim. leg.

Erat ratio, quia res mea amplius mea effici non potest, §. 5. in leg. in infinito, de azim.

Hacten declaratio intelligitur, nisi res legatoris et legatur sub conditione, si sua esse deficit. I. cetero §. 5. ff. de leg. Et rur si, quando testator ius aliquod in ea habebat. Nam rur in illud legale testatorum praesumitur. Idem quando res habet legatorum effici alteri pignora: Nam & rur valeret legatum, & heres tenet cum redimerit, & legatorum præstare, ff. 5. in primis de leg. 1. Hoc declaratio cunctam aut Iaf. in l. propriis, n. 2. C. de leg.

Declaratur secundò, i. vt locum non habeat hic causas in hereditate aliena, in qua non valeret institutio scientie facta a testatore, ita Baldi in l. n. 10. item n. 17. n. 18. oppo. C. de leg. 1. isti. quoniam est causa Iafon in d. l. cum alienam, n. 3. ver. tertio Iomam. C. de leg. Curtius in con. 37. n. 23. ver. tertio respondet, lib. 1. Baldus fecit est, & subiunxit, habere locum etiam respectu rei aliena & reperi in hereditate propria a testatore relata: id quod non admittit.

Curtius prædicto in loco. Et Socin. repugnat responditum Rul. in con. 37. n. 2. ver. nec o. stat. lib. 1.

Secundus est causa, i. quando testator legavit rem alienam, quia ignorabat esse alterius, sed propriam esse credebat. Hoc causa, res legata, nec eius scilicet debetur, ut probat d. l. cum alienam, C. de leg. & §. non solum. ver. quod anterior in leg. 1.

Et ratio quidem est, quia si testator ciuitatem rem alienam esse,

Decla-

- Declaratur primo hic t̄ casus, vt locum nō habeat, quando legatum res aliena faciat nisi coniunctio persona. Nam tunc vallet, & si testator ignorans re alterius esse, fr̄ probat test. d.l. cū alienam, sibi nisi proxima persona. Et si idem annoverat euntem, ex a. Gerim. Iofan. n. 5. sic & Parisim conf. 57. zum. 25. lib. 3. Idem quod scripsit Alciat. & Ty. aquil. qui commemorant in conf. 59. num. 12. quo loco retulit etiam Bellonius, qui respondit hoc in cuius alter legato t̄ supposita fidei b. m. sibi, quod testator lega exta signabat. Hinc inferitur, hanc dem teneri de evictione hoc in casu, si res aliena sic legitata legatur eiunatur, sicut dicunt in pref. sumpt. 177. in 8. casu.
- Hoc tamen declaratio intelligitur, quando testator penitus signaverit, & errauit rem esse alienam, fecit verò, quando putauit esse item aliq̄ua ex causa, & tamen non esset. Nam tunc legitum huius rei factum etiam coniunctio per sona non valeret. Ita declarat Iofan. in d.l. cū alienam, num. 5. p. 5. de Caſtr. ab. & Meynerei in d.l. quod factum, n. 4. ex reg. Et conferunt, quia dicunt in pref. sumpt. 177. in declaratio etiam casu.
- Declaratur secundum, vt t̄ locum non habeat quando testator ignorans rem alienam esse, eam legitum vxori. Hoc etiam caſu valeret legitum. Ita probat test. d.l. cū alienam, & ibid. annoverat omnes, pref. sumpt. 1. sum. n. 5. & Alex. in conf. 9. n. 5. vers. corroboratione hac. b. s. Et comprobatur, quia ita favorabile est, & large interpretandum legitum vxori relatiꝝ, sicut factum coniunctio per sona, l. xxv. C. de lega. & dicimus supra in pref. sumpt. 108. conferunt etiam, quod scripsit supra in pref. sumpt. 59. nu. 6. & 62.
- Declaratur tertio, vt t̄ non procedat hic caſus in legato, factio valde familiaris, & amico, qui dum inferuerit ipsi testatori. Nam & tunc valeret legitum, & si testator ignorans rem esse alienam. Ita Falgo & Alex. in d.l. cū alienam, & ibid. 1. sum. 5. vers. 3. limita. Et id scripsit Alciat. in tract. de pref. sumpt. reg. 1. pref. sumpt. 28. nu. 1. & Tyr. in tract. de penit. lega. c. 22. nu. 27. & in specie. in tract. de penit. lega. pta. e. pta. & g. 66. in fine. Et conferunt similia, quae conscripsi supra in pref. sumpt. 89. nu. 68.
- Declaratur quartio, vt t̄ locum non habeat hic caſus, quando testator ignorans rem alienam esse, vel etiam credere illuc suum, ea legavit praenteſe, & scientie domino ipsius rei. Hoc nam caſu valeret legitum. Ita Baldus & Salicet. in d.l. cū alienam. C. de lega. & ibid. 1. sum. 5. vers. 4. vlt. extrem. idem Iofan. in cū compromis. 1. lib. 2. vers. 3. in causa diligenter C. deputato. & in conf. 13. col. 1. & in conf. 30. col. 3. vers. 1. lib. 3. & alias retulit in conf. 5. nu. 24. lib. 1. Quibus accedunt Rumin. in conf. 2. in finib. lib. 1. & Parisim conf. 2. nu. 21. lib. 2. Et ratio est, t̄ testator potest legare rem alienam scientie & volente ipso rei domino. sicut. & reditio. q̄ quibus mod. pign. ve. hyp. sibi. sibi. cuius verba haec sunt. [Venditionis autem appetitatem generaliter accipere debentur: vt, & si legare permitteat, valeat quod concusat.] Ldem probat test. e. in prou. deponit. sive aliena per Feler.
- Ceterum permisit illi caſus membris d. & venditionis, non induxit sola praesentia, & taciturnitate dominis ipsius rei, sed requirit exprimis eius confessus. Id declarat in d.l. cū alienam, nu. 7. vers. 4. limita. qui hunc sententiam commemorat Alciat. in conf. 22. nu. 1. lib. 3. & 5. & Alex. test. d. & venditionis non receptet. Et ante A. ex. st. d. 5. venditionis, interpretari sicut Bart. Bal. & alij. quis cogit. & sequitur eis Gomez. in d. item Servianis, nu. 21 in fin. de ast.
- Ectenim ad advertendum, contentum hunc pateretur, quod contentio tantummodo legatarum adiutio dominus noster regi legare, non autem actionem. Ita Iofan. in fin. sumpt. p. 58. & 59. de leg. i. qui sic declarat, & interclus Baldus in 1. ior. 1. lec. 10. 3. vers. sed hoc non unquid. C. de factio. & eccl. & d. 1. sum. 1. in 4. lib. 1. cū alienam. nu. 6. de lega. non invenimus. Baldus verba dicit, sibi in off. corruptum. Et ipse Iofan. procul ab aliis Baldus in d.l. cū alienam. nu. 6. hoc manifestius affirmamemus. Hac quarta declaratio sic ad omnibus recepta & probata, apud me dubitatione non caret. Est enim contentio illi dominii rei legate operatus, vt ipse dominum sibi praudieauerit: non tam fieri, quod testator ignorans rem esse alienam, si etiam illius conscienties, eam legat. Eadem enim manerat ratio, qua l. diximus, non praesumti testator nec sciret rem re alterius esse, velle gravare heretem cum emere, & legatarum prelare, d.l. sum. ex familiis, n. 5. t̄ reditio legat. 2. Nec de ci potest, dominum rei contentiendo testator leganti voluisse donare etiam premium rei: Quodcumque nec in caſu, d.l. sicut. d. venditionis, creditor ille contentiens alienationem, & legato rei sibi hy potest, & si remittere dicitur illi pugnior & hypothecar, non tamen dicitur liberare debitorem à reliquo suo crediti, sicut probat l. 3. ff. de paliu. & respondit Comens. in conf. 19. quem scripsit illi Degen in i. creditor, num. 3. de regul. num. Et hec

accedit Bald. in tral. de pall. num. 51.

Declaratur quinto, vt t̄ locum non habeat hic caſus, quod teſtator ignorans rem alterius esse eam legavit filio pro eius legatima. Hoc etiam caſu valeret legitum. Ita Bald. in fin. in primis 9. metab. & in col. pen. vers. extra querit. C. de mſſ. testam. & Iofan. in d.l. cū alienam. nu. 6. vers. 5. limita. C. de lega. Ea est ratio, quia alioquin testamentum i. præteritio filii redderetur nullum, cum tamē praefumatur testatorum voluntate suam dispositionem valere. l. 3. ff. de testam. mil. Nec habenda est ratio, quod filius fit coniunctio persona patris, & ob id valeret legitum re alterius factum ut personae coniunctio factum supra in declaratio. quia pater hoc in caſu non benevolenter caſa legitum filio, it. id ob id debiture, quod ei præterea tenebatur. Et propter eā hoc caſu patr. conf. deſtratur tanquam extraneus.

Declaratur sexto, vt t̄ locum non habeat quando testator ignorans rem alienam esse, eam legitum vxori. Hoc etiam caſu valeret legitum. Ita glori. in 1. 9. vlt. in virto. lucerat. q̄ de eis per quam factum est, & ibid. annoverat Bald. & Angel. & ibid. fecunt est. Iofan. 3. & 5. idem Iofan in d.l. cū alienam. nu. 6. vers. 5. notabilis et lenit. C. de lega. obicit dispositionem regula Catoniæ. Quia quidē nil virget. Cum testator legare poterit.

Declaratur septimum, vt t̄ locum habeat hic caſus, quando res legata etiam penitus aliena: fecit verò si testator ius aliquod in ea habecet, vtrquā si illa eliter ipsi pro aliquo credito obligata. Nam tunc recipiū illius iuri, testator praefumitur cum legalis, art. ita legitum valet. Ita glori. Bald. & Imola in 1. quod fiduciam. 5. 1. de leg. & 2. Se m. d. l. cū alienam. nu. 6. vers. 5. septimū singulare limita. C. de lega. & alios refert Difac. in c. fin. nu. 2. vers. 1. etiam de c. fin. nu. qui fibi unitus, hanc declarationem non procedere, quando testator volunt omnia contentia in ipso testamento effectum forficiat, vel omnis aliquod legatario adiecit. Nam tunc res in totum praefixa est et legari. Id quod per fiducias Alex. in conf. 9. in fin. lib. 2. resp. conf. ipf. Dida. Idem quando rem ipam alienam possideret testator, in qua ius aliquod haberet, preſumptio ell in totum, & plene, iure legali. Ita Rumin. in conf. 23. nu. 9. lib. 2.

Declaratur octavo, vt locum non habeat, quando res aliena legitata iam erat naturali obligacione debiti ipsi legari. Hoc se. caſu valeret legitum. lib. 2. & accepto fundo. ff. ad Treb. sibi & Caff. & vien. Caſtr. & Alex. in d. 1. cū alienam. vbi Iof. nu. 6. vers. 5. aliud lib. 1. C. de lega.

Declaratur nono, vt non procedat hic caſus fauore libertatis: Nam tunc re aliena legitata si testator ignorantia esse aliena legitum. Ita glori. 4. 5. q̄ qui fin. ff. ad Treb. Paulus. q̄ de fiducia lib. 2. & respondit Rom. in conf. 23. nu. 5. vers. fed. c. sum. lib. 2. & Tyr. in tral. de penit. lega. pta. e. pta. & privilegio 6. 6.

Declaratur decimo, vt non habeat locum fauore pia caſa, cui factum est re aliena legitata si testator ignorantia esse aliena legitum. Hoc etiam caſu valet. Ita Baldus. q̄ de fiducia lib. 2. & respondit Rom. in conf. 23. nu. 5. vers. 2. quid & auctor in auctoritatem ou probat Tyr. in pta. e. pta. & privilegio 6.

Ceterum dubitamus: t̄ contigit, q̄ praefumatur testator sciūſi, vel ignorans, re in illam a se legitam esse suā, vel alterius. Hac in re ut opinione. Vnde fut̄ coram, qui dixerint, praefumatur testator in ignorantia rei legitam esse suā. Ita Iofan. in c. fin. lib. 2. conf. 1. nu. 1. lib. 2.

Quoniam quidē t̄ opinionem probare videtur test. 6. mon. folium, vers. 4. versus est. In fin. de legalis. quo loci ultimis itas legitum, testator alteritem testatorem sciūſi rem a se legitam esse alienam esse, probare id debet. Et ergo preſumptio contra legatarum, quod t̄ testator ignorauerit: quia si praefumere sciūſi, non grauitetur legatarum onere probationis si praefumpto t̄ reiactis probant onus in adscriptariam, & generaliter. q̄ pta. e. pta. & fin. ff. de fiducia lib. 2. & respondit Comens. in conf. 19. nu. 1. lib. 2.

Secunda fuit opinio eorum, qui scriperunt, praesumti testator rem ignorasse rem alienam esse. Ita Cyne. & Baldwin. qui fecunt eis Iofan. in d. 1. cū alienam. nu. 7. C. de lega. qui testator eam esse cognoscere nō posse. Et tandem probavit Bart. and. c. fin. nu. 12. de testa-

mentum constituit in ipsa scientia: ob id tamē probare debet plenē & perfecte.

Et haec quidē opinio fata fulcitur t̄ ea generali regula,

Q. 4. 4. qua.

qui dicimus, ignorantiam presumi, vbi scientia non probatur, e cognovit, dicitur, in iuris.

Tertia fuit opinio existimantium, hoc totum relinquere iudicis arbitrio qui pro ful facultate arbitrii debet, an presumi debet testatorem scilicet, vel ignorasse. Ita sane in iure in l. si domus, §. 1. de leg. & Dida. in e. filium, n. 1. infra de t. et huc quidem opinio minus magis probatur. Nam cum hoc penderet a conjectura, dicendum est, relinquere iudicis arbitrio, ut serp. in libro 2. de arbitrio, iudicium.

Prudens autem iudex considerabit primum hic agn non de quantitate, sed de specie legit, sicut non folium ex Doctorum traditio- nibus, sed ex ipsius legibz colligitur. Deinde distinguet atq; considerabit duos Casus.

36. Primum quorum est, quando t species ipsa est immobiliae ut putata vnde. Et hic quidem non possidetur a testatore, sed ab ipso vero fundi dominio. Hoc sane cuius presumptio est, testator scilicet hunc fundum esse alienum. Ita serp. Gulielmus Maynerus in l. quod factum, n. 2. de reg. iur. Est ratio, quia ex possessione t de presenti arguit dominum, quando de ipso domino indi- catur (vt in casu nostro) disputatur, sicut docuit Bar. in l. quidam in suo, n. 3. et v. 2. e. cit. inf. & dicens infra lib. 6. presump- tio secundum casu. Cum ergo constat aliquid quoniam testatorem posside, credendum est, testatorem scilicet seu existimasse illum esse dominum.

- Et huc quidem casus multo magis procedit, quando concurrit alia conjectura, vt in ciuitate existant catalpha, seu libri astimi, in quibus scripta sunt t cuncta bona immobilia, et inter bona testatoria sunt iste non est descriptus, sed reperitur inter bona possessoris. Hac sane conjectura multo magis arguit, testatorem scilicet fundum esse illius. Ita serp. Alex. in conf. 9. 1. lib. 3. post Bart. in amb. ad. c. iun. testator, n. 6. C. ad. Falci. 1. fl. & t alia virges conjectura, quidam ictipet testator conductus in locum ipsum ab ipso possidente; sicuti conciliarius basc confidit Alexander praec- tate minima. Tidem est dicendum de re aliqua mobili: sicuti sicuti Bart. in d. Ambig. clam testator, n. 6. Porro legatarius, qui ad legatum agit, probare quidem debet, testatorem, quoniam fundus huius est alienum a d. non sicut hanc probacionem facit, allegan do, testatorem non possidit, sed ipsum ei dominum: & in eius catalofo descripsum est.

40. Secundum est casus, quando t species hinc immobiliae, utputa fundus possidebatur tempore testamenti ab ipso testatore, & pos- sedit iam antiqua erat. Hoc casu presumptio testatorem creditur, t enim eius utrum conjectram, ita Maynerus in d. quod factum, n. 2. & tantu magis si illa est ad scripta in eius catalogo antiqua: sicuti Bart. in d. aust. ad. c. iun. testator, n. 5. & apertissima l. in d. c. iun. alien. n. 1. C. de leg. pauli Blandini in l. c. i. si de poss. suis fertur appella. Et idcirco dixerimus est, quando possidet est recent & tunc caret, vt quia testator illi successit in hereditate aliquius, in qua rep- eriuntur bona fundum, ita Bart. in d. c. iun. alien. n. 1. in fin. si tantum ip- semet testator ac possidit, presumetur, cum credimus esse ius- propriam. Ia. 1. qui scripsit. Idem dicendum est in specie mobili pur- tationis, quo & similares illi sibi sunt.

41. Est etiam hinc in desperatione t obseruandum, illis in casibus, in quibus vale legatum relinquit, h. credere teneri pristare esti- mationem, si rei ipsam redimere & pristare non potest: sicuti per son adiutavit omnes in d. c. iun. alien.

- Porro aliamatio t arbitrio boni viri consideranda est. Non enim immensum illud preium, quo dominus vel eam vendere voluit, pristari debet, l. si dominus & imperius in his immunitum pro- tium, de leg. 1. & 1. q. concubinum, §. vlt. de leg. 3.

PRAESUMPTIO CXVII.

Re habredis a testatore legata, an & quando legatario res ipsa debetur, vel factem ipsius rei estimatio.

S V M M A R I A .

1. Hoc est enim personarum testatore reputatur, non est tamen proprieta, nec eius bona sunt vere ipsius testatoris.
2. Testator non quid posse legare in eis habebat ut propriam.
3. Legatum res propria testatoris, quid differat a legato rei ha- bedit.

4. Legatum re habens sive scienter sive ignoranter se factum valit, Nam de iure c. Romano, n. 5. Idem si testator in d. se aliiquid habebat, n. 6. Idem quando testator legamus rem, quam ex fiduci commisso maiorum temebatur restituere ipsi successoris, an. 7.
5. Legatum non valit in re heredi, quando ipsi habens habebat t tantem modo ut peccaria vel fermitatem in d. se legata.
6. Idem in eis filii hereditatis in re heredi, sive legitima, n. 9.
7. Idem quando testator legat bona, qua certa in loco haberet, & in ter ea aliqua extarent bona sibi herediti, n. 10.

E X P L I C A M U S nunc, an t & quando res non omnino pro- pria testatoris, nec omnino aliena legatur: sicuti quandam te- stator legatus rem ipsius sibi herediti, qui & si eadem persona cum ipso testatore reputatur, vt in amb. de iustitia, a morte, pra- fato, impr. Non tanquam ei propriam eadem perfomante eius bona sunt vere ipsius testatoris. Hac in re i. constituta est regula, testatorem ita posse legare rem sibi herediti, ut propriez. Non enim quo ad legati validitatem differentia est inter rem hereditatis & lega- garum, t. non ex familia, §. sive rem, de leg. 2. vlt. glo. & Bart. sit & fam. c. iun. alienam, sum. 10. C. de leg. & in l. 2. num. 250. C. de iure employ. Dec. in conf. 18. 4. & Dida. int. filium, n. 3. de testator. & alijs quo in- t. communi divisus.

Differit tamen legatum rei propriæ testatoris a legato rei he- redis: quia dominium rei testatoris transire recta via in legatu, l. Tito. ff. de suris. dominium vero rei hereditatis non transiret sibi glo. in l. Paup. ff. de fergs. & securi. sicut Alex. in l. sibi herediti, d. de leg. 1. Iafon in d. c. iun. alienam, n. 10. C. de leg. & Phanom de inven- tor. p. 7. num. 25. a. item dicit de Ecclesiæ legatia. & lat. Petrus Peral- tilla. in l. summa ex familia, §. sive rem, n. 1. de leg. 1.

Excludit primò hac regula vt t locum habeat sive scienter, sive ignoranter testator legat. Nam adhuc vale legatum t cum presumpcio est, testatorem ipsius voluisse omnino legare, d. 3. §. rem. & annotatura l. in d. c. iun. alienam, n. 10. Dida. in d. c. filium, n. 3. Petrus in l. hereditate meum, n. 26. de leg. 2. & Omo. Pauli. in l. herediti, n. 1. C. de fidei. Soc. in conf. 3. n. 23. & in vlt. 6. 2. num. 20. lib. 4. Alijs. in t. 25. 3. num. 10. & Bart. Galr. in conf. 1. 32. n. 65. lib. 1.

Excludit secundum, vt t habeat locum etiam de iure canonico & Nam & eo iure in eo contraferre vale legatum rei ipsius hereditatis scripti Dida. in d. c. filium, n. 3. poli Innocentius libid. & la- fenum in l. hereditate C. de fidei om.

Excludit tertio, vt t locum habeat etiam quando testator legat rem sibi herediti, in quo ius aliquod habeat & ipse testator.

Nam & hoc in casu presumit testatorem voluisse legare non solum ius suum, quod in ea habet, sed etiā ius ipsius sibi hereditis. Ita Bart. in l. c. iun. §. dominus, de leg. 2. Roman. 633. Ambas. Et in l. 2. c. iun. fine de testatore, vlt. Dida. in nome, 3. veritas quis & t. testator, qui refert Corineum in conf. 8. 2. num. 3. lib. 2. refert etiam Epam. in l. serva electione, 6. vitam, num. 15. de legat. 1. attestant, & idem in conf. 7. 4. num. 4. lib. 2. vlt. dicitur, ab hac communione esse testatoris in- fidelitate & indicatio. Hanc etiam probavit Paul. in d. l. hereditem, n. 1. in C. de fidei. Cras. in conf. 1. 32. n. 4. Natta in conf. 3. num. 6. lib. 1. & in conf. 1. 2. num. 23. lib. 2.

Excludit quartò, vt t locum habeat etiam quando testator legat rem, quam ex fiduci commisso maiorum tenetur restituere ipsi herediti. Nam & eam legare potuit, l. filios fani, §. c. iun. pater de legat. 1. & responderunt Parfisi & Sotouci, qui probant in conf. 8. 2. num. 6. 2. lib. 1. & idem scripti Dida. in d. c. filium, num. 3. §. 2. & Bellona in conf. 9. num. 1. Alcizatus in t. 6. 2. num. 2. & Abba in conf. 7. 3. num. 1. Quando vero dicatur testator voluntate gravare suum in hereditate restituere etiam fiduci commisso antiqui, dicimus ut in t. 1. 2. num. 197. n. 1.

Et confirmatur traditione corum, qui scripserunt, testatorem potuisse alienare bona fiduci commisso aliquo restituendo ipsi herediti & ob id hereditem ipsius non posse alienationem illam reu- care: Ita sane confiterunt Romanus, Alexander & Rau, quis commun. 69. 2. & securi sum in d. conf. 3. num. 60. quo loci num. 6. idem esse dixi, quando testator alienaret rem feudalem, que ipsi testatore mortuo denobilitabatur ad hereditem. Et in specie nostrâ de feudali primumgenito restituenda sic scripserunt Rodericus Suarez in que- niam in prioribz, t. 7. ampli. C. de iust. testator. & Dida. in d. c. filium, n. 3. subiunxit tamen Dicatus, affirmationem tantum rei supposita restitutiōne debet pro primogenitura seu maiora- tu, si res ipsa pristari non potest. Quam traditionem recte fortis

declaravit Melchior Palaez in tract. de maioratu, a. per q. vlt. m. 5. & 6.
et accedit, quod testator in vita potuit obligare bona sui heredis
futuri, affidit in decis. i. n. 15. & Nequin in tract. de pugnari, in 2. mem
bro secund. part. n. 57.

Excedit quantum, vt locum habeat in re heredis mediatis, ita
Ias. in l. heredem suis. C. de fideicom. & Ividem Padilla, m. 7. Ita dici
mustest utorem pontificis alienam res heredis sui heredis. Ita co
piae dicitur in cas. 39. m. 126.

Declaratur primo, vt locum non habent hac regula, quando
hares haberet tantummodo his pignoris, vel seruitorum in care le
gata. Nam tunc can. legare non potuit testator. Ita declarat Ias. in
d. leg. alienam, n. 10. vers. item intelige. C. de legato, ex sententia Bart.
in l. f. tertio Trig. de leg.

Declaratur secundo, vt locum non habeat, quando testator lego
tis instituti in sola sua legitima. Nam tunc legitum non valit: cum
filius ipse sic institutus non teneat obseruare testatoris disposi
tionem quo ad legata. Ita scripsit Rodericus Suarez, in d. qm. 3
in priorib. in 7. amplia. C. de mortu. test. & Dida. m. d. 3. filii, m. 3. vers.
nam si filius.

Declaratur tertio, vt locum non habeat, quando testator lego
ret bona, quae certa in loco habetur, & inter ea aliqua extaret
bona heredis sui. Hoc sane cuius in hoc legato generali bonorum
non comprehendunt bona heredis. Ita de substitutione verbis se
cuen respondebit in conf. 239. Lauren. vers. non tam credo, libr. 2. que
scitur est & conprobavit Crato in conf. 14. m. 8.

Declaratur quartu non procedere, quando testator dixit lego
bona mea, Ripal. serv. elec. 6. vlt. m. 1. de leg. Castr. conf. 4. lib. 2.
2. & Rau. conf. 7. m. 4. & in conf. 1. m. 16. 2.

PRAE SVMPTIO CXVIII.

Legatarius an & quando re legata cuiuslibet, agere pos
sit de cuitione contra haeredem ex pra
sumpta testatoris volun
tate.

S V M M A R I A .

1. Haeres an & quando tenetur de re cuiuslibet erga legatarium.
Quod non tenetur de cuitione, quando testator legavit quid vivi
safe, quod cuitionis sit. n. 2.
Secus si legavit quid generale, utrumque renum ex servis suis, qui si ale
gatio emittatur, haeres de cuitione tenetur, num. 4.
Intellige, ut num. 4.
2. Haeres non tenetur de cuitione erga legatarium, quando testator lega
vit certum speciem, quae ei omnia & in totum ipsu testatorum.
Secus si ipse haeres occidit a testatore, quibus legatario
poterat probare in testatorum, qui sibi legante, & sic fuit in causa cu
tione, m. 6.
3. Haeres non tenetur de cuitione erga legatarium quando testator lego
avit rem certam, qua non erat sua in totum, sed ea in aliquo ha
bebat.
4. Testator si legavit rem, in qua ins tantum pignoris habebat, non rem
ipsa, sed in pignoris lego dicitur. Idem si legavit rem, in quae ipsa
solam in spe consenserit habebat, ipsa solam tantum lego presum
tur, m. 9.
5. Haeres non tenetur de cuitione erga legatarium, quando testator sciens re
aliam omnino esse, eam legavit. Secus si eam aliq. in ea habet, leg. off. m. 12.
Præsumptur enim ius, quod in ea habet, leg. off. m. 12.
6. Haeres non tenetur de cuitione erga legatarium, quando testator ig
norans, vel errans eam esse alienam, eam legavit extre
mum. Secus si eam legavit communi a persona, m. 14.
7. In prælegato fallo via heredum, re cuiuslibet eo, em fuit prelatore,
aliter non tenetur de cuitione.
8. Legatum novale etiam factum convenientia persona, quando testa
tor legavit reum alienum, quam suam esse putabat, aliquo ex causa
nulla.
- Idem quando testator rem esse suam putabat ex aliqua causa, quata
men cum morte substitutor, m. 13.
9. Intellecul. dum alienum rem. C. de lega.
10. Res emphatica est in legato, man debet estimatio eius.
11. Legatum res fidelium, que mortuo testatore & reuersaria est ad dominium,
omnibus est.
12. Testator si legavit rem, cuius uita seu fractio, tantummodo habebat, en
ficietur reliquo. Solam ius, quod in ea habebat, & haeres non tenetur

de cuitione.

Idem quando legavit rem supra fiduciari fideicommissi, si se refutande,
num. 22.

Secus si scienter legavit, quia tenetur haeres de cuitione, m. 23.

24. Testator si legavit rem, utrum morte sua erat reverorum ad ha
redem a se institutum, legatum debetur legato, & haeres tenetur
de cuitione.

D I S P U T A T I O est † frequens & vellis, an & quando haeres
tenetur de cuitione erga legatarium. Ego sole diffini
guere perpheras causas ex traditionib. Barto. & sequacium,
in l. si domus. 5. de cuitione, m. 3. de leg. 1.

Primus est causus, quando testator legavit quid viventes vi
puta si reliqui haereditatem, vel peculum. Hoc in causa si illa ha
reditas, vel peculum evincatur, haeres non tenetur de cuitione.
Ita Barto. m. 6. de cuitione, num. 3. vers. secus si legatur vniuersale. Et
idem scripsit ibidem Castr. num. 6. vers. glo. sanen, & reliqui omnes ad
ducit textual. l. 1. de cuicio.

Secundus est causus, quando testator legavit quidem genera
le, nempe rem in genere, vixipu vnum ex suis heris, vel equis.
Hoc in causa haeres tenetur de cuitione erga legatarium, si heras ab ipso herede præfutus a legatario evincitur. Ita docuit Bart. in d.
de cuitione, num. 3. vers. prouin. membra, quem scripsit ibidem
Castr. num. 6. vers. primo casu. & Laon. num. 23. Et huius quidem
sententia manifesta est ratio, quia haeres, qui tenetur ad genit,
debet facere rem illam legatum & à se traducere accepit, tamen
nempe efficeri, vt heras à se deinde traducatur in dominium
ipius legatarii, iuxta l. ex excepto, prie. gl. atio. episc. Et
ideo, si heras traditus, a legatario evincitur, perinde est ac si tra
ditus non fuerit & consequence haeres tenetur de ipsa cuitione.
Hic tamen causa intelligitur secundum Bart. & Castr. practicatu
m. 4, quando res legatur in genere simpliciter: hec si legatur res
neceta de certis vtpu si testator legavit vnu ex suis heris. Hoc
in causa inquit Bart., haeres non tenetur erga legatarium de cuitione,
si heras traditus evincatur. Et ratio est (dictum Bart.) quia hoc
legatum acquiratur legato speciei, in ratione diligenter. & s.
seq. ff. ad l. 1. & l. qui decebat. & Stichian, in s. ff. de silentio.

Tertius est causus, quando testator legavit certainam speciem,
sic rem certam, quae est omnino & in totum ipsu testatoris.
Hoc in causa haeres tenetur de cuitione erga legatarium. Ita Bart.
in d. 6. de cuitione, m. 3. vers. secundum membra, post glo. ibi, quia pro
baron & reliqui, hoc est Castr. ibidem, num. 6. vers. 2. & 3. & Laon. num. 26.
Nec est qui diffestat.

Et huius sententia manifesta est ratio, quia cuitione dici
non potest subiecta defici, iuris testatoris: nec culpa heredis,
sed vel imprudentia, vel iniustitia iudicis. Et ob id haeres non te
netur de cuitione illa, iuxta l. p. impudentia. C. de cuicio. Et
hunc si causam intellexit Barto. procedere, nisi haeres ipse fusse in
causa cuitionis, & si occultata iura, & instrumenta, quibus lega
torum poterat probare ius testatorum, qui ibi legavit. Et idem scripsit
Castr. practicatu m. 5.

Quartus est causus, quando testator legavit speciem, bi
que rem certam, quae non era sua in totum, sed habebat in ea aliquo
aduersum. Hoc in causa, haeres non tenetur de cuitione erga legatarium,
ires ipsa evincitur pro eo iure, quod legatario aduerterebat
in ipso legato. Ita docuit Bart. in d. l. si domus. 5. de cuitione, m. 3. to
bac est verum quoniam scit: sicut ibidem Castr. num. 6. vers. in tertio casu.
& Laon. m. 26. veram s. membra.

Et ratio huius causas & traditionis est: quia presumuntur testa
torem legali, non totam ipsum rem, sed solum ius, quod habebat in
ipso, sed i. si domus. 5. de cuitione, inf. de leg. 1. & confert l. si sub
stituto. s. 1. to. tit. de leg. Et ergo si Alex. m. 1. s. vlt. colam penas prope
sinum s. de vulgar. & pupillar. solit. & in conf. 15. q. in s. qui ratione
retulit.

Huc etiam pertinet quod † affirmarunt Alex. in conf. 17. nu
4. lib. 3. & Abbas in conf. m. 4. & Iudeus Didac. nu. 3. de test. a. quod
testator legavit rem, in qua ins tantum pignoris habebat: non
rem ipsam, sed in pignoris lego dicitur. Imo i. quando testator
legavit rem, in qua solum tantum legali presumuntur: sicut scripsit ibid.
in l. com alienam, m. 4. C. de leg. Rom. in conf. 203. nu. 5. Alex. in conf. 11.
nu. 17. l. 3. & Rau. in conf. 212. m. 7. lib.

Etho: quanto in causa locum non habet, t. cùm alienam om
ni. C. de leg. vt max dicens.

Quintus est causus, i quando testator sciens rem alienam om
ni. n. 10.

nino esse, eam legavit. Hoc causa rei ipsa cuique, heres tenet rem erga legatum de euclitione. Ita Bart. in d. s. domus. §. de euclitione. nro. 3. ver. quartum mem. rur. est post gl. s. ambo. Et secuti sunt Caffr. ibidem. nro. 6. ver. s. in tertio cap. & Lajon num. 2. s. sed predicti intelligent text. L. c. in cuam rem. C. de legat. Est ratio est, si haec rem alienam scient legatum tenetur redimere & legatario preflare, huiusmodi. s. qui se non, de legat. & si haec non tradit, eamque legatus non facit, potest legatus agere simul magis tenetur haec post euclitionem, legitime fecunt.

- 11** Sextus est casus, quando t. testator fecit quidem rem alienam est, sed tandem fuit aliquod & ipse in ea habet. Hoc sunt causa sequitur euclitione pro eo utrem alieno, hares non tenetur legatario de euclitione ipsa. Ita Bart. in d. s. de euclitione. nro. 3. ver. tertium membrum. C. s. ibi. Quod intellig. domus alleg. a. d. §. de euclitione. in s. & l. seru. electione. in s. & l. tit. de legat. 1. Et Bart. secuti sunt Caffr. in d. s. de euclitione. nro. 3. ver. s. tempore procedunt predicta. & Lajon num. 23. ver. s. summa de test.

12 Est ratio, quia t. testator non dicitur legatus totam ipsam rem: sed ius tantum quod in ea habebat, d. s. §. de euclitione. in s. & l. s. summa de euclitione. Suficit ergo, quod legatus retinet ius illud, quod testator est, & si retinet iurius, quod in e. testator non habebat, res sunt euclita, non tenetur hares: quia testator non dicitur ius alienum legale.

- 13** Septimus est casus, quod t. testator ignorans, vel errans rem alienam, eam legavit extraneo. Hoc haeres non tenetur de euclitione, si res a legatario fuit euclita. Ita Bart. in d. s. domus. §. de euclitione. nro. 3. ver. quartum membrum. quem secuti sunt Caffr. ibidem. nro. 6. ver. quartum cap. & 16. s. nro. 32.

Huius causas ca. est ratio, quia legatum hoc non valer. L. c. in alienam rem. ver. Quod si sum. C. de legato cum verbis mox referam.

- 14** Octauus est casus, quando t. testator ignorans, vel errans rem alienam, eam legavit coniunctae persona. Hoc causa sensu Barto. in d. s. de euclitione. nro. 3. ver. quartum membrum. C. s. ibi. Illegat coniunctae persona hereditate tenetur de euclitione. Et manifestus hoc affirmatur. C. s. ibidem. nro. 6. ver. quartum cap. & 16. s. nro. 32. Idem sensu Bart. in l. c. in pater. §. euclit. nro. 3. de leg. 2.

Est ratio, quia legatum valeat, d. c. in alienam rem. ibi. [Quod si sum esse putabis, non aliter valeat, reliquum, nisi proxima persona, vel vxori, vel alijta persona datum sit; cui legatus esset etiam si sciatis rem alienam esse.]

- 15** Declaratur primò, vt locum non habeat t. in praegato facto vni heredium. Nam tunc reiacta ab eo cui fuit praegata, alter non tenetur de euclitione, L. c. in pater. §. euclit. de leg. 2. vbi Bart. num. 3.

- 16** Declaratur secundò hic casus, vt locum non habeat quando testator legavit rem alienam, quam siam esse putabat, aliqua ex causa nulla, vtpm, quam putabat esse siam ob empitione a pupillo sine foliante factam. Nam tunc non valeat hoc legatum etiam factum coniunctae persona. Ita Bart. in d. s. de euclitione. nro. 3. in f. qu. nro. 4. p. 2. gl. s. ambo. quam secutus est under Dicentes, si testator videlicet C. s. nro. 2. ver. s. summa fuit. Et confutatur que dictum sicut in praesumpta in f. loco causa in prima declaracione post Lajonem in d. C. in alienam. nro. 3.

- 17** Nec reponnat t. tex. d. l. c. in alienam rem. C. de leg. vbi valet. Legatum factum coniunctae persona, quod testator putabat rem eam haereditatem tam non erat & sic errabat. Nam respondet Caffr. Ex sententia Bart. ibidem d. l. c. in alienam, loqui, quando testator putabat simili pcc. & generaliter rem siam esse, fucus vero quod crebat, esse siam ex certa aliqua causa, que tam nonnulla est secundum glo. in d. §. de euclitione. Caffr. secuti sunt Caffr. in d. l. c. in alienam. nro. 5.

- 18** Declaratur tertio t. hic casus, vt locum non habeat, quando testator legavit rem alienam, quam siam esse putabat ex aliqua causa, que tam nonnulla est secundum glo. in d. l. c. in alienam. nro. 5. Et confutatur que tam nonnulla est secundum glo. in d. l. c. in alienam. nro. 5.

- 19** Declaratur quartu s. t. hic casus, vt locum non habeat, quando testator legavit rem alienam, quam siam esse putabat ex aliqua causa, que tam nonnulla est secundum glo. in d. l. c. in alienam. nro. 5.

- 20** Declaratur quinto t. hic casus, vt locum non habeat, quando testator legavit rem feudalem s. mortuo reuerteretur ad dominum. Ita Alexan. in d. conf. 9. num. 1. s. Cornu. in conf. 7. num. 19. & 20. lib. 1. Natta in conf. 50.2. num. 35. lib. 3. & Roland. in conf. 7.9. num. 7. lib. 2.

Tertium exemplum est, quando t. testator legavit rem, cuius usum fructum tantummodo habebat.

Nam dicitur reliquiae solum iuri, quod in ea habebat. I. strict. ff. de f. s. in f. lega. & l. vxor patrum. C. de lega. & consequenter hares non tenetur de euclitione: sicut scripserunt gloss. Barto. Caffr. & Alexan. in l. si domus. §. de euclitione. de legat. s. idem. Alexan. in conf. 9. num. 13. ver. s. non obstat quod ultimum, lib. 2. Cornu. in conf. 50.2. colum. 1. lib. 1. l. s. in alienam, col. 2. C. de leg. & Didac. filius. nro. 4.

Quartum exemplum esse t. potest, quando testator legavit rem supponit fideicommissum a te referrundo; vt responderetur Bellonus in conf. 9. num. 5. & 18. in f. s. & Natta in conf. 9. num. 102. num. 26. libo 3. & Rota Roma. in decf. 62. num. 1. in prima parte in conf. editio.

Cateretur huc declaratio eiusmodi t. exempla cessant, quando testator scient rem ipsam sic legavit. Nam tunc haeres tenetur de euclitione cum tam omni modo teneatur: sicut in f. c. in conf. 9. num. 1. s. idem. Alex. in conf. 9. num. 6. lib. 2. qui sic intellexit Imlam in. vnum ex familia. s. fed eti. fundum. de legat. 2. qui aliquo ab aliis diligenter videtur sic pariter declaratur Conen. in l. quod in rerum. §. de leg. 1. & attingimus supra in presumpt.

Ita pariter certificat huc t. declaratio, quando testator reliquit rem, cuius ius, morte sua erat reveretur ad heredem a se institutum. Nam tunc legatum debetur legatario, & haeres de euclitione tenetur, sicut in specie respondit Corn. in conf. 9. num. 8. lib. 2. & di- ximus in precedente presumpt.

Prateret intellig. & declarat Ruin. in conf. 9. num. 52. ver. nec obstat, quod lib. 1. non habere locum, quando titulo viuenter, nec per initiationis hereditis reliqua fuit res, haec p. feudum, quod erat morte testatoris periturum. Quia de re non parum dubio, & a Ruino differt videtur Socin. Jun. in conf. 7.4. num. 25. ver. ter- tiis respondet, lib. 1. & accedit alia conjectura, quibus ab hac declaratione recedit Rota decf. 62.21.

PRAESUMPTIO CXIX.

Aestimatio rei ecclesiastica, vel feudalis, que praefata legatario non possunt, an & quando ex presumppta testatoris voluntate solui debeat.

S V M M A R I A.

- 1** Bona Ecclesie non possunt à testatore legari. Et non quid sicut coram aestimatio sit praefanda ex presumppta testatoris voluntate, num. 2.
- 2** Legatum rei Ecclesie, que eiusmodi est: vt eius alienatio nullo modo permitatur à summa Pont. vel cum magna difficultate, novaleat, & tamen que ad aestimationem. L. c. in legato rei Principi. num. 4.
- 3** Legatum rei Ecclesie, que faciliter alienari potest, & facile impetratur confessio Pontificis, valet, & si p. feudum non potest, praefata est aestimatio.
- 4** Res feudali legata, que praefari non potest, numquid debetur aestimatio ex presumppta testatoris voluntate, que siebat rem esse feudelem.
- 5** Feudum aliquo dicuntur hereditaria, aliqua ex pallo & prouidentia hereditaria sum, que ad heredes bonorum transirent, & sunt alienabili, ad successores feudi.
- 6** Fideum ex pallo & prouidentia transire ad successores sanguinis, & quare non posse legari à testatore: & an si praefanda cum aestimatio, quando legatus non.

E CCLESIAE bona t. legari à testatore non posse certum est, t. filius de testam. & ibidem Dolc. & scribent Lajon. in alienam. nro. 10. C. de legat. & ali. que statim referam.

Cateretur dubitari t. foler, an saltem huius rei aestimatio praefenda sit ex presumppta mente testariorum. Hoc de re sunt Doctorum opiniones. Una fuit coris, qui scripserunt, aestimationem praefandam esse. Ita san. Hoffm. 10. Andr. Ab. & Barto. in c. filius. de testam. Caffr. Aret. & Alex. in apud Ia- lam. §. confit. de leg. 1. & ibidem Lajon. num. 4. testator, hanc esse conuincere non possum. Idem Laj. in l. c. in alienam, numer. 10. C. de legat. Corn. in conf. 50.2. num. 8. lib. 1. Cart. Iom. in conf. 50. colum. 2. Didac. filius. d. s. p.

L I B E R Q V A R T U S.

d. t. filio, nro. 1. i. s. & Fernandu. Y aquinu in tral. a. de successione pro-
grafia. lib. 7. fol. 27. no. 7.

Secunda fuit opinio existimantium, nec existimationem qualem
dem praeferri debet. Quia in opinione fuerunt innocentius, Barrius, Au-
charius, & Incolatus & filius de tellus. Bart. & Alber. in d. l. apud Iu-
liani. §. conflat. Abib. in conf. 4. nro. 3. & e. lib. 2. Capit. fib. parvum con-
flat. & Corin. 1. libro aliud. C. de legatu, & Fortunato Gargia. in
tral. de legatu me. illatione 12.

Tertia est opinio corum, qui nisi sunt distinguere duos cas-
sus, quos ego planius explico.

Primum est, quando res & celeste eiusmodi est, ut eius aliena-
tio non permitterat ad summum Pontificis, sine cuius licentia nec
alio quidem immobilia alienari possint: vel si permittit Ponti-
fex, magna cum difficultate concedit. Hoc sane casu sicut legitum
ipsum non valer quo ad re ipsius existimationem: ita nec quo ad
existimationem. Ita manifeste Alex. in conf. 9. nro. 14. & nro. 15. vers. &
per hoc lib. 2. dum affer exemplum in reb. Ecclesiast. Romanis, que
alienari non possint nec sole: sic defendi hoc in capitu postum
de opinione supra commemorata, que probatur text. d. apud Iu-
liani. §. conflat. legatum fuit principis, que alienari non pos-
sunt, vel si potest, magna cum difficultate, cum conquefi, non valet, nec
quo ad existimationem, ut illo in loco annos omnes, & per etiam illos
lib. 1. in lib. 9. nro. 9. C. de collat. Sacri. San. in L. Gallo. §. nro. de leg. nro. 9.
f. de lib. & posthu. & alios eti & sequuntur Melchioris Palac. in tral.
de maioratu. q. v. lib. nro. 3. Et hinc non habet locum quando te-
stator volunt omnino cam relinquere. Ita Alex. in d. conf. 9. nro. 15.
res pateretur etiam post. lib. 2.

Secundus est, casu, quando res & celeste eiusmodi est, que
aliens facili & facile imperatur cōfessu Pontificis. Hoc
fane casu valer legitum, & si ipsa res redimi non potest, quippe
quia praeferat & celeste vendere eam recuer, vel immodico pre-
cio vult alienare; praeferat illi existimatio. Ita procedit prima illa
opinio communis. Hunc casum in grece affirmavit Alex. in d. conf. 9.
nro. 14. & nro. 15. vers. & per hoc lib. 2. dum affer exemplum in reb. Eccle-
siast. 1. 1. 1.

Exprobatur hic casus, quia ex d. s. costat, dicimus, quod quan-
do testator legatum rem Principis, quis alienari conusevit, vel faci-
t a principi habeat potest; praeferat illi existimatio, si casu ha-
bitus cam habere nequeat. Et tradit. in d. 5. confut. nro. 13.

Ex predictis diffiniri tamen potest illa Doctorium gratis dis-
putatio, an legata re feudali, que praeferat non potest, debetur
existimatio ex presumpta voluntate testatoris, qui sciebat rem esse
feudaliam. Quia quidem in dictiopate sunt opinioes. Vna fuit co-
rum, qui dixerunt, legitum valere faltem quod existimatio.
Ita sp. in loc. de loco. §. nro. aliquis. nro. 11. 2. Bel. in c. r. nro. 3. de fac-
to feudi. tom. Fabri in §. non solam, in inscr. de legatis. Apell. in d. 6. 9.
praeferat ducatur. Idem Bald. in conf. 27. lib. 2. Aret. in d.
I. apud Iulianum. §. conflat. nro. 3. vers. 2. & pro his aliis de leg. 1. &
1. 1. 1. multa inter eis, nro. 5. de verb. oblig. Alex. in conf. 30. nro. 14.
lib. 1. & in conf. 19. nro. 11. lib. 6. Rumin. in conf. 4. 5. nro. 9. lib. 1. Apell. in
c. r. in primis. nro. 5. de prob. feudi aliena. per Fedr. Iacob. in inscriptura
feudali in verbis, & cum alio, quod de ipso feudi, nro. 6. Curtius Iunior
in tral. seudorum, in 4. par. nro. 126. Pariz. in conf. 7. nro. 13. lib. 1. 2. 2.
Iun. in conf. 7. nro. 19. lib. 1. Natta in conf. 5. 2. nro. 23. lib. 2. Roland.
in conf. 4. nro. 31. in conf. 7. nro. 11. & nro. 20. & in conf. 79. nro. 6.
lib. 2. & late etiam differendo corroborant Melchioris Palac. in tral. de
maioratu. in 4. par. 9. 8. t.

Tertia est opinio, quia nunc colligo ex dictis supra, existi-
mo itaque esse difficulting duos casus. Verum primitus quā casus
ipso referam, obseruantur est, aliqua fonda esse quae dicuntur
hereditaria, aliqua verò ex pacto & prouidentia. Hereditaria
qua ad hæredes bonorum tantum, & ideo quo ad successores
feudi sunt alienabili. De his feudi non est contentio inter Do-
ctorum quia quo ad successores affili, si testator legans fonda
ipsum possidebat, nullū ipsi successoris competit us reuocandi
ipsum feodium, si vacillo placuit ea relinquere legatario: quia
si hæredes sunt testatoris legatis, non possunt eius voluntati con-

P R A E S V M P T. C X X .

tradicere: vi scripsi in conf. 8. nro. 66. poll. Affiliū in deif. 11. 2. 4.
si vero hæredes non sunt, nullum ius succedendi in ipso feudo
habent: quia in eis deficit qualitas hærc, quod hæredes sint, sicut
egregie scripsit Curtius Iun. in tral. seudorum in 1. part. quafi. 8 pri-
ncipali. num. 20. inf. & fecuti sum Socin. Iun. in conf. 11. 1. in lib. 1. 2.
Natta in conf. 4. 6. 4. in fin. lib. 2. & Roland. in conf. 2. 2. nro. 3. lib. 1. qui
decidit notabiliter casum: si vero feendum legatum ab alio quam
a testatore possidebat, vt res omnino aliena, vt dicit in inf. 4. con-
sideratur.

Ergo tota t̄ disputatio de feudo ex p̄cto, & prouidentia,
quod transit ad successores sanguinis. Hic considerantur duo im-
pedimenta, quod impediunt testatorem poli legare hoc feendum.
Vnum est impedimentum proueniens ex persona corum, quā in
feudo successori sunt: secundum est impedimentum defensum
ex persona domini directi, quā feendum concepit. Quo ad pri-
mum impedimentum, sicut: quo ad eos, qui successori sunt in hoc
feundo, non alter est diligendum, quā in ea disputatio ex-
plicata supra in pref. 116. de re aliena legata. Nam & hoc reu-
dicatur dicitur res aliena: cum resiliat debet successoribus, si à
testatore possidebat. Consideratur etiam multo magis vres alle-
nasi est & possidetur ab alio quam ab ipso testatore. Non hic re-
petam que scripsi in d. p̄f. supra. Quod vero ad secundum impedimentum
proueniens ex persona domini directi, distinguo ut di-
xi, duos casus.

Primum est, quando feendum eiusmodi est, quod Princeps do-
minus directi facile, quo ad se, concessurus est alienandi & trans-
ferendi licentia in legatarium. Hoc in casu, si hæres re ipsam praef-
stare non potest, sive quia impediatur ab his, qui in feudo suscep-
tuntur, qui vendere illud recusat: sive impediatur à Principe recu-
rante conflat. Hoc fane casu existimatio praeflata erit. Ita hoc
in casu locū habet prima opinio, que probatur arg. text. d. apud
Iulianum. §. conflat. de leg. 4.

Secundus est casus, quando feendum eiusmodi est, ut princeps
non fit conflat. licentiam transferend. hoc feendum in ipsum
legatarium. Hoc casu legitum non valet etiam quo ad existimatio-
nem. Ita procedit secunda opinio, que probatur arg. d. §. conflat.
& diximus supra. His etiam distinguunt illa disputatio Roderici
Suarez in lib. quoniam in priorib. in 7. ampl. C. de inq. seud. Didaci
in d. 6. lib. 3. 5. de refam. & Melchioris Palac. in tral. de maioratu,
in 4. par. q. vlt. an legata re maioratus seu primogeniture, praeferat
falem debet eius existimatio.

P R A E S M P T I O C X X .

Existimatio rei legatae incapaci, an & quando ex
presumptamente testatoris præstata-
da sit.

S V M M A R I A .

- Rei legatae existimatio an & quando sit legataria in eis aperte præstata ex presumpcta testatoris voluntate.
- Legataria si est incapax sua culpa, nec ei debetur existimatio res sibi legata. Seciū si est incapax sibi sui delito, nro. 3.
Vt si res sibi nolita: incapax, & rel. grossi mendicantes immobilia
incapaces, quibus debetur existimatio, nro. 4. & 5.
- Foris si ex dispositione statu incapax ei immobilia cimicatu,
sibi debetur existimatio res legata.
- Declarat. se nro. 7. & seq.
- Res legatae existimatio minima debetur forensi, quando statutorum di-
ffinit, quod res sibi commis inalienabiles in forenses. Quod si statu
prohibet alienationem sicut re publica visitatur, existimatio non de-
betur, nro. 6.
- Idem quando regnat concularata voluntas testatorū, qui noluit
legatariam conquefi existimationem, nro. 10.

Hic locus sat congruus est, ut explicemus disputationem
illam, an & quando ex presumpcta testatoris voluntate præ-
stata sit existimatio legatario incapaci ipsius res legatae. Hac
in disputatione distinguendi sunt duo casus.

Primum est, quando i legataris est incapax legati sua culpa &
delicto, vt si est efflat blanitus, vel famili alia de causa in capax. Hoc
fane casu sicut capax non est rei immobiliis legata, tamen eius
existimationis. Ita colligitur ex 1. sed si res, de leg. 1. iuncti glosse &
Docio-

Doctorum, quos statim commenerab; traditionibus, dum loquuntur de iudeo prohibito possidere mancipium Christianum.

3 Secundus † est causa, quando legatarius sine suo delito est incapax vel legato. Hoc causa prallanda est astimatione. Ita probat manufacte text. d. l. sed si res de leg. s. Afferunt primum exemplum in Ieron, qui militaris in capax est: attamen eius astimationem consequitur, sicut etiam in causa, q. si quis de leg. s. 3. & ibidem amotus arant gloss. & Doct. Gallicano Maynerio in. quod se istius, nunc. s. m. fin. de regni. iur.

5 Secundum afferit † solet exemplum in religiosis mendicantibus, qui incapaces sunt immobilium, non sua culpa & delicto, sed ob regulam religionis, ijs si legatus sit fundus eius astimationem consequitur, postmodum cum talis praefumatur voluntas testatoris, ut astimationem habeant. Hanc sententiam probarunt Bart. Caff. Zabarella, Petrus Vidal, Albas, Bourrus, Imola, Corn. Calcanus, Bertran, & Paris, quo: congregit Antonius Gabriel, in libr. 4. conclusionum, in titu. de legato, con. lib. num. 1. Et predicti accedunt Contra in conf. 9. Francus in rub. de tollam in 6. Alex. in conf. 58. num. 5. libr. 2. Raum in conf. 9. in lib. 1. Decut in prefat. 59. q. si quis de probato. & in conf. 59. num. 4. & alij noscuntur commemorari a Plato in conf. 19. num. 31. Et his conflat, hanc esse communem opinionem, eti ab ea difficiuntur nonnulli relati à Gabriele in d. conf. 1. num. 2. quibus accedunt Geminia in conf. 40. Fulg. in conf. 10. & Corn. in conf. 29. libr. 1. Non hic refero declarationes illarum, quas enumeravit Gabriel in d. conclusi. cum non sint praetensis illi.

6 Tertium est exemplum † in forensi, qui esti dispositione statuti incapax est immobilium chitatis, attamen ei debetur astimatione immobilius legato, si misericordia Bart. Bart. Ang. tmol. Albe. Caffren. Contra & Alex. in apud Iacobum. q. confit. & in lib. 1. q. si de leg. s. & communem testi Iacob d. s. confit. num. 34. Et hi accedunt Albe. in tral. testatorum, m 2. p. 2. Fulgo. in conf. 10. col. vlt. res prate- res q. si responsum non esti Fulgo. sed Ziboli, Saliceti, Floriani, Auchatoni, Butry, Polomondi, Zabarella, & Leonardi. sicut subscriptio ipsa indicat. His accedunt Bart. in conf. 1. num. 2. libr. 1. Raum in conf. 10. in fin. libr. 1. & in conf. 39. in fin. libr. 1. Afficitur me. & praterea Dicatur, nunc. s. de prohibiti causa aliena, per Feder. CMT. Iun. in conf. 21. num. 4. & in conf. 19. num. 5. Alcibi. in prefat. 49. num. 35. & Plat. in conf. 19. num. 31. qui referit etiam Chrysostom in commentariis ad consuetudines magistrorum in rhab. 9. m. 27.

7 Declaratur tamen † hoc tertium exemplum multis modis ab Alciato in d. prefat. 49. num. 10. & m. 41. & primo quando statutum reficeret persona alienans. Hoc causa nec quidem astimatione debetur, si testator rem ipsam immobilium legavit hunc forensi. Ita Alciatus praetato in loco sententia Bart. in. quoniam si de arg. & loquitor Alciatus, quodlibet statutum reficerit persona alienans nempe testatorum. Alex. vero in d. confit. at. m. 4. qui aduersus Alciatum ab aliquibus addit. iactur, loquitor quando statutum reficit ipsi forensi acquirent, sicut legario.

8 Declaratur secundo Alciatus, † vt non procedat, quando statutum loquitorum in rem, vt si dicetur (et loquitor statutum Mantua, super quo respondit Alciatus) quod res iure omnino alienabiles in forensi. Verum dubitabilis est haec declaratio: om. & text. d. l. sed si res, de leg. s. i. inconf. d. s. confit. loquitor de re prohibita alienari, & tamen eius astimatione hunc legatario debetur: si enim prohibiter prefat astimationem, vt prohibet statutum testatorum, vt post Barbastrem referit Platus in d. conf. 29. num. 31. res clara est.

9 Declaratur tertius Alciatus, quodlibet statutum fauore publicae utilitatis prohibiter alienationem. Nam tunc nec astimatione quidem debetur, sicut respondit Rom. in conf. 30. num. 13.

Cæterum Curt. Sen., in conf. 27. Magnificus vir. col. vlt. intelligit & declarat Romanum loqui in contractibus, nempe in donatione inter viros, qui frictoriem recipi interpretationem quam ipsa ultima voluntas, vt in causa nostro: & praterea statutum prohibens alienari in forensi, conditum dicitur ob publicam utilitatem, vt studi & p. in litigii s. d. iur. num. 20. de leg. s. & tamen communis ei sententia, vt dictimus suprad. num. 6. eis causa astimationem debetur.

10 Declaratur quartu Alciatus, vt locum non habeat hoc exemplum, quando reputant conjecturata voluntas testatoris, qui noluit legatarius consequi astimationem: vt si relinquunt fundi maiusculi pro confirmatione agnitionis & famillia. Floc fanei fo- renibus astimatione praeflenda non est: quia per astimationis prestatationem valor bonorum in familia conferuandorum, mutueretur aduersus testatoris voluntatem, que hoc modo (vt in-

quit Alciatus) eludetur. Idem quando statutum prohibet ne di- recte vel indirecte, in forensi alienari possint immobilia. Nam conf. 4. num. 2. q. lib. 1.

PRAESEMPPTIO CXXL

Legatum factum dignitati, an & quando presu-
matur factum etiam successo-
ribus.

S V M M A R I A .

- 1 Legatum factum dignitati, ye Pontifici, Casari, vel Episcopo, ex trans-
fato ad successorem, si decelit legatarum antequam cedat dies legi-
tati.
- 2 Legatum annuum factum sacerdoti dicitur perpetuum, no autem da-
nes viue ille faceros.
- 3 Dignitas nonquam moritur, sed eadem est continuans in successo-
rem.
- 4 Legatum factum Imperatori non efficit caducum, eo mortuo exi-
stente tempore facti legati.
- 5 Legatum factum obtinunt dignitatem nomine alieno, pata vicario
episcopi, non translati in successorem.
- 6 Idem de legato dicitur Augusto, quia non habet dignitatem ex super-
fona, sed ex persona mariti sui imp. m. 6.
- 7 Dignitas qua moritur cum eadem persona, non dicitur proprii digni-
tati, vt si dignitas nomine & priuilegiis conprehendatur.
- 8 Persona imposta a statuto offendit officiale, non habet locum ad-
uersus eum, qui offendit vicarem officiali.
- 9 Statuta scilicet interpretari debent.
- 10 Delegatio facta existens in dignitate licet translat ad eum succes-
sorem, non tamen translat, quando facta est obtinunt dignitatem emi-
tente alieno.
- 11 Legatum factum vxori contemplatione mariti existens in digni-
tate translat ad secundum uxorem, ex quo consideratur persona ipsius
mariti.

D VITATI solerit quando legatum factum est alii sub
nomine dignitatis, puta si testator reliquit, Pontifici Max.
vel Cesari Augusto, vel Episcopo, vel legatum translat etiam
ad successorem in eam dignitatem, si decelit legatarum antequam co-
dat dies legi, & certum est trahire, quia presumitur, testatorem
voluisse relinquere non illi certe personae existenti tunc in
dignitate, sed ipse habet dignitatem. Ita probat Lquid principi. de leg. 2. quo
loci Bart. & Caff. auerterunt. Idem probat. annua in fin. s. de
annuis lega. Vbi annum legatum factum sacerdoti, dicitur per-
petuum, non autem donec viue ille faceros: est ratio, quia si digni-
tatis nonquam moritur, sed eadem est continuans in successo-
rem, vt inquit glo. 1. c. quoniam Albus, de officio deleg. & scripti in libr. 1.
de arbitriis & iudicis, quoniam, q. si. 68. num. 20. quo loci nomina, sed ad rem
facta pertinent, scripti. Et accedit nunc in specie Bart. in rub. C. de
ire sibi. lib. 10. num. 1. qui dixit, q. legatum factum Imperatoris no
efficit caducum eo Imperatore existente tempore facti
legatibus dignitas Imperialis nonquam moritur, s. vlt. in Aut.
quoniam oper. episcop.

Declaratur tunc haec presumptio, vt locum non habeat, quod
legatum factum obtinunt dignitatem nomine alienorum: vt quis legat
Vicario Episcopi, qui non ex persona sua dignitatem habet, sed ex
persona episcopi. Ita Bart. & Caffren. in d. l. quod principi. & Bart. adem
sent in rub. C. de iure sibi. lib. 10. num. 1. in fin. datus actualis declaracionem
quoniam in factu referant, idem scriptor Didac. in eze pugn. num. 4. de te-
flamen Zanchii in lib. 1. h. 2. d. 1. c. 1. in quarta parte, num. 31. s.
ad Trebel. & Monica de consuetudinibus ultimorum voluntatum. lib. 2. tit. 17.
Et haec quidem sententia probatur text. ill. 1. s. 1. Augusti, de leg. 1.
qui immediata sequitur d. l. quod principi. Et enim loci respon-
dit Marianus legatum Augusti, id est vxori Augusti, seu Im-
peratoris, non translat ad eam, quae ei succedit. Et est ratio, quia
Augusta dignitatem non obtinet illa persona, sed ex illa Imper-
atoris mariti sibi. Et huius quidem sententia ratio est secundum
Baldum in bac cultissima, num. 2. C. qui testi saepe p. quia haec
dignitas & oritur cum persona, & cu eadem persona moritur. Imo
non dicitur haec proprii dignitas, vt sub dignitatis nomine &
privilegiis comprehendatur: sicut egredie confutat Aretin. in conf. 10.
qui

qui respondit, tamen impositum a statuto offendit officialem, non habere locum aduersus eum, qui offendit vxorem officium aliquam (inquit Aretinus), cum tamen statutum, quod strictam & probriam tantum admittit interpretationem, loquatur in officiali, debet intelligi de officiis, qui officium & dignitatem propriam obtinet, non autem de eo, qui obiret inopinatus, nempe ex persona aliena: sicut est vxor ipsius officialis. Ita tamen intellectu dicitur, si Angaria, & retinaculum factum est Deo, in conf. 551. m. 6. & 5. qui similem factum esse censuit. Idem Dic. in L. 1. l. 1. n. 4. ff. de iuris. ann. iua.

Et hoc perit, quod ex sententiis Ieronimi, & Decii & Beroii, scriptis in lib. de iuris arguitur, q. 68. n. 2., cum dixi, quod est etiam delegatio facta existent in dignitate transit ad eius successorem, non tamen transit quando est facta obtinetum dignitatem nomine alterius.

Ceterum declaracionem hanc intellexit & declaravit Bal. in d. 23. b. C. de iure fisci, n. 14. m. 10. non procedere quando legatum sive factum vxori contemplatione mariti existentis in dignitate, quia rursum transit ad secundam vxorem: ex quo consideratur persona ipsius mariti.

PRÆSVMP T. CXXII.

Legatum vxori factum an & quando præsumatur relictum etiam secunda vxori ductæ, mortua prima.

S V M M A R I A.

- 1 Legatum factum vxori an & quando censeatur relictum etiam secunda vxori, per tot.
- 2 Testator si legat uxori alterius, qui tempore condit testamento vxorem non habebat, presumatur factum legatum tam secunda vxori quam prima, si secunda exiit tempore, quo dies legati cest.

Et id multo magis habet locum, quando constat ipsu[m] testatorum reliquijs contemplatione ipsius mariti, n. 3.

Quid antea si testator reliquit vxori illius, qui tempore vxori habebat, quo decessit mortuo testatore, & secundum uixit uxori eum, & leg.

3 Legatum aliorum non est favorable & extendum.

4 Testator si uxori alienum legauit, qui tempore ruerbat, sed decessit, sed uixit secunda uxori testatore, si legatum translatum ad illi secundam.

5 Testamentum recipit vires & perfectionem tempore mortis testatoris, & tunc confirmatur.

6 Legatum factum vxori simpliciter, & sub nomine appellativi proprii vxoris, qui tempore condit testamento extabat, nunquam translatum a testatore secunda, quia testator dixit, n. 3. seq. Et quid si dixit, q[uod] uxori mea, n. 2.

7 Legatum factum habere in eligitorum relictum iam natu, qui sciebat testator extare, non autem alijs natu.

Intelleximus l. 1. sign. caron. 5. ff. de leg. 3.

8 Testator cum legat vxori, presumatur mortuus affectio.

9 Testator cum manducat vxorem duxerat, sed sperans se duxerit leg. si simpliciter sub nomine appellativi vxoris, nunquam debeat hoc legatum secunda. Quid si expressis nomen vxoris numeru[m] 14.

Et quid si expresso proprio nomine, secunda vxor eodem nomine vocabatur, n. 14.

10 EST fatis proxima t[em]p[or]e precedenti haec disputatio, de qua in scriptis nominata in l. 1. v. 9. m. 22. & 81. lib. 2. & in conf. 56. lib. 2. & multa dicta. Manet in commentariis de conciliatura ultimorum velunt ann. lib. 2. tit. 15. Nunc paulo diligenter explicabo, cum utile & frequens sit disputatio, in qua quidem aliquot casus sic distinguuntur.

Primum est, quando testator legavit uxori alterius, p[ro]p[ter]a Cai, ut scilicet lego vxori Cai. Et si Caius ex tempore condit testamento vxorem non habebat. Hoc in casu legatum presumitur factum tam secunda vxori quam prima; si secunda exiit tempore quo dies legati cessit. Ita proprius hoc casu fit respondit Alex. in conf. 57. m. 4. & 60. 7. vers. præterea data lib. 2. quoniam factum est secunda, sicut est in conf. 57. m. 2. lib. 2. & 2. & Diderius in cap. requisi. filia, 3. 2. & finde telogramma, quos fecit resul & probauit in d. conf. 57. m.

Menach. Praesumpt.

20. & n. 81. in fin. Et menachus accedit Rati. in conf. 57. m. 4. lib. 2. Dic. in cap. quoniam Abba si, n. 16. de officiis delegata. Soc. in conf. 57. m. 23. lib. 2. & Styliger Aldobrandinus in additionibus ad Decimum in d. cap. quoniam Abba, n. 16. est. It is quidem manifeste confluente differentiam inter legatum factum vxori proprijs, & legatum factum vxori alterius. Et ratio est, quia hoc in casu considerari non potest, testatorum habuisse affectionem magis ad primam quam ad secundam vxorem. Et hic casus, a quo nesciem video diffinire, clarus est. Et quidem t[em]p[or]o misis processit, quando constat a liqua confeclu[m] 3 testatorum reliquo vxori dicti Cai contemplatione ipsius Caij si Caluerit vel fungue, vel arcta amicitia communis ipsi testatorum in testator reliquo alimenta dicta vxori, quia alio ab ipso Caius marito alendus erat. Hoc sine casu multo magis idem dicendum est, nequem quod legatum ita secunda, ut prima vxori dicti Caij perstandit. Ita consideratur idem Alex. in d. conf. 57. m. 7. ver. præterea data lib. 2. quem sic in specie secuti sunt Rati. in conf. 57. m. 23. n. 9. lib. 2. & in d. conf. 50. m. 7. lib. 2. T[em]p[or]e in l. boves. 6. hoc ferme. Imit. 5. n. 15. de verb. sign.

Et si Pius in d. 6. Titianus 8. vers. passet fortis. dixit & male, considerationem de aliomentis relictis repugnare menti ipsius Alexander.

Secundus est casus, quando testator legavit uxori Cai, qui tunc temporis vxorem habebat. Et que quadem vxor mortuo testatore decessit, & secundam Caius ipse dixit. Hoc in casu sensit ad hunc Ale[xis] in d. conf. 57. m. 5. & m. 7. lib. 2. legatum deberi hunc secundam vxori Cai. Et alexandrinum in specie secuti sunt Rati. in l. plater. n. 1. de liberis & posth.

Et quamquam Alexander in loquuntur de legato & item mentorum, & inquit esse favorable, & ob id extendunt ut stramine Rati in d. 1. place. m. 1. sensit idem est, quando legatum non est favorable, ut in casu quod uideatur legatum in fine cum l. seq. ff. de reb. dub. & l. si quia testator dixit ff. de testa uero, qui allegans Rati, sic etiam sensit Pius in d. 6. Titianus 8. ad finem.

Ceterum opinioni Alexandri repugnat ratio, quia mox etiam referit in quarto casu, quod si licet testator potuit habere aliquam affectionem erga personam illius vxoris tunc existentis, quia sane affectionem non cadit erga secundam vxorem diuina a Caio, mortuo ipso testatore.

Tertius est casus, quando testator legavit uxori Cai, qui tunc temporis vxorem habebat, sed deinde decedit, & Caius ipse duxit secundum viro ipso testatore, qui si voluisse, potuisse mutare testamentum. Hic casus difficultus non legitur, quod si can. hab. aliquid ex nostrar[um]. Crediderint tamen legatum hoc deberi etiam secundam vxori. Ita fane dicimus, quod si testator simpliciter legavit cognatis suis & alijs existent cognatis tempore testamenti, qui viro testatore moriantur, & alijs eodem testatore viro nascantur, & prius tempore mortis testatoris, his sane legatum debetur. Ita probat si legatus ff. de reb. dub. & idem Soc. in d. 6. m. 7. ver. & idea. Et ratio est, quia t[em]p[or]e secundum recipit perfectionem tempore mortis testatoris, & posterior, inquit, quib[us] modo testa. inform. & Apollo us in Hebreos cap. 9. dixit, testamentum in morte testatoris confirmari.

Quartus est casus, quando testator legavit simpliciter, & sub nomine appellativi proprii vxoris, quam eo condit testamento tempore habebat, & deinde ex mortua, aliam duxit, huic lectione debetur praedictum legatum. Hic casus est controversus. Nam Bald. in l. ultim. m. 7. C. de indebit. vid. rollen. scriptum reliqui legatum huic secundam non debet. Et Baldwin secuti sunt Cremoni, Seleni, Iacob. Desios, Catia, Benedictus, Didacus, & Thraszelus, quos commemorat in d. conf. 57. m. 1. lib. 2. & in d. conf. 56. m. 6. lib. 2. & accedit Aldobrandinus in additionibus ad Decimum in d. cap. quoniam Abba, n. 16. de officiis delegata, qui post Decii manifeste vt attingi si prædictum testatorum differet inter legatum factum proprijs vxoris, & legatum factum vxori alterius. Et huc facit quod respondit Roma. in conf. 57. m. 3. C. dixit t[em]p[or]e factum liberis, intelligi relictum ianatis, quos secundum testatorum licet habere non sunt nisi alii nascituri. Et Romanus secutus sum socii. Iust. & Parfim a m. communi caron in d. conf. 57. m. 28. in fin. & in d. conf. 56. m. 6. Et mortus est Baldus primus co*re* test. l. si quid earum, s. ultim. de leg. 3. in illis verbis. [At que probat] vxoris causa parata sunt, ut posteriore debentur, ut ad lignata sint, quia non est ita de posteriore vxore cogitatum, cum compararet. Verum respondet Alex. in d. conf. 57. m. 7. res. n. 6. obstat t[em]p[or]e lib. 2. & in additionibus ad ipsum Baldwinum, quod in casu cōstat illa iustitia parata causa certa vxoris, nempe primogenite ita viplamabilis loquitur in casu certo. Nos vero in casu dubio. Cum

non conflet testatorum sensisse de vxore tunc existente. Non placet hic interpretatio: Cum & in calo nostro testator senferit deca vxore, quantitate habebat: nec cogitauit de secunda, sicut nec cogitabat ille testator in calo d. i. interemptu. Non enim cogitauit testator in calo nostro, hanc se superesse moriturum, & secundum dictum Regini dicit post filii d. i. inter emptum, nihil ad rem in terram pertinere. Nam ubi dicitur quod paratum causa vnius vxoris dici non potest paratum causa alterius: Cum paratum tunc dicatur, quando facta est ipsi uxori traditio ut rebus illis vtratur, si ex opere facta est traditio vni, atque ita circa causam paratum: non potest dici paratum causa alterius, nisi noue et tradita fea affligatio ad venditum fuerit. Et enim parate, certum, & speciale actum facere, quia in perfornam viuis factus non recent factus causa alterius. Secundo opinioni Baldi suffragari melius videtur ratio, quod cum testator legauerit uxori, presumitur motus affectio, non a me sed a deo. Quae facta affectio codere non potest erga secundam vxorem ex tempore testamenti ab ipso testatore non cognito. Hoc ratione ut Pius m. d. 6. Titia. n. 10.

Ceterum facile responderi potest, esse verum, quod ex tempore conditi testamenti testator affectio non habebat erga secundam vxorem, secundum primam mortua duxerit ipsum secundam, & descelerit cum eodem testamento, dicitur convertitse sumam illam affectionem erga secundam, quam loco prime assumpsit & dicit ex: factum est in causa & de causa dubia, quam & fortia addicione, & infra expetationem. Ibi enim legatum factum cognatis, debetur non solum cognatis qui exstant tempore conditi testamenti: sed & exstinenti tempore mortis ipsius testatoris, cum effectio tam erga eos quam erga illos confideretur, et ratio diceretur temporis. Conteratur itaque opinione aduersorum Baldum probacit manifeste Alexander m. d. cap. 171. nn. 7. vers. non obstat etiam, quoniam secundum statum suum in placere, non primo de liber. & polit. Secundum, in cap. 3. n. 6. b. 3. & Grammatica in dec. 102. nn. 11. Et primum probatur eo respondit d. l. si cognatis supra commemorato, cui non renegat, lecilla la confidit Decimus in cap. 100. n. 16. de offic. delega. d. l. i. cognatis, loqui in causa particulari, quod nihil ad rem pertinet, secundum confort tex. I. cum in d. i. in fideicommito, de legatis secundo, quem idem Alexander allegatur. Et duo hoc utrum in causa secunda in d. conf. 106. n. 283. lib. 2. ex: ceterum Tormella, quem ita allegavit.

Et certe secunda haec opinio nihil minus videtur probabilior: Quia quidem procedit etiam si testator ita dixit: lego vxori 12 met. Non enim hoc pronomen meum, restrinxit legatum ad vxorem illam solam existentem tempore conditi testamenti, sed etiam comprehendit secundam, que vxor est tempore mortis ipsius testatoris. Ita simili in causa respondit in d. conf. 106. n. 283. lib. 2. ex: ceterum Tormella, quem ita allegavit.

Quintus est causus, quando est testator vxore tunc carens, sed 13 spernit se eam ductrinam, legit simpliciter sub nomine appellativa vxori. Hoc in causa proprii loquitur Pius m. d. 6. Titia. n. 10. & Felinus m. d. cap. 2. column. 3. de treng. & pace, sic intelligentes etiam Alex. d. cap. 171. & loquitur de legato facto vxori alterius. Hoc sicut in causa affirmat prædicti Pius & Felinus, legatum debet retinere secundam vxori. Et haec quidem opinio a nemine, quantum mihi videbatur, improbat. Hoc enim in causa censuit illa rationes & argumenta, quia illi opinio Baldi supra commemo- ratrice faveant.

14 Sextus est causus, quando testator legavit uxori sua, expresso proprio eius nomine, vt dixit, lego Caius. Hoc sicut in causa legatum non debet secundum vxori: sine ex tempore conditi testamenti testator solum non ducit Caium illam in vxorem, eti cuicunque erat: hoc in causa loquitur Pius in d. 6. Titia. n. 10. vers. quod patrem, siue eam vxorem habebat. Haec enim expressa proprii nominis restrinxit legatum ad filium per sonam sic nominata.

Declaratur hic est causus, quando testator legavit uxori sua, expresso proprio eius nomine, vt dixit, lego Caius. Hoc sicut in causa legatum non debet secundum vxori: sine ex tempore conditi testamenti testator solum non ducit Caium illam in vxorem, eti cuicunque erat: hoc in causa loquitur Pius in d. 6. Titia. n. 10. vers. quod patrem, siue eam vxorem habebat. Haec enim expressa proprii nominis restrinxit legatum ad filium per sonam sic nominata.

fuerit. n. 3. in Insit. de alio. Et cum is rex. & vlt. loquatur quando legatum factum est uxori, ut cuius causa debetur Agathaea, g. C. ad. Falc. conuenit causa nostro, qui proprius est de legato uxori facti. Et translatio ipsius nominis significat cunctam affectio- nem & omni benevolentiam esse erga haec quae fuerit erga illam. Id quod multa dulce eus probarunt. Ut ratiq. in comment. de leg. com. 1. n. 2. Posset hic annecti similis illi putatio quando legatum fu- etum est filii, an etiam posthumo debeatur. Et ut. I. qui filium imp. de leg. i. & ibidem l. 5. Ferretur.

P R A E S V M P T . CXXIII.

Legatum factum vxori, vel alteri, vt habite-
cum filii, cuius causa & fauore fa-
citur presumatur.

S V M M A R I A .

Legatum relatum vxori vel alteri, vt habite cum filiis, cuius fauore pre-
sumatur s. alii. Quod regulariter presumatur factum fa-
uore ipsius legatus. n. 2.

In illo casu. I. d. si hoc est. ff. de cond. & deministr.

Legatum debet primari: legato, si per emendat, quoniam habet

cum filiis testatorum.

Intellige, ut n. 6.

Individua ad fauorem non debent omissum operari.

Legatum fauore legatus per assumptum relatum, quando testator multum dilexit ipsius legatum.

Legatum factum a marito vxori in se valde dilecto & presumatur fa-
tum affectione marituli, non autem ut suscipiat quasi in testaci-
muntum.

Legatum presumitur factum fauore legatus, quando testator est
relinquit etiam si non extaret filii, vel alijs, cum quibus vellet te-
stator legatum communiori debere.

Idem quando legatus sicut alii a. n. 10.

Et idem quando quanto est fauorem legatum pro tempore vita ipsius legatu-
ri. n. 11.

Et idem quando eni inuiduum excedere voluntas & commo-
dum legatis. n. 12.

Idem quando apparet testatorum volumen, quod legatum habita-
tur cum heredibus suis, ut communius legatum consenserit posset, na-
mer. 13.

Et idem quando testator dicit, si legatum habet a voluntate, na-
mer. 14.

Legatum factum alicui ut inhabetur cum herede & testatore, non
sunt factum eiusdem legatus ari fauore, quando in cuius quo habet
ta in usu est, talia est, ut requiri at operam & industria ipsius lega-
torum.

Quod habet locum, donec opera & industria ipsius legatorum est ne-
cessaria. n. 16.

17 Testator si legatus propria vxori donec viret in videlicet & habi-
taverit cum filiis ipsius testatorum: presumitur legatus fauore fili-
orum.

Legatum factum alicui hoc pacio, ut habetur cum filiis testatorum fa-
uore sive ipsius presumptum relatum.

Legatum nuncquid perdat legatum, si in suo habetare cum filiis
testatorum, cum ipsi non committit.

Quod legatum fuit factum causa viri, nemper tam & exfili-
garat ut quoniam filiorum presumptum relatum legatum non ex-
tinguitur. n. 22.

Si autem legatum fuit factum causa viri, nemper tam & exfili-
garat ut quoniam filiorum presumptum relatum legatum, ne extingua-
tur legatum. n. 23.

EST locis hic satius congruus ut differamus culus fauore & ca-
sa presumptum factum legatum vxori, vel alteri ut habetur ei-
us filiis? Quia in re propterea in dubio est constitendum, presumit
legatum fauore ipsius legatarum. Ita ex sententia Cornelii, Cicatapl. &
Decii scripti in conf. 1. 6. n. 9. lib. 2. Et prædictis accedit nunc Imola
in Lilia liberta in fin. ff. de cond. & demon. qui hoc manifeste affir-
uit,

LIBER QVARTVS.

mit adductus ex textu, vbi in dubio legatum debetur legatariis, esti habitat non potuerunt cum filio testatoris, sicuti disposerunt testator. Et illius responsi verba in fine, sunt fata clara; cum sit legatum. Sed si testator propter filium videt atem alimenta propter filium, contra voluntatem defendit patentes audier non poterit.

Nec repugnat, quod à predictis differint Bald. Ancharam, Ruius & Decius quis commenstrauit in d.conf. 4.6.n.2. quia nullum solidum ab eis affectum fundamentum, quo corum opinio defensio di posuit. Nam t. i. t. sed si hoc, & vltim. ff. de condit. & demonstra, quid Baldon omnium primo perpenditur, nill ad rem pertinet cum qualitas pupillorum, cum quibus legataria mater habitat, ut eorum curam haberet id suaderet; si cetera infra dicemus. Nō enim virga ratio perpendit ab Ancharam: cum dixit, quod cum legatario & risu prius legitato, si per eum fiat, quoniam habitet cum filiis testatoris, d.d. *ad libertatem*, lequit legatum non esse relatum ipsius legataris fauore, & causa quia alioqui non possunt priuare, ne i. inducatur ad fauorem operantur ordinis, contraria, quod favore C. de legatis & ad apostolam de regn. Non inquam virgo ratio hac, cum verum sit tunc legatum priuari legitato, si confat testatore volumine legare causa & fauore eorum, cum quibus legatarium habite voluisse scire in dubio.

Hec regula & presumptio locum habet multo magis, quando testator multum dilexit legatarium, & ob dilectionem illum legavit, ita responderemus Ioan. Baptista & sancto Seuerino, & Decius, quos fecimus sum in d.conf. 4.6.n.2. quia loci reitatu Gratum in d.conf. 4.6.n.3.lib.2. qui responsum legitato, factum à marito t. vxori à se valde effectu, praeconiū factum affectione maritali, non autem ut filius per eum tunc etiam in iunctum. Quod re ducemus in subiectu & quoniam presumptione. Idem si dicendum est, quando testator sufficit relatu etiam si non exaret filii vel alij, cum quibus legatarium commorari voluerit testator, sicuti scriptum in d.conf. 4.6.numer. 11. testatoris *ad libertatem*; quod hanc sententiam etiam commenstrauit Soc. Iacobus, & Petrus Beneventi. Idem quando t. legata sume aliam, ut responderemus Decius in conf. 4.8.n.10.vers. qui respondebat Soc. Iacobus in conf. 3.8.lib.2. Ita pariter si quando testator legat pro tempore vita ipsius legataris, presumit eius causa & fauore legat, non autem fauore & causa eius, cum quo volum in sumum legatarium habite: si faciat scriptum in d.conf. 4.6.n.12. ex sententiā Ioan. Baptista & sancto Seuerino, quem Cacialupum appellare solemus, & Descriptio quos illo in loco commenstrauit. Et ibidem n.13. subiunxi, t. idem esse quando onus in iunctum excedit valorem & commodum legati. Est pariter idem dicendum, quando

5. apparet aliqua conjectura testatore volumine legatarium habitate & commorari cum habetibus suis, ut commodius legatum con sequi posset. Nam tunc ipsius legatarii causa & fauore dictum legalit. Ita docuit Iacobus in d. *ad libertatem*, vers. sed si principiatur. Et idem 14. dicendum t. quando testator dixit, si legatarius habite voluerit, aqua ita conciliū omis habitanter in eius voluntatem. Hoc etiam casu dicitur testator fecisse causā & fauore legataris, qui declarando in nobis habitate, dicitur hinc conditione potestatua fastificare. Ita in *societate respondit* Ioan. Baptista & *ad libertatem* Seuerino in conf. 4.8. Soc. Sen. in conf. 6.9. n.6. & 7. & ibidem ipse Soc. Sen. in conf. q. n. 2. in fine lib. 2.

Raceditur à predicta regula & presumptione, quando exāta contrarie conjectura, qua fundit testatore volumine relinque reca & fauore eius, cum voluit legatarium habite.

Et prima quidem est conjectura, quando qualitas personæ, cum qua habite debet legatarius, euīmodi est, ut requirat operam & industriam ipsius legataris; sicuti quando t. infans, vel pupillus, vel infirmus, vel senio confectus vel mente captus; sicut enim testator, legatarium curam eius habere debere. Ita probat d. I. fed. hoc in d. *ad. 4.6.2. cond. & demo.* cuius verba haec sunt. *Quod si testator efficit, si a libertate impuberibus ne impigerit, legem lacrim monstera;* quia magis sur a liberis utrum, quam videtur si manegere. *Et in specie* fit scripturam *Signiorum*, *Anch. Ruius. Dec. & Soc. Iacobus*, quos retulim in d. conf. 4.6.n.3.

Ex ibidem p. 27. declarauit, hoc locum habere, donec t. visque opera & industria ipsius legataris est necessaria, & non vltim. si causa pupilli legatarius habite cum eo debet, eo adulto facto, nō tenetur amplius legatarius cum eo habitaro eiūq; curam habere; & tamen legatum consequi debet. Ita oī loci dixi, declarare Ruius, & Petrum Beneventi, addo eundem Ruium in conf. 4.2.n.22.lib. 2. qui aliam declarationem adiunxit. Idem Ruius in conf. 4.6.n.7. lib. 2. & comedit in hoc probatum Rot. Roma, ut testator lo. Baptista & Pantaenius in art. de alimento c. 17. m. 19.

Menob. Præsumpt.

PRÆSVMPT. CXXIII.

745

Secunda est conjectura, quando t. testator legavit propria uxori, donec viuet in viduitate, & habitatet cu filiis ipsius testatoris.

Hoc etiam casu presumatur testatore volumine legare fauore & causa filiorum suorum, ut scilicet vxor ipsa existens videtur & commodius habitat per se cum filiis. Ita scriptum d. conf. 1.4.b. n.4. respondit *Signiorum*, *Decium*, & *Albanum Cardinalem*.

Tertia est conjectura, quando t. testator volunt legatum in 1.3. habitare & commorari cum filiis suis, ob id quod fidem & probitatem ipsius legataris expertus fuerat testator. Hoc casu pariter presumatur factum legatum fauore & causa filiorum. Ita *Dec. & Soc. Iacobus* retulit in d.conf. 4.6.n.4. vers. quod accedit.

Huius disputationis t. est casu summa virtilitas, vt intelligamus 1.9. quando legatarius non habitat & commoratur cum illis, cum quibus volunt testator debere habitat, an legatum extinguatur vel non? Et distinguit hic solent tres casus, secundum *Decium* in conf. 6.1. col. 1. & 2.

Ex primis t. est, quando legatum fuit relatum causa & fauore 1.9. corum, cum quibus legatarius habite debet.

Hoc fane casu si legatarius habite non potest, vel habitor defini, legatum extinguitur d. *ad libertatem*, in ff. de cont. & dem. & *Iacobus* in pp. ff. de amissi lega. & in p. 1. 2. *vers. aliis Dic. in d. conf. 6.1. col. 1. vers. præsumpt.* Et hic t. quidem casu locum haber, vt dixit 23. colici Decius, etiam quando legata fuerint alimenta.

Hoc idem respondit ipse Decius in conf. 4.8. n. 18. vers. secundum *respons. & ceteris opiniones* alios commenstrauit in *T. ag.* in l. 1. *vers. quoniam in verbis* *scriptis* p. 163. *C. de res.* donat.

Secundus est casus, quando t. legatum fuit relatum causa & fauore ipsius legataris legatum. Hoc casu non extinguitur legatum, & si ipse legatus vel non potest, vel non vult commorari & habite cum illis, cum quibus morari debeat. Ita p. 59. *L. art.* & *alios in l. 1. de legato* *scripterunt* Decius in d. conf. 6.1. n. 3. vers. *Jacobus* & *alios* in art.

Tertius est casus, quando t. legatum fuit factum causa virtutis 2.5. que, nempe tam causa ipsius legataris, quam corum cum quibus est habite debet, acutu quando testator legavit legatario ob dilectionem, qua cum prolequebat, & vt habaret cum filiis ipsius testatoris. Hunc enim casum dixit mixtum Decius in d. conf. 6.1. num. 4. vers. unde tertius, qui respondit, hoc in casu præpondere fauore legatarii, ne extinguatur legatum, & præsumtur quod testator multum d'exit ipsum legatarium, & ob dilectionem legavit, sicuti scripta discimus. Hoc tamen de casu tertio dubitauit, Soc. Iacobus in d. conf. 5.8. in fin. lib. 2.

PRÆSVMPT. CXXIV.

Legatum tutori factum præsumti ut te-
lam suscipiat.

S V M M A R I A .

1. Testator si legat tutori, ea mente legat se, et tutela omnis suscipit. Secu. si testator erat aliquod ei relatum, etiam si cum non reliquias tutores, n. 2.

2. Testator si in testamento legatum relinquit alium, deinde in codicilis ipsius legatarium tutores facit, nuncquid ea mente præsumatur legare, vt tute lam suscipiat, n. seq.

4. Testator in codicilis conformat.

5. Legatum factum consenserit a persona testatore multum dilectam, etiam si testator in clauso immixtus, non præsumtur relatum, tanquam tutores, atque ita ut tute lam suscipiat.

6. Martius si legatum reliquit vxori, & eam intratcum confituit filiorum, nuncquid presumatur legare, vt nisi omnis tute la suscipiat, extinguitur legatum.

Vxoris adiutorius est connexa a persona marito.

Tutor bode non potest consuepi legatum, nisi omnis tute la suscipiat, est testator si legatum commovit. Ut tamen per d. legatum, si recusat tute la administrationem, requiratur quod fuerit munitus & interpellatus ipse tutor ad suscipiendum omnis tute la n. 2.

Non præsumit autem legato si recusat tute la administrationem, si d. legatum si ait alterius statendum, n. 9.

7. Testator si legat alium, quem tute la confituit, sensit tamen aliquo casu, vel permisit omnis tute la ipsum fore omnes qui non censent eliguisse eum omnis tute la, & ideo non perdet legatum si tute la omnis non suscipiat.

Malius per transsum ad secundam vota amittit tute la administrationem.

RTT 2 12. Tg.

13. Testator si illum confinavit tuo oreum, qui tutores esse non potest & ei rebus legatus, non per suum legale ob onus tutela, unde si non adiungiferas tutelam non perdit legatum. Idem quando testator vnde cum re legata, qua sui natura amittit potest, non suscep-
ta tutela adiungit, legales alteram, que nequit amitti.
nra. 3.
14. Determinatio recipiens plus a determinabili equaliter et determina-
tive.

EST falso proxima † precedenti hac dispositio, quando scilicet et testator leguit tutori. Nam ex mente & animo legalle præsumitur, vt tutela onus suscipiat, alioquin legatum non con-
sequatur. Ita respondit Paulus in l. Se cenni ff. de excessu t. lib. Relè ergo plautus cum, qui recusat id quod testator relinquit, ab eo, quod petis,
quod item dedit, repudiare debere. Hanc etiam sententiam probat l. vitia.
in præc. ff. de confir. tuto. & confert ipsi legatum §. amittere. ff. de yis
quidam, vi inde.

Hanc esse præsumptionem iuri scriptum loquitur. Andreus in ad-
ditus in ali spec. in tr. de præsumpt. & specie, in yis. in verbo, in predicto
caecidit & respondit Paulus in conf. 337. licet allegamus col. 2. libr. 4.
& Angel. in conf. 66. Licet testator.

Recedit tamen ab hac præsumptione contraria conjectura
2 ris & præsumptionibus, quibus confitit potest, quod testator erat
alioquin reliktus ipsi tutori, etiam si cum non reliquerit tutore.
Ita probat dicit a. N. I. Semina veris nos scoperemus verbabus sunt. Non
semper tamen existunt, cum qui omnes tutela recusat, repellendum a le-
gato sed a demum sibi legatum in ideo adscriptum appearat, quod eidem
tutelam fieri oportet non quod aliquis daturn efficeret etiam sine tute-
la. Hoc enim Paulus, cuius sententia secundis respondit ex nostris Ang.
in d. conf. 30. col. 1. vers. quartus c. i. R. in conf. 33. no. 3. lib. 2. & alij
quos infrafero.

Porrò, quod testator erat reliktus etiam si tutorem illum
non constituerit, signis & connectioris colliguntur.

Primitaque conjectura quando in testamento legatum fuit
3 reliktum: deinde in codicillis postea factis tutorem dedit. In hoc
enim legato (inquit Paulus in d. N. I. Semina in fine) hoc potest dici,
non ide e relitto, quia & cum tutorem esse voluerit testator. Ca-
terum idem Paulus in l. sub legibus vixit est scipium corrige, &
consecuram banc non probare. Ita enim subiuxit. Sed hoc nomine
semper reliktus, nec admittenda: nisi endenter pater expremerit, velle se
dare et omnes tutela non admittantur. Semper enim legatum aut an-
cedens, aut sequitur tutela. His enim Paulus non rellet quod tute-
la sit data in codicilli, & legatum sit factum in testamento, Cum tamen
testamentum confirmet codicilli, & ideo periclitescit ea in una & emendat reliktus
legatum & data tutela. Et propterea dixit Paulus, semper legatum
antecedere, aut sequi tutelan. Vobis dicere nullum esse in hoc
confitendum differentiam, quod præcedat, vt sequatur tutela
legatum, vel econtra, vel quod factum sit legatum in testamento,
& data tutela in codicilli.

Secunda est t. conjectura, quod testator esset reliktus, etiam
5 si tutelam non administraret legatus, quando scilicet et testator
legatum coniuncta per sona & le multum de eccl: e: cui etiam tute-
lam dedit: sicut quando pater filium adulsum tutorem reliquit
alii fratribus suis pupillis: & si legatum reliquit. Nam non præ-
sumitur reliktum legatum tanquam tutori, atque ita ut tutela o-
onus suscipiat: sed ut filio atque ita omnis tutela non sit causa lega-
ti, quod testator alioquin erat reliktus. Ita Apollonius in l. 3. t.
6. que tutoris ff. de excessu tuto. Et in officie Baldini in conf. 337. licet
allegamus col. prima, vers. 1. cap. lib. 4. Ita quoque Romanus in conf.
209. n. 2. qui respondit de annulo, qui nepotem debeat tutores,
& legatum eificare: & de fratre, qui fratri tutores & tute-
lato legauerat, confidit idem Romanus in conf. 337. col. 1. Et de fratre
pariter respondit Parillus in conf. 84. n. 27. & in conf. 37. lib. 1. Sic etiam
de auct. qui nepotem ex filio tutores reliquerat, & legatum eificerat, confidit Decius in d. conf. 178. col. 2. vers. 2. responderit. & col.
4. vers. 2. Nec obstat istud. Ita etiam de marito qui vxori legavit, e-
que tute la omnis invenit, respondit Ruini in conf. 33. n. 3. & 4. lib. 2.
6. & c. 6. qui allegat, d. §. que tutoris. Verum tamen Crotius in conf. 337. col. 1. Et de fratre
m. 6. n. 2. lib. 2. auctus non est affirmare hunc casum, quando
scilicet maritus reliquit vxori sumbitur dubitare Crotius, vxorem
dicci posse coniunctam personam marito testatori. Non etat
tamen quod dubitare et Crotius, cum tex. d. §. que tutoribus, funda-
datus in amore & benevolentia, quibus testator profuguebat
legatarium illum filii fungine coniunctum. Qui sane amor est

maxime considerabilis erga vxorem, cui testator non sollem la-
gauit, sed etiam tutelam minus aliqui virile confudit. Et senten-
tia hanc probat l. cum alienam. C. de legatu, qua adducta ita in pte
respondit Angel. in conf. 166. testator, colum. 1. vers. in questione
ergo.

Ceterum † hac præsumptio, & conjectura locum hoile habere non possit videtur: quandoquidem fanticum iure novo cre-
ditur, tutorum & testatoris sanguine coniunctum non posse re-
cuperare munus tutelae & legatum retinere. §. in annob. in Aut. de
heredit. & Falcidea, vt illo loco explicatur Jacob Belusius, quem feci-
tum Bart. Bald. & Alexan. in l. predict. C. de leg. Roma. in d. conf. 207. m.
2. & in d. conf. 235. col. 1. vers. 1. gata videndum. Describi in conf. 207. m.
2. & in conf. 232. n. 2. & euvidem opinione alios placere etiam Neuz.
in conf. 33. n. 2. & 3. & diligentemente commenor aut: & alios etiam addi-
dat Jacobini in l. predict.

Requiritur tamen ut locus sit huic poene amissionis legati
ob recusat tutela administrationem, quod tutor ipse hinc
monitus & interpellatus ad suscipiendum omnius hoc, mutata sub-
bor ampli. C. de fiducien. Respondit Decius in d. conf. 178. col. 2. vers. 1. Rec-
uerit quod dicitur post Alexan. in d. l. pen. in fin. & videtur Jacobini, &
familia Georgia in fine, & Neuz. a. m. l. conf. 3. min. 9. m. 9.

Eft tamen † hic obseruandum, quod egregie docuit Romas-
inus in ali. similares, p. 96. C. de legem Falcideam. tutorum hunc
cuisus tamen administriali rite tutelam, non priuari lege, seu factio com-
mitio a se aliter restituendo.

Terria est conjectura quando † testator leguit ei quem alio
quo casu sensit & permisit tutelam omnis omisit, sicut quando
maritus legavit proprie vxori, quam tutricem filiorum reliquit
& deinde dicitur, quod ipsa sua vxor consequetur legatum eti-
a si transbit ad secundas nuptias. Eft enim certum mulierem fe-
cundo nebentem amittere tutelam administrationem. aut. mari-
e & uia. Bart. C. Quod si mulier tutela exponit patris. Si ergo testa-
tor voluit vxorem suam obtinere legatum etiam si tutrix esse de-
finat, sequitur dicendum, non reliquit legatum propter omis
tutela. Ita in effectu respondit Crotius inter confita Grat. in d. conf. 3. n.
7. lib. 2.

Quarta est conjectura, quando † testator confitit tutorem
illum qui tutor esse non potest, & ei legatum fecit. Hoc sane casu
legatum non præsumitur factum ex tutelam: & idcirco legatus
ipsi non perdet legatum, eti tutelam non administrabitur. Ita Bart. in
l. pen. C. de legatu. Bald. in d. conf. 337. col. 1. vers. 1. cap. lib. 4. Angelus in
d. conf. 166. col. 1. vers. 2. quartus capitulo. Crotius in d. conf. 3. n. 2. & quire-
pondit, de legato reliquo minori 25. annorum cuius est testator reli-
querat etiam tutelam omnis. Et horum sententiam probat Labadis
in illustratione, C. de legatis.

Quinta est conjectura, quando † testator confitit tutorem
qui non haud omitti potest, non suscepit tutelam administrationem
legatis et alteram, quae nequit amitti, ut si maritus reliquit vxori
domini & aliam rem. Ita respondit Crotius in d. conf. 24. numer. 8.
Ex ratione adductus, quod † vna determinatio recipiens
plura determinabilia equaliter determinat. L. iam hoc inc.
ff. de mil. & pupil. subdit. & l. quamua. C. de impetratis
& alijs subdit. Quae sine conjectura levius ad ordinum mibhi videtur
cum regula d. l. hoc iure ceſſat, quando inerit vnam & alteram
rem ex tua diversa ratio, & ipso alio declarat l. p. d. l. iam hoc inc.
nro. 12. Porro in casu nostro diversam efficaciam inter dotem
vxoris et a marito reliquit, & rem aliam legatum, nemus est qui
non videat, cum dos ipsi mulieri efficit omnino reliquit etiam tanquam
eius propria, alia vero res legata nequaquam.

PRÆSVMPT. CXXV.

Legatum factum pauperibus, de quibus praefama-
tur testatorem sensisse.

S V M M A R I A.

Legatum factum pauperibus valer, licet in certis videatur. Non
potest dici a patrimonio, & si pauperum electio conferatur execu-
toribus testamenti, vel Episcopo, num. 2. Elegio tam
pauperum cunctorum primam concessa executor ordinarum testamenti con-
stitutis atque auctor, & nulli exceptum executorum Episcopis
p. curia testatorum, eligendi facultatem habet. numero
903.

Episcopat in eligendo pauperes, quibus legatum est reliquit, non
libera,

- libero sed regulato arbitrio vel debet. Idem de testamenti executo-
toribus ibid.
- 3 Legatum si ex facultate pauperibus, executores vel Episcopus debent eli-
gere ex pauperibus cunctis ut ipsius testatoris.
- 4 Testator quando relinquit Ecclesia intelligitur de propria & paro-
chiali eius ecclesia.
- 5 Legatum quando est factum pauperibus debent executores vel episcopi
ex pauperibus cunctis ut eligere prius feminis quam masculis.
Et feminis illas pauperes eligere debent, que vel in moni-
steriis clausae sunt, vel in hospitalibus & carceribus clauduntur, &
potest moniales quam alios religiosos, numer. 8. Nam monialium
impia est periculis illa aliorum religiosorum, numer. 9. Et ex pauper-
ibus, vel monialibus, vel carceratis pauperes eligere debent
num. 10.
- 11 Eleemosynam dare magis indigentem & etiam paribus melius est.
- 12 Legatum pauperibus factum tunc inter magistris distributione debet,
quando ipsi sunt magi pauperes & capaces quam feminas. Et ex
magi pauperibus sunt elegendi ex his, qui sunt de familia testatoris,
numer. 13. Et non existentibus pauperibus ex familia testatoris,
elegiuntur magi pauperes ex propria familiis & executorum,
numer. 15.
- 14 Charis enim ordinata a principio esse & fuisse.
- 15 Canonizati orbi est subvenientibus non potius quam aliis : abhinc
est ratione distinctione ratio secundum differentiam communione,
sicut in art. & utilitatibus, nam sanctiores ac magis indigentes est sub-
venientibus quam propriopinqi.
- 16 Executores legati ad prius canas si sunt validi pauperes, pro scriptis
vel coram filiis & ceteris possunt partem aliquam bonorum distribu-
buendis pauperibus. Si autem coram monia erat cognita ipsi
testatori, fecit eum numer. 18. Si tamen deinde superius non pauperes,
et non erat ipsi testatori cognita, possunt pro se vel coram
filiis recurrere, numer. 19. Et unquam possunt tantum pauperes
relegiuntur omnia bona testatoris assignari & tradanci, numer.
20. & seq.
- 21 Testator si simpliciter dicit operis, quod bona sua distribuuntur pro a-
mima ipsius, vnu tantum pauperes ad executoriis eligi potest. Si au-
tem dictio bona distribuuntur vel deinceps pauperes, plures pauperes
eligi possunt, numer. 24. Et quid si dictio bona distribuuntur debetur
inter pauperes, numer. 24.
- 22 Numerus singulari potest resoluti & verificari in numero plu-
viali.
- 23 Testator quando infest bona sua distribuuntur debetur inter pauperes, sive
vnu sive eligi potest, quando bona distribuuntur sicut modici valua-
ti, & ceteris ballo & multis filios, & praecepit feminas, sicut si bona
distribuuntur sicut operaria, numer. 25.
- H AC de perutile dilatatione multa doctis & accurate scrip-
tis inter alios diuos ex recentioribus bene eruditis iuri-
consultis, sive Benincasius in tractatu de paupertate quod in tertio
scripti ultime volunt at, numer. 33. & Mantica in commentariis de con-
iecturae ultimorum volunt at, numer. 33. tis. 13. Et quoniam ab his
scriptis sufficie fatus possum ad illud randam de cipationem hanc
Atcamen dicam & ego nomnulla, que ad rem visa sunt pertinere,
tum illud primus obseruandum est, legatum pauperibus factum
valere, tamen in certum videatur. id quod pauperibus, Landi, & Ipsi
qui ad declinandum, C. de episc., & clerici. Nam speciali favore pietatis
& religionis hoc permittunt est: sicut probant verbis d. l. si quis ad
declinandum, bi. p. et si in curia, multo verius. Sed si pauperes, Et an-
nuntiatio glos. Bart. & reliqui in Liquidum relatoris si de rebus dubiis, &
esse coniunctum testatur & probat Emanuel Costa in cap. si pater, in
prima parte, in verbis pauperes, numer. 3. ver. Ergo autem de testatoris, in
quo loco recenter & consuetus diuinum rationes. Est & si secundo anno-
tandum, hoc legatum dicu non posse captiōnem, tamet pauperes
electio conlitteretur executoribus testamento, vel Episcopo. Ita
Bart. int. 1. numer. 8. C. de facio, scilicet testator, & in specie legit respondit
Parson in conf. 3. column. p. m. lib. 2. & alias conuenienter & cogni-
tur Didacus in cap. cum r. m. numer. 12. de test. & Emanuel Costa in cap. de
pauperes in prima parte, in verbis pauperes, numer. 3. quia testator esse coniunctum
& verus sententiam.
- Eit & tercii obseruendum, electionem pauperum censeri
concessum primum executoribus testamento, si constituti & reli-
cti testatore sunt: sicut clarum & manifestum est, & sententiam annas
in cap. nos quidem, ut test. Nullis vero existentibus executoribus,
Episcopos cunctis testatoris eligendi facultatem habet: sicut in
specie annas. Alius Benincasius in dicto tertio scripti, numer. 4. qui sententia
est: & recte sententia. Ita Bart. in dicto si quis ad declinandum, C. de Epis-
- clericis, dicunt, est in arbitrio Episcopi elegere hos pauperes, quibus res
legatae eradas. Porro Episcopus non liberum, sed regulato arbitrio +
est debet, instare, que scripti in libro primo de arbitriis iudicium,
quod. g. Hoc inde arbitrium censetur datum testamenti executo-
ribus. Et in specie hoc esse arbitrium regulatum, non autem liberum, & absolument responderunt Bart. in conf. 4. numer. 3. in fin. lib.
1. & Par. in conf. 5. in fin. lib. 3. Quocirca primum tibi eligere debent &
executores, vel Episcopus, ex pauperibus cuiuslibet ipsius testatoris
cum dealibet non fenestrile praematur. Ita in specie scriptoribus
gloria, scilicet pater, in verbo pauperes de statuam. 6. Bart. int. 2. numer. 2. C. de
anno, cint. lib. 10. Tr. aquilini in tractatu de privilegiis p. c. conf. 4. p. 6.
col. 2. Didac. in d. c. etiam ibi, n. 14. de test. & Costa. m. 1. s. pater, in ver-
bo pauperes, n. 11. qui loci, n. 12. reculit simile, de quo diximus supra,
quod quando testator reliquit ecclesie, intelligitur in dubio de
propria testatoria Ecclesia, nempe eius parochiali.
- Secundò debent & executores, vel episcopus ex dictis pauperi-
bus ciuitatis eligere prius feminas quam masculos. *Hoc semper*
intelligimus in dubio, cum felicit in reliquis datur paritas. *Vt etiam*
deinde in aliis editionibus.
- Tertiò ex feminis tibi eligere magis debent executores, vel episc. &
feminis illas pauperes, que vel in monasteriorum claustris clau-
se sunt, vel in hospitalibus, vel in carceribus clauduntur. De monialib.
magis q. de aliis estia quam de monachis aliisq. religiosis, sic sensi-
t Baldus, in fin. multitudine fin. ff. de statu bon. Marlinus in fin. 2. 4. &
ad finem & in specie magis Ripa intrat de pelle, int. de remedio ad
conservandam ubertatem, n. 13. & Benincasius in dicto tertio scripta-
li, numer. 4. & 5. & numer. 49. & 50. vbi de carceratis, & in Hospitali ex-
istentibus.
- Lratio, quia tibi paupertas & inopia in monialibus est pericu-
losior illa aliorum religiosorum, s. i. de statu monialib. 6. Et ideo
prosumptum testatorium de his sensibus: cum praematur testator
voluisse prouidere in casu magis necessario: sicut in reponde-
runt Bald. in conf. 5. Pater filio, col. 2. lib. 1. & Cranet. in conf. 4. numer. 12.
- Quarid ex feminis tibi eligere magis debent pauperes &
pauperibus, eligi debent pauperes. Ita Benincasius in dicto tertio
scripti, numer. 50. Nam (ut ille civix) dñe eleemosynam magis indi-
canti melius est exercitari paribus, secundum Dianum Thomam, 2. 2. q. 3. &
art. 3. ad finem. Et ob meliorem necessitatis causam, sic etiam sentit
testator, ut ex Bald & Craveta diximus supra.
- Quinto, si magis pauperes & inopes sunt masculi quam fe-
minas, illi prius, & religiosi quidem ante alios eodem ordine quo
supra diximus de feminis eligendi sunt. Nam in his locum habet
ratio supra considerata, quod scilicet testator voluerit prouidere
in casu magis necessario, & facere eleemosynam omnium meliori mo-
do. Ita intellig. & deslat. & ch. in pater, numer. 3. & q. 6. in fin.
- Sexto, ex magis pauperibus & inopibus masculis eligendi 13
sunt ex his, qui sunt ex familia testatoris. Nam his magis quam ex
transi viri similiter prouidere voluit testator: cum tibi chartas or. 14
dinatae incipiunt & f. f. s. l. P. f. C. de serv. & aqua, cum alijs tra-
dictis ab abbate in c. 1. n. 1. de colub. cleric. & malitiorum, & Tr. aqua in
tractat de primitu p. c. causa, iuris p. c. ratione.
- Septrimo, non existentibus tibi pauperibus ex familia testatoris 15
eligere poterunt executores, vel Episcopus magis pauperes ex pro-
priis eorum familiis. Ita Bald. in lib. 1. illa infinita, n. 2. ff. de hard. inf. &
egregie And. in conf. 3. 7. in his dubiis decidenda. col. 1. Paris. in conf. 4. 5.
numer. 15. lib. 3. & in conf. 26. numer. 1. lib. 2. & Tr. ap. in tractatu de privilegiis
p. c. a. in p. c. ratione, in vers. 18. facta pro prima parte.
- Estrato, quia verisimiliter de his etiam sentit testator: sicut
scriptum est Bald. & reliqui supra a communitate.
- Et confort, quod in erga bona eleemosyna habenda est ratio
si ipsius primi, unde fluorum: cum ordinata charta (viriam
diximus) & se & suis incipiat. Et egregie sancteque scriptis Dianus
Thomas, 2. 2. q. 3. art. 9. magis tibi subueniendum est coniunctioniori
bus, quam alijs. Inquit tamen sanctus Doctor, ad libendam esse
dilectionis rationem, secundum differentiam coniunctionis, san-
ctitatis, & utilitatis. Ns multo sanctiori, & magis indigenter,
magis viril ad commune bonum dandum est quam propinqiori:
praelatim si non sunt multa coniunctum. Et Dianus Thomas feci-
sanctus Aug. Clavis in summa in verbis eleemosyna, numer. 3. & Bartholomeus
Fumas in summa in milia, in verbis eleemosyna, numer. 3. & 14.
- Quinimum executores tibi ipsi valde pauperes, & inopes pro se ip-
sis, vel coram filiis retinere possunt partem aliquam bonorum
pauperibus distribuendis sum. Ita Jacob. de Areto, in tractatu de execu-
toribus, numer. 4. Bald. in lib. 1. in p. 17. quod cum que vniuers. nom. Angel
Menob. Praefinge.

in l. illa institutio ff. de hered. infit. Calder. in conf. 39. in it. de tefla. Capra. in conf. 3. nu. 18. & alios recenti Tyrag. in loco supr. alegato. Idem scriptor Angelus Clancianus in summa, in verbo, elemosina, nu. 3. Partiu. in conf. 26. nu. 24. lib. 4.

Crediderim esse aduentum & distingendum, ut viuere est
18 distinguere Ancharan. in conf. 4. Quod autem necficitas & inopia excitorum ita extitit tempore conditi testamenti, vt cognita fuerit ipsi testatori.

Hoc calu executores nihil pro se corumque filiis retinere possunt, quia verisimile est, quod si testator volueret eos aliquid habere, iam eis legasset. Aut executores tamen tempore conditi testamenti non erant pauperes: sed deinde superuenient inopia tamen existit paupertas tempore conditi testamenti, non tamen illa est cognita testatori.

Hoc calu existit paupertas executores pro se & filiis retinere: cum verisimile sit, quod si testator sciueret, vel cogitasset hac de inopia, & paupertate, eis reliquias. Ita sane respondit Anchara. in d. conf. 8. nu. 3. ver. Quibus tamen non obstante.

Ceterum in ea dubitatione, quam nostri explicare solent, an 20 i executores ij testamentarij possint vnum tantum pauperem eligere, cui bona ipsa omnia testator est aliigena, & tradit? soleo distinguere tres casus.

1. Primus est tamen casus, quando testator simpliciter disponuit, bona sua debere distribui pro anima sua. Hoc calu vnum tantum pauper eligi poterit. Ita in specie respondit Calfer. in conf. 92. super primo qualitate, nu. 3. lib. 1. quem fecerat sibi Cagnoli in singularia, nu. 32. ff. sc. certius legit.

2. Secundus est casus, quando testator disponuit bona distribuiri, vel dari debere pauperi, atque ita testator vnu sibi ferme seu nomine singulari. Hoc in calu respondit praeclarus in loco Cafrensis, executores eligere posse plures pauperes, cum tamen numerus singularis risponsum refolvi & verificari in numero plurali. Idem scriptor Romanus, in conf. 4. 4. Testator dicit, & cum fiscis qd. Filius in cap. omnes leges. col. 2. ver. declarabitur. dicitur.

3. Tertius est tamen casus, quando testator dispo. sit, bona sua distribuiri debere inter pauperes: atque ita testator vnu sibi ferme seu numero plurali. Hic casus controversus est.

4. Nam multi in ea opinione fuerint executores non posse eligere vnum tantum pauperem & inopiam: sed plures eligere & in eos distribuire debere. Ita in loco Barr. in l. 1. ff. de spio. lega. Rad. in l. 1. 19. C. de sacro. Eccles. Calfer. in d. conf. 97. nu. 5. 1. in l. 1. Galini. q. quod si u. in feunda lectura. nu. 2. ff. de libe. & postib. Featu. in d. omnes. col. 2. ver. Declara. in huc dicitur. Decimus in conf. 47. nu. 9. & Joan. Balognetus in l. singularia, nu. 32. ff. sc. certius pera.

Secunda sive opinio eorum, qui dixerunt, iudeo executores policegare vnum tantum pauperem & inopiam: & ei distribuiri, seu tradere omnia bona testatoris. Huius opinione rufus est, eff. sub parvum conf. l. Barr. in l. 1. vnu & familia. ff. sc. si fundam. ff. de leg. 2. & manus suis ibidem Conuersus & Imola. Ita etiam Alex. in l. qui quartam, 6. ff. de leg. 1. & in cap. 109. num. 9. & communem hanc esse opinionem testantur Claudia Aquinensis in d. l. qui quartam. 5. & Cagnoli in d. l. singularia, nu. 17. ver. sed contra eam.

5. Tertia considerari & altera rite potest opinio, qui praedicti cedillari facili posse: ut dicamus, quod aut bona testatoris sunt modici valoris, tamen quod ipsa pauper inops effectus non efficietur dicitur: sed hoc tenui patrimonio sibi leueatur tanta inopia & paupertate, praefertur si multos filios haberet & tum maximè si feme subnubet. Hoc calu credere sequendum est, secundum dictum opinionem, ut illicet his foliis pauper eligi possit. Estenim verisimile, quod si testator huc sciueret, & tantam inopiam per oculis habuisset, ei reliquias: cum magna sit haec elemosyna, & anima-
26 rum salutis valde proficia. Aut verò testatoris patrimonium & bona distribuenda sunt opulentia, tamen quod vnu solus quantumvis inops efficeretur dicitur. Hoc in calu sequitur primam illam opinionem, quod illicet multi eligendi sunt pauperes, quibus pro eorum qualitate & conditione distribuuntur bona, non autem vnu totum tradere. Cum elemosyna danica non sit, ut si duos officiantur, ne sit occasio negligenter & inertiter, ut ergo & saule scripta reliqui Dium Thomas in d. 2. apud. 3. art. 9. & facetus qd. vnu eruditus Bartholomaeus Famus Dominus cuius in summa armilla in verbo elemo. fma. 4. nu. 11. Id quod totum arbitrio & consciente executorum regi linqui debet. Porro examinetur, illi diligenter quod conuenit viro bono & timenti Deum op-

timum max.

S V M M A R I A .

Bonii existentibus in ciuitate legis, an & quando presumuntur ea

reliqua que sunt in suburbis.

Testator si legat totum frumentum, quod habet in ciuitate, non contineat frumentum quod exstet in suburbis. Extende, etiam si ciuitatis muris amplius & suburbia includantur, nu. 6.

Ciuitatis vel verbis propriè dicuntur, quae muris cinguntur.

Legatum sicut & propriè debet interpretari.

Dicitur, in pro intra, & dicitur, in intra, significat at solum quae intuhabentur.

Bonii existentibus in ciuitate legis, presumuntur etiam reliqua que sunt in suburbis, quando relata sunt sanguine communis, & sic in legatis que admittunt largam interpretationem. Idem quando testator non habebat banum in ciuitate, sed solam in suburbis, num. 3.

Charia legatis, renunt libri, quando testator nihil prater liberas habebat.

In legato generali continentur venialia, quando testator nisi aliud in domo quam ea habebat.

Fragmentum legato, quod testator habebat in ciuitate, confert legatum frumentum unum existens in suburbis, quando ita tenetur causa custodie, donec defteretur in ciuitate.

Bona, quae sunt in domo custoditis, & c. a. perinde sunt ac si ibi non essent.

Testator si dicit, lego bona quae habeo Papia vel Pat. ac. confert legatus etiam ea que sunt in suburbis. Idem si dicit, lego bona mea, que habeo in ciuitate Pat. ac. nu. 4.

Nomen proprium declarat appellatum.

D Vbitari sapere contingit, an & quando legatis bonis existentibus in ciuitate presumuntur reliqua ea, quae sunt in suburbis? Quia quidem in re duos casus constituo, scilicet diximus in lib. 1. de arbitrii, quaf. 99. nu. 4. & nu. 16. Primus est quando testator ita dixisse bona, puta frumentum, quo habebat in ciuitate, vel in verbo. Hoc in calu non continetur frumentum existens in suburbis. Ita post Baldem in cap. Rodolphus, n. 8. & Feliam ibidem, nu. 3. de rescrip. Cratene in conf. 297. col. 1. ver. videtur prima: scripsi in d. lib. 1. de arbitrii iudicium, q. 99. nu. 6. que loci dicti se fieri hinc hanc. In d. 2. fine primi p. ff. de ver. ff. legi. Et hic accedit Secundum in l. 2. num. 3. ff. de rebus dubiis. & Rebibus in d. l. 2. col. 3. in vers. gloss. in secunda pars.

E haec quidem sententia caratione primum probatur, quod viribus vel ciuitatis propriè dicuntur que muris cinguntur. 1. 2. 1. Aphe-
ni. & 1. dicitur ff. de ver. ff. legi. cum ergo legatum sicut & propriè debet interpretari, dicendum est, frumentum existens in suburbis non continetur in hoc legato. Secundum clare probat text.

l. nam quod liquido, s. si ita legetur, ff. de pen. leg. Nec speciale est in ciuitate Roma, scilicet dixi pofit alios in d. q. 99.

Tertiū suffragatur, quod tamen illa dicitur, in idem significat quod dicitur, intra. Sed dictu intra solum significat que intra habentur. l. 4. cum viribus ff. de off. prefectori virbi. Exclusa ergo sunt in suburbis existentia. Ita argumentum at solum in d. q. 99. nu. 7. & thidem nu. 4. & 5. familiis Doctorum traditio ad hunc calu bonum comprehendit.

Excluditur hinc casus, ut locum habeat etiam si ciuitas deinceps muris amplietur, atque ita suburbia & ciuitatis includantur. Ita scripsi in d. q. 99. nu. 8. post lib. & Feliam, quis ibi clamorauit.

Declaratur hincas, ut tamen locum non habeat in legatis, que largam admittunt interpretationem: scilicet sunt illarum scilicet familiis coniunctissimis scripsi supra in praecept. 107. nu. 26. Hoc sane calu legata etiam presumuntur ea que sunt in suburbis. Ita post Cratene in conf. 297. nu. 2. scripsi in d. q. 99. nu. 1. quae loci familiis adduxi.

Declaratur tamen, ut non procedat quando testator non habeat bona, puta frumentum in ciuitate, sed bonum in suburbis. Hoc in calu prefundit legatum frumentum existens in suburbis. Ita declarat Bald. in l. 1. 6. in mto. 10. col. 2. ver. ff. sed quod non dicitur ff. de officio prefectori virbi. & thidem Albotius, num. 4. & Fel. in d. l. 2. Rost. n. 4. Est ratio, quia si loqui legatum est inutile, quod dicendum non est. Ita simili in calu habetur in librorum. q. p. tamē Caius filii leg.

LIBER QVARTVS.

- 9 lega & vbi legalis chartis, libri veniunt, testator nihil preter libri habens habebat. Hoc facit quod dicitur, in legato generali contineri venia, quando testator nill altid in domo quam ea habebat, ne legatum in ille sit. Ita legio in l. generi, l. vii. xxvii. ff. de vñfis nū leg. quam faciat sui multi, per referat in anima. 9.
- 11 Declaratur tertio, ut non procedat thic casus & presumptio, quando testator habebat quidem bona, putā frumentum in suburbis causa custodiae, ut illo in loco conseruaret donec desferri saceret in ciuitate. Hoc sane casu presumptio legatum hoc frumentum. Ita Balbus, albericus & Felius in loco supra allegati. Ea est huius sententia ratio, quia frumentum illud existens causa custodiae in suburbis habetur, ac si esset in ipsam cituatem. Cum ut tempore non aere perperuo repotitum sit frumentum in suburbio. Ita ergo probat text. l. fundus de leg. tertio, si fundus inquit Pomponius, legatus est cum hi quis erunt: qui ad tempus ibi sunt, non videtur legata. Et idem pecunia, que sacerandi causa ibi fuerit, non sunt legata.

Et dicit portius casu ibi repositum frumentum quām deliberauit, ut ibi existat & idē perinde est ac si non extet in loco, ut ergo respondeat Proculius in l. si a legatum est. de leg. i. Era et rem optimē concerti l. vii. xxvii. l. 6. de auro & argento legato, vbi ea, sunt in domo custodiae causa, perinde sunt scilicet ibi non existent.

- 43 Secundus est casus, quando testator ita dixit: Lega bona quae habeo Papia, Patauij. Hoc sane casu presumuntur legata etiam bona ex existentia in suburbio. Ita Balbus & Felius in d.c. Rudolphus, quis fecit suum in d. lib. 1. de arbitrio iudicium, qq. 99. nn. 16. cito dixi, sub nomine proprio civitate contineretur suburbio.

- 14 Extendit hinc casu, vt locum habetur etiam cum testator iadixit. Lega bona mea, quo habeo in ciuitate Patauij. Hoc etiam 15 casu comprehenduntur existentia in suburbio scilicet nō proprium decrētū appellatum. Ita Balbus & d.c. Rudolphus, numer. 2. in fine, & secundum l. d. quāsi. gg. numer. 19. & 20. quos loci dixi, vel etiam eis contraria opinione Azonis & Bart. in l. numer. 3. in fine de verbis rationibus & argumentis Azonis & Bart. respondet. Nec mihi fatis probatur illa difficultas, quād conciliandis opiniones confundit Capolla in d.l. 2. num. 8. vers. ego autem puto.

P R A E S V M P T . C X X V I I .

Legata solum ea, quæ testator tempore conditi testamenti habebat, an & quantum primumantur.

S V M M A R I A .

- 1 Testator an & quando presumatur legata etiam, quæ habebat tempore conditi testamenti, vel etiam deinde acquisita.
- 2 Verba præteriti temporis an & quando trahantur ad futurum, & nūnq. seq.
- 3 Testator si legavit credit a quandocumque facta, & post conditum testamento acquisita alia credita, an haec noua credita a comprehendantur in d. leg. & ibi multis inlerioribus probatur, quod non comprehenduntur nova credita. Idem quando dixit testator, lego quæcumque credita a contraria & quæ experientur tempore mortis mea: quia non venient credita post testamentum contractum. nūnq. 4.
- 5 Indicta ad dominacionem, non debent operari augmenta.
- 6 Testator si vñs est præteritus temporis, an suara contineantur, cum verbis præteriti temporis regulariter futura non comprehendenda, nam seq. tñm in dubio si præteritus & futurum significant, non comprehendunt futurum. a.s. 7.
- 7 Debitorum liberatio si sit reliqua intelligitur de iis, qui erant debitoris tempore conditi testamenti, non autem de debitis deinde contractis.
- 8 Argumentum à contradicione ad ultimam voluntates inter recipit.
- 9 Verba præteriti temporis in contradictione non comprehendunt futurum, idem idem invenit in refutatione.
- 10 Obligatio si ad obsecrandum pacem pro se, & filii, intelligat de legi narratis, non de natura.
- 11 Testator legat aliis quæ quid restaret de suis pecuniis in mente Florentie, prius plures omnes debitis. Et tempore conditi testamenti restabant mille tantum, tempore eiusdem mortis acquisuit vñs ad tria milia: debet ita tantum mille consultum fuit.

P R A E S V M P T . C X X V I .

749

- 13 Legatum tertie partis bonorum quæ testator habet in illo loco, comprehendunt bonorum quæ extabunt tempore conditi testamenti.
- 14 Testator si subtestans aliquem & eius filios, intelligatur de natu temporis & testamenti.
- 15 Legatum liborum, quæ habebat testator, non includit libros deinde emporis. Idem quando confessit aliud testamentum, emporis deinde alijs libris, & in eo conformatum primum testamentum quod ad legat. num. 16.
- 16 Testator si legavit in codicilli vñs & xxviii, quæ habebat, & deinde alias et emis, & confessit postmodum testamentum confirmatorum informis codicillorum, continentur solum illæ existentes tempore codicillorum.
- 17 Legatum factum etiam con uilla personam comprehendit nisi ex qua existent tempore conditi testamenti. Idem in legato conditionali. num. 19.
- 18 Testator si dixit, Lega Caio, quod dare & relinquere possum ex bona mea, quo habeo, confessetur relinquere etiam quæ post testamentum acquisuit. Secim si dixit, lego omnes meas, quæ sunt & reperiuntur post pat. an. nū. 21.
- 22 Verbum debet declarare illud ad quod referuntur non aliud.
- 23 Legatum censetur comprehendere etiam futurum, quando variatio vel augmentum versus circa eandem rem legatum, vel quæ habebat loco eiusdem ex dispositione defundit. Idem quando res posita acquista est præsumat legate accessoria. nū. 24.
- 25 Legatum monies debetur secundum tempus solutionis, quo auctio est eius valor.
- 26 Testator si vñs est oratione vniuersali in legato sine adiunctione verbi praeteriti vel presenti, vt si legata grecem, persicam, vel quid simile, futuram etiam acquisita legasse ceaserit accessoria vel ad grecem vel persicam.
- 27 Accessorium sequitur suum principale.
- 28 Legatum censetur continuare etiam futurum, quando testator dixit, lego omnia bona: vel lego vñs frumentum omnium bonorum.
- 29 Testator si vñs est in testamento sermone generi alio adiuncto verbo praeteriti vel futurum temporis futurum, vel ceterum etiam lego. Idem quando testator corrupti illi velas quæ legavit, ab illo loco eas sumi feceruntur: haec enim renouata a loco primatum subrogata censetur sumi. 30.
- 31 Testator si vñs est sermone particulari in legato, dicens, lego illi fundum, lego etiam præsumatur factio, quæ ipso fundo accesserint. Idem quando dixit, lego fundum meum. nū. 32. Idem quando testator legatum partem tam unius ipsius fundi. nū. 33.
- 32 Testator si in legato vñs est oratione indeferita, nūnq. præsumatur futurum etiam legasse. Et que sint verbæ indeferita, ostenditur ibi dem.
- 33 Pronomen, meum, tempus præsentis denotat. Intellexit leg. si ita. ff. de auro & argento legato.
- 34 Pronomina, meus, tuus, suis, possessoria sunt, & ob id tempus præsentis demonstrantur. Scimus si illas adiunctum sit verbum futuri temporis, numer. 37.

Egregia admodum est disputatio, an & quando testator præsumatur legata ex tantum, que habebat tempore conditi testamenti, vel etiam deinde acquisita. Nam inde dictationem longis fatis distinctionibus, & non parum obscuris explicauit Bart. in l. si ita legatum ff. de auro & argento legato. Ego in multis eius vestigia, quantum res nostra fert, lecturus clarissimi sediliicidius exponam, diligendo feriantur quām plures casus.

Primus horum est, quando testator vñs est verbis præteriti temporis. Hunc casum attigit Bart. in d. l. sita, num. 1. in fine de auro & argento lego dum ita scripti. Primo quando præsumuntur verbæ præteriti temporis, vel præteritus, an pergitur in ad futura.

Nec declarauit tam in illo in loco Bartol. an tempus hoc præteritum trahatur ad futurum, illudque comprehendat. Porro idem Bart. in l. si quis legauerit. nū. 1. ff. de auro & argen. lega. & in l. talis scriputa. a. 9. vñl. in secunda appo. de leg. i. scriptum reliquit verbum præteriti temporis trahi & comprehendere futurum, quando significat actum, qui pendet à voluntate ipsius testatoris. Et Bart. scriputis ejus l. l. libid. num. 32. & 34. idem sensu Romani in cons. 33. i. ann. 3.

Ceterum alter explicauit Curtius junior in cons. 27. dum respondit de hac facti specie, testator legauerat credita quandocumque contracta & facta: Deinde post conditum testamētum testator acquisiuit alia credita: Dubitatum fuit, an noua hec credita comprehendenderetur sub illo legato creditorum contractorum & factorum? Respondit sicut Curtius, non continetur: cum verba

Illa contracta, & facta, præteriti temporis non includant futura credita. Ita dicit ibi Curtius, num. 11. ver. secunda principaliter. Cuius quidem opinio conformati in melius potest ex his, que scripsi in cons. 97. m. 6. & 67. lib. 1. vbi multis demonstravi, verba præteriti temporis non comprehendere. Et num. 65. scripsi, quod si dicunt futurum non includit praefens, ne præteritum illa contra præteritum non comprehendit futurum. Nec repugnat illa sententia & tradito Bartoli, in d. l. studi scriptura. 6. vte. in secunda oppos. de lega. primo, quia illi respondet Curtius in d. conf. 277. colum. 5. eamque late explicat.

- 4 Extenditur hincus, ut locum habeat etiam quando testator ita dixit: Ego quicunque, facta contracta & facta, quæ representent tempore mortis mea. Hoc etiam catu non comprehendunt credita deinde post testamentum contracta & acquista. Ita respödit Curtius junior in d. conf. 277. num. 12. Et ratione motu est; quia illa verba, quæ representent tempore mortis, sunt tristitia praecedentium, & iudeo operari non debent ut extendatur legatumnum 5 inducatur ad diminutionem operantur augmentum, cetera regulam diligat a matre iste ff. de adam lega.

- 6 Secundus est casus, quando testator vobis est verbis praesentis temporis, an futura contingatur. Bart. in d. l. studi legatum, m. 5. ff. de aucto & argo. lega. distinguunt multos casus. Existimando conti- tuendam efficiam regulam, verba praesentis temporis non comprehendunt futurum. Quis quem regum enim probant in specie permuti Doctores, quos commenorbo statim in non huius casus argumento. Hec inique regula, primo probatur. I. si feri- püssler, de leg. 2. quo loco dicitur, verba illi testatoris: Lego quod mihi Titum dare & facere oportet, non includere, qua post testamentum Titus cepit debequia verbum, dare & portare, praesens temporis non includit futurum. Idem clarissimo secundo loco probat. I. Julian. 6. vte. de leg. 3. vbi probat legatus cum iuris incertis, quae in ea posse sive sunt, sive non sunt, mancipia quae eo tempore ibi sunt: Imo & que postea accesserunt modo, inquit Jurisicon. hoc testator manente expedit. Ecce verba praesentis temporis non includunt sive natura futurum, sed opus est, quod manifeste exprimitur. Tertiò suffragatur tex. 1. his verbis, de lego. 3. quem post Crassutam consideravi in cons. 16. m. 179. ver. tertio principaliter. Quibz manifestis probat. I. vxorem. & testam. il. primo. de lega. tertio. quo loci cum testator legasset quinque pueros ataris leprosum anorum, & vixisset testator post conditum testamentum multos annos, & tempore mortis habuisset alios in clematis atalos pueros, & dubitabat illeris, an ipso tempore pueri legato illo clementerem, respondit Scavola, debet solum pueros, qui existant tempore condi- dii testamenti. Quinto confert etiam tex. 1. ultima. 6. primo. de leg. 2. vbi illa verba communis sunt, prætoris temporis, non includunt futurum. Et hunc text. satis diligenter considerari in cons. 97. m. 7. & in cons. 16. m. 178. vbi & Crassutam retuli. Sexto fortius accep-

- 7 d. l. studi ff. de aucto & argento legato quo loci Paulus respondebat verba testatoris in dubio prolatas, quo tenuis praefens & futurū significare possunt, non comprehendere futura. Ergo 3. fortiori, quando prolatam sunt verba, quae sive natura significant & comprehendunt sive illud tempus praesens. Ita sunt argumentatae in d. conf. 97. m. 7.

- 8 Et de hoc text. a differentiis infra in item eti. Septimò confert text. I. Aurelius. 5. primo. ff. de libera. lega. loco qui respondit Paulus, liberacionem reliquant debitoribus intelligi de ijs, qui erant debito tempore contracti. Et ex text. additifis responderunt Fulgosi in cons. 37. & Curtius Iunior in cons. 277. num. 6. & Fulgosi invenimus ita etiam familiem fidei. hec dicitur Cognos. in ultima. num. 229. C. de pat. in Octa- 9 uo dicit argumentum dictum, contractibus ad ultimas voluntates, quod hunc recipitur. I. German. filij. 6. eam qui obiit sive obiit. de lega. primo, quæ generare argumentum in specie yllam est Socinus Iunior in cons. 99. num. 7. lib. 3. quem ex eius sum in cons. 97. num. 6. Nam addo Cur- tius Iunior in cons. 278. m. 8. & 9. Atqui in contractibus verba pra- fentis temporis non comprehendunt futura. Ergo nec verba testatorum. Illa minor probatur text. I. l. stipulans iurem. 9. cum stipulamus. I. si colono. & I. cum stipulamus. ff. de verborum obligatio. Hinc docuit Baldus in ap. in p. p. 10. colum. ultima. s. de appelle-

10. II. quod si quis obligatus sit obseruantibus pacem pro se & filiis, intelligitur de filiis natis, non autem de nascitibus. Baldus retulit I. qm in I. stipulamus futurum. num. 8. de verborum obligatio. & secundus sum in d. l. studi cons. 97. num. 7. Non & ultimo comprobatur hic causus aut oritur multorum. Ita I. in Caffren. in I. cum stipulamus. de verb. oblig. qui dixit, se aliquando respondit, quod cum te- 11. stator legalitat hospitali quidquid retaret de suis pecunij in mon-

te Florentie, prius solitus omnibus debitis: & cum compertum esset, quod ipsi testator eo condiitum testamente tempore rebibant mille tantum, & deinde post conditum testamentum acquisierit usque ad tria milia: celsipondit Caffrensis, præfusa legitra illa mille tantum, que ita verba praefens temporis non comprehendunt re futura. Et restatur Caffrensis, ita iudicatum fiuisse. Et cum sententia alexander. Flamin. & Socinus Iunior quis commenorauit in d. conf. 97. num. 7. in fine. Et huius accedunt Fulgosi in cons. 37. Quidam in testamento. Quis in fidei responderit? Caffrensis, præfusa legitra cum Caffrensis. Fulgosi in specie sententia sunt Herculanus in sua disputacione, que incipit, Perutius, colum. 10. vers. decimo septimo. Curtius Iunior in cons. 277. num. 13. eti. dicit ipse Curtius per se ipsum reddi hanc Caffrensis aperte non enim ex his quibus scripsi ait, in d. l. cum stipulamus, quem videm sententia ej. Huc pertinet quodsi respondit Alex. in cons. 10. 17. num. 1. lib. 6. cum dixit, legatum tercia pars bonorum suorum, quae sunt illo loco, scilicet comprehendere existentia tempore conditi testamenti, non deinde acquista. Ita etiam Corness. in cons. 1. num. 5. lib. 1. confitit, quod si testator legavit vobis futurum bonorum immobilem & bona omnia mobilia ad spiculationem & pertinentiam, intelligitur de pertinentibus & speciebus tempore testamentiis non autem de deinde quatinus. Et predictus resultat ex locutus est in cons. 97. num. 7. & 74. Et ibidem in cons. 15. adiunxit ex Bart. in cons. 1. Bonum vero a lib. 1. & aliorum quamplurimi sententia, quod si testator f. subfutit aliquem & eius filios, intelligitur de natis tempore testamenti non autem de multis postea. Et accedit quod respondit Baldus in cons. 28.4. Pater disponens, lib. 2. cum dixit, legatum in librorum, quos habebat tunc testator, & includere libros deinde emptos. Et similiter, in fortiori in causa idem fieri fit Romanus in cons. 15. incipit, sexies lxx. s. de que dictum est infra.

Extenditur primò hic casus, ut locum habeat etiam, quando 16 testamento reliquit, putat libros quos habebat: deinde emptis alijs multis, concitat alius testamentum in quo confirmatur primus quod ad legata. Hoc etiam casu in ipso legato non continentur dicti libri deinde empti. Ita tradit Roman. in d. f. 55. text. I. f. ita. qui dixit probari ex l. I. Aurelius. f. 3. testamen. ff. de libera. lega.

Et Romanum fecit est Cure Jun. in cons. 278. m. 7. comprobatur traditione eiusdem Romanii in l. quadam ff. de mero codicilli. rum, qui post Angelum in dixit, quod si testator in codicilli lib. 17. gemit vxori velles, quas habebat: & deinde alias eti. & postmodum concitat testamentum confirmatorum ipsorum codicillorum, in eo legato adhuc continentur solum vestes illarum existentes tempore codicillorum.

Extenditur secundò, ut locum habeat etiam in legato factio- 18 coniuncta per personam: Nam si adhuc futura non comprehenduntur. Ita sententia Caffren. in l. f. cognatis ff. de rel. subd. & apertis. Cognatis in l. v. lib. 23. 2. c. de pacto. & Ber. in cons. 94. 4. ff. lib. 2. recita. contraria opinione. Socinus in l. v. in quanto test. ff. de rel. subd. & apertis. quem se- cura est. Neut. a. m. cons. 97. numer. 3. finore tamen p. 1. causa comprehenduntur, ut scribit post aliis Berenos vbi supra, quem & infra a refer- ram.

Extenditur tertio, ut locum habeat etiam in legato conditione. 19 Nam adhuc testator dicitur legatus solum quod hunc erat, con- pone conditum testamenti. Ita Socinus Iunior in cons. 1. 2. num. 7. lib. 2. Nec repugnat illa res ff. de cond. & dem. on. res, quia ex causa tempore testamenti res ita legni non potuit purescere sicut legatarii. Et deinde testator respexit tempus cuenientis conditionis.

Declaratur primò hiccasus, ut locum non habeat, quando testator ita dixit, lego Caio quod dare & relinquere possum ex bo- 20 nis meis, quae habeo. Hoc sane casu etiam deinde acquisita in legato hoc continentur. Ita probat tex. I. f. ita quia testamento, in fine primo. de leg. 2. quem si intellexit Bart. in d. l. studi. num. 5. ff. de aucto & argo. lega. Et sententia sum in cons. 16. num. 4. lib. 2. Curtius Iunior in cons. 109. m. 8. & Bell. in cons. 5. m. 11.

Ceterum hoc declaratio non procedit, quando testator ita dixit: Lego omnes res meas, quae sunt & reperiuntur possum Pati- 21. Hoc sane casu legatum non comprehendunt futura, nempe acquisita post ipsum testamentum. Ita declarat Bart. in d. l. studi. num. 5. ff. de aucto & argo lega. quem sententia Fulgosi in cons. 37. Quidam in suo in fine. Bart. in cons. 4. 8. colum. 5. lib. 2. Socinus Sen. in cons. 21. num. 22. vers. Non obstante illa. lib. 2. Decius in cons. 3. 6. colum. 5. vers. & maximus

maximo & Cattina invic in conf. 27. in fine, & idem ego ipse affirmavi in conf. 320. num. 23. lib. 4. Et ratione vñfuit Bartol. quis verbum, postum, hoc in loco non referunt ad nomen illud res, res, et significat extensionem respectu ipsarum rerum: atque ita vt comprehendat futura, sed refertur ad verbum illud, reperiri, significando potestarem & facultatem inventiendi & reperiendi. At ita refertur ad actionem reperiendi non autem ad actum habendi. Nam vt subiungit Bart., verbum declarare debet illud ad quod refertur, & non aliud. La filia. s. lib. 4. & Ipsi quis legatur s. de alim. & cibis lega. Et Bart. sic etiam explicavit Socratis prædictum in loco.

3. Declarator secundus, vt locum non habeat hic casus, quando variatio vel augmentum versatur circas etiam rem legatum; vel que habetur loco cladem ex cito positione defuncti, vt in casu. Melia. s. fed & si. ff. de alim. & cibis lega, sed forte mellis secundum Bartol. probat text. l. vlt. in s. lib. de libera. leg. vbi tanto debito propter factum no[n]ariatum adhuc debitum illud in ipso legato continetur: cum id est testatoris voluntate perdeatur. Et hæc quidem ratio si interpretari est Bart. in d. l. sita, name. 3. vers. si. verbo ff. de auro & arg. de qua locutus sum in conf. 99. n. 153. in s. lib. 1. & acedit Her. colossus in sua dispositio nomine prima, column. 23. vers. tertius fuit, & conseruatio Bartoli placet in fine ff. de herbe & pofka, quem fecerit sicut in relat. à Berio in conf. 4. num. 39. & num. 45. lib. 2. Dixit Bart. quod si testator iussi fieri hospitale domi suæ & deinde dominum illam vendit, & aliam emit. In ea empla fieri debet hospitale cum variatio circa eandem rem facta sit, & dominus empta loco primi s. boc gaudi fuit. Dixit tamen Berou in d. conf. 4. num. 45. hoc concingeret ratio prius pauca.

4. Declarator tertius, vt locum non habeat, quando res posita acquiritur est prima iam legata accessioria. Ita et Romanus in singul. 503. Testim. in fin. quem fecerit sum Alexan. in additione ad Bart. in l. s. lib. 1. in conf. 123. Anch. in cap. indicante, num. 10. in s. de testam. legatum non ostendere debet secundum temporis solutionis, quo auctus est eius valor. Nam augmentum hoc dicitur quoddam accelerationis inepitabile est ipso moneta. Non me! ut tamen a Romano diffinire Oldracum in conf. 51. quem fecerit sum lat. in loco quid. datum. vlt. s. si certum peta. Cagnolus in l. vlt. num. 236. Cale. alius. & Socratis locutus in conf. 2. num. 5. lib. 2. & aliis congruit ab Antonio Gabriele in lib. 2. canon. l. f. foliatio. conclusio.

26. Tertius est casus, quando testator vñs est sermone seu oratione vñvñs fili ei dictatione ratione verbis præterit, vel prefantibus temporis, vt ita dixit regio grecum, vel peculum, vel quid simile habens corpus quadam vñvñs fili. Hoc scilicet comprenendunt etiam futura, ita Bart. in d. l. sita, name. 4. de auro & arg. lega. & in l. vlt. s. lib. 1. num. 2. de leg. 2. & fecerit sicut Alex. in conf. 72. num. 2. Cratoss in Lammes populi, num. 5. de m. & ure. & in conf. 4. num. 13. & Neuz. in conf. 1. num. 1. Et idem ego ipse respondi in d. conf. 72. num. 4. & in finem. lib. 1. commenior autem alios, qui idem affirmavimus. Et illi non accedit certus heret. in dicta propositio prima, column. 23. vers. septimo fuit. Cramen. in r. lib. 1. num. 92. Durans in r. lib. 1. de arte fidei. in fin. de legato, casta de decima. Cagnolus in l. vlt. num. 233. C. de pollio. & Bellonus in conf. 5. num. 7. Et hæc quidem sicut probatur in lego regio de lega primo, quo loci manifeste sic responderet Vlpianus [Grego legaro, & quis posse accedunt ad legariorum pertinent.] Probatur & l. peculum, de leg. 2. Peculium (inquit Papinius) [Legatum augeri & minori potest fires peculij posse illi incipiunt aut definiri.]

7. Et accedit ratio, t. quia futura dicuntur esse accessoria prima rerum & ideo sequuntur ipsum principale. Et quomodo dicuntur futura vñvñs fili in specie nostra declarat Rulam in conf. 40. num. 10. lib. 2.

18. Extenditur hinc casus, vt locum habeat etiam quando testator ita dixit, lego omnia bona, vel lego vñsum fructuum omnium bonorum, vel lego omnes res meas. Nam adhuc venient futurasci ratione hæc tot potest vñvñs fili quia generaliter fecerit manu scripta de test. Bart. in d. l. sita, name. 4. vers. aut in testam. & probat laquesis. s. lib. 2. de leg. 2. Et cum Bart. sensit Berou in qn. 30. num. 5. quem repetit in fin. lib. 2.

19. Quartus casus est, quando testator vñs est sermone seu oratione generali, nullo ramen adiecto verbo præterit, vel futuri temporis videtur id dixit, lego omnes vñfemias, vel vñvñs res meas quæ sunt in illo loco. Hoc in casu futuras res non continetur in le-

gato scriptis Bart. in d. l. sita, name. 4. vers. si. verbo ff. de genere alio. Et vers. si. verbo dicitur. Idem docuit Cagnolus in l. vlt. num. 233. C. de pollio. Calffenrem, quem refert. Idem sensit Berou in quadruplicem fiduciarum, q. 30. num. 5. Qui sic intellexerunt l. vlt. s. n. de leg. 2. quæ si recte perpendatur, non fatis probat.

Declaratur hinc casus, vt locutus non habeat, quando testator sibi corruptus illis rebus, pñt vñfibus, legatis a lis carum loco fieri curauit. Hoc casu vñfibus haec renodata & loco primarium fibrogatis continentur sibi ipso legato. Ita docuit Bart. in d. l. sita, name. 4. de auro & arg. de qua locutus sum in fin. Am. ha. & alius ut quis commenior aut & p. 50. lantum d. conf. 72. num. 46. & th. num. 17. retulit. Soc. & Genes. qui s'ipsa latum haec contingere vñfibrogatione. Et alios huius opinione probatores conseruati conf. 330. num. lib. 4. & accedit Rulam in decr. 35. part. 2.

Quintus casus est, quando testator vñs est oratione & sermone in particulari, vt si dixit, lego fundum illum. Hoc in casu legatum comprehendit etiam futura, quæ ipso fundo acceferunt quæ prædicti uiderunt potest, non autem reliqua. Ita Bart. in d. l. sita, name. 4. vers. si. verbo ff. de particula. El Bart. fecerit sicut Socimus Senior in l. serm. electione, s. lib. 1. in qua pars cœlestis, de leg. 2. & ibidem Rulam num. 50. pof Alex. in d. l. sita, idem Ruinus in conf. 72. num. 16. lib. 2. & Bellonus in conf. 5. num. 7. & Berou in conf. 4. num. 46. vers. sexto conclusio dicitur.

Hinc casu probat test. l. quod in rerum. s. si quis potest. de leg. t. cuius verba haec sunt si quis potest collamencum factum, fundo Titiano legato par tem parte aliquam adiecerit, quam fundi Titiani definitur: id quod adiectum est, exigua legatorio potest. Hanc quoque sententia probat test. si ex roto in principe de leg. primo.

Extenditur hinc casus, vt locum habeat etiam quando testator sibi dixit regio ilium meum. Nam & hoc casu, si fundus in totum erat ab initio testatoris, & deinde augeatur, augmentum acribita legato.

Ita alter fenserint ipse Bart. libi parum confitens in d. l. sita, name. 4. vers. si. verbo legatur pars. ff. de auro & arg. lega. & La in conf. 91. col. 1. lib. 1.

Sextus est casus, quando testator vñs est oratione, seu sermone in definitu.

Hoc in casu Bart. in d. l. sita, name. 4. vers. si. verbo ff. est oratio indefinita, non fatis sperre explicat, quid ferat, sed fofum generalem quandam distinctionem facit. Nec afferit Bart. exemplum aliquod, quo declarat hunc casum. Existitudo adiutori posse et exemplum, vt si oixit testator. Lego argento. Hæc verbæ esse indefinita existit, sicut sunt argenteum, vñfem, seruum.

Hoc in legato contineri alius argentum quæcum illud, quod est testatoris tempore conditi testamenti, atque ita futurum probant. I. cum aurum, in prim. ff. de auro & arg. leg. & in l. quidam ff. de tritico, vino, olcoque lega, que uia perpendi in conf. 6. n. 17. 4. 2. Carterum repugnare non parum videtur responsum Pauli. I. ff. ita sibi de auro & argento leg. Quis verba haec sunt. [Si ita legato sunt effet, vñfem, aurum, argentum meum, dannas esto dare. Id legatum videtur quod testamenti tempore fuisse. Quis prius tempus semper intelligitur, si alius comprehensum non sit. Nam cum dicit vñfem meum, argenteum meum: Hac demonstratione, meum, præfatis, non futurum tempus ostendit. Idem est, & si quis ita legauerit, seruos meos.] Hæc tenet Paulus, qui vñs est sentire, legatum oratione indefinita conceptum non comprehendere futura, sed ea solum, quæ exstant tempore conditi testamenti. Respondere potest, Paulum ita respondisse, ut ob vim illius pronominis, meum, quod significat tempus prædictum.

Ira textum hunc interpretari fuit multi, quo communior aut in d. conf. 26. num. 170. & num. 192. & num. 194. Et ratio est, quam posse alios confidant in d. long. 106. num. 184. quia hæc pronomina, i. meus, tuus, suis, possitibilia sunt, & ob id deinceps tempus prædictum. Non hic repetio, quæ scripta in d. conf. 1. num. 267. ad confutandum rationes, & auctoritates discentium ab hac opinione & interpretatione: cum illo in loco copiosæ scripta legi pollunt. Idem sensit Bart. in l. vlt. s. ff. de opt. lega.

Et hæc quidem traditio & doctrina locum non habet, quæ si dñi huius pronominali, meum, adiunxit lego verbum futuri temporis, ut si ita dixit. Lego argenteum, quod meum erit. Nam tunc in legato continetur argentum testatoris erit non solum tempore sondis

conditi testamenti, sed etiam mortis ipsius testatoris. Ita Bartol. in d. si ita in sequenda, & ista non oppositum de auro & argen. lega. Durans in tract. de arte testandi. in ist. de legato, & causa decima. Idem sensit Bellonus in cons. 5. numer. 16. verf. non obstat, quod sic etiam respondit Beroum cons. 4. numer. 52. libr. 2. Idem li testator dixit: lego omne argenteum meum. Ita declarat Beroum in quæstionibus familiaribus in qu. 30. numer. 5.

PRÆSVMPT. CXXVIII.

Legatum an & quando duplicatum præsumatur.

S V M M A R I A.

- 1 *Legatum an & quando præsumitur duplicatum.*
- 2 *Testator si reliquit certam dominum, & si sibi in eodem testamento mentio facta est, non tamen plus quam semel debetur.*
- 3 *Species multiplicabilis non est.*
- 4 *Testator vero si emet sibi unum legare conseruit, lucis expressæ dixisset per bus ipsam legare, & femele tamen debetur.*
- 5 *Res legata femele tamen debetur, etiam si in diversis scriptariis, puta testamento & codicillis eadem elminetur etiam. Idem quando essent legata a bii præfatis a diversi his hæreditibus, num. 6.*
- 6 *Res legata bii debetur, quando a duobus testatoribus fuit legata: & primum pro alibi, postea deinde affirmatio. Intellige, nisi duo illi testatorum a haberent pro uno & eodem, num. 8.*
- 7 *Quantitas, & si plures in testamento si legat, femele tantum in dubio debetur. Extende, etiam quando pluribus fætum est legatum generale & coniunctum ex illi pluribus legatum speciale. numer. 10.*
- 8 *Testator si legavit alimenta, & Marco centum, Marcus cum fuit vnu ex liberis confequerat alimenta & centum. Idem quando legavit cappam fratris, & Priori Biblia: Prior confequerat capam & Biblia, num. 12.*
- 9 *Testator quando in diversis dispositionibus reponit legatum eiusdem quantitatibus, toties prealbitur. Intellige, nisi relinquetur eadem quantitas ab eadem causam, num. 14.*
- 10 *Legatum quantitas si duplicitum præsumitur, quando secundum legatum continet due sumas quantum ita primo. Idem quando eadem quantitas si in eodem testamento legatur a diversis hæreditibus præstandamus, ut idem dicendum est in contr. idem, num. 17.*
- 11 *Legatum alimentorum sui natura non est retributibile, alimenta enim quia plures confequeri non posse.*
- 12 *Testator si primo legavit genitum, deinde speciem, non conseruit dubitatio legatum, sed plures primi debentur. Idem si legavit centum cappa doris, deinde hares ex eadem causa simpliciter promisit quaque agia, quia non intelliguntur duplicita quantitas, sed tantum res animi quia plures confequeri non posse.*
- 13 *Testator si primo legavit genitum, deinde speciem, non conseruit dubitatio legatum, sed plures primi debentur. Idem si legavit centum cappa doris, deinde hares ex eadem causa simpliciter promisit quaque agia, quia non intelliguntur duplicita quantitas, sed tantum res animi qui poterit, num. 20.*

Dubitum nunc contingit, an & quando legatum præsumatur duplicatum? Existimando diligendo esse aliquot causas ex sententia & traditione Bartoli, in l. cum centum, verf. Et ideo pro declaratione. ss. de alijs lega. & alitorum, præsentim Iasonis in l. plan. 6. si eadem de leg. vbi capitulo Zafius, num. 13. continuit tres conclusiones. Ego vero diligendo quinque causas.

- 1 *Primum est, quando testator reliquit speciem aliquam, puta certam dominum. Hoc casu si sibi sibi in eodem testamento reliqua eius mentio facta est, non tam plusquam femele debetur: quia præsumitur testatorum voluisse femele tantum eam præfari. Ita se habuit vno ore interpretata in l. plan. 6. si eadem de leg. i. vbi l. plan. 6. & Zafius num. 6.*
- 2 *Estratio prima, quæ passim solet offerri, quis species multiplicabilis non est. d. l. plan. 6. de leg. 1. & I. Laci. 6. impuberem. de leg. 2. Vel & verius, secunda est ratio, quia testator non tam sibi legare q. sibi locuplo videtur, l. Laci. 6. cum qui de leg. 2. Et cogit. res. l. Laci. 6. qui de leg. 2. Et polteram hanc rationem probavit etiam Zafius in d. 6. si eadem, num. 6.*

Nec aliqua confundenda est differentia inter repetitionem legati seu multiplicationem, & legatum sibi repetitum: scilicet differentiam ab Arestro considerant in d. 6. si eadem, regit idem, numer. 7.

4 *Excluditur primò hic casus, vt locum habeat etiam quando testator ipse expreſſe dixisset, se bis rem ipsam legare. Nam adhuc femele tantum debetur. Ita Dyns, Inota, Salicetus, Concyfo, Capit.*

sis, Arestro & Alexander, quos commemorat Iason in d. l. plan. 6. si eadem, numer. 1. de leg. 1. & ibidem Zafius numer. 6. dixit, veram est illa opinio. Et si quidem adiunctum fuit eo rect. d. 6. si eadem, que loci Vlpiam differentiationem continuit inter speciem & quantitatem. Atque quando quantitas sibi legatur, femele tantum debetur, nisi contrafuerit, testatorum voluisse his præfari. Ergo legata sibi specie, et si evidenter confluet testatorum voluisse plures deberi, non tamen præstanda est. Et accedit, quod cum impossibiliter sit præstatio cuiuscum speciei duplicita, possibiliter eam sua voluntate & dispositione efficeri non potest testator.

Ceterum apud Iacobum differentia Iason in d. 6. si eadem, numer. 4. & 5. quin. 8. refert eiusdem opinionis Baldum in l. si in magistratum C. de decuria. lib. 10. scilicet quod eidem Baldus in prima lectione, v. 10. hoc scripsit, & il Zafius præstat in loco dixit, Baldum ne verbum quicquid facere existimat ut ibi nec rem sic præfari posse, nempe speciem ipsam, deinde affirmationem. Sed cum aduersus Baldum & Iasonem sit recepta opinio: nec responderit Iason illi argumento à Doctoribus considerato, non est quod à communis sententia redicamus.

Excluditur secundò, velocius t habet etiam si eadem specie, in diuersis scriptariis, puta testamento & codicillis relinquetur. Nam adhuc femele tantum debetur. Ita Zafius in d. l. plan. 6. si eadem, num. 17.

Excluditur tertio, vt locum habeat etiam, quando legata fuit eadem res præstante diversa hæreditibus. Ita Bartol. & Iason in l. lib. 10. habet sibi res in testamento o. in prima metat. de lega. 2.

Declaratur hic casus, vt locum non habeat, quando una specie legata fuit bii a duobus testatoribus. Nam tunc bis debetur. Et primum quidem præstabit res ipsa, deinde affirmatio. Ita scriptura Salicetus, Iason in d. l. plan. 6. si eadem, num. 9. de leg. 2. & ibid. Zafius, num. 10. & Vafquis in d. 6. 21. num. 8.

Et manifeste probat tex. d. 6. si eadem, verba sed si dicitur.

Verum hanc declarationem intellexerunt præcitatæ Doctori res veram esse, nisi duo illi testatorum haberent pro uno & eodem, vt si legati tibi fundum: deinde hares meus eundem suo in testamento adhuc tibi legavit, femele tantum debetur, atq; itan non potes confequeri nisi femele fundum, vel affirmationem. Ita hanc modi. & si Sempernum de lega.

Habet tamen hæc traditio dubitationem, cum testamento hæredis & primi testatoris non dicatur vnu testamentum, sed duo illi. Meus, in prim. de leg. 2. Nisi dicamus esse quidem duo testamenta quod à scripturam, sed habetur pro uno quod à dispositionem hæres suo testamento confirmare, non autem duplicare voluerit legatum à testatore factum. d. l. bennodii. 6. si Sempernum.

Secundus est casus, quando testator legavit quantitatem. Hoc est etiam in cuius constituenda est regula, quod si plures eam reliquit testator, nihil omnium femele tantum in dubio habetur. Ita satis in d. l. plan. 6. si eadem de leg. 1. vbi l. plan. 6. & Zafius, num. 6. & 10. & Fernandus Vafquis in tract. de successione progressu. l. 2. de tracta in sua substitutione, vel in ore accessuendi. 6. 21. num. 8. Et id probat tex. d. 6. si eadem, verba sed si non corpus.

Excluditur hic casus, vt locum habeat etiam quando pluribus factum est legatum generale, & coniunctum, vnu ex illis pluribus legatum speciale. Exempligratia dicitur testator, I libertis meis 11 lego alimenta: & Marco centum qui dicitur Marcus erat & ipse vnu ex liberis. Hic Marcus duplicitum confequerat legatum, neque partem ex alimentis, & illa centum. Ita manifeste probat l. Tita. 6. qui Marco de annis lega. quod quendam reponit dixit singulis Baldus in cap. cum in ore. Et Bart. in d. 6. qui Marco scripsit, & quod si testator ita dixisset lego Cappam fratris, & Priorib[us] bibilia. Prior confequerat Cappam, & biblia. Ita Bartolom/ facit sicut ait concegit a Pari. in conf. 4.9. in fine lib. 3. cap. 2. & Diodac lib. 3. via. 1. regol. cap. 13. m. 6. qui similem questionem digredi, est simile exemplum, de quo apud Bald. in conf. 2.7. lib. 1. quod recentius ingrat in praef. cap. 14. num. 20. verf. 3. cap.

Declaratur primò hic casus, vt locum non habeat, quando testator in diuersis scriptariis repetitum legatum eiusdem quantitatis, vt puto in testamento & codicillis. Nam tunc bis præstantur. Ita Bartol. & Reliqua in d. l. plan. 6. si eadem de lega. 1. vbi l. plan. 10. testator, communis est opinio. Et idem esse in contractibus scripturam multa à me concegit in lib. 2. de arbitrio, indicat. cap. 21. numer. 19. Et si quidem adiunctum sunt tex. l. quinq[ue]vra. f. de probatio, quem non probare dicitur Zafius in d. 6. si eadem, numer. 24. & refert Vafquis in d. 6. 21. numer. 13. ab hac declaratione diffinitur.

fentire multos. Zensus tamen numer. 15. declarationem hanc sequitur.

- ¹⁴ Ceterum hinc declaratio intelligitur, nisi in diversis scripturis relinqueretur eadem quantitas ob eandem causam: ut si causa alimentorum centum legitima finit in testamento, & ob eandem causam centum adhuc relinquantur in codicillis. Hoc finis causa centum semel tamquam pro fari debent. Ita scriptura glo. m. d. 5. si eadem, & inde post Calixtenam, Comensem, & alias, lxxvii m. 11. vers. intulge veronius erat etiam commorari Bartoli in Lucca centum si, de adam. leg. Abut. in conf. 4. in quinto dubio, lib. 2. & Comes. in conf. 13. si non dubitamus. Huius accedunt Cardinalis Zabarella in conf. 60. in fine Caffreni in Lucca. la prima col. 2. de leg. 2. & in conf. 57. Videlicet dominum, quod virum qd. col. 1. vers. secundo ad idem. lib. 2. Romani in conf. 2. 23. num. 1. ab aliis. & in conf. 60. num. 6. lib. 2. & Cran. in conf. 167. num. 10. & in conf. 65. col. 2. vers. inter conjecturas. Vincentius Francus in decr. 4. 22. num. 3.

- ¹⁵ Declaratur secundo, vt locum non habeat, quando secundum legatum continet diuersam quantitatem a primo: vt si in primo legatur centum, & in secundo quinquaginta. Hoc faciat prafumatur ita duplicitum legatum, vt vtrique quantitas praestantia sit. Ita Iason in d. plane. qd. eadem sum. 11. vers. secundo limita de lega. prima. qd. speculatorum, & Bartolini, quos commemorant, & sequuntur Zensus in d. s. eadem. num. 19. Ideo de diuersa quantitate promissa in eiusdem scriptura dixerunt multi, quos congreget in d. lib. 2. de arbitria. videtur. cap. 23. num. 11. Et iij quidem adducti sunt text. I. cum centum. qd. de admis. lega. quem in dicto cap. 23. num. 16. dixi non probare. Verum Coment. in d. conf. 8. intelligit, nisi ex eadem causa diverso ipsa quantitas fuisset relicta.

- ¹⁶ Declaratur tertio, vt non habeat locum hic causis, quando eadem quantitas in codicem testamento legatur a diuersis heredibus prafundata. Hoc quidem causa legatum prafumitur duplicitum, & ob id vtrumque debetur. Ita Iason in d. plane. qd. eadem. num. 11. vers. tertio limita de lega. 2. poff. Bart. in scripturam. qd. de leg. 2. & in d. cum centum. qd. de admis. lega.

- ¹⁷ Idem dicimus in contractibus, vt si bis eadem quantitas promissa sit a diuersis personis praestantia seu reficienda: duas promissiones & obligaciones prafumuntur. Exemplum isti ego vna cum fratre meo hodie centum a te mutuo sibi: & vtrique obligatio in instrumento scribitur. Deinde alius scribitur instrumentum sub eodem nominis, in quo ego folis ad centum ex munio obligor. Hic prafumuntur diuersae obligaciones. Ita scriptura in d. cap. 23. num. 23.

- ¹⁸ Tertius est causus, quod legatum non est sui natura reiterabile: Exemplum est in legato al. intentorum: cum enim alimenta plures confequuntur non possit, sequitur dicendum, legatum ipsum alimentorum duplicitum non prafumiri. Ita Crux in d. cum quarto, in fine. C. de leg. & Bartulus in l. almenta. p. 8. Basilius. c. de almenta. & cibis. lega. Ceterum hoc in rebus causis sunt distinguendi, quemadmodum in conf. 23. num. 67. & modis. foli/egentibus, diffinitum quinque causas, quoniam non habet ratio, nec scripta scripta conficiuntur. Hic tantum admodum Fratrem Marcium in q. 4. 37. m. 1. parte prima. Petrum Pekium in tra. de legatum in con. 23. num. lib. 2. cap. 10. qui fecerunt eis. Durante intra. de arte ref. in d. cap. 23. num. 2. qui dicit, legatum alimentorum non est alio modo multiplicabile, id quod falsum esse scripti in d. conf. 23. num. 6. l. b. 5.

- ¹⁹ Quartus est causus, quando testator legavit primum genus, deinde speciem. Nam tunc species prius debarbitur. Ita scilicet qd. legatum de lega. 3. & deinde ex egregia causa apud alios decr. 4. 5.

- ²⁰ Quintus est causus, quando testator legavit centum causa dovis: & deinde heres simpliciter causa dovis prafumit quinq. uiginti, & quantitas hac non prafumitur duplicita: sed mulier potell petere residuum legati Ita Baul. in conf. 229. numer. 4. lib. 1. & Vincentius Francus in decr. 4. 22. num. 6. & 8. in secunda parte, ubi declarat.

PRÆSVMPT. CXXIX.

Domo legata, quæ ex duabus legata prafumuntur: & quæ sub legato domus continentur?

S V M M A R I A.

Domo ex pluribus legata vxori in dubio, de domo habitacionis suæ testator se sensisse prafumatur, quod intelligendum est de domo or dinaria.

Ita habitacionis num. 3. attenta tamen qualitate & condizione trahit mon. 4.

- ² Alimenta testator legata prafundata sunt in domo habitacionis ipsius testatoris.

- ³ Legatum domum reliquit ab eo qui nullam habet, quando valeat, vel non.

- ⁴ Legatum generis valet, & legatum patris eligere venum mediocrem.

- ⁵ Domus legata quid sub legato continetur, & an conclavis. num. 10. hosti. num. 11. Balnei. num. 12. infida. num. 13. annexa. num. 19. & collateralia. num. 2.

- ⁶ Apotheca an & quanto sub legato domus renatur. & num. 9. 14. 15. 16. 17. 20. 21. 22.

- ⁷ Postea infra praefatae vendita ad emptorem pertinent.

- ⁸ Ardium uomen lati patet, quoniam domus.

- ⁹ Legata domo conuenienter relata, que in ipsa sunt, continentur mobilia quotidiana, non tamen venientes. num. 26. nec pecunia. num. 27. nec quippe causa in ipso domo reperitur. num. 28. non etiam scripturæ rationes, & instrumenta. num. 29.

- ¹⁰ Boni mobilium in domo existentium legatis, non continentur nomina delutorum, & ex quanto extra mobilia vel immobilia inveniuntur, all. iones & nomina delutorum. num. 31. 32. 33. 34. 35. & 36.

¹¹ Si testator plures habent domos, simpliciter legavit: domum: & dubitetur de qua fenerit, dicendum est primum legatis illam, in qua habitat, & confitetur. Ita Comensis in d. domu. de lega. 4. 1. & ibidem Iason. num. 6. ex idem Iason in l. num. 7. C. de sarcophagi Eccles. sc. 1. num. 1. in conf. 15. num. 8. in finib. 2. & Hieron. Galerius in conf. 1. lib. 2. qui quidem Galerius respondit a testatore em prestitum: legato domum: quia habebat & suppeditabat a habebat: & bos frumentum in conf. 30. num. 2. lib. 4. & accedunt Baroni in quatuor numeri. 2. & 5. Gallimilus Benedictinus in cap. Raymarini in verbo, ad domum. num. 23. de telli. & Petrus Pekium in tra. de legato. coniugum. lib. 5. c. 1. numeri. 1. vers. quod si vero. Cum dixerint, legatus elementum uxoris, in domo mariti, res patris prædictarum illa debere in domo in qua habitat res sub aliis causa. 2.

¹² Declaratur predicta prafumptio, vt locum habeat, quando testator habebat dominum illam ordinariem: si fecis si excidisti.

¹³ Nam de eam non intellexisse prafumatur usus ordinariorum. Ita Bald. in l. 1. 2. 2. vers. 1. sed post p. de statu hominis & Gramma. index. 8. 7. num. 3. & deinde ergo respondit in d. conf. 229. num. 2. Constat texel. quod condicione. vlt. si de condic. & demonst. vbi si testator mandat & liquet heri in toro, intelligitur de foro illius citantur, in qua testator habitat: & ad rem megit docuit Socin. in d. 1. quia condic. 6. vlt. num. 2. vers. sim vita: quod si testator legatus ecclesiæ sit parochialis, & ciues habent parochiales, prafumatur legatus illi, in qua megit aquæta ordinariæ conetur laborare. Quare de rescriptis super præceptum. 4. num. 2. Hinc quidem traditio locum etiam habet, quando dominus plan non conuenienter conditioni, & qualitatibus vxoris testatoris, vt puta si domus esset ampla, & nobilis, & si ea molier vides, que modicam habetur familiam. Hoc etiam causa prafumatur res dicta domus illa sententia poli alio scripta Pekium in d. cap. 11. num. 3. vers. 1. dicitur, res etiam latifrons in d. 1. 1. domu. num. 6.

¹⁴ Ceterum si testator legavit dominum, cum tamen nullum habet, deputabitur est, vel alio & sic dicendum est quod si testator in tellexit de certa domo, atque ita de specie, quam non habebat, legatum est nullum, & derisorium: scilicet probat. 1. si domus. de lega. 1. quan. sic interpres ati Z. agn. ibi num. 4. 2. Claudio Catullus in d. sed & tali legatione. infest. de legato & Pekium in d. 1. 1. num. 1. vers. si vero nullum dominum. Porro si testator dominum ingenere legare voluit, legatum valet. I. cum serua. qd. scilicet bona de leg. 1. Ita si. qd. de auro & argento legato. & qd. sed generis dister. infest. de lega. & ratio est quia legatum generis valet, ex quo legatarum eligere potest rem medicem. 107. num. 2. Preterea dubium non est quin valeat legatum, & certum sit, quidam testator habeat dominum in cunctate, simpliciter dicit, lego dominum meum, quam in cunctitate habeo: scilicet responda Berens in conf. 4. 2. lib. 2.

¹⁵ Cum vero ambiguitur, quæ sub legato domus continentur, ¹⁶ Tonga

- 7 longa est narratio de aliquibus precipuis dicam, quod sentio. Iacobus Menochius de Praesump.
 Et primum quidem dubitari solet an continetur apotheca sub nomine domus legit? Dubitatio hac concurrituris est, ut respicit Dec. in conf. 29. col. 1. vers. sed tamen non nisi obstante, dum loquitur de horo. Hac in distinguentur fuit aquilus casus.
- 8 Primus est, quando apotheca est quidem sub domo, atque ita eodem recto conjugatur; sed tamen clauso tempore, & separato pretio sicut acquita est teflator, vel eius maiorum, & ad ipsam aporticatum non est aditus ex ipsa domo. Hoc est casu apotheca non continetur sub legato domo, ut in Alex. in conf. 29. num. 4. lib. 6.
 & Hieronymus Gabriel in conf. 9. num. 2. lib. 2. est ratio: quia obseruamus nominum proprietatem, domus longe differt ab apothecam, si est manifestum, etiam confidamus mentem teflatoris, si est confit, cum pro diuersis, & separatis habuisse domum & apothecam. Et hoc in causa intelligi debet Corneus in conf. 293. lib. 1. quem fecunt est Parvus in conf. 9. num. 9. lib. 2. respondit fane Corneus legit domo non continerit apothecam a domo manifestis separatis, sicuti de cubiculo separato, vt non comprehendatur sub legato domo, respondit Parvus in d. conf. 30. numer. 3. sic etiam intelligi Crauet in conf. 23. numer. 2. & column. 1. vers. 9. iste.
- 9 Secundus est casus, quando apotheca est coniuncta est ipsi domui, & ex domo ipsa deest aditus ad apothecam, quam teflator impie, vel cuius maiorum eodem tempore & pretio acquisit. Hoc causa sub legato domo continetur etiam ipsa apotheca, sicuti respondebat Alex. in d. conf. 20. 4. num. 4. lib. 6. quem fecunt est Hieronymus Gabriel in d. conf. 9. 4. num. 2. lib. 2. & i. moti sunt textu lib. 1. si cuius de legat. tertio. vbi legis, adibus continetur etiam conlata, sed quod erit aditus ex ipsi adibus, etiam si conlata illud effet adiunctum super alijs adibus. Verum si diligenter perpendatur hoc responsum, vel nol, vel contrarium probat. Ibi enim conlata accesserat ipsi domui, etiam deseruerat: et enim conlata causa dominum non aenum domus causa conlata. Nofre vero in causa apotheca non deferunt domui, & eius causa non est, sed contra. Er hanc interpretationem manifeste probat text. d. præd. 5. pen. 11. de leg. tertio. vbi Papinian. sic legato domus an continetur horum, et his verbis respondebit: [Qu]o domum possidebat, horum viciniū cibis comparauit, ac posse domum leguit. si horum domus causa comparauit, vt amiciorum domum ac filiorum possideret, aliquid que in eum per dominum habuit, & adiunctorum horum additamentum nisi domus legit continetur. Ita Hactenus Papinianus, qui confidatur horum esse affectuum domus, & eius causa emptum. De horto, ac viridario verba facientes sic etiam scripserunt glo. 1. vlt. vi. in p. m. in verbo leg. etiam si. defens. r. v. p. d. declarando responsum illud, & iud. Castr. Cappella. m. vers. tercio. de foras. r. v. p. d. 1. v. 7. de horo. Dec. in conf. 29. col. 2. vers. tertio. fatus. Parvus in conf. 8. num. 2. lib. 2. Gulielmus Benedictus in c. Raym. in verbo. & hortorum de teflano. & Moder. Parvulus in commentariis ad confit. Parvus in conf. 1. 3. glo. 5. num. 3.
- Quocirca melius hunc causum probat responsum eiusdem Papiniianus in d. l. præd. 5. 6. Balneus. causus velut ad scripti. [Balneus] legit domus etiam portione confitetur, quod si eam publice præbuit: ita domus etiam portione embeatis, si per domum quoque intrinsecus est, & in vlo patrificari. vel vaoris nonnumquam fuerunt inter mercedes citi inter ceteras meritorum domus rationibus accepto ferentur; vlo pretio comparata, vel instruere communis coniunctus sufficit.] Hac Papinianus, quidam est domus ad balneum empionem eodem pretio, & mercedes ex eis percepitas confidantur: sicuti haec in apotheca, de qua non agimus, concurredit, conferetur etiam text. d. l. præd. 6. v. 1. hinc, qui ita legitur.
- 12 [Appellatione clonus inflatum] quoque inunctum domui videri, si vno pretio cum domo sufficiat copiarum, & vtrique pensionem similliter accepto latas rationibus ostenderetur.]
- 14 Tertius est casus, quando apotheca non est sub eodem recto, & domo, sed ei contingit, & aditus est eam ex ipsa domo: diuerso tamen tempore, & pretio acquisita. Hoc etiam casu continetur sub nomine domus legit. Ita in specie respondebat Hieronymus Gabriel in conf. 9. num. 9. lib. 2. adductus autoritate Bartoli in d. præd. 5. vlt. in princip. de leg. a. tertio, qui dixit, se putare solum adiutum est domo, & balneo sufficiere, ut praesumatur teflator voluntaria sub legato domus illa continetur. Bartol. fecit sicut Seimus in conf. 29. num. 4. lib. 2. Berou in conf. 24. num. 3. 1. & 20. lib. 2. & in p. m. in p. m. etiam leuis solum adiutum sicut est arguit Seimus in conf. 17. 1. p. 7. vers. tertio fac. 1. lib. 2. Ceterum Reimus in conf. 21. num. 7. in fin. lib. 2. fient, non sufficeret solum adiutum, nisi etiam hortus, & simile
- prædium sit pro vlo, & causa domus, & idem Reimus in conf. vir. in fore lib. 4. qui sic arguit, momenti non argui est sub alio oppido, vere existimo Bart. & reliquos super commitemorat idem sensu, quis affirmando solum adiutum sufficiere, noluerunt ipsum vlo excludere: & vlam requiret respondentis Alex. in conf. 23. num. 2. lib. 2. & in conf. 5. 4. num. 3. libro 3. & Parvus in conf. 8. num. 2. lib. 2. & in conf. 2. 3. lib. 2. sic etiam Berou in dicto conf. 4. 4. numer. 37. & 46. vlam inclinatur.
- Quartus est casus, quando domus, & apotheca sunt empta, codem tempore, & pretio, & ad eam est aditus ex ipsa domo, ac tamen alium. Hoc etiam casu legit domus continetur quoque apotheca, ut respondit Alexander d. conf. 23. numer. 1. lib. 2. & secundum eum Hieronymus Gabriel in d. conf. 9. 4. num. 10. lib. 2. est ratio, quia teflator ipso vlo habuit pro vno corpore domus, sicuti de horo vla cum domo ex tempore, & pretio empito tradunt Castr. in d. vir. num. 3. ff. de foras. vbla. prædio. & Capolla in tract. de seruat. vbla. prædicta. 76 de burto.
- Cateruntur precedentes casus non habent locum in causa de quo respondit Bertrandus in conf. 23. lib. 2. quem referuntur, in extenso causa in declaracione ibi explicata. Et ruris non habent locum, quando aditus ad horum effet frequenter aliunde, quam ex ipsa domo. Ita Berou in conf. 10. col. 2. vers. quanto hoc etiam, qui de burto sic respondit.
- Quintus est casus, quando apotheca est sub domo & sicuti empta eadem tempore, & pretio, aditus tandem ad eam non est exceptio domo. Hoc etiam in causa sub legato domus continetur apotheca, respondit Hieronymus Gabriel in d. conf. 9. 4. num. 1. lib. 2. adductus auctoritate Anchurani in conf. 29. col. 1. sicut etiam Alex. in conf. 23. num. 3. vers. & fortassis videtur, lib. 2. qm in specie causa legit responderit, & idem Alexander in conf. 20. 4. num. 7. lib. 6. & denunciat Rabes in conf. 9. num. 1. & apothecam continere sub nomine domus hoc in causa affirmat etiam Modernus Parisiensis in confit. Parisiensis. ita 1. 3. glo. 5. num. 6.
- Sextus est casus, quando teflator legitum domum designavit, confitibus, inter quos clauditur & apotheca. Hoc etiam si aditus ad eam non est ex ipsa domo; nec est empta eadem tempore & pretio: nihilominus continetur sub ipsa legit domus. Ita similiter in causa respondit Alexander in conf. 29. col. 1. vers. & hos præmissos; qui de horo sub domo comprehendenda respondit. & hic quidem causa satis probatur text. l. inde sacra. 1. ff. de contrah. empito. ducto argumento à contrah. ad legata. iustitia. 1. etiam qui. qm chirurgi apotheca de legit. prima fundo certo vendit, qui certus redditus demonstratis linibus per materiam, hoc est, murum, censetur vendita omnia intra ipsam materiam, per hanc, est, murum, censetur bona, & ita piffini interpretis nosfri affirmant, profitis intra fines 18 ad empitorem pertinere, sic sine Badu in Lusit. ff. de iudici. & in ruler. C. de contrah. empito. quip. 22. Old. in conf. 23. num. 9. Ramus in conf. 5. Socinus senior in conf. 9. col. 2. lib. 2. & in conf. 1. 2. 2. 3. 5. 2. Ram. in conf. 24. num. 3. lib. 2. & in conf. 5. in fin. lib. 4. Decim. in conf. 4. 2. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. & in conf. 3. 3. num. 4. Brunnus in conf. 3. num. 5. & Parisius in conf. 2. num. 6. lib. 2.
- Et accedit quod in dispositione facta de domo continetur 19 ciannexa. L. creditor. g. vlt. ff. de all. emp. & alijs confirmat alex. in d. conf. 5. 4. num. 4. lib. 3. & idem in conf. 23. num. 2. in fin. lib. 2. ea vero, quod fuit inter fines, annexa ceteri non est dubitandum, iustitia. 1. etiam scripti in lib. 2. de arbor. qm iudicat. conf. 5. 9.
- Excludit hic causas, vt locum habeat etiam quod est apotheca, vel aliam domum empitam post conditum relabentum, & adiectam ipsi domus principaliter legit. Nam & hec sub legato illo continetur. Ita Berou in conf. 24. num. 3. lib. 2. & idem. sicut Petrus in decim. 9. lib. 2. adducti text. l. cum fundo de legit. 2. Quod intelligi est causa accessionis, non autem quod sub illa demonstratione continetur continetur.
- Declaratur hic causas, vt locum non habeat etiam quod est apotheca, in notabilis causa respondit Bertrandus in conf. 23. lib. 2. p. 18. 1. quem fecunt est. Moder. Paris. in commentariis ad confit. Parisius. ita 1. 3. glo. 5. num. 3. teflator legauerat apothecam speciem ab alio ad basim confrontratam ab oceano cum alla domo ciuidem teflatoris de alio in basim. Accidit quod erat vna pena in patru sub alia apotheca relicta haredi. Respondit Bertrandus, penum non continetur.

contineri sub legato apotheca, nisi quatenus linea recta, & perpendiculares diuidit, non aera quatenus contrarium seu fines apothecae demonstrantur, & hoc in se exigit Bertrandus, etiam si ipsum penum erat aditus ex sua apotheca legit.

Septimus est casus quando testator legavit domum certo sub nomine, i. quod secundum vulgarem interpretationem comprehendet etiam apothecam, ut si leguit calamentum, quod lane nomine secundum communem loquendi viam comprehendit omnes infusas apothecas, fabulas, officinas, sub eiusdem pariteribus contentas. Ita secundum Casper, in consil. 5. 4. De quo primis locis numeris 1. lib. 2. quem Casper est. Mod. Petrus et al. gl. 5. numer. 7. Et si error in proposita scripturae est. Panorm. in consil. 4. 5. lib. 1. Ita dicimus, quod ledigis adibutus continetur omne acificium, quod supra flos earum sedum erit, sicut etes de lega. 3. Nomen enim adiunctorum latius patet quam dominus, ita alexandr. 1. cap. 2. hoc sententia de lega. 4. & Bertrand. in consil. 12. lib. 3. & in specie ita scilicet Petrus Pekus intrat de testamento coniugum lib. 5. c. 1. in fine.

Secundum est huius presumptio[n]is caput, quid sub legato dominus continetur? & primum omnium dicendum est, continetur ea, quae ipsi domini coherent. Ita cum fundo sive fundo infra dicto, in instrumento, lega. & dicimus usq[ue] ad consil. 15. n. 2. continentur etiam mobilia quotidiana fuis, quando testator legavit domum, cum omnibus his rebus, quae in domo ipsa sunt. Ita in specie scribit Petrus Pekus in tract. de testamento coniugum lib. 5. c. 2. a. numer. 7. Re enim appellatione continentur omnia, cum latissima sit eius significatio. Ita appellatio de res legatae, & qui totum dictum nihil excludit. I. scilicet de lega. 3. Non continentur tamen sub hoc vniuersali legato veniales, i. genere ali. §. xv. c. 1. q. de usufructu lega de quibus dicimus infra, in pr. consil. 37. Et in consil. 6. numer. 10. & in tract. Petrus in d. c. 2. lib. 2. vers. 1. non etiam continent pecunias. I. quod est. 6. 1. & 1. lib. 2. & Maior. 6. v. de legat. 3. & scribit Petrus Pekus in d. c. 2. lib. 2. vers. 1. nam etiam nec pecuniae, & de legato postea dicimus infra in pr. consil. 37. Non quoque continentur ea, quae possunt dici non apti in pr. consil. 37. Non quoque continentur ea, quae exempla explicat.

Non denuntiatur legato domo vna cum rebus, que in ea sunt, prefiguruntur legatae scripturae, rationes, & instrumenta, in quibus 29 nomina debitorum, & alia continentur. Ita in consil. 5. ann. 16. & in consil. 15. Alex. in consil. 8. num. 2. lib. 6. Corneus in consil. 5. ann. 2. ver. 1. sed tamen non obstantibus, & in consil. 17. num. 2. lib. 2. & in consil. 26. lib. 1. Bertrand. in consil. 5. ann. 10. & consil. 6. c. 2. column. lib. 2. & Petrus Pekus in tract. de testamento coniugum lib. 5. c. 2. num. 2. Ex ratione i. si sunt, quod eis a sumatur testatoris mens & voluntas, ut instrumenta, scripturae, & rationes sine apud heredem, qui scrip- 36 posse, que sunt hereditatis bona, i. scilicet legatae at. de lega. 3. & i. quod est. 6. Papinianus. sive de fundo infra dicto instrumenta legatae.

Et hoc quidem sententia locum habet multo magis, quando predicta instrumenta, scripturae, & debitorum nomina non fuerint in domo deposita, ut ibi esset perpetuo fiduci ad beneplacatum. I. ex dicta §. ver. 1. q. de hereditate l. b. immobili. & legatum. de lega prima. I. si charon. & l. si fundus. 6. prime de lega. 3. & l. c. 1. de laus. 5. & submis. de fundo infra dicto instrumento §. lega. & in specie iste affirmatur. Capit. 4. in consil. 5. ann. 16. & 17. & consil. 5. m. 1. & Petrus in d. c. 2. lib. 2. ver. 1. possumus quando.

Imo legatis bonis mobilibus in domo existentibus non continentur nomina debitorum, ita Oldradus in consil. 21. Bart. in consil. 31. fine. & in consil. 23. lib. 1. Balanus in consil. 5. 9. Andreus lib. 1. ab. 2. m. relatum, in. m. ab. 2. r. 1. A. Card. Zab. scilicet in consil. 7. 2. folio. 1. C. si aduersus transactio. Lopus in alleg. 9. 2. Alex. in consil. 9. column. vlt. libr. 1. & in consil. 6. ann. 5. libr. 6. Cendo Papag. 499. Corin. in consil. 10. 2. num. 3. lib. 2. & in consil. 7. num. 2. lib. 2. Capel Tolomani. qui 11. vlt. testatur sic indicasse sententia Tolomanni. Sac. fin. in consil. 7. lib. 1. Decim. in consil. 23. column. & consil. 28. num. 5. & in consil. 4. 4. ann. 11. qui dicit resert. Paris. in consil. 77. num. 5. lib. 2. & Petrus Pekus in tract. de testamento coniugum lib. 5. c. 2. column. penult. vers. bis tamen non obstantibus, sunt enim actiones, & nomina debitorum distinctas, & separatae a bonis mobilibus & immobilibus, ut quod tacitam speciem confitetur, i. si milio de leg. 5. et Lopus Tiberinus. 6. impensis. q. de peauf. & l. d. P. 6. in vendita si dñe iud. & dicuntur actiones, & nomina &c. coru[m] res incorporeas, que nec tangi, nec morteri possunt. l. i. de res iudic. Quippe male sententia illi, qui dicuntur actiones competentes ad res immobiles, comparari inter immobiles & competentes vero ad mobiles mobilibus adscribi. Quia ame in op. non necesse gl. m. 1. C. si aduersus transactio. & in §. has ergo. Meum. Presumpt.

Vt vlo. maior. andi. in art. 2. de non alien. reb. eccl. Bart. & Ape. in folio legatum. vlt. 6. vlt. de leg. 1. Bal. 1. 2. C. de faro. c. 1. Alex. in consil. 16. lib. 1. Lest sane verius, constitueri tacitam speciem huius erroris in calibro, 31 in quibus lex ipsa statuit inter mobilia aliquando, & aliquando inter immobilia consummari debet: hic enim in quo lex conflit, in bona mobilia, vel immobilia minoris, & Ecclie non posse sine decreto alienari. Nam tunc actiones & nomina debitorum consummari mobilia, vel immobilia locundam rem, ad quam competunt, R. Bartol. & reliqui in monasteriis ff. de vta. signif. Ab. in a. m. nullus de re eccl. non alien. & Letitius comparat Simoncello in tract. de decreto lib. 1. s. 3. 3. m. 1. & 4.

Excedunt hec sententia vt locum habeat etiam quando testator vlt. est verbis vniuersalibus, vt vlt. dixit, lego omnia, & 32 quicunque bona mea mobilia, & immobilia, adhuc non continentur nomina debitorum. Ita Corin. in consil. 10. lib. 3. 16. in con. 5. 1. d. 4. lib. 3. eadem res sum probare Rebibus de quo infra. & Petrus in d. c. 2. vlt. column. vlt. 3. hoc auctor, atque ita decidit Rat. Romana, vt testatur Petrus in dec. 2. ann. 2. libr. 3. & simile est quod scripta infra in pr. consil. 15. ann. 3. Dilectum tamen & Bertrand. in consil. 4. 4. ann. 1. & lib. 1. 2.

Declaratur primo predicta communis sententia, vt locum non habeat, i. quando ex communis vlo. loquenda actiones, & debitorum nomina debitorum non habent inter res mobiles, vel immobiles. Nam tunc ex ipso vlo. communis sunt iudicanda. Ita de pecunia quod ex communis loquendi vlo. continetur sub nomine mobilium, respondit Ol. dard. in consil. 22. 9. quem fecit sunt to. sa. Andere in ann. 8. ad specia. in art. de fundo, & inter se, verbi. sed quid si debet. Eius in proximo decr. et alio. column. 3. qui multa somnia sicut in con. 8. & Petrus Pekus in d. c. 2. de testamento coniugum lib. 5. c. 2. vlt. sol. pen. 10. vlt. haec tamen omnia. Reliqui in loco momentum col. pen. ver. certa. sicut & dicimus infra in pr. consil. 15. ann. 3.

Declaratur secundum, vt locum non habeat quando fuerit p[re] 34 sonus fiduci, vt continetur sub nomine mobilium, vel immobilem. Ita Petrus in d. c. 2. vlt. column. pen. verbi. secundo actionis, & huc facit quod scripsi infra in pr. consil. 15. ann. 3. in quo licet iub legato rerum mobilium non concineantur res veniales, attamen comprehenduntur fauore filiorum, quibus testator legavit.

Declaratur tertio, vt non procedat, quantum ex verbis testatoris colligit cum voluntate sua, & debitorum nomina esse contumulari inter mobilia, ut si testator legavit bona mobilium, ali. 35 cui, & deinde subiunctis, quod pro clausis legatarum i. utilitate venditione meritis, & praeterea exigentur. Ita Dec. in consil. 28. ann. 5. & Redig. in loco momentum col. vlt. verbi. quanto non habet locum de verbo. signif.

Declaratur quartio, vt locum non habeat, quando testator insituit duos heredes, vnum in reb. mobilibus, alterum in immobilibus. Hoc sane causa, cum relipciunt actiones, & nominis debitorum dicuntur decollis interflatus, contral. in negotiis, de regul. sive dicendum est, quod actiones pro mobilibus dabuntur ei qui in mobilibus sunt inveniuntur & alter actiones pro immobilibus. Ita G. Pap. in consil. 5. 2. column. 2. quem fecit est Rebibus in d. Lmscentium. col. pen. ver. secundo non precedit: & tamen numerat idem scripta Crat. in rub. de leg. ann. 10. 2.

PRÆSVMPT. CXXX.

Legatum vel fideicommissum Caio, & eius, heredibus reliquit: vel decedente instituto sine hx. redibus Caio restitendum; de quibus heredibus presumatur testatorem sen. sive.

S V M M A R I A.

In legatu vel fideicommissu fit aliquando mentis heredem dispossit, & inquit condicione datur, unde sequitur auguratio de quibus heredibus presumatur testatorem sen. sive.

Legatum vel fideicommissu sicut etiam Caio & heredibus in eligitur de heredibus quibusque sine suis extrahit sine ex sanguine, modis bonorum heredibus sunt.

Heredes nonne extra meum heredem continet. Extendit etiam sive relata a rebus, que in natura factur morte legat, ann. 10. 4. Intellegit tamen de prima heredibus, non autem successione, nu.

5. *Vt si filius hæretum morte & hereditate extinguitur.*
6. *Legat a successione filius sibi a profe & hereditate, intelligitur etiam de hereditate ex parte.*
7. *Testator filiatorem, quam volunt legatum posse retinere in transitoria, ut dicitur, Cao & suo hereditate. Cao inferiunt, legatus non potest pretercedere hæres extrahens post mortem ipsius Cao, sed eius filium tantum.*
8. *Vt si filius hæretum non possit.*
9. *Testator filiatorem decem Titio & eius hereditate filii Titio non posset petere legatum nisi per Testipatre.*
10. *Testator filiatorem Cao & hereditate eiusdem non transitoria ad heredes extrahens, extrahens non possit aliam consuevit.*
11. *Fundum dicatur ex pacto & præsumentia aliquatenus, quando pater suoperiora ac pueris illud pro, seipso & descendentebus, quod non transitoria ad extrahentes heredes.*
12. *Hereditate non comprehensum extrahens, quando testator reliquit Cao & hereditate rem quidam suocauerat in amictoriam ad extrancomes, sed tamen si transitoria, regulares aliquid distinxerit, & contra praesumptionem testatoris voluerit.*
13. *Testator si ingrediatur in bonum, quod prohibitus alienari & conservetur in agnatione & familia, dende dicitur: Et si filius meus defecderit fratre hereditatem reliquit testator de bona Cao & eius hereditate. Non comprehenduntur heredes extrahentes & quare.*
14. *Pater testatora præsumitur in ergo dilectione filios qui non extrahentes.*
15. *Testator si dicit: Tamen meum ingredi & eum heredes & si pater descelerit sine liberis, restitutus erit etiam Cao & eius hereditate, non transitoria extrahens. Et quid quando dicit: Et si filius meus defecderit fratre hereditatem Cao, & eius hereditate num. 17. Et quid si dicit, inquit non filium meum, & si pater descelerit sine liberis testator Cao & eius hereditate, numer. 18. Et quid si dicit, & si filius meus defecderit sine filio, restitutus bona Cao & omnibus eius hereditatibus. Num. 19.*
16. *Testator filiatorem vxori, & post eam mortem revertit volunt ad filios nuptios & carnum heredes: nullatenus est de hereditate segregatio, & quare.*
17. *Hereditate applicatione quando ex communis viu renunt filii & dependentes extrahentes consentier exclusi. Idem quando testator lamento profili inforstrat aliquo legato, & erga eum ostendit benevolentie signum. Num. 22. Idem quando nominis hereditatis adiecta est etiam aliquam qualitas, quae alter et proprie hereditate segregari, numer. 23.*
18. *Hæredum namen si est positum in conditione, intelligi debet solum de herede sanguinis, non autem de extrahente.*
19. *Nomine hæredum nominatur, ex quo saltu postremo loco habet fidem.*
20. *Filium granatis alio eius hæret non exat, facit descelere conditionem.*
21. *Contingit septimeti in lepatis, & fideicommissis fieri mensaionem hæredem aliquando dispositivum, aliquando etiam conditionaliter, & propter eam ambigetur, quibus de hereditibus præsumuntur testatorum. Hæderum interpretetur nosl. in. Galla, & ceteris ff. de lib. & ceteris scripturis multa, quae non modo vltimist testatorum dispositionsibus convenient, sed etiam que ad contrarias & concordias vicentiam pertinent. Et ego ipse in conf. 1. num. 1. & modis sequentibus 2. & in conf. 2.5. num. 17. & alijs subsequentibus. lib. 3. sed etiam magis nonnam plurima confiderant Manicu in commentariis, de concordia vltimorum, volent. a. 8. t. 14. Ego vero non dilinguo aqua confritione, duo huius diffinitionis capiteque primum est, quando hæredes sunt dispositio[n]e vocati. Secundum, quando sunt sollemmodo positi in conditione.*
22. *Primo in capite pro regula constitutendum est, legatum vel fideicommissum reliquum Cao, & hereditibus, intelligi de hæredibus quibusunque sine fine extrahens ex fungitur: modo honorum hæredes finit. Nam hoc proprio est ipsius nominis significatio. I. secundum ff. de verb. sign. Et manifeste probat in emendatione. C. 3. de legato, de qua dicitur postea. Ceterum enim res legata sunt natura et transitoria etiam ad extrahentes, & nullum refutat absurdum, nullave iniurias, hæredes non en etiam extrahentes hæredem continet. Ita sicut Bart. & alios multi usi scripsi in d. conf. 1.5. num. 2. verbi queritur et ceteris.*
23. *Extenditur primo, vt si locum habeat etiam quando relista fuit res, quae sicut natura intitulat mox legatarum, vt in vñfructu bonorum, qui morte i fructuarj extinguitur, & finitur, in infinito, de*
- viufructu, si enim testator reliquit vñfructum Cao & eius hereditibus nonnulli, hæredibus, intelligitur etiam de extrahentes testatorum de printis tantum hæredibus, non autem in successu. Ita ergo & bat. I. quia Testator ff. de vñfructu accessit in quatuor in interpretari sunt glosa & start, & in modis hanc modo & ita in modo de legi. & secundum dicitur in conf. 1.2. Ceterum in conf. 2.5. num. 3. dicitur, & Ceterum est Ceterum Ceterum in numero Linguis omnes.
24. *Extenditur secundum, vt si locum habeat etiam in legatis annuis factis pro se & hæredibus. Nam & hoc calo hereditum non habet, sed legatus de extrancomes, dicitur anglo. Cale legatus. & hæredum dicitur Bar. & reliqua & alios in Gallia q. etiam in scripta testatorum. num. 27. & demissi regi numeri, & secundum antiquam interpretacionem Linguis omnes.*
25. *Decidatur secundum, vt si locum non habeat hac regula, quando testator reliquit prim, quia vel ut legatorum potest etreire in vita tantum sicut quando ita expresso dicitur: Cao & suis heredes, dum Cao ipso videt lego fundum. Hoc in causa, hæredes nonnunquam intelleguntur de hæredem extrahente propter modum ipsius Cao, sed de eius filiisque viuens, hæredem habere non possit, inter al. 1. p. 9 de here, vel al. rend. Ita sicut Bart. Socorum & testatorum scriptum d. conf. 1.5. num. 11. test. secundum est. Quod est predictum accedit Bart. Lib. 1. c. 2. & C. de imp. & alijs lib. & alijs lib. quod id scriptum elegit, quod si testator legavit decem Titio & eius hereditibus, filii Titio non possunt petere legatum viuo ipso Titio patre, cum Titio viuens habent in hære, non possit.*
26. *Decidatur secundum, vt si locum non habeat, quando testator reliquit Cao & eius hereditibus non transitoria ad hæredes extrahentes. Exemplum aliter potest, quando pater per sua testatorum acquisitum tendit pro seipso & descendentebus, quod quidam feudum dicitur ex pacto & præsumentia, & ob id non transitoria ad hæredes extrahentes faciuntur, manifestantur & transitoria non sicut de fidei fendi, præcogitare hoc feudum, & Iac. Thomas Martin in ad. feud. trans. tit. de feuda ex pacto & præsumentia, & fieri pater viu filiorum, præcogitare possit, vt copiose affirmit in conf. 1.1. a. 1. lib. 2. pro se & eius hereditibus non habet, hoc in causa non continebit extrahentes filios tantum. Ita Bart. in d. Gallo. Sectione. num. 4. ver. aliquando illa verba de lib. & pollo, quenamque sunt Socum & alijs, quos conseruant & probant in d. conf. 1.5. num. 12. nec scriptum & viuimus lib. 2. Et minus accedit Calixtus in conf. 3. Ego p. anim. regis secundus capro ff. lib. 2.*
27. *Decidatur tertio, vt si locum non habeat hac regula, quando testator reliquit Cao & eius heredes, rem sicut natura transitoria ad extrahentes, sed tamet in causa hæredum reliqui & legati transitoria ad extrahentes hæredes resulstant aliquid absurdum & contro per summum testatoris voluntatem. Hoc latet causa, nonnulli hæredibus, intelligitur de hæredibus sanguinis.*
28. *Exemplum aliter potest, quando testator instituit filium, cui inter alia reliqui domum, quam prolibuit alienari quoniam moritur: conferetur in agnatione & familia, & proprieate volunt testator, dictum communem transire debet de hæredi in hæredem filii sui. Deinde in causa dicitur: Et si filius meus descelerit sine hæredibus, reliquit testator dictum domum Cao & eius heredes. Hoc in causa si hæredes Cao intelliguntur de hæredibus sanguinis, neque de filiis & descendentebus, non autem de extrahentes. Ita in par. respondit Bart. in conf. 3. num. 4. lib. 2. Et ille ratio, quia si hæredem, tunc vel oportet hæredem extrahentes Cao legatur, sequitur absurdum, & quid contra mentem testatorum. Nam si testator magis dilexit filium proprium quam Ceterum & magis hæredes filii sicut hæredes Cæsarum quod filium & eius hæredes præstat, & in intellectu testator se vocare hæredes ex sanguine filii sicut: non autem extra nosidem dicendum est de hæredibus ipsius Cao. Et causa volunt testator domum conseruari in agnatione & familia filii: si credendum est, voluntie conseruari in agnatione & familia Cao. His rationibus si sunt multi, quos in subsecuenti exemplo conseruare.*
29. *Secundum est exemplum hinc declarationis, quando testator ita dicit: institutum filium meum, & eius heredes: & si ipse deceperit sine liberis, restitutus bona, vel dominum illam Cao & eius hæredibus.*
30. *Hoc exemplum sic proposuit in specie Alciat. in d. Gallo. ff. etiam in 2. lib. a. 3. num. 3. ver. Ex superaddita est Bart. ff. de lib. & pollo, qui dicitur via voluntate Bartolomei non autem ut p. anim. Doctor res intelliguntur in tertio exemplo, quod mox referam. In causa hæredum exempli dicit Alciat quod faciuntur verba præcedentia, & ceteris hæredibus, inter pretantur illi filii, vt testator mox siibicit in tapet.*

riter illa postrema. Restitutus domum Caio & eius heredibus. hoc
fane & verbum, heredibus intelligitur, id est, filii. Sed apertus illa
ex natura accessus eadu. & Corre in con. 27. 2. col. 4. lib. 4.
Exemplum tertium proponerunt quando testator ita dixit: *L*e
fi filius meus decesserit sine heredibus, restitutus Caio & eius heredib.
Dixit Corn. manifestari differentiam esse inter casum &
exemplum propositum à Bar. d. §. etiam quod statim reperam, &
casum hunc nostrum.

¹⁸ Quantum est exemplum quando testator ita dixit. Instituto
filium meum, & si ipso decesserit sine liberis, restitutus Caio & eius
heredibus. Hoc in causa verba illa, restitutus Caio & eius heredibus,
intelliguntur de heredibus sanguinis. Ita manifeste scripta Bar. in
d. §. etiam. num. 3. Sicut in. Cart. sen. Decim. & Nov. aus. merelat
in. 17. num. 2. ver. quam in eis casus, tunc illi accedunt nunc Baldus,
Caius, Folgesch, Alexander, Cratus, Recens, Socinus, Paribus, Cra-
neta, & Sforza Oddo, quis congesit Hieronim, Zanchius in. heredes
mei. & ceteri in. in qua parte numer. 168. ad Trebelli, qui communem
esse opinionem refater. Et ex multis tam congesiter at Ant. Gabriel. in
id. & conclusione ita. de verb. sign. conclus. 2. n. 2. & hic accedit Alciat.
in. 17. num. 2. ver. quatuor q. e. caus. Et hanc esse retinendam in
indicando & confundendo afferunt Rui. in. 158. n. 2. lib. 2. etiab ab
ea differentiis Ang. Comensis, Imola, & libi parum constans Ale-
xan. in. d. §. etiam. Et tandem secuti sunt Corn. in d. con. 29.4. num. 2.
Quorum argumentis post alios abunde satisfacit Rui. in. d. con. 28.
num. 4. lib. 2.

¹⁹ Et hoc quidem exemplum & declarations locum habent eti-
a testator ita dixit: *E*t si filius meus decesserit sine filiis, vel fine
liberis, restitutus bona Caio & omnibus eius heredibus. Hoc
etiam causa illa verba, omnibus heredibus intelliguntur de heredib.
sanguinis, ne refutet illud ab furdum, & quid aduersus pra-
sumptam mentem testatoris. Ita specie respondit Rui. in. d. con. 188.
num. 4. lib. 2. etiab de eadem scilicet interrogatis contrarium respondit
Decimus in. con. 29.4. num. 2. quem secuti est Rolandus in. con. 17. num. 4.
lib. 2. Non hic refero nonnullas declarations, quas ad rem hanc
probavit Deci. in. d. con. 29.4. & refert Zanchius in. d. §. cum ita. in. 4.
parte. num. 17. una multa subsequentia.

²⁰ Quintum etiam exemplum ab furdum & inequitatis, que
refularet, si diceremus hoc in causa illa vocatos heredes extra-
neos, afferri solebant, quando testator legavit vxori, & post eius mor-
tem reverti voluit ad filios institutos, & curum heredes.

Hoc causa, sive ex filiis institutis superest, illa verba, &
eius heredes, intelligi debent de heredibus sanguinis, reali-
qui heres extraneus viuis ex filiis, excludat illam superestitem;
quod est ab furdum & contra presumptam volumatum testato-
ris: qui crederet meipso dilexisse vnam ex filiis quia exane-
haretur alterius predeinceps. Ita respondit Angel. in. conf. 50. chro-
nista frater. num. quoniam feci sicut post alios Iaf. & Socin. sen. d. §. et-
iam. 2. num. 3. sive. 4. & ceteri. Iaf. hanc esse communem opinionem
maxime. Si respondebam perpendiculare, idem senserit Bar. in. d. §. etiam. 4. & ver.
maxime. d. ex. in. conf. 36. lib. 3. & apertus Alciat. in. d. resp. 49. num. 3.
ver. tertium ell. in. fine.

²¹ Declaratur quartum, ut locum non habeat, quando communi-
louerint ipsi appellatione heredum intellectem filios &
descendentes. Ita Bar. in. conf. 2. Salimbeni. lib. 3. & Alciat. in. d. resp. 49.7.
num. 3. ver. secundum sif. & Socin. sen. in. conf. 15. col. 2. lib. 2. qui cum Alci-
at. de eadem scilicet responderet Rui. in. conf. 29.4. num. 2.

²² Declaratur quintum, ut locum non habeat, quando tellator
honorasset filios institutis aliquo legato. Restitutus ergo cosbe-
nevolentiam. Hoc sicut causa veritatem non est, quod eos deinde
voluerit excludere de heredes extraneos substitutis.

Et propter illa verba, restitutus bona Caio & eius heredib.
debet intelligi de heredibus sanguinis. Ita scripserunt Alex.
Iaf. & Seimus. d. §. etiam. secuti Folgesch in. l. gener. aliter. & de institutis.
& suis. & alios resulit Alciat. in. d. resp. 49. num. 3. ver. secundum sif.

²³ Declaratur sexto, ut non procedat quando hinc nonnulli ha-
redibus, adiecta suistet aliqua qualitas, quia alterat propriæ ha-
redis significacionem, ut testator dixit, restitutus, vel lego Caio,
& eius heredibus malefici. Hoc sane causa nomen, heredibus, su-
matur ita pro heredibus sanguinis. Ita apellat Ray. & Baldum, & Cafren.
in. d. §. etiam. & ibidem La. 1. ann. 2. Decim. in. conf. 29.4. num. 3. & Socin.
in. conf. 15. col. 2. lib. 2. & dhas plures resulit Antonius Gabriel
in. lib. 6. conclusum n. 4. de verb. sign. conclus. 3. num. 51.

²⁴ Secundum est caput huius dilatationis, quando scilicet hoc
nomen, heres, est positum in conditione, ut si testator ita dixit,
restitutus filius meus, & si filius meus decesserit sine herede, vel
menstru. Praesump.

heredibus, restitutus bona Caio. Hoc sane in capite, constitutus ab
omnibus foliis regula, ut intelligatur de herede sanguinis, non au-
tem de extraneo. Ita Cafren. in. conf. 4. p. 150. Peleus. ver. seruum. quæ-
dolib. 2. & post aliis Rupian. l. ex falso. q. vlt. num. 4. ff. ad Trebelli. & Rupian.
in. conf. 15. num. 2. lib. 1.

Et manifeste probas text. d. l. ex falso. 6. vlt. tenui verbi sunt has. [Si
quis in fideicommissum relinquit: Fidei tua filii mi committu-
t. vt si sine herede moriaris, relituras Sozias hereditatem, videri cu
de liberis fenestris. Diuinus Plus recrispit: Et id est cum quidam si-
ne liberis decederet, auctoratum ab intestato bonorum posse
rem habens exituisse conseruionem fideicommissum recrispit.]

Et huius quidem responsi & sententiae ea est ratio, quia elabo-
ria & inanis est conditionis appositio: cum tamen nemo herede
moriorit: ex taliter postremo loco habet fiscum. Nec satis
minimi probatus interpretatio Alciat. in d. l. Gallo. §. etiam. num. 6. & ibidem
lectur. a. n. 50. ff. de liberis & post h. cum dixit. d. §. vlt. ita intelligi de
herede sanguinis, quia numero singulari de uno herede loquitur:
scilicet si numero plurali testator fatus fuerit.

Hac sententia magna habet validitatem: quia cum hoc no-
men, heredibus, intelligatur de heredibus sanguinis, satis est, quod
extet filius, vel alter descendens grauit, etiis heres honorum
non exifiatur. Nam sicut illa existentia facit deficerre conditionem:
scilicet scriptum poli alios Cafren. in d. l. Gallo. §. etiam. num. 6. & ibidem
1. a. n. 51. ff. de lib. & post h. Decimus in. conf. 32. num. 4. Rupian. d. l. ex
falso. 6. vlt. in fine sif. ad Trebelli. & Cafren. in. conf. 9.2. num. 45. lib. 2. &
in. conf. 8. num. 7. lib. 3.

P.RÆSVM P.T. CXXXI.

Legatum vel fideicommissum an & quando ab
instituto, vel substituto, vel instituti ha-
redibus, relatum præsu-
matur.

S V M M A R I A.

Legatum vel fideicommissum a quo relata præsumuntur, an ab her-
ede, vel a substituto.

² Fideicommissum præsumuntur relatum ab ultimo ex substituto merita-
bus quando reglator sic dicit: *I*n fine Causa, & ex deficit eti-
quidem Sempronianum, quo decadente quandoque Secundum. Es pri-
marius non confiteri grauit.

³ Testator si dixerit: *I*n fine Causa, & si decesserit sine filiis, & ipsi filiis
sive filiis, bonar. & iurato. Non præsumuntur fideicommissum
institutum nisi sibi filius, sicut institutus postis in condicione, sed sibi filio
institut. Et si vincunt herede institutum legatum centum Cas. deinde
heredem institutum filium, cui subfilius Sempronianus. Præsumuntur fe-
lamenta amissi heredem præsumptum dictum legatum. num. 4.

Legatum dicitur donatio a defuncto reliqua, & ab herede præstata.

Testator grauita personam representantem heredem, proculdubio
dicitur legatum institutum heredem.

Testator vel curator representat heredem, non autem substitutum.

Hereditate confiteri grauita, non autem substitutum, quando testator ita
dixit: accepto centum d. at fundum Cas.

Testator si dixerit: lego fundum Menio. & post eum mortem lego d. f. f. u. n. d. Sempronio, qui confiteri grauit.

Legatum potest grauita alterius restituere res legatum, etiam si le-

gitum maneat per temporis momentum apud ipsorum legatum.

Testator si vel potest rem fideliter tantum apud fundum post mortem her-
edes institutus, non potest alio debeat a substituto, ab heredibus
institutis. Et si fecerit legatum successorum, quod præstari potest tam a
substituto per fideicommissum quam ab ipso herede instituto, a quo
confiteri reliqua, num. 2.

¹³ Fideicommissum non quando est impersonaliter invenitum, præsum-
tur grauita a ipsa heredibus. Et præsumuntur invenitum omnibus gradis
autem. num. 14.

Dilectissimum supra in presumpt. 7. cui fideicommissum onus
invenitum præsumatur, an populo heredi, vel eius substitu-
to. Nunc de fideicommisso, & legato agendum est, a quo scilicet
relata præsumuntur an scilicet ab herede, vel a substituto per
fideicommissum. Hac de re multa varijs in lexis scripserunt Do-
ctores nostri sed omnium copiosius Manilia in commentarij, de
conclu-

comitellus vltimorum voluntatum. lbr. v. dno. titul. secundo. column.

1. C^o 2.

Excellissimo ego saltem clarioris explanationis gratia esse primū distinguenda duo capita. Quorum vnum est de fideicommisso vniuersitatis secundum legem. & fideicommisso particulari.

2. Primo in capite diliguerandi sunt duo casus. Primitus est, quando dictum fideicommissum post mortem gradu bareficii sicuti quando testator ita dixit. In finito Caium, & eo deficiente, quandoconque Sempronium, quo decedente quandoconque Sæcum, & his deficiente, bona mea restituunt Titio. Hoc in causa fideicommissum præsumtum relèctum ab ultimo ex fidelitatis morientibus arque ita hæres primus in finito non censetur hoc onere grauans. Ita Bart. in l. Codicil. in p[ri]nc. nro. 4 ff. de vñf m[od]o legato, et illo texuto, qui tamen loquitur de fideicommisso particulari. Et Bar. loqui de viuenter fallit confitit, si in genere caus traditio ibi, cum illa, de qua in l. 1. & 2. ff. in primis, 2. ff. de leg. 3.

Difflentit ab hac opinione, & si Bar. non referat, Romanus in consil. 177. num. 10. lib. 2. sed iura & auctoritate, que adducit Rui. non probant: cum non loquantur hoc in causa, sed in alijs, quæ res erant sua loca.

3. Secundus est casus huius capitis, quando scilicet testator ita dixit. In finito Caium, & si ipse decederit sine filio, & si filii sunt filii, bona mea restituunt Caio. Hoc sane causa fideicommissum non præsumtur in finito ut vltimum illa filii siliorum in finito potius in conditione, sed prius soli Caius in finito. Ita docuit Bart. in l. 1. lib. 2. ff. sum. 2. ff. de leg. 3. qui inde ad codicil. in p[ri]nc. mino. 4. & se ipsum declarando dixit, ratione illa, quia cum filii illi fuerint possunt in conditione tam illi, neque ita non vocari honorificare, non eriam grauari potuerit. l. 1. lib. 2. ff. & 3. lib. 2. Ergo necesse fateri, utius restitutionis fideicommissi sufficienitatem soli in finito. Et Bar. secundus sicut Rui. in consil. 16. num. 1. lib. 5. soci. sen. in consil. 4. lib. 1. & in consil. 10. num. 5. lib. 3. Bart. in consil. 1. num. 2. lib. 2. & in consil. 2. num. 1. lib. 3. Roberto in consil. 177. num. 6. Aliud, in p[ri]nc. 78. T. alio est & g[ra]m. 4. Bellorum in consil. 8. num. 5. & Cephal. in consil. 19. num. 7. lib. 3. Iudicium Clavini in g[ra]m. testament. q. 7. verterimus autem q[ui] est q[ui] est. & 10. epis. Clavini in tr. ad. 2. & 3. quando illi posuit in conditione vocati a censeantur lib. 4. 4. 5. q[ui] alio recentet. & ibidem numer. 4. referit alium casum, quando scilicet iam in finito o quoniam substituto o multo minus sapientia fideicommissum.

Secundum est caput, quod legit & fideicommissa particularia recipit: Quo sane in capite distinguo atque constituo aliquot casus.

4. Primus est, quando testator simpliciter, hoc est, viuente barefide in finito legat rem certam sibi tandem, pura centum, vel fundum, vt puta ita (vt obseruari consuevit) legavit. Legio certum, vel fundum Caius. Deinde barefide in finito filium, cui subiungit Sempronium.

Hoc in causa prælimitem, testatorum grauatae solum barefide praefatam legatum. Ita scripsit Bart. & reliquit in l. Marcellum in p[ri]nc. ff. ad S.C. Trab. & idem Bart. in l. vñf. nro. C. co. & communis esse 5. apportionem testator Corne. in consil. 3. num. 7. lib. 1. Et enim iugulatum, legatum etiee donationem s[ecundu]m relictam & si barefide præfundam. & legatum in finito de legato.

6. Hic causa locum habet rauco magis, quando testator grauauit bonam representante ipsum barefide, vt puta tutorem pupilli in finito, vel curatorem minoris. Nam tunc sine controverbia legatum censetur in finito barefide. Ita Bart. & Caffran. & Leta in p[ri]nc. C. de fidicom. Bald. in l. 1. etiam eti. & Decto. in L. am. f[ac]tis ann. de leg. 1. vñf. Baueria num. 19. & Socin. num. 19.

7. Non enim potest hoc in causa intelligi grauatus sub finito: Cu[m] tutor, vel curator cum non representet.

8. Extenditur primò hæc causa, vt locum habeat etiam si testator ita dixit aliquo acceptis certum domum fundum Caius. Nam ad huc intelligitur acceptis certum ab barefide. Ita Bart. & Caffran. & forma legato, q[ui] Margaritam de leg. 3. Socin. in l. P[ar]ad. l. 2. in fine. ff. de reb. dubius.

9. Declarat, vt locum non habeat hic causa, quando testator legat alteri rem, quam prius legaverat Caio, vt si dixit. Legi fundum Meus; & post eum mortem vel exentiensi tali conditione, lego dictum fundum Sempronio, vel fundus ille deus Sempronio. Hoc sane causa, tunc ille legatus dicitur grauatus prælatre dictum fundum Sempronio. Ita Bart. in l. 1. codicil. in p[ri]nc. num. 4. in fine ff. de vñf m[od]o lega, q[ui]que in interpretatu q[ui] d[icit] d[icit] codicil. in p[ri]nc. 4. q[ui] est.

Et Bartolomaeus fecit Rui. in consil. 32. num. 1. lib. 2. Et dicitur, dum non est, quin legatus grauari possit relècture alteri rem 10. lib[er]tati, vi scripit Bart. in l. 1. num. 2. ff. prot[est]o ultra[m] communia de legatis, quem fecerit est Crater, in l. 1. etiam siug[ra]nd. in præcip[ac]t. num. 4. ff. de legatis, qui dixerunt habere locum etiam si legatum per temporis momentum manaret spud ipsam legaturam.

Secundus est casus huius secundi capitis, quando scilicet testator reliquit rem sibi tantum præfundam post mortem barefide in finito, cui sub finito ita dicitur, vt putat ita dixit. In finito Caius sibi barefide, cui fine filii decedentes substitutus Sempronius & Marcellus præfensus centum. Hoc in causa ambiguitas, an illacent præstat debet a Sempronio subfinito vel potius ab barefide. Caij in finito, qui præsumit grauatus, scripsit Bartol. in q[ui]datis in fine ff. de vñf. Et pupill. subfinito, dum se remittit ad ea q[ui] scripsit d[icit] d[icit] Marcellus, imp[er]f. ff. ad Trabell. vbi abfoluit nulla distinctione facta, dixit, præsumit relèctum ab barefide in finito, quem relator grauare voluit. Et Bartol. sic in consil. 32. num. 4. lib. 2. & 3. & monit. ff. Et docuit in consil. 32. num. 4. ap[er]t. & Corne. in consil. 32. num. 4. & 5. ff. de vñf m[od]o legato, q[ui] margaritam & l. peto. in principio de leg. 2.

Terterus est casus, quando testator fecit legatum successum, t[ame]n quod scilicet præstari potest tam a subfinito per fideicommissum quam ab ipso barefide in finito: vt si testator reliquit vxori seu vñf m[od]um bonorum suorum. Hoc in causa, quando finit in barefide, nem[pe] quando ignoratur a quo fuerit relèctum, ut si verba sunt imperfonsler conceptus, si quando testator dixit, vñf m[od]um fructuum bonorum sibi, vel perueniat, vel praefactus vxori vero. Hoc in causa legatum censetur relèctum tam a subfinito quam ab finito. Ita scripsit omnium primus Benefidius Plaudius in l. 2. ff. de monachis & legati, quiescunt cati sunt Arctina & Alexia in l. & finita ff. de vñf. Et pupill. subfinito & Rui. in consil. 4. num. 4. lib. 2. cum enim onoscler imperfonsler in finitum, dicitur grauatum ip[s]i redita. Ita post Ruini in consil. 4. column. vñf. lib. 2. respondit Hieronymus. Gabriel in consil. 177. num. 4. lib. 1. & idem ego ip[s]i respondi & declaravi in consil. 8. num. 27. & in column. vñf. lib. 2. Et idem, esse non successum, quod gradatim continuat in quo compone barefide. Et præterea addit[us] Gabriel ex sententia Baldini consil. 279. lib. 1. omnis imperfonsler in finitum præsumit impotentiam omnibus gradibus. Et fibiuxit Gabriel idem sententia Ruini in consil. 177. num. 36. lib. 3. Et dicimus etiam in finito presumpt. 177. vbi explicabimus quando conditio posita in institutione censetur repetita in substitutione, ultimo causa.

PRÆSUMP T. CXXXIL

Legatum annum & reiterabile quando præsumatur.

S V M M A R I A.

- Legatum an & quando præsumatur reiterabile & annum: regulat[ur] enim præsumatur vñs præsumptio tantu[m].
- Testator præsumatur velle minus grauare barefide quam sit posibile.
- Legatum sicut vñs loco in dubio præsumitur annum. Idem sicut est de curia romana censetur anno. 4.
- Legatum ad finitum ad ludos, qui quoniam anni fieri solent in circu[itu] anno præsumatur.
- Diffinitione dare quid sit.
- Legatum factum, quod in die mortis ip[s]i testatoris fieri debet, vñf septima vñf. ann. a. f[ac]tum tantum fieri debere ut est in finito.
- Legatum factum fratribus de vita patritia in finito D. Dominici, an f[ac]tum tantum sit prætestandum, vel quoniam anni.
- Legatum ad finitum par, alicuius moniti præsumatur etiam non asservatur, & lat[er] interpretandum, & monit.
- Legatum factum per quadrennium, non f[ac]tum, sed singula in quadriennio debetur.

13 Legat.

- 13 Legatum factum his verbis, lego centum Caes, donec nubat, annuum praefumatur.
14 Legatum non annuum non dicitur vnum legatum sed plura: tot enim in eis fuerunt legata, quod ann.

Hec disceptatio rei est satis annexetur precedentem, quando facilius legatum praefumatur reiterabile & annuum. Quia quidem in repto regula constitendum est, legatum non praefumatur annuum acque ita reiterabile, sed viuis praefusionis tantum. Ita sonit Bart. in Legatum in prima opp. ff. de annis lega. dum dixit, in casu d.l. legatum praefumatur annuum fauore doris. Ita pariter item Bart. in L. annis f. vbi numer. 4. cod. tñr. cùm dixit, nisi certis in cassis legatum dici annuum. Idem Bart. in L. quidam, num. 5. ff. de annis lega. dum allegat. l. cum qui calendis de verbo obligat. & l. boues. & hoc sermone de verbo legit. Et confert secundum Bartol. text. l. cum pater. & pater certam. de lega. 2. vbi fauore nuptiarum, d.o. praefumatur a patre etiapro primo acciuntem secundo matrimonio: seorsus ergo voluit dicere Bart. quando fauor & specialis causa celata. Et accedit, in dubio ita esse prælendum, cum tñr. praefumatur sit, testator velle minus fauorem habendam quam pro possibile. I. vnum ex familiis. & fr. rem de lega. 2. & diximus supra in praesumpt. Et in specie hæc ratione vnum sit Bartol. in d.l. legatum in prima opp. ff. de annis leg.

Rereditur ab hac regula coniecturis & praefusionibus duetis, qualitate verborum, quibus vñus est testator: scilicet etiam à qualitate personarum, quibus testator ipse legit. Ita scribent Bart. & reliqui, quos infra sunt locis commenstraverunt.

Prima itaque est coniectura, quæ ducitur à qualitate persona, cui factum fuit legatum. Exemplum est, quando legatum fuit pro loco. Hoc sane casu in dubio praefumitur annuum. Ita Bart. in L. annis. 6. vir. num. 4. ff. de annis lega. quem fecit sum Socr. sen. in conf. 4. lib. 3. Par. in conf. 7. num. 2. lib. 2. & Tiraquel. in L. bones. 5. hoc sermone. in lant. 3. num. 6. de verbo signif.

Est secundum exemplum, quando legatum fuit Decurionibus ciuitatis. Nam & tunc legatum praefumitur annuum. Ita Bart. in d.l. cum quidam ann. 3. ff. de annis lega. qui ita interpretatus est d.l. cùm quidam. & idem confit. Durans in tr. ad. arte testandi, in titule de legatis. castella. 6. in fine. Ego vero ex ultimo, in cuius dicta. l. cum quidam, id contrinquit, non ob personam legatarum, sed ob causam, quæ factum fuit legatum: id censum mif. a. Est tertium exemplum, vt si testator legavit vxori vidua, ut ab heredibus velutari, praefumitur legale annuum vestesque ita legatum est annuum, ob ipsius vidua qualitatem. Ita Baldus in l. censu. i.c. de sdeconis, quem fecit sum Romanus. 295. legatis vidua. & Natta in conf. 379. num. 6. lib. 2. & vñus num. 4. & hoc magis affirmat, quando cum qualitate personarum concurrevit etiam legati modicissimis. Ceterum Tiraquellus in L. bones. 5. hoc sermone in secunda limit. de verbo signif. a. declarando traditionem Baldi, dixit, tria eo in casu concurrere, nempe qualitatibus personarum, morem regionis, & testatorum coniunctionem.

Secunda est coniectura, quæ sumitur à causis, ob quam factum fuit legatum: sicuti quando legavit ad ludos, quia à ciuiis quotannis cerebrari solent. Hoc sane legatum annuum praefumitur, l. annum ff. de annis lega. sic etiam intelligi casu d.l. cùm quidam. ff. co. tit. de annis legatis, quo loci respondit Marcius, Diuimus Severinus & Antoninus rescriptis, non ob verisimilitudinem, testatorum de uno anno sensibili, sed ob perpetuo legato, dum legavit Decurionibus, ut divisiones darent in die natali sibi. Dinti ones fidei nihilo aliud est quod vi recte Hieronymus Magius olim summus amicus meus, in lib. 2. vñus num. 2. interpretans hoc responsum annotauit) pecunia, & alia id genus, quæ testatorum collegis, fodiatis, militiis, negotiorum & artificiis, item decurionibus populoque interdum die natalis, qua viuentibus fuerat celebrerimus arcessor, parentiorum tempore singulis annis dari testamento cauebant.

7 Testator itaque in casu dicit. l. cum quidam, resipientes comitem vnum vñum eorum, qui annuum in die natali distibebant & donabant anciis, praefumitur & ipse secundum vñum illicum dispositio, arcessor eius legatum sic ab vñu communis fidei ab Imperatoribus interpretantur, natale si ferias pluram. 5. vñus de lega.

8 His diffinitioni potest illa quæfatio proposita a Bart. in d.l. L. annis quidam. num. 2. ff. de annis lega. testator habuit, quod in die mortis hæc fieri debet via scripta bannita, an quotannis, vel testem tantum fieri debet hoc scripta? Dixit Bart. ex Petri sententia, scilicet tan-

tum fieri debet: cum legatum sit factum in die non reiterabilis, nempe mortis. Est enim dies mortis vna proprietas, & non plures. Rectius dici posse existimo, ob id testem tantum deberi hoc legatum: cum communis ipse vñus sit, vt vñat annum scriptum dies à morte testatoris celebretur.

Dicitur & altam quaftionem Bart. in d.l. L. annis quidam. num. 2. Testator reliquias fratris in tñlo Domini pittantiam ambiguitur, an vñla sola pittantia testem tantum praefestas sit, vel quotannis. Dixit Bart. testem tantum praefestari debere. & Bartol. fecit sum f. Nata in conf. 379. num. 2. lib. 2. Et motus est Bart. tex. l. cum qui de verborum obligat. vbi qui Calendis Januarii stipulatur, si non adiiciat, quibus de primis intelligentum, tanquam id actum sufficere videatur. Caterina. Et pro bono & æquo fauorem Reuerendis Dominicani, quorum vita sanctitas & crudelio sumptuere eluet, crediderunt adhuc testatorum pittantiam hanc sic à testatore relatacum quotannis praefestandam esse. Est enim verisimile & rectum, ut ex eomyna ergo voluisse his patribus, quippe quos pauperes esse ficeret, quod secus existimarem, si opulentis monachis, para cõgregationi sancte Iustinae, quorum diuinitas non mediocres esunt, pittantiam, legaliter testator. In Dominicanis itaque esunt mynisti, scilicet legatum fauorabile dici debet & consequenter annuum, vt reliqua legata fauorabilia iudicare solemus, quæ admodum in subsequenti coniectura dicimus.

Tertia est coniectura, sumpta à qualitate rei legata, quæ arguit legatum esse annuum. Exemplum afferri potest in legato reditus alacritus montis, vt si leguit mihi sextam partem redditus, quem habet in monte Vencio. Hoc legatum praefumitur annuum: quia redditus ipsi sua natura annui sunt. Ita Roma, 296. leg. 2. Cremen in sing. 5. Habet autem redditum, hac de re esse textum singulariter in l. defuncta. in s. ff. de vñfruct. Verum in casu d.l. defuncta, in fin. non esse legatum annuum, sed vñicum tantum, cuius locum tributaria est in singulis annos, scriplerunt manifeste Castri in l. fiduciam per Amphionem. & stipulatio in fine de verbo obligat. & vñc. de laion in fñ. Socinus senior in conf. 70. num. 2. lib. 3. & in conf. 70. num. 2. lib. 3. Et & secundum exemplum, quando testator legat alimento. Nam annuum, non autem testem tantum praefestari volunt, nisi testatore praefumitur. Ita Socinus senior in conf. 53. lib. 3. & Tiraquellus in L. bones. 5. hoc sermone, in tertia limit. num. 5. adducti auctoritate Bartol. l. cum qui. & qui ita de verbo obligat, qui dixit, in contractibus promissionem alimentorum factam praefumti, vt quotannis praestentur, non autem testem tantum. Et manifeste probat. M. de laion in fñ. de alimen. & cibis. legatis quoniam sic in specie intellexit gl. d. de fund. s. vñt.

Est tamen hoc legatum fauorabile, & ob id latè interpretandis, sicuti Socinus & Tiraquel. precitatis in locis scripserint. Ideo dixi in predictis coniecturis, a delegato pittantia reliqua Reuerendis Dominicianis.

Quarta est coniectura, ducta à qualitate verborum: Exemplum diximus testator lego per quadriennium. His sine verbis colligitur testatorum voti & legationis testem tantum: fed singulis in quadriennio. Ita probat secundum Bartol. text. mirabilis. p. mult. ff. de annis legat. & quem singularem dixit Romanus. in sing. 297. lega Tiro respondit verba haec sunt. [Cum erat certa pecunia, id est, centum, Reipubl. Sardianorum reliqua per quadriennium certaminis Chrysanthiani: Diu Seuerus & Antoninus rescripserunt, videri perpetuanam penitulationem reliqua testatorum per quadriennium, non in primum quadriennium. Ex ultimo hoc certamen Chrysanthianum singulo quadriennio celebrari consuevit, sicuti olympicum singulo quinquennio. Ex aptero testator hominum consuetudinem & vñum, (vt supradiximus) rescepit.

Rectius itaque afferri potest exemplum, quando testator ita dixit: lego centum Caes, donec nubat. Hoc etiam casu legatum praefumitur annuum, ut legatum ita, in princ. ff. de annis lega. & ibi ann. 4. ann. 4. & in conf. 97. num. 4. lib. 2. & Natta in conf. 379. num. 4. qui idem esse responcit, quando testator ita dixit: lego centum Caes quoquevis viuet. Ita in annis ff. quibus media vñgat annus testator. idem scripsit Durans in tr. ad. arte testandi, in tit. de leg. casu. lib. ann. 4.

Illiud præterea obscurandum est, legatum annuum non dici vñum legatum, sed plura. Nam tot conefatur legata quoniam sit. Ita potest alios declarat iuson in l. fiduciam. & stipulatio num. 4. de verbo oblig. quo locis num. 2. & 3. post Castren. & alios ibi referuntur quæsto-

egregias virtutates, quod legatum annuum dicatur continere plurimae legatis. Et colligali possumus ex la. vobis. in singulis. & legatum. s. v. l. de anno legato.

P R A E S V M P T . C X X X I I I .

Proprietas rei, non autem solus viusfructus, quando legata presumatur, et si viusfructus aliqua mentio sit.

S V M M A R I A .

1. Viusfructus relegatus an & quando erit proprietas ipsius rei legata presumatur.
2. Testator si legatus viusfructus domino adiecto onere, ne domus ipsa alii tollatur, presumatur legato etiam proprietatem.
3. Viusfructus prædictus legatus adiecta haec conditione, ne aliud alienari possit, ceteros & proprietates legata. Idem si testator adiecte licentias & facultates alienari. num. 4.
4. Verba in legibus debent secundum subiectum aut materialium, ut illi consenserint.
5. Prohibito dicere qualiter prædictum, quia habentur presumpti.
6. Viusfructus prædictus legatus, quod testator voluit post mortem ipsius legatus regnare, nec ceteros etiam legato etiam proprietatem. Et quid si testator dedit facultatem ipsi viusfructui non invenire, sed hæredem post mortem suam. num. 8.
7. Hereditate aliquem facere est ipsam dominum constitutere.
8. Dñe nemo potest quod ipse non habet.
9. Testator si legatus fundum ad viusfructus & viusfructuum, vel ad vendendam & sumendum, ceteros legatos etiam proprietatem. Secundum dixit ad vendendam & sumendum tempore et viusfructus. num. 12.
10. Testator si legatus fundum, conseruat etiam proprietatem legato, etiam si viusfructus dicti fundi sicut hæredus. Idem si testator legatos plenam & communem posset, etenim. num. 14.

ET si viusfructus aliquis rei legato, solus ipse viusfructus formalis a proprietate scilicet distinctus continetur attamen aliquid colectur. Se presumuntibus colligi poterit, etiam ipsam proprietatem sive relata, quemadmodum colligunt Doctores, quos infra committimus. At coniecturas multum hic posse manifeste respondit Alciatus in libro 58. n. 1. & tert ad Catilam in tractate de viusfructu in materia relatio. num. 76. & sensu Graecorum in conf. 27. nro. 30. res lex premuta.

Prima est coniectura, de qua in casu. *Proclm. ff. de viusfructu, & quoniam viusfructus, quando collicitur, legatus viusfructuum dominus, scilicet onere, seu modo, ne domus ipsa alii tollatur. His enim coniectura sumitur relata proprietatis dominus, scilicet via interpretatio, sive in Bartelio, Sall. & reliquo. Et idem in Bartel. in Exhort. foederali. nro. 59. ff. de don. & iudeo. Romanus Alexan. in lib. 1. scilicet resum. 2. sive matrimonio. Romanus in conf. 35. numer. 5. lib. 2. 1a. lib. 1. q. 1. & lib. 6. sive legatus in prima lectio. nro. 10. ff. de lega. primo. Gallicanus in. Conf. 65. de vulgar. & populi lib. 2. Cottinus in. Conf. 72. m. 3. Alciatus in tractate de viusfructu. & conf. 3. in. Conf. 4. C. de bona materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.*

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Et iij magno ex parte intelligunt id factum esse, quia alioquin in istum onus, alios non tollendi, fructu adiectum sufficeret, quia verificari non posset ergo fructu adiectum, dicendum est, relatu sive proprietas.

Nec repugnat consideratio Arii Pinelli in lib. in tercia part. num. 42. c. de bona materia. Cum dixit, nullus extare verbum, quo Pomponius significare volerit, legatum sufficit proprietate. Nam respondetur vnum ex parte, cum dixerit Pomponius, insulam, pro prietatem ipsam significando, ut non admittatur prædicta Doctor. & probatur in lib. filios hæredes, si de viusfructu leg. vbi fundo simpli citus legato, intelligitur legata proprietas. Ita ergo in d. l. prœcepit dicitur, quod de legendis viusfructuum insula, adiecto modo, ne alii tollatur, quod dicitur legata insula, id est proprietas. Alter responsum hoc perpendit doct. & acut. Comma d. cap. 3. in fine. Inquit ille, id est factum, quia viusfructus videatur relatus eo sub modo, qui per se ipsum est potest. Comenius dixit testator, Adiūt illarum, quod ad alios tollatur quam minima sufficit proprietate, non erunt illi viusfructum de lego, perinde est, ac si dixisset, Legio insulam hac conditione a lego, ne unquam alii tollatur. Hic legatus dicitur dominus insula, donec eam altius tollat. Si enim

altius tollerat, eam restituere tenetur. Et similiter est, si Comenius, si testator ita lego, ubi viusfructum predi mei, donec non alienabitur extra familiam tuam. Est enim (ad hunc Comenius) perinde ac si testator legasset fundum ea lege, ut in sua familia maneat: & si alienatus esset, rediret ad ipsius testatoris heredes.

Secunda est coniectura deducenda a precedenti, quando testator reliquit viusfructum predi, adiecta conditione, ne onere, ne alienari illud possit. Hoc pariter casu presumuntur legitato etiam ipsa proprietatis, sicut affirmatur Bartel. & Comma in dicto.

L. Proclm. Romanus in conf. 206. numer. 4. Folio in conf. 123. lib. 3. volumen. 1. Comenius conf. 1. 2. column. 2. Alexan. in lib. 1. secundante, in principio, col.

1. et 2. facit quod in fundo si tollatur matrimonio. & in conf. 5. column. 2. lib. 5. Corneum in conf. 6. 4. name. 2. lib. 6. 4. 2. lib. 6. 4. column. 2. lib. 2. Stacius in conf. 126. numer. 1. lib. 1. conf. 5. numer. 3. numer. 29. numer.

lib. 3. Stacius in conf. 33. numer. 12. lib. 2. & in conf. 167. numer. 1. lib. 3. Socinus senior in conf. 3. numer. 15. lib. 1. Deinceps in conf. 1. numer. 2. Pincius in lib. 1. Titus minor. 121. de lega. secundus. Alii dicas in predictis fundo. numero. 28. Cremen in conf. 28. Mercurius in conf. 5. lib. 2. Carinus minor in conf. 5. column. 2. Feratius in conf. 2. column. 1. Parvus in conf. 2. numer. 3. lib. 3. Claudius Mercurius in lib. 1. alter. 4. lib. 2. column. 4. ff. de lega. posse. Albertus Bertrum in tractate de dominio, conf. 6. numer. 13. & in conf. 129. numer. 13. lib. 2. Bellinus in conf. 6. numer. 5. & numer. 11. Fidius andrus in conf. 12. de suis etiam creaturis. libro 5. p. 21. in lib. 1. de laicitate substitutione. numer. 17. & Capellanus conf. 94. numer. 1. lib. 1. Hieronym. Gabrielem in conf. 6. numer. 2. lib. 2. 12. lib. 2. 12. funda aliquando secundum in conf. 5. 12. numer. 16. lib. 4. Et item scripta Raminalis iuris in instant. de don. et impr. mons. 37. Ex ratione 13 adducti sunt, quod fructu relata dicuntur omnes non possit fundus ipsi alienari: Cum sui natura viusfructuarii alienari non possit. Quia in sane rationem confutatur Graecus, in conf. 2. numer. 30. & 31. Quicunque ab his opinione erit recte dissentient Romanus, hoc sententia. 9. species. ff. de dona. Decius in conf. 2. 1. numer. 5. numer. 5. Graecus in conf. 23. numer. 39. res exp. præsumpti. Moder. Partivitis in addito. ad Alexan. in conf. 1. 3. col. 1. lib. 1. 7. Arius Pinellus in dicto 1. m. et ap. 1. numer. 42. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator reliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Tertia est coniectura deflumpta a precedenti, quando testator relliquit viusfructuum predi, adiecta licencia & facultate alienandi. Hoc etiam casu presumuntur legitato etiam ipsa prædicta proprietatis. Haec fuit prima opinio. Conferetur conf. 120. cap. 2. lib. 6. C. de bonis materia. Contra in dicto cap. 3. impetr. & Causal. contra. 4. de viusfructu in materia relatio. num. 77. res. Contraria autem. Qui quidem recenter Corneum, Ruinum, & Capellam Tolosinum, quidam tamen ad rem non loquuntur. Et inquit ipse Caesarius, hinc opinione esse verum, sicut Euangelium. Ego certe hinc opinionem nunc subscriverem, non autem tamen dicere quod sicut in Communi- tate eius scribere Causal. canis.

Id quod

Id quod non contingit, quando alienandi facultas, que se curta vnu
fructu non comparatur, exp̄s̄e conceditur.

Tertia fuit opinio Cornic in conf. 173. numer. 4. & 5. lib. 3. quam
exdem facti responsum confirmat in conf. 6. numer. 3. & 4.
lib. 4. dum vius eff̄ diligueretur quod aut data sit liberalia alienan-
di facultas: Et tunc pr̄sumitur relata prop̄rietate: Cum aliqui
vñfructuariis sic alienare non possit. Et hoc casu locum habere
potest illa Commissis, Barbatie & sequacium opinio. Aut data
fuit facultas alienandi arbitrio boni viri. Erunt dicuntur legatus v-
ñfructus tantum: cum ipse vñfructuari ex concepcione testa-
toris alienare possit, certis iustis de causis, ut ad prius causas, ob vr-
gumento necessitatem & similes. Et hoc casu Socini opinio locum
habere potest. & Cornic sententia est Berou in conf. 173. n. 3. Verū
iure non probatur, quod vñfructuari tantum dicatur, data fa-
cultaet alienandi arbitrio boni viri. Non enim id vñfructu-
ari natura est.

Quarta est conjectura, quando t̄ testator legavit vñfructu
pr̄sidi, quod ab ipso legatario restituīt deinde voluit post mortem
iusti. Ita Roman. in conf. 26. n. 3. in fin. 563. Tu habes. Alcia. in resp.
362. numer. 1. rei fiducie s̄ in legato.

Et modi sunt i. vñfructuari eauris rerum, que v-
su consoni.

Ceterum ab hac opinione dissentient Picus in l. Tita. 5. Titia.
qvest. 26. numer. 7. de lego. 2. Bocrius in conf. 13. numero 26. in fine.
Nicolaus Pign. in addit. ad Rota. in d. sing. 6. & Emanuel Starz. in
sua conclusione in verbo, vxor numer. 11. & Causalcanus in tract. de
vñfructu in mulieris velicito, numer. 6. & ibid. pue. Et haec quicunque probabilior,
opinio milia videtur, secundum quam indicabit coniunctio Gratia-
nopolitanorum, referente Berou in l. Conf. 12. numer. 2. in fin. & idem no-
ve respondit Bartholomeus Bertaz. olim in conf. 13. numer. 1. lib. 1. in cinc-
litho.

Quinta est conjectura, quando t̄ testator dedicit facultatem ipsi
vñfructuari nominandi heredem post mortem suam. Hoc sane
casu sumitur conjectura, quod voluntate reliquias prop̄rietatem.
Ita egregie respondit Alciatus in resp. 562. numer. 2. & 3. quali-
quot rationibus monetur. I. illis addit. hac potest, quod sacer-
isque hæredem, eff̄ constitutere cum dominum. q. vñfructu in inst. de
heredat. & differ. Nisi ergo hic legatario dominus ipsius rei
legata eff̄, non potest eff̄cere alium dominum: cum i. nemo da-
re possit quod non habet. Ita traditio de acquirend. rerum dom. Et
his accedit in specie Commissi in conf. 123. col. 2. qui respondit, pre-
sumi legatum prop̄rietatem, quando t̄ testator dedit ipsi legatario

Sexta est conjectura, quando t̄ testator legavit fundum ad v-
sum & vñfructu, et ad vñfructu & frumentum, vel in gaudi-
mentum. Hoc etiam casu prāsumitur reliqua ipsa prop̄rietatis Ita
Glossa in finitima. Cade uero donatio, & si donum Cym. fine, & Badi. numer.
2. Bart. in L. donat. & species. si de dona. & in libertate. pr. causa. numer.
1. p. & vñfructu. Falgo in conf. 1. col. 1. vñfructu. Guido Pape. qvest. 4. 2.
Alex. in conf. 223. ad finem lib. 2. & in conf. 1. numer. 1. lib. 7. Certeus in
conf. 205. numer. 2. lib. 4. finem lib. 4. in lacrim. 9. si vñfructu. de transact. Capit. in
dec. 88. Erante de Massibus quod. 2. p. parte prima. Rota. in confil.
21. numer. 7. lib. 1. libid. numer. 5. p. de lega. Pict. in l. Tita. numer. 1. lib. 1. numer. 7. de
lega. secundo. Pict. in conf. 21. numer. 3. lib. 2. Cret. fin. 51. alteratu in d. resp.
562. numer. Socimi. tunc in conf. 1. numer. 10. lib. 4. Zafra. in L. Cen-
tariorum. numer. 57. p. de vñfructu. & pupillam. Natura in conf. 21. numer. 17. &
Catalcaus in tract. de vñfructu in mulieris velicito. numer. 56. & hos secundum finis
in conf. 32. numer. 17. lib. 1. & respondit Berou. in d. conf. 1. numer. 11. & Rota.
Roma. in dec. 171. numer. 7. in secunda parte, in novissimā editio.

Hac rameo t̄ conjectura cessat, quando dictum fuit, ad vsum,
& vñfructu, sed ad vñfructu & frumentum tempore vita sua.
Hac sane postrema verba, tempore vita sua, significant solum
ipsum vñfructu testis reliqua. Ita in finitima. Edwaldus in l.
Prima. colum. prima. 3. & 4. quando aliquis conceditur. C. de finit. don.
& latroni exp̄s̄. & aperte socium senior in conf. 2. numer. 10. decime,
lib. 3. Iugis in prediūto feudo numero 10. vñfructu. secundo moner. Decim. in
conf. 278. numer. 4. in fin. Pict. in d. dico. §. Tita. numer. 2. P. in conf. 21.
numer. 3. lib. 2. Capit. in dec. 1. numer. 5. Bellonus in conf. 2. numer. 6. Rota.
Roma. in conf. 29. numer. 6. Durante in tract. de arte testandi. in d. de legato,
castella. 2. agnoscit Capitulus in conf. 178. numer. 1. lib. 2. & Catalcaus in d.
tract. de vñfructu in mulieris velicito. numer. 79. Et fortior in causa respon-
dit Ballonius in d. conf. 2. numer. 10. quando t̄ testator reliqua dicit, cele-
gare vñfructu durante vita ipsius legatarii, qui tamē omnia
potest facere, sicuti poterat ipse reliquo. Nam intelligunt, quod
potest facere omnia respectu vñfructu. Et sicut in d. conf. 1.

52. numeri 18. & 19. Dissentient tamen ab hac declaratione Ca-
treni in conf. 2. Quod dicit solum statu numer. 23. lib. 3. & aliis nonnullis
relatis. Ita Proscriptor in l. vñfructu. Et idem festu Curt. in conf. 32. numer.
1. Verum à recepta illa opinione recedendum non est. Et sur-
sus predicta conjectura vel detrahatur celare, quando testator in influi-
tasse vñfructuarium tantum. Ita sordens Floriana in l. Proscriptor. ff.
de vñfructu, & Capula in tract. de seruit. vñfructu. p. 1. cap. 4. numer.
703.

Ceterum Doctores super a commenori. ai loquuntur absolute,
tempore tam quando filii quam quando extranei fuerint heredes
instituti.

Septima est conjectura, quando t̄ testator simpliciter legavit tantum
fundum. Nam & nō prāsumitur legale ipsam prop̄rietatem.
I. filios heredes dei Bart. numer. 1. ff. de vñfructu legat. Que fuit conjectura
locum habet etiam, quando vñfructus huius fundi est eff̄ heredis
d. l. com. finis. & domine. de leg. 2. vñfructu.

Octava est conjectura, quando t̄ testator legavit plenam, & o-
mnimoda in professione. Hoc etiam casu prāsumitur legale ipsam
prop̄rietatem. Ita respondit Alciatus in resp. 562. numer. 2. & 3.

Nona conjectura est, quando ex alia parte testamenti, & alijs
dispositionibus in eo factis colligi potest testatore voluntarie le-
gare prop̄rietatem, non autem vñfructuariū tantum. Ita respondit
in conf. 312. numer. 2. 2. ex sententia gl. in l. vñfructu. eauris rerum,
qua vñfructuariū. Quia de re dicam etiam in subsecuentes prāsumptio-
nes.

PRAESVMPT. CXXXIV.

Vñfructus tantum, non autem prop̄rietatis
quibus conjecturis legatus prāsumi-
tur.

S V M M A R I A.

1. Vñfructu in solu m. in & quando prāsumitur legatus, & non ipsa prop̄-
rietas. Quid quando legatur illi qui solum vñfructu est capax,
non censetur legatus prop̄rietatis. n. 2.
2. Legatus prāsumitur factum secundum legatus conditionem &
quod atque alioz sibi in testamento.
3. Testator legatus vñfructu exponit, intelligitur ve legatarum posse eis
vñfructu in rebus sub iure, non autem in iudicio Cor sensus, nisi lega-
tus sit solus eff̄ in dicto iudicio.
4. Martius si legatus letum vxori sui videlicet, non prāsumitur legatus le-
gatseruum.
5. Sylva vñfructu si legatus prāsumitur legatus vñfructu, & n. 2.
6. Predamus si legatus quod quis viscerit, prāsumitur legatus vñfructu
rebus tantum.
7. Testator si eodem testamento multis & similis legatis fecit, logenus
de vñfructu, prāsumitur in omnibus legatis vñfructu, licet
non expresserit in aliquo operibus legatum.
8. Testator una pars aliam declarat.
9. Testator si legatus censetur annu pro vñfructu, dicitur legatus
vñfructu, non autem prop̄rietatis.
10. Dicitur pro tribus in suis patribus, & quando.
11. Legatus solum vice loco, vel causa alterius rei, assumpsit naturam
eius rei, cuius loco & vice relatum est.
12. Vñfructus tamen legatus censetur, non prop̄rietatis, quando res,
qua legatus, non solum vñfructu solum afferre potest.
13. Idem quando t̄ testator legatus fundi vñfructu, ann. 1. 2.
14. Idem quando legatus fundum, ita tamen, ut legatus & actionem
profect de bene vivendo. n. 6.
15. Martius si legatus predamus est, & probandum, eam a sua baredensis
molestari, vñfructu tamen tenet legatus censetur.
16. Vñfructus solum legatus censetur, quando testator reliqua admis-
sionem vel gaudiū peribuerunt.

Dubitari etiam t̄ persp̄elet, quando solus ipse vñfructus &
reliqua prāsumuntur. Et cum conjectura plurimum & hoc
in casu possit, aliquot recetebat.

Principat, quando t̄ testator legavit illi qui vñfructus tantum
capax est. Ita Angelus. & Iosafat. cum p. 5. fin. ff. de transact. iur. sol.
2. vñfructu in die, quod iste numer. 5. vñfructu regulare. & Berou. quist.
66. numer. 4. Quocirca respondit in conf. 32. numer. 2. numer. 1. lib. 4. quod cum

statutum Nouari prohibet, maritum reliquere vxori, præter viufructum, & maritus reliquissim fundum ipsi mulier pro vnu fructu, quod si hiæ verba, pro vnu fructu, sint dubia, ut dicimus infra: Nihilominus, ex quo maritus legare non potuit proprietatem, dicitur voluisse reliquere fundum viufructum. Nam legatum præsumitur factum si secundum legatarij conditionem, & qualiteram, ne alioquin fit inutile, plenus, s. equus, de vnu & habet. Et testator fit legatus eorum, intelligitur, ut legatarius possit ei vnu vt avehendum sub iugo, non autem in ludis circensis: Et hoc quidem nisi legatarius sit hucus institutus, vt in ludis circensis sit esse foliat. Si ergo non est solitus esse in his ludis, atque ita sit legatarius incapax, non confetur eam ob causam factum legatum. Et hoc responso adducti annotarunt Baldus & Angelus ibi, quod si testator legat lectione vxori vnu videtur, non præsumitur legalle lectum Servicecum: Cum id regnatur conditioni & qualitatibus mulieris: & ob id præsumitur rellequise legatum vnu. Et Baldus ac Angelus fecuti sunt Felices in cap. 1. can. 1. que, na. 17. de rescript. Cœfus in singulari, in verbo, condito, nupti, aliquip, & Affiliatus in cap. 1. na. 18. ex quibus cœfus se fideliter amittit. Et accedit quod nisi dicimus legatum esse viufructum, legatum est inutile, contra si quando in principio de leg. 1. Et ad rem confer text. I. Diuus, ff. de vnu & habitat. vbi si legatur vnu tylus Sylva, cum Sylo nullus fit vnu, nisi causatur, fit interpretatio, quod testator legare voluerit viufructum. Etiam. Quæde re infra dicemus.

7 Secunda est conjectura, quando testator fit legatus præmium, quo ad vixerit. Hoc etiam causa præsumitur legatus viufructum tantum. Ita si res ipsa in præcedenti se respondit in declaracione sexta & consilioria.

8 Tertia est conjectura, quando fit similia legata fit testator, vel paulo ante, vel paulo post in codemmet testamento, locutus est de viufructu. Nam tunc vicinias scriptura declarat & hoc legatum esse viufructus. Ita si respondit Sotinus fener in cap. 1. na. 10. ver. 1. nam testator 3. gen. fecuti son in d. conf. 3.2. na. 22. lib. 4. Ita enim 9. dicimus, quod vna pars testamenti aliam declarat, qui fit alius de leg. 1. vbi lat. Iapon. sol.

10 Quartæ est conjectura, quando fit testator legatus centum singulis annis pro viufructu. Hoc etiam causa dicitur legatus viufructus, non autem proprietas. Ita in specie respondit in d. conf. 3.2. na. 17. lib. 4. Nam j. dictio, pro altero de tribus modis sumi potest, vel ut significet illud quod nomine Bart. in l. fid. & in d. conf. 2.2. de leg. 3. dñm scribit, idem esse dicens pro Tiro quod nomine Titii. Idem tradidit Butius & Imola in cap. 1. M. Ferrarensis, col. 1. & ibidem Eusebius num. 1. de confit. Potest etiam significare idem quod loco, pro viufructu, id est loco viufructus: sicut dictimus de Proconfulo, qui locum & vices confulsi obtinet. J. ff. de off. pro confusu, vbi Confusus not. & manifeste Bart. in l. fid. si pro epro. na. 3. ff. de vnu cap. & Folinus, in d. cap. Ciu. M. na. 3. scripturn idem esse dicens pro cuse, id est quod loci eius obtinet. Tertio dictio, pro significat confusam, scilicet diffitter causa viufructus. Corne in conf. 3.2. na. 6. lib. 4.

11 Par si quis in coniugio agnosco, num. 22. lib. 2. Porro cum taliquid vel inquitux loco & vice, vel causa alterius rei, legatum illud affutum naturam illius rei, cuius vel vice reliquum est. I. can. 9. & si in singulari, verbi. Ceterum ff. de transact. vbi si relinquitur viufructus loco & vicealimentorum, transactio debet fieri coram Pratore iuxta et scriptum Diuini Marchi, perindeac si legata sufficiens simpliciter alimenta. Ita citiam in l. si habitat. 9. ff. de vnu & habitato, respondit Vlpianus, quod si legatur viufructus causa habitationis, sola habitatione legata dicitur. Et hoc respondebat adductus cœfus Angelus in conf. 3.2. Imperita not. ar. ver. in foro, quod si testator leguit viufructum ad alimenta, id est (vt illi interpretatur) can alimento, quod ipsa alimenta confirmat legata, & idem quod super est, deductis alimentis, remanet baremis. Et item respondebit Romanus in conf. 3.2. na. 7. Cum dixit, legatum viufructus facit legatario, ob id, quod habet beneficia ecclesiastica, restringitur ad vitam legatario, ob causam ipsam adiectam. Et in Roma, cœgredi declarat quando legatum restringatur in causa ei adiecta.

12 Quoniam est conjectura, quando t res quae legatur non nisi viufructum offerre potest, vt in casu. Diuus, ff. de vnu & habitato, quo loci respondebit Vlpianus quod si legatur vnu Sylva, cum Sylo nullus fit vnu, nisi illa cadatur, sed interpretatio, quod testator legare voluerit in viufructum. Et testator alii tem hæc ergo agnosco, responsum in l. imp. na. 1. ff. de eo quod certo loco. Et in l. quod. col. 1. ver. 1. sedando addo, de verbo, ob. 9. & Deiam in conf. 3.2. na. 3. Et in specie ita respondit d. conf. 3.2. na. 3.

Sexta est conjectura, quando fit testator legatus fundi utilitatem, 15 Nam dicitur viufructum tantummodo fit reliquum. Rom. in fragm. 19. Rom. & Des. in l. semper in obsecr. n. 6. m. fin. ff. de reg. 19.

Septima est conjectura, quando fit testator reliquum fundum, in 16 tamen ut legatarius cautione praet de bene vendo. Hoc etiam causa dicitur legasse viufructum. Ita si respondit Socin. in conf. 3.2. na. 6. lib. 1. & idem contra quando noluit teneri cautio. n. Rui. in conf. 3.2. na. 1. lib. 3. Idem quando testator dixit, quod non teneture rodere rationem administrationis ut refundat idem Rui. in conf. 3.2. na. 6. lib. 4. & Bertaz. in conf. 3.2. na. 4. lib. 3. in cuiuslibet.

Octava est conjectura, quando fit testator legatus præmium vnu, & prohibuit eam a suis hereditibus molestar. Hoc causa præsumitur reliquum viufructum tantum, tum quia solent testatores isti reliquere ex vorbis suis, etiam quia prohibitus hac soli causa viufructus fieri. Ita si Socin. Sen. in conf. 3.2. na. 13. lib. 1. Rui. in conf. 3.2. na. 3. lib. 2. Decim conf. 3.2. na. 5. & 7. Albus in conf. 3.2. na. 1. Capitulum conf. 3.2. na. 33. lib. 1. & Bertaz. in d. conf. 3.2. na. 4. Verum diffinit fiero. in conf. 3.2. na. 4. lib. 2.

Nona est conjectura, quando fit testator reliquum administratum, & (ut vulgo dici solet) gubernatum. Nam tunc præsumitur reliquum viufructus tantum, ut si respondit Socin. in conf. 3.2. na. 7. lib. 1. ex sententia Cajer. quem recenset. Idem respondit Crœmer. in conf. 3.2. na. 25. & 26.

PRÆSVMPT. CXXXV.

Viufructu legato quando solus ipse vius reliquum præsumatur.

SVMMARIA.

1 Vifuctu legato, an & quando solum vius reliquum præsumatur.

2 Testator fit reliquum viufructum, deinde illius rei copiam alteri commitit, dicitur reliquose solum vius.

Idem quando eti quies viufructum pro indigentia seu necessitate, num. 3.

4 Maritus fit legatus vxori vnu & vestitum, non confitit eam tali quippe viufructum, sed viufructum tantum.

5 Testator fit multo re reliquie sibi, legatus matti vel vxori viufructum, cœfatur reliquie solum vius.

Idem quando eti liquit legatario viufructum, & iam granata hereditem annuis legatus n. 6.

Idem quando fecit mentionem vius, vt si dixit, se legare vxori sua pro suo viu, viu & vestitum, & deinde dixit, se legare viufructum num. 7.

Idem quando legatus viufructum domus causa solitandi, numer. 8.

Idem quando dixit se legare fructum, vt de eo posset legatario disponere pro viufructu sua. 9.

C Onstituit aliquantum, quod fit testator verbis reliquere, videatur viufructum, quod tamen conjecturis dicendum est, reliquie solum vius, sicut post Cafren. in conf. 3.2. na. 1. ad primam questionem videtur, quod videatur reliquum, lib. 2. respondit Crœmer. in conf. 3.2. na. 25. na. 26.

Prima est conjectura, quando testator reliquit vnu viufructum, Etiam, deinde illius rei custodiunt alteri committunt. Hoc enim causa dicitur reliquum viufructus vius, quia si volunt reliquire viufructum, alteri cuiuslibet non committunt. Ita responderunt Cafren. & Crœmer. prædicti in loco quo fecerunt sicut Petrus Peckham in tract. de testamento congre. lib. 3. c. 9. numer. 1. & Canaliculus in tr. de vifuctu, mulieris reliquo, na. 20. ver. 3. amplius.

Secunda est conjectura, quando fit testator reliquit viufructum pro indigentia seu necessitate. Nam & hoc causa præsumitur reliquus solus vius, sic respondit Cafren. in conf. 3.2. na. 27. V. quod post signo & testamento, column. 1. ver. secundum auctor. lib. 1. quem locutus est Crœmer. in d. conf. 3.2. na. 27. loci dixit, quod si testator reliquit vxori viu & vestitum, non dicitur can reliquie viu fructum, sed viufructum tantum, sicut illud legatum pro noelicite fecerit. Et predictor eti auctor Crœmer. in conf. 3.2. na. 27. & 48. & 49. lib. 2.

Tertia est conjectura, quando fit personarum qualitas id funderi, ut dicatur reliquus solus vius: sicut quando testator multis reliquis

LIBER QVARTVS.

- relicis filiis, leguit vel matr, vel vxori vsum fructum. Nam tunc intelligitur relictus solus virus. Ita ille tempus Gabri in d. conf. 102. m. 22. lib. 2.
- ⁶ Quarta conjectura, quando testator reliquit legato vsum fructum, & iam gravatum habebat annum legitim. Hoc etiam cal. conjectura est, testator omni vlosum illi legato reliqueret solum vsum. Ita Hier. Gabr. in d. Conf. 103. n. 25. lib. 2.
- ⁷ Quinta est conjectura, quando testator fecit mentionem vsum, vt si dixit, se legare vxori sua pro suo vnu, vieti & vestitu, & deinde dixit, se legare vlosum fructum. Hoc etiam cal. presumitur legatus ipsius vnu, & in spele responderit Cravet. d. Conf. 21. n. 30. & idem iste sensu ibid. n. 22. & idem Cravet in conf. 35. n. 2. qui contra arguit ad demonstrandum testatorem sensisse de vsum fructu.
- ⁸ Sexta est conjectura, que colligitur ex causa adiecta legati, sicut quando testator legavit vsum fructum domus, sua habitat. Hoc etiam cal. presumuntur relictus solus virus. Ita Hieron. Gabr. in d. Conf. 103. n. 37. lib. 2. qui sic est interpretatio. Ita si habatur. §. 1. f. de vnu & habitat.

- ⁹ Septima est conjectura, quando testator dixit, se legare fructus, vt de cibis possit legatus disponere pro vibus suis. Hoc patiter cal. presumuntur legatus solus virus. Ita Hier. Gabr. in d. Conf. 103. n. 26. lib. 2.

Exstant etiam aliquando coniecture, quibus colligitur testator vlosum reliqueretur modo vsum, sed etiam vlosum fructum, & nominata recuerit Cravet. d. Conf. 35. 2.

PRÆSVMPT. CXXXVI.

Fructus tantum, an ius ipsum vsum fructus quando presumuntur relictum.

S V M M A R I A.

- ¹ Fructus tantum, an & quando presumuntur relicti, & an & quando ius vsum fructus.
- Quod quando verba sunt clare directa ad personam legatarum, & via manu fructus consequitur, relictum dicitur in vsum fructus, n. m. 2.
- ³ Fructus tantum, consequitur est, ut legati, quando testator legavit fructus aliquos ab herede pro eisdem vnu.
- Quod si verba sunt dubia, & quia non diriguntur ad legatum, annuit ad heredem, vt si testator dicit, lego vnu fundi. n. 4.
- Et quod si verba sunt dubia, & relictus est certa pars fructuum, n. m. 5.
- Et quod si relictus est certa pars in fundo, n. 6.
- ⁷ Ius vsum fructus est, ut testator legat, quando testator legavit fructus qui percepientur & percipi poterint ex fundo.
- ² Hereditatem reliquunt idem est, quod & reliqueretur vsum iuri, quod percepitur ex hereditate, & idem est reliqueretur vlosum fructum, & id quod ex vsum fructu percepitur.
- ⁹ Vsum fructus legat, ut testator, quando testator legavit fructus fundi alieni, & dicit, quod liber vnu & fructus pugna.

- ¹ Dilegat legato fructum dispatiari etiam solet, quando presumuntur relicti ipsi fructus tantum vel ius vsum fructus. Ita in d. fundi Trebatiani, numer. 1. f. de vsum fructu lega. distinguit aliquot casus, nos alios adiciamus & rem perfectius explicabimus.
- ² Primus est cal. quando testator legat his verbis, lego fructus fundi Trebatiani Sempronio, quos via manu & auctoritate percepit, vel si dicit, lego Sempronio perceptionem fructuum fundi Trebatiani. Hoc cal. sensu vnu clare directa ad personam ipsumfundit legatur, & via manu fructus consequit, qui posuit, relictum dicitur in vsum fructus. Ita docuit Bart. in d. fundi Trebatiani, n. 1. Alex. in conf. 21. n. 20. lib. 2. Romanus in conf. 4. annua. 12. lib. 3. Et hoc secundum in conf. 35. n. 8. lib. 4.

- Quam sententiam probavit d. l. fundi & l. fundi, patrimonii de vsum fructu lega. & l. si quis ita, de vsum fructu, vbi Bald. idem scriptit, secundus est cal. est conseruo, quando testator legat fructus Sempronio, quos ab herede præfari vltantur que ita testator latet dirigit verba ad heredem. Hoc cal. sensatur legati ipsi fructus tantum. Ita Bart. in d. fundi, n. 2.

- ⁴ Tertius est cal. quando verba sunt dubia, vt quia non diriguntur ad legatum, nec ad heredem, & testator legavit fructus fundi simpliciter, vt si dicit, Lego fructus fundi. Hoc cal. verba

PRÆSVMPT. CXXXVI.

presumuntur directa ad ipsum legatario, & consequenter presumuntur legarum in vsum fructus. Bart. in d. l. fundi Trebatiani, n. 1. ver. 1. c. 1. f. de vsum fructu lego. & in l. c. 1. c. 1. f. qui maximum n. 1. ver. 1. f. de vsum fructu lego. de publica. & rectigal. & hinc Capit. in ver. 4. c. 1. f. Buvius in conf. n. 17. lib. 3. Paris in conf. 57. n. 5. lib. 3. idem in conf. 4. n. 20. lib. 4. lib. 3. qui in ro. c. 1. f. cum Romae reponitur. Altera in conf. 362. annua. 3. & secundum sum in d. conf. 339. n. 11. a. sic intellectu seruit. Cum ita sit de vsum fructu lego. & l. si quis ita sit de vsum fructu lego. Bald. & Buvius.

Quartus est cal. quando & verba sunt dubia, vt supra, & relictus est certa pars fructuum. Hoc cal. non presumuntur verba directa ad heredem, & consequenter non confetur relictum ius vsum fructus, sed solum fructus ipsi. Bart. in d. l. fundi Trebatiani, n. 1. ver. secundo cal. Alter. in d. l. fundi a. 4. Sempronio f. de vsum fructu. & communione ejus & probat Arna Pimelius in l. in secunda parte, n. 15. C. de boni mater. Et iudicium sine ex. defuncta. vt f. de vsum fructu. Etu. que secundum lectionem Florentinam, vt Pimelius aduersit. nil probat. Quare melius probat tex. d. l. si quis ita, cod. tit. iuncta d. l. cum ita sit, siens ita Pimelius perpendit.

Quintus est cal. quando & verba sunt dubia vt supra, & testator legavit certam quantitatem fructuum, utputa dictem corbeles frumenti. Hoc etiam cal. presumuntur verba directa ad heredem, & consequenter legari fructus tantum. Bart. in d. l. fundi mon. r. ver. servie. a. 1. idem l. si debitor. §. v. ergo unde f. de cent aben. emprio. & Luter. signantur. §. sacra uia de verbis oblig.

Sextus est cal. quando testator legavit Sempronio fructus, qui percipiat. & percipi poterint ex fundo. Hoc cal. presumuntur legatum ius vsum fructus. Bart. in d. l. fundi Trebatiani, n. 2. f. de vsum fructu lego. & de emptione legatorum, idem tr. ad l. fundi Trebat. in l. c. 1. f. qui maximum, n. 1. ver. secundum cum f. de publica. & rectigal. Quod sententiam probat ex l. cog. 1. f. ad Trebel. vbi idem est reliquo quere hereditatem & cipium ius, quod percipitur ex hereditate. Atque ita idem erit reliqueretur vsum fructum, & id quod ex vsum fructu percepitur. Et hanc traditionem probat uicarius in res conf. 103. n. 1. ver. quod autem. & ego ipse fecitus sum in d. conf. 320. n. 12.

Septimus est cal. quando testator legavit Sempronio fructus, qui percipiantur. & percipi poterint ex fundo. Hoc cal. presumuntur legatum ius vsum fructus. Bart. in d. l. fundi Trebatiani, n. 2. f. de vsum fructu lego. & de emptione legatorum, idem tr. ad l. fundi Trebat. in l. c. 1. f. qui maximum, n. 1. ver. secundum cum f. de publica. & rectigal. Quod sententiam probat ex l. cog. 1. f. ad Trebel. vbi idem est reliquo quere hereditatem & cipium ius, quod percipitur ex hereditate. Atque ita idem erit reliqueretur vsum fructum, & id quod ex vsum fructu percepitur. Et hanc traditionem probat uicarius in res conf. 103. n. 1. ver. quod autem. & ego ipse fecitus sum in d. conf. 320. n. 12.

Septimus est cal. quando testator legavit fructus fundi Sempronio, & dixit, quod liber vnu & fructus ipsi posset, vel quod illi effent in sua libera potestate. Hoc cal. presumuntur testator legavit ipsi fructus vsum fructum. Ita respondit Alexander in conf. 21. n. 2. ver. 1. f. hoc etiam, lib. 2. & idem scripsit Bart. in d. conf. 320. n. 17. & in conf. 35. n. 7. & Secundus in d. conf. 320. n. 9. & quod est dictum de fructibus, idem est dictum de redditibus: cum fructus & redditus equiparentur. Quod fructus f. de vsum fructu lego. Pimelius in d. l. in secunda parte, n. 15. C. de boni mater p. Falgo. Caterini elaborandum est. legatum hoc fructuum non differre in multis a legato vsum fructus: sed ei eo conuenire. Nam sicut vsum fructus bonorum non tenetur soleare as alienum, ut decima infra in prædicta. 1. 2. 3. 4. lib. 7. ver. altera. Ita nec legatus qui fructum a patre possidit offidum & alienationem respondit in conf. 320. n. 6. lib. 4. Ita etiam dictum, quod sicuti pro solutione alieni pati debet vsum fructus bonorum alienari rem alienam ex ipso bono, vt dicit in d. prædicta. 1. 2. 3. 4. lib. 7. sic & ite legatus fructuum: vt respondit in conf. 320. lib. 7. redditio pro Comite An- gusola.

PRÆSVMPT. CXXXVII.

Res venales in legato rerum mobilium vel ea- rum vsum fructu comprehensa à testa- tore presumuntur.

S V M M A R I A.

- ¹ Venalia in legato rerum mobilium vel ea- rum vsum fructu comprehensa à testatore presumuntur.
- Quod si testator legavit certam genu bonorum, non comprehen- duntur res venales. n. 2.
- Idem quando testator legavit simpliciter bona mea mobilia non ad- iecto figura misericordia. n. 3.
- ⁴ Legatum omnium bonorum mobilium adiecto signo invenit- sit at bonorum, continere res mobilis venales, seu carum vsum fructu. Idem quando testator dicit, lego omnia bona mea mobilia, id est argenti, vnu, vel alterius cuiuscumque rei. n. 3.
- Quod si testator indebet locutus est dicente, lego res meae mobiles n. 3. Quod si dicit, lego omnia bona mea mobilia, q. in domo sum. n. 7.

8. *Ei venales comprehenduntur in legato rerum mobilium, quando con-*
secularis & præsumptionibus confitatur testator omni valutis sub eo lega-
to ei comprehendere, & quibus consuetudinibus id confitatur posse
stenditur, ut seq.
9. *Venales res comprehenduntur in legato rerum mobilium, quod modo testa-*
tor dixit lego uxori mea omne frumentum, quod domib[us] de;
& testator nullum alium frumentum haberet, quod non ve-
nale.
Idem si testator dixit: lego frumentum, quod domi quoque
modo habeo, n. 10.
Idem quando res venales sunt fructus collecti ex fundo & agris
recessariis, & non negotiacionis causa, n. 11.
Idem si testator legat omnia quod domi habet, excepta alia re-
na: non omnes aliae res venales confitentur comprehensio[n]a, n. 12.
Idem si pater duxit lega filio, n. 13.
- D**ispositio est frequens & egregia, an in legato rerum mo-
bilium vel ipsarum rerum viuisfructu comprehensio praesu-
muntur res venales? Quae de re aliquando respondi, & aliquo
casus diligenter vix paulo Pico in l. Titia, §. Titia, n. 12. de leg. 2. ac
etiam Didacis lib. 2. maria respon[s]a c. 5.
1. Primus est casus, quando si testator legavit certum genus bo-
norum mobilium, adiecit etiam viuferas signo, vt si dixit, lego
omne argenteum, vel lego omnes vestes. Hoc casu non contine-
tur res venales. Ita in ipsa Pico intelligitur L. pedicula, §. cum queratur
ff. de auro & argento legato, sic etiam legatorum Bart. in l. Diversis de bo-
nis dominae & Bart. in r. C. de verbis signis, questione, 4. Capitulo, in l. C.
eod. & ibidem Iacob. Genof. in q. de ten. Seruaria, numero 19. in infra de
alio. Cogno. in l. numer. 29. de reg. iuris. Didac. in dicto lib. 2. pars re-
futat. s. 3. numer. 3. veri primi si quidem. Est simile quod scripsi supra,
cum dicto, legato frumento, quod est in ciuitate debet existens in
suburbio, si testator in ciuitatem nullum habebat frumentum. Et
hoc quidem, per inutilis sit legatum.
2. Secundus est casus, quando si testator legavit simpliciter bona
sua mobilia, quae ita non adiecit signum viuferas, viuferas
bonorum. Hoc etiam casu non veniant res venales. Ita in ipsa Pico
legatur Bart. in generali, §. respon[s]i ff. de iustitia testator.
3. Tertius est casus, quando si testator legavit signum viuferas
signum viuferatis bonorum, vt si dixit, lego omnia bona mea mo-
bilia, vel viuferatum omnium bonorum meorum mobilium.
Hoc casu continentur res mobiles venales. Ita ex ratione re-
rum viuferatum. Ita in ipsa Pico legatur Bart. in d. §. vsori, n. 1.
versus contra idem affirmatur Alex. in f. cog. ante in 3. quod. Bart.
ff. sibi solito. Negligat, in tr. 2. de pign. in secunda parte, in secundo
numero, numer. 10. & Didac. in l. cap. 3. n. 1. additum text. Legatur s. 6. vlt.
ff. de iustitia. Et huius accidentis Decius in locum, p. ff. de certissima p. in
conf. 7. n. 2. & in conf. 29. n. 3. Curt. In l. conf. 5. numer. 4. & Bero. in
9. 29.
4. Quartus est casus, quando si testator apposuit signum viuferas
signum viuferatis bonorum, enumerando tamen aliquas species,
nulla tamen facta restringitur ad locum, sicut quando ita dixit,
lego omnia bona mea mobilia, sine lance, sine argenti, vini, frumenti
vel alterius cuiuscunq[ue] rei. Hoc contineat venalia comprehendenda
si dicatur. Ita docuit Bart. in d. §. vsori, m. 4. vers. 1. p[er] actum, que feci
sunt respon[s]am. Didac. in l. numer. 5. numer. 1. testatoris conclusio. Idem in ipsa
scriptio Rota in conf. 3. numer. 6. lib. 2. Petru[m] in d. cap. 12. col. 1. vitam.
versus 1. non veris.
5. Quintus est casus, quando si testator indefinita locutor est, vt
si dixit: Lego res mea mobilis, lego viuferatum rerum mearum.
Hoc in casu Decius in l. numer. 5. ff. de reg. iuris, sentit non contine-
re res venales. Ita idem Petru[m] multi concilio Proculo in r. C. de bo-
norum matr[is] in prima parte, numero 35. Verius differt Didac. in d.
6. 1. numer. 1. vers. 1. contra curiam iure, qui dicit, ita sentit Bart. in d. §. v-
sus. numer. 4. vers. 1. Ita. Et postea in hanc opinionem exlimo
veriorum cum indefinita equipollat viuferali, l. f. s. lib. de
leg. 2. Et enīdū sicuti fuit Modernus Parisi[us] adiutor ad Decumam
d. l. n. 18. aereg. us. & Petru[m] in d. n. 35. qui alios commonebat.
6. Sextus est casus, quando si testator apposuit signum viuferas
ff. sed tamē restringit se ad locum, vt sit legatus. Lego omnia bo-
norum, quae in domo sunt. Hoc casu non contineat testator
legatio res venales. Ita Bart. in d. §. vsori, n. 4. vers. 1. sed hic testator
cum sententia in malam L. f. s. lib. 2. ff. de reg. iuris. Didac. in
l. numer. 29. de reg. iuris. Agilidius in dec. 10. numer. 5. Negotiantur in tract. de
j. g. s. in secunda parte, in secundo numero, numer. 14. & Didac. in d. l.
5. numer. 3. vers. 1. quarta conclusio, qui alios cert. Et huius accidentis
videlicet consilium Alio Paulino in r. C. de bonis maternis, in prima parte,
numer. 30. & in l. 2. in secunda parte, numer. 47. in fin. & numer. 4. C. s. 1. de
bonis maternis. Et prædicta videlicet Rota, in quod. 29. Petru[m] Pecku[m]
- d. c. 12. col. vlt. vers. 4. quod testator & Hieron. Gabrielem in conf. 98. n.
13. Es facit claris probatur sententia hoc in l. pedicula, §. item cum querer-
retur ff. de auro & argen. lega. scimus cum comprehendenda Didac. & Petru[m]
autem in Cratrum.
- Declaratur hic ut casus, vt non habeat locum, quando conio-
turi & præsumptionibus conflat, testatore voluisse sub eo lega-
to rerum mobilium redditio ad locum comprehendet etiam
res venales. Nam tunc comprehendere discutatur. Ita pro-
bat ex text. d. l. pedicula, §. item cum quereretur, m. ff. Didac. ac prædicta
in loco.
- Prima est conjectura, quando si testator ita dixisset: Lego v. 9
xori mei frumentum omne quod domi habeo. Et testator mul-
tim aliud frumentum domi habet, quem illud venale. Hoc ca-
sus in legato continetur frumentum venale, ita legatum dicitur. vxori.
Balduinus r. r. C. de verbis signis, questione, 4. Capitulo, in l. C.
eod. & ibidem Iacob. Genof. in q. de ten. Seruaria, numero 19. in infra de
alio. Cogno. in l. numer. 29. de reg. iuris. Didac. in dicto lib. 2. pars re-
futat. s. 3. numer. 3. veri primi si quidem. Est simile quod scripsi supra,
cum dicto, legato frumento, quod est in ciuitate debet existens in
suburbio, si testator in ciuitatem nullum habebat frumentum. Et
hoc quidem, per inutilis sit legatum.
- Secunda est conjectura, quando si testator v[er]bi est his verbis:
Lego vxori mei frumentum, quod domi quoque modo ha-
beo. Ita Bart. in dicto lib. 9. vxori. in finem Alex. in conf. 1. numero
3. lib. 3. Cornues in conf. 1. lib. 1. Cognolus in d. l. numer. 29. de regula iuris
quod sententia est in Didac. in d. cap. 1. numer. 3. vers. secunda confit. Idem
respondetur Euseb. in conf. 3. numer. 5. lib. 2. Gor. adin. in conf. 4. numer. 22.
prope medium. Radibus in conf. 3. numer. 2. Curtius Iunior in conf.
45. numer. 4. Petrus in dec. 20. numer. 3. lib. 2. qui declarat. Ve-
rum Decius in conf. 92. numer. 3. & Hieronymus. Gabriele in conf. 98. numer.
16. dubitant.
- Tertia est tertiaria conjectura, quando res sunt quidem venales, it
erant tamen fructus collecti ex fundis & agris ipsius testatoris.
Nec es testator negotiacionis causa venales habebat: sed quia
necessario erant vendenda, venales dicebantur. Haec res confe-
muntur comprehensio in legato hoc reficit ad locum. Ita ex fe-
tentia Decij in conf. 97. m. ff. scripti Didac. in d. cap. 1. numer. 3. vers.
apparet. Et esse opinionem aquifissimum, afferunt Arius Pinel-
lus in r. r. C. de bona maternis, in prima parte, numer. 4. eti-
p[er] fedeliter, ponderando d. §. vxori. Et apertius differt Hieronymus.
Gabriel in conf. 98. numer. 36. qui aliquid rationibus & argumentis
v[er]bi est.
- Quarta est conjectura, si testator t[est]is his verbis ita legaret:
Lego vxori mei omnia, quae domi habeo, excepta res ve-
nalis. Hoc casu in eo legato continetur res aliae omnes ve-
nalis. Ita in specie scriptum Decius in l. 1. numer. 3. de regulis iuris
& ibidem Cognolus numer. 29. & Didac. in d. cap. 5. numer. 3. qui co-
p[er]are disputat. Et idem sensit Rota in conf. 32. numer. 7. vers.
perpendenda, lib. 2. & accedit Petru[m] in d. cap. 12. column. vitam.
versus 1. non veris.
- Quinta est conjectura sumpta à qualitate legaturi 13
& quantitate patrimonii testatoris, vt si testator duxit legati
ff. res quae in domo sunt, hoc casu præsumptum legatio etiam res
venales. Ita Romanus in finig. 6. 4. 9. Regula ff. qui dicti est, h[ab]et de
textum singulariter in l. quatuor. s. 6. 9. Regula ff. ipse Pecku[m] ff. de
de instruendo instrumento quo legi. Et Romanus sententia ff. Petru[m] in de-
c. 20. in fin. lib. 3. referens sic Rota Romanus diligimur. Po-
test enim annēcē disputari Rota, in legato mobilium continetur
tameantur res viuferales; & contineri decidit Rota in deci-
rat. 26. numer. 1. in secunda parte in nouissime edita, vbi declar-
rat.

PRÆSUMP T. CXXXII.

Pecunia an in legato rerum mobilium, vel co-
rum viuferatum comprehensa praesu-
matur.

S V M M A R I A.

1. Pecunia non quidem viufera nomine res mobilis, & inter res venales con-
tinetur in legato.
2. Pecunia regis in arca, vt inde non amoveatur, sed sit loco præf[er]ita,
in legato rerum mobilium continetur.

- 23 quid si pecunia sit in arca resposita nec in prædicta, sed ut impenderetur, i.e. 2. et 3. *C. de leg. 47. n. 5.* Curio lxxviii in conf. 183 n. 1. Porro in conf. 67. n. 12. & in conf. 79. n. 5. lib. 2. & Natura c. 17. n. 5. Ideo si prædicta et res quæ in tradita est retra. conf. angustia a. 9. glo. 7. num. 12. 8. leg. non lege invenientur, col. 1. vel secunda mobilium, id. de verbis propositis. Arca Pinellus in d. 1. in secunda parte, n. 4. C. de bona mater. & C. ad. d. 1. in tradit. de res tructa in alio rebus, numer. 82. res venient etiam posse. Et leg. in d. 1. in conf. 190. n. 5. Et ratione vix sunt que fieri vniuersalibus complicitur omnia, & nihil excludit. *Liber. 3. n. 5. de leg. 3.* Et certum est, quod appellatione mobilium continetur pecunia. & quiparum. res. si vero vnuersa, in huius de mortis. & ibi annotata Angelus. & Chrysostom late in d. dees. 160. numer. 4.
- Ex tendit primò hic casus, ut procedat fieri quando restator indebet leguit mobilium. Nam adhuc & pecunia continetur, ut per alias tradit. Pinellus in d. 1. in secunda parte, n. 4. C. de bona mater. Rer. a Roma. dees. 322. in prima parte in non. fons.
- Ex tendit secundum. Etiam si sit pecunia hec seniori & cam. 7. quidam definita. Ita Pinellus d. 1. n. 9. res. quod amplius. sed aliter in b. 7. farsus in d. dees. 60. n. 9. qui aliis referit.
- Quartus est casus, quando pecunia sit reposita in arca, ut impenderetur, et munus daretur. & testator legavit res mobiles existentes in domo, & sic legavit limitare & restricere mobilium dominus. Hoc sine casu non conferetur legatio alla pecunia. Ita affirmant Cen. n. in conf. 49. n. 11. lib. 3. Pirm. in l. Tertia. §. Tertia. num. 12. in fine de leg. 2. Didicimus in lib. 2. varior. resolut. c. 5. numer. 1. ver. quarti a conclusio Peclius in tr. 2. de res patentibus in conformatib. lib. 5. c. vlt. col. 2. ver. 2. sicut est. & arca Pinellus in d. 1. in secunda parte num. 46. C. de bona mater. qui easdem sententia alios commemorant. Idem respondit Hieronymus Gabriel. in conf. 99. n. 26. & num. 30. Ihesuist. in d. dees. 163. n. 10. qui aliis refert & Rat. a Roma. in d. dees. 322. numer. 2. imprimatur. in non. fons. Quidam quidem sententiam latissimam manifeste probat d. 1. lib. 1. cor. 5. lib. 3. de leg. 5. lib. 1. [Nummosib. repositos. ut mutu darentur, non esse legatos.] sicut etiam intelligitur. Quotumque §. de leg. 3. testator legaverit filio fundum cum suis habitibus, id est, familiis, & que ibi erant: Dubitatum est, an nomina debitorum & pecunia sub legato continetur. Respondit Paulus non videri comprehensum, nisi clare probetur. Ea creditur effatio, quia legatum sit limitare factum, nempe odat, quae erant in fundo, inter quæ comminorari non potest pecunia hac, quia non erat permanens in loco illo: Cum obo celarem motum, & vitum continuum non videatur esse in loco, ut scilicet Badum in L. cert. q. 5. C. locut. Et extempsum his intelligit Bert. ibidem. Statuum intelligi. tunc lib. mihi Mania. 6. via de leg. 3. Et accedit quod ex d. 1. quotum §. 1. respondit Olde. in conf. 9. n. 1. & testator granatus iure debet 9. soluere omnia & quæcumque debita, quæ libebat ipselicitur a filio in loco, legatum est res tructum & limitatum: nec ex extendit ad existentia in alio loco. Et simile t. censit Gozad. in conf. 82. 10. numer. 10. quod testator legavit supellicita omnia, existentia in arca, res tructa ad illi tantum. Et simile respondit Hieronymus. Gabriel. in conf. 99. n. 26. & n. 3.
- Quintus est casus, quando pecunia adhuc in arca resposita in arca, sed testator definiatur ad empionem bonorum immobilia. Hoc incas- su magna est dubitatio, an rebus mobilibus legis comprehendatur hoc pecunia. Nam et multi in eis sunt opinione, quod hæc pecunia dicti postius debet res immobilia quam mobilis, ob definitionem, & consequentia non continentur in legato rerum mobilium. Ita fuit sibi permissum consilium a Bero. quæf. 19. & illis accedit alij. Verum aperte dissident plures alij commemorationi at Tizapello intrat. de retra. in conf. 9. glo. 7. n. 106. & 107. & communice testator Ripa in l. 1. 9. fuit question. n. 19. ad Tobel. Iason. in leg. cetera. & seipsum patuerit. n. 22. de leg. 7. & Socinus lxxviii in conf. 120. n. 1. lib. 1. Et candem probatur Pinellus in l. prima, in secunda parte, n. 4. C. de bona mater. & copiose Petrus Peckius in tr. de res. in coagulum. l. 1. n. 4. & Theophilus in dees. 160. n. 8. quidem scripsit, pecuniam hanc adhuc conferit rem mobilium & proprieatem in legato mobilium contineri.
6. Tertius est casus, quando hæc pecunia sit reposita in arca, non ut ibi est, sed ut impenderetur, vel mutuo darentur. & testator impliciter legavit omnes res suas mobiles, vel ornaria bona sua mobilia nulla facta restrictione ad locum. Hoc casu confestetur et-

continetur. Et hanc exigitum probabilem interpretationem
e quam attulit Hiero. Gabriel. in conf. 89. m. 31. & 32. Et ibidem m.
33. intelligit d. s. liber. post Odeodrimum ius loqui de modica,
quoniam testator fuit quis quotidiani causa habebat in arca.

Oftauis est casu, quando testator legavit omnem & quam-
cumque pecuniam in domo sua existenter, un continuare pecu-
nia non dum exesta: atque in nomine debitorum? & non conti-
nere multis rationibus & argumentis respondet Berou in conf. 43.
lib. 2. Verum idem Berou in conf. 44. ed. d. 2. contrarium refon-
dit: quantum potius colligere ex verbis d. conf. 44. aduersus il-
lus responsum 4.4. indicat Rota Roma. Ut refert Puteus in deci-
s. 2. lib. 3. secundum eam opine Berou contraria in d. conf. 43.

- 14.** Nostis est casu, quod te in ciuitate, ec loco, in quo testator te-
status est, continens vitam est, quod appellatione bonorum
mobiliuum non intelligitur de pecunia sed de alijs mobiliis. Hoc
fanè casu non comprehenduntur pecunia. Ita Olala. in conf. 219. qui
testator communem hunc legandum viam efficit in Galia. Idem de commun-
e viam legendum Montis eratis affert. Nam et in conf. 177. num. 6. lib. 3. sic &
de commun e viam legendum aliam et regionem affert Pinellus in d. 1. in se-
cunda parte, num. 10. de bonis maternis. & Testator in d. dec. 160. m. 7.
quod te in ciuitate Senatus Lautri. scripta supra in praefacto. 2. 29.
ad finem.

Est similis propè disjunctio, an t nomina debitorum compre-
hendantur legatis bonis? Est etiam obserendum, quod lega-
ticia pecunia testatori debita, præsumuntur etiam reliqua viarum,
qua ex ipsa pecunia eidem testatori debentur. I. nomen. de leg. 3.
& egregie Caius. in l. 1. s. 1. lib. homo. & i. sum seruus. de leg. 4.3. dixit, legata
pecunia existente super monte seu impinguo Venetiarum vel
Florentiae debet etiam pagas decuras, hoc est redditus iam ma-
turos. & Caius. secundum eam Francius in decis. 25. numero. 3. in 2.
parte.

PRÆSVMPT. CXXXIX.

Vñfructus vel alimenta tantum an & quando
testator reliquie præsumuntur vxori, fi-
liis iam hæreditibus institutis.

SVMMARIA.

- 1.** Testator an & quando præsumuntur reliquie vxori vñfructus
vel alimenta tam hæritate, tam hæreditibus institutis.
Quod si est dixit, nam in hæritate hereditate. Vñr meus reliquo do-
minante, vel dominante & magistrante, præsumuntur reliquie ipsi uxori
non dominante bonorum, sed per alimentationem, quam vxor ha-
bebat in domo viuente marito, n. 2.
& sic alimenta tam hæritate, tam hæreditibus institutis debet, videlicet.
Et quare non sit cuncta echaribz. n. 2.
- 4.** Vxori reliqua dominante & vñfructuaria, quid denotent illa verba, do-
mina, & vñfructuaria.
- 5.** Testator filii hæreditibus institutis, non præsumuntur velle ei pri-
mare vñfructum omnium bonorum, nulla ei reliqua proprietate,
vñf. dixerit, quod vxorem reliqua dominante & vñfructua-
riam.
- 6.** Pater cœteris magno diligeret filios quam propriam vxorem.
- 7.** Testator si reliqua vxorem dominante & vñfructuaria donet vi-
xera, & post eam mortem institutum filium, consequatur vñfructu-
rium omnium bonorum.
- Et quid si similes dixerit: Reliquo vxorem meam vñfructuarium
omnium bonorum meorum. n. 8.
- 9.** Vxori quando sunt clara, non est ad ipsa proprietate sermonis rece-
derenda.
Receditur tamen ab ipsa proprietate ob verisimiliter mentem testa-
toris. n. 11.
- 10.** In Claro non est ipsa coniunctura.
- 11.** Vxori impræcantur, ut commentarii fiducia materia.
- 12.** Vxori coniuncta reliqua alimenta tantum, quando testator dixit se
relinquere vñfructuarium bonorum, si referetur nouem vñ-
fructus ad ipsa bona.
- Contr. n. 1. & bene.
- 15.** Vñfructus dicitur esse vel in rebus vel in iuriis.
- 16.** Expressio eius quod tamen est in juri operatur.
- 17.** Vxori coniuncta vel est relatu vñfructus, quando dixit testator ipsa
vñr vñfructuarium talis fundi.
Idem quando ei reliqua vñfructuum plurimum rerum particula-
rum. n. 8.

Idem quando reliqua vñfructuum dicimus quæta ipsi hereda-
tatis. n. 10.
Testator si reliqua vñfructua inveniatur iam omnibus suorum bono-
rum modicis & immodicis, iam instituta herede, nunquam cre-
scent ut elegeret vñfructum, an alimenta tantum.
Et quid si dixit: Et vñfructum meum et reliqua vñfructua rata
cum suis mei institutis. n. 21.

- 22.** Dicitur, vñr signat ut vñt acem, & qualiter acem.
Eiusmodi reliqua instituti non sola alimenta a causis qui debent, sed vñfructu-
rum que obtinere debent.
24. Determinatio vñfructuarium pueri a determinabiliter equaliter deter-
minat.
25. Vxori, que important diminutionem, non debent interpretari
aegrotis effectum formam verborum.
26. Dilaciones, vñr, cum, quoniam importent diminutionem, & aug-
mentum.
Vxori an coniuncta proprie vñfructua vel alimenta, si testator
relinquit eam vñfructuarium omnium bonorum, & eam libertate
a præparatione & a curatione de testando. & frumento trahi possunt boni vari.
Et quid si eam liberaret testator a redditus & ratione administrationis
admissione ipsorum bonorum. n. 23.

29. Alimenta autem quo eis coniuncta reddere et rationem administrationis,
& c. 2.

30. Vñfructuarium vero facit frumenta suis, & nullatenet reddere rationem administrationis. Contr. n. 21.

33. Vxori nonquid vñfructuaria preluminari an alimentaria, quando testator instituit filios dicti velles ipsae eis vñfructuarium omnium
bonorum, liberando eam a coniunctione invenit, ut quid si te-
stator prohobuit eam molesta aliqua affectu. m. 34.
Et quid si reliqua ei vñfructum non omnium bonorum deductu le-
git. n. 33.

Et quid si post eius mortem, vel sub conditione pura si mysteria, in-
stituit filios herede. n. 36.

- 37.** Vxori præsumuntur vero eis vñfructuaria non alimentaria, quando ma-
ritus ei legato plenum, & integrum vñfructuum.
Idem quando reliqua ipsi vñfructuum, & eam gravavit sacerore. omer. n. 33.
Idem quando ei reliqua eis vñfructu testator dedit et facultatem pene
dissimilans de frumentis omnium bonorum. n. 39.

40. Vñfructuarium habeat iuramenti, & frumenti alieno boni, fiducia-
rum substantia.

41. Vxori præsumuntur vero eis legato vñfructum non autem alimenta
tantum, quando testator reliquit ipsi vñr, & vñfructuum omnium
bonorum, & singularium bonorum. Idem quando testator pri-
mò certa parte bonorum reliquit vñfructuum, unde legit
omnium bonorum vñfructuum: vñp. ait Decimus equo capite
in huiusmodi casu. num. 42. Idem quando consilii testator em
in una parte tellimenti reliquie vñfructum omnium vñfructuum, & in
aliate pars compliciter reliquie vñfructuum numer. 43. Idem
quando in testamento reliquit vxorem alimentaria, deinde
mutat a testamento per codicillum in eis reliquit eis vñfructuarium
num. 44.

Idem quando dixit, quod nec heredes fu. nec ab pollo estimare
vxori bona aliquata mobilia vel secundum vel alterum causa, ge-
neris, sed bona aliquata eam vxorem temere et restringere possit, scilicet, in
quo est coniuncta, c. uno eximiens eis vñfructuum. n. 45.

- Idem quando dixit, quod reliqua eis vñfructuum omnium bonorum
ipsi vxori libet. n. 46. Idem quando legato vñfructum ipsi
vñr, excepto vñr & regnum filiorum n. 47. Idem quando dixit,
Reliquo vxorem meam vñfructuarium etiam ex cunctis filiis
meis. n. 48. Idem quando reliqua ipsam vxorem vñfructuarium om-
nibus & per omnia. n. 49. Idem quando dixit, Relinquo vxorem
vñfructuarium heredem. n. 50.

Idem quando dixit, Relinquo vxorem vñfructuariam, ita quod non
alimenta tantum habeat, sed plenum, & integrum vñfructuum.
n. 51. Idem quando in una parte et tellimenti dixit, Relinquo vxo-
rem vñfructuariam: & deinde in alia parte dixit, Relinquo ali-
menta. n. 52. Idem quando reliquit ipsi vñfructuum omnium &
conditionum. n. 53. Idem quando reliquia ipsam vñfructuarium
omnium & singularium: vel omnium & cunctis genitis bonorum
frumentis. n. 54. Idem quando instituit filii, reliqua vxorem dam-
nam & vñfructuarium non trasferit, & si trasferit habeat vñfructu
frumentum ad predictum. n. 55.

- 36.** Vxori alimenta tantum debentur, quando testator dixit quod reli-
quias eam vñfructuariam.

Idem

- Idem quando reliquit ipsi habitationem. nu. 57.
- Matritus censetur vifruituriam bonorum mulieris in omnibus illis casibus in quibus vxor ipsa fruituriam dicatur: & in omnibus illis amentariis suis sp. p. axer.
- Matritus & vxor sunt duo correlati.
- Differentia in uno ex correlatis habeat locum & in altero.
- Correlatus similis & eodem tempore nesciuntur, & naturaliter simul sunt.
- Ex uno ex correlatis prohibito, cestet & alterum prohibitum. nu. 62.
- Matritus & vxor discutunt esse sicut dominica & humanae domini, & una & eadem caro.
- Testator infinitus filii heredibus si aliam personam quam vxori reliquit omnibus bonorum vifruituriam, praesumunt reliquise alimentum tantum, non autem vifruituriam.
- Principis filii infinitus reliquit vxori vifruituriam, censetur ipsa vxori filium alimentaria.
- Vxor, que a viri reliqua est vifruituraria institutio filii, consequitur alimenta tantum, sive filii sunt primi fecundum matrimonio.
- Et idem discendum securum reponit, qui locum filii obtinens. nu. 67.
- Idem discendum quod filios adoptivis. nu. 68.
- Idem quo ad filios legitimatos. nu. 69.
- Idem quo ad filios naturales & spurios, quando possint succedere numero 70.
- Idem quando testator, existente filio, eam dotavit, & fratrem proprium heredem instituit, & ipsi vxori & viro filium reliquit. nu. 71.
- Et idem quando pater instituit filium, alias instituto exclusione, statuimus filius vel agnatus. nu. 72.
- Vxor si reliqua vifruituraria, censetur verè vifruituraria, quando testator eos instituit, qui non sunt proprii filii, sed loco filiorum haberentur.
- Idem discendum quod sicutum, qui succedit loco filiorum. nu. 74. nam
- Ficione licet loco filiorum succedit, succedit tantum & habetur tantum extraneus.
- Vxor praefuitur verè vifruituraria, non autem solum alimentaria, quando constat testatorum multorum ipsorum dilexisse, & odio habuisse filios.
- Idem post mortem filiorum supervenit ipsa vxor, qui a reliquo vifruitur. nu. 77.
- Et idem quando post mortem filiorum definitum est dominus bonorum patris alter quam morte. 78.
- Et idem quando post mortem filiorum succedit p. causa. nu. 79.
- Ficione succedit delinquens tamenque extraneus successor.
- Vxor post mortem filiorum non consequitur vifruituriam bonorum nisi, p. fieri testatoris, que sū natu r. a importabat vifruituriam, per confuetudinem Bulgari reflecta sunt ad sola alimenta.
- Idem quando vifruitur est minor ualorem quam ipsa alimenta. numero 82.
- E**st frequenter hoc disputatio tota coniecuralem, de qua plura ex recentioribus scripserunt Anton. Gabriel. in libr. 7. cons. clu. in tit. de vifruitur. conclusio 2. Manticus in lib. 9. de comed. vifruitur. tit. 7. & Caucaulus in tradi. de vifruitur maleri reliq. 2. num. 17. Ego vero distinguo & constituo duo capita: sicuti distinxit & Anton. Gabriel. Primum est, quando testator, institutus filii, legatum fecit vxori, vel his, qui locum filiorum obtinent. Secundum quando institutus extraneis, reliquit predictum vifruiturum vxori. De primo capite hic agemus, de secundo in subsequenti prafumptione. Hic prius praemittendum est, tamen hanc disputacionem (vttantig. supra) esse coniecuralem, quemadmodum fatentur omnes à conjecturata voluntate pendere, an vxor reliqua sit vifruituraria, vel alimentaria tantum. Ita sane scripserunt Casir. in cons. 2. Quod vxor quando am. i. lib. 2. Alex. in cons. 5. 6. 1. lib. 3. Corneu in cons. 5. col. 1. lib. 2. Socin. sen. in cons. 5. lib. 4. Des. in cons. 4. 2. col. 4. & in cons. 4. 6. nu. 12. Picin. d. l. Titia. §. Titia. nu. 29. verf. limita a prima. de lega. 2. Paris. in cons. 9. 4. nu. 36. & in cons. 9. 7. nu. 20. lib. 2. Graui in cons. 17. nu. 4. lib. 2. & Graui in cons. 32. nu. 2. Hoc praemissum, distinguo atque constituo per plures causas.
- Primum est, quando testator institutus herede, ita dixit: Et vxorem meam reliquo dominam, vel dominam & maiestram. Hoc sane caput praeferitur, testatorum voluisse reliqueret ipsi vxori non quidem bonorum suorum dominum, sed praeminentiam illam, quam vxor ipsa viuente marito testatore, in domo obtinebat. Intra ista. s. rem. anna. 1. 6. s. vifruitur. ad Sylla. & si cum excluderent si p. public. & propter ea sola alimenta cum illa praeminentia consequi debet. Hinc causam si efficiuntur. spec. in ist. Qualif
- fin. leg. 1. ter. vifruitur. fidei. Bart. in l. Titia. §. Titia. etiam adhuc, ut. 2. de lega. 2. Bald. in l. Titia. §. Titia. 6. C. de indec. vif. tollen. & in cons. 1. 2. 3. Roma. in cons. 4. 1. nu. 1. Aug. in cons. 4. 1. decemtracne in dub. in col. 1. Capra in cons. 4. 1. nu. 1. in cons. 7. 2. nu. 17. Annam in cons. 37. nu. 6. Corne. in cons. 11. 2. nu. 14. lib. 2. Dec. in cons. 27. nu. 4. Bello. in cons. 5. nu. 2. 1. q. in cons. 6. col. 1. lib. 1. Rati. in cons. 17. nu. 1. & in cons. 30. nu. 4. & 5. lib. 2. vbi quidam testator dixit, relinquo domam non dictum reliquise etia' aliam, sed praeminentiam in domo. Paris. in cons. 21. nu. 18. lib. 2. & Socin. nu. in cons. 9. 4. nu. 3. lib. 1. qui dicitur esse dixit, quando instituti sunt heredes extranei, ut dicimus in sequenti prafimptio. in 2. cafa. Ea est huius causus ratio, quod cum testatorum iam filios heredes fecerit, id est dominos, octa. 9. vlt. tan. in test. de heredes qualib. & differunt, non est praefundendum, quod statim mutata voluntate, contra test. l. n. m. in ca. ff. de cond. & dem. & voluerit filios ipsos rerum dominio priuare, & illud vxori reliqueret. Nec etiam (vt praeceps in loo animaduertit Bald.) vxori hac coheres erit. Nam & hoc voluntati ipsius testatoris repugnat: qui si voluerit eam coheredem esse, in heredis institutione cum filiis coniuxiabit. Et hic quidem apertus procedit, quando testator dixit, se reliquise vxorem suam, dominam, rectricem, gubernatricem & administratricem. Hac sane polle rem nomina verbala manifeste significant testatorum sensibile, quod vxor non est dominus, sed habet praeminentiam & administrationem bonorum, sicut obtinebat viuente ipso marito. Ita Casir. in cons. 106. considerandum. col. 2. in fine. lib. 2. 1. in cons. 1. col. 1. vif. lib. 1. Bertrandus in cons. 112. nu. 1. lib. 5. Paris. in cons. 1. nu. 18. verf. quando autem, lib. 2. & Socin. nu. in cons. 67. col. 3. verf. ad predicta. lib. 1. sic etiam quando dixit testator, se reliquise dominam, vifruituraria & gubernatricem. Ita Capra in cons. 4. nu. 1. His declaratur statutum Venetum lib. 4. c. 15. quo sanctius est, quod si testator reliquit vxorem dominam & dominam in domo, confequid debeat solum necessaria ad coniunctionem & portum.
- Hoc tamē intelligitur, nisi ipse testator rem aliquam pro ipsa alimentis reliquit. Nam tunc ex aliis bonis non habet alia alimenta, sed dicitur ei reliqua quedam praeminentia in domo. Ita Rutilius in cons. 20. nu. 2. & nu. 5. lib. 2.
- Secundus est causus, quando testator dixit: Ex vxorem meam reliquo dominam, & vifruituriam omnium bonorum meorum. Hoc cafu illud nominē, do minam significat, vt dirimus praeminentiam. Illud verò nomine, vifruituriam, significat alimenta tantum. Ita confutatur, ne Bulgari statutum fusse Bonorum & fratrib. Bar. in d. §. Titian. num. 7. Quan. sane coherendum ut equitat. & legibus confutatur, em probandum deinde permisit illi Doctores congregati ab Anto. in Gabriel. in d. concil. 2. num. 1. n. mem. Accipitrus, Cyrene, Dyne, Bart. Bald. Iason. Andree, Angelus, Caffrensis, Anchae, Imla, Capra, Pratt. Papirius, Roma, Alexander, Corneu, Cepolla, Angel, Aretium, Corrius senior, Laton, Bertrandus, Decius, Auferrerus, Picin & Goz. adinus. Hu accedit & d'j nemnuli congregati a Socin. nu. in cons. 9. 4. nu. 5. lib. 1. & in cons. 9. num. 12. lib. 2. Ita quippe in test. de legibus combatibili. l. 1. num. 5. & Roland. in cons. 7. 4. nu. 2. lib. 2. & accedit etiam lo. Baptista Pontanus in tract. de alimentis. s. 17. un. 3.
- Huius causus ratio te est, quod cum testatorum iam fecerit heredes filios, non est praefundendum, quod eos priuare voluerit vifruiturum omnium bonorum, nuda eis reliqua proprietate: atque ita reliquise eos inopere & fame quadammodo laborantes, contra test. 9. praebebitur in Auben. de hered. & Falcid. Et hoc quidem sicut ipso filiorum, quos pater ipse prae sumit magis dilexit, quam propriam vxorem, metu. 1. com. acutissim. C. de falcido. Et accedit, quod procedens illud nomen, dominam, declarat sub sequens, vifruituraria, vt. quemadmodum illo significavit praeminentiam, sicut solam administrationem rerum familiarium, cum alimentis, sic & isto. voluit sola alimenta, & non vifruiturum prae fundit.
- Ceterum hic est causus & huic similes intelligentur quando testator institutus herede filium proprium viuente etiā ipsa vxore: scus si reliquit vxorem dominam & vifruituriam, donec vixerit, & post eius mortem institutum filium. Hoc sane cafu mulier confequit vifruiturum. Ita in specie declarat Picin in d. §. Titia. nu. 10. verf. sed tenendo opinionem ex sententia Casir. in cons. 4. 2.
- Tertius est causus, quando testator simpliciter dixit, reliquo vxorem meam vifruituriam omnium bonorum meorum. Hoc in causis tres sunt Doctorum opiniones. Prima est coru qui dicerunt, vxorem adhuc esse alimentariam tamenque autem vifruituriam. Ita Ioan. Andreas additio. ad Specul. mit. de pigno. 6. v. ult. col. penult. Bartol. in d. Titia. §. Titia. cum nobis. n. 8. de leg. 2. Casir. in cons. 19. Dakum. de quo queritur. nu. 2. lib. 2. Roma. in cons. 18. nu. 2. Menel. Praefupt.

*Aeternum in conf. 40. col. 2. ver. 1. in contrarium factum. Corine in conf. 3. num. 1. lib. 2. Et alii referunt Paris in conf. 9. 4. num. 36. lib. 2. lib. 1. c. i. lib. 5. si in annis num. 3. ff. de translat. & in conf. 90. lib. 1. Paulus Picus in d. 5. Tertia. num. 32. & in 48. Bertrandus in conf. 4. 9. num. 4. lib. 7. Gorazdus in conf. 9. 9. num. 32. & in 48. Bertrandus in conf. 4. 9. num. 4. lib. 7. Gorazdus in conf. 9. 9. num. 32. & in 48. Bertrandus in conf. 53. num. 10. lib. 3. Idem affirmantur Soci. iur. in conf. 97. num. 21. & in conf. 99. num. 9. lib. 1. s. *Codicilum in tract. de vissim illius matri velutio. num. 37. lib. 1. s. Capitula Pentam in tract. de elementis. c. 47. num. 6. Notitia in conf. 299. num. 2.**

Hic constat, hanc esse receptionem (recte Pico) opinionem, que ea facultate ratione, quam & supra attigit, nempe, cōsuetudinem Bulgari fundatum esse in verisimili & præceptu mente teletoris, qui prouidere & consilere magis voluit propriis filiis quam vxori, s. non accipimus. C. de fiduciam. Et idem preclaram voluntate auferre totum ipsum vissim fructum à filiis instituit, ne aliquo inopia & fame laboraret, d. p. probandum in tract. de rite. & semper. Que ratio locum haberet & hoc in casu, quidam scilicet vxor similiter relinquere vissim fructum.

Secunda fuit opinio affirmantium, vxorem hanc esse verē & proprie vissim fructuariam. Ita Odofredus, Baldwinus & Salicetus in Anti. hoc locum. C. si secundo nuptiis mulier, Specu in it. Quis filii sint leg. tunc. & i. vers. quod si quis ad dicit. Et aliis nuptiis referunt Picus in d. 5. Tertia. num. 48. Scilicet Bertrandus in conf. 45. num. 11. lib. 3. & Raum. in conf. 39. num. lib. 2.

9. Ea ratione iij. filii sunt, quod cum verba sint clara, non est ab ipsa feminis proprietate recedendum. I. nuptiis, de leg. 3. & in 10. lib. 1. claris non est opus coniecuris, ille autem ille, q. in verbis, de leg. 3. 11. Ceterum si facile respondetur, quid & si verba sunt clara quod ad sermonem proprietatem: at tamen ab ipsa proprietate receditur ob verisimiliens & plenum præteritatoris voluntatem, vt declarat Se mons in L. antiqua, col. vi. ff. de rite. & in specie nostra si predicta ratione satigata: idem Soc. iur. in conf. 5. num. 10. lib. 1. Et curius verba i. inopinariunt, vt convenienter subiecta materie. Itam specie respondet Rimus. fms in conf. 16. num. 26. lib. 1.

12. Tertia opinio i. fuit Nic. Materelli & Odofredi, ac etiam Baldwinus in Anti. hoc locum, col. 2. ver. mod. sequitur. C. si secundo nuptiis mulier, quae refert Aret. in can. 40. col. 2. dicit. Inquit, quod aut est testator ita dixit reliquo vxorem meam vissim fructuariam omnium bonorum meorum, referendo verba ad personam ipsius vxoris: Et tunc videtur reliqua alimenta tantum. Aut testator ita dixit, reliquo uxori mez vissim fructum omnium bonorum meorum, referendo nomen vissim fructum ad ipsa bona, atque ita ad rem, sicut ad subiectum, in quo. Et tunc dicitur reliqua vissim fructus vere & proprie.

14. Hac opinio non est nisi pariter vera, fuit etiam animadversus Aret. in conf. 40. col. 2. Cum enim militet ratio præsumpta voluntatis testatoris, qui nec uno nec altero causa voluit prius filios integrum bonorum vissim fructum. Nec vera est distinctione huius feminis: Nam etiam ex cau, quando testator dixit reliquo uxorem meam vissim fructuariam, & c. referendo verba ad personam vxoris, dicitur etiam tacite ex reliqua ad ipsa bona: Cum vissim fructus diucribat respectu vissim fructus.

15. Et tvisfructus est in rebus, vel in iuriibus, i. 3. & dare, ff. de vissim fructu. Et idem testator si hoc loquendo, exprefit quod tacite inest, quia exprefio nil operatur. Ita aduersus prædictas considerabas. Aret. in loco significato.

* Declarat hic cau, vt locum non habeat, quo ad legitimam debitam filio, quia mulier huc vissim fructum habere non potest. Ita Bald. in Lvt. num. 9. ref. s. antea rel. quod liber. C. de indicia vid. coll. Soc. iur. in conf. 1. num. 13. lib. 4. Decimus in conf. 4. 5. num. 3. Picus in d. 5. Tertia. num. 3. ver. tertio limitatur. & Marcius q. 8. 49. part. 1. Eam motu sunt ratione, quia non potest patre grauare legitimam filio. I. quoniam auctoribus, C. de miss. testam. Quia quidam declaratio celsit, quando proprietas bonorum reliqua filio excederet valorem legitimam. Ita Picus qui sup. num. 6. & du. enarr. in tract. de præsumpt. 196. num. 27. Celsit etiam, quando pater voluit filium à matre alimentari. Illa enim alimenta sunt loco vissim fructus legitimus, vt respondit in d. 6. 60. lib. 7. & dux dixi supra, legato vissim fructu vxori excipi legitimam filio, intelliguntur etiam si filii confessus dispositioni patris. Ita Frans. Marcius in q. 8. 49. in r. patte.

17. Quartus est cau, quidam i. testator ita dixit: Et uxori mez reliquo vissim fructum talis fundi. Nam tunc præsumptum reliqua verus vissim fructus, non autem sola alimenta. Ita Bart. in d. 5. Tertia. 6. Tria. num. 1. de leg. 3. & ibidem Picus num. 57. ver. 1. limit. qui eiusdem sententia et Albericus in Anti. hoc locum. C. si secundo nuptiis mulier.

Idem est, quidam i. reliqua vissim fructum plurimum rerum partis admodum, quod cum. col. lib. 2. angelus u. in conf. 5. 4. Renovatio in dubium. C. Cornelius in conf. 5. Col. lib. 1. in conf. 6. 4. col. 1. lib. 4. Parvus confundens, quod lib. 6. & Cræsus in conf. 52. in fin. lib. 2. & Leon. Hippolytus Ponens in tract. de alimentis. s. 17. num. 1. ver. 1. pariter. Qui quidem intelligent, nisi reliqua effet vissim fructus tot rerum particularis, quia excedent maiorem partem hereditatis. Idem respondit Socin. fms. in conf. 210. col. 2. ver. 1. in contraria. lib. 2. qui tamen declarant, nisi similis verbis consici posse vissim fructus elinqueret etiam proprietas. Et sic loquitur Socinus quando haec extranea fuerit infinitus.

Et pariter i. idem dicendum, quando reliqua vissim fructum aliquis quota ipsius hereditatis, vt si dixit, reliqua vissim fructum quartus, vel tertius, vel dimidiat pars omnium bonorum meorum. Nam & tunc dicitur reliqua vissim fructus propriæ, non autem sola alimenta. Ita affirmatur Antonius Gabriel. in lib. 5. c. 5. clasiorum. in tit. de vissim fructu. concord. 2. num. 9. & Hier. Gabri. in conf. 12. num. 4. ver. non obstant lib. 1. qui adducti sunt adsortiorum Bertrandii in conf. 37. lib. 1. qui tamen meo in codicilis ad rem scriptis. Existimare tandem traditionem haec veram esse, ratione supra cōmemorata.

Quintus est cau, quando i. restator ita dixit. Et uxore mei reliqua vissim fructuariam omnium bonorum meorum mobiliis & immobiliis, arque si testator non reliqua vissim fructum iurium & actionum, iuxta ea, quæ tradidit Doct. n. l. Dno Pro. s. interdum ff. de re iud. Er in specie eorum in B. ut in conf. 50. Gilius Petribius, e. quem filii sunt alij. quos referunt infra pref. 14. Hoc sane cali præsumpti reliqua alimenta tantum in specie respondit Ruin. in conf. 4. 19. num. 9. ver. Non obstat etia lib. 5. idem senior Antonius Gabr. in d. conf. 2. num. 32. Ea vissim est ratione, quod in bonis mobilibus & immobiliis, a communiter contingentibus consistere testatoris patrimonium testatoris: Et ob id locum habet etiam hoc cali ratione illa ex præsumpta voluntate testatoris, quod non auctoritate ipsius infinitus auferre totum bonorum vissim fructum, ne illi aliquo ius laboris iuxta d. 5. probandum in Anti. de rite & semper.

Ceterum contraria opinione in specie probatur Bertrandus in conf. 3. col. 2. ver. secundum, quod videtur lib. 6. qui tulerunt suæ opinionis recentem Socinum senior in conf. 10. lib. 2. cum tamen Socinus verē loquitur quando testator instituit hereditatem extraneam, & uxori reliqua vissim fructum omnium bonorum mobiliis & immobiliis. De quo cau dicemus in sequenti partim.

Ea ratione vissim est Bertrandus, quia tanti valoris & gloriatio- nis utilitatis esse possunt iura & actiones, ut apud filios in isti- tuto futuri esset maior & opulentior vissim fructus eo, quia ex bonis mobilibus & immobiliibus posset percipi. Quocirca subiungit Bertrandus, si iura & actiones essent modici valoris, perinde est si testator legaliter vissim fructum omnium bonorum, atque ita locum erit ratione, qua Bulgari consecutus introducta & firmata fuit.

Iudicis ergo arbitrio reliqui hoc debet, vt si considereret, an tot & tanti superius iuriū & actionum fructus & redditus certi, vt filii heredes in iuriū possint vivere secundum sui condicione, & quod etiam sint redditus bonorum mobiliis & immobiliis, ut vissim sit testatoris vissim fructus legitima, non autem sola alimenta, & econtra.

Sextus est cau, quando i. testator ita dixit. Et uxore mei reliqua vissim fructuariam vna cum filiis meis in lititius. Hoc sane cau conjectura est, vissim reliqua verum & proprium vissim fructum. Ita in specie Cornelius in conf. 5. col. 1. ver. offenditor etiam, lib. 1. Cum dixit, præsumpti reliqua vissim fructum uxori, si testator eius reliqua æquis portionibus, cum herede, & manu- fuisse Ruin. in conf. 30. num. 3. ver. quod etiam lib. 2. Deinde in conf. 4. 5. 4. num. 4. Antonius Gabriel. in d. conf. 1. lib. 2. num. 9. & Borgian. Caule- man in tract. de vissim fructu mulier vel reliqua, num. 5. 4. Et haec opinione latè probatur in conf. 8. lib. 6. Ea ratione, quod illa dictio, vissim significat vniuersaliter & qualiter, i. vissim. C. de impo. & alij. sub. & in lib. 3.

Porrò i. certum est, filios heredes institutos non sola alimenta, sed vissim fructum obtinere. Ita & ipsa uxor. Nam vna & determinatio reliquias plurima determinabilis, equaliter determinat. I. hoc autem iure ff. de vissim & pop. sub. Nec vrgent rationes & Doctori auctor-

antistoricentes considerat & allegatae à Hieronymo Gabriele in casu. 27. xxi. p. 12. q. 4. lib. 1. quem fiscus eis Manticae d. lib. 9. de conseruanda vixore & voluntate. 7. num. 5. Nam sua opinio non suffragatur responsum Baldi in conf. 29. lib. 7. cum nul reg. scripferit. Ita nec Calvini in d. conf. 2. Quid esse postulandum. 1. fensis quod nullus testamentum praescribet, quo legata erant alimenta, praesupponat Calv. alimenta solum delecta suffit: etiā vero reliqua fuerit vixufructuaria vna cum filio in codicil. Hoc fane non praesupponit Calvini, qui fatis habuit suo illo in casu demonstrare relictum suffit vixufructuaria: ea evidenter conjectura, quia iantestator ipso in testamento reliquerat vixum & vestitum, atque finaliter ipsi vxori. Et deinde in codicillis mutaverat verba illa, vixum & vestitum, & dixerat, vixufructuaria. Quosdam ergo debuit Calvini ad altam conjecturam configere, si erat tam clara? Et quam ut manifestum probaret ali multi, quos retinunt mīl. casu. Non etiam virget ratio illa considerata? Gabriele in d. conf. 127. num. 3. vers. qua opinio. Cum dixit illa verba, reliquit vixufructuaria, significare alimenta tantummodo. Et ob id alia sic iudicata, vna cum filiis, importare diminutionem. Non ergo debent interpretari, (inquit Gabriele) ut augeant effectum verborum, iuxta legata statuatis. sī de alimen. lega. atque ita non debent interpretari, vt voluerit legare vixufructuaria: sed alimenta tantum.

Hac fane ratio nil vrget: siquidem praedicta verba, vna cum filiis, sunt posita diversis respectibus ad diminutionem & ad augmentationem. Potius fuit ad diminutionem respectu quantitatis vixufructuaria, quem voluit testator vixorem habere, nō in omnibus bonis, sed in dimidia: atque ita quando dixit: quod vxor esset vixufructuaria vna cum filiis, voluit dicere: quod dimidiata vixufructuaria omnium bonorum haberet ipsa vixum: & aliam dimidiata ipsi filiis. Et sic dictio, vna cum, diminuit quantitatem vixufructuaria, cuius totum oblinuit ipsa vxoris, si illa verba, vna cim adiecta non sufficit. Augmentum vero important dicē verba, vna cum, respectu qualitatis reliqui. Nam si adiecta non suffit dicta verba, conferentur reliqua alimenta secundum consuetudinem Bulgari: cum vero adiecta sint, significante, relictum esse vixufructuaria: alloiqui non esset relatum cum ipsi filiis, quo ad ipsum vixufructuaria: sicut dicitur Corn. Ruan. & Decim. & apud commentatores.

Septimus est casus, quando t̄ testator reliquit vixorem vixufructuaria omnium bonorum, eamque liberavit à præstitione, cautione de viendo & frundo arbitrio boni viri. Hoc in casu sunt opiniones: Vna corum, qui dixerunt, vixorem adhuc esse alimentaria, non autem proprie vixufructuaria. Ita Aret. in d. conf. 40. col. 2. vers. & idea expressa, iuncta hinc quo dixerit paulo supra, m. 2. quem fiscus fuit Gozad in conf. 3. 2. Socia. in conf. 29. num. 5. lib. 2. & Alciat. in r. 456. num. 14. Altera fuit opinio affirmantium, ino vixorem esse hoc casu vere vixufructuariam. Ita S. Gen. in conf. 20. ad finem vers. 1. secundum quae testator ab. 2. Gozad. sibi parum confitens in conf. 47. num. 10. Antonius Gabriel. in d. conf. 2. num. 43. quae fuit eidem opinio. Decim. & Cratetta. qui nullum bac de verbis fecerunt. Illa prima opinio mihi magis probatur. Cum alimentariis hoc in casu, in quo propria auctoritate & manu capere potest alimenta, secundum Aretium præstat in loco, Decim. in conf. 57. col. 2. & Rimond. feni. in conf. 116. num. 30. lib. 2. tenet præstare cautionem, vt declararet Pictus in loco pro commemoratione.

Octauus est casus, quando t̄ testator reliquit vixorem vixufructuaria omnium bonorum, eamque liberavit à redditione rationum administrationis ipsorum bonorum. Hoc fane in casu existimat multi, vixum fructum reliquit suffit. Ita Corn. in conf. 3. lib. 2. Dec. in conf. 3. 4. num. 5. Gozad. in conf. 47. num. 1. vers. 12. in factioribus. Parisim conf. 9. 4. num. 37. & 39. & in conf. 92. num. 27. lib. 2. Ant. Gabr. in d. conf. 2. num. 49. & Caudalean. m. 2. lib. 2. de vixufructuariis velocius, num. 16. Ea ratione iij moti sunt, quod si diceremus reliquit suffit alimenta tantum, superflua apparet liberatio ab administratione bonorum, cum alimentariis ad id tenetur. Quia fane ratio non fatis concludit: ex quo & alimentarius hoc in casu tenetur redire rationem, vt agim dicimus.

Contraria opinione quod ino adhuc sit alimentaria, probant Sočin. iun. in conf. 7. 4. num. 3. lib. 4. Et vix est ratione, quod ino

39 vixufructuarius veris faciat fructus suos, non est quod administrationis rationem reddat: & proprie liberatio à testatore facit in illo adhuc continet, quam id quod legis dispositione tacite in illi, iuxta 1. 3. de leg. 1.

Monach. Praesumpt.

tenetur præstare cautionem de viendo & frundo arbitrio boni viri; sicut dicitur supra, sequitur, quod etiam tenetur reddere rationem se ita vixum suffit eo vixufructuaria, & restituere proprietas illam.

Rectius i die potest, quod etiam alimentaria hec tenetur redere rationem administrationis, sicut tenetur præstare cautionem de viendo & frundo arbitrio boni viri, ut dicitur supra, ex quo sua auctoritate & manu capitali alimentaria.

Hic casus seu secunda hinc opinio locum habet multo magis, quondam testator nullum verbum fecit de vixufructuaria sed solum dixit, enique vxorem dominam & maiestatim bonorum suorum. Cui enim tunc (vt diximus supra in prædicto casu) vxori cenfatur reliqua illa praeminentia, quam vivo testatore ipso obtinebat in domo, atque habebat ita administrationem bonorum, & in consequentiā alimenta, equitetur dicendum, quod tenetur de administratis reddere rationem: à qua quidem administratione dum eam liberavit testator, non tamen significare voluit, quod efficit vixufructuaria ipsorum bonorum. Ita mensa ferre responderet Angel. in conf. 14. 4. Renovator in dubitione, col. 1. Rimond. feni. in conf. 16. num. 31. lib. 1. & Cratetta. in conf. 2. num. 2. vers. quoniam ex verbo. Et idem etiā fuit socius in d. conf. 7. 4. num. 13. lib. 4. dum loquitor de vxore reliqua gubernatrix.

Nonus est casus, quidam testator reliquit vxorem vixufructuariam omnium bonorum, & eam liberavit à consecratione inuentaria. Hoc in casu multi scripserunt, sile vere vixufructuariam. Ita fane. Corn. in conf. 3. num. 11. vers. 1. secundum autem lib. 2. Socia. iun. in conf. 99. num. 14. lib. 1. Parisim in conf. 21. lib. 2. quod retulit Anton. Gabriel. in d. conf. 1. 2. num. 39. Idem scripsit Ruanus in conf. 15. in principio, lib. 3. & Petrus Benenendi in conf. 9. 2. col. 2. 2. conf. 1. vers. 2. dicitur mens. qui eiusdem opinionis referit Pictus in d. 6. Tertia. Et hanc quidem est magis recepta, etiā dissentiant Aret. in conf. 50. col. 2. & Gozad. in conf. 99. num. 8.

Decimus est casus, quando t̄ testator reliquit vxorem vixufructuariam & prolibuit eam mortalia aliquo affici. Hoc in casu existimantur permulti hanc esse vere vixufructuariam. Ita Parisim conf. 5. num. 39. & in conf. 9. 4. num. 44. lib. 2. Gozad. in conf. 47. num. 1. Gratius in conf. 117. num. 9. lib. 2. Clement. in conf. 7. num. 9. lib. 2. Clement. inter confit. Socia. feni. in conf. 3. lib. 4. Pet. Benenendi in conf. 9. 2. col. 2. vers. 2. quia Anton. Gabriel. in d. conf. 1. 2. num. 43. Canalea. in d. trad. de fugienti mulieris relato. num. 37. Qui idem sile dixerunt, quando testator dixit, fineque contradictione. Ea ratione iij moti sunt, quod inoflia affici conuenit vixufructuarij, non autem alimentarij, qui nō dicuntur administrare. Nisi ergo intelligeretur mulier hinc reliquit vixufructuaria, superflua fuiller prohibito illa nolentibus.

Vnde此casus, quando t̄ testator reliquit vxorem vixufructuariam omnium bonorum, deducit̄s legit̄s. Hoc etiam caſu præsumit reliquit vixufructuarij verē & proprie, nō autem sola alimenta. Ita Ruanus. Ruan. in conf. 29. col. 1. vers. & in casu isto, lib. 2. Et sequitur ei Gozad. in d. conf. 1. 2. num. 5.

Duodecimus est casus, quando t̄ testator reliquit vxorem vixufructuariam omnium bonorum & post eius mortem, vel sub conditione, pura si illa nupferit, institutis filios haeredes. Hoc fane casu vxor dicitur reliquit vere vixufructuaria. Ita Caſr. in conf. 5. 1. 2. Dubium est quo queritur, col. 2. lib. 2. quem longa habuit diffinitione, & si perplexa, secundus est Pictus in d. 6. Tertia. num. 100. & 101. de leg. 2. qui solidam hanc fatis coniecuram perpendit, quod scilicet testator magis dilexit vixorem, quam ipsos filios: ex quo eos haeredes esse voluit, ex tantum mortua, atque ita cano anteponit. Et Caſr. probant Ant. Gabr. in d. conf. 2. num. 5.

Decimus tercius est casus, quando t̄ testator reliquit vxori plenum & integrum vixufructuarium. Hoc caſu præsumit reliquit verum vixufructuarij & non alimenta scripserunt Dec. in conf. 4. 2. num. 1. & 2. in conf. 5. 4. num. 2. lib. 2. & Gozad. in conf. 47. num. 6. Gratius in conf. 117. num. 2. lib. 2. & Anton. Gabriel. in d. conf. 2. num. 46. & lo. Baptista Pontanus in art. de alimento. s. 17. num. 5. ver. & pariter coniungit.

Decimus quartus est casus est, quando testator reliquit vxori vixufructuarij & enī grauitat solvere onera. Hoc etiam caſu præsumit reliquit ipsi vixufructuarij, non autem alimentarij. Ita Bertrandus in conf. 28. col. 1. & in conf. 37. col. 1. lib. 2. quem si refert & sequitur Gabriel. in d. conf. 1. 2. num. 45. Idem agit murinus Ruan. in conf. 33. num. 1. in fine. & num. 2. lib. 2. & Hieron. Galvici in conf. 1. num. 2. lib. 2.

Decimusquintus est † casus, quando testator, reliquo viufructu eti ipsi vxori, dedit ei facultatem plenē disponendi de fructibus omnium ipitorum bonorum. Hoc pariter caſu praefumit relitus viufructus proprii: non autem folia alimenta. Ita Cœne in conf. 1. num. 11. vers. quatuor autem ad relitum lib. 2. Socin ſen in conf. 2. colum. 3. vers. 5. & quod ſertur eis: & in conf. 2. volum. lib. 4. Gær. ad. in conf. 47. col. 2. vers. 9. fact. Herſic retulit & fecutus eſt Gabriel. d. concluſ. a. num. 47. Quibus accedunt Socin ſen in conf. 2. in fin. lib. 2. & Parifian. conf. 57. col. vlt. lib. 2.

Ea de huius tententia ratio, quia hie facultas disponendi de fructibus, & eos alienandi, non conuenit alimentario, sed folium viufructuario, qui habet ut vteſti & fructu alienis bonis, ſalua rerum ſubſtantia. I. ff. de viufructu.

Decimussextus eſt caſus, quando testator reliquit vxori vium & viufructum omnium & singularium bonorum. Hoc etiam caſu praefumit reliquit fulle viufructum, non autem alimenta tantum reſpondit Socin. in d. conf. 1. num. 11. vers. 2. confidetur, lib. 4. quem fecutus eſt Ant. Gabr. in d. conf. 2. num. 50. Verum valde dubito, tum quia Socinus nec lege, nec ratione ſiam hanc traditionem probavit; tum quia si (vixit dixit) vius coſtumdit cum viufructu, & viufructus filii instituti, significat folia alimenta: idem pariter eſt dicendum, reliquo viu & viufructu.

Decimus 7. ſexus eſt caſus, quando testator primò certa partis bonorum reliquit viufructum: Deinde legavit omnium bonorum viufructum. Hoc etiam caſu non folia alimenta, sed viufructum proprie praefumit reliquit reſpondit Decius in conf. 1. 26. col. pen. ver. Non obſtit, quod in iſo caſu quem fecutus eſt Gabr. in d. conf. 2. num. 41.

Ceterum valde dubito: Nam in caſu Decii, testator ille habet filios primi, & ſecundi matrimonij, primū reliquit vxori vium fructum portionis filiorum ex ea ſeptorupto & ſic ſecundi matrimonij. Hic patet Decium aquiuicatio, cum dixit, vxori fulle reliquit viufructum certa partis bonorum ſpectantium filios ipsius ſecundi matrimonij. Cum verè testator dicatur reliquie viufructuum omnium bonorum perientium additicos filios, nempe totius dimidio, quia in diuina cum aliis eorum fratribus cōſanguineis ſibi contigisset: & ſic torius patrimonij dicitur ſuorum filiorum. Et propterea militabat in caſu Decii ratio, in qua fundato eſt confiudito Bulgari, nempe in filii implo & fama laborent. Concederem tamen, quod si in caſu Decii testator reliquit viufructum certe ter tantum ex portione filiorum fuorum: & deinde legavit viufructum omnium bonorum portionis aliorum filiorum, intelligeretur ut dixit Decius reliquie verum viufructum: cum alioqui fructu ſe: ifferit testator differantiam inter legatum viufructus certe rei, & omnium bonorum.

Decimuseptimus eſt caſus, quando † conſtat testatorēm in una parte testamenti reliquie verum viufructum: & in alia parte ſimpliſter reliquie viufructum. Hoc etiam caſu praefumi teſtatorēm ſemper fenſile de ipso vero viufructu reliquit Ruin. in conf. 39. num. 3. lib. 2. Qui quidem de ea ſacti ſpecie reſpondit: Testator hæc inſtituita propria filia, vxori primū reliquerat viufructuarium vñā cum ipa filia, & diča filia cohabitaret cum eius matre: ſi vero non habitaret, ab ſolū utrē dixerat, quod eſt eis ipa vxori viufructuarium omnium bonorum. Dubitatum ſuit, in ſecundo hoc capite eſt etiam relitia verè viufructuaria vel potius alimentaria. Reſpondit Ruin, praefumit reliquit viufructuarium: ſicut fuerat relitia in t. c. quando ſciliſe fitate, ea habitaret. Et ideo inter primū caput, & ſecundum eſt diffi rentia, nō in qualitate legati, ut dicitur in Ruin, ſed in quantitate: Nam in t. c. voluit testator vxorem habere dimidiā viufructus, & filiam alteram dimidiā, ſi modo filia ipa cum mate habitaret ſi vero non habitaret, voluit matrem habere totum viufructum. Et hoc quidem in penam filia reculans habitare cum matre, ſimilis in caſu reſpondit Decius in conf. 1. 5. num. 8. lib. conf. 48. num. 11. & in conf. 6. 3. num. 6. & dicens iſtū ſunt 25. caſu.

Decimūnūctauis eſt caſus, quando testator in testamento reliquit vxorem alimentaria. Deinde mutato refamento per codicillos, in eis reliquit eam viufructuarium. Hoc in caſu dicuntur reliquie verè & proprie viufructus: non autem folia alimenta. Ita reſpondit enīm pramus Paul. Caſtreo. in conf. 217. Quod puer dicit

R. Ifor. lib. 1. quem fecutus fuit Alex. in conf. 5. num. 2. lib. 2. in conf. 20. lib. 4. & in conf. 21. num. 3. lib. 6. Cora. in conf. 5. num. 9. lib. 1. Romuald. ſen. in conf. 5. num. 2. lib. 2. Decius in conf. 1. col. 1. in conf. 47. Corr. un. m. v. m. 1. e. m. 2. Pius in d. lib. 1. Tita. 6. Tita. con. numer. num. 31. & 36. de 2. Ant. Gabr. in d. lib. 5. concluſio tit. de viufructu. conf. 2. num. 2. Pet. Beneſtendit in deciſ. 98. nu. 1. Crat. in conf. 32. nu. 2. ver. pref. probat. I. Bapt. Ponat in tral. de alimentis 6. 17. nu. 3. ver. Catt. vi. vix. Cauſalcanus in d. tral. de viufructu. maleris relit. num. 31. Nec ab opinione Caſtr. & ſequacium diſſentiantur (vt male aliqui opinantur) Io. Anna. in conf. 57. ad viufructu. verſ. circa ver. aliaſ. Socin. len. m. conf. 27. 9. nu. 5. lib. 2. & Crat. in conf. 32. nu. 6. ver. & in termino: Cūm iſlo quantum in caſu longe diuerſo, nempe, quidam testator in eodem mettellamento & lib. eadem penè verborum ſtructura ita legit viufructua. viuſtū & veſtītu, vel cum dixit primū ſe legare alimenta, deinde fabuſtū, legare frumentum, viuſtū, habitationem. Hoc fanē caſu ſcribant praciſati Doct. viuſtū eſt legitum alimentorum, cūm alimenta ſint idem cum habitatione, frumento, & viuſtū, vel cum viuſtū & veſtītu.

Differunt quidem à Caſtreo & ſequacibus Mōder. Parifian ad diſtin. ad Alex. in d. conf. 5.

Decimunūctauis eſt caſus, quando † testator dixit, quod neque hæredes ſu, neque alii poſſent refluiare vxori alijs bona mobilia, vel fe monitia vel alteris cuiuslibet generis, fed volebat ipsam vxorem teneri refluiare bona illa, eo in flatu, in quo non reperientur, cum extixit erit viufructus. Hoc fanē caſu reliquit fulle verum viufructum non autem folia alimenta, reſpondit Gorza. in conf. 47. nu. 11. ver. 13.

Vigesimalius caſus eſt, quando † testator dixit, quod reliquie pati viufructum omnium bonorum liberè vxori. Hoc in caſu praefumit reliquit verum viufructum & nō ſola alimenta reſpondit Parifian. in conf. 9. nu. 37. lib. 2. quem fecutus eſt Cauſalcanus in d. tral. de viufructu materis relit. nu. 30. qui euſt de opiniione reſpondit I. Gabr. in conf. 43. 3. 3. 3. 1. & fecutus eſt Pet. Peratia. H. p. in d. lib. 1. Tita. m. 2. & in leg. 2.

Vigesimalius caſus eſt, quando testator legavit viufructum vxori, excepto viuſtū & veſtītu filiorum. Hoc fanē caſu praefumit reliquit viuſtū viufructus proprie ipſi vxori viuſtū vero folia alimenta. Ita reſpondit Bertrand. in conf. 269. nu. 4. lib. 2. pri. p. 1. Idem quando dixit, falua legitima filiorum meorum, ſciuſt respondit Decius in conf. 1. 43. 3. 3. 1. & fecutus eſt Pet. Peratia. H. p. in d. lib. 1. Tita. m. 2. & in leg. 2.

Vigesimalius caſus eſt, quando testator dixit: Relinquo viuſtū excepto viuſtū viufructuarium, etiam exiſtentibus filiis meis. Hoc fanē caſu praefumit reliquit viuſtū viufructum proprie, & non alimenta. Ita Cauſalcanus in d. tral. de viufructu materis relit. nu. 33. ex tententia Baldini. ſpatier C. de viufructu. & Gabriel Saray, in addition. ad Franc. Cremenſi in ſigil. 4. qui tamē meo in Codice hoc non ſcripferunt. Non enim verba Sarayne hunc habent ſenſum, ſi consideramus Doctores ab eo alraynos legatos.

Ea ratio vius eſt viuſtū Cauſalcanus, qui testator nominando filios dicitur de iſo cogitare, & tamen voluſe viuſtū habere viuſtū viufructum.

Quae lane ratio non concludit: cūm confiudito Bulgari loquatur, quando exrant ſi iſi quos testator per oculis habet, & de eis cogitat dum hæredes facit: & tamen relinquendo vxorem viufructuarium, praefumit ei reliquie alimenta tamē.

Vigesimalius quartus eſt caſus eſt, quando testator reliquit vxorem viufructuarium in omnibus & per omnia. Hoc caſu praefumit reliquit verum viuſtū viufructum, non autem alimenta tamē ſi Cauſalcanus in d. tral. de viufructu mod. in v. lib. nu. 33.

Vigesimalius quartus eſt caſus eſt, quando testator dixit, reliquio vxorem viufructuarium habere. Nam & tunc praefumit reliquit integer viuſtū viufructus, non autem ſola alimenta. Ita ſejſit Ant. Gabr. in d. conf. 2. nu. 45. & pertinet H. p. in conf. 1. 1. nu. 2. lib. 2.

Vigesimalius quintus eſt caſus eſt, quando testator dixit, reliquio vxorem viufructuarium, ita quod non impoteſt alimenta tamē ſed plenum & integrum viuſtū viufructum. Hic caſus eſt clarus ſecundum Cauſalcanus in ſigil. 66.

Vigesimalius sextus eſt caſus, quando testator in una parte teſtamenti dixit, reliquio vxorem meam viufructuarium omnium bonorum, & dicente in alia parte dixit, reliquie alimenta. Hoc caſu praefumit reliquit vel viufructum, vel alimenta, ad vxoris electionem. Ita p. Caſtr. reſpondentem Alex. in conf. 219. nu. 13. lib. 6. & Decius in conf. 43. in fine. & fecutus eſt Pet. Peratia. H. p. in

LIBER QVARTVS.

*Hilario in d. l. Tisca, m. 3. vers. declaratio secunda de leg. 2. Verum
Gratus in conf. 17. m. 5. & lib. 2. respondit, imo conferit reliquum
vniuersitatem. Riminal, vero senior, in conf. 16. m. 2. lib. 1. post Bald.
in conf. 65. respondit, conferi reliqua viventibus tantum. *Eiusdem opere*
nomo sed fuit Benenuenus, telle Petrus Benevente, in conclus. 29. lib. 2.
*vers. 14. quod.**

53. Vigeſimus septimus † casus est, quando tellator reliquit uxori vno-
ri vniuerſitatem omnium & conditionalem. Hoc caſu non ſola
alimenta, fed verus in fuſfructuſ dicuntur reliqua. Ita pof. Picus in d.
5. Tisca, m. 43. ref. ad Paris. in ior. 9. 4. m. 4. lib. 2.

54. Vigeſimus octauus est † caſu, quando tellator reliquit uxori vno-
rem vniuerſitatem omnium & ſingulorum, vel omnium & cu-
jubiliter generis bonorum fuorum. Hoc fane caſu praſumit reli-
quum verum vniuerſitatem reſpondetur Soc. fer. in conf. 1. m. u.
ref. in prim. lib. 4. Gozad. in conf. 47. m. 3. ref. in prim. summa.

55. Vigeſimus nonuus † caſu est, quando tellator, inſtitutus filii
hereditibus, reliquit uxori domini nam & vniuerſitatem omnium
boptorum fuorum; ut non nobis, fed habiteſ cum filiis ſuis. Et caſu
quo nupſerit vel poſſe cum eis habiteſ, reliquit ipſi uxori vno
tra eius doles vniuerſitatem vnius praedi. Hoc caſu praſumitur
ita reliqua vniuerſitatem omnium bonorum: cuius reditus excederent qua-
nitatem alimentorum. Ita respondit Deo. in conf. 6. 3. m. 6. quem ſe-
cuto eſt Petrus Benevente in conclus. 98. col. 2. vers. 2. quod a diuina con-
ſulta. Et idem ſcribit 10. Ep. p. Pontian in tract. de alimento. 1. 17. m.
5. in fin. eſi corrupta duo Dei reſponſa recenſentur. Elleſt: quia ita li-
ter dicereſt, nequeſt quod mulier plus conſequeretur nobis-
do, & non habitan-do cum filiis, quam quando perueraret in vi-
duitate. Id quod repugnat preluptum testatorum tellatoris.

56. Trigeminus caluſus, q̄ t tellator, inſtitutus hereditibus filiis,
reliquit uxori ſuum viuariam. Hoc caſu ſola alimenta ei deſer-
batur. Ita Bald. in l. vlt. 3. vers. 3. C. de inſtit. vid. lib. 2. & Picus in
d. 5. Tisca, m. 165. vers. 67.

57. Trigeminus primus caſu, quādo tellator reliquit habitatione-
num, adhuc alimenta tantum deſeruntur. Picu in d. 5. Tisca, m. 176.

58. Extenduntur primò † caſu illi omnes, in quibus diximus, fa-
uore filiorum prelum tellatoris reliquia vxiſi alimenta tantum,
vt locum habeant etiam econtra, quando fulicet uxori, inſtitu-
tio proprii filii, reliquit maritū omnium bonorum fuorum
dominum maffarum, & vniuerſitatem. Nam & ipſi marito
praſumitur uxori reliquia ſola alimenta. Ita Bald. in auth. hec
cum. inſta. C. ſeſcendo moſe. mul. laſm. vlt. C. de inſtit. vid. 1. 20.
in L. inſtit. 11. & d. 2. & in conf. 12. col. pen. lib. 1. Curt.
ſtra. conf. 11. m. 4. & d. 2. & in conf. 12. m. 1. 2. vers. Quid autem
ēcontra 10. Nicolaus Arat. in generali. m. 4. 2. c. de ſecun. vlt. Boer.
in q. 19. 4. m. 5. Refib. in comment. ad Confutationes Gallic. tomo 1. 20. tit.
de conſuetudine. art. 2. gloss. m. 8. & Craud. in tract. de antiqu. Temp. in
4. part. principia. in initio. m. 71. Et 19. Pont. Pontian in tract. de alimen.
1. 17. m. 3. vers. nec. 1. Et huius ſententia precipua ratio quia

59. † maritus & uxoris ſunt duo correlatiu-: ut eſi maniflom & tradon
60. in l. vlt. C. de inſtit. vid. lib. 2. Atqui t. diſputo in vno ex
correlatiuſ locum habeat etiam in altero d. l. vlt. & vid. Bart. le-
fon & reliqua. Et ſcribit † Bald. in vlt. C. de reb. cred. correlationis na-
tum & eodem tempore naſci, & naturaliter ſimilis eſt idem Bald.

61. 1. in Lumen martyris. in fine. C. de ſacra ſanct. eccl. diſcu. prohibiti
vno ex correlatiuſ, certi prohiſiſion & alecur. Et plura aliſ. an-
notant ad rem han. Eberhard. in centuria legalis alioſ. & acerolainuſ.

62. Et accedit, t. quod maritus & uxoris dicuntur eſſe loci diuinae &
humanae domus. Ladiſſ. de crimin. exp. hec. & ſunt vna &
cadem caro, epi debituſ. de bigam. conuenit ergo iuri & xiquitati;
ut quid in vno ſtatuum eſt, & in altero ſancitum dicatur: nea-
lioqui iniquiſ. fit ſocietas, contra 1. ſi non fuerit. 6. vlt. & 1. ſeq. pp. 10.
focuſ. Hoc intelligimus contrariaſ opinionem male probat. Curt. in d. 5. conf. 8. col. 9. vers. non obſt alioſ: quem in ſpecie dan-
nauit Craud. in loco ſep. 2. nate.

63. Extenduntur ſecundo praedi. † caſu, ut locum habeant etiam
in quā quando tellator inſtitutus ipſi filiis hereditibus, aliam perfo-
nam quam vxiſi reliquit omnium bonorum vniuerſitatem.

64. Ita Bald. in l. Tisca, m. 3. vers. 1. d. 2. de leg. 2. Aug. in auth. hoc
locum, ref. fed dubit. & idem in conf. 12. col. 2. vers. ref. atque vi-
dere. Imola in d. 5. Tisca, m. 1. ſed extrahit ſequitur & in ibid. Contra
inf. & late in m. ſeq. videtur Paus. m. 51. Bart. and. in conf. 36.
col. 2. lib. 1. Craud. in tract. de antiqu. temporum in 4. part. princip. 1. in

Menab. Pro ſequente.

PRAEVIEWPT. CXXXIX.

in ito. num. 7. 5. ref. 205. Calo. auth. 5. cont. latit. de vñſfructa. cont. 3. m.
49. Et ha. a credit Roman. conf. 33. lib.

Ethiunc quidem ſententia eſt ratio, quia conſuetudo Bul-
gari introducta iuit ſaure filiorum, ne ſcillece pater (vt diximus
infra) filios inopem & fame laborantes relinquere voluerit, ſi pro-
prietatem nudam illi conſequerentur. Quae ſame ratio militat &
hoc in caſu, quando ſcillece aliquam vxor reliquia ſunt vñſfructu-
arii. Et propter ea conſuetudo hinc Bulgari & filiare communis
exhortans extendit debet ut ſcillece enimes in ſic. conſante, impri-
ſi. ſcillece matrem de inter alios Rapa. m. 85. Plura a diuina traditione
explicationem ſcripit Picus in d. 5. Tisca, m. 31. ſed ſuperiu-
rarium diuixi ea commemorare.

Exenduntur tertiò, vt locum habeant etiam in testatore
principi, qui reliquia uxori dominam & vniuerſitatem inſtitu-
tio filii. Nam & tunc uxor conſequitur alimenta tantum. Ita
Picu in d. 5. Tisca, m. 33. & num. 177. vers. 16. poſt Bald. quem reſenſat.
Et accedit Bald. in conf. 37. lib. 5. & Modern. Parſian conſuetud. d'ari-
ſtient. 1. 5. glo. 1. m. 56. in fin.

Exenduntur quartò praedi. † caſu, in quibus diuimus, teſta-
torem fauore filiorum prelum reliquia uxori ſoli alimenta, vt
locum habeat ſue filii hinc primi ſine ſecundi matrimonio. Non
enim inter hos conſtituenda eſt differentia, ita ſcriperunt in ſic. re
Capra. m. 72. num. 11. Eras. de Marchis in 8. 9. par. 1. Ruan. in conf.
34. m. 3. lib. 2. & in conf. 1. num. 9. lib. 3. Picu in d. 5. Tisca, m. 40. q. 9.
num. 59. Berth. and. in conf. 9. col. 1. lib. 3. Belouſ in conf. 3. num. 2. Vi-
nuſ & ſcillece, quoſ refert & ſequitur Crat. in ſic. in trahit. de vñſfructu
mulieri reliquia, num. 32. Et ha. accedit Bart. in conf. 29. contum. in ſic.
lib. 2. & Heron. Gabrel. in conf. 29. num. 9. lib. 2. Et huius ſententia
ratio, quia quo ad patrem, queſe filii ſunt primi ſine ſecundi ma-
trimonijs & ob id, eſt idem amor & caduc alietio: ſicut ſimiſ
in caſu diuimus ſuprad. in p. ſic. b. vñſfructu, in vulgari & ſi-
de conſuetudine ſubtilitatem reciproca facta inter filos diuimus
vñſfructu, non conſtitui differentiam inter viri meq. coniunctione &
cōmunitate ex lacre patris tantum ſin equa filii & ſequi dilecta
patre, cui ſuccedit. His conſiderat hanc elle veram & receperat opinio-
nem: & ſi ab ea diſſentiant Bald. in vlt. C. de inſtit. vid. 1. 20.
& in auth. in quod locum. C. ſeſcendo moſe. mul. laſm. vlt. Boer.
in d. 5. num. 52. & Franc. Clementis in ſic. 2. & Iohannes Ancharaus Regi-
ſis in q. 1. m. 7. in 2. parte.

Exenduntur quinto diſci. † caſu, vt locum habeant etiam
fauore nepotum, qui locum filii obſinunt. Ita Picu in d. 5. Tisca, q.
9. num. 59.

Exenduntur sexto praedi. † caſu, vt locum habeant etiam
in filiis adoptiuis. Nam & horum fauore praſumitur, quod uxor
reliquia domina, maffaria, & vniuerſitatem, ſic alimentaria
tantum. Ita affirmatur Picu in d. 5. Tisca, quaq. 10. num. 65. Catala-
num in diu. trahit de vñſfructu mulieris ſeſcendo num. 37. Nam & hoc
in caſu locum habet ratio dicto 4. prohibemus in Autho. de triente &
ſemife, nempe, non praſum patrem volvi ſeſcendo filium
laborare inopem, & fame quodam modo perire. Hunc enim adopti-
atum predeſtit tellator tanquam veſum filium.

Exenduntur ſepimo t. praedi. caſu, vt procedant etiam
in filiis legitimi. Nam & horum fauore uxori praſumitur re-
liquia alimentaria tantum. Ita Picu in d. 5. Tisca q. 11. num. 65. Hier. Gab.
in d. 5. conf. 37. num. 11. lib. 2.

Exenduntur octauo, vt locum habeant etiam etiam quando
tellator exiliante filia, eam donavit, & fratrem proprium hereditate
inſtituit filium, alias à ſtato, läbiabuſ filii, vel agnati exſclam. Nam & hoc caſu eius mater reliqua vniuerſitaria conſequitur
reliquia modis alimenta. Ita ſcribit Capra in conf. 1.

Exenduntur decimò vt locum habeant etiam, quando pater
inſtituit filium, alias à ſtato, läbiabuſ filii, vel agnati exſclam. Nam & hoc caſu eius mater reliqua vniuerſitaria conſequitur
reliquia modis alimenta. Ita ſcribit Capra in conf. 1. Et ſeſcendo ſic.
reliquia, q. 1. m. 7. num. 59. qui dīgant ali-
quot caſus.

Exenduntur nondi, vt procedant dicti caſu etiam quando
tellator, exiliante filia, eam donavit, & fratrem proprium hereditate
inſtituit ſequitur in his, qui non ſunt proprieſili, ut ſi loco-
rum habent ſequitur in filiis spiritualibus. Et ſi enī ſi pater
spirituali hereditate inſtituitur: reliqua uxori vniuerſitaria non
tamen conſuetudo Bulgari eos comprehendit, ut ſcillece corrum
fauore & uxori conſequitur debeat alimenta tantum. Ita poſt long. am-
di. Menab. Pro ſequente.

Tit. 3. ſequente.

Praesumptum (excludit Picu in d. l. Titia. §. Tertia cum nubet et, num. 73. ab leg. 2).

74 Declaratur secundum t̄ predicti casu, vt locum non habent in fisco, qui succedit loco filiorum, ita testepudem Cur. sen. in con. 2. nu. 2. Roli. in conf. 26. nu. 3. lib. 3. & Relan. in conf. 7. & nu. 2. lib. 2. Et fatus sunt Ant. Gabr. in d. lib. 5. conclusione in tis de vñfructu. concl. 2. nu. 2. & Caudel. in d. lib. 3. de vñfructu maturi. libell. 2. nu. 4. Ea est huius t̄ sententia ratio, quia fucus & si succedit loco filiorum: ut atamen haberat tantum heres extraneas.

75 Declaratur tertio, vt locum non habent, quando constat testator em multum dilexisse vxorem, & odio habuisse filios. Ita test. fidelis Gratius in conf. 117. in fin. lib. 2.

76 Declaratur quartu, vt locum non habent, quando constat testator em multum dilexisse vxorem, & odio habuisse filios. Ita test. fidelis Gratius in conf. 117. in fin. lib. 2.

77 Declaratur quinto, vt locum non habent predicti casu, post mortem iporum filiorum, superueniente ipsa eorum matre vel licita vñfructuaria. Nam tunc rellamit molier est cuon vñfructuum verum. Ita propt. alor. Par. in conf. 26. nu. 7. & 3. lib. 2. Roland. conf. 7. nu. 10. lib. 2. & 10. Anbar. Regim. in nu. 2. in 2. parte. & alijs, quae confessarunt, & fatus sunt Ant. Gabr. et. concl. 3. nu. 7. & Caudel. in d. trax. de vñfructu maturi. libell. 2. nu. 4. Et in accedens Roli. in conf. 4. nu. 2. lib. 2. & in conf. 26. nu. 3. lib. 1. & Baptif. Pontano in trad. de alimentis c. 17. nu. 4. Socin. tun. in conf. 3. nu. 21. lib. 1. & Att. in conf. 6. nu. 2.

78 Et haec quidem declaratio t̄ locum habet etiam quando filii heredes instituti defunti esse domini bonorum patris alter quam morte: sicuti quando iporum filiorum bona ob crimen ab eis perpetrata publicantur. Nam & hoc calix vxor consequitur vñfructuum. Ita testepudem Cur. sen. in conf. 26. column. 1. & 2. Roli. in conf. 26. num. 3. lib. 5. Picu in d. §. Titia. num. 36. vers. ex quibus omnibus & num. 72. Roland. in d. conf. 7. & num. 1. lib. 2. Anton. Gabr. in d. concl. 3. num. 8. & Caudel. in loco supra allegato, nu. 4.

79 Eadem t̄ huius traditionis ratio, quia fucus succedit delinqüenti tamquam extraneus succellor: Ita traditum multi, quis conget. in con. 149. num. 1. lib. 5. Et propterē fucus sit al herede extraneo quod ad hunc effectum differt. Habet etiam locum hac declaratio, quando mortuo filio herede instituto succedit ei substitutus, siue vulgaris siue pupillaris siue substitutio. Ita de viris que scripserunt multis congettis a Gabriele in d. conclus. 3. num. 10. & 11. & a Caudeliano in loco sua supra citato, num. 4. 2. & 43. & accedens Baldus in 1. voluntate, num. 3. verit. Item ponamus exemplum. C. de fidicem omnis. qui declarat sic: «Hab. anter conf. Bald. in conf. 120. Nicolaus Taderis lib. 3. & Parisio in conf. 9. num. 4. lib. 3. Et in libro eiusdem Roli. in conf. 16. num. 3. multi argumenti defendit.

80 Idem est quando t̄ post mortem filii succedit pia causa. Ita Gabriel. in d. conclus. 3. num. 17. qui recente huius opinione Bartolom. Baldam. Ismael. Decimus. Picu & Socinianum. eti dissident Carnes in conf. 273. col. 1. vñfructu tamen non obstante lib. 3.

81 Ceterum haec declaratio intelligitur, quando fauore testatorū, verba, qui sūt natura & significatiōne importantibz vñfructuum, per confuetudinem Bulgarii restricta sunt ad sola alimenta: focus vero quando verba ipsa sūt significatiōne nec in vita nec in morte filiorum significare pollunt vñfructuum. Nam tunc etiam post mortem filiorum vxor consequitur sola alimenta: Cum hoc casu mors filiorum nil operetur, ex quo non eorum fauore, & causa verba id non significabint: sed ex propria iporum verborum natura. Ita ergo t̄. & rel. et respond. Roli. in conf. 1. num. 1. 2. vers. ex hoc ultimo. lib. 2. Est irreprobatissimum, ut deinceps ad testem perpendatur, dum semper Caij. in conf. 1. 2. Confidit etiamsi, eti. vol. 1. in fin. ver. sed in contraria fact. lib. 2. & rursum intelligetur haec declaratio, secundum Caij. in conf. 216. Quod vxor. col. 1. vers. confirmatur autem predicta lib. 1. & Tiraquellum. L. si unquam in verbis suscepit, num. 218. C. de revocan. donat, quando testator potuit mutare testamentum, quod morte filii instituit effectum erat quasi caducum, & ita voluit eum, eo testamen. dedere.

82 Declaratur quintu, vt non habet locum, quando vñfructus est minoris valoris quam essent alimenta: ut quia alimenta efficiunt respectu qualitatis personas ipsius mulieris. Ita declarat Peru. Peralta in d. l. Titia. §. Titia. num. 24. vers. deinde & tertio de leg. 2.

83 Declaratur sexto, non habere locum, quando filii ipsi esti superfluit, non fuerint instituti heredes, Ita Ambros. in conf. 337. & leg. relatis à Pontano in d. c. 17. nu. 3.

PRAE SUMPTIO CXL.
Vñfructum, vel alimenta tantum an & quando testator vxori reliquise praesumatur, heres.

SYM MARIA.

84 Testator an & quando praesumatur reliqua vñfructum vel alimenta testator uxori herede extraneo instituto.

85 Heredes extranei qui dicantur.

86 Peter, aua, & reliqui ascendentis inter extraneos heredes numeri 2. ius, quibus instituta, ex auct. testatoris vñfructuaria consequitur ipsius vñfructuaria, cum auct. sola alimenta. Contr. nu. 1.

87 Vxor censeatur vere vñfructuaria, quando testator instituit extraneo reliquo ipsam vñfructuaria.

88 Nomen. Vñfructuaria, si præparata significat ipsam vñfructuaria.

89 A sermone proprietate non est recendendum, secus si cœlatur a testatore virg. testator.

90 Testator si cum filio instituit extraneum, & vxorem reliquo vñfructuaria, pro ea hereditatu parte extraneo relata, ipsa vxore dicta vñfructuaria, & pro parte filio relata, alimentaria.

91 Determinatio vñfructus plus a determinanda aquiliter determinare debet. Sic si alii sequentur correlative in commun.

92 Vxor censeatur vere vñfructuaria quando testator instituit filium pro dimidia, & pro altera dimidia extraneos, quibus extraneo praedicta reliqua ipsam vero vñfructuaria, & consequitur tam vñfructuaria ipsius dimidia, quibus prelegatur.

93 Scimus si consequitur congetur testatorum voluntariae elinqüente alimentatione. nn. 11.

94 Vxor praesumitur alimentaria tantum, quando testator dixit sevello eam ex vñfructuaria omnium bonorum, & deinde dixit, quid nob̄ posse petere donec ante tempus matrimonij.

95 Idem quando testator dixit, quid possit habere in domo. nu. 13.

96 Legatum vñfructuaria commet etiam habitationem.

97 Vxor censeatur alimentaria tantum, quando testator dixit, quid ipsa posset facere clementissima.

98 Idem quando testator subvenit, quid si contingenter ipsam vxorem est herede, et legat vñfructum & vñfructum. nu. 16.

99 Idem quando dixit, quid t̄ elinqüente vxorem suam vñfructuaria in domo, & sic non dicit omnium bonorum. nu. 17.

100 Vxor cuique praesumatur vñfructuaria, quando testator instituit hercede extraneos dixit, Relingo vxorem meam dominam, auerter dicitur alimentaria tantum.

101 Legendum committit vñfructuaria maxime in testamenti spectari debet.

102 Heres & dominus idem sunt.

103 Testator extraneo herede instituto si dixit, Relingo vxorem meam dominum & vñfructuariam, nunquid ipsa vxor cōsequatur vñfructuaria, auerter dicitur a timore. Et quid si dixit.

104 Et vxorem meam relingo herede omnium malorum. nu. 22.

105 Et quid si dixit, vxorem meam elinqüente vñfructuaria, & herete dimisit, sicut in balden. in domo me habuit. nu. 24.

106 Et quid si dixit, vxorem relingo administrationem & gubernacium. nu. 25.

107 Et quid si dixit relingo vxori mea vñfructuaria omnium bonorum meorum, & herete vñfructum, & vestitum, & alimenta, in bonis meis.

108 Vxor vñfructuaria omnium bonorum, solens institutio instituta extraneo.

109 An & quando integrum vñfructuaria confit qui debet. Et nu. 28. & 29.

110 Et quid si in Cadiellu relinchit vñfructuaria. nu. 31.

111 Matatio voluntatis non ita facilis ex incoquientis praesumitur inter se, sicut ex inter se.

112 Legato fundo vñfructuaria, & eiusdem fundi vñfructuaria alteri. An in ipso vñfructuaria ambo concipiuntur.

113 Et si legato fuerit vñfructuaria omnium bonorum vñi, deinde alii praedicti cœlentur, quid concipiantur. 3. 4.

114 Contraria opinio. nu. 35.

115 Regula Genesi per pescem derogatur quando procedat.

116 Vñfructuaria omnium bonorum vñi legato, alii vero vñfructuaria domino ambo concipiuntur.

117 Et si legato fuerit vñfructuaria omnium bonorum vñi, deinde alii praedicti cœlentur, quid concipiantur. 3. 4.

E X P L I

ExPLICAVIMVS in praeceps prelumptione, quod de testator, hæredi instituto filio, reliqui vñfumfructum bonorum vxori. Nunc agendum est, quando testator hæreditate instituto extraneo, vñfumfructum legavit vxori. Quam disputationem post interpres præsentim Picum, in d. l. Titia num. subter, de l. 2. per tractat Anton. Gaber, in libr. 3. conclusio in tit. de vñfumfructu, conclusi. 3. vñfumfructu, p. 32. post Socin. Seni. in conf. 29. volum. p. 2. & Rui. in conf. 3. num. 3. lib. 2. dixit, esse coniecitum.

Ego vero distinguo quatuor casus. Verum prius premittendū duxi qui dicuntur in casu nostro heredes extranei. Et verē recepit p. est sententia, extraneos dici omnes excepti filii, nepotibus, ac alijs, qui filiorum locum obtinere in successione ipsius testatoris. Et propter eum agnati & cognati omnes, sicut: collaterales extranei hoc noſtro in caſu clementer. Ita Bar. in d. 9. Titia, in f. & lib. 3. Pius m. 44. versi. 7. & vñfum fructu, & alios refert Gabr. in d. concl. 3. na. 3. & in concl. 2. num. 5. 4. Et accedit Gratius in conf. 19. num. 3. lib. 2. Reſon. in conf. 1. num. 7. lib. 2. Et verē, recte percedatur, diffinet a predicti Capra in conf. 15. 18. Ex. 37. qua clementer. Vñfus est quidem diffinire Comen. in d. 9. Titia, in f. sed nec iure vel ratione aliqua mouetur. Inter extraneos etiam hoc in calo commemorantur ascendentēs tā maiſculi quām feminē, vt patr. aua & reliquiae mater, aua, & aliz. Nā & his institutis, vxor reliqua vñfumfructaria coniequet ipsi vñfumfructum, non autē sola alimēta: Cum & ij loco extraneorum habeantur, sic ferri serpenti in conf. 2. 41. Alex. in conf. 37. col. 1. ver. 1. sed circa hoc, libr. 3. Cornu in conf. 1. ver. 1. tamen lib. 1. ang. Aretinus in tract. de testamentis in verbis, item reliqui vñfumfructu B. vñfumfructu, & 2. ver. 1. querit etiam secundum Bar. Pius in d. 9. Titia, num. 30. ver. 7. & vñfum fructu, & Antonius Gabr. in d. concl. 2. num. 5. & in concl. 3. num. 2. & 2. lib. 2. & huc accedit Lafon in conf. 1. 4. lib. 1. & Roland in d. conf. 7. 9. num. 7. lib. 2.

Ceterum non mediocriter aduersus r. receptam hanc sententiam rationes & argumenta Ancha. in conf. 27. Quia in primis quiesco, col. 2. ver. contraria sentio. Et mihi certe magis probatur Anchariana sententia: Cum verē eadem ratio ad affectionis & piezatis veretur circa ascendentēs, quibus sumus progeniti, & quibus ob id plurimum debemus. Et propter eum confutendo Bulgari, que loquunt de filiis & liberis ob rationis identitatem, comprehendit etiam ascendentēs, sicut & tuo illo in caſu à fortiori r. ref. dicit Capra in d. conf. 1. Et haec ratione tollunt multa illæ confidencie Pauli Pici, in d. 9. Titia, num. 16.

Hoc si premisso, diſtinguo atē; constituo multos casus.

Primum est, quando testator instituto (vt diximus) hæredi extraneo, ita dixit, relinquo vxori meā vñfumfructaria. Hoc sane caseo dicitur verē & proprii hac mulier, vñfumfructaria, non autē solummodo alimentaria. Ita Accusini, Speculator, Bart. Bal. Angelus, Imma. Caffensis, Capra, Corn. Lafon, Curt. En. & Capella Tololana, quos conueniuntur Ant. Gabr. in d. concl. 3. num. 1. Et quibus accedit Guelius Benedictus, m. C. Raymunt, in verbis, cetera, num. 2. de test. Roland in conf. 7. 9. num. 1. lib. 2. Et huius quidem sententia manifesta est ratio, quia non hoc, vñfumfructaria, significat sui proprietate ipsius vñfumfructum: ut est, satis manifestum, & tradidit Bart. in fund. Tractationis, ff. de vñfumfructu lega. Croton in l. re coniuncti. num. 77. de leg. 3. Et in conf. 162. num. 9. lib. 2. Fran. Marcius, m. 49. num. 1. in part. & Bell. 7. num. 6. 6. Et à ferme non proprietate recedendum non est, Non aliter, de l. 3. & ff. alijs d. de vñfumfructu. Et quamquam à fermone non proprietate recedi intulit soleat, quando coniecurat testatoris mens & voluntas vrgit: attame in caſu nolto nulla ex parte coniecurat, & rationes ex illis, quae in Bulgari confutandine, de qua in precedenti præsumptione diximus, suadent, reliqua suffit alimenta tantum.

Exceditur primo, vt procedat etiam quando extraneus est institutus vna cū filio testatoris, qui vñfumfructum vxori reliquit. Nam & tunc pro ea hæreditatis parte extraneo reliqua vxori diebatur vñfumfructaria, pro ea vero parte reliqua filio est solum alimentaria. Ita Bar. and. 9. Titia, num. 9. de l. 2. quod securitatis Bart. Angelus, Ancharianus, Rem. Anca, Angelus Aretinus, Svc. f. en. Ruumus & Picus quiescommodat aut Ant. Gabr. in d. concl. 3. num. 5. Et predicti accedit Capella Tololana, m. q. 463. ver. 5. sive extare, sub cui in conf. 2. num. 3. Parfum in conf. 1. 38. & in conf. 97. 6. 3. 16. 2. Socius in conf. 5. num. 3. lib. 2. & Roland in conf. 7. 9. num. 6. lib. 2. Hic Gabr. in conf. 97. num. 2. lib. 2. Causa animi in tract. de vñfumfructu, libel. num. 42. & Zanchius in Libr. 2. causas animi in tract. de vñfumfructu, libel. num. 49. ff. ad Tract. Et huius sententiae ea sit ratio, quia ob diuerterentur rationis non potest esse equalis determinatio tam in vno quam in altero, vt declarauit tex. I. lib. 2.

solummodo alimenta. Id quod repugnaret omnino voluntate testatoris. Ita idem dicendum est, si testator voluisse reliquie alicuius tantum.

- ¹⁷ Est etiam alia conjectura, quando est testator, instituto herede extraneo, dixit. Et vxorem meam reliquie alicuius tantum. Nam hoc casu sola alimenta cum praeminentia in domo prouidetur relicta. Ita ergo respondit Castrus in conf. 4.6. Ad primam, uerbi sum, libr. 2. Verum vobis est diffidere Cor. in conf. 3. num. 2. unde his quea diversitate ante num. 1. lib. 1.

- ¹⁸ Secundus est casus, quando est testator, instituto herede extra-neo, dixit, reliquo vxorem meam dominam. Hoc in casu sunt opinioes. Vna sicut eorum, qui scriperunt, vxorem preiunum relictam alimentariam tantum cum praeminentia in domo, sicut habebat, viuentem marito. Ita post Bar. Abbatem, Salicetum, Corneum & Picum respondit Soc. in conf. 3. num. 1. libr. 1. qui dixit, hoc in casu nullam esse differentiam, quod testator hanc de inheritance extraneos, vel proprios filios, vt etiam restitu in precedentibus prouisimis in t.c.s. Ita accedit Bal. in conf. 3.9. Quidam instituto lib. 1. & g. m. 1.4. col. 1. Paris. in conf. 21. num. 18. libr. 2. Ante Gabr. in d. conf. 3. num. 16.

- Et huius quidem opinionis est ratio, quia haec verba, domina, hoc in casu secundum communem illuc loquuntur, qui in testamen-tis specie debet iuxta lib. 3. quod tamē del. 3. significat non dominum, sed praeminentiam quidam. Altera fuit opinio eorum, qui scriperunt, vxorem hoc in casu preiunum relictam viu-fructuarium. Ita huius opinionis respexit Gabr. praesertim in loco super Capellam vel sanam, in q. 6.3. Angelum Are. in tract. de testamentis in verbo item reliquo ipsius & Duciis loquitur, quando sicut fuerunt heredes instituti: sicut etiam leguerat Castr. in responsione allegata à Pariso in loco scripta communem.

- Terterum opinionem sicut Crostus in l. re communis. in 77. del. 2. & in conf. 6.2. num. 8. lib. 2. quod haec mulier sit proprietaria: cum id est sit dominus quod heres, sicut infra de here, qualiter & differenter. Illata-men 1. opinio est recipior & probabilior.

- ²¹ Tertius est casus, quando testator, herede instituto extraneo, dixit, reliquo vxorem meam dominam & viufructuarium. Hoc in casu duas sunt opiniones. Vna antiquorum, qui dixerunt testatorem dedisse facultatem vxori, ut eligere possit proprietate, vel viufructuum. Iacobus de Areia, Cyne & Dymo, quo respexit Bar. in d. 9. Titia. num. 3. Et idem Dym. in conf. 5. num. 11. Et hoc quidem opini ante Bar. tempora communia erat, scilicet Salicet. in l. C. s. secundum nups. mulier. Secunda elvetior & receptio, quod non solus viufructus sit re-lictus. Ita Bar. in d. 9. Titia. num. 3. ver. secunda si extraneo. & ibidem Pico. num. 95. Cap. in conf. 15. col. 1. Cor. in conf. 21. num. 1. libr. 2. & in conf. 17. 3. num. 4. ver. 2. iste autem lib. 5. & communem respicit Soc. in conf. 20. col. 1. ve si Bar. lib. 2.

- Declaratur hic casus, ut non habeat locum, quando testator reliquit vxorem dominam & viufructuarium mobilium & immo-bilium, cum alienandi facultate, vel ut non teneat prefare cau-tionem. Nam tunc dicunt reliquie proprietatem. Ita Soc. in d. conf. 20. col. 2. ver. 3. qua.

- ²² Quartus est casus, quod est testator, herede instituto extraneo, dixit, & vxorem meam reliquo bonorum meorum & maliarum. Hoc in casu praesumitur relicta alimentariam tantum ita Bal. in leg. col. 2. ver. 7. sed quid si testator dixit, & deinde videlicet. Sicut in ant. hoc locum. col. 3. ver. 1. fortius, hi aedici. C. s. secundum conf. Pico. in d. 9. Titia. q. 2. num. 95. Paris. in conf. 21. num. 17. lib. 2. & Gabr. in d. conf. 3. num. 20. Idem quando dixit, dominam & maliarum. Cor. in conf. 2. num. 14. lib. 2.

- ²³ Quintus est casus, quando est testator, herede instituto extraneo, ita dixit. Et vxorem meam reliquo bonorum & maliarum. Hoc in casu pariter sunt opiniones. Vna sicut Capella Tolosana, in q. 4.6.2. quae decidit, vxorem hanc preiunum relictam viufructuarium.

- Altera fuit opinio eorum, qui scriuerunt, prouidetur celi-ka fo-lla alimenta. Ita sane post specul. & Od. freudum scripsit Balduin in d. Legem. col. 2. ver. 1. idem dicit. C. de maledict. vid. Toller. Cor. in conf. 2. num. 1. libr. 1. Pico in d. 9. Titia. num. 3. Abbas in conf. 1. col. 1. & sequen-ter. lib. 2. Paris. in conf. 21. num. 1. libr. 2. Sacrum. m. o. q. 94. col. 1. libr. 1. Gabr. in d. conf. 3. num. 23. & num. 37.

- ²⁴ Sextus est casus, quando est testator, instituto herede extraneo, sic dixit. Et vxorem meam et reliquo viufructuarium. & habet alii alimenta, sicuti habentis in domo uno habuit. Hoc in casu vxor haec praesumitur relicta viufructuaria, non autem solummodo ali-

mentaria. Ita Pico in d. 9. Titia. num. 31. vixit, quid autem sit testator & Gabr. in d. conf. 3. num. 31.

Septimus est casus, quando est testator, instituto herede extra-neo, dixit. Et vxorem meam reliquo administratrix & & guber-natrix. Hoc sicut casu praesumitur relicta alimentaria tantum. Ita Bald. in conf. 29. Dicta particulariter, lib. 5. Picum in d. 9. Titia. num. 177. Paris. in conf. 3. num. 22. libr. 2. & Gabr. in d. conf. 3. num. 39. Idem respondit Ruini. in conf. 3. num. 3. libr. 2. quando testator reli-quit vxorem tritricem & administratricem. Ita etiam quidam reli-quit gubernatricem, ut respondit Gabr. in conf. 3. lib. 10. Cander. andu. est, & d. 2. conf. 1. lib. 2.

Octauus est casus quidam testator ita disposuit. Reliquie vx-ri mea viufructuum bonorum, & habet viufructum & viufructum & alimenta in bonis meis. Hoc casu mulier haec conetur non solum viufructuum, sed etiam alimenta, ut respondit Bal. in d. conf. 2.27. Titia in testamento & in conf. 23. Testator haec dicit, libr. 2. & resolu. supra in p. 18. num. 12.

Dubitari hinc ut potest, an vxor haec, si marito reliqua viufructua instituto herede extraneo concurrit in ipso viufructu cū herede, vel portius integrum viufructum ipsa sola a confiteatur. Hanc disputationem sat diligenter explicavit Pico in d. 9. Titia. num. 12. & au. 32. Ego vero solo distinguere multos casus.

Primus quidam est, quando testator in instituto herede extra-neum, & vxorem eodem in testamento reliquit viufructuarium omnium & honorum. Hoc sicut casu vxor dicunt viufructuarium omnium & honorum. Ita Gabr. in conf. 2.27. Titia. num. 30. & au. 82. vobis testator communem se epomenon. Idem responderunt 16. in conf. 29. col. 2. v. 2. p. 1. p. 1. libr. 3. Rum. in conf. 19. num. 2. libr. 20. G. 2. ad. in conf. 4.7. num. 1. au. 22. & Paris. in conf. 8. & numer. 3. & in conf. 97. numer. deinceps 20. libr. 2. qui inter malos hunc opinionem Dolto respondebat. Ita si melius Gabr. in conf. 2.27. Quod vxor quandam dicti testator. s. libr. 2. si & Hieronymus Gabr. in conf. 102. num. 3. libr. 1. Sat. enim confit di-fficitur eis proprieatem ab ipso viufructu, ob id non concur-runt vxor, & instituto, Lex virum & & iust. lib. de usu fructu, & hereditas conflit in iure cabracta, a proprieate, & viufructu, & instituto, ipsa verificatur fine viufructu, & obid cellar ratio. leg. si alij ff. de viufructu. leg. de qua dicimus infra in testo casu. Hoc est e-qui non potest partem aliquam viufructus, quia cum coheretur tamquam ratione, cuius perfoma suffire non potest: cum a se ipso quis tibi legare nequeat. His intelligimus male sensibile Bald. in d. 9. Titia. num. 9. ver. 2. casu ibi. C. de maledict. ad. tullen. dum voluit hanc mulierem consequi solus posse dimidiam viufr. & aliam dimidiam deberi heredi instituto, minus retebant sicut Bal. in d. conf. adiectum Castr. in d. conf. 4.1. num. 2. Pico in d. 9. Titia. num. 30. cum tex. in l. si alij ff. de viufructu. I. qui mox est Bal. alium (ut infra dicimus) habeat fensum. Et hic quidem casus locum habet, etiam quidam testator instituto filium heredem, & vxori reliquia viufructuum omnium bonorum, sicuti explicat supra in p. 18. conf. 1. p. 2. num. 2.

Declaratur primus hic casus, ut locum non habeat, quando testator instituto herede extraneum pleno iure in omnibus bonis suis, & vxorem reliquit viufructuarium omnium bonorum. Nam tunc hares ipse concurrit cum ipsa muliere in viufructu, & respondit Alexander in conf. quinqueag. simo sexto. num. 2. ver. 2. respondebat in testamento. libr. 3. quem fecit sicut Pico in d. 9. Titia. num. 2. et seq. 2. ver. 2. hanc contradicunt. Paris. in conf. 9. au. 2. libr. 2. Thomas Ferrarius in causa trig. fissa secunda. Petrus Perata lib. p. 1. in l. 3. 6. qui sicut omnium omnium non erit, ff. de hereditate. Ita Hieronymus Gabr. in conf. 102. num. 3. libr. 1. & Hieronymus Zanobi in ha-rederes mei. §. clausa. in 5. part. num. 103. ff. ad Trebula. & hucus quidem lenitudo ei est ratio, quia haeres ille instituto pleno iure perindeat ei ac si sufficeret instituto non solum in ipsa proprietate, sed etiam in viufructu. libert. l. a. 1. ff. de alien. & col. 2. libr. 6. similis modo. C. de bonis que liberis. & l. mater. vbi Bald. C. ad S. C. Tertull. & accedit quid haec verba, pleno iure, significant domi-nionem perfectum, cui nihil deficit. l. lat. at. ff. de res vendicat. & l. de rerum donat. & idecum est quando testator instituto ha-derem plenariè, etiam dictio haec plenariè idem significat quid illa verba plenariè, sicut in grece scripti Pico in d. 9. Titia. num. 2. et seq. 2. ex sententia Bartoli in cor. 2. column. 5. libr. 2. qui nullius complicit.

Declaratur secundus hic casus, ut locum non habeat quidam testator instituto herede extraneo, ita dixit, & vxori reliquia viufructu-

volum fructum omnium bonorum suorum vna vel simili cui ipso haret. Hoc sane causa presumitur legato quod voluntate quod habet concurredit in viffructu cum ipsa muliere. Ita Bal. in l. i. n. s. de viffructu. acer. & in l. s. dubiu. & v. de lega. t. & manifestissim Raimo in confil. 39. mon. 7. lib. 20. & Dicu in confil. 44. m. 4. ambo de eadem factis interrogatis responderunt. Et hic accedit Natt. in cons. 297. m. 1. lib. 2. & probat ex. l. si quis Attio. ff. de viffructu. acer. cuius verba haec sunt.

Si quis attio. & heredib. sive viffructuum legamus it, dimidiam Attio, dimidium heredes habebunt. Quod si sit scriptum sic. Attio & Satio ceteris mebris tres partes ferent. Et vno habeant heredes, secundum Attio, etiam scimus. Ne enim inter se legatur illi, & illi ceteri Mebas ut ita illi & illi, & Mebas. Hactenus Paulus.

Ceterum declaratio hinc cessat quando exstat aliqua coniecutio, qua apparere potest etiam in heredem aliud significare voluntate illius verbis vna, simili, sicuti contigit in causa, de quo respondeo in confil. 29. 3. 7. vt si testator intellexit quod vxor habeat viffructum, donec haberetur it simul cu herede, vt si forte heres est et infans, & educandus, illa enim vera, vna, vel simili non recipiunt communem viffructus, sed unus habebit.

Erit etiam alia conjectura quidam testator liberius ipsam vxori & praefatione cautionis de vendo, & fruendo arbitrio boni vni. De harenre vero nullum vobis fecit, ita respondit Iacobus in confil. sequens simonem, colom. 1. viffruct. secundum pro confirmatione, lib. 3. Idem quando testator dixit quod ipsa vxor haberet praemitem in domo sicut habebat viuente se testator. Non & tunc ha- rest non dicitur vocatus ad partem ipsius viffructus, cum qualitas illa praeminentia ei non conueniat. ut idem Iacob in d. confil. 29. col. 2. v. 1. prosta.

Secundus est casus, quando testator institutum extraneum haret, & vxori in Codicillis reliquit viffructum omnium bonorum. Hoc casu heres concurredit cu ipsa muliere in viffructu, ita Caius in confil. 28. Quod vxor quandoam dicit de fletori, lib. 1. quemque intellectus Alexand. in confil. quaque genito sexto numer. abo. 3. & Pius in d. 6. Titia numer. odio agnoscitur. viffruct. secundum videtur, ex ratione iuxi morti sunt, quia testator influens harenrem interstamento nullo viffructu alteri relatio, haret enim illum pleno iure institutu praefatum: deinde legando viffructum ipsum vno, significavit quod ipsa vxor haberet viffructum ipsum vna cum dicto harenre: sicut diximus in precedenti causa, in declaracione primae aliquo (vt dicebat Castrren. in d. confil. 1. num. 1.) fructu testator legatus viffructum vxori in Codicillis, contraria Legem. l. si quando. in princip. del. 1. Ceterum ab hac opinione difsent Hieronymus, Gabriel in confil. 102. numer. 4. lib. 1. ex ratione motus quod nulla fit constituita differentia inter testamentum, & Codicilos, cum Codicilli fint pars testamenti, ut scribit Aret. ml. secunda. 9. prim. ff. de v. & papil. subf. sicuti nil referat, in secundis tabulis, vel in primis factum sit legatum, ut inquit Bald. ml. quoditer. C. famili. heresi. Socinus Zanchius, ml. haretur nisi, & cuncta in qua parte numer. 30. viffruct. atamen predicta. ff. ad Trebel. q. ad duo postmodi testamento ff. conuenient. & in duabus secundam. Et hoc quidem sententia probatur ratione dueta ex. S. Sepronia in fin. & in d. 1. alij. ff. de viffruct. l. eti. enim iura illa loquuntur quando viffructarius omnium bonorum, ali vero legatarii particulares, vi nouit. Hoc quidem infra referuntur amittant enim eadem est ratio, ut hanc intelligemus. Contraria itaq; opinionem male probarunt Bald. in confil. quaque genito 6. M. Men. colom. 2. libr. 2. & in l. quoditer. C. famili. heresi. & in libro salic. Alex. libi parum confians, in addit. ad Bart. in d. 1. Aret. Ang. Aret. libi etiam contrarius in §. primo. iustit. de viffructu. sive & in monte. Iacob in l. i. in quoque. column. 1. viffruct. imita locum. C. del. & in confil. decimo octavo. colom. 2. libr. 1. & Decimus in confil. 6. column. 1. Socinus in fin. & in confil. 109. numer. 3. libr. 1. ex ratione vbi est Bald. quod generi per speciem derogatur leg. quazifitum, & v. libm. ff. de fund. instrumento instrumento, legat. Et non exatra legatum ergo generale non debet restringere. l. xxi. 6. falso in d. 1. & confit. rex. nota 1. ff. s. fidei omnibus ff. vii. posse. leg. Verum responderunt vna cum Bartol. in l. quoditer. 6. v. libm. ff. de fund. instrumento. l. predictam regulam i procedere quando genus, & species cadunt super eodem iure, fecit si super diuerso, nam tunc generi per speciem non derogatur, ut si testator ita dixit, lego Sempronio fundum Salianum, Caius vero omnia bona mea. Non enim hoc casu legatum generis nempe omnibus bonorum derogat speciali illius fundi, sed potius eodem i legatum speciei derogat legato generis, ob id legatarius omnium bonorum non confequeretur fundum Salianum, sed illum obnebatur legatarius ipsi particularis. Et ratio quia genus, & species cocurrunt super eodem iure, hoc est proprietas, fecit et quando cocurrunt super diuerso iure, ut est quando vni est relatus viffructus omnium bonorum, & alteri prædia. Hoc sane causa cum legatu viffructus generali fit de vno iure faciliter viffructus legatu vero speciali fit de alio iure, nempe proprietate plene, & generi per speciem non derogatur, ex quo genus, & species circa diuersa continentur: ea propter ambo ipsi legatarii veniunt per concursum: vt in dict. l. alij. ff. de viffructu lega. & hanc B. r. i. interpretatio. n. & ff. s. fidei omnibus ff. probat istem Bald. sibi parum confians. in d. confil. 19. circa dubitationem, in princip. libr. 2. & secundum sum. Bartol. in d. 1. quoditer, quis responderet nil ad rem pertinere, cum loquatur de duobus legatis specialibus, qui causas, a nostris longe

bit. Nam deracto viffructu proprietatem cum legate oportet eo modo: Tunc fundum deracto viffructu lego, vel, Satio eius fundi viffructu heres dato. Quod nisi fecerit, viffructus inerit eos communicabitur: quod interdum plus valer scriptura quam quod actuum sit. Hactenus Modelinus, & ratio quidem huius responsi est secundum Bart. in d. 1. s. alij. 2. s. 109 post Olra, quia legatum fundi continet vnum integrum, & quo trademeretur viffructus, legatum non remaneret verificatum, quia non remaneret nomen fundi, cuius pars subtilitas est ipse viffructus, & quod viffructum ff. de v. oblig. ob id legatarij in viffructu concurrent.

Quartus est casus, quando testator in testamento, vel etiam in codicillis legavit uxori vel alteri viffructum omnium bonorum, deinde alij legatarii reliquit prædia. Hoc sane causa uxori non habet viffructum etiam in predictis alijs legatariis relatis, sed eis concurredit in viffructu. Ita docuit Bart. in L. quecumque. v. libm. ff. de fund. instrumento, lega. & in l. Sepronia, in pr. ff. de viffructu. lega, quem si intellexerunt, & probarent Bald. in confil. decimo octavo. ff. & viginti tercio. libr. secundo. Pr. ff. de fund. libel. quo rex agit ad dorem, & viffructum, in versiculis, donec videtur videtur, num. 5. v. 1. & ff. fortale. Alexander in confil. 16. v. numer. 1. viffructus ad quod lib. 3. Ang. Are. in tract. de regal. in d. 1. s. 4. no. 5. Cross in l. re. coniuncti. numer. 30. & videtur tam. numer. sex. genito octavo. in t. p. & Rapa. numer. sex. genito octavo. & septuagesimo. lib. 1. Secundus Senor in confil. 1. numer. 14. & in confil. 3. m. 1. libr. 1. q. 2. posse non responsum est Francisus Clementis, Raimo in confil. 19. g. 5. in fin. t. c. ff. quaque genito. numer. 3. & in confil. 9. numer. decimo. libr. 2. libo secundo. Decimus in confil. 190. column. 1. p. v. v. in. i. in. t. o. v. v. etiam Cagoul. ff. de regul. ini. Parvus in confil. nonagesimo quarto. in fine & in confil. nonagesimo festino. in fin. libr. 2. Socinus in fin. & in confil. 11. numer. decimo quarto. libr. 1. Petrus Antenius Angulus in confil. 1. libr. 2. q. 1. in confil. 36. libr. 2. & Hieronymus Zanchius, ml. haretur nisi, & cuncta in qua parte numer. 30. viffruct. atamen predicta. ff. ad Trebel. q. ad duo postmodi testamento ff. conuenient. & in duabus secundam. Et hoc quidem sententia probatur ratione dueta ex. S. Sepronia in fin. & in d. 1. alij. ff. de viffructu. l. eti. enim iura illa loquuntur quando viffructarius omnium bonorum, ali vero legatarii particulares, vi nouit. Hoc quidem infra referuntur amittant enim eadem est ratio, ut hanc intelligemus. Contraria itaq; opinionem male probarunt Bald. in confil. quaque genito 6. M. Men. colom. 2. libr. 2. & in l. quoditer. C. famili. heresi. & in libro salic. Alex. libi parum confians, in addit. ad Bart. in d. 1. Aret. Ang. Aret. libi etiam contrarius in §. primo. iustit. de viffructu. sive & in monte. Iacob in l. i. in quoque. column. 1. viffruct. imita locum. C. del. & in confil. decimo octavo. colom. 2. libr. 1. & Decimus in confil. 6. column. 1. Socinus in fin. & in confil. 109. numer. 3. libr. 1. ex ratione vbi est Bald. quod generi per speciem derogatur leg. quazifitum, & v. libm. ff. de fund. instrumento instrumento, legat. Et non exatra legatum ergo generale non debet restringere. l. xxi. 6. falso in d. 1. & confit. rex. nota 1. ff. s. fidei omnibus ff. vii. posse. leg. Verum responderunt vna cum Bartol. in l. quoditer. 6. v. libm. ff. de fund. instrumento. l. predictam regulam i procedere quando genus, & species cadunt super eodem iure, fecit si super diuerso, nam tunc generi per speciem non derogatur, ut si testator ita dixit, lego Sempronio fundum Salianum, Caius vero omnia bona mea. Non enim hoc casu legatum generis nempe omnibus bonorum derogat speciali illius fundi, sed potius eodem i legatum speciei derogat legato generis, ob id legatarius omnium bonorum non confequeretur fundum Salianum, sed illum obnebatur legatarius ipsi particularis. Et ratio quia genus, & species cocurrunt super eodem iure, hoc est proprietas, fecit et quando cocurrunt super diuerso iure, ut est quando vni est relatus viffructus omnium bonorum, & alteri prædia. Hoc sane causa cum legatu viffructus generali fit de vno iure faciliter viffructus legatu vero speciali fit de alio iure, nempe proprietate plene, & generi per speciem non derogatur, ex quo genus, & species circa diuersa continentur: ea propter ambo ipsi legatarii veniunt per concursum: vt in dict. l. alij. ff. de viffructu lega. & hanc B. r. i. interpretatio. n. & ff. s. fidei omnibus ff. probat istem Bald. sibi parum confians. in d. confil. 19. circa dubitationem, in princip. libr. 2. & secundum sum. Bartol. in d. 1. quoditer, quis responderet nil ad rem pertinere, cum loquatur de duobus legatis specialibus, qui causas, a nostris longe

31
32
33
34
35

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

- longe differt. Est inquit retinenda prima illa opinio magis recepta; ut scilicet duo iij legatarii concordant in ipso viuisfructu, & ob id dicuntur duo re coniuncti, ut scribunt Bartoli, d. leg. communis, n. 10, seq. sive secundum casu, de lega. 3. & ibidem Ista, in re, numero sexagesimo octavo, & R. Palmer, viuisfructu manu, & propterea portio deficiente accredit alteri, ut dicimus infra, in prescripto, 13. num. 6. in fin. Et hoc quidem procedit etiam ea in causa in vita vni reliquiae viuisfructuum omnium bonorum, iter. Vt viuisfructum domus Nam mortuo viuisfructario domus ille viuisfructus acutus est viuisfructuarii omnium bonorum, ne autem deterret heredi, ita responsum Deci. in cem. 150. in fin. E. que sequitur sententia conf. 44. in fin. 15. 15. 16. & 17. lib. 2.
- Quintus, & huius est casus, quod teſtator inſtituit extranei, vel etiam filium, & eos granat onere fideicommissi, vxori vero reliqui viuisfructuum omnium bonorum, & dubitatur, an mulier hac viuisfructaria confequi posſit etiam viuisfructum quartae Trebellianice, quam hares Bartoli committit granatum deducere debet, & confequi non posse, scriptus Picus, in d. 6. Tract. cum numer. monat. 2d. ex sententia Bartoli. ibidem colum. 2. Vetus Bartoli meo in Codice haec non scripsit. Nec milii virgine videatur text. l. omnium, ff. viuisfructu. & quemadmodum quis viratus, quem allegauit Picus, verum ut viuisfructarium omnium bonorum coelestis omnes fructus, & interim proprietatem esse penitus inutiliter, sed hoc intelligitur in herede directo, non autem in grauato fideicommissu, quem teſtator in dubio noluit priuare debita portione Trebellianice, quam integrum non habet si commido viuisfructus careret, & eadem ratione multo minus verum el quod dixit Picus de fidelitate: cum eam tollere non posset teſtator, quem prohibuit legare ultra dodrantem, ut matrua nra sit.
- PRAE S U M P T. CXLI.
- Viusfructu vxori reliquo, nullo alio herede penitus instituto, vel solum post ipsius vxoris mortem, quid ei relictum presumatur.
- S V M M A R I A.

1. Vxor quid confequatur, quando maritus nullu penitus hereditus institutus, vel institutus, sed post mortem ipsius vxoris, viusfructu ei reliquit.
2. Teſtator si institutus vxorem donec vixerit, & post eius mortem nullu alium institutus hereditus, nonquid viusfructuaria presumatur, vel proprietaria.
- Et an d. institutione sit perpetua, vel granata onere fideicommissu, post mortem ipsius vxoris. num. 5.
3. Hares scriptus in re certa nullo dato cohorte detractione rei mentione, totam ipsam hereditatem confequitur.
4. Institutione pura ex die vel ad diem fieri nequit.
5. Vxor nonquid presumatur hares in omnibus bonis, quando teſtator dicit, Reliquo vxorem dominum & masseriam benorum meorum nullo alio herede instituto.
- Verbum, relinquo, nullo alio dato herede, trahitur ad institutionem.
6. Maritus si reliquo vxori vel hereditate, vel viusfructu ei caviente, & post eius mortem institutus viusfructu proprium, filius testator condicione presumatur institutus in sua legatione, & mulier confetur granata onere fideicommissu, erga ipsam filium post eius morte institutum, & nro. seq.
7. Teſtator si alio reliquo vxori viusfructum benorum suorum donec viret, & post eius mortem institutus viusfructu proprium, nonquid valeat tale legatum, & quomodo confetur granata ipsa mulier. Quod si reliquo ipsam vxorem huiusmodi titulo dominum & viusfructuarem, num. 11.
- Et quid confequi posset d. mulier, nro. 8. & seq.
8. Vbi bene, domino significare hereditu institutionem.
9. Hares in institutione etiam in re certa potest propria auctoritate approbare posseſſionem rei suo reliquo.
10. Verbum, relinquo, trahitur ad institutionem hereditum, quando nullus alius institutus est heres, & sic vero si alio extat.
- Ind quod trahitur, ex presumptione teſtatoris, ne teſtator entum redditum trahi possit, num. 15.
- Et si verbum cum nro. 8. poteſſioare hereditu institutionem, num. 10. & 11.
11. Verbum, dominum non significat dominum, si g. heredita nro. 11. inſtitu-
- nem viusfralem, quando alio exat heres, in re autem particulari potest significare hereditu institutionem.
12. Verba interpretari debent secundum consuetudinem & placitum.
13. Pater praeſumptio plus diligenter filium quam vxorem, praeſumptio quam agitur de successione.
14. Hereditas hars non potest nec ad tempore, nec ad tempus.
15. Teſtator non potest decedere pro parte teſtatu, & pro partim teſtatu.
16. Teſtator statuto inſtitutioni reliqui vxori viusfructuarium, & poli eius mortem institutu filium, nonquid confetur et reliquo viusfructu, an proprietatem: & an teſtamentum valeat, & nro. seq.
- E qui si reliqui uxori viusfructuum donec vixerit, & poli eius mortem institutu extraneum, num. 25.
- Et si ualeat lateſtatu, vel ipsa mulier confequetur felix viusfructuum, eu vero proprietatem, num. 16. & seq.
17. Hares qui existat sevel, muniquerat defensioſe heres.
18. Vxor, cuiusque teſtator viusfructuum donec vixerit, & poli eius mortem institutu extraneum, confetur granata ipsi rei ipso si extraneo per fiduciā dīgitum, & si potest ipsa teſtator eius heres detrahatur Trebellianice.
- Et id multo magis procedit, quando poli eius mortem mulieris suis illa heres existente vocatu per verba communia, num. 29.
- Et multo magis etiam confetur in toto heres, quod teſtator ei dicit, Reliquo vxori mea viusfructuare legati, institutione, & uniuersitatem modum, num. 30.
19. Teſtator si reliqui uxori viusfructuarium, & poli eius mortem institutu extraneum, an has mulier dicatur heres vel teſtatu, & vel filium legatrix.
20. Teſtator si velut matrem suam esse dominam & viusfructuarium totum tempore sua, & poli eius mortem institutu fratrem suum viusfructum, praefiducia voluntate ipsam esse in toto hereditate, & granata onore fiduciā.
21. Teſtator statuto legati reliqui uxori viusfructuum, & post eius mortem institutu extraneum, an has mulier dicatur in toto heres vel teſtatu, & nro. seq.
- Et si a legatione valeat, num. 35.
22. Verbum lega nonquid trahitor ad hereditu institutionem, quando res singulares editiūnēs eis.
23. Dier viusfructus legati non cedit, nisi a die edita hereditatū.
24. Condicio certa impedit hereditate aditionem.
25. Legatum quandoq. cedit etiam ante aditum hereditatem, si capitulo et teſtatori.
26. Intellexi. Lepi filio in prim. ff. de hereditate.
27. Teſtamentum in dubio pronunciari debet, ut valeat.
28. Vxor, cuius teſtato legati reliqui viusfructuum, poli eius mortem institutu extraneo, quod remedio confequatur legatum, ex quo ea vincenti nullu exat est heres, qui hereditatem adinerit, num. seq.
29. Facere aliiquid obligatum, si utre impeditur facere, sufficit si de falso faciat.
30. Iudiciorum hereditate & personam sufficiet.
31. Iudiciorum concedit loco deficiente alitione, si saudente equitate.
32. Extraneei hares institutu poli mortem vxoris legataria viusfructu, an posset detractione viusfructum fidelitate, num. seq.
33. Fidelitate detractione commodum est a ree concordium herediti, ut ad repositorum hereditate, utr. preſumptio legitima legitur.
34. Teſtator si statuto legati reliqui uxori viusfructuum, cui celebrem dedit in re particulari, deinde poli mortem ipsius vxoris institutu extraneo hereditate, an valere bonis legatur.
- Et quid si finitudo vxoris in omnibus bonis sit in rea tantum, & poli eius mortem institutu extraneum, nonquid confetur ipsa mulier prava ut erit fideicommissu erga teſtamentum, num. 47.
- Et quid si teſtator simpliciter dixit, si institutu vixit hereditem universalem in eius vita, & sic non dixit, in omnibus bonis, & poli eius morteri volunt bona omnia pleno iure & peruenient ad extraneum hereditem, nro. 49.
- Et quid si post mortem vxoris institutu casu ampliatur, vel Ecclesiast. num. 30.

C Vm in duabus praecedentibus presumptionib. explicatum nobis sit: quid confequi debet vxor, cui maritus, institutus filii, vel extranei, viusfructu reliqui. Num differendum est, quid illa confequatur, quando maritus, nullus penitus her-

hereditibus infinitis, sed post mortem ipsius vxoris, vsumfructum ei reliquit. Hanc disputationem diligenter, & accuratè explicauit Paulus Pius in *Tit. 9. Tita. cum suberet, numer. 97. & num. 137. del. 2.* & doctissimum Manticanus *Commentarius de successione viuorum velut etiam, lib. 2. tit. 3. in nova editione*, qui viginti articulos seu causas distinxit atq; diligenter enumerauit. Ita quamquam ego in *con. 373. column. 1. & 2. 3.* quatuor tantum causas, ut propria illa facili species feret, explicaueram atramen non gravibus nunc plures ex commemorationi Mantica referentes: sed hoc ordine, vt distinguam quatuor capitula; quorum primum est: quando testator instituit vxorem in viufructu, nullis alijs hereditibus institutis etiam post eius mortem.

Secundum est caput, quando testator reliquit vxori hereditatem vel vsumfructum, donec ipsa vixerit: & post eius mortem instituit filium proprium.

Tertium est caput, quando testator reliquit vxori vsumfructum donec vixerit, & post eius mortem heredem instituit extraneum.

Quartum & ultimum caput est: quando testator instituit vxorem in omnibus suis bonis in vita sua tantum: & post eius morte instituit extraneum.

Primum caput propositum ut explicemus, distinguendi sunt duo causas.

Primus est, quando testator instituit vxorem in viufructu donec vixerit: & post eius mortem nullum alium instituit heredem.

Hoc in cau plura sunt consideranda. Ex primis quidem, an hoc mulier consequatur solùm viufructum: sed etiam proprietatem? Et dicendum est, ceteris heredibus in toto. Ita in *specie scriptis eruditis Mantica in d. 5. art. 5. & prisca Petri Pekui, in tract. de testamentis coniugum, lib. 5. & cap. 4. infra.* Ea est manifesta ratio, quia haeres scriptus in re certa nullo dato cohaerede, detracta rei mentione, totam ipsam hereditatem consequitur. *L. 1. s. ex fundo. & l. 1. ff. qui ita haeres institutus, ff. de hered. inf. & l. quatuor. C. eo.*

Ita dicimus, quod herede instituta viuierali ipsa vxore donec vixerit, nullo alio herede instituto post mortem ipsius vxoris, ipsa dicitur haeres in toto pure: cum detracta temporis mentione, per remaneant infinitus: tunc quod ex die, vel ad diem fieri nequit, *lib. 1. ff. de hered. inf. summa responsaria nonum considerauit in conf. 5. num. 5. lib. 1. quam haec non reperire.* Secundum quod hoc in causa considerandu est, illud est, an hec vxoris institutio perpetua sit, vel potius grauata onere fideicommissi post ipsius vxoris mortem? Et quamvis aliqui, quorū extimatione parco, crediderint, perpetuā manere institutionē Ego tamē verius esse arbitror, grauata esse onere fideicommissi erga succedentes testatoris in testamento, scilicet scriptor Cestii in *certioratione in f. de test. mali. et in conf. 2. 4. super haec puncta. col. 2. lib. 2. Deinceps in cors. 29. col. 1. vers. sed iste in cors. 29. Parvus in conf. 69. num. 8. lib. 2. Petrus Pekui in d. cap. 4. ff. & Cephalus in conf. 716. num. 22. lib. 3. Et si Bar. fecit in prius. ff. de hered. inf. vides sic intelligere: hoc verum est, quando testator adiecit etiam claudum, quod sic institutus donec vixerit, non possit quid plus petere. Et Bar. fecit post Corneus in *extremum. num. 12. C. de hered. inf. & in conf. 60. num. 6. libr. 1.* Durans in *tral. de arte etiolog. in. tit. de her. inf. cuncta 5. num. 4.**

Verum tamen ex illo esse absolute intelligendum etiam non adiecta illa clausula.

Secundus est casus i. huius primi capituli, nullo alio herede instituto, ita dicta coram septem testib; reliquo vxori meam dominam & maiestram bonorum meorum. Hoc est causa prouisitor mulier hac instituta haeres in omnibus bonis. Ita *Bal. & Imola in l. b. v. v. in p. 1. ff. de hered. inf.* quo securus est *Picus in. L. Tit. 4. Tita. num. 26. ff. & num. 27. del. 1.* qui idem est dixit, quod simplier factum est maiestram, & ratione moti sunt: quia verbum reliquo, nullo alio dato herede trahitur ad institutionem, d. l. b. v. v. in p. 1. ff. de hered. inf. & *videtur Delt. & tract. Crotus & alij in rub. ff. de leg. 1. & Paris. in conf. 3. num. 6. lib. 3.* Et licet testator vobis sit verbis illis: dominam & maiestram, quae non viuieram successionem dari, sed preminentiam quandam constitui significare: stementi factum detracta meione viufructus (vt diximus *in accidente causa*) haeres in toto efficitur; ita & in calvo nostro dicendum est.

Secundum est caput i. huius disputationis, quando maritus reliquit vxori, vel heredem, vel vsumfructum, ea viuente, & post eius mortem instituit heredem filium proprium. Hoc in causa distinguo tres causas.

Primitus casus est, quando testator heredem in tota hereditate instituit ipsam uxorem, donec vixerit: et post eius mortem instituit filium proprium.

Hoc in cau plura sunt consideranda. Et primum quidem quod ad validitatem testamenti ob id, quod filius fuit institutus in dies incertum, seu sub conditione, nempe post mortem vxoris, et quod ad hoc dicendum est, eum reiecia conditione, dici purè institutum in sua legitima. Ita in *specie Bal. in conf. 3. in fin. lib. 1. Angel. in lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in p. 1. ff. v. v. & lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 57. lib. 2. Mantica in d. 5. tit. 3. in 8. art.*

Secundum quod hic considerandum est, illud est quo ad ipsam mulierem, que detracta temporis mentione, remanet haeres pure: sed tamen grauata onere fideicommissi erga filium post mortem suam institutum. Ita in *specie Bal. Angel. & reliqui scripti & commentarii.* Et huc quidem traditio comprobatur ex his, quae dicimus in sequenti capite: Cum dicimus à fortiori, mulier sic institutum teneri post mortem suam restituere heredi ex traeno instituto.

Secundus est casus i. huius secundi capituli, quando testator timo legati, sicut singulare reliquit vxori viufructū bonorum suorum donec viuet, & post eius mortem instituit filium proprium. Hoc etiam in cau plura sunt consideranda: et primum quidem, quo ad ipsum filium, qui detracta illa temporis dilatatione, remanet purè institutum quo ad eum legitimam *scripturam serpente lo. Ad art. 1. addit. 1. ad Spec. inst. de pigno. 6. 1. Caff. in conf. 4. 10. Dubium, de quo queruntur, ... lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. Alex. in lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. ff. de like. & p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. in p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. C. de bare. inf. & lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. Ita in *specie Bal. Angel. & reliqui scripti & commentarii.* Et hoc quidem traditio comprobatur ex his, quae dicimus in sequenti capite: Cum dicimus à fortiori, mulier sic institutum teneri post mortem suam restituere heredi ex traeno instituto.*

Secundum, quod hic considerandum est, illud est quo ad ipsam mulierem, an legatum ei sit factum valeat: et dicendum est, vel valere quia filius, qui effectus est haeres purè respectu legitimū, adire potest hereditatem, atque ita confirmare ipsum legatum. Ita in *specie scripsi. Pius in d. 5. Tita. num. 97. vers. sed. quod post mortem.*

Externdit huc casus, ut locum habeat non solum quando testator reliquit ipsi uxori viufructum omnium bonorum: sed etiam si reliquit vxorem dominam, & viufructū. & post eius mortem instituit filium heredem viuieralem. Nam & tunc testamento confirmabatur per actionem em hereditatis a filio factā. Ita *Picus in d. 5. Tita. num. 97. vers. sed. haec conclusio.*

Imo confirmabatur testamentum additione hereditatis ipsius met mulieris que hoc in cau dicitur instituta haeres in re certa. & ob id nullo dato herede in vita, dicitur ipsa mulier haeres in causa, & conqueuerit sua auctoritate adire potest hereditatem. Ita in *specie Bal. & Imola in lib. 1. b. v. v. in p. 1. ff. de hered. inf.* qui dicitur *institutus in re certa potest haereditatem, quod omnes primi Beatoe in Plumbino in lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in manuom. testi. quem fecit sunt Alex. in lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. ff. de like. & p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. in p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. v. v. videtur ergo, ut ipsa p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. lib. 2. del. 1. l. 3. & in conf. 62. num. 13. lib. 2. & Raim. conf. 5. num. 16. & in conf. 5. num. 22. lib. 2.*

ratione i. vobis est *Picus* quia verbum, dominā significat hereditatis institutionera, *i. b. v. v. ff. de hered. inf. & p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. ff. de hered. inf.* Porro haeres in instituto etiam in re certa potest sua auctoritate apprehendere posse locutionem rei filii reliquit: *Bar. in lib. 1. ff. de hered. inf. & l. quatuor. C. eo. & copiæ l. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in commentariis de adiutoria possidente, remedio secundo. num. 5. & consequenter additione hereditatis confirmabitur testamentum.*

Et quod huc mulier prouisitor reliqua haeres viuieralias, alias rationes, & argumenta confiderant *Crotus in d. 1. 2. centurii. num. 176. & in d. 1. 2. 3. 4. in conf. 62. num. 13. lib. 2. & 3. non hic ea repentina duxi; cui apud*

causa faciliter legi possit.

Caterum Iason in *d. 1. extreum. num. 1. ff. de hered. inf. & in conf. 291. ff. 1. 2. 3. 4. in lib. 1. ff. de hered. inf. & p. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. ff. de hered. inf.* Quae non consideratio vera non est: Cum (vt in *Picus*) verbum relinquo trahatur ad hereditatis institutionem ex prouispta mente testatoris, ne testamentum redatur nullum;

l. 1. ff. 1. 2. 3. 4. in conf. 291. num. 3. ff. de hered. inf.

scicu hac ratione trahitur ad institutionem vniuersalem, quando nullus alius institutus sit hares, scilicet corrius testamentum, ut et sicut Baldus & Imola in d. leg. b. verba, ff. de hered. inq. qui dixerunt, verbum, relinquio, esse i. commune, & ob id aptum significare hereditis institutionem. Idem respounderunt Alex. in consil. 50. in fin. libr. 7. c. 20. in consil. 6. col. lib. 1. & Dec. in l. humeratu, a. not. ab. C. de impub. & alijs subl. Ne ergo redditur nulla dispositio testatoris, qui vnumfructum reliquit, dicendum est, verbum relinquio, rahi ad hereditis institutionem. Rectius dici potest, verbum relinquio hic trahi ad hereditis institutionem, cu ipa vxori viuente nullus extet hares. Nam filius institutus tunc fuit mortua matre.

Secundo motus est Iason, quia verbum, dominiam, non significat dominium sed quadam praeminentiam in domo: sicut diximus supra in p. fin. 52. Non ergo mulier hac dicitur hares instituta, Kcepontet Picus, verbum dominiam, non significare dominium, siue, hereditis institutionem vniuersalem quando illius extat hares sed significare quidem potest hereditis institutionem in re particuliari. Verius dici potest, nullum extare hereditate viuente ipsa emultrice, & propterea verbum, dominiam, retinet sive significacionem, vdominiam, id est hereditis institutionem significat, d. 5. v. 10. in d. hered. qual. & diff. 2.

Illud porro est maiori confederatione, & explicatione dignus, Quod coequatur vxor itaenam solum vnumfructum, vel sola alimentaria, vel proprietatem cum onere fideicommissi? Picus in d. 9. Tit. in. 98. 99. & nu. 100. modo unum, modo aliud afferunt. Et prima quidem opinio est videtur, quod mulier hoc coequatur debet vnumfructum tantum. Hoc tenet Picus in d. 9. Tit. in. 98. versi. videtur ergo, dum sic interpretatus est traditionem Plumibini in d. 1. qui dico, q. i. ff. de manut. testa. Et subiungit Picus; quod ob id filius obtinebit proprietatem in totum: mulier vero est vnumfructum, deducto tamen vnufructu legitime & iplus filii. Et subiungit ille in loco & manut. nu. 100. ita respondet Castr. in consil. 472. Dubium de quo queruntur, quid est nunc in consil. 49. lib. 2.

Secunda est opinio, quod mulier cosequatur debet alimenta tantum, & illud verbum, dominiam, significabit praeminentiam quandam. Ita dici posse scripit Picus, & manifeste id se fuit Modernus Parisien. in additionibus ad Decum in consil. 47. in annotatione prima. ea ratione prima motus est Picus, quia scicu fuit filiorum, facit fuit ille coequitudo Bulgari, quod vxor relata a domina & vnufructuaria, filio ipso herede in instituto, dicatur relata solummodo alimentaria cu praeminentia, in domo, vt diximus supra 2. ita etiam videtur dicendum (in quod Picus) a posteriori, quidam testator institutis in proprieitate, vt in casu nostro. Secundo, quia (et Picus) verba interpretari debent secundum confutitudinem & flatura loci. 1. heredes mei, & cetera ff. ad Tred. Atqui statuto & confutidone Bulgari sancti, ut vxori relata dominam & vnufructuaria, existente filio herede, conseque debet alimenta tantum. Ergo idem dicendum est in casu nostro. Verius potest Picus his confutationibus ea ratione fas sit, quod confutudo Bulgari oportuit, quando vxor relata est domina & vnufructuaria, instituto filio herode, viuente etiā vxore. Non autem procedit dicta confutudo, quando filius fuit institutus post mortem iplus vxoris. Nam hoc casu testator significavit, se magis diligere vxore quam filio. Tertiū nam agit de successione. Nec repugnat quod testator hoc in casu reliquerit vxore dominam & matriam, & filium post eius mortem tantum instituerit: quia fieri potest interpretatione, filium, viuente matre, esse quidem herede, hoc est administratione & praeminentia post mortem vero matris torum recipere, hoc est hereditatem cui administratione, & si recte perpedatur, ita etiam in specie sensit Modernus Parisi in additionibus ad Decum in consil. 47. in annotatione prima. Caterum ex his, quia mox dicimus, confidatur hoc dilui poterit. Tertia est opinio, quod has mulier cosequatur debet proprietatem bonorum, que deinde post mortem teneat resili ture filio instituto. Hanc opinionem sensit idem Picus in d. 9. Tit. in. 98. versi. & si tenemus. Ita etiam ratione faciliter habet hic opinio, quia cum hereditas dari non possit nec ex tempore nec ad tempus. 1. hereditas est de. ff. de hered. n. 2. neque ita testator non potest deciderre pro parte temporis relatus & pro parte institutus, scicu ti decederet hoc in casu, in quo viuente vxore, nullum habetur heredem. Ita testamentum non confisteret, si hac interpretatione, quod dicta est temporis mentione, mulier maneat heret.

simplicher, d. 1. hereditas. Et verbum relinquio, quod communis est in institutis vel legato adaptatur sicut dixi supra. Et verbum dominia, idem significat, quod hares, atq. ita sensus est, quod relinquit, id est in institutis vxorem dominam, hoc est heredem, & post eius mortem institutus, id est substitutus filium: sicut per fidicō milium, iuxta ad institutionem illam in l. filia a patre, ff. 5. de liber. & posthum. Et hoc consideratione tollitur quod paulò fuisse considerabam: immo filium viuente matre esse heredem, sed sine administratione. Et hoc quidem poltemore opinio mihi magis probatur.

Tertius est casus huius secundi capituli, quando scilicet testator titulus institutionis reliquit vxorem vnufructuariam; vt si diximus institutus vxorem meam in vnufructu omnium bonorum morte & post eam mortem institutus filium meum. Hoc in casu plurimum consideranda. Et primum quidem quo ad ipsius testamenti feuerit vnufructus validitatē. Quod quidem modicam habere dubitationem scriptis Picus in d. 9. Tit. in. 101. in fin. versi. aliquantum re & sic secundum. Nam (inquit Picus) ex quo rejicitur dictio temporis de legitima filia, & potest adire hereditatem, claram est, quod confirmatur legatum. Et casu quo (subiunxitdem Picus) filius non adiret, potest mulier ipsa (vel diximus in praesens causa) atri, atq. ita confirmaret testamentum. Ex his sat iste eligimus Picum & alios, quae infra commemorabimur, sensisse hoc in casu testamento valeat. Ceterum Roma, in consil. 516. In casu proprius. nu. 9. ver. 1. quo ad facultatem, juncta facti possunt ab initio responsum, & Dec. in consil. 47. responderunt ut testamentum esse nullum, ob filij præteritionem: Et si enim (dixerint i) filius fuit vocatus atq. subiunctus post mortem vxoris, antea dicunt præteritus, & testamentum quo ad primam illam partem est nullum; & ob id subiunctione incipit. 1. ex facto. 9. Lucius, ff. de volg. & postul. subl. & l. filius am. subiectus. ff. de hered. inq. & tradit. Iason. 1. in 2. not. 2. C. de bona p. ff. secund. tab. Verum responderunt potest ex iam dictis secundum Picum; quod cum temporis dilatio pro non aperta habeatur, filium censeri purè institutum quo ad eius legitimam atq. idem non potest præteritus. Præterea respodet Modernus Paris. in additionibus ad Decum in consil. 47. in prima additione, quod immo filius dicatur institutus: Cum eius matre censeatur relata alimenta tantum cum administratione, donec vixerit. Dixi tamen supra traditionem hanc dubiam esse: cum potius censeatur relata proprietates cum onere fideicommissi: quae de re non dicemus.

Secundum, quod i. considerandum est in hoc casu, illud est, an vxor hanc dicatur instituta in proprietate vel in solo vnufructu, vel ut habeat sola alimenta cu praeminentia in domo? Hac dene nobis leuis est inter Doctores contentio. Vna enim fuit opinio eoru, qui scriperunt, hanc mulierē presumi debet in proprietate. Ita Angel. in l. filii a patre. ff. de liber. & posthum. Subiectus in l. extraneum, in fine. 3. de hered. institut. & ibidem Iason. 100. versi. 2. priuipaliter, qui in d. 9. Tit. in. 101. in consil. 102. lib. 2. quod sensus est etiam Rumi, in consil. 102. num. 6. lib. 2. Ita ratione i. vii sunt; quod, detraha mentione vnufructus, remaneat hares in totum, iuxta l. 1. ff. secundum ff. de hered. inq. & sepius dictum est.

Secunda fuit opinio, quod censeatur vere vnufructuaria tantum. Ita Castr. in consil. 45. Dubium, de quo queritur, & in consil. 52. lib. 2. in l. 1. ff. de liber. & posthum. Picus in d. 9. Tit. in. 102. Et haec quidem vnufructus probabilior, & exequitati magis consonantia. Est & tercia opinio, quod haec mulier conseque possit sola alimenta vna cu praeminentia in domo. Ita sane sensu idem Picus in d. 9. Tit. in. 102. res. ff. secundum, & nu. 102. m. f.

Hac opinio fatis manifeste confutatur ea ratione, quia viuisti est Calfretnis; quia testator instituendo filios post mortem vxoris, significavit, quo ad ipsum vnufructum eam magis dilexisse quam proprios filios. Et propterera supra in p. 136. in duodecimo capitulo, ex sententi Castr. in d. consil. 49. diximus, cōsuetudinem Bulgari locum non habere hoc in casu, quando scilicet maritus relinquit vnufructum omnium bonorum vxori, & post eius mortem institutus.

Tertium est caput, huius disputationis, quando maritus testator reliquit vxori vnufructum donec vixerit, & post eius mortem institutus extraneum. Hoc in capite distinguit Picus in d. 9. Tit. in. 102. tres alios casus.

Primus est, quando testator institutus viuenter fali reliquit vnufructum, & post eius mortem institutus extraneum. Hoc in casu aliquis sunt consideranda.

Et p. 1.

Et primum quidem in valent testamento? Et valere scriptis Picos in d. 9. Tis. n. 9. id dixi, idem est hic dicendum, quod dictum in testo caro per ecclesias capitis, in quo quidem firmatum, ex sententia ipsius Pici in d. 9. Tis. n. 10. et res aliquando verbis, & se feruimus, testamento ipsum valere, quia vxor consequitur integrum viufructum, & poterit adire hereditatem ita confirmare testamentum. Et hanc quidem opinione probavimus Alex. in filio a patre ff. de liber. & postea idem Alex. in conf. 2. lib. 2. C. Corn. d. 1. extenuans vnu. 6. vers. 5. ut videtur vxor est instituta. C. de habe. inst. Reson. in conf. 2. lib. 2. Rui. in conf. 3. lib. 2. varia etat. e. 2. nu. 5. vers. & idem erit. Medetamen Parvus addidimus ab Alex. in conf. 2. lib. 2. & ego ipse in conf. 27. nu. 4. vers. quartu & ultim. lib. 3. dicit, hanc sententiam omnes admittere. Ex quo intelligimus, minus recte respondere Rinius, in conf. 2. 4. nu. 16. lib. 2. cum dixit, haec mulierem dici vocatum ad viufructum tantum, & ob id non posse adire hereditatem: Hoc quidem repugnat aliorum traditionibus.

Secundum quod est hic considerandum illud est, an vxor haec consequtatur solum viufructum, vel etiam proprietatem? Quia de re sunt opiniones, vna fuit eorum, qui dixerunt, censeri institutam in proprieitate, quam in viufructu, donec vixerit. Ita dixi in d. conf. 27. nu. 6. scriptisse Baldum, Angelum, Zabarellam, Salicetum, Alexandrum, Decum, Parvum, Bertrandum, Bertron, Socinum, Iunorum, Silvium, Silvianum & Nattam. Haec nomine addidimus Crottu in conf. 205. nu. 4. 5. Rui. in conf. 26. nu. 3. lib. 2. Crani in conf. 6. nu. 3. Cephal. in conf. 4. 7. nu. 5. lib. 2. & in conf. 7. lib. 2. 17. 22. & mulier sequentibus lib. 2. Petrus Pekyn in tralla, de testamento, coniugium lib. 5. cap. 5. & Rem. in conf. 3. nu. 7. Et ea filda, & efficax ratio huius sententiae ratio, quod si vxor haec videatur instituta in solo viufructu, sic in re certa; Attenam ex quo nullus est institutus haeres viufructus, deracta mentione viufructus, siccii; illis rei certar, remanet haeres in totum, l. 1. & si ex fundo, & l. 1. cap. 4. institutus fuit ex fundo ff. de habe. inst. Et hinc fit, quod si haec mulier haeres est, non potest dici extraneus ille haeres a testatore institutus post mortem dicta ex vxoris, quod sit haeres directio, ex quo illa haeres existit vxor illa. Et quid semel est haeres, nisi quem definit esse haeres. *Lei quis solendo in ff. de habe. inst. & s. i. in inf. de fiducia comm. lib. 1. & multi comprobantur. Soc. in conf. 4. nu. 4. & 5. lib. 1. & Silvianus in conf. 23. nu. 2.* Est ergo dicendum, hunc extraneum succedere per fideicommissum, mortua illa mulierque grauata censetur ipsi extraneo restituere: sicut Dolores scripta communem affirman, qui etiam interlexerunt habere locum quando post mortem ex vxoris vocata est pia causa. Altera fuit opinio illorum, qui opinati sunt, hanc vxore consequi posse viufructum tantum, non autem proprietatem. Illum vero extraneum herede esse directo sub conditione tamen, id est, mortua mulier. *Hec fuit in opinione fuerunt Imola & Arctinus in lib. 1. filio a patre ff. de liber. & postea & ibidem Alex. col. 6. vers. redendo igitur, Rui. in conf. 5. nu. 7. 8. & 9. & in conf. vi. lib. 22. lib. 2. Pico in d. 9. Tis. nu. 10. & Bero. in conf. 5. nu. 8. lib. 2. Quos quidem communem auin in d. conf. 1. nu. 4. n. 4. Hanc opinionem validè conatur tueri Rui. in d. conf. 4. nu. 4. & multis sequentib. Quae fuit argumenta commemorauit Capitel in conf. 7. lib. 4. vers. 15. & ibidem nu. 36. v. 3. illa computauit: De industria sua disputationem omitti.*

Et probat quidem communis illa opinione, quod mulier haec sit in totum haeres instituta, sed post eius mortem per fideicommissum grauata restituiri illi extraneo; sequitur huc effectus, ut possit ipsa mulier, seu eius haeres detrahere Trebellianicam: si uti inspeccio annotaret Dolores commemorari.

Ethi quidem casus locum habet p' multo magis, quando post mortem mulieris fuit extraneus ille haeres vocatus per verbis communia. Ita Alex. in conf. 16. nu. 2. lib. 2. & in conf. 5. nu. 1. lib. 4. que fuit declarata Rui. in conf. 5. nu. 17. in ff. & in conf. vi. n. 21. lib. 2. sic etiam Soc. in conf. 1. nu. 4. & nu. 6. lib. 2. Verba enim communia, ut verbum, perueniat, succedat, & similia etiam per fideicommissum significant.

Extenditur hic casus, ut locum habeat etiam quando testator ita distinxit reliquo vxori mea viufructu iure legati, institutio- nis, & omni meliori modo. Hoc etia casu mulier dicitur haeres in totum. Ita Decta. in rati. 29. in ff. lib. 3.

Secundus est casus bulus terri capitis, quando maritus testator reliquit vxorom dominiam & viufructuam, & post eius mor tem institutus extraneo. Hoc in casu sunt pariter aliqua consideranda: Et primum, an haec mulier dicitur haeres instituta in totum, ve-

ni in precedenti casu: vel solum legataria? Et heredem esse in totum scriperunt Picos in d. 9. Tis. n. 10. vers. aliquando res de testa- tis & eo prius Benedictus Plumbinus in lib. qui duos num. 5 ff. de ma- nuscr. regiam. Alex. in lib. 1. filio a parte, in prim. p. namer. s. ff. de liber. & postea in lib. 1. extenuans num. 9. C. de habe. inst. ib. & in conf. 10. nu. 2. lib. 7. & Ruin. in conf. 5. nu. 16. lib. 2. Crottu in lib. 1. extenuans num. 17. lib. 2. I. Ioann. Dilectus in tractat. de aere & flando, in tit. de legato cau- tula 39. num. 2. in fin. Et hos fecutus sum in iensi. 27. 2. & num. 4. Et hic quidem casus in hoc non differt ab eo, quem recitamus supra in extensi se secundi casu precedente capit. vbi Plumbinus & alios supra commemoratos retulimus. Et eo loci ratione, huic senten- tia considerandum. Et his intelligimus, veram non esse opinione contrarium Casir. in d. 1. filio a parte namer. s. ff. de liber. & postea & Iasonis in d. 1. extenuans. colum. 4. vers. 1, secundo locu: at quorum rationibus & argumentis post Picum latiscimus in lo- ipso supra a commemorato. Est etiam considerandum, quod haec mulier sive iure adire poterit hereditatem, atq; ita confirmare testam- tum.

Extenditur hic casus, vt locum habeat etiam quando testator volunt matrem suam esse dominam & viufructuariam totum tempore vita: & post eius mortem heredem institutus fratrem suum veterum. Ita recordit Crottu in d. conf. 16. col. 2. & 3. lib. 2. & idem ipse scriptis in re conci. d. nu. 17. lib. 3.

Tertius est casus huius tertii capituli, quando maritus testator locuti legati reliquit viufructu vxori, & post eius mortem institutus extraneum. Hoc in casu multa sunt consideranda. Ex primu quidem an haec mulier dicitur haeres in totum, vel potius legata: & tibi est legataria scripsi. Bald. in lib. 1. quod post partem q. 1. c. de Ep. cap. & cler. & in Lextrenuum. nu. 7. C. de habe. inst.

Et ratio quadam huius sententiae est: quia verbum, lego, num- quam trahitur ad heredes inflationem quando rei singulari ad- iecimus: sicut si traducimus refectiones in rub. sicut in d. 1.

Eft. & t' secundum illud considerandum; an legatu hoc valeat? et multi quide opiniunt sicut non valere: ita lo. Andre. Angelus. Plumbi- nus. Anchuras. Alexander. & Iason, qui commemoratis in conf. 27. nu. 1. Et ratione iij vii sunt: quod cu: i: dies viufructus legati non cedar, nisi ad die hereditatis, l. 1. & i. ff. quando dies l. ed. & l. vnu. 5. in nouissima ver. excepto etiam viufructus C. de cad. tellen. Atqui hereditas adiri non potest ab herede institutis post mortem mulieris, cum sit institutus sub die incerta, que condicionem facit. Quae fane conditio impedit hereditatis additione. l. si cum haes. ff. quando dies legit. ed. Nec legatum viufructus postea confirmari, mortua vxore: cum eo tempore iam extinctus sit viufructus & consequenter legatum. l. tio cum morte ff. de viufructu ff. finit. infi. 4. Et verum huius considerationi respondetur ex sententia Rem. in conf. 7. nu. 4. cum responsum est etiam relatum inter confit. Casir. in conf. 28. Vgl. dubio. lib. 1. legatum cedere t' etiam ante aditum hereditatis, si ita placet testator, qui id facere potest. Id quod Ront. probavit egregia traditione Bar. in d. nemo potest vnu. 5. de l. & in l. eam quam m. i. C. de fiducia. Et si Corneus in d. 1. extrenuum. s. 23. post Imolam 3. Bart. in d. nemo potest, diligenter licet legatum non cedar nisi ad die hereditatis: atamen hoc in casu hac viufructuaria vel via auctoritate, vel iudicis officio potest ingredi possibiliter bonorum, & corum fructus percipere. si cu: dicimus infi. id quod idem operatur hoc casu, ac si fore adita ipsa hereditas. Secunda vrgere videtur tex. l. qui filio. in prim. vbi gl. ff. de haber. infi. quo loci ferularum legatum Caius; et un- demq; ferularum Caius defuncto haeredem institutus. explicabit Acurius, legatus ibi non valere. Nam ante Cai legatus morte nemo est haeres: et post mortem pariter non valeretur persona legara, id est, ferularum, effecta est libera. Ita ergo & in casu nostro dicendum effectio ante mortem nullus exsistat haeres, a quo legataria ha- recipiat legatum viufructus. et post eius mortem extinctus est ipse viufructus.

Caterum huius considerationi tribus modis responderi potest, vt respodent Imola, in d. 1. qui filio. nu. 1. de heredit. infi. Iason in d. 1. extrenuum. nu. 5. vers. au: autem adverte. C. eo. & Picus in d. 9. Tis. nu. 14. vers. sed tenendo contrarium. Non est quod ca: hic referamus, cum apud eos facta legi possint. Probabilior exteris est Imola's interpretatione. Dicit etiam potest, Iulianum in d. 1. qui filio. in prim. non dif- finire, an illud legatum valeat, vel non, et licet Acurius ibi quæ- sitionem propositur & dislocuerit, probabilis tam, non autem necessaria est eius auctoritas.

Contrarium itaque opinionem: quod imo legatum hoc valeat, Vuu proba-

- probrunt Baldus, Angelus, Romanus, Castrensis, Parisius, & Socratus junior, quos commemorant & secutus sum in d. conf. 273. num. 1. vest. Aet. sive opus. Et propositum accedit Alex. in conf. 52. col. 4. ver. 3. & Greg. etiam ibid. 3. & Bero. in conf. 35. no. 20. lib. 2.
40. Erit enim in dubio prout ponundantur, valere restatoris dispositiones, q. s. de mulier ac testa, & dicimus infra lib. 8. & postea. 4. Et ex iam dictis conflat nullum aedile impedimentum, quo minus valeat hoc legatum: cum ipsis mulieris succurrsum sit iuris remedio, vt legatum ipsum sequatur.
41. Dubitatio itaq; totali in eo versatur: quo remedio posse virorū consequi legatum, ex quo ea viuente nullus extat vere heres, qui hereditatem adire possit. Hac de re varie furentur opiniones Doctorum, quia plura excogitarunt remedia. Et primum quidem est quod considerauit Bal. in d. extraneum n. 4. Cum dixit, quod esti heres in iustitia sedis non potest de iure hereditatem, poterit ramen de factis atq; ita adibit hereditatem, et si hereditatis comodis non sentier. Et Baldus fecit sicut Salvi, in d. extraneum, sive Rom. in conf. 57. no. 3. lib. 1. & Aet. in l. sicut a patre col. 5. ref. circapitum, lib. 8. & posth.
42. Eratione viuis est Bal. quia quandoq; ei factum tenetur aliquid facere iure impeditor facere, sufficit iure facta faciat. Ita probat 1. mulier, s. i. f. de cond. infi. vbi institutus heres sub conditione, si seruum hereditarii manuferit: si cum manuferit post aditam hereditatem, et si de iure tenetibus manuferire antequam adiret, attinet manuferit hec de facto facta valeret: Et satisfactum dicitur voluntati testatoris. Et quamquam d. mulier, s. i. ex sententia Iudicis, quem fecerat est Alex. m. hereditas s. i. non fatus probet, Attamen probant l. pen. s. illo s. de necessitate her. her. infi. & l. s. viuis fructus. s. i. quis ita legauerat, s. i. quando dicas. l. cedat. quia rur a de re in usus suis perpendit. Cetero. & Aret. p. existent in locu. Et vero hec est communis Doctorum traditio, nempe sufficeret si quid fact de facto, cum de iure fieri impeditur. Ita facta scripta erat Bar. in l. vñ patrum in prima lectura m. f. C. de transact. Bal. in Rob. C. de inf. & subf. infi. & in l. Vnic. num. 24. C. de huius parva nomine: See. in conf. 52. no. 16. lib. 1. in d. l. vñ patrum. wñ. Com. in f. t. 2. g. no. 1. infi. de ill. & T. wq. in l. bever. s. hoc sermonem. Iudic. n. 37. de verb. signatu.
- Ceterum, non fatis tutum est hoc remedium, quandoquidem ita deum de facto sufficit aliqd facere, quando de iure fieri non potest; ita quando alter iure succurrum non est, sicut iniquitas & Delicta, supra relati. Nam is qui facere tenetur, cum a iure permissum ei non est eo modo facere, vt iustus est, excusat factum de facto facit, sed diversus est in iure nostro, in quo mulier hec potest habere aliquid iutis remedium, ut nos dicimus. Praterter non fatis succurrum dici potest mulieri, si heres ipse recusat factum adire hereditatem. Nec enim mulier ad aedem compellere poterit. Et hoc sensu uno verbo Picus in d. 9. Titia. num. 10. circa principiis, s. i. vbi autem non vellet.
- Secundum remedium considerauit idem Bal. in d. extraneum n. 4. cum dixit, mulierem hanc posse sua manu & auctoritate accipere legatum: cum nullus existat tunc heres, de cuius manu valeat capere. Non videtur statutum hoc remedium, quia & si nullus ex iure hereditatem poterit adire, hanc, qui hereditas facit & perfornam fulminet, arg. s. i. s. in conf. 5. C. de emulo.
- Tertium remedium attulit Bal. in l. quod superib. q. 1. o. num. 1. C. de episo. & cler. cum dixit, hereditas posse adire hereditatem hanc viuente ipsa muliere cum testator hoc permisisse videatur. Non tamen (inquit Bal.) conjecturare hereditatis commoda. Cetero Baldus item fecerat multa commemorationis at Pistoia in conf. 97. no. 7. & 8. lib. 2. & in Soc. son. in conf. 5. no. 12. lib. 1. Cetero & hoc ipsum remedium parum prodebet poterit mulieri legataria, quia non valebit compellere ipsum heredem, vt hereditatem adeat, & legatum viuis fructus sibi praeferatur.
- Quartum est remedium excegitatum ad Angelo in l. miles ita. ff. de ref. moli. cum dixit, hunc heredem posse petere honoris posse, item de iure pratorio, & ea confecta ab eo praefabuit legatum ipsum viuis fructus. Et idem scripsit Angelus Aretin. in repet. l. ven. num. 1. ff. de acq. hered. Idem cum Angelus recepta est sententia in hoc quod agnita honoris posse, ab herede isto, mulier ab eo petere, & cōsequi poterit legatum viuis fructus. Ita sunt cum Angelus jenerit Roma, m. conf. 71. no. 2. quod resp. sive s. i. vñ. dicit supra relata inter confia. C. in conf. 28. Vñ dñg. lib. 1. Alex. in conf. 50. col. 2. & 3. Iug. in d. extraneum. col. 5. ver. 3. fuit opinio. C. de her. infi. Et huius quidem commemorationis in conf. 10. num. 5. lib. 1. & nunc accedit Aret. in filium a patre. col. 7. ver. 3. & ista via. ff. de lib. & posth. & Picus in d. 9.
- DE PRAESUMPT.
- Tit. in. 10. 6. ver. 1. sicut opinio Angelis. Quo loci testatur Picos communis opinionē cōsiderare. Angelum. Et vere Angelus repugnat bonorum posse, confirmari: Cum tamen reliqui Doctoris existimant, non confirmari statim reūtamentum, sed expectandum esse eventum conditionis, scilicet mortem mulieris viuere, ut in remedium terum tamen heres illi effectus posse, si bonorum ea administrabitur, facti de latrato solutorum andivitare in d. conf. 155. m. 7. 2. 3. & 4.*
- Erit hic administrator per foliū as alieni creditorib. hereditarij, et etiam præstabit legatum viuis fructus mulieri. In hoc itaq; cum Angelus coaguntur alii interpretari, vt heres iste effici posse bonorum posse, sicq; administrator, & legatum præf. et mulier. In eo vero, de testamenti confirmatione difficiuntur. Angelus vñiū confirmari faciat: alij autem scriperunt, expectandū esse eventum conditionis. Et hoc fuit & ego feci in d. conf. 5. num. 32.*
- Quintum itaq; est remedium, quod considerauit Bal. in d. extraneum. m. C. de her. infi. Et mulier haec indicis officio petat legatum sibi præstari. Baldus fecit sicut Aret. in filium a patre. in f. ff. de her. infi. Picus in d. 9. Titia. num. 10. ver. de decl. m. 1. & num. 10. ver. 45.*
- Hoc quidem remedium est factis exequitari & legibus confitaneum: cum iudicis officium concedatur loco deficiens actionis, sibi suadente exequitari. s. i. & Titia. num. 5. ff. 6. c. 1. per, quod responsum esse pro mercatoribus aereum dixit post Bal. Parient. in conf. 131. no. 25. lib. 4. & de hoc indicis officio multa scripserunt interpretes d. l. s. i. me & Titia. Rui. in conf. 9. n. 2. lib. 4. Rel. in conf. 6. num. 5. lib. 1. 45.*
- Ex predictis diffiniunt potest illa iurius quæstio, quam proponit, & indecimam reliquit Cast. in conf. 15. Dubium, de quo queritur, col. 2. ver. non declarat ap. lib. 2. an heres iste institutus post mortem vxoris legataria viuis fructus, detrahere possit viuis fructum falcidie, nec a l. omni. ff. de viufructu: Castrensis (vñ dixit) indecimam reliquit dubitationem hanc, Picus vero in d. 9. Titia. num. 12. ver. 45.*
- Hoc haec occurrit vñ dubitatio, scriptum reliquit, & hereditem hunc non posse deducere habet Falcidiam, & consequenter nec eius fructus. Ia est ratio: inquit Picus) quia commodū detractionis faciliter est iure cōscilium heredi, vt adire possit hereditatem, presenti legata legataria, vi m. inf. ad l. Falcidiam, in principio. Atq; heres iste non potest adire hereditatem, ex quo est heres iste conditione, vt diximus supra, sed mulier illi est, quia adit. Ergo heres falcidia de herede non potest. Hac cōsideratio Pici, d. omniū mulierem est illa, quia hereditatem adit, vera omnino non est, non foliū in terminis, in quibus loquitur Castrensis, sed nec in terminis questionis, de qua loquitur ipse Picus. At incipiendo ab ipso Pico, loquitur in caſu questionis, de qua differimus supra in tertio articulo fecundi capitis, quando scilicet testator in iuris uxori viuifructu, & post eius mortem in iuris heredē omnium honoris filium propriū. Hoc in caſu fallit cōfideratio Picipius. Ita hereditatis uxoris viuifructus non est legataria, sed heres ista quo ad proprietatem, secundum aliquorum opinionem, vt reālē in d. 3. c. 1. C. dicitur, ergo non sit legataria, non est disputandum de detractione falcidie, vt clari. Si. 45.*
- Si vero est tolum alimentaria, ut alij scripserunt, non etiam est locus falcidie: cum hereditas non minuitur ultra dordanum: nec locus est posse dispositioni d. omniū. Non etiam vera est cōfideratio Pici in terminis questionis, de qua respondit Calm. d. conf. 4. 59. quando scilicet vxor est legataria viuifructus: quia non potest ipsa adire hereditatem, vt Pico sensu. Non etiam verum est quod scripsit idem Picus d. 4. Titia. num. 10. ver. aut ver. m. 1. mulier visiter, cum dixit, quod si extraneus heres hereditate potest mortem ipsius mulieris adire hereditatem, detrahē potest falcidiam. Hoc etiam (vt dixit) verum non efficaciter res illae adire non potest hereditate pendente conditione & finiter potest: offici posse & administrari honorum. Non tamen (vt supra explicauit) conseq̄uē potest aliqua commoda hereditatis, & conseq̄uēnter non falcidiam sibi eius fructus deducere poterit.*
- Quartus est caſus huius tertiū capitis, quando testator tunc legati reliquit viuifructum vxori, cui cohæredem dedit in re particuli. Deinde post mortem ipsius uxoris in finitimi extranei heredem vñiuerſalem. Hoc in caſu primū dicimus legatum ipsius viuifructus fulciri. Cu[m] heres illa in re certa, nullo alio existente herede viuifructus ipsa muliere, adire possit hereditatem, s. i. lex factio proponebatur. ff. de her. infi. quandoquidem nullo existente herede vñiuerſali illi totum conseq̄uēt. I. q. vñt. C. de her. infi. Et ipsi heresi huius caſus ita scripsit Alex. in additione, ad Batt. in l. 47.*

in fin. C. de baret. in fin. Eum in conf. 2. et nro. 16. & in conf. v. v. 22. lib. 3. et. Parvo. 4. 5. Tit. nro. 97. vsufructu[m] fideicommissariu[m] est. a. p. m. restituens locum. Dicimus. & secundo, h[ab]et mulier enim capere legatum viufructus manu ipsius hereditis in re certa, cum ut diximus censeatur, ex viufructu effectus hares in totum. Dicimus ge tertio, h[ab]et haeredem in re certa sic debet effectus haeredem in totum tenet post mortem mulieris per fiduciū coniugium reflato; recte illi haeredi viufructu falcato potest aliud mulieris obitum.

Quartum est caput huius diputationis, quod illiceret solutor influens vxorem in omnibus bonis suis in vita sua tunc & post eius mortem influens extraneum. Hoc in capite dicimus primū, mulierem hanc, detracta illatempore mentione, esse hereditate, sed tamen gravatum onere fideicommissari erga extraneum illa haeredem institutum post eam mortem. Ita si p[re]ferat ag[re]m. in conf. 50. in fin. lib. in fin. à parte impr. m. 2. lib. & p[ro]p[ri]et. & in. haeredem ex dies. res p[ro]p[ri]et. dubitata de base. lib. 3. Conf. in L. certi iuriu[m] s. C. de te- gl. mil. Atre. in d. lib. 3. conf. 1. et. in. extremon. m. 12. C. de hered. res. Soc. fin. in conf. 4. s. m. 2. lib. 1. Dec. in conf. 27. s. m. 2. & Pac. in d. 5. Tit. nro. 16. in fin. vers. aliquando & vt.

Ex humi quidem casum intelligunt Imola & reliqui nisi coniecuris conflict, testatorum voluntate reliquere vxori (solum) administrationem dum vivetur, & dare sibi coheredem.

Extenditur primò hic casus, vt locum habeat etiam quando testator simpliciter dixit, se inflatur ex vxori summa hereditate viufructu[m] in eius vita: atq; ita non dixit, in omnibus bonis, & post eius morte voluit bona omnia pleno iure & sine aliqua diminutione aliquid Trebellianica peruenire ad haeredem extraneum. Floc etia[m] in causa mulier hac dictur h[ab]et t[em]p[or]is ad proprietatem, quā quod ad v[er]um fructum. Ita in specie redditus Cephalus in conf. 47. m. 5. & m. 6. Et hoc quidem caret probatio dubitationis: tum quia testator illi dixit, se eam inflatur haeredem viufructu[m], quo nomine appellari non posset, si in viufructu tātum diceretur inservit etiam quia voluit ipse testator, mulierem in hac testator restringere totam ha[er]editatem pleno iure. Et dem[onstr]at, quia voluit, nullus fieri posse Trebellianica detractionem, id quod significat haeredem illi viufructu[m] gravatum per fideicommissariū reflatu. Et quanquam dixit testator, se inflatur in eius tua tantum attamen non sit, quia censeatur hares in totum & perpetuo, vel quia temporis dilatio tollitur, & pro non adiecta habetur, vel & recessu, intelligitur mulier hac grava per fideicommissum post mortem suā reficietur ipso extraneo, sicut erat prohibito detractionis Trebellianica, & verba ipsa communia, quibus vocata fuit illa extraneus, significant.

50 Extenditur secundum, vt locum habeat etiam quando testator post mortem vxoris inflatur loca pia, vt hospitale, vel Ecclesiasticalium, vel pauperes. Nam & tunc mulier dictur in rotum haeres, sed tamen grossa fideicommissaria erga ipsa loca pia. Ita Bald. in miles ita. in impr. ff. de testam. mil. in Lib. quād pauperib. m. 27. C. de res. & in. et. in. extremon. m. 1. 3. C. de hered. m. lib. Corn. nro. 6. Capr. in hereditatum. m. 7. ad legem Falcid. Dec. in L. certi iuriu[m] fin. lib. 2. & in conf. 27. s. m. 2.

P R A E S V M P T . C X L I I .

Vsufructu legato, quibus ex rebus legatus præsumatur.

S V M M A R I A.

- 1 Vsufructu quando ei[us] legatus, ex quibus rebus præsumatur legatus. Quod quando ei[us] legatus vusufructu immobiliu[m], quā perpetua erat testatoris, & multa restitutions sibi, præsumatur legatus vusufructu ex quibuscum, bonis ipsius testatoris nro. 2.
- 2 Immobilia censeatur etiam redditus pensiones annue, dummodo perpetua sunt.
- 3 Vusufructu regulariter non debetur ex bonis fidelib. effe[n]t enim quodammodo alienatio. m. 6.
- 4 Vusufructu regulariter non debetur ex bonis fidelib. effe[n]t enim quodammodo alienatio. m. 6.
- 5 Vusufructu multa disponere potest de feudali in praeditio domini, vel agnatorum ad quos feudum renenti debet, si feudum est ex pacto, & prouidentia. nro. 9.
- 6 Et illae nre præsumuntur, quod non facere non potest.
- 7 Bonis fidelib. non debetur propriis bonis vusufructu, sicut in feudiis redditus.
- 8 Fendu[m] ex p[ro]p[ri]etate & prouidentia est omnino alienabile.
- 9 Vusufructu relinquit & consuetu[m] non potest de bonis emphectoicis, que manec. Praesumpt.

sunt ex p[ro]p[ri]etate p[re]dicta.

- Nec in employtheis hereditatis & sic alienabilis nro. 11. & s[ic] s[ic] ut iniquum cogitari posset, & relinqui ex bonis fidelib. effe[n]t. cetera. 12. Rega fidei omni[u]s supposita non dicuntur esse possidentes, sed aliena, cetera sunt alii res tenuenda. 13. Vusufructu in posse confitunt in bonis mobilibus. 14. Reddendo & emendando rogationem & praeturbacionem metu[m] contineantur in legato vusufructu omnium bonorum, nam, præturbacione turbat consumerantur. id. 15. Vusufructu nonquid confessu posset in turbis, & aliam, que res inter mobilia, nec inter immobilia continentur. 16. Vusufructu omnium bonorum legato, censent etiam legatum nonnuminum debitorum vusufructu. Item & Calendarium, quo d[icitur] est liber rationem, in quo nomina debitorum continentur, nro. 18. Intelligi si similitudine sit legatus vusufructu omnium bonorum; secundu[m] si d[icitur] d[icitur] bonorum mobilium & immobiliu[m], nro. 19. 20 Nomina debitorum non continentur sub nomine mobilium vel immobiliu[m]. 21. Vestigialium redditus continentur inter fructus iuriuum & alienacionem, qui continentur in legato vusufructu omnium bonorum. 22. Leude[n]da continentur inter fructus iuriuum & alienacionem, & continentur in legato vusufructu omnium bonorum.

R Equirit hic locus, vt explicemus, quibus ex rebus præsumatur legatus vusufructus. Plura hac de re scriptis post alios

Plicu[m] in l. Titia. nro. 18 & multis sequenti, de legat. 2. & Manica in commentariis de concepcionis viufructu[m] relictu[m], lib. q[ui] t[em]p[or]is. Ego vero tunc capita confitum, quorum primum est de viufructu rei immobiliu[m], secundum, rerum mobilium, tertium iuriuum & actionum. Et quid arinet ad primum caput vusufructu bonorum immobiliu[m] distinguo aliquot casus.

Primum est casus, quando l[egatus] est vusufructu immobiliu[m], que perpetua erant testatoris, atq; ita nulli restitutioni subiecta. Hoc eti[us] indistincte & vusufructu quibuscum, ex bonis illis testatoris relatus præsumuntur. Ita fini controverserit intelligi potest lex. omnium. 1. a. de vusufructu & quemadmod. quis via cuius verba h[ab]et f[ac]tum. [Omnium] bonorum vusufructu posse legari, nisi excedat dodrantis estimationem, &c.]

Et rursum cum inter immobilia comprehendantur etiam redditus & p[ro]p[ri]etates annue, dummodo perpetuas sint; sicut post Alex. Casanu[m] & Anf[er]eriu[m] scripti Rebuff. in. monendum de verb. signific. ob id, legato vusufructu immobiliu[m] continentur & i[r] redditus & ha[er] peniones, vt respondit auch. in conf. 3. nro. 1.

Secundus est casus, quando bona, quorum vusufructu legavit testator, subiecta sunt restitutioni, sicut sunt bona fidelia, emphyteutica, & fideicommissaria, de quibus singulariter differendum est.

Ex bonis feudalibus regulariter non debetur vusufructus, cu[m] nec relinquiri possit. Ita in specie p[re]feratur gl. in c. s. in verb. alienatio, de capitulo Corradi. Alex. in conf. 18. nro. 2. lib. 1. Gez. in conf. 47. nro. 13. Paris. in conf. 9. nro. 3. lib. 2. Paulus Picus in l. Titia. 9. Titia. nro. 12. 2. lib. 2. Boer. in g[ra]m. nro. 4. & altera p[ro]p[ri]etate congruit & probatur. Nisi in conf. 9. nro. 2. Idem scribit Boer. in q[ui] 95. & manifestissime ac in specie magis Paris. in conf. 9. nro. 4. lib. 2.

Et huius quidem tentativa & traditionis ratio ea est, quia de feudali in post mortem suam disponere potest, & illius in p[re]dictiū iudicium domini, vel agnatorum, ad quos feudum ipsum retinetur & deuolet debet, cap. 1. ingria, de successione fidei. Porro relinquere facti constitueri vusufructu est quedam alienatio. Lvt. Cde. 6. reb. alien. non alien. Ergo non potest testator legare rei feudalis vusufructu. Et consequenter nec voluntarie diciatur: cu[m] nemo vel præsumatur quod iure facere non potest.

Et accedit, quod cum testator reliquerit vusufructu bonorum suorum, non intellexit etiam de bonis feudalibus, ex quo eius bona dici non possunt, sicuti p[re]feratur Alex. in conf. 11. col. 1. lib. 4. 1af. 1. Gallus. 9. quidam recte. n. 42. de libe. & posib. Soc. fin. in conf. 7. nro. 5. lib. 3. & Dec. in conf. 139. in fin.

Et hoc sentitur est Paris. in conf. 7. nro. 4. lib. 1. Carterum predicta locū habent in feudiis ex pacto & prouidentia, quia omnis in alienabilitate sum, facti vero in feudiis alienabilibus, sicuti sunt fidei noua, & hereditaria, et in specie declarat. Picus in d. 9. Titia. nro. 123. p[ro]p[ri]et. hec coni. & ver. 2. videtur. Est conferunt que c[on]spicere scripti in conf. 16. col. 3. & 4. lib. 2. vbi differunt, de quibus feudi disponere possit pater in p[re]dictum filiorum & agnatorum.

Vuu 2

Debo-

- 20 De bonis temphytici idem dicendum est, nempe quod in his, qui non sunt alienabili, quippe que concessa fuerunt pro le filiis & descendentiis, atq; ita eis dicuntur ex pacto & prouidentia in his inquit reliqui & constituti non potest vifusfructus. Ita in specie Piso in d. 6. Titia in d. 52. verf. quid. autem.
Sic etiā intelligendi sunt Roman. in sing. 626. Tu se, Fran. Crem. sing. 25. & alij consigli a Tiraq. intr. de retrauti conf. 6. gl. 7. num. 42. & in specie magis Parisian. conf. 9. nu. 7. & 8. lib. 2.
- 21 Si vero d' empheytice ei hereticiari atq; ita alienabilis constituti atq; reliqui potest ex eis vifusfructus. Ita in specie affirmatur Alex. in conf. 12. lib. 1. & in 3. d. 4. ex contrario. sed per gl. de aco pessi. & ibid. te. Conf. 5. Piso in d. 6. Titia in d. 5. & alijs multi consigli a Tiraq. in d. gl. 7. num. 42. qui hoc in causa sunt intelligendi.
- 22 De bonis fideicommissi i habebit, dicendum est, quod aut si-de-commissum crat reliquiduum haredi in fluxu ab hoc testatore, qui bonorum suorum vifusfructum legavit. Hoc casu non solum potest testator iste ei reliquiae, sed etiam volunt. Ita responderent in specie de eodem casu interrogati. Atq; in responsori. Resoluenda de dicto test. 1. & Soc. in in conf. 1. 1. & 13. li. 4 sic gang. Alba. in conf. 17. nu. 6. & De causa conf. 37. nu. 12. lib. 1.
- Et huic quidem sententia tanta manifesta est ratio, quia hereditati bona non differunt a bonis ipsius testatoris cum sequitur de illis ac de his testari & disponere potest: quemadmodum supra in praesumptio explicatum.
- Si vero fideicommissum est alter quam haredi restituum, dicendum est testatore in dubio non prasum violuisse reliquie vifusfructum horum bonorum. Ita se ferunt Socin. imm. in conf. 65. n. 22. lib. 4. Paris. in conf. 8. nu. 1. lib. 1. & aperte Crem. in conf. 50. n. 15. lib. 4. Easratione precipua isti vifus fructus, quod cum testator reliquerit vifusfructum bonorum suorum, inter illa non continetur, tur bona fideicommissum suppedita, ex quo non dicuntur ipsi testatoris propria, sed aliena, nempe altera reliquida. In vnu ex familia. d. 2. & Litteris. C. ad legem fidelium.
- 24 Secundum est, si parsionis infor. caput, quod versatur circa vifusfructum bonorum mobilium. M. Cice. inquit Ale. lib. 7. parer. c. 2. libro Topicorum ad Trebatium invenit omnifundatum, scritum. Non debet, inquit, mulier, cui vir bonorum suorum sibi fiduciam legavit, cedat vifusfructus. & olearij plena reliqua, patare ad seid pertinere: vifus enim & non alijs legato est. Quod Ciceronis sententia (subiungit Alciatus) potuit tempitate sua oblectari tamquam verafiede cum verafiede confitum deinde sicutur, ut carum quoque rerum, que vifu consumuntur, legari vifusfructus possit, & cautione proprietario succurratur. I. & 2. ff. de fiefis etate carum ter. quia vifusfructus, & 6. constitutio. Inf. de vif. dubium non est hodie nos allo iure via, & propter verborum generalitatem, menteque testatoris etiam vini & olei vifusfructum vxori debet. quod & Cerditius Scavola sententia videtur. Littera mea. gl. de vif. n. 1. Acta. Qui manifeste sentit conjecturalem esse eadem. Et hanc quidem vifusfructus non propriæ, sed impræcipiæ appellatur a Caio n. 1. 4. ff. de vifusfructu carum rerum. & in futuni. m. d. 6. conf. 17. Non enim vifusfructus legato proprio agitur de transendo domino, factit transferre in hoc rerum mobilium vifusfructus, qui nullus efficit, nisi res consumi, vel alteri tradi posse.
- Legato itaq; vifusfructu bonorum, debetur & vifusfructus pecunie, cum & in ea vifusfructus consilat. d. 2. & d. 4. constitutio. & ex nostris responderant Alex. in conf. 18. nu. 7. lib. 3. & Soc. in conf. 9. nu. 3. lib. 1.
- 25 Sic & redditus emolumenta regatorium & protocollorum notariorum continentur in legato vifusfructus omnium bonorum. Nam sicuti protocolla inter mobilia communiquerantur, ita redditus, qui ex eis proueniunt fructus nomini, & si impræcipit obtinent. Ita in specie scripferunt Bald. in l. 1. numer. 18. C. de fructu. & latrone expensi. & in l. ducenti. 9. si vir & fili matr. & ibidem Alex. nu. 5. & Iaf. nu. 4. qui satiscunt rationibus & argumentis Bar. Cast. & Roman. qui contraria opinione contari sunt, & quos v. i. sunt feci Boer. in quest. 224. num. 4. & Franc. Marcus in q. 35. lib. 1. parte.
- 26 Tertium est huius disputationis caput, quod respicit vifusfructum turium & actionium. In his enim & vifusfructus constituti potest, tametsi nec mobilium, nec immobilium bonorum rerum, nomine continetur, cum sit tercia quadam species, quae aklamata sunt. Ita sunt.
- 27 Legato ita bonorum omnium vifusfructus, debetur etiam vifusfructus nominum debitorum: sicut scripferunt Bart. in l. 7. cor. 1. & l. 1. vnu. 5. ff. de vif. fructu. lega. Auctor in conf. 3. n. 2. C. in conf. 17.
- nam. 11. libr. 2. Paris. in conf. 9. 4. num. 10. lib. 1. Titia. in conf. 197. num. 4. Petrus Rebiffé in l. 1. 2. invenientur de verbis signis. Quam sententiam manifeste probat d. 1. vxori mee: vbi legato vifusfructu omnium bonorum intelligitur etiam reliquit Kalendarium quod est liber rationum, in quo nomine debitorum continentur. I. quod. in prim. de l. 2. & declarari sopravigeat. ... ex Ustensimo in conuertio verbis in istis in verbis, & Calendarium. Ex summi fructum nominatum debitorum legari potest probat. 3. ff. de vifusfructu earum rem vnu conutum.
- Ceterum hoc intelligitur, quando simpliciter reliquit suis fructus omnium bonorum, focus vero in lib. bonorum mobilium & immobiliarum. Nam tunc non continetur vifusfructus nominum debitorum: sicut in specie scripferunt Bart. in conf. 42. lib. 1. Gilm. Petri. lib. 1. relationem etiam inter confite Baldi in conf. 42. lib. 2. I. in lib. 2. Dies Pia. 6. in contradictione, ff. de re iud. Paris. in conf. 20. num. 6. lib. 2. 3. in conf. 1. 1. 1. 1. lib. 1. & in conf. 79. nu. 1. lib. 2. Silvius in conf. 37. n. 1. Crat. in conf. 300. in 3. & Rebiffé in d. 1. invenientur. Et huius traditio nis est etiam ratio, quia debitorum nomina, vt tertia quadam species bonorum non continetur sub nomine mobilium & immobiliarum. I. quoniam Testator, ff. vif. ff. de pecunie & lat. tradit Rebiffé prestat in loco.
- Inter fructus stirium & actionium continentur etiam redditus vifusfructus, & ob id legato vifusfructu bonorum omnium continentur etiam iij redditus. Ita in specie affirmatur Bald. & Cest. in l. 1. C. de vif. Piso in d. 6. Titia nu. 1. & 2. Silvius in conf. 37. n. 1. Crat. in conf. 300. in 3. & Rebiffé in d. 1. invenientur. Et huius traditio nis est etiam ratio, quia debitorum nomina, vt tertia quadam species bonorum non continetur sub nomine mobilium & immobiliarum. I. quoniam Testator, ff. vif. ff. de pecunie & lat. tradit Rebiffé prestat in loco.
- Inter fructus stirium & actionium continentur etiam redditus vifusfructus, & actionium, & ob id legato vifusfructu bonorum omnium continentur etiam iij redditus. Ita in specie affirmatur Bald. & Cest. in l. 1. C. de vif. Piso in d. 6. Titia nu. 1. & 2. Silvius in conf. 37. n. 1. Crat. in conf. 300. in 3. & Rebiffé in d. 1. invenientur. Et huius traditio nis est etiam ratio, quia debitorum nomina, vt tertia quadam species bonorum non continetur sub nomine mobilium & immobiliarum. I. quoniam Testator, ff. vif. ff. de pecunie & lat. tradit Rebiffé prestat in loco.
- Vifusfructarius an & quando ex presumppta mente testatoris tenetur solvere as alienum a testatore reliquum.
- P R A E S U M P T . C X L I I I .
- Vifusfructarius an & quando ex presumppta mente testatoris tenetur solvere as alienum a testatore reliquum.
- S V M M A R I A .
- 1 Vifusfructarius an & quidem teneatur solvere as alienum a testatore contrarium.
- Quid quando testator illi reliquit vifusfructum sua hereditatis, teneatur solvere ipso as alienum. num. 2.
- Idem quando reliquit illi vifusfructum vnu quota hereditatis. num. 3.
- Et inquinus bivisfructus vifusfructarius tenetur solvere a. as alienum ex ipso vifusfructu, vel potius ex suo proprio. num. 4.
- 5 Vifusfructarius non tenetur solvere as alienum, si testator reliquit ei vifusfructum certorum rerum.
- Idem si legavit vifusfructum bonorum mobilium & immobiliarum, vel partis eius. num. 6.
- Idem, si legavit rem certam plenarie iure proprietatis & vifusfructu, num. 7.
- 8 Vifusfructarius an teneatur solvere as alienum, quando testator reliquit vifusfructum omnium bonorum, & num. 8. seq.
- 9 Kalendarium, id est liber rationum, in quo nomine debitorum scripta sunt, ob legato vifusfructu omnium bonorum continetur.
- 10 Vifusfructarius non tenetur solvere as alienum, sed hares quando testator legavit vifusfructu dimidio vel tertio p. r. r. bonorum suorum.
- 11 Idem quando testator legavit vifusfructum rerum suorum aliquant vel partis carum. num. 11.
- Idem quando concurrent caro & terra, quidem concipiatur testatore non bis as alienum solus ab ipso vifusfructu, ut vifusfructus efficit in aliis, si ex eo solvere as alienum. num. 12.
- 13 Hoc quibus ex bonis solvet as alienum, an ex suis propriis, vel potius ex hereditatis, quando testator reliquit alteri vifusfructum eiusdem personarum bonorum.
- 14 Hoc dicuntur de dicto re alieno.
- 15 Hoc tantum potest dici abore ex bonis hereditatis, quantum sufficiunt post creditoribus, etiam si ex annuo hares testatoris a morte post mortem eius vxor relata vifusfructus.
- 16 Idem quando testator reliquit ipsi vifusfructarius plenum & integrum vifusfructum, num. 16.

Liber Quartus.

- Et extenditur etiam si sit hares ex patrimonio proprio solutus, quia potest deducere ex bona testatoris quantum ipso numeratis, numeris 17.
- 18 Vfiusfructarius tenetur solvere debita testatoris annua, & sic etiam legata annua alia vero legata hares tenetur adimplere.
- 19 Hares in solutione autem alieni quid ferente debet ut alienanda bona testatoris.
- 20 Hares tunc non potest diffundere ex bonis hereditatis quicquam pro solutione ari alieni, quando coniectura constat, testatorum nullus bona sita hereditatis has pro causa alieni, sed hares tenetur ex proprio patrimonio solvere: & quibus coniectura id constate peccati numeris 19.
- 21 Vfiusfructarius non est molestus ab herede pro solutione ari alieni, quando testator volunt ipsum tenet ad aliquam onera, ad quae alias non teneretur.
- Idem quando testator prohibuit detractionem alienum quartum, vel portione ex ipso vfiusfructu, & subiectum detinere, vi habeat vfiusfructu totum & integrum vfiusfructum numeri 22.

- 1 D I S P U T A R E etiam tolet in hac materia & tractatione vfiusfructus legati, an & quando vfiusfructarius a testatore v*l*
ilius tenetur solvere as alienum ab eo contractu. Quia in
re, dicam quod sentio, distinguo atque constituo aliquot casus.
- 2 Primus est, quando testator reliquit legatario vfiusfructum
sua hereditatis. Hoc fanè sicut certum est, vfiusfructuarium teneri
solvere as alienum. Ita responderunt Bar. in l. vlt. num. 2. ff. de vfiusfructu.
Mat. in notab. 4. Rui. in conf. 4. num. 3. & in conf. 1. col. pen. lib. 2. P.
in l. Tita. 9. Tista. num. 12.2 de l. 2. Gualdensem Benedictum in e. Rayn. in
verbis. Et cetera bona, p. 3. de ref. & Dida. in lib. 2. x. ref. e. 2. num. 3. & x. ref. p. 6. sent. In modo affirmarunt Bar. & Guellemus Benedictus
practicus in locis, e. 2. num. 1. versi. 2. conel. habere locum etiam quidam
reliefus sicut vfiusfructus vnius quod hereditatis, puta vnius ter-
tiae, vel quartae partis, & idem dicitur Fran. Marcius in q. 8.2. nu. 2. in
1. parte.
- 4 Carterus non satis clarè explicarunt prædicti interpres an hic
vfiusfructarius tenetur solvere as alienum ex ipso vfiusfructu, hoc
est ex redditibus bonorum, vel potius ex suo proprio fidei qui-
dum vno verbo Bar. solvere debere ex suo proprio, ex quo subiun-
xit, quod extincto vfiusfructu ipse fuit eius ligeres co-
solidationis tempore deducere poterit quod solvit. Quia tradicio-
nis inquit Didacus iure non probatur, est tamen sequitur collen-
tanea. Ego significo sic esse interpretandum, si vfiusfructuaris co-
etus fuit a creditoribus, solvere ex proprio, solvit. Est deinde si non
percipitur fructus, ex quo tantundem consequi non potuerit, residuum
poterit ex proprietate secundum Bart. rectinere, si verò pot fructus,
vel plus percepit, nill amplius deducere & retinere ex proprietate
Poterit. Et, si recte perpetratur, ita declarat Rui. in conf. 4.1. n. 2. 2.
- 5 Secundus est casus, quidam testator reliquit vfiusfructum cer-
tarum rerum, ut patet illus, & illius fundi. Hoc fuit caseu clarum
est, vnius vfiusfructuarium non teneri solvere as alienum creditu-
ribus: sicut responderunt Bar. in d. l. vlt. num. 1. ff. de vfiusfructu. lega. Atret.
in conf. 16. Cofir. in conf. 29.4. In causa, que veritatem Bonon. col. vlt. lib. 2.
& Dida. in d. c. 2. num. 1. adductiles. d. l. vlt. de vfiusfructu. 1. & l. 5. s. fha-
ref. ff. sed Trub. Et hic quidam casus i locum habet etiam quidam te-
stator legatus vfiusfructum bonorum mobilium & immobilia,
vel partis corum. Nō adhuc vfiusfructuaris iste, cum per particulare
legatarium dicatur, non tenetur solvere as alienum, nec pari rem
aliquam mobiliem, vel immobilem alienari ab herede pro ari
alieni solutione. Ita probat l. vlt. ff. de vfiusfructu l. & tractat Fran. Mar-
cius in d. q. 8.2. n. 3. 1. part. & accedit Dida. in d. c. 2. nu. 3. qui eiusdem
7 sententia concensit Bartomio, & Daciano, & Gualdensem. Ut rursum his
casus procederet multò fortius, quando testator legatus re centa
pleno iure proprietas, & vfiusfructus. Ita Cofir. in d. conf. 29.4. col.
Vlt. vers. 1. & idem efficit.

- 8 Tertius est casus, quando testator reliquit vfiusfructum om-
nium bonorum. Hoc in causa vnius fuit opinio eori, qui dixit rursum,
hunc vfiusfructuarium teneri solvere as alienum: fuit autem Bar. in d. l.
vlt. num. 1. ff. de vfiusfructu. lega. & in Lapi. fuit. de l. 2. Bal. in conf. 23. in fi.
lib. 2. & in conf. 47. l. 3. Præc. Papen. informa labelle, quo agunt ad de-
tem. in vers. 1. & leg. aut. col. 2.
- 9 Et si quidem morti fuit tem. l. vlt. mense. ff. de vfiusfructu lega, quo
loci quidam respondebant. ut interpretabam. l. vlt. num. 6. legauerat. &
qui fuit. de l. 2. Et L. et Hosius. in commentariis verbis suis intuvi-
menos. Praefupt.

PRÆSVMPT. CXLIII.

- tertio, & aliendarium. Carterum cum in Kalendario solum scriberetur
tituli doctores, affirmat quidam Scuola legata illi hunc vfiusfructus
bonorum omnium exigere posse pecuniam in Kalendario scriptum
et ex ea vfiusfructu habent: non tam responsum Scuola, v*l*
vfiusfructu hunc teneri solvere as alienum. Altera atq; ita secun-
da fuit opinio. quod vfiusfructuaris iste non tenetur solvere as
alienum. sed illius solutionem pertinere ad heredem. Ita Bald. in
conf. 1. circa dubitationem prædictam, lib. 2. & in conf. 2. super 1. in fi.
lib. 5. Cofir. in conf. 1. ff. fin. autem, C. de bonis que libera. & in conf. 29.4.
in cap. 2. que veritatem Bonon. num. 2. lib. 2. Alexand. in lib. 1. ff. fin.
ff. soluto matrum & in vfiusfructu. ff. ad legem Falcid. Barba. in conf. 7. col.
3. lib. 4. Gofir. Papa in q. 5.4. Rui. in conf. 21. nu. 1. lib. 4. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.
2. ff. ad legem Falcid. Det. in conf. 4.8. mat. in conf. 5.6. nu. 3. & in conf.
9.0. 3. 1. 1. Durans in tract. de arte testandi. in tit. de legatu. cont. 2. 2.
Bell. in conf. 7. mu. 1. Cras. in conf. 15.6. nu. 12. & in conf. 18. mu. 1. Franci.
Martini in d. q. 4.2. nu. 5. in 1. part. & Dida. in d. lib. 2. variar. resol. 6. 2.
nu. 4. Quæ sane sententia probatur tex. l. vlt. ff. de vfiusfructu. lega. & l.
vfiusfructu. ff. ad legem Falcid. vbi as alienum deducitur ex bonis,
cibus vfiusfructus legatus est. Quæ sane deductio a ipso herede
v*l* statim dicimus.

Excedunt primò hic casus, vt locum habent etiam, quando
testator legatus vfiusfructum dimidiat, vel tertie pars honorum
suum. Nam adhuc idem dicendum est, quod si libet non vfius-
fructuaris, sed heres tenetur solvere as alienum. Tamen in con-
cidentibus est. Ita Bart. in d. l. vlt. num. 5. ff. de vfiusfructu. lega. & communè esse
testator Dida. in d. c. 2. num. 2. qui & huic sententiæ recenti Bart.
in l. q. qui fuit. ff. 6. fin. lib. 2. d. 2. qui tamen Bart. non loquitur de
vfiusfructu patris honorum, sed de parte ipsa proprietatis.

Excedunt secundò hic casus, vt locum habent etiam, quando
testator legatus vfiusfructum rerum suorum absolutè, vel patris
earum. Nam adhuc idem dicimus, nempe vfiusfructuum non ter-
neri ex suo vfiusfructu solvere as alienum, sed herede ipsum pri-
oritate debere. Ita Bart. in d. l. vlt. num. 3. ver. aut relinquitur ff. de vfiusfructu.
l. & idem Bart. hos sentit in l. non amplius. ff. vlt. col. 2. ver. oppono 2. de l. 1.
ex illo text.

Et predicta communis sententia locum habet multo magis,
quando concurront coniectura, quibus coniugitur, testatorum v*l*
siles as alienum solui ex ipso vfiusfructu. Et vna quidem est coni-
ectura, quando vfiusfructus redderetur inutilis, si ex eo solueretur
as alienum, quod forte est ingens. Ita alex. in vfiusfructu. num. 3.
ff. ad legem Falcid. Gofir. ad. in conf. 9.4. numer. 26. & Bellon. in d. conf. 7.
num. 2. & num. 3. ff. & lecunda coniectura, quando ex alijs testa-
torum partibus constitutis, testatorum v*l* solui alia debita ab
ipso herede. Ita responderunt diem Rui. in conf. 41. colum. 3. lib. 2.
Bellon. in d. conf. 7. numer. 3. versi. 2. principaliter. & Cras. in conf. 15.6.
num. 1.

Ceterum dubitari ostendit, quibus ex bonis heres i*l* foler-
te alienum, an ex suis propriis bonis, vel potius ex hereditatis:
cuicunque disputatione magna est virilitas. Nā sibi potest
ex bonis hereditatis, vfiusfructuarium tanto timore redditus ex
legato ipso coniecturati eocéra vberiores percipi, si heres
ex propriis suis bonis numerabit. Hac itaq; de dubitatione duae
fuit opiniones, quarum una fuit Baldi in conf. 23. Titi in testame-
to. col. 1. ver. 2. quærator. lib. 2. & Gozad. in conf. 9.4. nu. 22. qui exili-
marit, heredem soluere debere ex propriis suis bonis. Quæ qui-
dem opinio nec iure, nec ratione solida probatur.

Altera fuit opinio etiam, qui rectius censuerunt heredem
potest alienare totes bona hereditatis, quod sat erit pro avris
alieni solutione. Ita fuit Bald. in conf. 2. lib. 1. & in conf. 8. 2. in fin.
lib. 5. Cofir. in conf. 29.4. In causa que veritatem Bonon. numer. 3. & in
conf. 19. Dubium de quo, est vlt. lib. 2. Alex. in vfiusfructu. ff. ad legem
Falcid. Semin. Semin. conf. 19. num. 2. lib. 1. Rui. in conf. 41. numer. 22. &
in conf. 31. num. 30. lib. 2. Det. in conf. 4.8. in conf. 19. col. 2. vlt. 1.
& in conf. 6.6. in fin. quo loci testatur, q*uod* communis opinio. S. 501. l. 1.
in conf. 19. numer. 1. & 10. lib. 1. & Paris. in conf. 6.6. colum. pen. lib. 2.
Cras. in conf. 15.6. colum. 1. 28. att. in conf. 7. num. 1. Franci. Martus in d.
q. 4.2. num. 3. att. 1. part. & Le. Leud. in conf. 8. num. 2. lib. 2. & verè idem
fenserius Pisus, Fabius & Bellon., quo statim committunt absum. Et
probatur predicta communis sententia text. l. vlt. ff. de vfiusfructu
lega. vbi iuriscons. differentiam constituit inter patrum vfiusfructu
et certum rerum & legatum vfiusfructu bonorum. Et inquit
as alienum ex bonis deduci, quando legatus fuit vfiusfructu bonorum.
Heres ergo tenetur soluere hoc as alienum; c*u* proprietas
bonorum à testatore ei relictorum administratio adsum
pertinet.

Vuu 3

Probat

Probat & secundò t. ex l. vñfructu. ff. ad legem Falcidiam. cuius verba hæc sunt. [Vñfructu bonorum legato, et alienum ex omnibus rebus deducendum est, &c.]

Accedit tertio ratio, quod bona dicuntur, deductio a re alieno, l. subhigation. §. bona de verbis suis. Et ergo prius deducendum est alienum: aliqui vñfructuarium perciperent continet modi ex bonis alienis, et quod est dictum de arte alieno, idem est descendit de legatis a testator et reliquo, ut pro eoru solutione tenetur vñfructarius iste pars, quod vendantur tot ex bonis, quod sufficerent possint ad solutionem ipsorum legatorum. Ita Crat. in conf. 17. & Did. in d. 2. num. 7. ver. 2. Ceterum si legato ac cetera opinione contraaria Cornei in conf. 19. lib. 4.

Excedunt primò t. predicta communis sententia, vt locum habeat etiam co causa, quidam mulier fuit relata vñfructuaria à matrimonio, & post eius mortem extraneus heres institutus fuit. Nam adhuc ex bonis ipsi hereditatis tantum potest dilibrare heres quantum satisficeret possit creditoribus. Ita supradictum Picinianum. Tunc 9. Tinea, num. 13. de l. 2. Robt. in conf. 16. col. 1. & Bell. in d. conf. num. 4. & 5.

Extenditur secundò t. communis hac opinio ut locum habeat etiam quidam testator, celiq[ue] ipsi vñfructuarium plenū & integrū vñfructuum. Nam abhuc poterit heres alienar e ex bonis hereditatis, ut fariscatur creditoribus. Ita respondit Rat. in conf. 1. m. 12. lib. 2. & idem sicut Bell. in conf. 7. & 8. 6. Nec reputari consideratio Crat. in conf. 9. lib. num. 2. differentia, cum dixit quod si testator reliquit vñfructuarium, & proslabit a herede molestatum inferri in fructu omnium bonorum ipsi vñfructuariorum, relictorum, ipse vñfructuarius consequi integrum vñfructuum, sine aliqua detractione poterit, sicut dictum graunum fideicommissum contrahere non potest. I' rebelliancum, cum testator cum grauauit restituere totam & integrum hereditatem, ut infra sùlo loco dicimus. Hæc sanè Cratetius consideratio vera non est, ita quidam sententia testator ex bonis suis quidam deducatur, soluto tamè prius erit alienorū bona dicuntur eo soluto. l. subhigation. §. bona. de verbis suis.

Ex bonis itaq[ue] verè testatoris capere debet fructus hic vñfructuarium, nec in eo molestia aliqua affici debet. Quod autem pro seris alieni solutione deductio proprii ipsius testatoris non erat, sed creditorum. Excedit tertio, t. ut locum habeat etiam si ipse heres ex suo proprio patrimonio solvit. Nam abhuc poterit deducere ex bonis testatoris quantump[er] numeratus. Ita respondit Soc.

Iun. in conf. nov. 15. 16. & 17. lib. 1. t. quoniam in probat. Declaratur prius hic casus, ut locum non habeat quod ad debita testatoris annua. Nam hæc vñfructuarium iste solvere debet: sicut de legatis annuis quorum solutio pertinet ad vñfructuarium, ut post alios tradunt. Iaf. in l. col. 4. ff. ad Trebel. Reland in d. conf. num. 17. lib. 2. quod alios placet referentia verò legata praefaci debet heres, ut post multis scriptis eo loci Bal. num. 26. & de legatis annuis idem scriptis Didac. in lib. 2. verba. t. ob. 6. 2. num. 7. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. respondit androm.

Porro in alienis his bonis testatoris pro artis alieni solutione obseruantur est, ut prius alienum fructus si qui extant in horre testatoris reconducunt deinde mobilia, & si haec non sufficiunt immobilia minus villa. Ita proximum docuit Bald. in conf. 27. in lib. 5. & Robt. in d. conf. 3. num. 15. 16. 17. lib. 2.

Receditur tamen a predicta communis sententia conjecturis, quibus coniuncti potest testator nolle bona ipsa hereditaria pro causa alienari, sed quod haec ipsa ex hereditate solueret, & vt consequenter vñfructuarium ex hereditate reditus perceperet. Ita Rui. in d. conf. 41. num. 12 lib. 2. Bell. in conf. 7. xii. 1. Didac. in d. lib. 2. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. respondit androm.

Prima est conjectura, quando testator voluit vñfructuarium teneri ad aliquam onera, ad quæ alias non teneret, vñp[er] ad aliquid filios sui ipsius testatoris. Ex hoc enim quod testator impoñit hoc onus ipsi vñfructuarium, conjectura ducatur, voluisse et relinquere vñfructuarium fine alijs oneribus foliundis scilicet ex alienum. Ita respondit Rat. in d. conf. 41. num. 7. & 8. lib. 2.

Secunda est conjectura, quando testator prohibuit detractionem aliquis quartus, vel portionis ex ipso vñfructuarium, & deinde iubinxuit, ut habeat dictus vñfructuarium totum & integrum vñfructuum. Hæc verba, ut habeat totum & integrum vñfructuum, nil operantur respectu quartarum prohibitarum deduci. Ergo operari debent respectu alij alieni. Ita Rui. in d. conf. 41. num. 10. qui nullius similitudinis comprehenduntur.

Seruitutis legatum quid ex presumpta testatoria voluntate continet.

S V M M A R I A .

Prædicti duob[us] legatis, quorum unam alter seruitutem præfabo, & singula siue dueb[us] legata, an presumptam legata seruitutem & quemadmodum.

2 Prædictum si sit legatum expressa vñfructu seruitutem sibi præstans, et alio prædicto seruitio censetur legata, & si debetur.

3 Idem si dicitur testator prædictum, ut nunc est, lego, num. 3.

4 Et quid in dubio, num. 4.

5 Legatum seruitutem non debetur, quando testator reliquit prædictum.

6 Prædictum si sit legatum multus (seruitio obliuissim) & cetero legato ipsius liberum & francum ab omni seruitute, excepto seruituo luminum, vel simili, non censetur reliqua alia seruitutem, nisi illa seruit.

7 Prædicto legato seruitutibus abnoxio nunquam in dubio censetur lega- taria.

8 Legata stricte interpretanda sum.

9 Seruitus fundi non censetur vñfructu in contradictione, vendito fundo.

10 Argumentum de contradictione ad legatum procedit.

11 Prædicto legato debetur & seruitus, quando aliis legatum prædicti esse inutile, nisi præstaret seruitus.

12 Intellige, si seruitio efficiendum necessaria: sic ut vñfructu tantum, num. 13.

13 Aquæ hauius concessio ex sente, præsumitur etiam concessum iter ad hauiendum, & cetera.

14 Prædicto legato si præsumatur legata seruitus, an ipsi iure prædicti, vel potius prædicti debetur.

15 Et à qua potius debetur, num. 15.

16 Dominum rei sicut legale non translati ipsi iure & recta via in lega- tam.

17 Legatum seruitutem an præsumatur fallitur contemplatione per se, vel rei.

D Icendum est nunc de conjecturis & presumptionibus, que venturæ circa legati seruitutis. Et primum quidem duob[us] testatoris soler, quando testator duo habet prædicta, quorum una seruitutem alteri, et dupla singula legavit an præsumatur legato etiam seruitutem a fundo qui seruitutem prefalit & cœdulat. Hæc distinguendu sunt tres casus, scilicet cell. g. ex l. 5. ff. de seruit. lego.

Primum casus est, quando testator nominatio latet, in explicatione prædictum vñfructu cum seruitutem sibi præstans ex alio prædicto alteri legito. Hic casus clarus est, nempe teruitur dici legato atque ita debetur. Ita manu selle respondit Tolosanus in d. 1. de seruit. lego, i. j. 1. 2. nominatio hæc seruitus imposita est, et videlicet sicutatis causa.

Secundus est casus, quando testator ita dixit, prædictum vt nunc est lego. Hoc citiam casu sine dubio seruitus legata præsumitur. Ita Toscana, m. d. 1. i. i. 1. 2. 3. Aut ita legatum datum est: Tabernam meam, vt nunc est, do, lego.

Tertius est casus, quod si dicitur in dubio, & agitur de seruitute continua, ut illa, oneris ferendi, vel luminum, vel aqueductum, de quibus in l. seruitutis ff. de terr. vñfruct. & Dell. & Cavallian. i. 1. de seruit. legato, prædicto. t. 9. num. 2. & 3. Hoc in casu, legato impedit prædicto, præsumitur etiam legata ipsa seruitus. Ita Rui. in d. 1. lib. 5. num. 3. resp. t. 10. assent. ff. de seruit. lego, i. 1. 2. 3. 4. de dace in febre, & hoc in casu recte senit vñfruct. lego, cum dixit, in dubio semper præsumit legatum seruitutem. Et hæc quidem opinionem probat d. 1. i. 1. b. habitaliter, qui duas habebat tabernas continua, eas singulas duobus legavit, si ex superiori taberna in inferiori inedificatum est, et inferior oneri ferendo in superiori taberna loco conserueretur. Responsum Papinius, seruitutem videret impositam. Idem consuit ipse Petrus Papinius, in l. 1. b. 1. ff. de seruit. lego, vñfructu de seruitutem habédi riguum immutum. Item probat ex. 1. quod conculat, veri, sed & labeo, ff. de damno infecto, dux argumento a contradicione ad ultima voluntate.

Declaratur hic casus, quando conjecturis conflat, testatorem noluisse legare seruitutem illam. Et prima quidem est conjectura, quando testator legavit prædictum liberum & francum omnium seruitutum. Nam tunc non censetur reliqua seruitus, quia alioquin prædictum illud non dicteretur liberum & francum. Ita declaratur, ratione Ber. in d. 1. i. num. 3. de seruit. lego. Agit in d. 1. 2. num. 3. & legatur in casu a venditione.

Secunda

P R A E S U M P T I O CXLV.

Dots prælegatum, quid ex præsumpta voluntate testatoris comprehendat.

S V M M A R I A.

- 1 Secunda est conjectura, & quidem probabilius verioque, quando prædium ipsum feruimus multos veriusutus obnoxios erat, & testator legavit hoc prædium liberum, & Francum ab omni feruiture, excepta feruiture lumen, & vel simili. Nam tunc alteri prædicio legato non dicuntur reliqui feruitures, nisi illæ feruiture, Ita ergo & Affid. in d. decr. 29. n. 3. quod multa ratiōne comprobatur. Ita præter Affid. idem feru. in hisce legatis i. a. d. 1. et cum simil. 6. si statu liberum in fine, de leg. s. qui sic de lat. aut. si fundum fulc. dicitur. s. q. fundum de lat. Et finile in h. propter terminum respondit Dec. in con. a. i. a. 2. Ver. f. ambe. quia.
- 2 Quartus est calus, quando t. sumus in dubio, & agitur de feruiture dico continuitate, ut sunt illæ, via, itineris, & similes, ut declarans gl. & Deder. in d. l. c. tristis. s. de feru. & Capolla in d. v. de feruiture. vba. pred. 1. 19. n. 3. Hoc facit in cau. existimo (quidquid dixit Bart.) esse pro regula confitendum, quod legato prædicto nō præsumitur legata feruitus hac. Probatur regula multis iuribus, quæ casus speciali excludunt, & non res feruuntur. Et quia t. in legis turba sumitur interpretatio, *l. numerus de leg. 3. & diximus supra i. us. lo. 10.* Ex præteris t. sic videmus in contractibus, in quibus dictius feruitures non prefunim venditum vendito fundo. *L. trad. 2. d. 6. exp. p. 1. m. 1. f. communia præd. Bart. & Laf. in d. l. feru. s. 9. v. 1. c. 1. de leg. 3. & Capolla in d. trist. de feru. vba. pred. 1. 38. n. 2.* Idem ergo dicendum est in legatis: cum ita in vno ac alio casu stricta feruiture interpretatio: & ab uno ad alterum argumentaria licet. d. l. feru. s. 9. s. eni. qui Chrysog. p. 10.
- 3 Declaratur primò t. hac regula, ut locum non habeat, quando legamus prædicti effet inutili, nisi præferatur feruitus.
- 4 Nam tunc etiam feruitus legata præsumitur. Ita Bart. in d. l. n. 3. vers. casu. ff. de feru. leg. & pag. ministrant omnes in d. l. 1. sumendum sub conditione, s. v. de leg. 1. Capolla in d. c. p. 3. col. pen. vers. 1. cap. & Lucas de Penna in l. 3. impræsum. 121. C. de apoc. publ. lib. 10. Quod quidem declaratio manefit probatur, tex. d. l. diuinas. s. 1. ff. de v. fructu. leg. II. fundum sub conditione, q. fundum, in fin. de leg. 1. l. 1. g. item si viuis fructus ff. viuis fructus pet. & lib. 1. 9. s. 11. non autem, de feru. vba. præd. confort t. etiam l. 3. s. v. de feru. præd. L. vbi concele hauius aquæ ex fonte, præsumitur etiam concecum iter ad hauiendum, & eccestra. Est ratio, quia vnum sine altero inutili est.
- 5 Porro t. hac declaratio intelligitur, quando feruitus illa effet omnino necessaria: fecis si viuis tantum. Ita probat tex. l. 3. ff. v. ff. viuis fruct. pet. & confort. l. 3. v. ff. de feru. leg.
- 6 Ceterum dubitari hic contingit, t. illis in casibus, in quibus prædictio legato etiam feruitus legata præsumatur, in iunctum ipso iure debita sit hac feruitus, vel potius peti debet? Est hoc con- trouerse dubitatio, quandoquidem multi eximiruntur, feruitus ipso iure debet. *Qua in opere feruimus Inola, Alex. & Arezzo in l. 1. ff. de leg. 1. Conser. l. 1. nov. 9. q. si statu liberum f. e. d. C. & Ieson. n. 1. 3. testator hanc effe communem opinionem. Contrarium opinionem, quod in ipso iure debita non sit, fed peti à legatario debetur, probatur Jacobus de Arenæ, Bartolus, Baldus, Angelus, Florianus Cantenfis, & Socinus senior, quos recensit ac sequitur Rijpi in l. num. 32 de leg. s. qui verè hanc est legata recipit ampliament. Nam peti probatur Raimus in cons. 51. num. 13. & in cons. 51. num. 7. lib. 2. Capolla in d. c. 33. from Tex. aquilus tract. de leg. comprob. in gloss. 3. num. 63. Et hanc quidem verior, & probabilius est intentio, qua præcipit illa ratione f. e. d. cur, quod dominium rei itacite legaz non transit ipso iure & recta via in legatarium: Ita declaratio l. Titio. ff. de feru. & feru. Bart. & religio in l. feru. ff. 9. ff. v. 12. t. T. T. regulus in d. g. 5. numer. 3. qui multum auscultare etiam comprobatur. Et illa accedunt Raim. in cons. 14. mom. 1. 4. lib. 2. & C. Cons. in l. 1. com. quod num. 15. vers. quatuor capo ff. f. c. petat.*
- 7 Cum vero ambiguitas t. quo peti debet huic feruitus prædictio, ac scilicet ab herede, vel ab alio legatario, qui prædictum feruitus legatum fuit, distinguendum est: quid ab feruitus fuit expressæ legata, & tunc quia ipso iure transit dominium rei legate in ipsum legatarium, dicendum est, huic feruitus præsumtur peti posse ab ipsomet legatario fundi feruientis. Aut feruitus est tacite legata & tunc quia, vt dixi supra, dominium non transit ipso iure, peti debet ab herede. Ita declaratur Bart. & Laf. in d. l. 1. cum qui. s. 1. de leg. s. like. num. 12. ff. 1. 10.
- 8 Dubitari etiam solēt t. de legato feruitus, an præsumatur sicut contemplatione personæ, vel rei? Et de dubitatione multa egregia scriptur Bart. in l. 1. pen. ff. de feru. leg. Et multa, quæ ad rem hanc pertinent, scripti superiore libro in impræsum. 103. Non repetam hanc scripta.
- 9 Eiusmodi est calus conjecturalis in prælegato dots, quando scilicet testator, quib. ab vxori dicitur nomine quadrangulis tantum accipit, ha legavit, vxori inca quinquaginta, que dots nomine ad me peruerterunt, lego. Debentur illi quinquaginta. Nam cum testator certam quantitatam exprefliteret, eam relinqueret volunt, eti minus accipit. Ita res p. d. Labeo in Lato. scriptum eff. in præf. ff. de dote præleg. & ibidem Bart. annotat. Et hoc quidem est ex conjectura mente testatoris scripsit Crux. in cons. 109. num. 17. qui num. 16. huius conjectura rationem est dicit: quia cum testator verius illiciter sciret quantum dots nomine accepterat, quod supra eam legavit, donare præsumitur. Et subiungit ipse Crux. hanc præsumptionem locum habere, quando non procedit aliud

debitum quam dotti: fecusverò si testator aliatis ob causam rebus erga vxorem. Namcunq; quod ultra domet ipsam reliquit, reliquise præsumitur ob causam illam, ut felicitas cum ea cōpenaret. Quia de re scripti etiam supra *impræsumptio*, ubi explicauit, quando præsumitur legatum animo compenfandi.

⁷ Quartus est casus i conjecturalis in prelegato dotti, de quo respondit Papinian. in l. vxi*ri* *verso ff de date prælego*, cuius verba adscripti.

[Vixi vxori, qua domet in mancipiis habebat, pecuniam pro date legatarum viuo vitro, mācūps mortuis, vxor post virum defecit, ad hucmodi eius actio legari recte transmittitur: quoniam maritus voluntas seruanda est.]

Hac Papinianus, qui ex conjecturata voluntate testatoris respondit, quod etis res legata perit viuente testatore, transmittitur actio, quia felicitatem confequi poterit legatarius. Et huius quidem sententia ac conjectura ratio est: quia certa ipsa quittitas illa est, quia legata est, arque ita in oblatione reperitur, *scilicet annotuit Bart. videlicet ergo res ipsa perire, estimatio seu quittitas illa legata, qua nunquam perire dicunt, in ratione la. 2. q. in certe ff ad leg. Fiduci. l. enciduum. C. si est per prælegari debet.*

⁸ Et proptertertia diuerum est, quando species est in obligatione licet ratione speciei debetur quantitas necessitate quadam, sicuti in cali. l. Titiz. §. vlximo. de lega. i. vbi hæres diutibus in solidum Stichum legatum præstare tenetur, si poitequam vni legatariorum Stichum ipsum dedit. Stichus ipse perit, liberatur hæres, ne alter legario teneatur præstare quatenus, à cuius præfatione per Stichi, siue speciei interitum est liberatus. Hoc sine contingit, quia sola ipsa species, legata fuerit duobus cum eadem præstari non posset, hæres cogitare iudicis officio vni legatariorum solvere sibi in rationem. I. plurius de lega. i. atque ita res quidem petitur, estimatio autem præstatur.

Rego perempta, nulla superpetit perito, quia quantitas non est in obligatione: Ita explicavit d. s. vlt. finit. Ripsa inl. quid se num. 13 ff cor. per. Esti absolute es loci i. alio mun. 13 & Decius nr. 25. Scriptor in pol. Bart. & alios, quod quando quantitas est debetur respecie certe speciei, ad eam perempta, debitor à præfatione quantitatis liberatur. Id quid annotavit l. s. i. plurius, mun. 16. de lega.

⁹ Quintus est casus conjecturalis in prelegato dotti, de quo respondit idem Papin. in l. vxi*ri* *mea ff de date prælego*, cuius verba hec sunt.

[Vixi me fundum Corneliam, & que neptura obtulit estimata in specibus restituti volo. Respondeo non estimata præsumitur in domet datum, exceptum non videri, sed vnuaria dote prelegata, rerum estimatarum pretium non reliquit: verum ipsa res, quales inuenientur. Ita hactenus Papinianus, qui manifeste senit, ut eo loci annontauit Bar.] legatum in specibus estimatis & in estimatis comprehendere res ipsas facie species, non autem pretium seu estimacionem. Non enim adiectum illud, estimata, refertur ad omnia praecedentia ad illud immediata, nempe, ad alias res, quae dotti nomine tradiderat. Non enim relatio fieri potest ad fundum ipsum Corneliam: aliqui ipsius fundi legatum redieretur inutile, ut advertit Bart. Et summa est utilitas scire, an estimatio, vel species ipsa debetur, ob augmentum & diminutionem valoris.

¹⁰ Sextus casus i conjecturalis est in prelegato dotti, de quo Sceuola respondit inl. qui domet. ff. de date prælego. Scoula verba hec sunt. [Qui domet in pecunia numerata, & estimatis rebus accepte: vxor ita legavit. Sez. vxi*ri* mea, si omnes res, quæ tabulis distabilis continentur, hæredi meo exhibuerit, & tradicerit, summa dotti, quam milii pro ea pater eius intulit: dari vlo hoc amplius denarios decem. Quotum est, cum res in domet data plures ipso vlo finit effe nec moriente marito fuerant, quæ si sub impossibili conditione legatum datum debetur? Respondeo videri, conditioni parvum, si quodex rebus in domet data supererat, in potestate hæredis peruenit.] Hac Scoula, qui manifeste sensit, eam præsumi testatoris voluntate, ut hæres pareat conditioni, siuecum impleret eo, quo poterit, modo, cum testator ipse iam præcederit cum altera implere non posse, quæ de a. liqua dicimus infra suo loco, dum de conditionibus agemus.

Septimus est casus i conjecturalis in prelegato dotti, de quo respondit Paulus in l. p. n. ff. de date prælego. Cum dixit, non præmit testator voluntate grauare hæredem duplice legato, restitutio nis dotti, nempe viam mariti, quæ sibi domet restituti flipata fuerat alterum vxori cui maritus testator legavit. Ita i di-

cimus & alij in calibus, præsumi testatorem nolle grauare hæres, dem dupliciter legato. l. Titiz. §. qui in vita. de lega. 2. & diximus supra in præcepto.

Oclausus conjecturalis: casus est de quo in l. vlxim. ff. de dote prælego, vt si testator legavit vxori quidquid ei comparuit, & quod ipsi testatori illa dedit, præsumitur ei legale etiam domet ab ea habitam. Hac enim dictio, quidquid, vnuaria dote comprehendit etiam casus alioquin præsumptos, l. plurius, de iure datus, & tradunt l. s. & reliqui in l. r. mun. 9 ff. scilicet. matrim.

P R A E S V M P T I O C X L V I

Dotis legatum, quando purum, vel modale, vel conditionale præsumatur & ob id quando transmittit, vel non ad hæredes possit, diligenter & accurata disputatione ex plicatur.

S V M M A R I A.

1. *Legatum dotti, quando purum vel modale vel conditionale præsumatur.*
Quod quando verba adiecta legato significant conditionem vel mediū, vel purum relatum dicitur legatum vel conditionale, vel modale, vel purum, nr. 2.
2. *Legatum dotti conditionale quod dicatur. & nr. 6.*
Legatum modale quale est conatur. & nr. 5.
Diccio ut modum significat.
3. *Legatum dotti conditionale quod dicatur. & nr. 6.*
Legatum dotti conditionale quod dicatur. & nr. 5.
4. *Legatum dotti modum significat.*
Inclitellus §. sed & præfatis in Autb. de scandi. episc.
5. *Inclitellus l. Titio centum. §. Titio genero. vers. ante nuptias ff. de cib. & demonst. nr. seq.*
6. *Legatum currit deficit modo etiam causa.*
7. *Inclitellus l. Promtendit ff. de iure dot. Arg. de centralib. ad vlt. voluntates procedit.*
8. *Inclitellus l. Titio ff. de verb. oblig. & l. s. ego. ff. de iure dot.*
9. *Donec non præsumitur in dabo.*
10. *Omni per modum inducitur illi, cui sub modo et reliquitur.*
11. *Legatum mulier, res ipsa certa per se, si contraerit cum Caius dicatur aucto vel honorio. & nr. seqq.*
12. *Inclitellus l. qui filium. ff. vbi populi. edut. deb.*
13. *Legatum dicatur modale, quando legati causa resipicit sanguinem ipsius legatorum.*
14. *Dictione, ita s. & ff. & pati procedere.*
15. *Legatum præsumitur conditionale, si testator dicit, se reliquitur in solidum nuptiarum.*
16. *Legatum factum ab extraneo pro date mulieris respectu certa persona, cum quam tamen contra sit sem. spousalib. dicitur purum.*
17. *Das non dicit nisi sequitur matrimonium.*
18. *Legatum censevit purum, quando præsumpe & conjecturatur est m̄ testator, quod voluerit præstari legatum, etiam si mulier non nubet, si factum sua respectu certa persona.*
Exinde. nr. 10. seq.
19. *Legatum factum pro certa mulieri ab extraneo causa contrahendo matrimonio cum persona incerta, an dicatur conditionale.*
Et quid si extraneus legit pro matrimonio contrahendo mulieri incerta pro persona incerta. & nr. 25.
20. *Legatum data ab extraneo pro muliere matrimonio simpliciter, an sit purum.*
Et quid si testator extraneus reliquit prella legatum simpliciter, donec in arte exercitatu etiam testamento adiectis clausulam, quid legatum causa data pro testator. nr. 27.
21. *Et quid si legat pro date, & adiectis conditionem, quod ipsa muliere marita, donec illa peruenies in alium, nr. 2.*
22. *Legatum factum pro date respectu matrimonio dicitur conditionale.*
Et quid si patet simpliciter legat factum pro date & ipsa etiam reliquit legatum. nr. 30.
23. *Et quid si ipsa legitimam non reliquit, sed legavit pro date simpliciter. nr. 31.*
24. *Legatum factum ante & conditione reliqui debet. nr. 45.*
25. *Legatum factum pro date etiam si excedat debitum legitima, dicitur purum.*
26. *Et vna non debet diverso iure confiri.*
27. *Legatum factum pro parte reliqui etiam dicitur, & qui erat reliqui etiam domet ipsi filia, censetur purum.*
28. *Pater fili, quæ datus filia, & insit censurare tacitam & contentem ex dato.*

- radere, & profumatur leg. se p̄t, vel sub condicione: vbi quod
pure.
Et idem sicut & reliquias docim & inter rim aliamenta. nū. 37.
Et idem quando pater habet plures filios, & omnibus legit & dat,
et ex uno via unius p̄p̄ta. & dote non sunt consecuta, namq; & secunda
daten p̄p̄ta est que debet. nū. 38.
Legatum si pro date austi patrem vel conditionale, quando filia est
iam statua exclusa extantibus masculis.
Filia non debetur legitima, quia est statuta excludens propter masculi-
los, & dicit statutum quod maritetur. Et an quod sibi debetur pro do-
te, debetur ei pure, vel sub condicione. Quod sub condicione ei de-
bet non pure.
Secus quando pater reliquit ei dote in titulo institutionis. nū. 41.
Et fecis quod pater vixi est verbo praeterit tempore, ut si dixit, quod
dedit nisi. nū. 42.
43 Pater si reliquit datem filia, quia est exclusa & statuta ob masculis pu-
re prae sumptu lega.
44 Adm conditionale non dicit alterius.
45 Legitima p̄p̄ta relinqui debet. & ita a: p̄p̄ta reliqua & profumatur.
46 Statutum si excludit filium in dotata, debet intelligi quid das sit para.
47 Legatum dote purum statutum potest sine aliqua cautione de nob̄:
de se si est conditionale.
48 Legatum dote, q̄ si sub modo, an ipso modo deficiente & causa de-
ficiens & legatum.

VS frequentissima t̄ est & maximē vtilis h̄c disputatio, quando legatum dote vel purum, vel modale, vel condi-
tionalis dicatur atque prae sumatur. Hac in disputatio dis-
tinguenda sunt duo capita, sc̄nt distinguuntur *Caffer*, in l. *Tito centum*,
9. *Tito genero*, nū. 6. & de cond. & demor. Primum est, quando lega-
tum sit ab extraneo, qui mulierem dator non tenet. Secundū est, quando legatū a patre, vel ab alio quibus incumbit onus do-
tandi filiam, vel neptem.

Quod attinet ad primum caput, sunt distinguendi aliquot ca-
fus.

Primus est, quando verba certa adiecta legato significant con-
ditionem, vel modum, vel purum reliquitum. Hic casus est clarus;
vt feliciter dicatur legatum vel conditionale, vel modale vel pu-
rum; sicut significatio illorum verborum ostendit. Exempli gratia,
si testator dixit, t̄ lego centum Caix causa sui dotes, si nup-
erit Caio. Hęc postrema verba, si nupferit Caio, manifeste signifi-
cant conditionem, sicut in specie probat x. fed hoc prae senti.
in auth. de sanctis, episcop. quem fieri interpretati sunt *Ang. in cons.*
392, nū. 1. & Bald. Nouell. in *art. de date parte* & *priv. 76. col. 2. ver.*
secundus casu. Et *ibidem in fine* scribit, quod si mulier erat pauper
præ mortuo Caio alteri poterit nubere: fucus si dedit dices. Ita
quoque si testator dixit, lego centum Caix, cum nupferit: dicitur
legatum conditionaliter, per manum *Caffer*, in d. 9. *Tito genero*, nu-
m. 7. & clarius *Alexan. in cons.* 55. col. 1. l. 2. *Paris. in cons.* 56. nū. 3. lib. 3.
& in *conf. 19. nū. 3. lib. 3.* Idem sicut *Romanus in conf. 13. col. 2. in fin.* sic
intelligens. I. qui filiam si virorum populi educatur debet, summa t̄ hereditate, q̄
de condicio & demor. & l. quod populi, q̄ quando dies legati cedat. Et
simile dixit *Bero. in cons. 28. nū. 1. lib. 1.* legatum dote futurum pueri-
la, cum monachabiliter esse conditionale. Verum *Socin. in*
conf. 10. nū. 8. ver. predicta opus. libr. 1. scripsit, opinionem banc
esse dubium. Modale autem est legatum si testator dixit, lego
centum Caig, vt possit nubere. Ita traditum in *specie Bald. in cons. 249.*
An legatum dote. lib. 4. & *Dida. Contra in c. nos quidem. nū. 1. ver. 2.*
et *secondo apud testem*. Illi enim t̄ dicitur, vt significar modum, l.
de non uarietate falſa, & vt ff. de cond. & demor. & l. C. de dote, qua
sub modo, r̄gī. & Dots.

Est etiam modale legatum, quando dixit, vt nubat: vt scribit
Dida. practica in loco. ver. & priori. contraria opinione Baldi in l.
generaliter nū. 9. C. de epif. & cler. & *Baldi Nouelli in tract. de date*
nō. 6. part. priv. 76. column. 2. ver. prius est, qui dixerunt esse legatum

Secundus est t̄ causas, quando testator ille extraneo simpliciter
ter legat Caia causa dotes vel pro matrimonio contrahendo cum
Caio: sivecum per longa certa. Hoc in causa, qui sic proponitur à
Bart. in d. 9. Tito genero nū. 3. in fin. & *nū. 4. iudicio mō.* dicendum
est secundum ipsum Barolatum, legatum esse conditionale. *Idem*
affirmatur in d. 9. Tito genero. Baldus & Caffer. nū. 7. sicut opus. ap-
pim. in. Idem Baldi in generaliter nū. 9. C. de epif. & cler. in. Tito
centum. C. de nupt. & in leg. etam. C. de cond. infer. & in cons. 249. libr. 4.
arg. in l. Tito. ff. de leg. 4. & in cons. 249. nū. 2. & in cons. 392. libr. 1.

Imola in l. i. estamento. l. 2. nū. 2. ff. de castitate & demor. Bart. ibi
in cons. 13. nū. 3. Alex. in l. 1. nū. 4. & ibidem 14. nū. 9. C. de inf. 1. &
*foliis. Idem Alexan. in cons. 2. nū. 2. libr. 7. qui ref. utr. hanc esse com-*mune* opinione in Cor. in conf. 229. enm. 3. lib. 4. Bald. Nouell. in tract.*
de date in l. 9. art. primi. 50. & ver. tertiorum casu. Laurus à Palati in tract.
de statutis excludentibus feminis. col. 39. Brunus in eadem in art. 6. q. 5.
& 7. art. 11. q. 3. Crat. in conf. 1. nū. 2. Didac. in c. nos quidem. nū. 11. de
testim. Crat. Marcius in q. 28. nū. 6. & 7. q. 9. 32. nū. 2. & 2. m. part.
& Emanuel Casse Lubitanus in lib. 2. scelit. interpretationes circa condi-
tiones. c. 2. nū. 5. Et si quidem adducti sunt in hanc sententiam
multis iuribus, & argumentis. Et primo textu, quem expudem
dixit esse Bart. tex. inquam. 4. sed hoc prae senti. in auth. de sanctis.
epis. relatius in auth. nisi cogati. *Cad. Trebel.*

Existimarent relīqui interpres Bartolom̄ sic perpendere vo-
luisse contextum illum, duco argumento à contradicib⁹ ad ulti-
mas voluntates, dum ibi acquiratur t̄ dōis donatio, & legatum
dotis, ibi [sic] donatorum, t̄ reliquerit. & acquiratur hanc
etiam facta tex. l. 1. diuortio in fin. ff. de verb. oblig. Acqui-
pro milium canū dotis pacto, vel stipulatione dicitur conditionale.
*Latus & foliolaria. L. stipulatione. & L. artib. ff. de ure dote. Ergo & le-
gatum dote erit conditionale. Nec inductione obstat confidatio-
tis quam fecit *Comen.* in d. 9. *Tito genero*, nū. 5. & in conf. 392. in fin.*
Cum dixit, quid licet in promulgatione init conditio: non tanta nec
ineft in donatione, & traditione. *I. fed hoc. ff. de ure dote. & l. 1. ff. pro*
date. Vnde ita etiam est in legato, quod si licet tempus matrimo-
niū sit potius adiectum præfationi, hęc executioni quam sub-
stantia legi atque ita ad suspendum obligationem. Nam
Inquit *Comenius* in legato obligatio non oritur ex reliquo, sed
ex quasi contractu adiunctione hereditatis. Non inquam obstat hac
confidatio, quandoquidem tunc ceditio, & tempus licet ad*iectum* præfationi, & executioni legati, quando sit adiectum for-
parum ab ipso legato, vt si testator facto legato, deinde subiec-
tit, quod legatum præstari volo tempore nuptiarum, sed quando
simpliciter in eadem oratione dixit, lego centum canū dotes, di-
citur adiectum substantia obligacionis. Ita Bart. in l. 6. cui legatur
in prime de lega. *J. Alexan. in conf. 392. nū. 22. lib. 6.*

Non etiam repugnat t̄ altera confidatio eiusdem *Comen.* 8
in d. 9. *Tito genero*, nū. 5. c. tūm. dixit, d. 9. fed & hoc prae senti. non
loqui similitudine in cūtū dabo, fed quando expresse testa-
tor legatū sub conditione nuptiarum, vel liberorum in sc̄tūrum.
Non inquam repugnat hac confidatio, siquidem verba
textus non scrip̄ti sunt. Sed & hoc prae senti addimus fāctiōnē, t̄
quis forte sub conditione nuptiarum fūt liberorum, fūt dotes
causa fūt nuptialis donationis donauerit, fūt reliquerit, fūt liberis,
fūt alij cuicunque persona hæreditatem, fūt legatum
aut ab initio pote reliquerint eis, oneret eos substitutione,
aut sub una prædictarum conditionum reliquerit, vel dona-
rit, &c.]

Ece quod Iustini appellat illas omnes dispositiones & actus
conditionales, atque ita inter conditionales reponit, quando ali-
quid est reliquit dote causa. Et non exprimit Iustinianus quibus
verbis factū est legatum, vel donatio, atque ita non fūt in
claris ut dicebat *Comenius*. Nisi itaque sic interpretarim, quod
cum Iustinia dixerit, sub conditione rūfite reliquit, præfopo-
r. t̄, quod si testator vīs iuerit verbis apud significationem cō-
ditionem: Hanc autem conditionem significant illa verba, dotes

causa. Secundū assertur t̄ tex. d. 9. *Tito centum*, 5. *Tito genero*. ver-
ficante nuptias ff. de cond. & demon. quem sic perpedit Bart. ibi
aut inquit Bart. idicis, quod legatum ibi fūt sub modo. Et hoc
est falso, quia ibi dicitur, quod moriente vīo ex eis, muliere
silevit vīl vīro, legatum non corruit, sed manet apud hæredem.
Et tamen si fulget modus, legatum defecit, quia deficiente
modo t̄ ei causa deficit legatum, l. si fundum per fiduciam mutationem de
legata. & l. pater. 9. *Tul. Calano de lega.* 3. Aut (fūttingit Bart.) dicit,
quod est conditio: Etrum est falso, quia textus dicit, esse purum.
Non ergo (voluit dicere Bart.) est conditione ob verba,
sed ob legati naturam. Et ideo conditione ipsa deficiente, legatum
dotes manet apud hæredem.

Caterium *Imola*, *Comenius*, & alij multi scrip̄serūt, quod in
caſu d. 9. *Tito genero*, verificante nuptias legatum non erat cō-
ditionale, fed per vītū, vel sub modo. Eſſe purum, ostendunt
alia la verba. *Sed* cum ante nuptias: quia purum legatum est,
peti potest. Idem significat ver. *Sabinus*, vīb fit mentio cautio-
nis, que pro legato conditionali non præstatur ex quo perī non
potest.

poteſt: Non ergo legatum potest dici conditionale, ſed vel purum, vel ſub modo. Idem demonſtrant verba illa, ſed Titio legatum petenti exceptio doli mali nocabit. Si legatum eſet conditionale, Titio nullam habebet actionem: Et exceptio doli mali eſet superflua.

Nec repugnat quod ſenſis Comenſi dicitur posſe, quod illa ſit excepio faci, non autem iuriſ. Nam verius eſit, exceptionem iuriſ eſe, hinc significat illud leuitas, nocluit, iuxtaſ, quadrat, alea, in l. c. met. ap. 3. C. de translat. Et rurſus quod d. ver. ante nuptias, loquuntur, de legato facto ſub modo, colligunt ex principio d. l. Titio, ac ex ſubsequētiis paragraphis, qui temper loquuntur de modo, & de cautione quia ſoleter interponi pro legato modali. Et rurſus idem offendit ver. si quod ſi inquit, in quo legato ſequitur, mulierem, per quam ſit ex, quoniam Titio nobreter, admittendā ad legatum. Non ergo legatum eſit conditionale, quia ſi tuuſmodi eſet, non potuerit dicere Papin, mulierem admittendam eſit ad legatum. Si enim eſet conditionale, ex ratione eſerit quia dols non dicunt ſine matrimonio. Quia ſane ratio locum habebet etiam ſi per mulierem non ſteſtit, quia nec admittetur mulier eo caſi, quia dols non poſſet nullo contracito o matrimonio. Et ergo dicendum, pecuniam ibi legatum fuile mulieri, ut conuerteretur in dote pro eo matrimonio, quod tunc contraria ſperabatur. Quod cūlile Titius contrahere reſuſcatur, pecuniam ſolit mulieri per quam non ſteſtit, quia minus matrimonium contrahetur, & in eius cauſam pecunia conuerteretur. Præterea dicimus, d. l. Titio genero, ver. ante nuptias, loquuntur doli facti a patre genore poli contracta fons palaſ. ſicut rex hinc an nup-
tias inſtituit Bald. in l. pl. 1. n. 23. C. de cond. in ſert. Qua de-
ceum inſta in ſubsequētiis declaratione.

Tertiū adducunt t. 1. eſt. promittendo ff. de iure dote, ſumpro argumento de contrahitibus ad victimas voluntates. ſeruum filii, ſ. cum qui cheor opib. de leg. t. Cum itaque in ea, promittendo, reſponſum ſit, promiſſionem doli center conditionale, nempe facit, ſi ſequitur matrimonium. Ergo pariter, & ideam de legato eſit dicendum. Et idem baſetur in ſ. ſit. pl. 1. lotu. ſ. eadē
tit. de iure et atum. Verum exiſtunt aliqui diſſentiantiſ eſe hoc in caſu inter promiſſionem & legatum: eſit enim legatum fau-
rabilis ipſa promiſſione.

Quarto perpendit u. 1. t. Titio. ff. de verb. obligib. vbi doſ cen-
ſetur promiſſum ob cauſam finalem, neceſſe futuri matrimonii, ſic-
ut etiam probat L. com. b. ſ. ſi mulier ff. de cond. indeb. Ergo pariter &
legatum dicitur ſicutum ob futuras nuptias. Ergo eſit conditionale,
qua nuptijs non ſeſtit, deficit cauſa, & conuerterent legatum.

Quinto rex. l. i. ego, in prin. ff. de iure dote. Nec repugnat, quod
globiſſi dixerit, id eſe, quia dols donatorum non erat. Nam in
3. hoc diuinaſtare. Et præterea t. in dubio, quis non prefumitur veſte donare, l. cum de indebito in
prin. ff. de prov.

Sexto confiderat Bart. in d. l. Titio, num. 3. quod verba hæc, pro
dote, vel cauſa doli, non inducent cauſam legati, prout cauſa mi-
litari in haſteria. Nam cauſa eſt de præterito. Ita vero eſt de
futuro, ut declarat ſenſor Bart. in d. l. demoratio in al. ſ. 3. quod autem,
ff. de cond. & demor. Item non inducit Bart. in modum: Nam t.
per modum oneratur mulier, cui relinquitur, l. quibus dieb. 6. Ter-
miluſ. ff. de cond. & demor. fed in d. l. h. legato non oneratur mulier,
cui relinquitur: immo hononorat, quia inuitatur ad nuptias. l.
Titio centrum. ſ. de cond. & demor.

Nec obſtit, quod ibi dicatur quod eſt modus & omnis: Nam ibi
ea ratione ſic reſponſum eſit, quia grauitas refleſtu certa perſone,
nempe, ſi contraherat cum Caio, fecus quando perſona eſt in-
certa: Nam tunc eſt honor, quod patet (inquit Bart.) qua contra-
rium eſt turpe, l. cum ita. de cond. & demor. Et præterea ſubiungit
Bart., hoc probat in I. Publicis, in prin. ff. de cond. & demor.
vbi quando aliquid relinquitur: immo hononorat, quia inuitatur ad nuptias. l.
Titio centrum. ſ. de cond. & demor.

Venit reſpondere potefit, quod ſi ob id, quod reficeret per-
ſonam certam, ſodilis eſet turpis, ita reſiceretur, & legatum re-
maneret purum, & tamen contrarium verius eſt, quia ibi condi-
tio non reſiſtit, fed nuptijs non ſeſtit, ſicq; delecta conditione
legatum non debetur.

Septrimo quod fit conditio & non modus vel ex eo colligitur,
quod modus eſt, quando eiſi implementum, ſicut omni imponit
iuriſ ſoli legataro honoratoſ: conditio vero quo imponit gra-
uitas, vbi declarat Bart. in l. quibus dieb. 6. t. ermita. ff. de cond. & demor.

DE PRAEVIEWPT.

At hic onus conſetur in quodiuſum habeſi qui grauitas eſt dire-
pro dote. Ergo eſt conditio.

Contrariam opinionem, quod imo hoc in caſu legatum do-
riti purum, vel ſolit modeſ, probabant Dyn. Petrus & Ray-
testator, hanc ſuile communem opinionem antiquorum ante
beau. ul. item quia, ſ. i. ſi de padu in l. 2. ſ. creditam ſi ſeruum pet. an
l. ſab conditio, ſi eſt cond. & demor. & l. generaliter. C. de ep. 4.
& iter. & idem in conf. 2. 4. 9. Alio legatum dote d. 4. Arg. in d. L. C. de dona.
4. ſ. 4. ſ. 1. C. de dona. & ſab. & ibid. Paleſ. & idem in l. C. de dona,
qua ſub mōde. C. de dona. Comenſi, Potens, & Beſuſius in l. ſ. vita de
leg. t. quas retulit t. ſab. n. num. 11. Chrysoph. Port. in ſ. annua. in ſuſit de
verb. oblig. Dicim in l. in omni uita obligatorum, num. 2. ſ. de reg. 10. Et
hor quidem opinio fulci videtur multis argumentis. Et pri-
mo t. rex. l. quibus ſi. vbi pupili, educari debet, vbi parenti rel-
quit doctem tilia, cum in familiā nuptiſſi. Et tamē filii haec
grauitas ſolit forori doctem antequam nupti. Nec ibi dicunt,
quod male foluerit. Ergo legatum erat purum, alioſ qui male fol-
uerit. Reſpondet Bart. in d. l. Titio genero, num. 7. inſ. quod ibi
foluerit, non autem quod teneretur. Idem apertus ſcripit
Roma in conf. 3. 4. ſol. 2. cum dixit, Iulianum Juris consulem ibi
narrare tantummodo factum ipsius partis ſolit harredi dant. Quicquid enim narratione non refutat legis diſpofitio, vtrada
to. Andanc. deditio de prebend. & copiar. L. ſol. 1. ſ. ſol. 2. n. 22. C. qua-
do ne petet partes. Et ideo ibi non dicunt, quod il ſilus haec be-
ne foluerit vel male, ſed ſolum dicitur, ſolit. Id quod intelligi-
tur ſua sponte, non autem quod teneretur.

Non enim teneretur, ex quo legatum fuerit facti, cim impa-
ſifet in familiā: qua verba ſignificant legatum eſt conditionale.
L. ſab. cond. ſ. de cond. & demor. & l. quod pupili, ſi, quando dies legati
cedat. & diſſipari a in ſuſit.

Secundū aſſiſſi ſolit ratio, quod legatum pro dote, vel cauſa
dote reficit ſauorem commodum mulieris propterea fit. Anqui
quando t. cauſa legati reficit ſauorem ipsius legaturi, dicitur in-
ſerare modum, d. l. Titio centrum. ſ. 1. ſ. de cond. & demor. Et ſi lega-
tum non eſt conditionale, ſed de prebenti debetur. Ceterum re-
ſpondet Bart. in d. l. Titio genero, num. 5. quod text. ille loquitor
quando legatum fit cauſa matrimonij cōberantur di cum certa per-
ſona. Nos vero loquimur, quando legatum ſit ſimplificari pro
matrimonio contrahendo cum perſona incerta. Reſcipi potel
ve dixi ſupra, mōde. arg. communis ſententia. Reſciſſus itaque reſpon-
deri potel quod in cauſa d. l. Titio ſ. conditio, non colligunt ex
eo, quod legatum reficeret ſauorem legaturi, ſed ex natura ver-
borum, quibus eſt viſtator, cum dixit, ſe legare Titio ita
Maurian, quibus in xvorem. Illa enim verba, ita viſi, dignificare cō-
ditionem oſtendit ſubsequens exemplum, quod eſt conceputum
hiſ verbiſ, [i] N. Maurian xvorem. J. Vtroque enim caſu legatum
conditionale appellat Papin, ſentientiſ à pari hac procedere, ita
vt. & fi.

Tertiū perpendit prædicti, quod iure cauſum non reperitur
diſtinctio, pro, ſignificare conditionem. Ergo legatum erit purum.
Verum reſpondet Bart. & ſequentes non conſtituere funda-
mentum in diſtincione, cauſa, ſed in natura ipsius legati, quod cauſa
etiam ſi pro dote, & diſ ſe elle non poſit, nil ſeſtit matrimonio,
legatum ipſuſ dote dicunt conditionale, hoc eſt, ſi ſequitur ma-
trimonium. Et vere ſenſit Bart. & clarius explicat Bart. in d. l. Ti-
tio genero n. 7. in ſol. 1. ſ. ſol. 2. ſ. ſol. 3. in ſuſit.
Declarat ſenſit hic caſu, vt non procedat, quando extra-
neum legatum pro dote militaris refleſtu certa perſona, cum qua
iam contraria ſunt ſponsalia. Hoc cauſu legatum eſt purum, non
autem conditionale. Et aeg. eg. Bald. in l. pl. 1. n. 23. C. de con-
d. mōde. Comenſi, in ſol. 1. ſ. ſol. 2. in ſuſit. & d. l. Titio genero, num. 5.
verbiſ ſi autem ſponsalia. & ibidem Imp. & Emmanuel Coſfeld. 2. ſe-
leſſa interpretacione di ſuſit conditions, cap. 22. numer. 6. ſi inſerit
text. ſol. 4. Titio genero. Et huius ſententia ea eſt ratio, quia co-
taſſis ſponsalia, res inbetetur pro perfecta, arque haſ legatum eſt
per ſuſit conditionale, dicunt purificatione. Et hie t. d. ſo non dicuntur
niſi contraria ſponsalia. l. vī. ſ. de dona. ante my attamen co-
traria ſponsalia longe dicuntur dote, ſalte ſecondū conuictum loquū-
tiuſ.

di tamen, vt si ille natus deo, in rubro, ss. fol. matr. vbi kipa m. 5.

Declaratur secundo, vt non profectis, quando p. prompta & conspicuta est mens testatoris, quod voluerit preglare i legatum, etiam si mulier non nubat illi certa persona, sicut quando legit p. post la pauperi. Nam in tuto potius paupertatis sua, qui fauore illius viri, vt ei nubet, legatice dicitur. Et ideo mortuo illo viro, poterit alteri nubere & legatice habere, quod fecerit eis, quando p. ex diuinitate legitum. Ita seculum Bald. in l. legatum. C. de condicione. Intra. Bald. Non enim in tract. de doce, parte 6. prouincia 76. in fine. & Didac. in cap. nos quidem, num. 11. verf. quanto inde colligimus, de tribus.

Declaratur tertio, vt non procedat ex alia conjectura, vt si h. f. erat relikturus. Bart. in d. 6. Titio genero, nu. 3. in fin. & dicemus usq. 24. Tertius est casus, quando p. extraneus legit pro dote, vel dote causa certe mulieri causa contrahendo matrimonium cum persona incerta. Hoc etiam in casu (inquit Bart. in d. 6. Titio genero, nu. 3. verf. 3. contra utrum pot.) legitum est conditionale. Idem affirmatur Castr. in dem. 8. & aliis consensu superiore in causa. Et vobis est Bart. enim argumentis quibus firmatus calum supra explicatum. Et quod ad hoc, quod legitum sit conditionale, nullam diffentientia facit Bart. inter hunc casum & precedetem, solum enim exigitur unum ab altero differre in eo, quod quando legitum sit pro matrimonio contrahendo cum certa persona, illa conditio non est honesta: ex quo referritur liberamente nubendi facultatem, quod non contingit alio in casu, quando feliciter legitur pro matrimonio contrahendo cum persona incerta. Quia f. non differre, nil ad rem nostram pertinet, & de ea suo loco dicemus.

Quartus est casus, quando p. extraneus legit dote perfide in certa pro matrimonio contrahendo cum persona etiam incerta, sicut quando testator legit dote pueris causa matrimonio contrahendo. Hoc casu (inquit Castr. in d. 6. Titio genero, nu. 3. 3. legatum est purum, non autem conditionale, sicut scriptum Bart. in l. quod ibidem, 6. ver. ff. de condic. & dem. 8. qui ea ratione v. f. sunt, quia nunquam deliciunt pueris pauperes & inopes maritandise.

V Quintus est casus, quando p. extraneus legit dote pro militare maritanda. Hoc in casu fuit opinione. Nam Bart. in d. 6. Titio genero, num. 7. verf. sed fit relinqutur, dixit legatum dilep. purum, & ibidem Coment. 6. idem affirmatur Bald. in l. l.ancium. C. de nuptiis. Lauru de Patali in tr. 8. l. 2. tunc. Quod sicutius magis alii summa exclusumur, col. 39. Brunus in famili traditur quod sicutius masculi, artic. 10. nu. 2. in fin. Crater in conf. 10. col. 1. verf. secundo, quoniam Eras. Marcus in quod. 8. 2. nam 8. 4. 2. 1. quod. 10. 2. 7. in 1. parte. Didac. in c. m. quidem nu. 11. verf. Optimum illud de rebus & Copul. in conf. 145. num. 7. 4. in fin. lib. 1. Exstratione i. vii. sunt, quod non tantum pro dote dicunt legatum, fed & pro expensis faciendo in querendo matrimonio, & in alijs, que praestit solent ad matrimonio contractum.

Caterum a predictis diligunt Castr. in d. 6. Titio genero, num. 8. verf. item dict. qui scribit, quod mens & intentio testatoris fuit, summi hanx expendi debere in ipsam matrimonio dote, non in alias nuptiarum expensas, saltem non in eam causam, que sole procedere matrimonium, quod aliquando etiam non contrahitur.

Sextus est casus, quando p. testator extraneus reliquit pueris legatum simpliciter, deinde in parte executiva testamenti adiecit clausulum, quod legatum causa dote praefaretur. Hoc sane casu legatum dicitur purum. Ita seculum Crater. in conf. 10. nu. 1. quod est. e. c. 2. tunc est. Didac. in d. 6. nos quidem, num. 11. verf. 3. inde constat. & aliis retulit in conf. 25. nu. 5. 3. lib. 3. & illu accedit Iu. in conf. 39. 2. Piercelom. nu. 2. qui egred. loquuntur, & egredie declarat Alexander in conf. 15. nu. 2. lib. 2.

VII Septimus est casus, quando p. extraneus legit pro dote, vel causa dote, & adjicit conditionem quod ipsa muliere mortua, dos ille peruenient ad alium. Hoc casu primitur dos pueris reliqua quo ad matrimonio, quod noluit exceptari, prueniente morte. Ita refrendit Crater in conf. 10. col. 1. verf. tertio Bart. Verum dubito, quia intelligi & exponi sic potest, quod muliere nupta a decedente, dos perueniat ad alium. Pro Cruetta tanzen confert ratio perpen-

sula in casu a Soc. sen. in conf. 9.2. nu. 9. verf. 7. quanto probatur.

Secundum est caput huic disputationis, quando legatum sit a patre, vel ab aucto, quibus incumbit onus dotandi filiali ex nephte. Hoc etiam caput adiectum in duo alia capita distinguitur, secundum Castrum & l. Titio centrum. 8. Titio genero, num. 6. de condic. & de mort. Quorum primum est, inspecto iure communis, quo pater tenerit re, in quo legitimum filiae alterum vero est, considerato statuto, quo filia excluditur, existente masculo. Quod attinet ad primum caput distinguit, atque constitutum aliquot casus.

Primum est, quando pater p. legit filie pro dote respectu matrimonii contrahendi cum certa persona. Hoc in casu legatum esse conditionale affirmatur Bart. in d. 6. Titio genero, nu. 4. & reliqui, adducti co. tex. d. 6. Titio genero.

Secundus est casus, quando pater simpliciter legit pro dote, & ipsi filia etiam reliquia legitimam. Hoc in casu istem est, quod in extraneo, ut faciliter legatum dicatur conditionale. Non enim pater hoc casu differt ab extraneo respectu dicitur: cum iam legitimam filie reliquerit. Ita docuit Bart. in d. 6. Titio genero, nu. 4. verf. si Ver. Et Bart. sententia Anch. in conf. 22. lib. 3. Ifi a eterna. in prim. & Socin. in m. conf. 22. nu. 4. lib. 1. Idem ergo ipse affersit in conf. 25. nu. 32. lib. 3. Et predictis additio Bald. in conf. 24. 2. Quidam dicitur lib. 4. cum respondit, legatum hoc visque ad legitimam esse parum: fentius quod supra legitimam est conditionale.

Tertius est casus, quando pater p. legavit filia causa dote simpliciter, & ipsi filia legitimam non reliquit. Hoc calum legatum dicitur purum, ita Bart. in d. 6. Titio genero, nu. 4. verf. sed nisi legitimam: quem fecerit suus Bald. in d. conf. 2. 6. Anch. in conf. 22. 3. lib. 3. Ifi a eterna. Alexau. in conf. 22. lib. 5. Socin. in conf. 9.2. nu. 8. lib. 1. & aliis consensu in conf. 22. nu. 32. lib. 3. & illu accedit Rann in conf. 5. nu. 12. lib. 2. & in conf. 5. nu. 9. lib. 4. & Fran. Marcus in conf. 8. 4. nu. 9. & 9. 6. nu. 3. in parte. Ea ratione motus est Bart. quia pater dicit reliquie haec dote loco legitimam, quam erat relikturus ipsi filiae, ne flagitium reddeatur nullum. Atqui p. legitimam fine onere & conditione reliqui debet. L. quantiam in priuus. C. de inoff. testa. Ergo presumitur, quod ab initio ipse pater purè reliquerit domum.

Nec obstat quod pater dixerit, se reliquere pro dote, vel causa dote, & respectu matrimonii, quia illa dicitur quedam monitione, ut faciliter filia inde se nubat. I. mutu. 6. banc autem, ff. de tutela. & I. si extraneo, impri. ff. de condic. ob causam.

Praterea accedit ratio, quod hoc legatum dicitur in diem incertum, nempe in tempore nuptiarum. At tunc incerta conditione non facit haec filie, cui pater legavit. L. Satio Saturninus. ff. ad I. Fale. & in specie responderunt Soc. sen. in conf. 9.2. col. 8. verf. confirmatur hoc, lib. 1. & Alba. Card. in conf. 19. nu. 28. & in conf. 31. nu. 4.

Extenditur p. primo hic casus, vt procedat etiam quando pater dote excedit debitum legitime. Nam adhuc respectu illius quantitatis supra legitimam legatum dicitur purum. Ita Bart. in d. 6. Titio genero, num. 4. verf. & intelligitur hoc, quem fecerit sum Soc. sen. in conf. 9.2. nu. 3. lib. 3. Lauru de Patali in tract. quod sicutius masculi. par. 3. num. 22. Rann in conf. 5. nu. 19. lib. 2. Paris in conf. 25. num. 31. lib. 2. 305. ion. in conf. 5. 4. num. 19. lib. 2. & communem teſtatur Didac. in d. c. non quidem, nu. 11. verf. 8. a mente, de reſtam.

Eratione vltis est Bart. quod vna res t non deber diuerso iure censori. I. iam hoc iure, ff. de valg. & pop. subſtit. & l. cum qui adit. ff. de rufa. Atqui legitimam intelligitur purè legata. Ergo & id quod est supra legitimam.

Caterum ab his dissentunt Bald. in d. conf. 2. 4. & in d. conf. 24. lib. 2. & aliis relativi a Hier. Gabr. in conf. 16. nu. 13. lib.

Extenditur secundum, vt procedat etiam quando pater p. admidum dotes, scilicet cursum etiam omnino dote ipsi filiae. Nam tunc praesumitur reliquia purè. Ita egregie responderunt Socin. sen. in conf. 9.2. nu. 3. verf. 7. hoc opinone, lib. 2. quem fecerit sum in conf. 25. nu. 36. lib. 3. & simile responderunt Crater. in conf. 10. col. 1. verf. 6. alia, cum dicit, quod si frater legavit fororis dote purè: sic pariter, ob candem fanguinis coniunctionem presumitur legalis filius fororis.

Quartus est casus, quando p. patet reliquia dote filiae, & iustit. eam dote flare pueris & contentam. Hoc sane casu presumitur legasse purè. Ita responderunt Amb. in conf. 22. col. 8. Socin. sen. in conf. 9.2. col. 8. verf. adducti etiam, lib. 1. & Soc. sen. in conf. 22. nu. 26. in fin. lib. 1. quos fecerit sum in conf. 25. nu. 39. lib. 3. Ea ratione ij. vii sunt quod patet videtur reliquia pro legitimam, atque ita loco legitimam, que conditionem non admittit.

V Quintus est casus, quando p. patet reliquia filiae dote, & interim alimenta. Hoc sane casu dicitur ita purè legalle dote, sicut & alimenta,

alimenta. ut respondit Ambrosius in d. conf. 223. vers. sed ultimum, quenam fuit summa d. conf. 21. num. 41. Verum discentium Salicis in f. sanctorum, et. v. 7. vers. 3. ad quatuor. C. de nupt. & Bald. Nouell. in tract. de do-
te. p. 6. primit. 17. col. 4. vers. exp. predicti sibi sequitur.

53 Sexus est casus, quando pater habet plures filias, & omnibus legatis doteat, & earum una sunt nuptiatis & dotea fuisse coniuncta. Hoc etiam casu illa secunda debet consequi dotea pura, ne iniquitas interfingat inter ipsas filias. Ita a nupt. d. conf. 523. ver. si est possumus & 501. sec. in conf. 92. col. 7. vers. ultra adduct. lib. t. Et hoc secundum summa d. conf. 21. num. 38.

59 Secundum est caput 1 huius secundi capituli principalis, quando filia iam est statu exculsa, existentibus masculis, & patre ei relinquat doteam, an pure, vel sub conditione relinquere dicatur. Hoc in capite Calfr. d. 6. Tit. gen. no. 8. vers. cgo. placet. distin-
guit duos casus.

40 Primus est, quando pater statu dicit, quod extante masculo, filia non succedit, sed quod doteatur. Hoc in casu, secunda (a) Cafrensis, excluditur a masculo. Et quod subiicit statu, quod debeat doteari, intelligitur, si maritabitur. Et tunc (inquit Calfr.) filia non debetur legitima, & consequenter censetur tanquam extranea. Sicut recte hoc in causa dictum Bart. in d. 6. Tit. gen. num. 7. ver. ad quatuor possumus agere, quem si utilellius Calfr. Ea est huius sententia ratio (subiungit ipse Calfrensis) quia etiam si pater nihil ipsi filii relinquere pro dote, non tam sucederet cum masculo: quia (inquit Calfrensis) actio ite dotationis exerceri poterit ab ipso masculo feminam ipsam excludente. Cum ergo doteario fieri possit etiam a masculo, siquicunque ab aliis quam a patre, alias debito legitima: & consequenter non debetur pura ipsi filia, siquicunque debetur, quando ipsi pater tenetur eam praestare, vi filia-
tum dicimus. Hunc est sum probavi & ego ipse in conf. 251. num. 44. Et en-
dem sententia ad duo nuntiendit Calfr. in conf. 9. & in conf. 16. lib. 1.
Bisunt in conf. 31. num. 11. lib. 2. Paris. in conf. 32. num. 5. lib. 3. & Ceph-
alam in conf. 4. 5. num. 19. & 20. lib. 2.

41 Declaratur hic casus primo ut locum non habeat, quando pater reliquit doteam titulo institutionis. Nam tunc praefun-
mitur, quod & si pater non fuerit adstrictus eam si relinquere,
voluerit tamen pure relinquere. Ita egregie admodum respondit A-
lexand. in conf. 31. lib. 1. quem secuti sunt multi, quos congesit in conf. 251.
num. 40. lib. 3.

42 Declaratur secundo, ut non procedat, quando pater vius est
verbis praeteriti, ut si dixit, quod doteatur. Nam tunc dicitur pure
legale. Ita respondit Corn. in conf. 40. num. 5. lib. 3. qui item dixit,
quando testator reliquit doteam filia pupillae. Nam tunc non di-
citur considerasse tempus nuptiarum.

43 Secundus est casus, quando pater statu dicit, quod filia dotea
non succedit cum masculo. Hoc in casu (inquit Calfrensis in d. 6.
Tit. gen. num. 8.) si pater reliquit doteam, illud legatum dicitur
perum. Ea est ratio, quia si esset conditio, non posset dici filia
dotea: & si non esset exclusa a statuto. Nam statutum hoc
in casu incipit ab actu dotationis, propter quam excludit ipsam
filiam. Dotatio ergo hic adesse debet antequam excludatur, atque
ita tempore exclusionis, siquicunque declaratur in specie Calfr. in
conf. 6. vers. num. 10. lib. 2. & in conf. 3. num. 11. & num. 30. lib. 3.

44 Debet ergo esse purum, non autem sub conditione, ita quia actus
conditionalis non est actus, iuxta l. si quis sub conditione, ff. si quis o-
misa causa refert. Eius enim posset, quod non evenerit conditio,
atque ita filia careeret dote, quod dicit non debet. Est & ratio, quia
cum actus dotationis requiratur ante exclusionem, ita fieri non
potest, nisi a patre, qui dum doteam ipsam constituit dicitur eam
loco legitimam dare, ut in specie respondit Paris. in conf. 73. num. 76 in
f. lib. 3. c. num. 1. c. autem legitimam & pure relinquiri debet. d. 1. quatenus
in prioribus. C. de nupt. testam. ita pariter & dote & pure reliqua praesu-
mi debet. Et sententia hanc Calfr. aduersus Bart. probarunt.
Brunus in tractat. Quod stanibus masculis, artic. 11. & qualibet.
3. & Didacus in cap. nos quidem, colum, penult. vers. decimo ex
pramissis, de testam. Idem respondit & egregie declaratur Corneus
in conf. 40. num. 12. vers. b. tamen non obstantibus. lib. 3. ubi refert alias
ploras cuiusdam sententia, sic & Socinus senior in conf. 75. num. 10. vers.
ende statutum. & num. 11. lib. 3. qui sic declarat statutum Ferrariae
sub rub. Quod siemna descendens sit contenta. De cuius quidem statuti
interpretatione ad rem hanc scriptum in conf. 1. num. 4. lib. 1. & copio-
sus in d. conf. 231. num. 2. & 49. lib. 3. Et predictis accedit Ange-
lius in conf. 349. Confusatatio bac. min. 2. qui respondit, statutum si
filiam doteatam excludens, intelligi quod dotea pura. Et inquit
esse differentiam inter haec, mulierem cui doteatam, & doteam el-

fe. Non enim dotea est, nisi fuisse matrimonium. Dotea vero dici-
tur antequam nubat: cum loa a litigatorio dotea sufficiat. Eadem
sententia probant testam in l. quoniam in priobus, in d. 4. lib. 12. C. de
in officiis testam. Par. in conf. 50. num. 5. & 6. lib. 3. & Capit. in conf.
num. 16. num. 19. & 20. lib. 1. Et predictis accedit Socinus senior in conf. 228.
num. 27. lib. 2. quoniam Calfr. diffinit quem, sic declarat statutum
Florentium.

Dilexunt tamen a predicta sententia Calfrensis, Par. in conf.
110. col. 1. lib. 4.

Vitilas, quae predicta dispositio oritur ei non medio-
cris, scilicet in specie Bart. in d. 6. Tit. gen. 5. T. tingenero, na-
mer. 2. asin. ff. de cond. & demon. & ibid. Calfr. num. 7. vers. reca-
pitu. Roman. in conf. 134. num. 2. Alexand. in conf. 5. 1. lib. 2.
Par. in conf. 25. num. 5. lib. 2. & alioquin, quae longe fratre conge-
fopera, & omnino apertius Baldus Novellus intrat de dote, in d. parte
pratidic. 76. num. 22. vers. & ista inquisitio. Scribunt predicti,
quod quando legatum est purum, faciat peti potest, sine aliqua
cautione, de rubente. Si vero legatum est conditio, peti
non potest antequam nubat, sicque ante cumentum conditionis,
l. edere dicit. ff. de cond. & demon. Et si mulier interim morre-
tur, legatum deficeret, atque ita remaneret apud heredes testato-
ris, scilicet mulier non transmittaret ad fuos proprios heredes.

Et procedit hac sententia eo etiam in casu, quo fuit relatum
puellae, cum monachabitur, si enim decedit ante ingressum religi-
onis non transmittat. Bero. in conf. 28. num. 5. lib. 1. Ita quoque quan-
do legatum dotea factum fuisse pauperae. Nam adhuc ea de-
cedente ante contracutum matrimonium, legatum remaneret
apud heredes testatoris, ita tradit Bald. Novellus in d. 6. parte priuileg.
77. num. 2.

Porro omnia est dubium, quando legatum hoc est sub modo,
an ipso modo deficiente casu, deficiat legatum? Et dicendum est,
modus hinc mixtum haberet pro impletio, si casu impleri im-
pediat: atque ita legatum non deficit. Hanc esse communem opinio-
mem affirmat Alex. in l. num. 5. C. de infit. & subfist. & aliosplas cam-
men oram in conf. 262. num. 14. libri num. 13. iuribus & ratibus compo-
bus. Hac tamen de re dubitat Emanuel Costa lib. 2. scelita. inter-
preta. circa conditiones. 6. 22. num. 7. & 8. & dicimus infra m. p. a. c. p.
14. Et ex predictis sequitur, quod & si modus iste deficit morte
mulieris, antequam nubat, legatum ad eius heredes transmittit
ur, siquicunque in specie scripturam Bart. in d. 6. Tit. gen. num. 5. &
Bald. Nonell. in d. priuileg. 76. num. 2. & ita indicatum fuisse in specie apud
Lisbonas testatur Costa in d. 6. 22. num. 11. eti ipsi dissentit, qui num. 12.
declarat.

P R A E S U M P T I O CXLVII.

Dote legatum puellae factum, quando erit nupta, vel
copulata matrimonio, quo tempore testato-
rem ei praestari voluisse pre-
sumatur.

S V M M A R I A.

1 Legatum factum Cate, quando erit nupta debet statim quo entra-
xit matrimonium per verba de praesentis: & non nisi sententia copula car-
nali.

2 L. c. m. fuerit ff. de cond. & demon. declaratur.

3 Statutum excludens mulierem neptano intelligi de nupta nondum
matrimonio consummato.

4 Statutum quo maius sui lucratur doteam decedente exire filii nupta,
intelligitur etiam muliere nupta nondum matrimonio consummato
decedente.

5 L. carmine C. de nupt. declaratur.

6 Cap. V. alentino. 34. distinct. declaratur.

7 Mulier ad matrem domum traducta pro carnaliter cognita habetur.

8 Mulier caputam dicit ipsa quam fuit carnisiter cognita, si ita se ha-
bet communio loquendi visum.

9 Mulier quando copulata matrimonio dicatur.

10 Legatum reliqui mulieri cum erit copulata matrimonio, quando ei
praestardum sit.

11 Statutum loquens de muliere copulata matrimonio, quomodo & intelli-
gatur.

12 Legatum reliqui mulieri post quam erit copulata matrimonio, non
debet illi, quam sit, ne consummaretur matrimonium.

H AEC disputatio duos distinctos casus habet, quorum pri-
mus est, quando testator dixit, lego! Cate cum nupta erit.

Hoc siue casu vera est illoru interpretur sententia, praesum-
testator.

testatore sensibile de tempore contracti matrimonii, etiam non locata copula, vt tunc scilicet legatum praefuerit. Ita fane abbas in rubro extra de *fronfis* nunc. e. Bart. & Socin. in *l. cunfuerit*, *matr.* ff. de *cond.* & *enf.* Decus in *l. nuptias*, *nume. 6. ff. de regul. iuris.* & *rubribus* *Brusseus* in *tral. de conditionibus* *lib. 3. cap. num. 4.* Quae quidem vera sententia probatur text. *t. claro, d.l. cim fuerit.* Cuius verba hac sunt:

[Cum fuerit sibi hac conditione legatum, si in familia nupsitis, testudetur implera conditio statim, arque duxit est vxor, quamvis nondum cubiculum mariti venerit. Nuptias enim non concubitus, sed confessus facit.]

Hac sententia comprobatur simili traditione eorum, qui scripsierunt. *l. statutum excludens nuptiam, intelligi etiam de nuptia nondum matrimonio consumatafis sente coniugiorum Baldus in conf. 3. si qua iniqua. & in conf. 309. in causa q. a. libr. 1. & in conf. 276. Constatudo. lib. 2. Brus. in tral. Quod sanctius manus famosus non successaverit. art. 6. nro. 2.5. Georgius Natura in tracta de statutis seminarium elegimus in 2. q. prine. verba 3. quero. & Bolan. à Valle in tract. de lucro do. 106. nro. 10.*

Etiam simile in *l. statuto* disponente, quod vxore proximo riente in matrimonio maritus luceretur dotem. Hoc sane statutum locum habet etiam in muliere nuptia, & si nondum consumatum sit matrimonium, sicut est magis recepta Doctorum opinio, ut attestatur multo communiatorum à *Roland* in *d. q. 106. nro. 11.* Nec repugnat in specie nostrarum casarum, quod ab ea *Bar. Abbas.* & *fequacium* opinione dissentiant *Geminus*, *is. e. Valentino*, *3d. dist.* & *Fulg. m. col.* *4. sol. 2. vers.* Nam non illa sola. Siquidem *t. text.* *l. statutus. C. de nupt.* quo mosti sunt, *nl. rem non tram pertinercum* *solummodo* *diffiniat*, *nuptiarum festinatorem* *intelligi*, *qua* *matrimonium* *per verba de presenti* *sunt contrahit*: & mulier ad viri dominum reducita, & si nondum viri cubiculum ingressa est. Ita *Bart.* in *l. statutum. 5. Titio genero. nro. 7 ff. de cond. & demiss. & Durem. in tral. solato matrimonio. e. 2.* qui follementum ipsum morem traditionis mulieris ad dominum mariti explicat. & egregie magis *Barnabas Brissonius* in *commentarijs de ritu nuptijs*. Et rursus *Geminus*. motus est co *t. text. d.c. Valentino*. qui quando loquitor de bigamia, que non contrahitur sois ipsiis nuptiis sine copula cum secunda contraxis, sed requirit copula, vt dicatur diuiliſſe cænem fum in diuas mulieres.

Hic casus locum habet multo magis, quando *mulier* iam effecta traducta ad dominum mariti: quia tunc habetur pro carnaliter cognita, ex quo de proximo est cognoscenda. Ita simili in casu statuti de lucro doris, de quo suprà scriptil Socin. in *d. l. cunfuerit*, *col. 3. libr. 1. cap. 1. nro. 1. et 2.*

Declaratur num cosus iste, quod ad esset communis loquens de viuis quod nupta intelligeretur mulier, postquam efficit carnaliter cognita. Ita simili illo in *cau. lucri* dicitur *scipit Socin.* in *d. l. cim fuerit. insin.*

Secundum est *catus*, quando testator legauit *Caius* postquam erit in matrimonio copulara. Hoc sane *catus* dicendum est prius quod *Caius* fuit non solum verbi & *confessus* *uncta* *matrimonio*, sed etiam carnaliter cognita à marito, statim debetur legatum: cum vero & propriè dicatur copulara matrimonio, ita sine controverbia feruntur omnes, quae infra committantur.

Si vero mulier adhuc non fuit carnaliter cognita à marito, dubitatio est non leuis inter Doctores, an dicatur copulara matrimonio, vt ei debetur legatum? Hac de dubitatione interrogatus *Baldus* in *conf. 199.* In *cassa ipsa* *a confirmacione* *libr. 1. cap. 1. vers. post. test.* *libr. 3.* respondit *l. legatum non debet antequam Caius cognita sit carnaliter à marito.* *Ez. Baldwin* securus est *Roland*, à *Valle* in *tral. de loco* *dati* *q. 108. nro. 3.* qui loci *nu. 1.* *scriptum* *reliqui.* & *statutum* *loquens* de muliere matrimonio copulara, *vtpuā si statutum* *dicit*, *quod maritus deceudente vxore tibi matrimonio copulara* *dicitur*, *non habebit locum statutum nisi coniunctum* *sit* *matrimonium* *copula carnali.* Ita *fane* *cropt. in aqua Ro-*
landi. *Baldus* in *l. non fine. C. de bonis quaderibus.* & *videt Caffen. & Cossus.* *Averin. in l. ante cal. p. ff. soluto matr.* *Alex. in conf. 129. col. 1. libr. Socin. *Scen. in conf. 8. col. 1. libr. 3. 1. son. in conf. 58. col. 1. & in conf. 131. col. 2. libr. 1. Riga in lib. 1. ff. solu. matr. mu. 10. in conf. 1. 2. lib. 4.**

Ea ratione prima visus est *Baldus*, quia testator, & *fluentes* *cognitare* de effectu matrimonij, qui ex copula carnali sequitur. Ceterum facile respondetur, in matrimonio re ipsa, & cum effectu dici contractura, quando verba de presenti fecerit sunt, *l. fluentes* *de reg. l. v.* Secundo afferunt ratio, quia copula in matrimonio

Menich. Pragmata.

non communiter accipitur pro ipsa copula carnali. Qui sane communis visus loquendi obseruandus est. Sed leuis est consideratio cum non satis constet de hoc loquendi visu. Imò potius milii videtur carnaliter esse hunc visum cum quotidie dicamus aliquam esse copulatam matrimonio, que verbis de presenti fuit nupta, ut iam diximus. Non commemo ro alia, que solent considerari cum exp predictis facile dissolvi possint.

Contra hanc iugacionem vt veriore, fecuti sunt alij affirmantes mulierem in dicti matrimonio copulatam etiam, quando non est adhuc carnaliter cognita. Ita quidem in *l. non fine. C. de bo-*
nu *qua liberis.* *Bruno* in *tral. Quid sanctius masculi feminam non faci-*
dent. art. 6. nro. 256. vers. man. verso. videntur. Quorum opinio probatur sicut videtur, in *l. copulandis. C. de nupt.* quo loci duo haec, carnaliter commisceri, & matrimonio copulandi, pontunt tantum duas diuersas. Non ergo haec verba, matrimonio copulata, requirunt, copulam ipsam carnalem. Idem probant c. spofani alterius, de spofani, & c. vlt. de oto qui cognoscit. *conlang. vxo. sua confert.* & c. vlt. de consang. & affinit. quod lequitur de matrimonio contrahendo etiam sine carnali copula.

Declaratur hic caus, vt locum non habeat, quando fieri per ipsam *Caiam Legataria* quo minus carnaliter cognoscatur à marito. Nam tunc & si iam dicitur matrimonio copulata, attamen quia noluit quadammodo nubere, ex quo recusat perducere ad effectum ipsum matrimonium, non debetur legatum. Ita simili in *cau. libr. 1. in d. l. non fine. col. 2. C. de bonis quaderibus.* & *Roland. in d. q. 108. in fin.* Et sensus est *Bald. in d. conf. 199.* In *cassa ipsa* *sol. 2. ver. item* *cau. 10. v. 1. libr. 3. & Franc. Marini in q. 159. in part.*

P R A E S V M P T O C X L V I I I .

Dots legatum factum puella cum nubet, an & quando presumatur relictum, etiam si velit in-
gredi religionem.

S V M M A R I A .

Legatum donum factum puella cum nubet, an & quando relictum pres-
sumatur etiam ingredienti religione. Quod si est factum puella, si
nuptia certe persona presumatur testator sensibus de opis nuptiis tem-
poralibus, nro. 2. Item legatum factum mulieri, si factio nuptiis, non
debetur ei si nuptia *Cao.* nro. 3. Nam conditio impleri debet informa-
specie, nro. 4.

In*cau. 4. 5. sed & hoc presenti. in Authentica de sanctissimi Ep-*
iscou.

Legatum factum mulieri si non nuptiis, fibi de etate sive editio re-
ligionem, intelligitur enim de matrimonio carnali.

Legatum factum aliui, si *Caius* nuptiis, non debetur, nisi matrimo-
nio temporali sequatur.

Legatum factum mulieri affirmatne si nuptiis, an debetur, si *pro-
cedit* non est. *libr. 12.*

Mulier ingrediendo religione dicitur nuptias cum Deo contra-
bere.

Matrimonio celebrari dicitur inter Christianos & iugendientem re-
ligionem, & appellatur matrim. omnis. *prosternere.*

Statuum ponens cognosentem carnaliter mulierem in nuptiam, habet
etiam locum contra cognoscentem matram.

Nuptias nomine ex communis visu loquenda, venient tamen nuptiae
carnales.

Loquendi communis visu non facit coniectaram de voluntate testa-
toru, quando alia fortior conjectura expugnat.

Intellexi anch. *cau. relictum. C. de nobis. vid. toll.*

Condito legato facta à marito, si eius vxer ad dies nuptiis non trans-
ferat, non debetur defida, si mulier ingressa est in religionem.

Legatum factum mulieri nuptiis, ex antecedenti vel subsequenti
interpretari posset, an fiducie testator presumatur se ipso de ma-
trimonio carnali & non spirituali, & escutra.

Est tamen egregia illa disputatio interpretum, an legatum dots factum puella cum nubet, presumatur relictum etiam
ingredienti religione. Distinguere soleo hic in re ali-
quot casus.

Primum est, quando testator legauit dotem puella, si nup-
tia certa persona, nuptia *Scipio*. Hoc sane cau. presumunt testa-
tor sentire de nuptiis temporalibus tamen. Ita egregie scipio sentit

Baldus Nouellus in tractatu de date, in sexta parte primi legio 72. num. 3. & Emanuel Cysani L. ch. 1. t. 1. in festa lomatatione, num. 2. ff. de cond. & deuenit. Cum enim testator demonstrauerit perlonam, cui vult pluam nubere, nempe Titum, confiter excludisse ipsam religionem, cui si nuberet, non diceretur nupsisse Tito: & propter ea non posset consequi legatum, sicut habetur in l. cum ita legum. ff. de cond. & demonstr. vbi legatum factum mulieri, si Tito nupsiferit, non debetur, i. si nupsit Caio. Nam conditio impleri debet in forma specifica, l. *Mensu.* & l. qui hærediti. ff. de cond. & demonstr. Nec repugnat text. ff. sed & hoc presenti, in Auth. de sanctis. epif. relatus, in Auth. nisi rogati. C. ad Treb. quia respondet ex sententia Bald. Nouell. & Coftse prædicti in locis, loqui i. quando legatum est simpliciter factum mulieri, si nupsicerit non autem ei certe perdone.

Secundus est casus, quando t. testator negatius dixit, lego centum Caia, si non nupsiferit. Hoc sane casu intelligitur de matrimonio temporali, non autem de spirituali, atque ita de religiosis ingressu. Ita glori. in *Athen.* curie latione. C. de indicatio t. tellen. Concessus. & Socinus in l. mulieri & Tito. ff. de cond. & demonstr. ille, num. 2. ff. numer. 2. idem *fratre* Baldus Nouellus in tractatu de date, in dicta sexta parte, primi legio 72. num. 2. verific. quare respondet. Et inquit Socinus, hoc esse ville, quia in viua non reiijcitur conditio, si nupsicerit, vt non dicatur delectio per matrimonium spirituali. Ea esse videtur huius sententia ratio, quia hoc casu non retrahitur a religione, sed potius ad iam cingendiam inuitatur, praferunt viuam, quae numeri potius debet in Domino, ut inquit Apostolus, quem mox referant.

Tertius est casus, quando t. testator reliquit tertio, si Caia nupsiferit. Hoc casu intelligitur de matrimonio temporali. Ita, n. sal. 1. inquit. *Contra* in l. mulieri & Tito, num. 2. dum propria ceditio ne off. marita definguntur & illo in loco Socinus, na. 12. resp. si autem in personam suam idem se ferit, et si admisso obsecratur. Et credo carere dubitatione quo ad tertium quin intelligi debet de matrimonio temporalium sic a fortiori intelligatur, quando legatum est factum ipsimet mulieri, ut dixi in casu precedent.

Quartus est casus, quando t. testator simpliciter legavit affirmativè mulieri, si nupsicerit. Hic casus est dubius, an feliciter testator intellexerit de nupsiis temporalibus tantum, vel etiam de spiritualibus? Ea intellectus etiam de spiritualibus scripitur. *Fulgisca* in conf. 33. *Quoniam superius*, col. 1. *Ver* *suffici* & *tertio*. *Socin* in l. mulieri & Tito, num. 2. ver. item in virginis ff. de cond. & demonstr. & manifestiss. *Dicas*, in l. b. *Narrat*. *refutat*. cap. 19. num. 2. *ver* ff. & si alio. Nam & haec discutunt t. nupsice, quas mulier contrahit cum Deo, eius religionem ingreditur, sicut Apollorus ad Timoth. 1. cap. 5. ita scriptur. Adoleſcētiores autem viudas deuota. Quum enim luxuria fuerit in Christo, nubere voluntiabantur damnatio. &c.] Et in c. i. ergo i. 7. quæst. 1. ex Concilio Tiburienti habetur, matrimonium dici, quod i. celebratur inter Chiristum & ingredientem religionem, sic & matrimonium hoc spirituale appellatur in c. & in c. vlt. de translatio, p. 1. & in c. ex publico, de conuersi, conjug.

Ei huc facit quod *Crotus* in *filios amil.* §. *Dini*, num. 6.2. de legat., *Maria*. *Socinus*. *Sen*. in c. qualiter & quando, l. 2. *quasi* *vli*. *at*. *pen*. de accusa. & *Rolandus* in conf. 35. num. 20. l. b. 3. Cum dixerunt, statum t. pumis cognoscenter carnaliter mulierem nuptam, locis habere etiam contra cognoscendum moniale, que dicitur contraxisse matrimonium cum Christo.

Ceterum contrariant opinionem, quod scilicet hoc in casu testator senfert de foliis nupsiis temporalibus, affirmavit Baldus Nouellus in d. tract. de date, in d. parte 6. prim. 72. num. 2. verific. ex quo etiam.

Et hic quidem ea ratione motus est, quia t. & si hoc matrimonium appellatur matrimonium: attamen ex communī loquendi via, secundum quem t. stores loquuntur, l. *Ladenf.* ff. *fop. lega.* nupsice intelliguntur de carnalibus.

V. Verum responderi t. potest, communem ipsum loquendi vnum non facere & conjectura voluntatis testatoris, quando alia fortior presumptio repugnat. l. ff. *terramplorium*, §. *vit. de leg.*.

Porrò hic repugnat fortior conjectura voluntatis testatoris, qui si cogitaret de hoc religiosis ingressu, & manifeste id expressisset, quod id feliciter haberet legatum. Ita sanè. ff. sed & hoc presenti, fundatum esse in presumpta voluntate testatoris, scripserint permolli, quos retuli *in presumptis*, vbi explicauit, an conditio, si decelerit sine liberti, deficit per ingressum religionis.

Secundò perpendit t. Baldus Nouellus text. *Athen.* cui refutum. C. de Indicta vid. tollen. vbi conditio legati à marito, si eius ex uxore ad alias nuptias non transierit, non dicitur defecta, si mulier et ingressa religionem.

Ceterum respondeunt vno verbo, Iustini in illo in loco nihil de religiosis ingressu, nec de eo dubitabitur; sed solum erat controvèrsia, quo tempore petere & consequi posset vxor legatum sibi à marito factum, ne contrahat nuptias.

Declaratur t. hic casus, quando ex antecedentibus, vel subsequentiis alijs legatis colligi potest testatorum sensus de nuptiis temporalibus, non autem spiritualibus: & econtra, vt si testator vni ex filiabus, vel nepotibus legauit, si monasterium ingredetur. Nam tunc etiam de alia filia, vel nepte, quibus similes in casu nuptiarum reliquit, intelligi debet: ne aliqui vna fit altera deterioris conditions, & inqualis. Ita respondit in d. t. v. 28. lib. 8. redditio pro Amerino Bononiensi.

PRAESENTATIO CXLIX.

Dotis legatum pluribus filiabus factum, an & quando ex presumpta voluntate testatoris admittat ius accrescendi.

SUMMARIA.

Iuri accrescendi, an & quando sit locu inter filias quibus factum est de legatione.

Quod si testator dixit, filiabus meis pro dotibus lego nuptie pro quadibz earum, decedente una ex ipsis ante eisdem matrimonium, eius de pars alia non accrescit, na. 2. Et redditio atro, na. 3.

Sicutem testator coniunctim vel re & verbis, vel etiam in loco, legato, & si alio.

CONGRESSVS T. fatis hic est locus, ut explicitus, an & quando ex presumpta testatoris voluntate locus sit iuri accrescendi inter filias, quibus factum est doris legatum? Quia in redditu filiabus duos causas.

Primus t. quorū est, quando testator ita dixit, filiabus meis

pro dotibus lego aucto mille pro qualibet carum. Hoc calidamente vna ex ipsi filiabus ante contractum matrimonium eius doris portio non accrescit alijs. Ita *Bari*. & reliquo in hunc modi. §. quibus, de leg. in conf. 17.4. *Facinus vendidit*, lib. 1. *repetitum* in conf. 41.4. *Casus*, in p. ipsius confil. lib. 5. *Idem Baldus*, & *videlicet Angelus* in l. ff. dōbus, de legat. 2. *Angelus* in conf. 11. *Sebitus*, in l. *quilibet* in §. 1. de legat. 1. & *videlicet Alexander*, qui & in conf. 5. num. 2. lib. 2. *identificatur* *Florianus* in l. dominus fructuarius, §. 1. ff. *reputatur*, p. 1. *Idem Matheus* in *notab.* 15.4. *Ripal* in l. *re comuni*, num. 2. *de legat.* 3. & *videlicet Bolognetta* numer. 239. 10. in. *Lupus* in *repetitio*. & *veritas*, in *primo notab.* §. 2.4. num. 3. *de donat*, *inter virum & uxorem*.

Ea ratione i. vii sunt, quod & si haec filia sunt verbis coniuncte, attamen cum sint re omnino disiuncte locum inter eas non habet iuri accrescendi.

Nec huc recepta sententia repugnat consideratio Iasonis in d. *comuni*, quia Ripa ibid. na. 7. *atis facit*.

Secundus est casus, quando testator coniunctim vel re & verbis, vel etiam in loco, legavit doles filiabus, ut si dixit Lego milie filiabus meis pro eisdem dotibus. Hoc sane causa inter casus est utri accrescendi, vel nondecreendi. Ita in specie scriptorum R. in d. conf. 17.4. *Facinus*, lib. 1. *Idem Baldus*, & *Florianus* in l. *demum fructuarius*, §. 1. ff. *reputatur*. *Alexand.* in l. *quilibet* in §. 1. de legat. 1. *Ripal* in d. *re comuni*, num. 20. verific. ex quo sequitur, de legat. 3. & *videlicet Lupus* in d. 2.4. num. 8. *quidam Angelus* dicit, hoc prouenire ex presumpta voluntate testatoris. Ea ratione vli sunt Baldus, Angelus, & Florianus, quia dols ut illi vniuersale recipit augmentum & diminutio nem, quod dicitur ff. *de impensis rebus detailis*, ff. *alii*, & *trada* possit alios Rips in *rebus*, ff. *soluta matrimonio*, num. 43. Et

casus iste multo magis procedit, quando conseruat per sonarum charitas: *sicuti conseruat* *Baldus* in conf. 17.4. *infus.*

PRAE-

Optione legata quid ex præsumpt^v mente testatoris
legatum dicatur.

S V M M A R I A .

- 1 Optione legata quid ex præsumpt^vur legasse testator per totum.
- 2 Testator si reliquias seruorum electionem. & dubitatur, quot legatas
vnu eligeret tres, ut ipsius posse eligere. Poteat autem legata-
rum vnu tantum eligere pro sua commode, n*o*.
- 3 Seu quando pro alterius commode & utilitate testator optionem
legavit, n*o* seq.
- 4 Testator si legavit mille distribuenda inter pauperes, non præsummitur
datus facilius eligendi vnu tantum pauperem, cui omnia distribuantur.
- 5 Seruorum optione legata ex legatis vnu valeat duos eligere: & an
vnu eligeret vnu a tre*s*, n*o*.
- 6 Numerus pluralis in duobus verificatur, & n*o*.
- 7 Testator præsummitur voluisse minus grauare heredem quam si pos-
sideret.
- 8 Seruorum electione legata, de quo seruo, an de proprio an de alieno sensisse
præsummat^r testator.
- 9 Vnu duabus ex quatuor legatis quas elegeret legatarium, que debet
tor, & quod fuit viride remissione, n*o*.
- 10 Seruorum optione legata, eligi non potest ut cui sub conditione testator
liberetur legatus.
- 11 Testator legavit seruo suo, deinde reliquit Mauio seruorum optionem
quod illud seruo opt. præsumptio est, quod seruo illo non manu-
misso ab herede mille sit legatum.
- 12 Mancipiis optione legata sit, cum in familiis nupserit, partus &
frumenti mancipiorum nati & acquisiti ante contracta nupicias, ad
familiam non pertinet.
- 13 Marius si legavit uxori sua prædicta per fiduciam illam item lances,
quas elegeret, quatuor, ad eandem tamquam ex eis tempore et
cessavit, scilicet, an & qua manu tempore extabant.

D Elegato t^e optionis electionisque alia nunc dicamus. Et
mutat quidem conjectura & præsumptiones circa illud
intercedunt verificantur. Quo autem facilius eas explicemus,
aliquot casus ex ordine consideremus.

Primum est, quando t^e testator reliquit terum electionem plurali numero, vnu, seruorum, & dubitatur, quot legatarium sive
præsumptio ex parte testatoris eligere possit. Vp*l. 1. s. ff. de opt.*
leg. 1. 2. 3.

Caterium cum Vpianus senserit hanc esse facultatem legato-
rio conceleam, vt tres possit eligere; nec explicit, an vnu tres, vel
minus quam tres valere optaret, de fungulis dicendum est. Et pri-
mum quidem dicimus legatarium posse vnu tantum seruum, si-
cic rem vnu tantum optaret atque eligere. Cum enim lega-
tum factum sit pro legato commode & utilitate, potest si vnu
seruo esse contentus, & alios a retri reliquerit.

Potò dixerimus est ex ultimo, quando pro alterius commo-
do & utilitate testator optionem legavit ut si legavit mille inter
pauperes distribuenda. Non equitem data præsumptio facultas
eligidivnu tantum pauperem, cui omnia distribuantur. Ita
Bar. *l. 1. s. ff. de opt. leg. & reliqui, quos commemorauit sup-*
præsumpt. 1. 2. 3. m. 2. 4. cpo loci m. 25. considerauit terium op-
tionem, quia duae pugnantes conciliari possunt. Non repetio iam
dicit. Dubitatur t^e etiam hoc in casu, an legato seruorum optione
duos eligere valeat legarius, & posse ex ultimo, cum i numeris
plurali in duobus verificetur, *t. vnu m. ff. de testib.* Et si potest
legatarium ille tres pro sui commode eligere: multo magis potest
eligere duos. Vtroras non posse credo: cum præsumptio sit
testatoris voluntatis minus grauare heredem quam sit posibile.
L. viii. ex familia. ff. seru. de leg. 2. Quare cum pluralis numerus in
duobus vel tribus verificari possit, legatur dico dūmolu nū-
merum illum in hereditate dānum excedere.

Secundus est casus t^e conjecturalis in optionis legato, quando
kilicet testator legavit electionem seruorum de quo seruo, de proprio
silecet vel etiam de alieno sensisse præsummat^r Vp*l. 1. s. ff. data.*
ff. de opt. leg. 1. 2. 3. testatorum legasse ex propriis seruis optione-
num, non vt & alienum eligere possit legarius. Dixit Vpianus
[data optione, si quis optauerit alienum seruum vel homi-

nem liberum: videndum est, an consumptis optionem sit pos-
non confundit.

Non esse consumptam electionem respondit Vpianus, pro-
prefectus quid legatarium elegit cum, de quo non sensit testator, si-
cute simile subiunxit Vpianus, quando legata ei electio vni, &
legatarium elegit acutum, electio consumpta non efficitur de acto
non senserit testator.

Tertius est casus t^e conjecturalis in hoc optionis legato, cuius
meminit Pomponius, *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* si ex quo-
tuor (inquit Pomponius) viriolis dux, quis elegit, in hi lega-
tis sunt: hinc dux relicta sunt: siue ab initio dux sola fuerint
valent legatum.]

Est hanc hic conjectura, testator sensisse de duabus illis virio-
lis, quis habebat: Nec fallit demonstratio hoc casu via legatum
sicut *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* & Lazarus Baytius, *in libello de*
Valet. infra. fine.

Et dicitur hoc legatum purum: cum necessaria non sit, nec sie-
ri possit optio, pluribus quam duabus viriolis relictis existentibus.

Et simile (inquit Bart.) est quod habetur in *l. 1. s. ff. optio. end. tit.*
Viriolis autem, quarum meminit Pomponius, quid sint explicati
Alcarius in *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* & Lazarus Baytius, *in libello de*
Valet. infra.

Quartus est casus t^e conjecturalis in hoc legato optionis, de
quo apud Julianum, *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* com. respondit,
legato optione seruo, eligi non potest cum sub conditione re-
testator libertatem legavit. Non enim in optionis legato de re
testatore sensisse præsumitur: quia aliquo inutilis est vel legata
libertas euidenter conditione vel nullus momenti legata optio,
seruo ipso liberato posse conditum existunt: sed Bart. *l. 1. s. ff. de opt.*
leg. 1. 2. 3. libertatis favore factum est.

Quintus est casus t^e conjecturalis in legato optionis, eius me-
minit Iulianus, *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* ad scriptum:

[Seruo sine libertate legatu, deinde optionem seruorum Ma-
tuius dedit. Is cendem seruum optauit. Quero, an id quoque, quod
legatum est, debetur. Relipidit: Non potest legatum huius ser-
ui nomine ad dominum pertinere.]

Est hic conjectura, testatorum legasse seruo, si ab herede suis-
set manumisitus: Non autem legavit, vt Matuius elegit hunc seru-
um etiam legatum haberet, & o legitur seruo non manumisito,
inutilis est legatum ei factum, *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* & proprietas ad
Matuius optionis legatarium non pertinet: sed apud heredem
remanet.

Sextus est casus t^e conjecturalis in hoc optionis legato, de
quo respondit Scuola in *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* cum dixit, optione
mancipiorum legato sicut, cum in familia nupserit, pars & fi-
lius mancipiorum nati, & acquisiti ante contracta nuptias ad fi-
liam non pertinere. Et si enim conjectura, testatore reliquise
sua conditione, nempe cum nupserit; sicut conditionale lega-
tum hoc est scripsi supra *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* & propter ea argumentum
legato factum pendente conditione non pertinet ad le-
gatarium: Cum interim legati nomen non mereatur, *l. 1. s. ff. de opt.*
leg. 1. 2. 3. si quis ex officia causa legamus, sed apud heredem remaneat.
Sicut & cxi ex fideicommissaria, autalii subiecta redefinitione
sub aliqua conditione, pendente ipsa conditione percepti,
ad ipsum grauatum pertinent, *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* & *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.*

Septimus est casus t^e conjecturalis, de quo idem Scuola re-
spondit in *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.* [Marius (inquit Scuola) vx-
ori sue codicilis per fideicommissum dedi praedia, item lances,
quas elegeret, quantu. Quiafilius est, an ex his lances, quas
elegerit non folium tempore conditi testamenti: sed etiam moris
testatoris. Hoc ex ratione factum scripsit Bartoli in *l. 1. s. ff. de opt.*
testatorum legasse futuri temporis, quas elegerit. Sed ver-
ba illa ad actum optionis, non autem ad lanceas legatas refe-
runtur. Recitus dici posse existimmo, ideo eligi posse ex lanceis,
que moris testatoris tempore existunt, quia fermone inde-
finito legavit testator: *l. 1. s. ff. de opt. leg. 1. 2. 3.*

PRAESUMPTIO CLI.

Frumenato legato quid ex praesumpta mente testatoris debeatur.

S V M M A R I A.

- 1 Frumento legato, quid praeferatur legato testator.
- 2 Frumentum aliquando in genere capitur, aliquando in specie; & quomodo.
- 3 Triticum sumitur aliquando in genere ad quando in specie.
- 4 Frumento legato, sicut frumentum in specie debet ostendatur.
- Idem dicendum in centro libro, in quo in frumento vel tritico sit mentio, ut intelligatur secundum communem etiam loquendi, ibid.
- 5 Frumento nomine aut continetur farina.
- 6 Lana appellatione vent etiam lana filata, ante quam tamen sit contexta.
- 7 Statutum prius extrahendit frumentum, puer etiam extra hunc temsifinatu.
- 8 Farinam non contineri in legato fragmento, cum repugnet communis usus loquendi.
- Frumento nomine pavem non contineri.
- 90 Frumento legato non contineri frumentum, quod testator venale habebat.
- 11 Mensuram vini legato, quid veniet in legato.

- 1 DISTATUTUM non semel solet, quid ex praesumpta mente testatoris in legato frumenti continetur? Est hic prius tamen dum frumentum aliquando nomen generis habere reali qualitera species. Cum in genere sumitur, significat far, hordeum, milletum, & his simili, que tritica continentur. Ita dictum est in lib. 1. §. de eo quod si de aqua pomicia, etc. in lib. 1. non debet esse ad mensuram, & in lib. 1. C. de cond. in pabili hordeo, & dudem Luca a Penna, discutit, & Petrus Belchior in fragm. 11. de verb. signif. Forcatulus in emendat. c. 6. & probat d. 1. frumento autem id est, quod arista se tenet, recte Gallus de mille: Lupinus vero, & fabas fruges potius dicuntur, quia non arista, sed filigera continentur.
- 2 Triticum autem pariter in genere & in specie sumitur. In genere sumpto latiori est significatio frumento, si quidem significat quicquid in area teritur, & propter quod continet non solum hordeum, far, & milletum, sed etiam milium. Rebibus in lib. 1. fragm. in fin. expositate Columella, qui in lib. 2. dicit rufi, cap. 6. ita scriptum resiguit.

[Tritici autem genera complura cognoscimus, verum ex his maxime secundum, quod robus dicitur, secundum est filiginis, tertium est trimelit, quod & genus est filiginis, reliqua species superueat.]

- 3 Hic contat Columellam tritici nomine comprehendere etiam alias species, que in area teruntur, sicut milium, quod tritici nomine continetur docuit Abbas in eis multiplo, et decima. In specie autem frumentum & triticum (sicuti communis ipse loquendi vobis accipio) diffit ab aliis speciebus, etiam si arista continetur utr in hordeo, filigine & milletibus sumitur in lib. 1. si quis vimum, §. 1. si de trit. vino & oleo legi, vbi frumentum ab hordeo separatur, & in triticum, de verb. oblig. ibi, si de aliquo tritico cogitatuer, id est, certi generis. Dixit certi generis, ut Apiricus, italicum, Syrium, in lib. 1. qui §. 1. scilicet vino & expedit Forcatulus in pomerium, c. 9. 2. 11. & 12. atque vobis si scribere. Legato itaque frumento, vel tritico, non hordeum, non filigo, non alia, que arista continetur, sed frumentum, seu triticum ipsum in specie & communis ipse loquendi vobis significat, continetur, vt adserit Forcatulus in d. c. 6. sic & in filiponibus & ceteris, in quibus frumenti & tritici mentio sit, intelligi debet secundum communem loquendi vobis de frumento & tritico in specie Bart. in lib. 1. fragm. de verb. signif. & ibidem Rebibus, falon, & reliquo in lib. 1. tritico, de verb. oblige.

- 4 Ceterum digitari contingit, an frumento nomine continetur farina Bart. in lib. 1. fragm. 6. illud, de legato, s. docuit, appellatione frumenti farinam contineri: quia materia donec peruenierit (inquit Bart.) tuta finem proximum, retinet nomine: sicuti farina etiam non enim, & sicut Bart. filata est, atque ita tecumque signif. contexts. Frumentum itaque retinet nomine donec conseruos sit panis. Quocirca si sit panis (inquit Bart.), cauetur, quod exarabitis frumentum est cuitate puniatur, poena digna erit qui farinam extinxit. Et Bart. fecuti sunt Guido Papago g. 373. Ripa in Ital. de pepe,

in situ de remedio ad conservandum vobis terram, nu. 43. Boerius g. 373. & Benenutus Stracca in tract. de mortuatura, in 1. parte, num. 29. & Rebibus in lib. 1. fragm. de verb. signif. qui dicit, tandem esse rationem proibitionis in farina, quae & in frumento, ne faciliter esultas labore penuria, sed qui tenetur (inquit ille) praestare frumentum, non tenetur farinam. Sic i etiam ex ultimo legato frumento non contineri farinam, cum & communis ipse loquendi vobis reponget.

Quod vero i sensu Bart. in d. §. fragm. appellatione frumenti panem non contineri, probavit & Petrus Peckius in tract. de flamenatu coniugatu, lib. 5. c. 13. m. 1. inf. 1. Ea propter fine controvenerat, legato frumento panis non debetur.

Frumento legato non deberi frumentum, quod testator vale habebat, docuit post aliis Peckius in d. c. 13. m. 1. & scriptum supera in praesumpt. 137.

Legato frumento, quo tempore & loco solui & praestari debeat, explicabimus infra in praesumpt. 200. nu. 4.

Mensuram tamen vini legislati a testator, an vimum ipsum vel folia mensura debentur explicat Albericus in lib. 1. Sed eti. si signif. §. 1. f. de induci. & dicendum in fine seq. praesumptionem.

PRAESUMPTIO CLIL.

Vino legato quid ex praesumpta testatoris voluntate continetur.

S V M M A R I A.

- 1 Vino frumentum vobis Itali, Germani & Poloni quoniam frumento.
- 2 Vino legato omnes continetur quod eximere natum vimum permittet.
- 3 Vino appell. malsum non continetur: Malsum quid sit, & quomodo constituitur, ibid.
- 4 Vino appell. non continetur Zibulum, & quomodo constituitur, ibid. Et quid sit, ibid.
- 5 Vino appell. canum non venit. Canum quid sit, & quomodo constituitur, ibid.
- 6 Defutatum quid sit & unde dicatur: & quid non veniat vino appell. nam. 14.
- 7 Carenum quid sit.
- 8 Sapio quid sit.
- 9 Cerumen appell. vino non venit, cum constituitur ex hordeo & alijs rebus aliis. Et quia Itali ea non videntur, sed eam capitulatio presegnatur, nu. 12.
- 10 Conditum non venit appellatione vini, & constituitur vino pipere admissio.
- 11 Hydromel non venit appell. vini, & quid sit, & quomodo constituitur.
- 12 Cydonium nomine vini non continetur, & quid sit.
- 13 Accutum vini appell. non venit.
- 14 Oenomelum vini nomine vino, & quid sit.
- 15 Accutum vini acutum vini nomine vino: & quid sit.
- 16 Paifum continetur appell. vino, & quid sit.
- 17 Embrynum nomine acci continetur, & quid sit.
- 18 Vino legato, sunquid & vase, quibus illud continetur legitur continetur.
- 19 Amphorae quid sit.
- 20 Vino legato non contineri dolia, nec amphoras, nu. 25.
- 21 Delinum quid sit, & canua mensura.
- 22 Vino legato non contineri vases & ceteros.
- 23 Culice quid sit, & canua mensura.
- 24 Vino legato canua vase, id est, amphora vel cader, ibid, unde existente, sed in dolie, an illud praefutatur legatum.
- Et quid sit testator legatus vimum in amphora quid ibi non esset, sed in vinalibus, nu. 29.
- 26 Mensuram vini legati, an vimum praefutatur legatum, vel mensura, sole distinguitur, ut nu. 31. & 32.
- Potates insignes Milo Crotoniates, Cicero M. Tullii filius, Neoclesius Tergutius Mediolanensis, & Germanus biceps, ibid.

DEVINO legato nunc differantur, cum & copiosius & suauis nos Itali & Germani & Poloni hoc quam frumento, de quo diximus, vnam, legato vino ut hoc per primum explicitum) omne contineri quod ex vincis natu vimum permanet,

Vobis

Vlpianus respondit in libro quia vinnum in principio de tritico, vino, et alijs lega. Qui ob id subiunxit, vini et appellazione mulsum non contineri. Non enim vinnum permanet sed species efficitur, ut et mulsum, hoc est ex vino et melle confecatum, I. ad eum. S. cum ex alio libro acqueratur vinnus domus. Non etiam tamen vini et nomine continentur (inquit Vlp. Zythum, quod Vlp. ipse ex tritico, vel hordeo, vel pane fieri ait. Explicavit Alciat. in libro, i. praeferendo, in verbo, canum et in libro parergo, cap. 15. Stephani Forcatulii in pennis iuriis, cap. 8. Historian in commentariis verborum iuriis, in verbo Zythum. & Cuiacius in libro, 2. obseruat. cap. 39. Hoc accedit dicitissimum Hermolaus Barbarus libro, 2. Corollar. 311. qui ita scriptum religit. (Zythus et Zythum dicuntur, & Græcæ vulgo Phocadon in Aegypto fit, ideoque à poetis quandoque Pelasgius portus vocatur. Maledicunt aqua fruges, donec resolutur in liquorem vino similem, inebriat hoc & acre guttæ est.)

Non pariter vini appellatione continetur (subiunxit Vlpianus.) canum. Legunt aliqui codices, curmi, quod genus potionis est, & conficitur ex succo radicum, sicuti agnatur in tractato in loco Hermales, cuius verba hac sunt:

[In media montanis Septentrionali situ gentes vini loco sucum est radibus quibusdam ebibunt: Curmi porrò fortassis hoc sit, quod ceritalium in Gallia vocant, & Curmi Curnithos inflator. Pofidionis homo floucius non curmi, sed Corma appellat.]

Hæc tenet Hermolaus: Non sine ratione legi est potest, Cammarum, cuius meminit Caius Apilius in libro, 2. de culinaria, cap. 2. quia à Defruto, de quo dicimus, parum differit. Vel etiam legi potest, Curny de quo apud eundem Apilius in libro, 2. cap. 3. atque ita legendum esse celeret docte & eruditè ut reliqui omnia Melchior Ghilandinus artis Medicæ peritissimus arcta mihi amictia deinceps, dum hoc de nomine in eius Musico differamus, autoritateque Palladii in libro, 2. de rerumstica, libro, 15. comprobabat, cuius egregia verba hac sunt:

[Nunc Defrutum, Caranum, Sapam conficies, Cum omnia vno genere conficiantur ex multis: modus his & virtutem mutabit, & nomina. Nam Defrutum à deferendo tunc dictum, vbi ad spissitudinem fortè despumauerit, effectum est. Caranum, cum 8 terita perdita, duæ partes remanserint. Sapa vbi tamen teritas redacta descendenter, quam tamē meliorent facient. Cydonia fulica, & igni supposita ligna fulnea.]

Hac Palladius. Qui tamen locus ostendit, verum minime esse quod scriperunt Alciatus in libro, 1. prætermissus in verbo, Camum, & Cuiacius in libro, 2. obseruat. cap. 39. ambo adducunt auctoritatē Seimoni Geueniscum dixerunt, etsi legendum Camum, quod ex hordeo & alijs frugibus conficitur: & apud aliquos Cerulia appellatur. Et cum his sensi eruditissimum anticus meus, que hororis causa nominare soleo. Hiero. Mercurialis in libro, 3. varia. lelio. cap. 10. qui est à Cuiacio differtre voluit scilicet eo tamen [si recte perpendatur] sensit. Et Camum Ceruianum non esse, vt prædicti opinati funderit ab ea maximè differe indicat locus ipse Vlp. in libro, 1. quia vinnum, qui ita se habet. [simili modo nec Camum, nec Ceruia continetur.]

Non ergo legendum est Camum, sed Caranum: cum à Ceruia differat, & simile propè Defruto sit. Quod si hæc studiosi non placuerint, probent Forcatulii in pennis iuriis, cap. 8. & Hotomani in commentariis verborum iuriis, in verbo, Camum, sententiam: qui ingenue falsi sunt, se necesse, quid sit Camum. Non tamen inter vina enumeratur, vt tantumvis cum Vlp. Ceruia, quæ conficitur ex hordeo & alijs rebus calidis: autore Simeone Genesii, ab Alciato & Cuiacio probata. Apud Germanos notissimum est hæc potionis genus: Nos Itali Ceruia non vinnum: quin cam capitali odio sic profecimur, vt è nostris dolis & Cellis vinarijs, gravi inducita pena proscrimerimus. Non pariter vini et nomine (inquit Vlpianus) venit coditum, quod Cuiacio interpretè vino pipere admixto conficitur. Ita nec vini appellatione continetur hydromel: *videlicet Vlpianus respondit.*

Est hydromel aqua mulsum, quæ venustate vini saporem afficitur: sicuti explicat Cuiacius & Forcatulus, quæ sapor à membroribus. Hoc id pribus scriperat doctissimum Hermolaus Barbarus in libro, 2. Corollar. 34. cuius verba adsciri possunt:

[Hydromeli secundum aquæ mulsum genus est, saporem vini venustate afficitur, nufquam magis laudatus quam in Phrygia, ex imbre quidem prope & melle: dannatum multis annis ijdem vintus, quibus vinnum nec ijdem vitillatur.]

Hac Barbarus, sic & Defrutum non à venire vini appellatione, ob id respondit idem Vlpianus, quod potius conditur loco Menoch. Prolego.

sit. Est enim Defrutum, multum, quod ex duabus partibus ad tertiam deferuntur, sededitur. Forcatulii in pennis iuriis, cap. 1. Hotomani in commentariis verborum iuriis, in verbo, Defrutum. & Cuiacius in libro, 2. cap. 39. Obseruat ego aliquando Caius Apicium in libro, 2. de re culinaria, cap. 2. ita scripibus cui defructum admittens, quod fit de cotoneis, quod sole torrente in subtiliam mellis cogitur.] Palladius vero libro, 2. de re rustica, tit. 18. scriptum reliquit, defructum à deferendo dictum, & ex multo confidit. Et confinit Hermolaus Corollar. 323.

Cydoneum tamen quoque vini nomine non con contineri respondit idem Vlpianus, in libro, 1. quia vinnum, cum ex vinea non proueniat. Est Cydoneum, quod ex pomis cydoneis conficitur, sicuti assertum Cuiacius in libro, 2. cap. 39. artem conficiendi cydoneum docuit Palladius in libro, 2. de rerumstica, libro, 10. cuius verba indicat, cydoneum id est quod nos vulgo cotognam appellamus. Non denum vini nomine venire acetum confitit idem Vlpianus, nisi (aut ille) vini loco cùm habuit testator. Et idem Vlp. in libro, 1. de tritico, vino, & alijs lega. Et (subiunctum idem) Vlpianus in libro, 1. quia vinnum, item si quia, nisi quod testamenti tempore vinnum erat, coactum, sufficit enim ex tempore fusilli vinnum.

Nunc quoque vini appellatione veniant cum eodem Vlpiano in libro, 1. quia vinnum, percurramus. O nomine, id est, dulcissimum vinum (inquit Vlpianus) vini nomine continetur. Nam etiam eile vinnum mellitum scripserunt Alciat. in libro, 2. parergo, iuriis, cap. 2. Hotomani in commentariis verborum iuriis, in verbo, evomeli: & Forcatulii in pennis iuriis, cap. 8. qui tamen mulsum non esse aduersit Alciatum & Hotomani contendit: Cuiacius vero in libro, 2. obseruat. cap. 10. obseruat, non enimelle esse vinum folium ex vire certo modo ita expremit, vt ad mellis dudcedinem proxime accedit: Idque Palladii auctoritate: qui in libro, 2. de rerumstica, tit. 17. nonemeli conficiendi artem docuit. Hermolaus vero Barbarus in corollario, 4. de nonemeli in scriptum reliquit. [nonemeli, hoc est vinum mulsum: quemquam nostræ fine vini mentione hoc intelligunt mulsum dientes. Vinum hoc facilius cum melle incorporatur, quod in dulci nunquam evenit.] Hæc sunt.

Acinacium vel actinacium vini nomine contineri respondit idem Vlpianus in libro, 1. quia vinnum, est crudissimum Mercurialis in libro, 3. varia, lelio, cap. 10. non fatis recte Vlpiani verba accepti. Et actinacium vini genus aromaticum, teste Alciat. in libro, 2. parergo, iuriis, cap. 2. Camum. Forcatulii vero in libro, 2. ex istim autem actinacium est, vel dilutis & aqua maceratis acinorum folliculis, quæ vinace appellamus.] *Ibi quia vinnor. 8. si quia testam. ff. de furtu. fuit totu. quod siunt.* Cœlo errauit. Rectius crudissimum Cuiacius in libro, 2. cap. 39. ex Cäsiodori sententia scripsit, acinacium dici vinnum, quod longe post vindemiam hyemal tempore ex vix suis diu suspenit & rugosus conficitur. Comprobat doctissimum Mercurialis in libro, 1. cap. 1. qui si integrum illud cap. 39. Cuiaci perlegit, non ab eo exoptatib[us] fisi exponi: quid acinacium hoc sit proprius: videlicet ouis Cäsiodori lucum, quem vt nouum commemoratur, à Cuiacio præsumvit. His autem prius aduerit Hermolaus Barbarus in corollario, 8. 9. dum de nucleus acinorum agit. Hermolaus verba hac sunt:

[Nuclei acinorum vnde à Græcis Gigara dicuntur. Palladius excrementa, & feminæ, & grana vnde interiora nominantur. ab acini acinacium dici vinnum ex istimo Veronensis agri, vt scribit Cäsiodorus alumnus, odoris, saporis, fluitans, colore purpureo, ineffabiliter dulcedine, tacu quoque denum acris pingue vt carneus liquor, aut potio elculenta videri posset.]

Hac Hermolaus opinor acinacium hoc nos vulgo nunc appellare, sapor d' una. Nomine tamen vini continetur etiam, Pallium, ut idem Vlpianus sensit. Et pallum, interpretate Cuiacio in libro, 2. cap. 19. vinnum, quod ex vix passis sole ficiant ante vindemiam certa quadam ratione exprimitur. Etiam interpretationem probavat & Fo. Cœlula in libro, 2. cap. 8. Cornelii Cœli auctoritate. Et hic accedit Palladius in libro, 2. de re rustica, in Septembri, sit. 19. qui egregie docuit artem conficiendi Pessan. De pallo etiam Hermolaus corollario, 8. 23. ita scripum reliquit.

[Pallum hoc est Glycij genera habet laudata pithymum, & à colore appellatum nigro melomythum: quæ suum saporem non vini præferant. Nam in quod additum est defructum Glycij appellatur Atheneo.]

Hac Hermolaus. Ex cuius sententia & aliorum, quos commemorauiimus, constat, Pallium, non esse vinnum, quod hodie malaticum ex Cœtano ad nos adiectum appellamus, vt opinati sunt aliqui: quibus conficitur Caius Rhodiginus in libro, 3. lelio, antiqu. cap. 11. Pallum bibisse mulieres Romanas, quibus vini vñs inter-

15 16 17 18 19 20

Xxx 3 dictus

dicitur erat ex *Varrone*, *Polyblio* & *Gelio* scriptum Mercurius in lib. 1. *letris*. *versis*. cap. 17. idem *Varrone* auctoritate prius memoriam prodidit ex *Herculanis* in libro corollariorum 825. & *Caius Rhodigenus* in lib. 18. *letris*. *antiq.* cap. 38. qui & *Marymam* a *Plato* appellari scripsit. De his plus facit.

30 Acto autem legato contineri etiam Embamma, quod acceti loco est, respondit idem *Vlpia*. in d.l. si quis vino, & si acetum, si de tritico, vino & oleo lega. Est embamma condimentum ex acto intertingens oblongis paratum. Ita *Herculanum* in *commentarij* verborum iuxta, in verbo, in amba. Et cōfīrmant *Mercurius* in lib. 1. *versis*. *letris*. *exp. 3.* & in *ritate Colosse*. Et a *Gila* seu falsamento differere reliquit. *Forculturis in penustris* c. 20.

31 Disputatio alia est, an legato vino etiam vasa, quibus illud continetur, legata presumuntur? *Vlpianus* in d.l. 5. 9. 1. *de tritico*, vino, oleo, lega, respondit, vino legato, vasa legata videtur quia credibile est inquit *Vlpianus* teſtatorum eius est, ut voluerit accessionem eius vino, amphoras. Vasa, & amphoras idem sicut *Vlpianus* & admittit *Proculius* in *Lectione vini*, ex tit. tīc & *Iulianus* in *Litteris* a. 5. de verb. lega. *Amphora* est vas cuiuslibet materie, duratur vintus capax, figura cubicula scriptum *Hotomanus* in *commentarij* verborum iuxta, in verbo, *amphora*. *Caelia*, vero *Cotta* in *memoriam* in verbo, non legato, scriptum reliquit, *amphora* continere heminas non agnoscit. *Ex hebreis* & *hemina* id est, *vinculum*.

32 Dolia vero non contineri, vino legato, respondit idem *Vlpianus* in d.l. 3. 6. 1. *versis in dolis*. Dolium est inquit *Hotomanus* *praeclarum* in loco, in verbo, *dolum* vas cuiuslibet materie & mensurae, rite praeter cuiuslibet capax. Petrus vero *Rebus in l. vinaris* ff. de verb. fgn. ex *Columella* scriptum reliquit, Dolium esse 30. amphorarum: Non tamen diffinimat esse eius mensuras.

33 Et subiunctum est *Vlpianus* Dolia non contineri maximè si depressa in cella vinya fuerint: aut ea cantum, que per magnitudinem difficile moueantur? Ex illo vna cum *Caiacio*, lib. 2. obser. 5. 36. rationem in esse, quotidianum ad perpetuum vnum in cella defodiuntur, & deprimuntur ut cadit & amphore, ideo habentur & exportantur: sum enim quadam agri instrumenta, sicuti de cupis mixt dicimus. Quare vino legato non comprehenduntur.

34 Cuppolis 1 autem (adiunxit *Vlpianus*) contineri nisi pari modo immobiles in argo, vel instrumentum agri erant, sunt cuppoli vina modica, & non certa mensura: esse, scribit *Alcianus* in *l. vinaris*, num. 3. de verb. signif. Ceterum *teles* *Rebus* dixit, cuppolis esse vasa magna lignea, que vulgo, vina, vel tinacis, apellant. cuppolis vero, cuius meminit *Vlpianus* in d.l. 3. e. *vina* modica. Vt: & culleos, vino legato, non debet, adiunxit idem *Vlpianus* in d.l. 3. in fin. Non enim hinc sunt vasa vinaris sed vre adiunxit *Caiacio* in d.c. 36.) deferendo vino parati sunt. Culleos 40. vinas 1 continere scriptum *Hotomanus* in *commentarij* verborum iuxta, in verbo *Calleum*. *Vt* vienes amphoras, vt *Budus* annotavit *Rebus* in d.l. *vinaris*, qui dixit, esse vasa quadam coriaces, quorum duo, vel tres vino plena equum onerant. Nos vulgo bagas appellamus; frequenter est carum vasis apud *Papiensem*.

35 Ceterum ex prædictis alia origiūr disceptatio: legauit testator vnum cum vasis: Non extat vnum in vasis, hoc est amphoras, vel cadis, fed in dolis, an hoc vintum præsumatur legatum? *Proculius* in *l. pen. ff. de tritico*, vino, oleo, lega, referit *Trebatus* respondit, vintum in dolis existens, non conferi legatum. Nam (ni falder voluit *Trebatus*) cum legato vino non debentur dolis, quippe que non satis propriè dicuntur vasa, *si sapientia expofitum*: sic legato vino cum vasis non debetur vintum, quod est in dolis, cum non dicatur esse propriè in vasis. *Proculius* vero à *Trebatus* dissentit, existimat, legato vino cum vasis deberi vintum, et si non in vasis, fed in dolis existit, etiam vino cum vaso vintum, hoc est amphoras & cados deberi, et si non dolia continentur, feniſit enim testator de vasis, quia legato vino continentur, feniſit fuit cadi, & amphora. Idem, ref. *indu ipse Proculius* in *l. v. vinaris*, §. 1. *ed. tunc*. Quicquid recte *Caiacio* in d.c. 36. in fine adiunxit d.l. pen. non repugnat *l. vinaris*, ff. de verb. signif.

36 Est præcedenti penè similibus dubitatio, de qua respondit idem *Proculius* in *l. v. ff. de tritico* vino, oleo, lega. Testator legauit vintum in amphoriscum non in amphora, sed in vinalibus est. Dubitatum est, an præsumatur testatorum feniſile de vino existente in vinalibus? et feniſile respondit *Proculius*, ex *Trebatus*, & *Proculius* sententia: et si enim maximè differunt amphora, & vintum; Cum amphora sit vas continuo octauum partem modij. Vintum vero sit 16. modij, pars feniſile ex *Budus* annotavit *Rebus* in *l. v. vinaris*; & propter eam (ut tradit *Alcianus* in lib. 2. *disputat. cap. 21.*) vintum dimidia am-

phoram comprehendit. Attamen enim vintum, sit vas *vinarium*, legato vino in amphoris continetur & vintum in vintis existens.

Quid econtra, si testator legauit mensuras vinti, an vintum præsumatur legatum, vel mensura, t̄ quam metri foliæ vintum? Hac de re dux fuit opinione. Quarum vna fuit *Guilielmo Cuncius*, cum quo visus est fenestræ *Albertus*, n. *sed & si p. p. c. p. 9. 1. vers. p. 10. Guilielmo Cuncius* in *l. script. ille, p. p. f. u. t. f. i. d. 1. 2. 2. & (inquit *Albertus*), est causus in l. 3. 4. 1. ff. de tritico, vino, & oleo lega, ut vintum opinio hęc nō probatur eo responsu. sed l. *Tatius Seneca*, cum illa non esset de hoc dubitatio: sed an legatum, qui ex illa causa latratura dcinde est confeccus telleram illa frumentarium, pollex ex illo legato confeccus falcem eius premitum. Non etiam probatur d. 3. 6. 1. cum illa verba, & sic (inquit) loquimur, habere nos amphoras mille ad mensuras vinti referentes. Hęc vera facta clara significat testatorem non sentire de mensuris, quantum ingenii nimis esset numerus: sed de ipso vino. Altera itaque fuit opinio *Iacobus Butrigarius*, quam recensit *Albertus* in *l. 3. 6. 1. sed & si p. p. c. p. 9. 1. me. 3. qui distinguit duos causas*.*

Primum quorum est, quando testator erat menor, & legatus *Tabernarius*. Hoc casu (dicebat *Butrigarius*), præsumitur testatorem legale mensuras, nō autem vintum. Congruum magis exemplum affert potest, ut si testator fagus, vel vitrarius esset, coniectura enim hinc ductur, ex qualitate vitrrique perfume, nempe testatoris, & legatarii, ipsum testatorem sensisse de ipsis mensuris non autem de vino.

Secundus est cassus, quando testator legauit legatario potatori egregio, & quālis fuit Millo *Crötontius* quem feru in hunc suu exiccatæ fæces vinti coquas, quae mensura est congredi, seu fax fætriorum, vt *Budus* de aſſe scriptum reliquit. Qualis etiam existit bibax illi *Ciceron* in *Tull. eloquétia patris filii*, quia t̄ *Plin. 4. 9. v. naturalis historia memoria* proditū est illi *olios* erat duos congiros, hoc est fæctarios 12. vinti finū hauiſire. Plus certe hic insuebat vinti, quam insufpiter pater oī: sed hac egregia laude magis dignus nūt habitus. *Nouellus Torquatus Mediolanensis*, qui (codens *Plin. auct. ore*) tribus copiis congiros *Trigonius* dictis fuit. Si nostra Italia tales nunc ferret insignes potatores, in biddeno palmanum non ferrent bibaces Germani; nec illud Poeta carent: fecundi calices quem non fecere difertur? Satius latus. Si ergo huic potatoris legatario testator, mensuras vinti, preſumeatur legare ipsum vintum ob qualitatē personæ legatarii, arg. L. plin. 9. egrius ff. de vintu, & habita. & explicatur supra in *præsumpt. 10. num. 6. & 7.*

PRAESEMPATIO CLIII.

Oleo legato quid ex testatoris præsumpta voluntate debeatur.

S V M M A R I A .

1 Oleo legato quid præsumatur legare testator.

2 Oleo plaus agerent.

3 Vintum diversificari.

4 Oleo legato, libaramen conferit legatum, non autem quod deliciarius & voluptatis causa formatur, vel valetudinis causa habetur.

5 Oleum saluum ex mullo dicitur improprie oleum, & sic non contineatur in legato olei, nisi alter se habeat testator, vel regio nra vintu.

D E legato oleo panca t̄ dicenda sunt. *Paulus* enim in *l. 4. ff. de tritico, vino, oleo, lega*, ita respondit: [Cum certum pondus olei, non adiecta qualitate, legatur, non solet queri, cuius generis oleum vti solitus fuerit testator, aut cuius generis oleum iustus regionis homines in vintu habent. Et rite liberum est haretur, cuius vellet generis, oleum legari, foliure.]

Hac Paulus, qui plurā olei genera facit, ab agri, vel loci nomine, vt *Crete*, *Piccanum*, *Cenene*, *Hispanicum*, quædem modum recte adiunxit *Stephanus Forculturis in penustris* s. 12. qui sumit e memoriam de vintu, t̄ quod diversi generis dicitur, vt *Surrenitum*, *Campanum*, *Crete*. Cū itaq; testator oleum legare cōdiderat et primū ipsius testatoris confitudo uox, ut *foras plenum*, *8. v. de leg. 1.* scilicet de vino legato respondit *Vlpianus* in *l. 1. ff. de tritico, vino, oleo, lega*. Nam de qualitate ipsa extrinseca agitur,

LIBER QVARTVS.

ob id ad vsum & confutudinem testatoris recurrimus: etiam in causa actione almentis, ff. de aliis, & cibar. leg., & l. domino Stichis, §. proff. de pecunia leg. & declarat Bart. in d. cim certum, man. r. verific. quadam illi qualitas extrinseca. Idemque dixit Bartol. quando est dubium circa subtiliam, ut in causa l. ead. tit. de tritio, vino, oleo, legat. Nam & tunc ad testatoris vium configurimus: vero de confutudine & vita testatoris non appetet, vium regionis confidetur, natus, d. si ferens plurimum, §. vlt. & ibi annot. sicut omnes, vt Angel. Alex. iaf. & reliquit.

Legato oleo, & cibarium intelligitur, non autem quod volvatur & deliciarum caula fueratur, si cui Leua, §. lana. de leg. 3. nec ceterum quod valeduntur gratia habetur, nec nomine ff. de per lego. Non enim oleum hoc ex olla est: & propter ea impræiōlē oleum dicuntur, sic & quod ex mucibus, fit impræiōlē oleum dicuntur: & id eo in legato olei non continentur nisi aliter se habeat testatoris, vel regionis vius & confutudo: sicuti auctor aut Forcatulus in d. s. 12.

PRAESVMPT. CLIIII.

Fundo instruēto legato qua ex p̄sumpta voluntate testatoris legata dicantur.

S V M M A R I A.

- 1 Fundo instruēto legato, qui fundus debeatur ex coniunctura mente testatoris.
- 2 Quod si testator simpliciter legavit fundum, praesumitur legato ea q̄ in fundo coherent, ut amoueri inde nequeant, nu. 2.
- 3 Fundi nomine continentur dolia, molas oliuaria, & pralum, cum fundo sit infra.
- 4 Domus legato continetur & ea quae sunt ei obixa, que amoueri non possunt.
- 5 Fundo legato non continentur ea quae sunt divisa & separata ab eo.
- 6 Fundo cum instrumentis legato, censetur comprehensa a testatoris etiam instrumentis que non sunt obixa, nec adiuncta in fundo. Et dictum duplo legatur, ibid.
- 7 Fundo alio cum instrumentis: & fundo legato & instrumentis: in quibus differat hoc legatus formulæ, et quid lego fundum cum instrumentis. Et renovata legato fundi, an censetur etiam legatum instrumentorum, nu. 8.
- 8 Persona persona accessio esse non potest.
- 9 Instrumenta non infra fundo sed fructus acquirendi et causa que sunt. Et quae sint instrumenta a querendis orum fructuum causa, nu. 10. Et quae colligendorum fructuum causa, nu. 12.
- 10 Et quae conferundis fructus causa, nu. 13.
- 11 Fundo instruēto legato, vel in instrumentis est, quidam debetatur, & quid differat a belegato a legato fundi & instrumentorum. Et quae continentur in belegato.
- 12 Prædicti reliquia ut infra sunt cum dotibus & reliquo colorante, non debet reliquias iam debitum à coloni, qui ex agro discesserunt: & quo de causa, nu. 9.
- 13 Reliquias est debiti redditum.
- 14 Fundo legato ut optimus maximum q̄ est, non solam omnem instrumenta debentur fundo nec satis, sed & quod voluntatis causa in fundo ha bitat testator.
- 15 Domo cum instrumentis legata, vel domo & instrumentis, censetur comprehensa omnia necessaria ad usum domus, sicuti que voluntate gratia sit sunt.
- 16 Remansit ad eundam radios solares affinis tempore vii solebam vel quisdam, sicut mos est bideriora die apud nos.
- 17 Prolymone quid sit, & an veniat nomine instrumentorum domus.
- 18 Cestrum legato cum instrumentis, quid in dicto legato praesumatur comprehendatur.
- 19 Instrumento artificij legatu, continentur ea que illi artificio conuenient.
- 20 Instrumento pectorali legato, quid comprehendatur.
- 21 Et quid instrumento pectorario legato, nu. 24.
- 22 Quod instrumento balteato legato, nu. 25.
- 23 Saltuari dicuntur fructuum seu saluum fructuumq̄, rufolos.
- 24 Topiari sunt artificij fructuum & herbarum in variis figuris confonduantur.
- 25 Instrumento Laniensi legato quid continetur.

Dicit legato i fundi, & fundi instruēti, in quo plurimum contigitur testatoris voluntas confidetur, nunc agendum est. Hic ergo, distinguo atq; constituo plures causas.

PRAESVMPT. CLIIII.

797

Primus est, † quando testator simpliciter legavit fundū. Hoc casu dicendum est; praesumitur legato fundū. ut amoueri inde nequeant. Nam & hec fundū partem constituit, Ita Pomponius in *Lectio fundū*, ff. de fundo infrafructu. ut legato cum respondit, i dolia, molas oliuaria, & pralum, nomine fundū ob id contineri, cum fundo infrafructu inediticataq; finti: scuti de dolis attigitus suprà in p̄sumpta, i.e. ex sententia Alcian & Rebulli in *I. fruej. ff. de verbis. lego.* Porro, an mola molendinaria inter mobilia, vel immobilia communiquerari debet, distin guendum est secundum Tyraquel, de revalitu consang. §. i. glos. 7. num. 95. & Petrus Peckium in *trat. de tissu. mentu. coniug. l. b. cap. 15. num. 2.* Ia dicimus, † legato domo contineri alixa, qua amoueri non possunt, i. causa, & his s.C. l. 2. de leg. r. vlt. Dcl. & respondit *Cass. in cors. 7. num. 46.*

E vero quæ fundo sunt diuisa & separata legato fundo, nō continentur. Sicuti sunt dotes, hoc est, erotici, l. 2. in fia. ff. cod. de fundo instruēti, interpretatur Alcianus in lib. 2. p̄sumptis, impositiones. Non etiam continentur boues aratores, & similia, qua ex ilia non fuerint scijs Modestus Parisi in *comment. ad confit. Part. ixt. t. 9. glos. 5. num. 13.*

Secundus est casus, † quando testator legavit fundū & instrumentarē fundū cum instruētis. Hoc scilicet casu præsumitur testator relinqueret voluisse etiam instrumenta q̄bā infra, nec indicata in fundo, sī in fundo sunt, sī de fundo de fundo instruēti, respondeat lego. Et dicuntur hac duo legata, hoc est, fundi, & instrumentorum, l. si cui fundo, juncta l. s. cod. st.

Hila ramen legati formula, l. lego fundum cum instrumentis; differt ab illa, lego fundum & instrumenta, ac etiam ab illa, lego fundum (de qua dicimus in sequenti casu) instruētum. Nam duas ha, lego fundum & instrumenta, & lego fundum instruētum, significant adeo quæ principaliter duo esse legata, ut uno reuocato, alterum debetur. Diuersum est in tercia illa, lego fundū cum instrumentis, in qua quidem instrumenta acceleriorē legata ad fundum dicuntur. Et propter alienationem i fundi reuocato legato fundi, & ceterum retocatum instruētum legatum, nam duas ha, lego fundum & instrumenta, & lego fundum instruētum, sicut in *fructu. ff. de fundo infrafructu.* lego. Et expedit dicuntur hac duo legata, hoc est, fundi, & instrumentorum, l. si cui fundo, juncta l. s. adiunxit causa his verbis:

[Nam quæ accessionum locum obtinent, extinguuntur, cum principales res perirent p̄tuerint.]

Porrò dicuntur est, quando unum non potest esse alterius accessoriū, sicuti per fortis acceleratione esse non potest, in *fructu. ff. de adiuto editio.* Nam tunc duo sunt legata ad quæ principaliter relata, ut uno reuocato alterum debetur: sicut in *Paulus in l. 3. ff. de pecul. leg. a manu ejus est respondit.* Et expedit autem dicitur, l. si cui fundo, juncta l. s. adiunxit causa his verbis:

Ceterum quæ fundi instruēta hoc in causa dicuntur, egressi echarat *Vlpian. in l. instrumento.* Et in q̄busnam ff. de fundo instruēto, hoc est, quæ fructus querendæ cogendi, de dicti, colligendi, & conferundi gratia parata sunt. Acquiringi fructus i causa sua instruēta haec, Coloni, villi, monitores, Visitores recti legati Catelia. Cotta in membris, i. verbo, Visiter, i. loci explicari, qui fint iij visitores. Sunt etiam fundi instruēta, boues, pecora, illecorandi causa, arato, ligones, sarculi, falces, putato, pilates, & similia, l. in instrumento, p̄p̄t. Contingunt etiam copiæ, qui iij sunt, dicimus in l. 7. causa. His etiam accedit instrumenti ferendi causa, l. quægitum, i. prim. versic. item novit. De frumento vero cibario cultorum, erit dubitatum, magis fuit: Attamen *Vlpian. in l. 3. quebit m. ex Servii sententia.* Inter instrumenta fundi contineri respondit. Sunt etiā fundi i instrumenta querendorum fructuum causa, retia venatoria: si quisque fundi ex maxima parte consistat, l. fundo, cod. Cogendi i fundi colligendi fructus causa dicuntur fundi hac instruēta (tabernaculum *Vlpian.*) torcularia, corbes, falcesq; melioriæ, scænæ, quali vindimioriæ, exceptoriæ, in quibus vix comportantur.

Conferuntur i fructus causa sunt (inquit idem *Vlpian. in l. quebit m. 6. confitandi.*) granaria, vrcæ, capellæ, jumenta, vehicula, cupæ, cœpi. Enumerant alia plura *Vlpian.* in l. *quebit m.* instruēta, que pertinent ad fundum tam querendorum, quam colligendorum & conferendorum fructuum causa. I. inter instrumenta conferendorum fundum fructuum causa reconfit faltusq; de quibus dicimus i fundo, l. 7. causa.

Tertius est casus, † quando testator legavit fundum instruēto, Xxv + clium,

5. sum, vel vñstruetus &c. Hic casus differt à precedentibus respectu instrumentorum. Nam plura & maiora continentur in hoc instrumenta, quia in precedentibus. In hoc enim prater ea, quia in precedentibus enumerantur, & alia accedit, ita Vlpianus ex Sabini & Celsi sententiis dicit. Quod ita, sed si fundum, ff de fundo infra instrumento q. legato. Hoc enim legato (inquit Vlpian.) non agri instrumentum, sed proprium sumi instrumentum reliquiae videtur reflector. At propter eum continetur supplex, strigula, vitrea, aurum, argenteum, vina quoque, & vespifilia, quae eo in fundo habuit reflector sibi vñs causa. Que vero alia de causa (subiungit Vlpian.) sibi habuit, non continentur, vt vñs vanale, fructus ibi repositi ut vanirent, vel in aliis vñs converterent. Non profecior aliis plura, quia Vlpian. ipse recentet. Hoc vñm etiam annotandum esse censco quod responebit Scotula in L. Sæc. §. predia ff. cod. relictis praesidj vt infraest fuit, cum dotibus & reliquis coloniis, non debet reliquum iam debitum à coloniis, qui ex agro dilectissimis debitis residuum. Explicavit Caecilius in lib. 1. obseruat. ca. 27. Et Notemannus in Commentariis verborum iuri, in verbo, reliqua. Quis autem ratione reliquias, sed eis, nomina debitorum non continentur inter fundi instrumenta, copiosè explicauit Alexan. in conf. 68. lib. 6. qui ex facto interrogatur respondit, & sequitur eis Celsus.

17. Quartus est casus, t quando reflector legauit fundum, vt optimus maximusque est. Hoc casu non solum instrumenta omnia praecedentibus duobus in cibis enumerata præsumuntur reflectio: sed etiam que voluntatis causa in fundo habuit reflector, vt retia ariaria, & cetera venationis instrumenta, & respondit Paulus in fundo legato, in primis ff de fundo infrastru, &c. legato.
18. Quintus est casus, t quando reflector legauit domum cum instrumentis, vel domum & instrumenta. Hoc casu inter ipsius domus instrumenta (inquit Vlpianus in d. Questionis § si domus fit, ff de fundo infrastru, &c.) tenet in manu necalaria ad vium domus, & t que parata sunt causa arcenda pluviae, vel incendi, que qualia sunt, recentet ipse Vlpianus. Illa vero quo voluntatis causa ibi sunt, non continentur, vt specularia frigoris arcendi causa, vt etiam vela vmbrae gratia: Romani enim illi veteres vñs foliant velis, quibus extensis curvabant ardores, Iulianus sibi.

Orat. paulo ante fore pendentes inq. Vela domus.

His vñs ut videmus quotidie cito tempore Venetij, ac etiam hic Patauji.

- Non etiam (subiungit Vlpian. ex Papiniensi sententia) instrumentorum nomine continentur signa, & statua. Sunt signa (auctore Alex. ab Alexandre in lib. 3. dier. genial. l. 4. in fin.) imagines & statuae quendam pueri, & diligenter explicantur Nefis in Lexico iuri, in verbo, signum, & Rebus in lib. significatione, de verbis, signis.
20. Prothyrum vero t (adiungit Vlpian.) domus, si velamen eff. instrumento domus continentur. Erit prothyrum (interpretetur Hoto mano in commentariis verborum iuri in verbo, Prothyrum,) regulum quoddam simile illis, quibus mercatores vñi in tabernis solent. Alexan. vero ab Alexandre in lib. 5. dier. genial. cap. 24. in fin. explicant hoc Vlpianus responsum, dixit, prothyrum eff. in tabernis, vestibili, plumerum opertum, quod ante aedes & olimum sit. Eode etiam in loco explicit quod fuit apud ipsum Vlpianum, Syphones, harpagones, & pegmatas.

21. Sextus est casus, t quando reflector legauit carthrum cum instrumentis. Hoc fuit continentur arma bellorum, astromenta, annona, & his similia. Ita ex sententia Baldi, Decii, & aliorum respondit in conf. 40. or. 1. 40. lib. 5. cum dixit, haec elle ex Caltri pertinet proximi. Alia vero, vt molendina, & pascuelli pertinientes remotos, & ad rem non tram ab scribit Petrus Peckius in tract. de testamento coniug. lib. 3. cap. vlt. col. 2. vers. Nam & similis nemo.

22. Septimus est casus, t quando reflector certi artificij instrumenta legauit. Hoc callo a continetur, quod illi artificio conuenientum: sicut Martiarus in lib. pectori, ff de fundo infrastru, &c. respondit; pectoris in instrumento legato, ceneri legit a ceras, coloris, peniculosis, cæteris, & conchis: cæteria quid sine, docte explicauit Celsus. R. Lindigius in lib. 7. antiqua. tellio, cap. vlt. sic etiam (adiungit Marcianus) legato in instrumento pectorio, navelle, quæ pectorium capiendorum causa comparata sunt, continentur: fed &

23. pectoris contineri, verius est. Ita instrumento t balneatorio legato, inquit idem Marcianus: continentur balneatores, insuti instrumenti fundi continentur saltuaris & topiaris; & attingem supra in secundo casu.
24. Sunt saltuaris t Syluarum, seu saltuum custodes, fructuumque

Sylux aut finium conferuandorum gratia, & resiliuntur Cora-
fum in lib. 5. M. Cellanus in lib. cap. 21. num. 4. Hodie etiam vulgo multis
in locis retinentur saltuaris nomina: apud Papiniens camparij, ap-
pellantur. Topiarij t dicti sunt artifices fructuum & herbarum in
varias figuris conformandarum. Sicut declarat Notemannus in in-
strumentis verborum iuri in verbo, Topiary, & melius ex cyprius Cora-
fum in d. cap. 21. Nos hodie vulgo appellamus Giardineri. Et apud
Papiniens & alios plures vulgo appellant, topicæ, que extensis vi-
tibus & in vicem fornici ariatis, confiruntur. Legato vero in
instrumento t Lanionis contuleri mensa, pondera, & ferramenta,
que laniana carnis causa preparata sunt: respondit Paulus in l.
c. de Lanione, in primis ff de fundo infrastru, &c. qui adiunxit, com-
prehendit trutinas, & dolabla. De reliquis artificiis instrumentis
plura prosequitur Paulus, que hic commemorare nunc non
expedit.

PRAESVMPT. CL.V.

Peculium an & quando legatum præsumatur. & quid ex præsumpta testatoris voluntate legato pecu-
lio continetur: ac quid ex eo dedu-
catur, & quando extin-
guatur.

SVMMARIA.

1. Peculio legato, quid præsumatur legato testator.
2. Peculium à domino relatum si dubitatur an fuerit relatum se-
nunq. vel alteri, cui seruum ipsum legatum, nunquam debetur, &
cuius seq.
3. Faci quia sunt non præsumuntur, nisi apparet.
4. Testator non confitetur in dubio voluisse grauare heredem.
5. Peculium præsumuntur etiū seruo si cœlestis apparet, reflector enim
voluisse legare peculium, vt sex ipso peculio grauauit seruum præ-
re quantitatem quam diu non habet.
6. Intellexit l. 3. 4. rit. ff de condit. caus. d. sta.
7. Peculio legato, continentur nomina debitorum, non autem compre-
henduntur id, quod ipso dominus debet seruo.
8. Actiones non præsumuntur velle cedere contra seipsum.
9. Peculio legato non continetur etiam id quod seruo debeat domi-
no custodia & de pœna causa, donec ab ipso manu manteretur.
10. Peculio legatum ex quibus minatur.
11. Et quando non minatur, nra. 11.
12. Ex peculio legato non deducatur ex alienum, seu quod ipsius testato-
ri debetur, quando ipse reflector (peculio) et reliqui res pœculi.
13. Statutum si obligat ad debita eum, illi quem peruenientem omnia ha-
bita debitor, non habet locum, si separari ait ne per se ipsius bona
ipso ad aliquem peruenient.
14. Peculio legato, curia temporis peculium debeat.
15. Peculio legatum ex eodem tempore extinguitur, & quomodo renescetur, re-
mijue.

CONJECTURALIS est etiā t de legato peculij dispositio:
Quam ex facilius explicem, aliquot ex ordine casus dilin-
guo atque constituo.

Primus est, cùm ambiguitur, t an peculium præsumatur à domi-
no relatum seruo manuusillo, vel alteri, cui seruum ipsum lega-
tum? Et non præsumi, dicendum est. Ita Vlpianus in lib. denique, §.
interdum, ff de peculio. Ibi, peculium quidem non nisi legatum debetur. &
aperte idem in lib. legato serui, ff. sed. cuius verba hanc sunt: Si le-
gatus fuerit seruo, peculium exciperre non est necesse, quia non
lequitur, nisi legatur.] Hanc quoque sententiam manifestissimam probat
l. vñca. C. de peculio riu libert. meruit. Et huius sententia ca-
rito duplex affieri potest: quicum prima est, quod f. e. que facti
sunt, non præsumuntur, nisi apparet, i. in bello, & f. d. cap. & pœflam reuers. & decem in libro 6. præsumptionem. Akera
est, quod t in dubio non præsumuntur reflector velle grauare ha-
redem, I. r. s. ex familia, §. ser. de leg. 2. & multa corroboramus
supradicta.

Declaratur hic casus, vt locum non habeat, t quando con-
stitutis constat, reflector velle grauare peculium. Et conjectura
quidem egregia est in casu lib. denique, §. interdum, ff. de peculio.
Et quod loci idem Vlpianus ita respondit.

Interdum, & si non sit legatum peculium velut legatum, sic
accepitur, id est in huicmodi specie. Quidam seruo libertatem, si
ratio-

ratios reddidisset, dederat, & si heredibus centum intulisset, Imperator igitur noster cum patre rescripsit, peculium quidem non nisi legatum debet. Verum (inquit) si conditionibus prescriptis paruit iherus, testatorē voluisse cum retinere peculium, interpretetur, videlicet ex eo, quid ex peculio eius inferatur ceterum inferre.

Hinc conjecturam facit Vlpianus, testatorem voluisse relinquare peculium seruo, quem grauauit ex ipso peculio praestare quantitatē: quanā non haberet, nisi in antecedens præstaretur dicatur ei reliquum peculium, aliquo ex peculio nihil dare posse seruo inuito harcede, *area l. 3. §. viiiim. ff. de condic. et cava- fia. & annotat Bart. in d. §. interdum quam quidem interpretationem probatur l. 1. s. Centario. nam. 57. & idem Gallo. I. m. 6. 6. ff. de rati. & prop. subf. & Aret. ibidem. Socin. Sen. in l. can. filio am. mun. 6. de leg. 4. Nec f. obstat text. l. 3. §. viiiim. ff. de condic. causa data, ubi statulberum, cum permittit eī dare ex peculio implende conditionis causa, impideat porei ne det. Non ergo præsumit iphi statulberum in antecedens reliquit peculium: aliquo eī impe- dieat nō posse heres. Responde: i potest, præter Bart. in d. §. interdū. inca d. §. viii. testatorem non iustius statulberu posse praestare aliquip ex peculio sed simplieri iusfit dare. Et dare quidem potest ex peculio, nisi prohibeat heres, & idem habetur in l. 3. p. principiū, verbo & pars ff. de statulber. Ita declarat Risi. in conf. 11. num. 11. ver- fi. & similiter lib. 2.*

Et itam secunda conjectura legari peculij, de qua respondit idem Vlpianus in l. 1. p. peculium, §. viiario. ff. de peculio legato, cuius verba haec sunt: [Vicario autem meo mihi legato, an & vicarij mei peculium ad me pertinet, queritur. Et putamus, contineri legato vicarij eius peculium nisi aduersa fit voluntas testatoris.] Extin- fitione ratione esse, quia seruo vicarius peculij pars est quidam, ex propero legando ipsum vicarium præsumimus legale & residuum unum peculij ipsius vicarij.

Secundus est casus, quando dubitatur, quid legaro ipso peculio, eius nomine continetur? Et primum quidem dicimus, contineri debitorum nomina: *quemadmodum ergo reprobatur Paulus in l. 3. ff. de peculio legato.*

Hoc autem non intelligitur, quando dominus debet seruo. Non enim tunc legato peculio comprehenditur debitum a domino, §. p. peculium. §. stat. ff. dec. tit. Nisi (inquit Vlpianus) conferre de voluntate domini: quia tunc compari debet hoc cum eo, quod dominus debet. Et ratio, quia nulla prodicta est actio seruo contra dominum, ut ab eo petiat f. stat. debitus. Compatri autem potest: i quoniam inis compendiandis quidam est id quod dominus debet in peculio, ita Bart. in d. §. stat. Ceterum Baldus in l. 1. certi ann. in p. c. de p. docuit hanc contingere, quia non præsumit testatorem voluisse augere heredi debitum; & efficeret efficax quod inefficax erat. Idein vero Bald. in l. 2. C. in seruo ea- fuisse scriptis, id est: quia i nemo præsumit velle occidere actione contra se ipsum. Ita idem est: subiungit Vlpianus in d. 1. p. peculium, in p. 2. quando quid a seruo debet heredi debitus ipsius. Nam hinc milat ratio: cum heres idem sit quod ipse testator. Ceterum si vni ex seruis dominus debet, & peculium duobus il- lis legem dominum, suspect peculium eius, cui dominus nihil de- debet. Nam creditum conferetur ei accreditur, id est reditum idem Vlpianus, in p. 2. & idem Peg. in p. 6. qui Statib. ff. de pecul. Continetur etiam in l. 1. legato peculij quod seruo dederat dominus custodie & depo- sita causa, donec ab ipso manutineretur, d. L. d. q. h. b. con- queratur.

Tertius est casus, quando has futuram: quia fint ea que legatum peculij minuerunt. Et dicimus primum, ex alienum minuerit, l. 1. p. culum, in p. 3. ff. de peculio lego, quo loci subfusilg Vlpianus, in p. 4. idem esse citam quando testator legavit peculium, non deducit esse a- lieno. Non inquit Vlpianus, id videri cōtra naturam legis, non sit peculij pars quod alienum est. Contigit etiam in pecu- lij nomine, quod seruo debet domino, si dominus legato remittit debitum, d. l. p. peculium, §. 1. & 2. ff. de p. pecul. Peculium etiam minuit as alienum heredes, d. l. p. peculium, §. 3. & 4. ff. de p. pecul. Non minuit peculij legatum, si testator quid soluit causa vicario ipsius serui. Statib. in p. 3. ff. de pecul. lego. Non minuit pecu- lium in casu l. id quod seruo. ff. cod. quando felicit aliquid de- betur vicario ipsius serui. Non etiam ex peculio deducitur res alienum, fui quod ipse testator debet: quando testator spe- cialiter reliquit res peculij, vt hanc, & illam ipsi seruo. Non enim tunc peculium, quod est quid vniuersale, dicunt reliqui: sed res ipsa: particulares legata sunt, si perlatum seruo. ff. de pecul. lego, quo

loci Bart. annotavit, statutum, quo i obligari ad debita, ad quae 13 peruenient omnia bona debitoris, non habere locum, si separa- mentum atque ita specialiter bona in p. a. aliquem peruenient. Et hoc effig. singulare scripta Romana in frag. 56. De hoc hodie. Verum à Bart. & Romano diffidentur. Gomel. in 9. stem. si quis in fratre, in m. 21. legit de alio, & Alciat. in l. poli centrali m. 1. o. ff. de donat, & hoc mihi magis probatur.

Quartus est casus, quando dubitatur, cuīus temporis peculiū 14 legatum debetur? Et dicimus, debet illud, quod reperitur tempore mortis testatoris, star. expedita Vlpianus in d. 1. deneg. §. viiiim. ff. de pecul. lego. Ita dicimus in legato fundi in fratre, ut debentur instrumenta, quæ extant tempore mortis testatoris, l. 1. genit. ff. de fundi in fratre, &c.

Quintus est vitius est casus, quando ambiguit: quomodo 15 legatum peculij tollatur atque extinguitur? Et revocatione extin- gui certum est, l. 1. l. 2. l. 3. & l. 4. ff. de peculio lego. Revocatione autem multis modis fit, ut nū in loco, & dicimus infra impræsumpe, 165. & alijs subsequenter.

PRAESVMPT. CLVI.

Penu legata quæ ex præsumpta voluntate testato- ris præstanda veniant.

SVM M A R I A.

1. *Penu legati namime quid continetur per totum.*
Garu si ex pescium inestimabili, & est condimentum ciborum, non au- tem cibis.
Dicitur aliis salamona, quæ ex pescibus vel carnibus sale conservis prostrata, m. 3. Alius dicitur gelatia, m. 4.
2. *Maria quid sit.*
3. *Lactera quid sit.*
4. *Lignifici quid sit, & unde nascatur.*
5. *Loyer quid sit.*
6. *Penu non enim venit acetum, quod p. statum fuit causa extin- gaudi acumen.*
7. *Romanus confuerunt referunt acerum causa extingudi ignem.*
8. *Penu nomine non continentur instrumenta vel legatum in theca: & quid sint, a. heca, vel argula, vel portæ.*
Nec continentur amicti a. seu medicamenta, p. p. 12.
Nec instrumenta p. p. 13. & vasa coquimaria, m. 13.
Nec demum que prout eis causa habebat est testator, m. 14.
9. *Promere alijs que ducantur.*
10. *Penu nomine non continetur dolia.*
11. *Penu in lego sum quid continentur summi reconditi in penus et ca- suis, scilicet vīa.*
12. *Testator legatique aliquid penu in singulari amos, & si heres id uō ducatur, nonne eum dare damages, nū quid penu lega stateti pos- sit, ut vel op. in p. p. 14. & uniusc. solvendo scilicet & genit. liber- retur ab omni p. p. 14.*
13. *Penu legato, quia Romæ sit, non quid debetur etiam ex penu in subar- bijs.*
14. *Romanus in horis diligendo habere confuerunt.*
15. *Penu legato a præter vitum, quod Roma est, quantum penus lega a præ- sumatur.*
16. *Exceptus declarat & confirmat regulam.*

C O N F E T V R A L E S multi sunt casus in penus legato. Nō-
nullos hic pauci commemorabo.
Primum est sane casus, i quid nomine penus in legato con-
tinetur, vel non continetur. Et multa contineri respondit Vl-
pianus m. 1. 3. ff. de pen. leg. & primum quidem ex Muci Scavola
feneitia, dicit contineri quæ cliv. potius sunt. Et subfusilg Vl-
pianus Sabinium scripsit, contineri omnia parata causa p. raf-
famil. vxoris, & liberorum seu familiæ: ac etiam causa iumentorum,
quibus ipse paterfamil. vti confuerit.

Hanc Scavola & Sabini interpretationem probavit Phantoci-
nus Philopophilus apud Gellium lib. 4. N. 2. Attic. c. 1. Et addit Vl-
pianus, m. 1. 3. 4. 5. nomine penus contineri etiam olearum, garum-
muriæ & mel. Garum esse quod fit ex pescibus i Intelinis, scri-
bi Focatulus in p. m. 1. & esse condimentum ciborum, nō
autem cibum. Ergo verò didici ex Dioscoride libro 2. cap. 3. & ex
Caelio Hodigitio lib. 20. ledit. anque, capite 25. infra, i partem
scilicet, quam vulgus appellat Salamoram, hoc est aquam fale ad-
missam,

militam, qui ex pīscis vel carnis sale conspersis prouenit. Quod si ita est, nihil differt carnis à Muria, quam ipse l'orcius predictio in loco dixit, eis aquam sale confusum. Porro Plinius in lib. 33. natura hysaria, cap. 8. vius est scribere, garum ita ex pīscis scombro preferunt cōfici, ut similes sit mulso veteri, & tanca sua uitatis, ut bala possit. Exstincto garum forte esse quā gelidiam 5 vultus dicimus. Mirum t' vero ipsam Salamagam.

Lacertas quoque cum ipsa maria contineri legata penū, respondit Vlpijan. m.d.l. 3. 8. cōfidentia. Est t' lacerta vallis genus: sicut locum hunc recensere voluisse post Calum Rhodopinum lib. 27. leit. antiqu. cap. 27. Non solum ergo legata penū continetur maria: sed & vas, in qua maria ipsa est recondita: sicut vino legato debentur & vas, in quo illud repositum est. Continentur in legato penorū vinum, acetum, frumentum, hordeum, & his similia, que testator ipse habebat in cella penuria, d.l. 3. 8. p̄cūlātia. & in glādīo, dicitur contineri etiam ligna & carbones. Imò thus, ceras, vīnguentum, & chartas epistolarēs. Continentur etiam vasa, non tam dola, d.l. 3. 8. rōla quoque. Dola enim pertinent ad fundum instrūctionēm cuius sunt in frumenta, ut diximus suprā. Vasa autē accessionis loco sunt, d.l. 8. in prīm. ff. de penū lega.

Et hoc quidem vasa, ut amphora & familia continentur tamet illa nō in ipsa penū, vel canculo eius reperitur: sed in horreis, ut respondit Cerdibus Sculca in libro 11. tit. 1. ff. de penū lega. sufficit enim quod penoris causa sint parata vasa illa & amphora.

Et demum penoris nomine contineri piper, ligulicium carūm, & later respondit Paulus in libro 11. nov. omnes, q. vlt. ff. de penū lega. & G. libro in d. lib. 8. Nell. Attic. cap. 1. in fin.

7. Est ligulicium, (autore Forcatulo in penū iurū, cap. 22.) olei-ris genus, quod nascitur in Apennino monte, à quo nomen accepitradice & caule penaci simile. Et (inquit Forcatulus) ob id a-ccolae appellant panaceum, quo pro piper obfonia perfunduntur. Hoc de ligulico plus in Diſcorides lib. 3. cap. 33. & ibidem eius interpres Mattheus. Carenum verò est (inquit in Forcatulo in d. 22.) olis in Caria mēscens. Reclitus fortè est legēdum Carenum, de quo 8. diximus suprā in prāfūntū. 12. Lafer t' vero (scripte prædictū in cap. 22. Forcatulus) est olerum præstantissimum, de quo apud Iu-risten sicut in lib. 9. Disce ff. de politica & regia. Recitus scilicet Hō-roman. in Commentariis verborum iuri iuris. Lafer qui dixit, esse siccum virgiliū eius, quod laferitiū appellant, s.d.g. comprobatur au-uthoritate Plini lib. 19. natura hysoria, cap. 3. Et accedunt Diſcorides, lib. 3. capite 88. & ibidem eius interpres eruditissimus Petrus Andreas Ma-thesius.

Nunc enumeremus quæ ex iurisconsultorum sententia peno-ris nomine non continentur.

9. Et primū quidem non ventur accentum, t' quod paratum fuit causa extinguidi ignem, d.l. 3. 8. genorū ff. de penū lega. Hoc enim magis pertinet ad instrumenta fundi, d. l. 8. questionis 9. accentum ff. de fundo in strolo. Quibus ex responsione colligit Caius Rhodopinus in lib. 33. leit. antiqu. cap. 25. confidit Romanos referuntur accentum causa extinguidi ignem. Id quod comprobatur auctoritate Macrobii lib. 7. Saturalium. cuius veritas adscripiuntur: (Quid acto frigidius, quod culpatum vinum est? Solum enim hoc ex omnibus humoribus crescentibus flammam violenter extinguit, dum per frigus sum, calorem vnde extincit.)

10. Non continentur t' fragmenti & leguminum thece, seu argulae, vel spora, cum ad penum instrumenta parata sint, d.l. 3. 8. vīrūs. sunt thece, vel argulae, vel spora, in quibus aliquis ad- 20 sum penoris consuebitur antea ita ex penoris viciis libis erat, Alciat. lib. 3. dīfūnūl. cap. 17. aliquando etiam fumitur pro capia, in qua pecunia reponetur. Notum am in commentariis verborum iuri, ut vīrūs, vīrūs, vīrūs.

11. Non pariter t' penū legata continentur antidota & medica-menta. Paulus Iste omnes, ff. de penū lega. Et in libro subsequenti subiuncto

12. idem Paulus, non continentur t' instrumenta piltrini, & vasa coquaria. Hec enim pertinent ad fundum instrūctionēm, t' eis lati- 21 nūs, q. vīrūs ff. de fundo in strolo, instrumenta, lega.

13. Et demum legata penū t' non venient quæ promercij causa habebat testator, ut idem Paulus respondit in lib. 3. 8. item quī dī- 22 penū lega, dixit, t' promercij causa, significans res promerciales, quæ discutunt res patrērū vīrum propriūm venditioni definitas: atque ita venales sicut scripterunt Alciat. in lib. 3. prætermisso in verbo, promerciale, in explanatione, Budae in annotatio. Pandecta ad l. in fun- do ff. de res venditu. C. Caius Rhodopinus in libro 28. antiqu. leitio. cap. 10. in fine.

Casterium & mihi fatis probatur interpretatio Forcatuli impe-

na iuri, cap. ad finem. cūm dixit, etiam promercialia dici en- 16 quippe separata non sunt ab vīs domestico. Non etiam t' penū lega conti- 23 mentur dolia, d.l. 3. 8. vlt. & de dolis, diximus s.p. in præsumpt. 1. 2. 2. num, 23.

Secundus est casus conjecturalis, t' quando dubitatur, an reo- 17 dita in penū causa cuiuscumque vīsus conimentantur in legato penū. Et dictius primū continentri para gratia vīsus an locum, clementium, & vītūs forum, que circa le ipūm tellatorem habebat. Non autem para causa familiæ & alliorum, qui erant in vil- 24 lis depositi. Ia responderit Vlpijan. m.d. 1. 3. 6. sed quod diximus ff. de penū leg. qui subiuncti, continet etiam cibārū itūmentorum, que vībus tellatorū & amicorum deservebant, vel locabuntur, idem se p̄fā- 25 gellus in lib. 1. No. 1. Attic. cap. san. fin.

Tertius est casus, t' in quo conjecturē versantur: quando foli- 26 et tellator legauit penoris aliquid in singulis annis, & si haeres id non dedidit, numeros eum dare damnari, dubitatur an penū legata pīcīt posſāt verō fit in præfatione; & si non præfatur, tunc quantitas petatur? Vlpijanus m.d. 1. 3. ff. de penū lega, respondit, distinguendo tres casus: quorum primus est, quando legata est pe- 27 nūm scim tantūm in præfatione et foli penū: & ob id ha- 28 res habet facultatem vīque ad litis conjecturalē offerendū: eam: quam si non affert, legatarius pīcām conseqūi potest. Secundus est casus, quando penū in singulis annis legata est. Hoc etiam casu haeres singulis annis penūm ipsam præfari potest, ut suprā reīcaſū. Tertius est casus, quando penū in singulis annis legata est, & si haeres eam non præficerit, damnatur et dare quanti- 29 tatem, pīcām centū: Et dubitatur, an haeres soluendo sumet illa centū liberetur ab annis præfationē penū: vel portio præfatu- 30 rū damnatur a tellatore singulis annis præfatur centū, si penū non præfabitur Vlpijanus in d.l. 1. 3. 6. quid ergo responderit, in- 31 gulis annis quantitatē illam pretari debet: cīm credatur re- 32 liatorē volumiē penām adiungere ad cōcēndūm hæredē pī- 33 flare singulis annis legasam ipsam penū. Hoc totum responsum plā- 34 rōmī propria quæſiūm explicat, autē hoc in loco Bartolozzi: de his aliis dicuntur.

Quartus est casus conjecturalis, t' quando legata fuit penū, 35 quæ Romē fit; utrum debeatur etiam existens in iuris iuriis? re- 36 spondit Paulus in lib. nam quid legūdē, q. sita legētus, ff. de penū lega. non continent. Si vero legata est penū Romāna, vel existens in vībō Romā, debet & illam, quæ est in continentibus, subiuncta 37 idem Paulus.

Caterium cūm hoc de casu dixerim suprā, non est quid hic pluribus agam. Idem Paulus iudicavit, legata penū vībā, debet & existentem in villa vel in hortis vībō inuenītis. Postrem haec verba indicant, t' Romanos in hortis aliquando habitare coniūtū, hec dicitur collig. & multū comprimit. Būfūs in libro 3. av- 38 tu. cap. 13.

Quintus est casus conjecturalis, t' quando tellator omnem pe- 39 num legauit, præter vinum, quod Romē erit. Hoc casu præ- 40 fuit legata penū fūs penū Romē existens, ut et Paulus in d.l. nam quid legūdē, q. vlt. Et ratio, quia t' exceptio declarat & confirmat regula, seu de regula esse debet. Hoc locū pīcīt aīsor latē explicitat Dida- 41 cus in lib. 2. vīrūs in resolut. cap. 3. man. 5.

PRAESUMPT. CLVII.

Alimenta quando, & quæ, & quantum ali- 42 mentorum nomine prætū- 43 tur legata.

SVM M A R I A.

44 Alimenta relinquntur aliquando tacitū, aliquando expōsi- 45 tū modo virgo, modo su. seq.

2. Testator si nō sit filius sui, ali apud tornū mārem, vel ipsam mārem habetare debet cum filio suo, præfūns ut reliquias alimenta. 46 Idem si dixit, Relinquo vīrū mea habitatū ī cūpī & māre, m. 3. Idem dīxit, Relinquo gubernatū māe curām, & administratū. 47 Idem vīrū mea, m. 4.

Idem quando dixit, Relinquo Caius sum vīrū, et vīrū, m. 7. 48 Idem.

- Idem si dixit, Relinquo Caio, ut posui filii facere et expensas, nu. 3.
 Idem si dixit, Relinquo Caio, ut posui se sustinere, nu. 9.
 Idem si dixit, Relinquo Caio pro necessariis suis ad congruum suum sustinuisse, nu. 10.
 Idem si dixa, commenda Caium heredum meum in omnibus eius rebus, et ceteris, nu. 11.
 Idem quando t. legat vxorem suam dominam, & usq[ue] ad ultimam, instituta habet eisdem preceptis, sibi, nu. 12.
 13. Aumentorum nomine quid legatum contineri dicatur.
 14. Aumentorum legatum sed differre a legato edocendum.
 15. Vultus, verbum, contione omnia, que sunt eis, geniti, cultu, corpori, quod ad vinendum bonum nec essentia sunt.
 16. Ceterum non comprehendunt panem, ceteras, & reliqua edilia pro qualitate & conditione persona, differunt enim cibis nobilium a cibis rusticorum.
 17. Potius cibariorum nomine continetur, & comprehenduntur vini, cervisia, & alia potiones generales novissim, quibus ad potationem vinarum.
 18. Vestimentum nomine venum vestes lanae, linea, serica, & hincmodi, pro qualitate & conditione persona.
 Coniecturam etiam calculeamus, nu. 19.
 19. Habitacionis legat a censestor legato testator, ut libere legatarum ibi esse & habere posse, & sicire, & redire. Et censestor reliqua habitatio, pro parte, et in familia, nu. 21.
 20. Miser dicitur foecca domus mortis.
 21. Habitacionis nomine continentur etiam sapientia, sc. Anna, cathedra, mensa, & hincmodi.
 22. Alumentum legatum praefata sunt etiam ligna non salutis pro conuentu cibis, sed etiam calefacienda causa hyemal tempore.
 Comprehenduntur etiam aqua, quam ex eagine vereis de soler, nu. 25.
 23. Alumentum qui tempore sunt praefata, & appetitus possint compendi.
 24. Legatum inter necessaria alimenta continetur.
 25. Alumentorum nomine venit etiam equus, si alumentum dignitas inferit. Et pars teritorum testatoris debent, nu. 29. Et pro ipsius seruus datus sunt salarii, iudicium, ibid.
 26. Alumentum legatum etiam medicina continentur. Continetur etiam impensa studiorum, nu. 31.
 27. Alumentum legatis quantum pro ipsius sit praefaudum, si simpliciter sit legata, non adiecit a quantitate.
 28. Alumentum quando venient praefanda ex pecuniarum quantitate, pecunia non est impendenda, sed respondenda ad beneficium lucrum, et ex eo redditus praefanda erunt alimenta.
 Quod si insufficienda in praefaudum alimenta, nu. 34.
 29. Testator reliquias alimenta, & exceptas valorem redditus bonorum suorum, & heres non confecto invenit adiutorio admittit hereditatem, tamen reliquias praefera tenetor.
 30. Alumentum legatum, quoniam ea debeantur si simpliciter sunt legata, nec confitit de testatoris voluntate.
 Si autem legatus testator alimenta vixque ad pubertatem, pueri de-
 tur tique ad annum decimum octimum, pueri vixque ad decimum-
 quartum, nu. 37.
 31. Probertus in masculis censemur vix ad decimum quartum, in femininis
 vix ad duodecimum.
 32. Alumentum legatus, nonquid debentur etiam vxori & filiis legatis, si non confitit de testatoris voluntate, nu. 38.
 33. Legatum alumentorum est quid personale, & sic personam non egreditur.
 34. Pater tenetor praefare alimenta de inter communis filio, & eius uxori.
 35. Alumenta legata, a quibus testator debet, nu. 39.
 36. Heres in dubio censemur gravatum a testatore praefare legata, & eo definito adit hereditate, pueris heres.
 Si vero heres non adit, vel adiuit, & fallebit illi locis substitutio, substitutus ille praefumitur gravatum praefare legata, nu. 40.
 37. Heredes quoniam plures sunt instituti vel substituti, quamam tenetur ad legatas.
 38. Alumenta praefumtantur quandoque ab uno ex legatariis, quem testator gravatum dicit otere.
 Et legatus ipsius vita familiis, praefumtantur ab eorum hereditate, nu-
 mer. 47.
 39. Alumenta praefumtantur quandoque, ab executoribus testamenti.
 Alioquin etiam ab usq[ue] ad ultimam, cui testator his enim imposito, nu. 49.
 Et alijs deficiensibus tenetur praefare alimenta illi, ad quem pertine-

- vnt testator bona, etiam si fictus sit, qui obtinuit, nu. 50.
 40. Alimenta quo tempore sunt praefauda, si non apparet in eorum leg. 10 quando praefari debent, remunire.
 Et in quo loco erunt praefauda, nu. 52.
 41. Alimenta sunt praefauda multa, quae salvo tunc honeste non potest habitare cum herede, sunt ei praefauda extra propriam donum ha-
 redio.
 Idem quando alimentarium ob immodicam heredum sensuam cum es-
 habitare non patet, nu. 54.
 42. Alimenta sunt praefanda ab herede extra propriam donum, quando inter ipsam & alimentarium erit effectus & manutinatur.
 Idem quando plures habentes, qui praefare tenentur alimenta, diuiser-
 tunt bona ipsa testator, & separant aliquid habitare et caput, nu. 56.
 Idem quando causa aliquo fortuito evenerit, ut alimenta praefari ne-
 queant in domo hereditate, nu. 57.
 Idem quando canicula a aliqua colligitor, testatorum voluisse alime-
 ta praefari debet in domo ipsius alimentarii, nu. 58.
 CVM de penu legit, quae ad alimenta multum pertinet, &
 de alimentis multa dicta sunt superiori presumptione, re-
 quirit acutus postulat locum ille, ut nunc paulo futuris de ip-
 sis alimentis differamus. Est enim & h[oc] disputatio tota concieu-
 ralis. Ex de qua quidem omnium diligentius multa scripsit ex re-
 centioribus, bene eruditus Iurisconsultus Simon Petrus in tract.
 de interpretatione ritimorum voluntationum, libro 3. dubitatione 11. & ali-
 qua etiam explicavit Ioan. Baptista Pontanus in tract. de alimentis,
 cap. 17. Ego vero distincti aliquot casibus, paucula quedam eoru[m]
 scriptis adiungam.

Primus itaque est casus dum dubitatur, t[em]p[or]o quando alimenta dic-
 cantur legatis? Et dicendum est, aliquando expresse, aliquando tacito, quando t[em]p[or]o
 relinqui alimenta, ut res adiutur Pontanus in d. cap. 17. num. 2.
 Expressè dicuntur reliqui, quando testator verbis claris & mani-
 festis alimenta ipsa relinquunt. Tacite quando ex conjectura me-
 te testatoris colligitur, voluisse relinquere alimenta. Et multa
 quidem exempla commemorat Pratus. Qorum primum est,
 quando testator voluit filios suos ali apud eorum matrem: vel i-
 plam matrem habitare debere cum filiis suis, eos educando. Nam &
 ipi matris praefumuntur relicta alimenta, ita Pratus in dicta dubita-
 tione 11. num. 4. & Pontanus in d. c. 17. num. 2. ex sententia Baldi in fe-
 maliis, in f. 11. de v. finali, accresc. Cremen[us] in f. 66.

Idem si testator dixit: Relinquo t[em]p[or]o vxori mes habitationem
 cum filiis meis, Baldus in l. ritim. num. 8. C. de edito domi Adriani tol-
 lend. Natura in cons. 379. num. 9. Pratus vbi supra: sic etiam respondet Ber-
 trandum in cons. 24. nu. 22. lib. 2. & vi singulare annotat Cremen[us] in f. 66. in fin.

Idem si testator dixit: Relinquo gobernium, seu curam & administratio-
 nem domus vxori mez. Nam intelligitur ei reliquiae etiam
 alimenta, scilicet respondit Cornewall in cons. 3. col. penult. lib. 2. quem faciu-
 tet ei Pratus vbi supra: nu. 5. idem sensit Caslensis, quem concurrit aut
 supra in prescripto 1. 2. 2. 25. in fin.

Idem est si testator dixit: Relinquo filia, vt in casu viduitatis reverti
 posuit in domo mea, vel filiorum hereditumque meorum. Hoc etiam
 casu filii praefumuntur, testatorum voluisse relinquere alimenta,
 ita respondet idem Cornewall in cons. 3. col. lib. 3. & sequitur Pratus pra-
 citur in loco, nu. 6. qui in hanc sententiam adduxit L. Cato, §. vlt. ff. de ali-
 men. & cib. leg. lib. 1. & tecum semper vob.

Idem si testator grauitat hereditate, ut aliquem tractet tan-
 quam filium. Hoc etiam casu alimenta illi reliquiae praefumuntur,
 ut in specie respondit Ruhn. in cons. 4. nu. 5. lib. 2. quem fecit ei Pratu[s]
 in predicto in loco, nu. 7.

Idem est si testator dixit: Relinquo Caio fidum viverevel, reli-
 quo vicuum, ita Pratus qui supra, num. 7. ex sententia Angel. Arctini in
 tractatu de testamentis, angl. 6. 5. num. 9. & Dey in l. de alimentis, num.
 4. C. de translatio. Et manifeste probat text. Verbo vicuum, ff.
 de verbis, significat que loci Petrus Rebiffus colom. 2. versi. ex his fu-
 nere, scriptit post Roman. in cons. 1. 6. & Bertrandum in cons. 1. 9.
 in fine, lib. 1. secundum nonam editionem, appellatius vicus conti-
 nenti necessaria ad vivendum, scilicet etiam continentur in verbis,
 viuere.

Idem est si testator dixit, Relinquo Caio, ut posuit filii facere
 expensas. Nam & tunc praefumuntur legales alimenta, ita Pratus in
 loco supra, commemorat ex sententia Angel. in Antlenc. contra rogativa,
 Cad Trebel. His accedit Rebiffus in l. verbo viuum, colom. 2. versi. 2.
 si quis de verbis sign. cum dixit, nomine expenfum, quas quis pro-
 misit facere, continent acceſſoria ad vicuum: atque ita alimenta,

I. diuina.